Gemeente Amsterdam

Jaarverslag 2020

Dit is een publicatie van de Gemeente Amsterdam
Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
www.amsterdam.nl

Vormgeving: OBT, Den Haag
Fotografie: Ella Krommendijk, Nynke Detmar, Sophie Verbroekken
en Fotobank Gemeente Amsterdam

Datum: 28 april 2021

Inkomsten Waar komt het vandaan?

€ 3459,0 miljoen
Inkomsten uit het Rijk

+

€ 3.481,6 miljoen
Inkomsten binnen de gemeente

1	Gemeentefonds	€ 2.418,3 miljoen
2	Specifieke uitkeringen	€ 1.040,8 miljoen

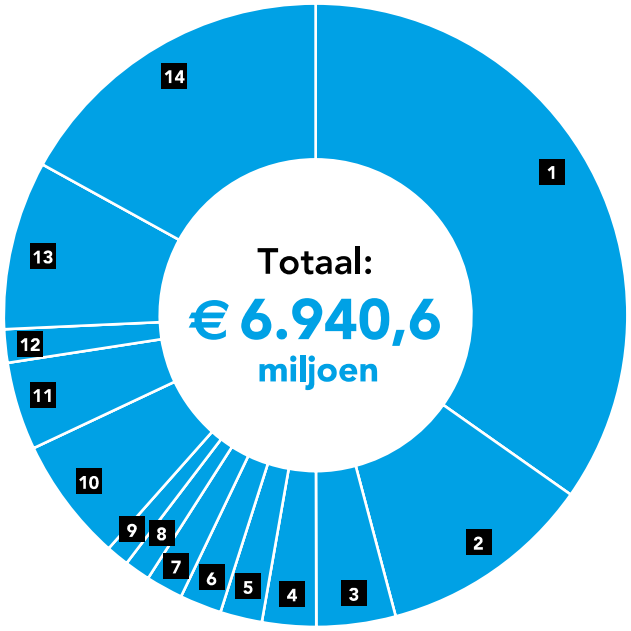

Lokale heffingen € 647,7 miljoen

3	Parkeergelden	€ 229,6 miljoen
4	OZB	€ 186,0 miljoen
5	Afvalstoffenheffing	€ 115,1 miljoen
6	Toeristenbelasting	€ 56,5 miljoen
7	Drinkwater	€ 122,8 miljoen
8	Leges	€ 95,2 miljoen
9	Rioolheffing	€ 72,1 miljoen

Andere inkomstenbronnen € 2.833,9 miljoen

10	Grondopbrengsten en winstnemingen	€ 537,9 miljoen
11	Erfpacht	€ 226,4 miljoen
12	Dividend	€ 60,4 miljoen
13	Overig	€ 922,5 miljoen
14	Onttrekkingen aan reserves*	€ 1.086,7 miljoen

Wat is het resultaat?

Inkomsten	€ 6.940,6 miljoen
Uitgaven	€ 7.122,3 miljoen
Resultaat*	€ -181,7 miljoen

* Exclusief onttrekking aan de Algemene Reserve van € 197,9 miljoen (het begrote resultaat bij Najaarsnota 2020). Het feitelijke resultaat ten opzichte van het begrote resultaat bij de Najaarsnota 2020 is dus € 16,2 miljoen.

Waar gaat het naar toe? **Uitgaven**

€ 7.122,3 miljoen

1	Veiligheid	€ 204,2 miljoen
2	Verkeer vervoer en waterstaat	€ 553,9 miljoen
3	Economie	€ 64,1 miljoen
4	Kunst, cultuur en erfgoed	€ 207,8 miljoen
5	Onderwijs	€ 259,8 miljoen
6	Sport	€ 88,1 miljoen
7	Werk, inkomen en participatie	€ 1.383,2 miljoen
8	Volksgezondheid, jeugd en zorg	€ 1.132,9 miljoen
9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	€ 443,6 miljoen
10	Grond	€ 524,3 miljoen
11	Wonen en groen	€ 381,0 miljoen
12	Moderne open overheid	€ 97,8 miljoen
A	A.1 - A.4 o.a. gemeentefonds, belastingen	€ 83,6 miljoen
A	A.5 toevoegingen aan reserves	€ 1.056,7 miljoen
B	Bestuur en organisatie	€ 641,1 miljoen

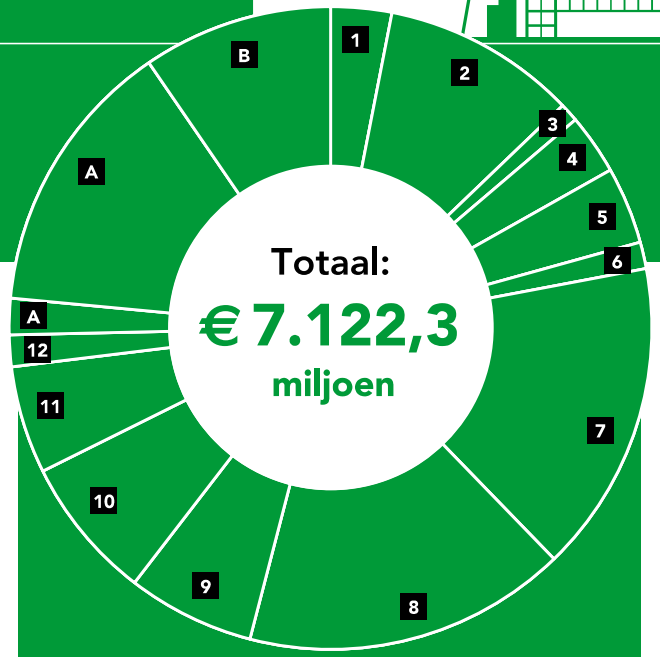

De gemeente Amsterdam heeft de grootste gemeentebegroting van Nederland. Dit overzicht geeft een beeld van de inkomsten en waar we deze aan hebben uitgegeven. Zo is inzichtelijk waar de inkomsten vandaan komen en waar we deze we weer aan uitgeven. Hiervoor wordt het geld verdeeld over twaalf beleidsprogramma's. Deze programma's worden verder uitgelicht in hoofdstuk 3 van dit jaarverslag, waar per programmaonderdeel onder andere wordt ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen, de behaalde resultaten en de financiële toelichtingen.

Overzicht prioriteiten stadsdelen

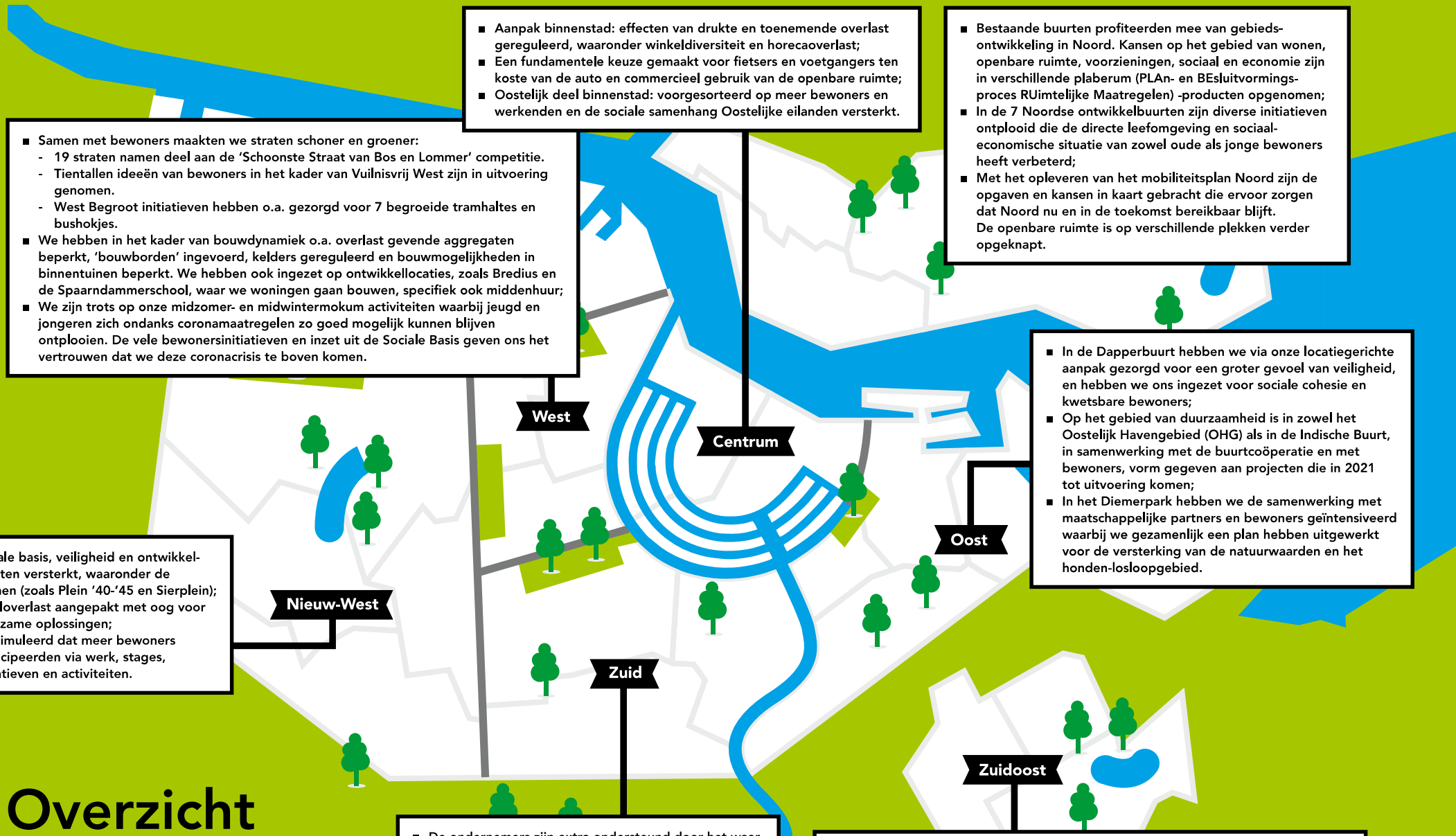

- Samen met bewoners maakten we straten schoner en groener:
  - 19 straten namen deel aan de 'Schoonste Straat van Bos en Lommer' competitie.
  - Tientallen ideeën van bewoners in het kader van Vuilnisvrij West zijn in uitvoering genomen.
  - West Begroot initiatieven hebben o.a. gezorgd voor 7 begroeide tramhaltes en bushokjes.
- We hebben in het kader van bouwdynamiek o.a. overlast gevende aggregaten beperkt, 'bouwborden' ingevoerd, kelders gereguleerd en bouwmogelijkheden in binnentuinen beperkt. We hebben ook ingezet op ontwikkellocaties, zoals Bredius en de Spaarndammerschool, waar we woningen gaan bouwen, specifiek ook middenhuur;
- We zijn trots op onze midzomer- en midwintermokum activiteiten waarbij jeugd en jongeren zich ondanks coronamaatregelen zo goed mogelijk kunnen blijven ontplooien. De vele bewonersinitiatieven en inzet uit de Sociale Basis geven ons het vertrouwen dat we deze coronacrisis te boven komen.

- Aanpak binnenstad: effecten van drukte en toenemende overlast gereguleerd, waaronder winkeldiversiteit en horecaoverlast;
- Een fundamentele keuze gemaakt voor fietsers en voetgangers ten koste van de auto en commercieel gebruik van de openbare ruimte;
- Oostelijk deel binnenstad: voorgesorteerd op meer bewoners en werkenden en de sociale samenhang Oostelijke eilanden versterkt.

- Bestaande buurten profiteerden mee van gebiedsontwikkeling in Noord. Kansen op het gebied van wonen, openbare ruimte, voorzieningen, sociaal en economie zijn in verschillende plaberum (PLAn- en BEsluitvormingsproces RUimtelijke Maatregelen) -producten opgenomen;
- In de 7 Noordse ontwikkelbuurten zijn diverse initiatieven ontplooid die de directe leefomgeving en sociaaleconomische situatie van zowel oude als jonge bewoners heeft verbeterd;
- Met het opleveren van het mobiliteitsplan Noord zijn de opgaven en kansen in kaart gebracht die ervoor zorgen dat Noord nu en in de toekomst bereikbaar blijft.
  De openbare ruimte is op verschillende plekken verder opgeknapt.

- In de Dapperbuurt hebben we via onze locatiegerichte aanpak gezorgd voor een groter gevoel van veiligheid, en hebben we ons ingezet voor sociale cohesie en kwetsbare bewoners;
- Op het gebied van duurzaamheid is in zowel het Oostelijk Havengebied (OHG) als in de Indische Buurt, in samenwerking met de buurtcoöperatie en met bewoners, vorm gegeven aan projecten die in 2021 tot uitvoering komen;
- In het Diemerpark hebben we de samenwerking met maatschappelijke partners en bewoners geïntensiveerd waarbij we gezamenlijk een plan hebben uitgewerkt voor de versterking van de natuurwaarden en het honden-losloopgebied.

- Sociale basis, veiligheid en ontwikkelbuurten versterkt, waaronder de pleinen (zoals Plein '40-'45 en Sierplein);
- Afvaloverlast aangepakt met oog voor duurzame oplossingen;
- Gestimuleerd dat meer bewoners participeerden via werk, stages, initiatieven en activiteiten.

- De ondernemers zijn extra ondersteund door het waar mogelijk creëren van extra ruimte voor terrassen en het verruimen van subsidiemogelijkheden;
- In een aantal specifieke buurten is de ondersteuningsbehoefte van ouderen in beeld gebracht en gekoppeld aan het aanbod in de wijk;
- Samen met bewoners pakten we speel- en groenvoorzieningen aan, en stimuleerden we mede daarmee verbondenheid in de wijk.

- Ruim 100 jongeren van 12-17 jaar namen deel aan de pilot 'School 2 Community', bij het Bindelmeercollege; dit is gericht op talentontwikkeling en het verkleinen van de kans om terecht te komen in een negatieve spiraal van stress, geweld en criminaliteit;
- 1000 woningen zijn gebouwd speciaal voor jongeren, waarvan 25% voor jongeren uit het eigen stadsdeel;
- Ruim 475 bewoners zijn aan werk geholpen via het initiatief 'Zuidoost Werkt', een samenwerking van ruim 30 werkgevers, gemeente Amsterdam, onderwijsinstellingen en maatschappelijke initiatieven om 1000 inwoners binnen drie jaar aan werk te helpen.

Inhoudsopgave

Voorwoord 7

Leeswijzer 8

1. Bestuurlijke hoofdlijnen 11

2. Financiële hoofdlijnen 16

3. Programma's 29

De structuur van de programmabladen 30

3.1 Veiligheid 32
3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat 48
3.3 Economie 74
3.4 Kunst, cultuur en erfgoed 85
3.5 Onderwijs 99
3.6 Sport 109
3.7 Werk, inkomen en participatie 118
3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg 135
3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening 160
3.10 Grond 191
3.11 Wonen en groen 202
3.12 Moderne open overheid 228
3.A Algemene dekkingsmiddelen 239
3.B Bestuur en organisatie

4. Verplichte paragrafen 266

4.1 Bedrijfsvoering 267
4.2 Financiering 278
4.3 Grondbeleid 288
4.4 Lokale heffingen 300
4.5 Onderhoud kapitaalgoederen 306
4.6 Verbonden partijen 320
4.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 327
4.8 Investerings-paragraaf 335

5. Voortgang aanbevelingen van de rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer 340

6. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 345

6.1 Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva 346
6.2 Grondslagen van resultaatbepaling 350

7. Overzicht baten en lasten per programma(onderdeel) 353

7.1 Overzicht baten en lasten per programma 354
7.2 Overzicht baten en lasten per programmaonderdeel 358
7.3 Overzicht incidentele baten en lasten 364
7.4 Taakveldenrealisatie 368
7.5 Doelenrealisatie 372
7.6 Brugstaat 379

8. Balans 385

8.1 Balans met toelichting 386
8.2 Verloopstaat reserves 406
8.3 Verloopstaat voorzieningen 418
8.4 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen 424
8.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 426
8.6 Kasstroomoverzicht 428

9. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage) 432

10. Verantwoordingsinformatie Wet Normering Topinkomens (WNT) 448

11. Afkortingen- en begrippenlijst 451

12. Controleverklaring accountant 460

Voorwoord

Beste Amsterdammer,

U slaat het jaarverslag 2020 open. Met het jaarverslag legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af over de behaalde resultaten en de besteding van middelen.

Het jaar 2020 stond volledig in het teken van de coronacrisis. Iedereen is geraakt, vaak op verschillende vlakken; in onze gezondheid, vrijheid, privéleven, werk, opleiding, inkomsten en spaargeld.

Op het moment dat ik dit voorwoord schrijf (21 april 2021) zitten we nog steeds in een lockdown, maar komen er vanaf volgende week -gelukkig- versoepelingen aan, zoals het opengaan van de terrassen. Ik hoop, voor iedereen, dat onze stad de komende maanden weer helemaal veilig open kan gaan.

In deze tijd zien we heel veel veerkracht, weerbaarheid en creativiteit in de stad. Amsterdammers die zich aan de regels houden en initiatieven bedenken om anderen te steunen, vele beroepsgroepen die vooraan staan in de strijd tegen corona en ondernemers die op een creatieve manier toch nog kunnen ondernemen.

We doen wat we kunnen, met bijvoorbeeld de uitvoering van rijkssteunmaatregelen en door daar waar mogelijk aanvullende maatregelen te nemen. Het college investeert onder meer in een duurzaam en sociaal herstelpakket om zoveel mogelijk Amsterdammers aan het werk te helpen en te houden. Onder andere door een investering van 78 miljoen euro de komende jaren in zes banenmotoren.

Ondanks de crisis is het afgelopen jaar ongeveer 500 miljoen euro geïnvesteerd in de stad. Onder meer in onderwijshuisvesting, het onderhoud aan kades en bruggen, wijkvoorzieningen, zorgcentra, sportvelden, bouwgronden, veiligheid en cultuur.

De crisis raakt ook de financiën van de gemeente hard. We tonen de veerkracht om dit op te vangen, al gaat dat noodzakelijkerwijs ook gepaard met ingrijpende maatregelen.

Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om de vele medewerkers te bedanken die een bijdrage hebben geleverd aan dit jaarverslag.

Veel sterkte aan alle inwoners, forenzen en ondernemers in onze stad in deze ongewisse tijden.

Met vriendelijke groet,

Victor Everhardt
Wethouder Financiën.

Leeswijzer

Dit is het jaarverslag van de gemeente Amsterdam. Het boekwerk is geheel digitaal gepubliceerd. Onverplichte delen van het boekwerk zijn niet in het jaarverslag opgenomen, maar worden als bijlage gepubliceerd. In deze leeswijzer benoemen we kort alle onderdelen van het jaarverslag en geven we aan welke onderdelen als bijlage zijn gepubliceerd.

Hoofdlijnen
Dit onderdeel beschrijft de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen over het jaar 2020. Hierin staan de belangrijkste ontwikkelingen voor de gemeente Amsterdam in 2020 en het rekeningresultaat.

Programma's
Het hoofdstuk Programma's is opgebouwd uit twaalf programma's, het overzicht Algemene dekkingsmiddelen en het overzicht Bestuur en organisatie.
Elk programma heeft een inleiding met infographics, die de belangrijkste resultaten over het afgelopen jaar weergeven. Een infographic is een grafische weergave van informatie over een bepaald onderwerp, bestaande uit tekst en beeldmateriaal. De inleidingen van de twaalf programma's samen vormen een samenvatting van het jaarverslag.

Elk programma bestaat uit programmaonderdelen. Per programmaonderdeel zijn onder andere de belangrijkste ontwikkelingen die in 2020 plaatsvonden, de behaalde doelen en activiteiten en de financiële realisatie beschreven. Verder worden de verbonden partijen genoemd die zijn ingeschakeld om doelen te behalen en is er aandacht voor de reserves, de risico's en beheersmaatregelen, de geldende beleidskaders en de subsidies van betekenis.

Aan het begin van hoofdstuk 3 is een inleiding opgenomen met een verdere toelichting op de programma's.

Verplichte paragrafen
Artikel 9 lid 2 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) noemt de paragrafen die gemeenten verplicht moeten opnemen in het jaarverslag. Het gaat hier om de paragrafen Bedrijfsvoering (inclusief duurzaamheid), Financiering, Grondbeleid (inclusief Vereveningsfonds), Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Verbonden partijen en Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Voortgang aanbevelingen van de rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer
Ook is de paragraaf Voortgang aanbevelingen rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer opgenomen. Deze paragraaf geeft een stand van zaken van de aanbevelingen waarvan we in de Najaarsnota 2020 aangaven dat we er in het Jaarverslag 2021 opnieuw over rapporteren. Net als bij de Najaarsnota 2020 zullen we in dit hoofdstuk alleen een overzicht opnemen met de stand van zaken per openstaande aanbeveling.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
Dit hoofdstuk weergeeft de algemene grondslagen die worden gebruikt voor het opstellen van het jaarverslag.

Overzicht van baten en lasten
In dit overzicht staat per programma en programmaonderdeel een overzicht van de baten en lasten. Daarnaast zijn onder dit hoofdstuk ook opgenomen de incidentele baten en lasten en de taakveldenrealisatie over 2020. Ook is een zogenoemde brugstaat opgenomen. Het doel van de brugstaat is om de raad een aaneengesloten beeld te verschaffen van de budgettaire ontwikkeling gedurende een jaar. De brugstaat wordt vanaf het Jaarverslag 2019 standaard in de P&C-producten opgenomen.

Balans met toelichting
De belangrijkste ontwikkelingen in de balansposten gedurende 2020 worden in dit hoofdstuk toegelicht. De geconsolideerde balans en de bijbehorende toelichting zijn opgesteld volgens de verslaggevingsrichtlijnen uit het BBV.

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa)
De gemeente moet elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze specifieke uitkeringen heeft besteed. Deze verantwoording leggen we af in de SiSa-bijlage in het jaarverslag.

Verantwoordingsinformatie Wet Normering Topinkomens (WNT)
Dit hoofdstuk geeft inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen weer, volgens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Afkortingen- en begrippenlijst
Deze lijst verklaart de afkortingen en lastige begrippen die in het jaarverslag worden gebruikt.

Controleverklaring accountant
Het Jaarverslag 2020 sluit af met de controleverklaring van de accountant.

Overige paragrafen (bijlage)
In dit onderdeel komen specifieke onderwerpen aan bod die niet verplicht zijn om als paragraaf op te nemen in het jaarverslag, maar die we wel nader toe willen lichten. Het gaat om de volgende onderwerpen: Het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF), Investeringen, Subsidies, Kengetallen en Frictiekosten. Zoals in de inleiding aangegeven, hebben we deze (onverplichte) paragrafen opgenomen in een bijlage.

1

Bestuurlijke hoofdlijnen

In dit jaarverslag kijken we terug op een bizar jaar. Een jaar met emotionele, onvoorstelbare, heftige, verdrietige maar ook mooie momenten en ervaringen. Waarin Amsterdammers de gevolgen van de coronacrisis hebben moeten ervaren. Met een grote intensiteit is corona ongevraagd het persoonlijke leven van Amsterdammers binnen gedrongen. Het verlies van naasten, het zelf corona krijgen en daar nog lang van moeten herstellen, werk verliezen, niet naar school of naar de opvang kunnen, thuiswerken. Online les volgen of thuiswerken, soms zonder de goede voorzieningen of de juiste persoonlijke ruimte. Werken en kinderen lesgeven tegelijkertijd. Toenemende armoede en schulden en toenemende kansenongelijkheid. We zagen een toename van het aantal mensen dat een beroep doet op steun van de voedselbank of op particuliere initiatieven. Ondernemers, bedrijven, maatschappelijke instellingen (sport, cultuur, kunst o.a.) en organisaties die veel van wat ze opgebouwd hebben door hun handen zien glijden. Voor velen van hen waren er nauwelijks of geen inkomsten, geen voorstellingen, geen of beperkte openingstijden. Aan de andere kant was er juist in de zorg en verzorging een enorme druk en intensiteit, het schakelen naar online onderwijs voor het onderwijspersoneel, handhaving door politie en handhavers op heel andere punten dan normaal. De coronacrisis laat diepe groeven na in de stad.

Tegelijk hebben we ontzettend veel veerkracht en weerbaarheid gezien in de stad. Bij de vele Amsterdammers die zo goed en zo kwaad als het kon zich hielden aan de coronaregels. Bij alle beroepsgroepen die vooraan stonden en staan in de strijd tegen corona. Bij al die mensen, organisaties en bedrijven die initiatieven hebben opgezet om anderen te steunen. Bij inwoners die gewoon als individu aandacht hadden voor een ander in deze crisis. Ondernemers die allerlei creatieve initiatieven namen om toch nog wat te verdienen.

We kunnen een boekwerk vullen met alles wat in de stad door Amsterdammers, zorgverleners, onderwijzers, ondernemers, instellingen, is beleefd en gedaan in 2020. Dat vervuld ons met een diep gevoel van respect, meelevendheid en trots. Het inspireert ons en is een aanmoediging om dezelfde veerkracht en weerbaarheid te tonen. Lerend van de ervaringen en gericht op perspectief.

We leggen in dit jaarverslag verantwoording af over wat wij als college hebben gedaan om de gevolgen van de crisis te dempen en waar mogelijk te keren. Of beter gezegd wat, onder onze verantwoordelijkheid, onze ambtelijke organisatie heeft gedaan. In samenwerking veelal met vele partners in de stad en de regio. Er zijn naar onze mening uitzonderlijke prestaties geleverd. In een volstrekt nieuw soort crisis is men aan de slag gegaan en is er een onwaarschijnlijke inzet gepleegd. Voor de Amsterdammer, voor ondernemers en instellingen. Daar zijn wij dankbaar voor en trots op.

In deze bestuurlijke hoofdlijnen leggen we het accent op een aantal punten. Er is te veel gebeurd om alles te noemen. Primair hebben die zaken (uiteraard) te maken met corona. Daarnaast benoemen we ook een aantal zaken die ondanks en naast corona, ook gepresteerd zijn in 2020.

Sociaal

Het jaar stond voor de GGD voor een groot gedeelte in het teken van de COVID-19 pandemie. Medio 2020 is een afzonderlijk team Corona opgericht waar het testen en bron- en contactonderzoek zijn ondergebracht.
Met toezicht op de inhoudelijke kwaliteit vanuit de GGD.

Direct na de start van de coronacrisis is een offensief gestart om de sociale problematiek als gevolg van de crisis het hoofd te bieden. De ondersteuning van de voedselbanken en de schuldhulpverlening is geïntensiveerd. De crisis creëert een nieuwe groep van kwetsbaren met financiële problemen. Met de woningcorporaties hebben we afspraken gemaakt over de intensivering van vroegsignalering en coulance bij huurachterstanden.

Sinds de eerste lockdown in maart waarbij alle scholen sloten, helpt de gemeente de kinderopvang en de scholen bij de noodopvang voor kwetsbare kinderen en kinderen van ouders met cruciale beroepen. Ook helpt de gemeente bij het thuisonderwijs en met verschillende praktische zaken.
Er zijn onder andere in samenwerking met schoolbesturen ruim 6500 laptops uitgedeeld en 700 internetverbindingen gegeven aan leerlingen en scholieren via scholen. In de zomer is een uitgebreid zomerprogramma voor kinderen en jongeren en jong volwassenen van 0 tot 24 jaar opgezet: MidzomerMokum.

Hierin hebben duizenden kinderen, jongeren en jong volwassenen kunnen deelnemen aan zomerscholen, sportactiviteiten en culturele workshops. Gezien het succes van MidzomerMokum is ook een Midzomer Winter georganiseerd.

De uitvoering van de landelijke regeling Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers (TOZO) kwam bij de gemeente. Er zijn ongeveer 85.000 aanvragen voor TOZO 1,2 en 3, zo snel als mogelijk- afgehandeld. Daarnaast is het plan Veerkracht ontwikkeld om zelfstandig ondernemers ondersteuning te bieden een nieuwe weg met nieuw perspectief in te slaan (zoals hulp naar een ander bedrijf of naar vast werk) en het richt zich ook op het voorkomen van schulden.

Samen met onze partners in de arbeidsmarktregio zijn we het Regionaal Werkcentrum begonnen om van 'werk naar werk' mogelijk te maken. Het Regionaal Werkcentrum verbindt werkgevers met overcapaciteit aan werkgevers met een personeelsbehoefte. Omdat jongeren extra hard geraakt zijn door de coronacrisis zetten we in op extra ondersteuning van jongeren richting werk en school door middel van de aanpak Meer Kans op Werk Jongeren.

Tijdens de periodes van lockdown boden we noodopvang aan alle daklozen, ook niet-rechthebbenden in Amsterdam. Op het hoogtepunt werden ruim 400 daklozen opgevangen.

In 2020 is het initiatievenplatform *Wij Amsterdam* ontwikkeld. Het platform is snel na het begin van de coronacrisis gelanceerd om de vele initiatieven uit de samenleving te faciliteren. *Wij Amsterdam* brengt initiatiefnemers in verbinding met de hulpvragen vanuit organisaties in de stad. In totaal zijn er 577 initiatieven die zich kenbaar gemaakt hebben op het platform.

Economie, kunst & cultuur en fysieke leefomgeving

De economische crisis als gevolg van de gezondheidscrisis is extra hard ingeslagen in Amsterdam, met name door een relatief grote afhankelijkheid van een economie gericht op bezoekers en het nagenoeg stil vallen van Schiphol. Hotels, horeca, kunst en cultuur zijn zwaar getroffen en later in het jaar ook de winkels door de sluiting.

Voor 2020 heeft het college de reclamebelasting geschrapt, en is de precario voor terrassen niet geheven. Verder is voor o.a. lokale belastingen en huur de mogelijkheid van uitstel van betaling gegeven. Evenementen konden niet plaatsvinden en daarom is er een coulanceregeling getroffen, waarbij tot maximaal 80% van de toegekende subsidie gebruikt kon worden voor de al gemaakte kosten. Ten aanzien van terrassen is een ruimhartig beleid gevoerd ten aanzien van vergroting, terwijl tegelijkertijd de coronaregels nageleefd konden worden. Het hele jaar door is intensief overleg geweest met het georganiseerd bedrijfsleven over mogelijkheden en ook om voorbij de crisis te kijken.

.

Voor Kunstenplaninstellingen en Broedplaatsen hebben we een noodsteun-regeling uitgevoerd om dit cruciale onderdeel van de culturele infrastructuur van Amsterdam overeind te houden. 62 instellingen in het Kunstenplan hebben een extra bijdrage ontvangen van in totaal € 11,3 miljoen.

Tijdens de coronacrisis was (en is) een verblijf in de buitenlucht voor veel Amsterdammers een welkome afwisseling van thuiswerken en de lockdown. We hebben afgelopen zomer ruimte geboden aan particulier en maatschappelijk initiatief door middel van het programma Open Stad. Met dit programma is gewerkt aan het stimuleren van initiatief en is er snel en flexibel meebewogen met initiatieven en vragen van bewoners en ondernemers. Er zijn 1398 initiatieven ingediend voor terrasuitbreidingen, waarvan er 1038 zijn gehonoreerd. Ten opzichte van het totaal ingediende initiatieven (1720) en gehonoreerde initiatieven (1209), is het aandeel terrasinitiatieven daarmee zeer groot (ruim 80%).

Als gevolg van Coronacrisis is er veel meer grof afval aangeboden door bewoners (+ 27%). In totaal is er 9% meer afval ingezameld dan in 2019.

Het aantal reizigers in het openbaar vervoer bleef flink achter en op dit moment is moeilijk in te schatten welke lange termijn gevolgen de pandemie zal hebben op het OV-gebruik. De financiële gevolgen voor de OV-bedrijven zijn desastreus. Zonder financiële hulp van het Rijk staat de kwaliteit van het OV onder druk, en daarmee de bereikbaarheid van de regio en de stad

Als gevolg van de crisis hadden we fors minder inkomsten in 2020. Het resultaat van deze jaarrekening is € 181,7 miljoen negatief (inclusief de uitgaven uit de noodkas van € 42,1 miljoen). Het negatieve resultaat gaat ten laste van onze algemene reserve, evenals de noodkas die vorig jaar is ingesteld. In onze meerjarenbegroting 2021 e.v. hadden we al rekening gehouden met een forse aanslag op de algemene reserve en een herstelplan opgenomen voor de algemene reserve voor de komende jaren. In 2020 hebben we al een gedeeltelijke compensatie gehad van het Rijk voor gederfde inkomsten en hogere uitgaven. Op basis van de jaarrekeningen zal een definitieve afrekening plaatsvinden met het Rijk.

In het najaar van 2020 is er gewerkt aan plannen om te investeren in het herstel van de economie en het opvangen van de sociale gevolgen van de coronacrisis. De plannen zijn gericht op een duurzaam herstel en een duurzame economie en op het stimuleren van werkgelegenheid. Onder andere door een investering van € 78 miljoen in 6 banenmotoren en een hogere eis aan social return. Daarnaast richten de plannen zich ook op de (vroege) aanpak van schulden en het naar werk geleiden van jongeren.

Vorig jaar is ook (door)gewerkt aan resultaten die niet corona-gerelateerd zijn. Met ook het perspectief op de toekomst van stad, dat we hebben vastgehouden. Gericht op investeringen in duurzaamheid, het onderhoud van de stad, de ontwikkeling van de stad en versterking van de sociale weerbaarheid. Hieronder wordt een selectie kort benoemd.

- Om het lerarentekort in het basisonderwijs terug te dringen hebben wesamen met het onderwijs, de opleiders en het ministerie de aanpak geïntensiveerd via het Noodplan lerarentekort Amsterdam. Door de intensieve aanpak is het tekort in 2020 met 20% teruggelopen en zijn de tekorten gelijkmatiger verdeeld over de scholen en stadsdelen.
- De coronacrisis heeft er toe geleid dat er minder mensen op straat waren, minder verkeer en minder mensen in het openbaar vervoer. We hebben hier waar mogelijk gebruik van gemaakt om versneld en/of vervroegd onderhoud uit te voeren aan bijvoorbeeld winkelstraten, de Dappermarkt en evenemententerreinen.
- In 2020 werden in Amsterdam bijna 6000 nieuwe woningen in aanbouw genomen, waarvan bijna de helft (ruim 2800) in de sociale sector, het hoogste aandeel sinds enkele jaren. Dat het totaal lager is dan het streefcijfer van 7.500 woningen per jaar is, is mede te verklaren door de vertraging die projecten opliepen door de coronacrisis.
- Ook aan de aanvulling van de voorraad grondexploitaties is hard gewerkt: bijna 40 plannen zijn in voorbereiding, zodat de continuïteit van de woningbouw ook voor de langere termijn geborgd is. Daarnaast is er ruimte gecreëerd om te werken, te recreëren, om scholing te ontvangen, te sporten en te ontmoeten. Maatschappelijke voorzieningen hebben nadrukkelijk een plek gekregen. Bij de realisatie van woningen, kantoren en bedrijfsruimtes wordt een hoge duurzaamheidsstandaard steeds vanzelfsprekender. Voorbeelden van gebiedsontwikkeling zijn; in Nieuw West zijn met actieve inbreng van de bewoners de plannen voor de buurten rondom de Burgemeester Roellstraat verder gebracht, en is een begin gemaakt met de ontwikkeling van een geheel nieuwe wijk: het Schinkelkwartier. In Zuid Oost wordt Amstel III in hoog tempo getransformeerd van een kantorengebied met aanzienlijke leegstand tot een hoogstedelijk woonmilieu. In Oost is de basis gelegd voor Strandeiland.
- In 2020 is het fundament gelegd voor de energietransitie in de stad. De transitievisie Warmte is vastgesteld die de route uitstippelt naar een aardgasvrij Amsterdam in 2040. De Routekaart Klimaatneutraal is vastgesteld waarmee alle maatregelen in beeld zijn gebracht en een start is gemaakt om in 2030 de uitstoot van CO_2 met 55% te reduceren. In 2020 is ook de strategie Circulaire Economie ontwikkeld en vastgesteld.
- In 2020 hebben zich 101 nieuwe buitenlandse bedrijven in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) gevestigd, met naar verwachting in drie jaar 1.970 extra arbeidsplaatsen in de MRA.
- De besluitvorming over het Kunstenplan 2021-2024 is afgerond. Het college heeft 36 instellingen aangewezen in de Amsterdam Bis 2021-2024 en het Amsterdams Fonds voor de Kunst heeft aan 126 instellingen een vierjarige subsidie verleend.

- Vanuit de Ontwikkelbuurtenaanpak, gericht op 32 buurten in Nieuw-West, Noord en Zuidoost wordt samen met bewoners volop gewerkt aan prettige buurten. Er is gewerkt aan talentenhuizen en buurtkamers, meer studieplekken en meer groen, betere huizen en betere openbare ruimte. Het gaat om veel initiatieven, zowel sociaal als fysiek. Met het masterplan Zuidoost en die van Nieuw-West in wording, gaan deze wijken een nieuwe toekomst tegemoet. Voor het masterplan Zuidoost nemen we deel aan een maatschappelijke alliantie, waarin we samen met maatschappelijke partners en bewoners, werken aan een aanpak voor de langere termijn.
- In mei 2020 werd de Aanpak Binnenstad gelanceerd. In december 2020 volgde het uitvoeringsprogramma, waarin de ambities van de aanpak zijn vertaald naar zes prioriteiten en 88 maatregelen om van de binnenstad weer een gebied te maken met een goede balans tussen bewoners en ondernemers en bezoekers.
- In januari 2020 hebben wij de Agenda Amsterdam Autoluw vastgesteld. In 2020 zijn 1240 parkeerplaatsen opgeheven.
- In 2020 is in goede harmonie verder gewerkt aan de voorbereidingen voor het samen gaan met Weesp in 2022.
- Voor de aanpak van de kades en bruggen is een speciaal programma ingericht. Dit programma komt goed op gang. Bijvoorbeeld als het gaat om het in kaart brengen van de huidige staat, met ruim 130 kademuren en 100 bruggen die zijn beoordeeld op mogelijke veiligheidsrisico's. Daarnaast met het daadwerkelijk vervangen en vernieuwen.

2

Financiële hoofdlijnen

2.1 Inleiding

De coronacrisis heeft onze stad en de gemeente in 2020 hard geraakt. We namen de nodige maatregelen om de crisis tegen te gaan. Die hadden enorme gevolgen voor het dagelijks leven van onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarnaast heeft de coronacrisis ook een groot effect op de financiën van onze stad. Door de crisis zijn een aantal grote inkomstenbronnen het afgelopen jaar sterk teruggelopen. Door het wegblijven van bezoekers ontvingen we minder aan inkomsten uit toeristenbelasting. De opbrengsten uit straatparkeren namen af. Ook zagen we de dividenden van onze deelnemingen zeer sterk teruggelopen.

We kregen vanuit het Rijk meerdere steunpakketten. Toch laat het jaar 2020 onderaan de streep een flink negatief rekeningresultaat zien. Het college stelde afgelopen zomer een herstelpakket op voor de jaren 2021 en verder. Met daarbij een herstelplan voor het aanvullen van de Algemene reserve. Door de Algemene reserve in te zetten om de eerste crisiseffecten op te vangen, kozen we er bewust voor te blijven investeren in de stad. Zo sloten we langjarige contracten af voor het herstel van kades en bruggen en kwam er een noodkas van € 50 miljoen voor extra crisismaatregelen.

In de financiële hoofdlijnen beschrijven we de belangrijkste financiële ontwikkelingen voor de gemeente Amsterdam in 2020. In paragraaf 2.2 gaan we verder in op het rekeningresultaat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan welke afwijkingen er waren ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting (de Najaarsnota 2020). Daarna gaan we in paragraaf 2.3 in op een aantal specifieke onderwerpen en belangrijke financiële ontwikkelingen in 2020. In paragraaf 2.4 geven we een verdere analyse van het rekeningresultaat per programma. In paragraaf 2.5 lichten we de balansontwikkelingen toe, zoals de investeringen en de schuldpositie. Tot slot geven we in paragraaf 2.6 een toelichting op de risico's en het weerstandvermogen.

2.2 Het rekeningresultaat 2020

Het rekeningresultaat over 2020 is € 181,7 miljoen negatief (bestaande uit € 42,1 miljoen vanuit de noodkas, en € 139,6 miljoen op onze (overige) exploitatie). De tabel hieronder geeft aan hoe het resultaat is opgebouwd. De bedragen in de tabel zijn de saldi van baten min lasten, zodat:

- een positief bedrag een voordeel is (de baten zijn groter dan de lasten).
- een negatief bedrag een nadeel is (de lasten zijn groter dan de baten).

In de raadsvoordracht bij de Najaarsnota 2020 is vastgesteld om het toentertijd verwachte negatieve resultaat van € 197,9 miljoen te onttrekken aan de Algemene reserve. Het uiteindelijke negatieve resultaat over 2020 zoals gepresenteerd in dit jaarverslag is € 181,7 miljoen (inclusief de uitgaven aan de noodkas van € 42,1 miljoen). Omdat de onttrekking uit de Algemene Reserve die bij de Najaarsnota 2020 is vastgesteld hoger is dan het uiteindelijke resultaat in 2020, ontstaat vanwege de onttrekking uit de Algemene Reserve een positief saldo van € 16,2 miljoen in de tabellen uit de bijlagen bij dit jaarverslag.

Een dergelijke presentatie maakt echter niet goed duidelijk wat het verwachte resultaat bij najaarsnota was en het daadwerkelijk gerealiseerde resultaat bij jaarverslag is. Daarom laten we alleen in onderstaande tabel het begrote en gerealiseerde resultaat exclusief de onttrekking aan de Algemene reserve zien.

Tabel 1: (bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting (najaarsnota)
1: Veiligheid	-171,8	-185,1	-190,1	-186,0	4,1
2: Verkeer, vervoer en waterstaat	-157,5	-168,2	-108,2	-138,0	-29,8
3: Economie	-37,7	-42,4	-45,0	-39,6	5,4
4: Kunst, cultuur en erfgoed	-160,2	-163,3	-186,3	-177,3	9,1
5: Onderwijs	-174,7	-200,1	-193,8	-193,1	0,7
6: Sport	-62,2	-61,7	-66,1	-66,4	-0,2
7: Werk, inkomen en participatie	-361,4	-383,6	-350,4	-343,3	7,1
8: Volksgezondheid, jeugd en zorg	-953,7	-935,4	-1.011,3	-1008,9	2,4
9: Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	-40,0	-69,0	-64,6	-79,6	-15,1
10: Grond	214,1	218,1	291,2	255,9	-35,3
11: Wonen en Groen	-247,9	-293,6	-291,0	-275,2	15,8
12: Moderne open overheid	-58,4	-53,6	-62,3	-59,3	3,0
Algemene dekkingsmiddelen	2.660,7	2.868,0	2.664,5	2714,5	50,0
A.1-A.4 o.a. Gemeentefonds, Belastingen	2.493,1	2.677,5	2.669,6	2684,5	14,9
A.5 Reserve mutaties	167,6	190,5	-5,2	30,0	35,1
Bestuur en Organisatie inclusief overhead	-539,4	-530,2	-584,5	-585,4	-0,9
Rekeningresultaat	**-90,1**	**-0,0**	**-197,9**	**-181,7**	**16,2**
Waarvan onttrekking noodkas uit Algemene reserve	-	-	50	42,1	-7,9

Opbouw begroot resultaat

De oorspronkelijk vastgestelde Begroting 2020 was sluitend voor het jaar 2020. Bij de Najaarsnota 2020 ontstond een begrotingssaldo van € 197,9 miljoen negatief. Dit kwam vooral door het verwerken van de effecten voor de coronacrisis. De inkomsten voor de (toeristen)belasting waren ongeveer € 100,0 miljoen lager (na aftrek van een compensatie van het Rijk). We verwerkten de noodkas (om coronaeffecten op te vangen) van € 50,0 miljoen in de begroting en we hebben de dividendinkomsten met ruim € 40,0 miljoen naar beneden bijgesteld. De afwijkingen ten opzichte van de najaarsnota lichten we op hoofdlijnen per programma toe in paragraaf 2.4.

Het rekeningresultaat 2020 op hoofdlijnen

Het rekeningresultaat bedraagt € 181,7 miljoen negatief. Het is daarmee € 16,2 miljoen beter dan bij de Najaarsnota 2020 werd voorzien.
Dit verschil bestaat voor € 7,9 miljoen uit onderuitputting van de noodkas. Het resterende verschil van € 8,3 miljoen op de (overige) exploitatie verklaren we op hoofdlijnen door:

- Een positief resultaat van € 7,9 miljoen voor het onderdeel financiering en deelnemingen. Dit komt vooral door een hogere dividenduitkering van € 7,5 miljoen van het Havenbedrijf over 2020. In de begroting is het verwachte dividend voor het Havenbedrijf naar beneden bijgesteld vanwege de coronacrisis, maar de crisis heeft vooralsnog minder impact dan verwacht.
- Per saldo een positief effect van € 5,1 miljoen voor WABO-leges. Vanwege een forse stijging van het aantal bouwaanvragen, enkele aanvragen voor grote bouwprojecten en nog binnengekomen leges-inkomsten uit 2019 zijn de baten hoger (€ 7,8 miljoen). Hiertegenover staan hogere lasten (€ 2,7 miljoen) voor de uitvoering van de bouw-taken. We moesten extra inhuren voor de vergunningverlening.
- Lagere lasten van ongeveer € 4,0 miljoen binnen Veiligheid vanwege de coronacrisis. De grootste afwijkingen komen voor bij het Masterplan Handhaving en Reiniging (€ 1,3 miljoen), aanpak ondermijning (€ 1,1 miljoen), veiligheidsprojecten in de buurten (€ 1,0 miljoen) en de activiteiten van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum RIEC (€ 0,6 miljoen).
- Hogere apparaat gerelateerde lasten van € 7,3 miljoen bij Verkeer, vervoer en waterstaat vanwege met name (voorkoming van) achterstallig onderhoud, grootschalig noodherstel/ calamiteiten en effecten door corona.

Gemeentebreed saldo-neutrale afwijkingen

Een saldo-neutrale afwijking houdt in dat in een positieve afwijking in een programma(onderdeel) direct samenhangt met een gelijke negatieve afwijking in een ander programmaonderdeel of het overzicht Algemene dekkings-middelen en het overzicht Overhead. De afwijking op de programma's 1 tot en met 12 bedraagt € 32,9 miljoen negatief. Dit komt vooral door hogere uitgaven die gepaard gaan met eveneens hogere onttrekkingen uit reserves. De mutaties in die reserves zijn onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen.

Een aantal grotere saldo-neutrale mutaties zijn de volgende:

- In het programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat gaven we een bedrag van € 22,3 miljoen meer uit. Dit vooral aan projecten die we dekken uit de reserves Stedelijk Mobiliteitsfonds, Stadsbehoud, Achterstallig onderhoud en Rode Loper. We hebben voor hetzelfde bedrag meer onttrokken uit de reserves in de Algemene dekkingsmiddelen (A.5).
- In programma 10 Grond is het resultaat ruim € 35,3 miljoen negatief. Dit komt vooral door minder ontvangen afkoopsommen voor het eeuwigdurend en voortdurend erfpachtstelsel, die we verrekenen met de reserve Afkoopsommen (€ 75,8 miljoen). Daarnaast is er een lagere dotatie aan de voorziening Plantekorten vanwege een bijdrage van het Rijk rond de woningbouwimpuls. Dat geeft een lagere onttrekking aan de reserve Vereveningsfonds (€ 12,8 miljoen).

2.3 Belangrijke ontwikkelingen in 2020

De coronacrisis

De coronacrisis geeft grote financiële effecten die zichtbaar zijn in dit Jaarverslag 2020. Bij het opmaken van het Jaarverslag 2020 brachten we de gederfde inkomsten en de extra uitgaven vanwege de coronacrisis in kaart. In onderstaande tabel staan de voornaamste effecten. De extra uitgaven voor de Tozo-regeling en GGD-activiteiten tellen we niet mee in onderstaande optelling, omdat we voor deze uitgaven ook een bijdrage ontvangen vanuit het Rijk.

Tabel 2: Effecten van de coronacrisis (bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020 Najaarsnota	Jaarverslag 2020	Verschil
Gederfde inkomsten			
w.v. (Toeristen)belasting	-140,0	-140,0[1]	-
w.v. parkeren	-50,0	-53,3	-3,3
w.v. dividend	-40,9	-32,6	8,3
w.v. overige gederfde inkomsten	-19,6	-18,9	0,7
Uitgaven			
w.v. Crisiseffecten die gedekt worden uit de noodkas	-50,0	-42,1	7,9
w.v. extra uitgaven crisisopvang dak – en thuislozen	-15,5	-15,5	-
w.v. overige extra uitgaven	-18,3	-30,4	-12,1
w.v. overige lagere uitgaven	4,4	14,0	9,5
Totaal	**-329,9**	**-318,9**	**11,0**
Extra uitgaven TOZO regeling	-383,9	-392,8	-8,9[2]
Extra uitgaven GGD corona	-25,0	-47,0	-22,0

Het negatieve effect van de coronacrisis in 2020 bedraagt ruim € 300 miljoen. Ter compensatie ontvingen we in 2020 extra inkomsten uit het Rijk van € 143,6 miljoen via de corona steunpakketten. Daarnaast stelde het college in 2020 een noodkas van € 50,0 miljoen in om crisismaatregelen te kunnen nemen of corona-effecten op te vangen.

In de tabel ontbreken de effecten die vanwege de crisis verschuiven in de tijd. Zo zijn bijvoorbeeld de inkomsten in grondexploitaties in 2020 lager (€ 95,0 miljoen) vanwege vertragingen en hebben we minder panden verkocht (€ 8,0 miljoen). Beide stonden in de Najaarsnota 2020. Deze effecten zijn gemeentebreed neutraal omdat we ze verrekenen met reserves. We verwachten dat deze inkomsten in komende jaren alsnog worden gerealiseerd.

1 De verwachte gederfde inkomsten voor toeristenbelasting blijft ongewijzigd ten opzichte van Najaarsnota 2020. De opbrengsten van de toeristenbelasting ramen we op basis van voorlopige aanslagen, waarbij we corrigeren voor de verwachte daling van het aantal bezoekers. De definitieve aanslagen toeristenbelasting over 2020 worden vanaf april 2021 vastgesteld. Als dan blijkt dat de feitelijke inkomsten alsnog achterblijven bij de ramingen, leidt dit tot minderopbrengsten.

2 Tegenover de hogere lasten voor de TOZO regeling staan ook hogere baten van het Rijk. De hogere lasten hebben dus geen invloed op het resultaat.

Ontwikkelingen Afval Energie Bedrijf (AEB)

Na de ontstane crisissituatie in 2019, stond het jaar 2020 in het teken van verder herstel en herstructurering bij AEB en het voorbereiden van een verkoop van AEB door de gemeente. Belangrijke ontwikkelingen in 2020 waren daarbij:

- Verbeteren technische staat van de installaties. Door alle verbeteringen aan het onderhoud van de afvalverwerkingsinstallaties is AEB weer in control. Dit heeft ertoe geleid dat de Omgevingsdienst per april 2021 het verscherpt toezicht op AEB heeft opgeheven.
- Herstructureringsplan. Het door AEB opgestelde herstructureringsplan is vastgesteld en ingediend bij de Europese Commissie. In dit plan is de levensvatbaarheid van AEB op de langere termijn onderbouwd. De Europese Commissie heeft begin 2021 goedkeuring aan het plan verleend. Daarmee is ook de in 2019 door de gemeente verstrekte noodsteun van € 35 miljoen goedgekeurd als herstructureringssteun.
- Financieringsakkoord tussen AEB, financierende banken en de gemeente. Met de gemaakte afspraken is financiële rust en ruimte gecreëerd voor het kunnen doorlopen van het verkoopproces. Van de in 2019 door de gemeente toegezegde aanvullende liquiditeitssteun van € 45 miljoen wordt geen gebruik gemaakt.

In januari 2020 heeft het college een principebesluit tot verkoop van de aandelen AEB genomen. Vervolgens is in september 2020 het besluit genomen tot een voorgenomen verkoop. Beide besluiten zijn aan de raad voorgelegd voor wensen en bedenkingen. Het daadwerkelijke verkoopproces start in 2021.

Op 1 juli 2020 heeft de externe onderzoekscommissie het rapport gepubliceerd over de oorzaken en leerpunten van het stilleggen van de vier verbrandingslijnen in de zomer van 2019. De conclusies en aanbevelingen worden grotendeels door de gemeente omarmt. Aan de aanbevelingen wordt invulling gegeven. Het rapport geeft geen aanleiding om het ingezette verkooptraject te wijzigen. In september 2020 besloot de gemeenteraad tot het starten van een raadsenquête over de ontstane situatie bij AEB.
Het eindrapport van de enquêtecommissie verschijnt naar verwachting in september 2021.

Inkopen in 2020

We hebben in 2020 voor € 2,5 miljard ingekocht. Net als voorgaande jaren onderzocht de gemeente zelf de rechtmatigheid van deze inkoopuitgaven. Uit dit onderzoek blijkt dat het bedrag aan onrechtmatigheden ten opzichte van 2018 daalde naar een bedrag van € 17,0 miljoen. Met dit bedrag is deze onrechtmatigheid lager dan we hadden ingeschat. We behaalden de doelstelling de '2018 onrechtmatigheid' terug te brengen naar een voorspelde bandbreedte van € 25 – 40 miljoen in het jaar 2020.

In 2019 en 2020 ontstonden echter ook voor € 26,9 miljoen nieuwe onrechtmatigheden, die voor een deel verband houden met de coronacrisis. Dit telt op naar een totaal van € 43,9 miljoen (2019: € 81,0 miljoen).
Het college vindt de totale onrechtmatigheid in 2020 in absolute zin nog te hoog. Belangrijkste veroorzakers van deze onrechtmatige uitgaven zijn de doorwerking van de onrechtmatigheid uit voorgaande jaren en nieuwe onrechtmatige dossiers. Het college continueert voor 2021 en 2022 daarom de bestuurlijke sturing op dit dossier. Hierbij dient te worden aangetekend dat ontwikkelingen in 2021 rondom de aanbesteding voor aanvullende ondersteuning Wmo mogelijk leiden tot een nieuwe forse onrechtmatigheid.

Tegelijk met de sturing op rechtmatigheid van de inkoopuitgaven, werd in mei 2020 het adviesrapport naar de opzet en werking van het huidige inkoopstelsel opgeleverd. Het verbeteren van het contractmanagement is één van de speerpunten in de uitwerking van de bestuursopdracht Inkoop, dat moet zorgen voor een betere grip op de rechtmatigheid van de inkoopuitgaven.

Structureel saldo

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting, maken we onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Bij incidentele baten of lasten gaat het om baten of lasten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Hierbij beïnvloeden incidentele lasten het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten het structureel begrotingssaldo negatief.

In onderstaande tabel staat in het kort de opbouw van het structurele saldo. De opgenomen bedragen in de tabel sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele baten en lasten in hoofdstuk 7.3. In dit hoofdstuk is ook meer achtergrondinformatie opgenomen.

Tabel 3: Structureel saldo en structurele exploitatieruimte (bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2020
Structureel saldo	356,3
Structurele exploitatieruimte	6,09

De structurele exploitatieruimte is gestegen ten opzichte van het cijfer dat voor 2020 in de laatste begroting is gepubliceerd (Begroting 2021). In bovenstaande tabel presenteren we de structurele exploitatieruimte geschoond voor corona-effecten. De stijging komt vooral door hogere incidentele lasten, door bijvoorbeeld een versnelling in het uitvoeren van achterstallig onderhoud en projecten voor stedelijke bodemsanering en nazorg.

Wanneer we de corona-effecten mee zouden nemen in de berekening van de structurele exploitatie ruimte, komt het cijfer uit op 9,69. Dit komt vooral doordat corona een grote incidentele impact heeft, zowel aan de baten- als aan de lastenkant.

Frictiekosten

In het voorjaar van 2020 onttrokken we € 7,4 miljoen aan de reserve frictiekosten volgens de besluitvorming bij het Jaarverslag 2019. Hierdoor bedraagt de frictiekostenreserve aan het eind van 2020 € 18,5 miljoen.

Volgens besluitvorming bij de Voorjaarsbrief 2020 brengen we frictiekosten voortaan in het huidige boekjaar ten laste van de reserve. In totaal hadden we in 2020 voor € 7,9 miljoen aan frictiekosten. Daarvan stellen we voor om € 7,7 miljoen te onttrekken aan de reserve frictiekosten. Door het negatieve rekeningresultaat hebben we besloten om de € 7,7 miljoen frictiekosten in het jaar 2020 volledig te onttrekken aan de frictiekostenreserve. Dit past binnen de totaal toegekende frictiekosten voor 2020 van € 11,4 miljoen. De frictiekosten verantwoorden we in het jaarverslag in de bewuste begrotingsprogramma's als geaccordeerde kostenoverschrijdingen.

In het jaar 2020 waren er geen aanvullende dotaties aan de frictiekostenreserve. Met de onttrekking van € 7,7 miljoen die we bij de vaststelling van dit jaarverslag verwerken, komt de nieuwe eindstand van de frictiekostenreserve uit op € 10,8 miljoen.

2.4 Analyse resultaat op hoofdlijnen per programma

Het resultaat over 2020 van € 181,7 miljoen negatief bestaat uit uitgaven voor de noodkas van € 42,1 miljoen, en een negatief resultaat op onze (overige) exploitatie van € 139,6 miljoen. Het resultaat van € 139,6 miljoen negatief analyseren we hieronder op basis van de grotere afwijkingen per programma. Daarbij zetten we de resultaten af tegen de laatst vastgestelde begroting (de Najaarsnota 2020). Het rekeningresultaat is € 8,3 miljoen beter dan het begrote resultaat bij de Najaarsnota 2020 van € 147,9 miljoen negatief. Onderstaande afwijkingen per programma geven op hoofdlijnen een verklaring voor dit verschil.

Programma 1 Veiligheid

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Lagere lasten van ongeveer € 4,0 miljoen binnen Veiligheid vanwege de coronacrisis. De grootste afwijkingen komen voor bij het Masterplan Handhaving en Reiniging (€ 1,3 miljoen), aanpak ondermijning (€ 1,1 miljoen), veiligheidsprojecten in de buurten (€ 1,0 miljoen) en de activiteiten van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum RIEC (€ 0,6 miljoen).
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen voor extra toezicht en handhaving omdat we werkten aan de naleving van de coronamaatregelen.
- Lagere lasten € 0,6 miljoen door een gunstig aanbestedingsresultaat voor de bodycams.
- Hogere baten van € 0,6 miljoen uit de bestuurlijke boete overlast openbare ruimte vanwege de intensievere handhaving op het bijplaatsen van afval.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Per saldo hogere lasten van € 14,4 miljoen voor projecten die we dekken vanuit de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF). Dit komt vooral doordat we in de begroting voor € 72,9 miljoen een post hebben opgenomen voor 'overprogrammering' bij projecten van het Stedelijk Mobiliteitsfonds. Zonder deze post zijn de uitgaven € 69,2 miljoen lager. De belangrijkste redenen voor de vertragingen zijn: complexiteit van de aanbestedingsprocedures, langere doorloop-

tijd van het juridisch traject bij het afsluiten van de contracten met derden, afhankelijkheid van externe partijen, onvoorziene en aanvullende werkzaamheden bij de projectplanning en effecten van de coronacrisis. Zie voor een verdere toelichting op alle projecten ook de paragraaf Stedelijk Mobiliteitsfonds.
- Hogere lasten van € 12,4 miljoen rond ongeveer 65 groot onderhoud projecten die vallen binnen de kaders van de Reserve Stadsbehoud. Dit komt door een versnelde uitvoering vanwege de lockdownmaatregelen. De coronacrisis gaf onverwacht gelegenheid om (noodzakelijk) onderhoud uit te voeren op plekken waar onderhoud normaal gesproken voor vrij veel hinder zorgt en om woongebieden te herstraten waar geen opgave met andere projecten was. Verder is onvoorzien grootschalig noodherstel uitgevoerd aan wegen, zoals Oostzanerdijk, Brettenpad en Poppendammergouw. Tegenover deze hogere lasten staat ook een hogere onttrekking uit de reserve Stadsbehoud (algemene dekkingsmiddelen).
- Hogere kosten binnen het kader van het programma Bruggen en Kademuren voor een bedrag van € 2,6 miljoen vooral voor de kademuren. We moesten op meer plekken veiligheidsmaatregelen toepassen dan verwacht. Ook monitoren we meer bruggen en maakten we extra kosten voor het houtenpalen onderzoek.
- Hogere apparaat gerelateerde lasten van € 7,3 miljoen vanwege (voorkoming van) achterstallig onderhoud, grootschalig noodherstel/ calamiteiten en effecten door corona (€ 5 miljoen). Ook werd de invulling van taakstellingen bemoeilijkt door de effecten van corona en de extra werkzaamheden in de openbare ruimte die plaatsvonden (€ 2,3 miljoen).
- Hogere baten van € 5,1 miljoen door een vrijval van de voorziening groot onderhoud parkeergebouwen.

Programma 3 Economie

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door lagere lasten van € 5,0 miljoen op de middelen van de Economische structuur en Arbeidsmarktversterking. Dit komt vooral doordat we minder subsidies verstrekten aan initiatieven voor het stimuleren van projecten die bijdragen aan de economische structuurversterking en/of de arbeidsmarktversterking. Een aantal trajecten begon in 2020, maar leidden nog niet tot een subsidie-uitgave. Deze trajecten zitten in een afrondende fase en leiden in 2021 tot een uitgave.

Tegenover deze lagere lasten staat ook een lagere onttrekking uit de reserve in het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen (A.5 reserves). Daarmee is dit gemeentebreed resultaatneutraal.

Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:
- Lagere lasten van € 5,7 miljoen doordat we minder subsidie verstrekten aan culturele instellingen op grond van subsidieregeling "eenmalige aanvulling op Kunstenplansubsidie 2017-2020 voor instellingen die in zwaar weer verkeren als gevolg van de coronamaatregelen – fase 1 en 2".
- Per saldo lagere lasten van € 3,1 miljoen doordat de subsidie voor het Nationaal Holocaust Museum in 2021 wordt verstrekt. Dit komt door uitstel van de overdracht van het pand waarin het museum wordt gevestigd, vanwege vertraging in de vergunningverlening en de erfpachtuitgifte.

Programma 5 Onderwijs

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen op de Lerarenagenda, doordat de coronacrisis een aantal projecten in het onderwijs heeft vertraagd. Er zijn minder aanvragen voor de Teambeurzen voor schooljaar '20-'21, dan het subsidieplafond en het onderdeel Omgaan met tekorten van het Noodplan is vertraagd.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor handhaving Leerplicht. We hebben de werkprocessen bij Leerplicht geoptimaliseerd waardoor we de taken met minder middelen konden uitvoeren.
- Hogere lasten van € 0,4 miljoen door het uitvoeren van onvoorzien klein onderhoud aan diverse gemeentelijke panden, voornamelijk voor brandveiligheid.

Programma 6 Sport

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:
- Hogere lasten van € 3,9 miljoen voor onderhoud en herstel. Aan sportpanden was onvoorzien groot onderhoud nodig aan brandinstallaties, klimaatbeheersystemen, daken en gevels. Voor toekomstig onderhoud hebben we extra middelen aan de voorziening groot onderhoud panden toegevoegd. Daarnaast is de brandschade aan Sporthallen Zuid hersteld en vraagt het verouderde wagenpark veel onderhoud.

- Hogere baten van € 1,0 miljoen door een schadeuitkering voor de brand in Sporthallen Zuid in 2019. Deze schadeuitkering hebben wij gebruikt voor de herstelkosten.
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen door minder sportstimulerings-activiteiten, sportevenementen en vertraging in de uitvoering van de 1/3 regeling (bij investeringen dragen de gemeente, aanvrager en sportvereniging ieder 1/3 deel bij). Dit komt vooral door de coronacrisis.
- Lagere lasten van € 1,4 miljoen door een onttrekking aan de voorziening groot onderhoud. Deze onttrekking, die niet was begroot, is ingezet voor onderhoud met een cyclus van 1 jaar.

Programma 7 Werk, Inkomen en Participatie

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Ten opzichte van de raming bij de najaarsnota is het beroep op de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) hoger dan verwacht. Hiertegenover staat een hogere Rijksvergoeding. Per saldo wordt € 2,4 miljoen toegevoegd aan de egalisatiereserve.
- Lagere lasten van € € 2,5 miljoen voor bijstandsuitkeringen, dit betreft een zeer kleine correctie op de totale uitgaven aan de bijstand (0,4 procent).
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen voor de begeleiding naar werk, vooral door lagere instroom van werkbrigadisten en minder opdrachten en door minder inzet van medewerkers op Banenplannen en Meer Kans op Werk. Een aantal medewerkers heeft in 2020 gewerkt aan de uitvoering van de regeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO) die is ingesteld als gevolg van de coronacrisis.
- Hogere inkomsten van € 1,3 miljoen vooral door terugvordering van compensabele btw over voorgaande jaren, een bijdrage van het ministerie voor Veiligheid en Justitie voor de re-integratie van ex-gedetineerden en het detacheren van personeel naar andere bedrijfsonderdelen.

Programma 8 Volksgezondheid, Jeugd en Zorg

Bij de najaarsnota is € 13 miljoen toegevoegd aan programma 8 op basis van verwachte tekorten in 2020. Hiervan is € 10,6 miljoen nodig geweest. Het positieve resultaat in 2020, ten opzichte van de Najaarsnota 2020, is vooral het gevolg van:

- Door de coronacrisis is er voor € 25,9 miljoen meer besteed voor het onderdeel Infectieziekten van de GGD. Dit is onder andere voor het uitvoeren van 175.000 coronatests en het analyseren ervan in het Streeklab. We ontvangen hiervoor een extra vergoeding van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, waardoor we ook hogere inkomsten verantwoorden.
- Lagere lasten van € 3,5 miljoen voor basisvoorzieningen vooral doordat vacatures niet direct opgevuld konden worden vanwege de krappe arbeidsmarkt en door de coronamaatregelen geplande activiteiten en projecten niet door konden gaan.
- Per saldo een positief resultaat voor wijkteams van € 1,1 miljoen. De lasten vallen € 0,5 miljoen lager uit voor wijkteams doordat vanwege de coronapandemie voor het Flexibel Preventief aanbod Jongeren (FPAJ) minder activiteiten voor preventieve jeugdzorg konden worden uitgevoerd (€ 0,8 miljoen). Daarnaast lagere lasten voor het projectteam van SamenDOEN (€ 0,5 miljoen) en voor de Ouder- en Kindteams (OKT) (€ 0,5 miljoen) vooral vanwege een positieve afrekening van voorgaande jaren. De voorbereiding van de Buurtteams kostte daarentegen € 1,1 miljoen meer dan begroot. Verder zijn er extra inkomsten voor wijkteams van € 0,4 miljoen.
- Hogere lasten van € 8,6 miljoen voor specialistische jeugdhulp. Ondanks het bereiken van normbudgetten met onze aanbieders is in 2020 noodzakelijke zorg geleverd (€ 5,0 miljoen) en daarnaast zijn er kosten voor jeugdhulptrajecten die in 2018 zijn begonnen (€ 2,0 miljoen). Verder zijn zorgtrajecten uit 2019 en 2020 met de gecontracteerde kernpartners afgerekend (€ 2,0 miljoen) om met een schone lei aan het nieuwe jeugdhulpstelsel in 2021 te kunnen beginnen.
- Per saldo een negatief resultaat van € 0,8 miljoen voor overige onderdelen van de jeugdzorg. Dit komt door hogere lasten voor Individuele Betaalopdrachten (€ 1,5 miljoen) en voorbereiding op het nieuwe jeugdhulpstelsel (€ 1,3 miljoen). De lasten voor Gecertificeerde Instellingen (€ 1,0 miljoen) en Landelijke Inkoop VNG-contracten (€ 0,9 miljoen) vallen juist lager uit.
- Lagere lasten van € 4,6 miljoen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (MO/BW), vooral door een onderbesteding op het Hoofdlijnenakkoord GGZ (€ 2,5 miljoen). Binnen het budget MO/BW is sprake van een overbesteding van € 5,8 miljoen op noodopvang voor gezinnen. Deze overbesteding is in 2020 binnen het budget opgevangen, onder andere met extra rijksmiddelen en lagere lasten voor incidentele projecten.

- Hogere lasten van € 2,6 miljoen voor Hulp bij Huishouden, door een hogere volumegroei (7% in 2020) ten opzichte van eerdere jaren. Aanbieders hebben meer personeel kunnen aantrekken en kunnen daardoor meer inwoners helpen. Om het tekort te dempen heeft het college besloten om per oktober 2020 alleen cliënten met een urgente hulpvraag ondersteuning te bieden.
- Lagere lasten van € 1,1 miljoen voor de aanpak van Huiselijk geweld en kindermishandeling. De compensatie van het Rijk voor meerkosten door corona is voor € 0,7 miljoen op dit onderdeel geboekt, terwijl de kosten die de gemeente hiervoor maakt op andere onderdelen wordt verantwoord. De overige lagere lasten van € 0,4 miljoen komen door onderbestedingen op budgetten voor ontwikkeling van een regionale aanpak 2020-2025 (€ 0,2 miljoen) en incidentele preventieve activiteiten (€ 0,2 miljoen).
- Hogere baten van € 3,0 miljoen vanwege vrijval van de verhuiskosten-voorziening. De administratieve verwerking van de verhuiskosten-vergoeding is gewijzigd, waardoor de voorziening vrijvalt.

Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Hogere lasten bodemsanering van € 13,2 miljoen. Voor een groot saneringsproject is in 2020 een bedrag van € 15,1 miljoen toegevoegd aan de grondexploitatie Buiksloterham. Daartegenover staan lagere lasten vanwege vertraging voor Diemerzeedijk, minder loodsaneringen en vertragingen in de sanering van de Volgermeerpolder en water-bodemsaneringen bij voormalige gasfabrieken (totaal € 1,9 miljoen). De lasten voor bodemsanering worden onttrokken aan de reserve Stedelijke Bodemsanering en Nazorg.
- Hogere lasten van € 4,2 miljoen bij het wagenpark door meer lasten bij onderhoud (€ 1,5 miljoen), verzekeringspremie (€ 0,6 miljoen), lease en inhuur (€ 0,6 miljoen), kapitaallasten (€ 0,5 miljoen), brandstofkosten (€ 0,5 miljoen) en bijdrage in het tekort wagenpark (€ 0,5 miljoen).
- Lagere lasten van € 3,4 miljoen voor subsidies die in 2019 zijn verleend maar waarvan de vaststelling later dan in 2020 wordt verwacht. Dit zorgt ook voor lagere onttrekkingen uit de reserve Duurzaamheidsfonds (€ 1,1 miljoen), reserve Klimaatfonds (€ 1,2 miljoen) en luchtkwaliteit en reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds (€ 1,1 miljoen).

Programma 10 Grond

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Een negatief resultaat voor erfpacht van € 61,4 miljoen vooral door lagere baten. De lagere baten komen door minder ontvangen afkoopsommen (€ 33,0 miljoen) door in het voortdurende stelsel minder afgekochte uitgiftes en doordat in het eeuwigdurende stelsel minder vaak gekozen is voor eeuwigdurende afkoop. Daarnaast zijn er lagere inkomsten door een hogere afwaardering van de grondwaarde van rechten (€ 32,6 miljoen). Er zijn meer erfpachters, die hun erfpachtcontract hebben afgekocht, vanuit het voortdurend stelsel naar het eeuwigdurend stelsel overgestapt. Tegenover deze lagere baten staat ook een hogere onttrekking uit de reserve afkoopsommen. In de reserve Financiering Erfpachtgrond, die gebruikt wordt om de algemene reserve te versterken, is ultimo 2020 € 135,7 miljoen gedoteerd aan inkomsten (per saldo) uit de afkoopsommen in verband met de tijdelijke overstapregeling. Daarnaast kent de reserve Financiering Erfpachtgronden ook een voedingsbron uit de tussentijdse afkopen bij voortdurende rechten. Deze bedraagt € 89,0 miljoen per ultimo 2020.
- Lagere lasten van € 12,8 miljoen door een lagere dotatie aan de voorziening Plantekorten vanwege een bijdrage van het Rijk voor de woningbouwimpuls. Door de bijdrage hoeft er minder voorzien te worden. Tegenover deze lagere lasten staat ook een lagere onttrekking uit de reserve Vereveningsfonds.
- Lagere lasten van € 4,4 miljoen door een hogere productiviteit van medewerkers die ingezet worden bij binnengemeentelijke opdrachtgevers. Hierdoor ontstaat er een hogere dekking die als negatieve last is verantwoord.
- Hogere baten van € 9,1 miljoen door hogere tussentijdse winstnemingen. Dit komt vooral door een extra winstneming in de grondexploitatie Verdi van € 15 miljoen.

Programma 11 Wonen en groen

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Per saldo een positief effect van € 5,1 miljoen voor WABO-leges. Vanwege een forse stijging van het aantal bouwaanvragen, enkele aanvragen voor grote bouwprojecten en nog binnengekomen legesinkomsten uit 2019 zijn de baten hoger (€ 7,8 miljoen). Hiertegenover staan hogere lasten (€ 2,7 miljoen) voor de uitvoering van de bouwtaken. We moesten extra inhuren voor de vergunningverlening.

- Lagere lasten van € 5,9 miljoen doordat uitvoering van huisvestings- en transformatieprojecten en projecten voor sanering verkeerslawaai vertraagd is. Deze projecten worden vaak uit externe bronnen of uit reserves gefinancierd.
- Lagere lasten van € 5,9 miljoen bij het beheer en onderhoud in de parken en het Amsterdamse bos door wijzigingen in de uitvoering. Zo waren de recreatieve voorzieningen minder open, maar was de bezoeker toestroom in het Amsterdamse bos erg hoog. Vertragingen in de voorbereiding en aanbesteding van projecten en nieuwe onderhoudscontracten hebben ook tot lagere lasten geleid.
- Lagere lasten van € 3,3 miljoen doordat als gevolg van de coronacrisis een aantal werkzaamheden in mindere mate uitgevoerd zijn in 2020. Het gaat bijvoorbeeld om anti-plak-en-klad werkzaamheden, de zwerfvuil bestrijding door Pantar en minder werk door de afgelaste evenementen. Ook de uitgaven voor het afzetten van speelplaatsen, stadsparken en sportvelden en bebording van de openbare ruimte zijn lager dan begroot.
- Hogere lasten van € 5,1 miljoen omdat begrote investeringen in 2020 in nieuwe vergunningensystemen voor toezicht en handhaving niet geactiveerd kunnen worden. De gemeente is geen eigenaar van de systemen en daarom komen de kosten ten laste van de Jaarrekening 2020.

Programma 12 Moderne open overheid

Het positieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Lagere lasten van € 1,9 miljoen doordat de buurtbudgetten niet volledig zijn benut (€ 1,3 miljoen). Dit komt mede door de coronacrisis en langere doorlooptijden. Projectkosten en programmakosten, met name binnen de agenda Digitale Stad, hebben vertraging opgelopen (€ 0,6 miljoen).
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen door een vertraging bij het project Open-Up Amsterdam. In 2020 is € 1,5 miljoen vrijgemaakt om de ondernemers in de stad te ondersteunen. Door de aangescherpte maatregelen en het verlengen van de lockdown zijn zaken als winterterrassen en bewegwijzering niet uitgevoerd.

Algemene dekkingsmiddelen

Het resultaat op de Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de effecten op de onderdelen A.1 tot en met A.4 (positief € 14,9 miljoen) en het positieve effect vanuit de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in onderdeel A.5 (€ 35,1 miljoen). Dit lichten we hieronder toe.
Het positieve resultaat van € 14,9 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2020 op de onderdelen A.1 tot en met A.4 komt vooral door:

- Een positief resultaat van € 7,9 miljoen voor het onderdeel financiering en deelnemingen. Dit komt vooral door een hogere dividenduitkering van € 7,5 miljoen van het Havenbedrijf over 2020. In de begroting is het verwachte dividend voor het Havenbedrijf naar beneden bijgesteld vanwege de coronacrisis, maar de crisis heeft vooralsnog minder impact dan verwacht.
- Een nadelig resultaat van € 2,1 miljoen voor het gemeentefonds. Bij de decembercirculaire heeft een herberekening plaatsgevonden voor de jaren 2018 en 2019, waaruit blijkt dat de gemeente Amsterdam een te hoge gemeentefondsuitkering heeft ontvangen (€ 3,3 miljoen). Daartegenover staat een hogere baat door het actualiseren van de maatstaven van het verdeelmodel (€ 1,1 miljoen).
- Een positief resultaat op de overige eigen middelen van € 9,2 miljoen. Dit komt onder meer door vrijval uit de voorziening juridische risico's (€ 2,7 miljoen) en het niet inzetten van het budget voor onvoorziene kosten (€ 2,0 miljoen). Zie voor een verdere toelichting de paragraaf 3.A algemene dekkingsmiddelen.

Het positieve effect van € 35,1 miljoen ten opzichte van de Najaarsnota 2020 op reservemutaties komt vooral door hogere onttrekkingen aan reserves (€ 30,7 miljoen) en lagere toevoegingen aan reserves (€ 4,4 miljoen). Dit is exclusief de begrote onttrekking van het resultaat van de Najaarsnota van € 197,9 miljoen. Hierbij een aantal grotere afwijkingen op reservemutaties:

- Hogere onttrekking van € 75,8 miljoen aan de reserve afkoopsommen erfpacht, omdat erfpachters in het voortdurend stelsel minder vaak hebben gekozen voor afkoop en meer erfpachters, die hebben afgekocht in het voortdurend stelsel, zijn overgestapt naar het eeuwigdurend stelsel. Deze reserve dient voor de financiering van de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden.

- Een lagere toevoeging van € 27,8miljoen aan de Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut. Deze reserve bevat eigen bijdrages van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.
- Lagere onttrekking van € 13,9 miljoen aan de reserve Vereveningsfonds. Deze reserve is benodigd als weerstandsvermogen en als dekking voor vastgestelde (voor)investeringen voor gebiedsontwikkeling. De onttrekking is vooral lager omdat de voorziening plantekorten minder hoeft te worden opgehoogd. Voor plannen met een negatief saldo is een voorziening gevormd. In 2020 is minder gedoteerd omdat het saldo van het totaal van de negatieve plannen is verbeterd, onder andere door de Rijksbijdrage voor Woningbouwimpuls.

Bestuur en organisatie, inclusief overzicht Overhead

Het negatieve resultaat ten opzichte van de Najaarsnota 2020 komt vooral door:

- Per saldo een voordelig resultaat van € 8,0 miljoen door de verkoop van het pand aan de Pieter Calandlaan (€ 16,4 miljoen) waarvan we verwachtten dat die pas in 2021 zou plaatsvinden. Tegenover deze hogere verkoopopbrengsten staat ook een hogere last omdat we de boekwaarde van het pand Pieter Calandlaan direct moesten afschrijven.
- Hogere ICT lasten van € 5,9 miljoen voornamelijk door het afboeken van de boekwaarde van investeringen in digitale verbindingen die niet meer geactiveerd mogen worden.
- Hogere lasten van € 5,1 miljoen omdat een voorziening is gevormd voor de uitbreiding van de bestaande maatwerkregeling corona voor huurders van Gemeentelijk Vastgoed.
- Hogere baten van € 3,6 miljoen door hogere huurinkomsten. We hadden verwacht dat een aantal panden verkocht zou worden in 2020 en daarom waren er geen huurinkomsten meer geraamd. Doordat we de panden pas later verkopen, kwamen er in 2020 toch huurinkomsten binnen.
- Per saldo lagere lasten van € 1,8 miljoen op facilitaire zaken. Door de coronacrisis waren minder catering, minder kantoorbenodigdheden, en dergelijke nodig.
- Hogere lasten voor communicatie van € 3,1 miljoen vanwege de extra kosten voor de communicatie rondom de coronacrisis en de extra inzet van personeel om de standaard dienstverlening te kunnen waarborgen.

2.5 Balansontwikkelingen en schuld

In 2020 hebben we fors geïnvesteerd in de stad. In de Investeringsparagraaf in hoofdstuk 4 onderbouwen we de investeringen. De omvangrijkste investeringen in de stad zijn de investeringen in:

- erfpachtgronden
- (school)gebouwen
- de openbare ruimte zoals parkeervoorzieningen, kades, bruggen, tunnels, wegen, verlichting en verkeerssystemen

Investeringen financieren we met externe en interne financieringsmiddelen. Externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen waarover we rente betalen. De reserves, voorzieningen en het jaarresultaat vormen onze interne financieringsmiddelen.

De externe financieringsmiddelen (externe schuld) stegen in 2020 met € 792 miljoen naar € 6.109 miljoen. Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de externe financieringsmiddelen van de afgelopen vijf jaar. Hierin staat ook het aandeel van de financieringsbehoefte voor erfpacht. Het betreft hier de balanswaarde van de erfpachtgronden waarvoor canon wordt betaald.

Ook in 2020 is de externe schuld sterk toegenomen. Bij de Voorjaarsnota 2021 gaan we in op manieren om de schuld op korte en lange termijn houdbaar te houden. Hierbij geven we invulling aan een vernieuwd investeringsstelsel.

Grafiek 3: Ontwikkeling externe schuld 2016 – 2020

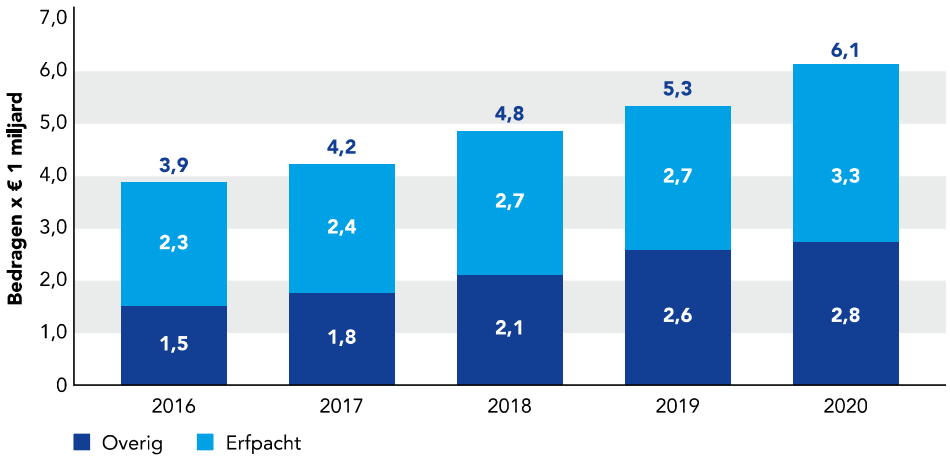

Bij de Najaarsnota 2020 was de verwachte omvang van de externe financieringsmiddelen voor eind 2020 begroot op € 6,4 miljard. Deze kwam uiteindelijk € 287 miljoen lager uit op € 6,1 miljard. Dat de omvang van de externe financieringsmiddelen (externe schuld) uiteindelijk lager uitkwam dan we begroot hadden, is het resultaat van een aantal effecten:

- Effect waardoor de externe schuld lager uitkwam dan begroot:
  - De omvang van het materiële en immateriële bezit kwam € 481 miljoen lager uit dan verwacht. Dit komt vooral doordat de omvang van investeringen in ons materiële bezit lager uitkwam dan we begroot hadden.
- Effecten met een opwaartse werking ten opzichte van de begrote externe schuld:
  - De omvang van de interne financieringsmiddelen (reserves, voorzieningen en resultaat) kwam € 15 miljoen lager uit dan verwacht. Hierdoor waren minder financieringsmiddelen aanwezig dan verwacht.
  - De omvang van het financiële bezit kwam € 8 miljoen hoger uit dan verwacht.
  - De werkkapitaalbehoefte steeg € 172 miljoen meer dan verwacht. Dit komt vooral door een beperktere toename van de voorraad grond en een toename in nog te ontvangen bedragen. Hierdoor waren minder financieringsmiddelen aanwezig

De externe schuld steeg in 2020. Maar de rentelasten daalden met € 7 miljoen naar € 74 miljoen. Dit komt vooral doordat we aflopende leningen tegen lagere rente konden herfinancieren. Het rentepercentage voor het aantrekken van kortlopende leningen was heel 2020 negatief en deels ook negatief voor langlopende leningen. Het gemiddeld rentepercentage van de totale externe financieringsmiddelen in 2020 was 1,3 procent.

Schuldratio's

Onze solvabiliteit bedraagt eind 2020 51 procent en daarmee voldoen we aan de gestelde signaalwaarde 'voldoende' van de provincie Noord-Holland. De netto schuldquote bedraagt eind 2020 96 procent en daarmee voldoen we aan de gestelde signaalwaarde 'neutraal' van de provincie Noord-Holland. Een verdere toelichting op de ontwikkeling van de schuld en de schuldratio's geven we in de paragraaf Financiering.

2.6 Risico's en weerstandsvermogen

Naast de druk van de crisis op de baten en de lasten werden ook veel risico's hoger. Tegelijkertijd hebben de compensatiepakketten van het Rijk in 2020 ons behoed voor te grote tekorten. En zorgden zij ervoor dat de stijging in benodigde weerstandscapaciteit gematigd is van € 200 miljoen in 2019 naar € 203 miljoen nu. Door de coronacrisis kwam een aantal deelnemingen in financiële moeilijkheden. Daardoor zijn in 2020 de meeste dividendbetalingen over 2019 opgeschort of uitgesteld. Dit om de liquiditeit van deze bedrijven te versterken.

Er was en is meer risico op wanbetaling op verplichtingen naar ons. De grootste invloed daarvan verwachten we bij de verhuur van ons vastgoed. Het risico op tegenvallende verkoopopbrengsten van ons vastgoed werd groter. Het risico op lagere belastinginkomsten hebben we door de coronacrisis hoger geschat. Aan de ene kant heeft dat te maken met de daling in verblijfstoerisme die we nu meemaken. Die geeft aan hoe hard de belastingopbrengsten kunnen teruglopen. Aan de andere kant kan de basis voor andere belastingheffingen door de crisis ook teruglopen. Bijvoorbeeld door krimp van de bevolking, dalende WOZ-waarden of faillissementen in de private sector.

Grafiek 4: Ontwikkeling weerstandsvermogen

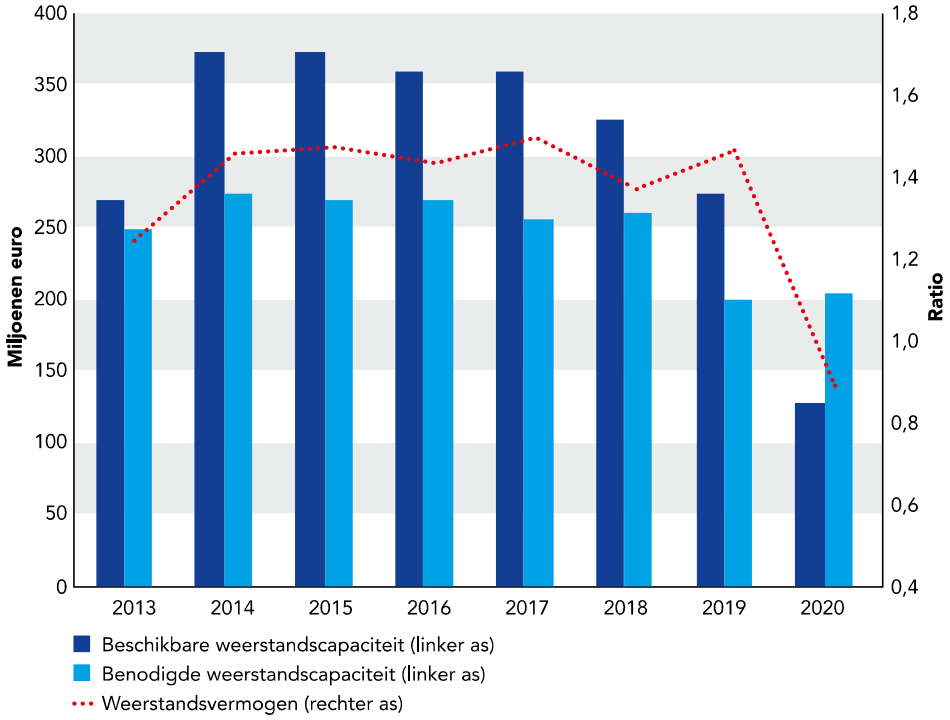

Het weerstandsvermogen komt eind 2020 uit op 0,6. Een forse daling tegenover de het Jaarverslag 2019, maar minder drastisch dan we dachten bij de Begroting 2021. Bij die prognose hielden we rekening met de verwachte ontwikkeling in de algemene dekkingsmiddelen zoals:

- het compensatiepakket van het Rijk;
- de ontwikkeling van het gemeentefonds;
- coronacrisis-effecten.

Met die compensatiepakketten konden we het financiële gevolg van meer instroom in de bijstand met de rijksbijdragen beter opvangen dan we eerst dachten. Het gevolg is een daling van de beschikbare weerstandscapaciteit naar € 112 miljoen eind 2020. Er is een licht stijgende trend in het risicoprofiel. Dit komt vooral door de dempende werking van de compensatiepakketten van het Rijk in 2020. De benodigde weerstandscapaciteit stijgt naar € 203 miljoen. Bij de berekening van het weerstandsvermogen hielden we, in tegenstelling tot hiervoor, geen rekening meer met onbenutte belastingcapaciteit. Dit vanwege de sterke daling van onze belastinginkomsten door de coronacrisis en de recente verhoging van de OZB-belastingen.

3

3 Programma's

3.1	Veiligheid	33
3.2	Verkeer, vervoer en waterstaat	50
3.3	Economie	75
3.4	Kunst, cultuur en erfgoed	87
3.5	Onderwijs	100
3.6	Sport	110
3.7	Werk, inkomen en participatie	120
3.8	Volksgezondheid, jeugd en zorg	137
3.9	Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	163
3.10	Grond	192
3.11	Wonen en groen	205
3.12	Moderne open overheid	229
3.A	Algemene dekkingsmiddelen	240
3.B	Bestuur en organisatie	255

De structuur van de programmabladen

De programmabladen kennen (in grote lijnen) dezelfde opzet en indeling als die van het vorige jaarverslag van dit college. Dit jaarverslag is opgesteld volgens de begrotingsindeling en daarmee gespiegeld aan de Begroting 2020. De opzet en indeling lichten we hieronder toe.

1. Opzet programma's

Dit jaarverslag kent twaalf programma's die elk bestaan uit de volgende twee onderdelen:

- Infographic (samenvatting op programmaniveau)
- Programmaonderdelen

1.1 Infographic

Net als in het vorige jaarverslag openen we elk programma met een infographic. De infographic laat in vogelvlucht de belangrijkste resultaten per programma zien.

We sluiten de samenvatting op programmaniveau af met de financiële realisatie waarin we op hoofdlijnen ingaan op de afwijkingen ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting 2020 (stand Najaarsnota 2020). Daarnaast presenteren we de apparaatslasten. Deze worden verder toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

1.2 Programmaonderdeel

In de programmaonderdelen geven we een overzicht van concrete en specifieke doelstellingen en activiteiten, met de bijbehorende indicatoren en streefwaarden. We presenteren de doelenrealisatie in de doelenboom, zodat in een oogopslag te zien is hoeveel middelen zijn uitgegeven voor een bepaald doel. Daarnaast is er in de programmaonderdelen aandacht voor de verbonden partijen, de financiële toelichtingen, de reserves, de subsidies, voor risico's en maatregelen en de geldende beleidskaders. Hieronder lichten we de componenten van het programmaonderdeel toe.

Belangrijke ontwikkelingen
Hier bespreken we kort welke belangrijke ontwikkelingen in 2020 hebben plaatsgevonden. Het gaat hier vooral om ontwikkelingen die van buiten op ons af komen en die (mogelijk) gevolgen hebben voor Amsterdam en de Amsterdammers.

Specifieke beleidsdoelen en activiteiten
Per doel geven we hier aan wat het resultaat in 2020 is geweest, waarom doelen wel of niet gehaald zijn en of geplande activiteiten wel of niet zijn uitgevoerd. Ook presenteren wij de doelenrealisatie, oftewel de gerealiseerde baten en lasten per doel.

Verbonden partijen
We benoemen hier de verbonden partijen die worden ingeschakeld voor het behalen van de doelen.

Financiële toelichting
In deze rubriek geven we redengevende verklaringen voor de afwijkingen ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting 2020 (stand Najaarsnota 2020). Daarnaast zijn in de financiële tabellen de cijfers van 2019 opgenomen, zodat een vergelijking mogelijk is. Dit is ook gedaan voor de reservemutaties.

Reserves
We geven hier de belangrijkste reservemutaties (met afwijkingen groter dan € 0,2 miljoen ten opzichte van de begrotingsstand Najaarsnota 2020) per programmaonderdeel met redengevende verklaringen weer. In het onderdeel A.5 Reserves worden alle onttrekkingen en toevoegingen aan reserves verantwoord.

Subsidies van betekenis
Hier worden de belangrijkste subsidies per programmaonderdeel genoemd. Indien de realisatie over 2020 significant afwijkt van de begroting (stand Najaarsnota 2020), geven we hier een toelichting op.

Risico's en maatregelen
Bij het Jaarverslag 2020 gaan we uit van de meest actuele risico's. Van deze risico's geven we aan wat eind 2020 de status is.

Beleidskaders
Dit onderdeel beschrijft de beleidskaders die voor het programmaonderdeel van toepassing zijn.

2. Algemene middelen en Bestuur en organisatie

Na de twaalf programma's volgen de onderdelen A) Algemene dekkings-middelen en B) Bestuur en organisatie

2.1 A) Algemene middelen
Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen is geen programma, maar een verplicht onderdeel van de begroting en het jaarverslag volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In dit overzicht worden de belangrijkste algemene inkomstenbronnen van de gemeente toegelicht en verantwoord.

In het onderdeel A.5 Reserves worden alle onttrekkingen en toevoegingen aan reserves verantwoord. De reservemutaties werden tot en met het het jaarverslag 2018 nog bij alle programmaonderdelen verantwoord. Overigens worden de belangrijkste reservemutaties nog wel per (programma)onderdeel toegelicht.

2.2 B) Bestuur en organisatie
In overzicht B staan de middelen die ondersteunend zijn aan besluiten over en de uitvoer van beleid uit programma 1 tot en met 12. Dit zijn dus baten en lasten die niet rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de twaalf beleidsprogramma's.

Programma 1 | Portefeuillehouder: burgemeester Halsema

3.1 Veiligheid

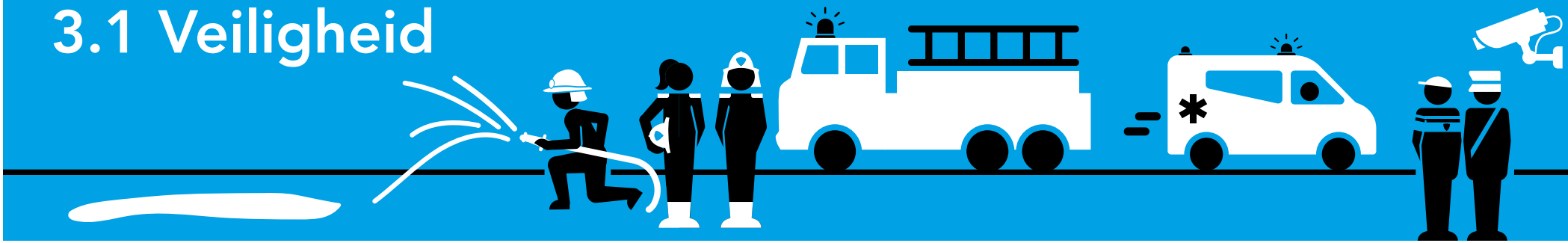

3.1.1 Brandweer en crisisbeheersing

→ Coronacrisis

Tijdens de coronacrisis was er sprake van een Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings-procedure (GRIP) 4 crisissituatie. Het uitvoeren van de landelijke coronamaatregelen heeft grote impact gehad op de werkzaamheden en duurt nog steeds voort.

3.1.2 Openbare orde en Veiligheid

→ Demonstraties

In 2020 zijn er wederom veel demonstraties geweest. Vanwege de beperkingen voortkomend uit de coronamaatregelen was het beheersbaar houden van de demonstraties een grote uitdaging. De demonstratie van Black Lives Matter op 1 juni 2020 heeft laten zien hoe complex dat is. Voor elke risicovolle demonstratie worden uitgangspunten opgesteld en scenario's gemaakt. Deze worden ook besproken en vastgesteld in de driehoek (politie, Openbaar Ministerie en lokale overheid).

→ Ondermijning

In 2020 is er grote voortgang geboekt met het verder opzetten van interventies gericht op het bestrijden van drugsgerelateerde criminaliteit en ondermijning.

Programma 1 | Portefeuillehouder: burgemeester Halsema

3.1 Veiligheid

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	20,4	20,5	17,6	18,2	0,6
Lasten	192,2	205,6	207,7	204,2	-3,5
Saldo	**-171,8**	**-185,1**	**-190,1**	**-186,0**	**4,1**

Het programma 1 heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 4,1 miljoen. Dit komt vooral door lagere lasten van € 3,5 miljoen.

Het positieve resultaat komt vooral door:

- Lagere lasten van circa € 3,4 miljoen voor diverse programma's binnen Veiligheid. De grootste afwijkingen zitten bij lagere lasten Masterplan Handhaving van € 1,3 miljoen, lagere lasten bij ondermijning van € 1,1 miljoen en lagere lasten van € 1,0 miljoen door het effect van de coronacrisis op diverse veiligheidsprojecten en activiteiten in de buurten.
- In het programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid worden deze afwijkingen verder toegelicht.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	84,0	79,7	82,4	90,9	8,5

3.1.1 Brandweer en crisisbeheersing

Alarmering, brandweerzorg en multidisciplinaire crisisbeheersing via de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland.

Belangrijke ontwikkelingen

Het vernieuwde Managementteam van de Veiligheidsregio Amsterdam en de Brandweer had grote ambities met acht topprioriteiten, onder de noemer Buiten Gewoon Veilig, vastgesteld voor 2020. Maar door de onverwachte coronacrisis kwam de nadruk vooral te liggen op het uitvoeren van de crisistaken die deze crisis met zich meebrengt. De organisatie heeft zich goed staande gehouden tijdens de crisis. Hoewel ook medewerkers van de brandweer in 2020 positief getest werden op corona was de brandweerzorg in de regio het hele jaar gewaarborgd.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 1.1.1 — ***Baten** 3,5 - **Lasten** 76,7*

Het voorkomen en bestrijden van brand en rampen en het vergroten van het bewustzijn van brandveiligheid.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren, omdat via de begroting en jaarrekening van de Veiligheidsregio gerapporteerd wordt.				

Door de coronacrisis zijn andere, bijzondere taken opgepakt. Zo is de brandweer ingesprongen om transport te verzorgen van testafnames, zijn wasstraten voor ambulances ingericht en bemand om de ambulancediensten te ontzien.

Alle (extra) reguliere bestuursvergaderingen van de VrAA zijn doorgegaan, waardoor de reguliere besluitvorming gecontinueerd is.

Het leiderschapstraject voor alle bevelvoerders van de brandweer, in het kader van de modernisering van de organisatie is, met enige vertraging, van start gegaan. Ook hebben de planvorming, het regionale risicoprofiel, het beleidsplan en het crisisplan vertraging opgelopen. De brandweer heeft niet of nauwelijks kunnen oefenen of woningbezoeken kunnen afnemen.

Activiteit 1.1.1.1

De regionale brandweer en veiligheidsregio financieren t.b.v. brand- en rampbestrijding en we zien toe op de kwaliteit van de uitvoering.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren, omdat via de begroting en jaarrekening van de Veiligheidsregio gerapporteerd wordt.				

Activiteit 1.1.1.2

We bereiden ons voor op crisis, rampen en grootschalige evenementen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren, omdat via de begroting en jaarrekening van de Veiligheidsregio gerapporteerd wordt.				

De crisistaken die eind 2019 belegd zijn bij de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland en de samenwerkingen met de partners hebben veel van de organisatie (en alle gemeenten binnen de veiligheidsregio) gevraagd.

Het ging immers om nieuwe rollen en verantwoordelijkheden en dat ten tijde van een crisis. Gebleken is dat het afgelopen jaar de basis voor een goede crisisorganisatie in onze regio is gelegd.

Verbonden partijen

De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA)

De Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) is een van de 25 veiligheids-regio's in Nederland.

Het beslaat het gebied van de volgende gemeenten:

- Aalsmeer
- Amstelveen
- Amsterdam
- Diemen
- Ouder-Amstel
- Uithoorn

Zij voert de wettelijke taken uit de wet op de Veiligheidsregio uit. Bij alle doelstellingen in dit programmaonderdeel schakelen we de VrAA in.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	4,1	4,2	3,4	3,5	0,0
Lasten	75,7	77,3	76,0	76,7	0,7
Saldo	**-71,6**	**-73,1**	**-72,6**	**-73,3**	**-0,7**

Het programmaonderdeel Brandweer en crisisbeheersing heeft, ten opzichte van de begroting, een negatief resultaat van € 0,7 miljoen. Dit komt door hogere lasten van € 0,7 miljoen bij crisisbeheersing.

Baten

De totale baten van € 3,5 miljoen zijn conform de begroting.

Lasten

De lasten van totaal € 76,7 miljoen zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door:

- Hogere lasten van € 0,7 miljoen bij crisis- en incidentmanagement. Door de coronacrisis hebben we extra maatregelen moeten treffen voor crowdmanagement op straat en op het water. Dat betreft bijvoorbeeld de inhuur van verkeersregelaars, het plaatsen van matrix- en digitale borden, het aanbrengen van aanwijzingen op trottoirs voor houden van afstand en de huur van surveillance-boten.

Reserves

(bedragen x € miljoen

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	0,8	0,0	-0,8
Mutatie reserves	**0,0**	**0,0**	**0,8**	**0,0**	**0,8**

Onttrekking

De onttrekking aan de reserve Tegengaan radicalisering en polarisatie is € 0,8 miljoen. Deze onttrekking heeft abusievelijk plaatsgevonden via programmaonderdeel 1.2.

Subsidies van betekenis

In dit programmaonderdeel is geen sprake van verleende subsidies.

Risico's en maatregelen

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. Aanslag in de stad of een crisis.	Tijdens corona is sprake van een GRIP 4 crisissituatie. Vanuit OOV is regie gevoerd op de regionale vertaling en uitvoering van de landelijke corona-maatregelen op het gebied van openbare orde en veiligheid en de handhaving daarvan.

Beleidskaders

- De Wet Veiligheidsregio's. Op 1 oktober 2010 is de Wet Veiligheids-regio's in werking getreden. Deze wet brengt brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing samen in één organisatie.
- Beleidsplan Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. In dit beleidsplan formuleren we de beleidsvoornemens van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VrAA) voor de komende jaren. Daarmee vervullen we de wettelijke plicht zoals die in artikel 14 van de Wet Veiligheidsregio's staat. We willen met dit beleidsplan onze sleutelpartners in de crisisbeheersing binden, zoals de politie, de partijen rondom waterveiligheid en belangrijke beheerders van vitale infrastructuren.

3.1.2 Openbare orde en veiligheid

De openbare orde en de veiligheid van mensen, goederen en gebieden handhaven.

Belangrijke ontwikkelingen

Ondermijning

In de aanpak van ondermijning ligt onze focus sinds 2019 op ondermijnende effecten van de drugsindustrie, mensenhandel en op witwassen en fraude. We hebben ons in 2020 daarnaast gericht op het in beeld krijgen van specifieke kwetsbaarheden tijdens de coronacrisis. Vooral het risico van malafide investeringen in horeca- en prostitutiebedrijven, detailhandel en vastgoed, de zogenaamde 'foute helpers van ondernemers in financiële nood' is een urgente kwestie.

Drukte, overlast en handhaving

Toezicht en Handhaving in de openbare ruimte

Het afgelopen jaar was een bijzonder jaar. De handhaving van corona-regels heeft uiteraard de hoogste prioriteit gehad. Daarnaast hebben we, als daar tijd voor was, naast de handhaving van corona-regels, ingezet op de andere (reguliere) prioriteiten. Deze inzet betrof bij voorrang handhaving beleid kades en bruggen, afval bijplaatsingen, aanpak jeugdoverlast en afhandeling van (urgente) meldingen overlast openbare ruimte (onder meer parkeeroverlast).

Daarnaast werken we aan de realisatie van de bestuurlijke doorbraken van het Masterplan Handhaving en Reiniging. Het Masterplan heeft tot doel om de leefbaarheid in Amsterdam in brede zin te verbeteren. Daarbij is gekozen om extra capaciteit allereerst in te zetten in de gebieden waar de leefbaarheid het meest onder druk staat te weten Centrum, Zuidoost en Nieuw-West. In het Masterplan worden 7 bestuurlijke doorbraken omschreven die zijn uitgewerkt in 19 maatregelen. We participeren in elk van deze doorbraken. Dat betekent extra inzet, werken aan een nieuwe roosterregeling met Stadswerken, Afval & Grondstoffen, meer focus op preventieve handhaving, intensiveren van de samenwerking met politie en OM en het verbeteren van de informatiegestuurde handhaving.

Zoals in de begroting opgenomen zetten we in op informatiegestuurde handhaving. Daar is voortgang geboekt, met name waar het gaat om camerahandhaving. In 2020 is gestart met het beboeten van foutparkeerders op de stoep aan de hand van camerabeelden die gemaakt worden door de mobiele camera's (die toch al rondreden voor de controle van het fiscale parkeerregime). Ook de milieuzone wordt met behulp van camera's gecontroleerd, en we zijn van plan om ook de controle van het zware verkeer in het centrum te gaan handhaven met behulp van camera's. Dit laatste ter bescherming van de kwetsbare bruggen en kademuren.

In 2020 is de "Taskforce Werving & Onboarding" van start gegaan met de ambitie om het grote aantal vacatures voor handhavers te vullen en de uitstroom tegen te gaan. Hiervoor hebben we een nieuw werving- en selectie-proces opgezet met een bijbehorende Arbeidsmarktcampagne. Mede hierdoor zitten we nu op een bezettingspercentage van ruim 96%.

Om de veiligheid van de handhavers op straat te vergroten hebben we extra maatregelen getroffen om agressie en geweld tegen handhavers tegen te gaan. Zo zijn alle handhavers uitgerust met bodycams.
Ook het nieuwe portofonie systeem-is operationeel en het aantal gebruikers is fors uitgebreid. Alle meldtafels op de meldkamer zijn omgebouwd naar het nieuwe systeem. Voor het eerst zitten alle handhavers op één en hetzelfde portofonie systeem. Tevens zijn trainingen gegeven aan de handhavers en zijn er afspraken met de politie gemaakt onder meer over hulp bij gevaarlijke situaties. Verder is er aandacht besteed aan de publiekscommunicatie om helder te maken wat het werk van de handhavers inhoudt en wat ze voor de stad betekenen.
De Gemeenschappelijke Meldkamer Amsterdam is volledig werkzaam.
De meldkamer zorgt voor de veiligheid van de handhavers tijdens het werk en voert regie bij evenementen en incidenten.

Voor acute vraagstukken in de stad zetten we Teams Snelle Interventies (TSI) in om snel inzet te plegen waar nodig. TSI is inmiddels in de hele stad actief, ze worden ingezet als tijdelijke aanvulling op de andere teams in de stad. Daarnaast zetten zij acties op in afstemming met of op aanvraag van de andere teams van THOR of de ketenpartners.

Cybercriminaliteit

Met het stedelijk actieprogramma Digitale Veiligheid bereiden we ons voor op de mogelijke gevolgen van digitale onveiligheid en verhogen we onze weerbaarheid.

Internationaal conflict

Radicalisering

Uit het meest recente informatiebeeld radicalisering en extremisme (onder andere gebaseerd op het Dreigingsbeeld van de NCTV) blijkt dat ook in 2020 de belangrijkste dreiging uitging van islamitisch extremisme. Tegelijkertijd zien we de dreiging van rechtsextremisme toenemen en zijn er zorgen over toegenomen anti-establishmentsentimenten, onder andere als gevolg van de coronacrisis.

Veilige wijken

Openbare ordebevoegdheden

We hebben een start gemaakt met meer en flexibelere inzet van mobiele camera's, onder andere voor het tegengaan van jeugdoverlast en vuurwerkoverlast.
We onderzoeken in het kader van het Masterplan Handhaving en Reiniging of en hoe cameratoezicht kan worden ingezet voor de aanpak van verkeerd aangeboden afval. Net als bij parkeerbeheer willen we gebruik maken van beeldherkenning en daarvoor doen we een proef. De camera herkent waar wat voor afval staat. In geen van de proeven wordt gezichtsherkenning gebruikt.
We hebben in 2020 nieuwe afspraken gemaakt met het Openbaar Ministerie en politie over het gebruik van gemeentelijke kentekencamera's ten behoeve van de opsporing. Onze camera's zijn gebruikt om in samenwerking met KPN het 5G-netwerk te testen.
Met de Johan Cruijff Arena en andere partijen in het Arenagebied werken we al enkele jaren samen bij onder andere crowdmanagement en handhaving van de openbare orde. Deze samenwerking heeft verder vorm gekregen door het convenant tussen de gemeente, politie, OM en de private partijen in het Arenagebied te actualiseren.

Masterplan Zuidoost

Samen met verschillende maatschappelijke partners en het Rijk hebben we het Masterplan Zuidoost opgesteld. We hebben extra capaciteit aangetrokken om de organisatie te versterken. Ook hebben we ten aanzien van de risicojongeren extra veiligheidsmaatregelen genomen. We spreken niet alleen de jongeren aan, maar ook de ouders. Hierin nemen we ook de relatie met een zinvolle dagbesteding mee. Verder doen we extra veldwerk om toenemende jeugdcriminaliteit te voorkomen. Tot slot zijn verschillende coachingsprogramma's gestart om jonge meiden en jongens te helpen met scholing, sport en talentontwikkeling.

Kwetsbare groepen

Top 400/600

We hebben in de Top 600 meer ervaring opgedaan met regie voeren op plegers van drugsgerelateerd en excessief geweld. In de Top400 voerden we regie op jonge mensen die meermaals in contact komen met politie en justitie en die problemen hebben op verschillende leefgebieden.

Seksuele (straat)intimidatie

We zijn met het programma Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld van start gegaan. Ook hebben we een integrale persoonsgerichte aanpak ontwikkeld (naar het model van de Top600) voor jonge vrouwen die herhaald slachtoffer zijn van seksueel geweld, in combinatie met complexe problematiek op andere leefgebieden. Deze 'ROSA-aanpak' is eind 2020 van start gegaan.

Geweld in de privésfeer

Binnen het veiligheidsdomein zijn instrumenten ingezet om patronen van geweld in de privésfeer te stoppen en duurzaam op te lossen. Eén daarvan is het Tijdelijk Huisverbod (THV), een bestuursrechtelijke maatregel die we aan plegers van geweld hebben opgelegd.
In samenwerking met zorg- en veiligheidspartners hebben we een proef gedaan waarbij notoire veelplegers van geweld in de privésfeer samen met hun gezin in een regie-aanpak werden opgenomen.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 1.2.1

***Baten** 14,7 - **Lasten** 127,5*

Amsterdam is een veilige en leefbare stad voor bewoners en bezoekers.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Veiligheidsindex van de regio Amsterdam Amstelland.	100 (2014)	90		95

De veiligheidsindex is in vergelijking met 2019 iets toegenomen (verslechterd) door een toename van overlast meldingen en ervaringen. De coronacrisis heeft ertoe geleid dat er meer meldingen waren over personen die zich niet aan de maatregelen hielden. Dit hebben we geregistreerd als personenoverlast.

Activiteit 1.2.1.1

We bestrijden criminaliteit, radicalisering en ondermijning.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren) BBV-verplicht.	195,4 (2014)	154		108
2	Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners) BBV-verplicht.	2,4 (2014)	2,4 (2014)		Wordt niet meer gemeten
3	Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners) BBV-verplicht.	5,6 (2015)	6,2		4,3
4	Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners) BBV-verplicht.	10,5 (2015)	8,1		7,5
5	Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners) BBV-verplicht.	6,4 (2015)	3,9		2,7
6	Afname in recidive huidige Top 600 (HIC) BBV-verplicht.	39% (2017)	50% (2018)		50% (2019)
7	Afname in recidive uitgestroomdeTop 600 (HIC) BBV-verplicht.	82% (2017)	82% (2018)		81%(2019)

Activiteit 1.2.1.2

We behandelen aanvragen en verlenen en controleren vergunningen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren omdat het VTH uitvoerings-programma hierover rapporteert.				

Activiteit 1.2.1.3

We houden toezicht en handhaven in de openbare ruimte en in het openbaar vervoer.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Gemiddeld rapportagecijfer sociale veiligheid in het Amsterdamse openbaar vervoer.	7,6 (2018)	7,6 (2018)	7,6	7,7
2	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte, aantal per 1.000 inwoners) (BBV-verplicht).	6,1 (2015)	5,1		5,1

Activiteit 1.2.1.4

We bestrijden samen met onze partners overlast in wijken en buurten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Leefbaarheidsmonitor Wonen in Amsterdam (WIA) 2 jaarlijks.	7,4 (2013)	7,5		Geen meting in 2020
2	Het aantal jeugdgroepen.	Meting vanuit geprioriteerde jeugdgroepen vanuit OM/politie	13 (Q1 2019)		17
3	Meldingen overlast.	Aanlevering vanuit politie en eigen meting (2018)	19.087 (politie) + 279.264 (SIA) = 398.351		25.746 (politie) + 378.139 (SIA) = 403.885
4	Het % vrouwen dat de afgelopen 12 maanden is geconfronteerd met (seksuele) straatintimidatie.	51% (2018)			47%

Ondermijning

Met het programma De Weerbare Stad richten we ons op het tegengaan van ondermijning. We doen dit aan de hand van drie doelen: kennis verwerven, mentaliteitsverandering en grenzen stellen. Het programma zich vooral op het scheppen van randvoorwaarden om ondermijning te voorkomen en aan te pakken. De belangrijkste ontwikkelingen in 2020 waren:

- Er is een multidisciplinair team – Ondermijningsbrigade - opgezet die controleacties op mogelijk malafide ondernemingen in de stad uitvoert.
- We hebben belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van een informatiesysteem voor de aanpak van ondermijning en voor inzicht in vastgoedwisselingen en bedrijfsovernames.
- We hebben maatregelen getroffen door een uitgebreider overzicht van bestuurlijke instrumenten te maken, projectleiders ondermijning in de stadsdelen aan te stellen en gemeentemedewerkers te trainen en op te leiden.

Zo verschuift de focus van inzicht krijgen naar grenzen stellen en mentaliteit veranderen.

Tegengaan foute geldstromen

De regionale samenwerking met onze partners (strafrechtketen, fiscale opsporing) is sinds 2020 zo georganiseerd, dat de aanpak van foute geldstromen verbonden aan drugshandel daarin een rode draad vormt.

Activiteiten/behaalde resultaten:

- We hebben de binnenkomst van politierapportages gecentraliseerd, zodat bestuurlijke instrumenten met meer samenhang en slagkracht kunnen worden toegepast.
- Daar waar we als gemeente niet-integere financiering kunnen weren hebben we in 2020 scherp ingezet met diepgaande screening op grond van Wet Bibob. In 2020 heeft het Expertiseteam Bibob Amsterdam over 128 opgeschaalde dossiers geadviseerd. Dit is een stijging ten opzichte van 2019. En bij 34 dossiers heeft dit geleid tot een negatieve beslissing (vergunning niet verleend).
- We hebben er samen met onder meer de G4 en Tilburg bij het Rijk op aangedrongen om het landelijk Plan van Aanpak Witwassen zo aan te passen dat gemeenten informatie mogen delen met banken en FIU en om het bedrag dat ondernemers aan cashgeld mogen aannemen van hun klanten verder te verlagen naar € 1.000.
- In internationaal verband werken we samen met Rotterdam en de European Forum for Urban Security (EFUS) in " Legal Roots and Impacts of Organized Crime". Samen met verschillende Europese steden werken we samen op de thema's witwassen en vastgoed, mensenhandel en (drugs)criminaliteit in de Europese havens.

Mensenhandel

We besteden veel aandacht aan de bestrijding en het voorkomen van mensenhandel. Als gevolg van de coronacrisis is de kwetsbaarheid van arbeidsmigranten en sekswerkers meer in beeld gekomen. Met als gevolg dat er (extra) aandacht voor deze groepen nodig was.

Activiteiten/behaalde resultaten:

- In het najaar van 2020 stond op het Museumplein vier weken de expositie 'Open je ogen' om Amsterdammers en bezoekers bewust te maken van mensenhandel en de verschillende vormen van uitbuiting.
- In een zogenoemde 'technische sessie' namen experts de gemeenteraad mee in de wereld van arbeidsuitbuiting.
- Eind 2020 is de complete Amsterdamse aanpak van mensenhandel voorgelegd aan de gemeenteraad.
- We voerden een onderzoek uit naar criminele uitbuiting van en onder meiden in Amsterdam-West.

Dit jaar is de coronacrisis van grote invloed geweest op de seksbranche; meermaals moest de branche gedeeltelijk of geheel de deuren sluiten. Dat heeft ook direct gevolgen voor de inzet van de gemeente.
Samen met onze zorgpartners en ketenpartners (politie en OM) hebben we:

- Voorlichting gegeven aan de branche (over de noodverordeningen en de mogelijkheid om steun van de Rijksoverheid te krijgen).
- Controle en handhaving op de branche op een veilige wijze voortgezet.
- Via zorgpartners ondersteuning gegeven aan sekswerkers die in financiële nood kwamen.

Prostitutie

Wij hebben naar aanleiding van het wetsvoorstel Wet regulering Sekswerk meermaals bij het Rijk aandacht gevraagd voor de belemmeringen die gemeenten ondervinden (bij het voorkomen van misstanden, bieden van zorg, handhaven in vergunde en onvergunde circuit) doordat er nog geen wettelijke

grondslag voor gegevensverwerking bestaat. Binnen die belemmeringen zoekt de gemeente naar de optimale wijze om toch misstanden te bestrijden.

Activiteiten/behaalde resultaten

- Om misstanden te voorkomen, sekswerkers voor te lichten en zorg te kunnen bieden hebben we de samenwerking met en subsidiering van zorgpartners voortgezet.
- Daarnaast hebben we sterk ingezet op de samenwerking met ketenpartners in het tegengaan van misstanden (en uitbuiting) in de prostitutiebranche (vergund en onvergund).
- In 2020 werkten gemeente, OM en politie samen in de controles en opsporing en handhaving van overtredingen en strafbare feiten in de vergunde en onvergunde branche. Een voorbeeld daarvan is de handhaving tegen een hotel met illegale prostitutie.
- In 2020 is intensief gewerkt aan het Project Scenario's Raamprostitutie Wallen/Singel. We hebben onderzocht of een Erotisch Centrum buiten de binnenstad kan worden gerealiseerd. De eerste onderzoeksfase is afgerond en heeft geresulteerd in een marktverkenning en een voorlopige shortlist met locaties.

Cybercriminaliteit

Voor het stedelijk actieprogramma Digitale Veiligheid hebben we een aanpak opgesteld tegen online seksueel geweld op online datingplatforms.

We werken samen met het Platform Veilig Ondernemen Amsterdam-Amstelland. Zij hebben Amsterdamse ondernemers getraind om het aantal aangiftes te verhogen. Met het Programma Veilig Ondernemen zijn we tijdens de Week van de Veiligheid met twee projecten gestart om de digitale weerbaarheid te vergroten. Hiervoor hebben we onder andere studenten in het midden- en kleinbedrijf (MKB) ingezet.

We zijn gestart met het ontwikkelen van een dashboard desinformatie dat ons meer inzicht geeft in desinformatiestromen en informatiebeïnvloeding van binnenuit en buitenaf.
Samen met Rotterdam, Den Haag en Utrecht (de G4) en andere veiligheids-organisaties hebben we een handreiking Digitale Veiligheid opgesteld voor medewerkers en bestuurders. De handreiking legt uit wat digitale veiligheid is en wat we moeten doen als er een crisis is door een digitale verstoring.

Internationaal conflict in de stad

Radicalisering

Versterken van de democratische veerkracht.

We hebben de weerbaarheid van jongeren en ouders versterkt door preventieve interventies in het kader van het flexibel preventief aanbod jeugd. Ook is het netwerk van professionals in de stad versterkt en uitgebreid, onder andere door diverse bijeenkomsten (analoog en digitaal) te organiseren, en zijn diverse groepen professionals getraind in het herkennen van en omgaan met radicalisering en extremisme.

Signaleren en tegengaan van radicalisering en extremisme.

We hebben de integrale Persoonsgerichte Aanpak Radicalisering (iPGA-R) verder versterkt, onder andere door een gespecialiseerde regisseurspool in te richten, de regisseurs te trainen, beleids- en uitvoeringskaders te herijken aan de hand van recente ontwikkelingen in het dreigingsbeeld (zie ook de belangrijke ontwikkelingen). De bekendheid van het Steunpunt radicalisering is vergroot met een campagne en diverse voorlichtingssessies.

Voorkomen en bescherming bieden tegen extremistisch gedrag en terroristisch geweld.

Onze informatiepositie is verbeterd, door uitbouw van netwerken en door structureel en systematisch informatie te verzamelen en te analyseren. Daarbij werken we samen met wetenschappers. Bij concrete signalen is geacteerd in samenwerking met driehoekspartners en stadsdelen.

Kwetsbare groepen

Veiligheid en Zorg

Net als voorgaande jaren hebben we regie gevoerd bij complexe zaken op het snijvlak van veiligheid, zorg en sociaal domein. Onze regisseurs doen dit volgens onze werkwijze 'doen wat nodig is en niet loslaten'. Daarbij hebben we integraal gestuurd op veiligheid en zorg. We hebben hierbij met ruim veertig organisaties uit veiligheid, zorg en sociaal domein samengewerkt.

Top600

Dit jaar stroomden 54 personen op basis van de in 2019 verbrede criteria in de Top600 aanpak in, naast 68 plegers van 'high impact' delicten zoals straatroven en overvallen. De oorspronkelijke Top600 doelgroep hield zich in veel gevallen ook al met drugscriminaliteit bezig, maar de nadrukkelijke

aandacht voor drugs heeft de aanpak in 2020 verder aangescherpt en verrijkt met nieuwe interventies. Belangrijk thema in 2020 was de veiligheid van onze regisseurs. Zij werken immers met een doelgroep waar onderling geweld, bedreiging en zelfs aanslagen geregeld voorkomen. Zo werken we onder meer aan bewustwording van risico's, registratie van incidenten en nazorg.

Top400
In de Top400 voeren we regie op jonge mensen die meermaals in contact komen met politie en justitie en die problemen hebben op verschillende leefgebieden. In 2020 stroomden er 88 personen in de Top400 in.

Detentie en Terugkeer
Om te zorgen voor een goede terugkeer in de maatschappij werken we al tijdens detentie samen met de gevangenis en andere betrokken partners aan een re-integratieplan. Dit doen we onder andere door Amsterdamse gedetineerden tijdig en tijdens detentie voor te lichten en begeleiding te bieden. In 2020 hebben er 295 individuele gesprekken met gedetineerden in detentie plaatsgevonden en is er 419 keer contact gezocht met de Frontoffice Detentie en Terugkeer voor informatie of een hulpvraag. In 2020 is ook vervolg gegeven aan een gezamenlijke aanpak om criminaliteit tijdens detentie tegen te gaan en te doorbreken.

Drugs
Met het programma Weerbare Mensen, Weerbare Wijken (programma Drugs) richten we ons op het verminderen van de sociale ontwrichting door drugshandel van buurten en (kwetsbare jonge) mensen en op het weerbaarder maken van wijken en jongeren tegen de aantrekkingskracht van drugs. We zijn gestart met persoonsgerichte aanpak voor 'doorgroeiers' en we hebben kennis opgedaan over het doorbreken van doorgroei- en rekruterings-processen. Ook zijn we gestart met het vormgeven van een uitwegteam. Hierbij stappen mensen uit eigen motivatie uit de drugscriminaliteit waarbij ze onder voorwaarden ondersteuning en begeleiding krijgen. In Venserpolder (Zuidoost) en in de Wildemanbuurt (Nieuw-West) werken we aan praktische interventies die bewoners vertrouwen geven en bijdragen aan de veiligheid en we werken aan het bestrijden van de factoren die drugscriminaliteit mogelijk maken. Zo hebben we een onveilige tunnel in Venserpolder voorzien van een muurschildering en verlichting. In één blok in de wijk hebben we gekeken naar signalen van woonfraude. In Nieuw-West hebben we straatcolleges gegeven aan jongeren, om hen bewust te maken van de negatieve kanten van drugs-criminaliteit. In het programma werken we nauw samen met de gezondheids-preventieve aanpak van drugs en de preventieve aanpak risicojeugd.

Seksuele Intimidatie en Seksueel Geweld
De aanpak bestaat uit acht maatregelen om de veiligheid van, vooral de meest kwetsbare, meisjes en vrouwen te vergroten. We doen dit onder meer door slachtoffers beter te ondersteunen, meisjes die met terugkerend geweld te maken krijgen beter te signaleren en straatintimidatie tegen te gaan.
De ROSA-aanpak werkt als sluitstuk van de 'netwerkaanpak kwetsbare meiden', waarmee de stadsdelen West en Nieuw-West vooroplopen in de stad, en waarin maatschappelijke partners gezamenlijk signalen duiden en een plan van aanpak maken.

Geweld in de privésfeer
Dit jaar is hebben we het Tijdelijk Huisverbod (THV) 223 keer ingezet.
Het Verwey Jonker Instituut heeft in opdracht van de G4 onderzocht welke verbetermaatregelen nodig zijn om THV vaker in te zetten als dat nodig is. Deze verbetermaatregelen worden momenteel doorgevoerd. Ook is een start gemaakt met het onderzoek naar de effectiviteit van de maatregel om geweld in de privésfeer te stoppen.

Verwarde Verdachten
Samen met de psychiatrie en onze justitiële partners hebben we een werkwijze voor verwarde verdachten in de regio Amsterdam Amstelland. Door direct in de politiecel een psychiatrisch consult uit te voeren zorgen we ervoor dat verdachten niet tussen de justitiële en de zorgwereld vallen. Dit jaar zijn er 429 consulten uitgevoerd. Voor de meest complexe casuïstiek hebben we een persoonsgerichte aanpak. Dit jaar zijn er 13 mensen in regie geweest.
In november 2020 heeft de stuurgroep Veiligheid en Zorg besloten dat de aanpak verwarde verdachten structureel wordt voortgezet.

Drukte, overlast en handhaving
Toezicht en Handhaving in de openbare ruimte

Aanpak binnenstad
We hebben - hoewel er minder bezoekers in de stad waren vanwege corona - nog steeds handhaving en hosts ingezet. Nu om te voorkomen dat het in de binnenstad te druk werd en er geen afstand kon worden gehouden.
Ook hebben we extra ingezet op schoon, zijn er campagnes geweest over de regels en hebben we maatregelen in de openbare ruimte genomen, maar wel minder dan voorzien.

Horeca
Dit jaar is de horeca langere tijd gesloten geweest vanwege corona. Hierdoor hebben we niet gecontroleerd op het deurbeleid en alcoholmisbruik.

Openbare-orde-bevoegdheden
Ook in het coronajaar 2020 zijn openbare-orde-bevoegdheden onverminderd van belang gebleken. Hoewel er minder gebiedsverboden zijn opgelegd als gevolg van legere straten, hebben we evenveel of vaker cameratoezicht ingesteld. Onder andere ter naleving van de corona-maatregelen op speelpleintjes en bij voetbalkooien tijdens de eerste lockdown.

De sluitingen van panden is onverminderd doorgegaan.

Tenslotte hebben we een proef voor gerichte wapencontroles uitgewerkt. Deze wordt begin 2021 voorgelegd aan de driehoek en daarna aan de gemeenteraad.

Evenementen
Door de coronacrisis zijn veel evenementen in 2020 niet doorgegaan.
Voor evenementen die een subsidie ontvingen uit het evenementenfonds hebben we een coulanceregeling getroffen. Dit hield in dat bij een geannuleerd evenement maximaal 80% van de toegekende subsidie gebruikt kon worden voor al gemaakte kosten. Een aantal organisatoren heeft de subsidie gebruikt voor een (gedeeltelijke) virtuele versie van het evenement.

In plaats van Koningsdag, Pride en Sail hebben we ingezet op een centrale viering van Oud en Nieuw.

Verbonden partijen

GVB
Om Amsterdam veilig en leefbaar te houden werken we samen met het GVB en de politie om mensen een veilig gevoel te geven als ze reizen met het openbaar vervoer.

RIEC Amsterdam Amstelland
Het Regionale Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) Amsterdam Amstelland richt zich op de bestrijding van ondermijnende criminaliteit.
Het verbindt informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Daarnaast stimuleert en ondersteunt het RIEC –AA de publiek-private samenwerking bij de aanpak van ondermijning.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	16,3	16,3	14,1	14,7	0,6
Lasten	116,5	128,3	131,7	127,5	-4,2
Saldo	**-100,2**	**-112,0**	**-117,6**	**-112,8**	**4,8**

Het programmaonderdeel 1.2 heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 4,8 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,6 miljoen en lagere lasten van € 4,2 miljoen.

Baten
De totale baten van € 14,7 miljoen zijn € 0,6 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 0,6 miljoen uit de bestuurlijke boete overlast openbare ruimte (bboor). Dit is het gevolg van de intensievere handhaving op het bijplaatsen van afval nadat een toename van deze afvalbijplaatsingen was geconstateerd.

- Overige afwijkingen van totaal € 0,6 hogere baten lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.
- Hogere baten van € 0,4 miljoen door detachering van medewerkers naar externe organisaties.
- Hogere baten van € 0,2 miljoen door de verkoop van weggesleepte voer- en vaartuigen die niet door de eigenaar zijn opgehaald.
- Lagere baten van € 0,7 miljoen voor wegslepen van voertuigen. Een groot deel van deze opbrengst komt voort uit het toerisme. Het aantal toeristen is fors afgenomen als gevolg van de coronacrisis, en daarmee ook het aantal parkeerovertredingen.
- Lagere baten van 0,5 miljoen bij het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC). Het RIEC is volledig gefinancierd uit externe en Rijksmiddelen. Een deel daarvan is doorgeschoven naar het volgend jaar. Daar tegenover staan voor eenzelfde bedrag lagere lasten in 2020.

Lasten

De totale lasten van € 127,5 miljoen zijn € 4,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 1,3 miljoen op het Masterplan Handhaving. Mede door de coronacrisis zijn activiteiten later op gang gekomen of lopen door naar het volgend jaar.
- Lagere lasten van € 1,1 miljoen bij ondermijning. Dit bestaat uit € 0,5 miljoen lagere lasten bij het programma De Weerbare Stad (DWS) en € 0,6 miljoen bij de gebiedsgerichte activiteiten. In beide gevallen is de oorzaak gelegen in vertragingen door de coronacrisis. Projecten konden hierdoor niet direct worden opgestart. Voor DWS geldt nog dat operationele voorbereidingskosten van de Ondermijningsbrigade volgend jaar volgen omdat meer overleg met partners (in het RIEC) nodig was dan verwacht.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen doordat de coronacrisis effect heeft gehad op diverse veiligheidsprojecten en activiteiten in de buurten. Er was bijvoorbeeld minder inzet nodig op inbraakpreventie door het thuiswerken en minder toezicht tijdens de donkere dagen. Verder zijn er minder themabijeenkomsten georganiseerd en is capaciteit meer ingezet op regisseren van processen en maatregelen om drukte en het overtreden van coronaregelgeving te voorkomen.
- Lagere lasten van € 0,6 miljoen door een gunstig aanbestedings-resultaat bij de aanschaf van bodycams.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen doordat de kosten van activiteiten van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) deels in het volgend jaar komen. Het RIEC is volledig gefinancierd uit externe en Rijksmiddelen die ook volgend jaar besteed mogen worden.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen omdat de projectgroep Amsterdam 750 jaar momenteel werkt aan het formaliseren van de relatie met twee partijen. Voor beide partijen is een subsidieregeling in de maak. Dit duurt langer dan voorzien. De uitgaven vinden daarom in 2021 plaats. Tegenover deze lagere lasten is ook een lagere baat in programma A, vanwege een lagere onttrekking uit de reserve.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat er vanwege de horecasluiting door corona vrijwel geen specialistische controles zijn opgezet en uitgevoerd.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen omdat evenementen niet zijn doorgegaan of in een afgeslankte (digitale) vorm hebben plaats gevonden.
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen voor extra toezicht en handhaving. Als gevolg van de coronacrisis is er bestuurlijk voor gekozen maximaal in te zetten op het toezien op de naleving van de coronamaatregelen.
- Hogere lasten van € 0,5 miljoen bij de Stichting Aanpak Overlast Amsterdam (SAOA) voor de inzet van straatcoaches en gezinsbezoekers ter bestrijding van jeugdoverlast. In 2020 is een extra incidentele subsidie verstrekt voor extra straatcoaches.
- Hogere lasten van € 0,4 miljoen als gevolg van de koppeling van ICT-systemen voor nautisch toezicht en handhaven, na de overname van taken van Waternet
- Hogere lasten van € 0,4 miljoen door extra flexibel cameratoezicht als gevolg van de coronacrisis. We hebben daarnaast extra geïnvesteerd in flexibel cameratoezicht zodat we minder van (dure) huur afhankelijk zijn
- Overige afwijkingen van per saldo € 0,8 miljoen lagere lasten lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	1,0	1,4	0,3
Toevoegingen reserves	0,0	3,0	3,5	3,5	0,0
Mutatie reserves	**0,0**	**-3,0**	**-2,5**	**-2,1**	**0,3**

Onttrekkingen

- Een lagere onttrekking dan begroot van € 0,5 miljoen uit de reserve Amsterdam 750 is een gevolg van lagere lasten in 2020 op dat onderdeel. De projectgroep Amsterdam 750 jaar werkt momenteel aan het formaliseren van de relatie met twee partijen. Voor beide partijen is een subsidieregeling in de maak. Dit duurt langer dan voorzien. De uitgaven vinden daarom in 2021 plaats.
- Een hogere onttrekking dan begroot van € 0,8 miljoen. Dit is ontstaan doordat de onttrekking is begroot in programmaonderdeel 1.1 en is abusievelijk geboekt in programmaonderdeel 1.2.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Stichting Aanpak Overlast op Straat (SAOA)		6.616.000
2. Levvel		2.034.000

1. De inzet van de SAOA en in het bijzonder van de straatcoaches heeft in 2020 grotendeels in het teken gestaan van de coronacrisis. 2020 was een bijzonder jaar: een lichte afname van de traditionele overlast, maar meer inzet in zomermaanden doordat kinderen niet of minder op vakantie gingen. We hebben de straatcoaches specifiek ingezet om samen met THOR en de politie de jeugd gericht aan te spreken op het houden van afstand. En we hebben de effecten van corona op de jeugd in de openbare ruimte in kaart gebracht. Ook in aanloop van de vuurwerkvrije jaarwisseling zijn de straatcoaches met gerichte opdrachten de straat op gegaan om mogelijk overlast tegen te gaan.

We subsidieerden extra inzet van de straatcoaches speciaal voor personen op de lijst Top600 en Top400 (€ 726.000). Straatcoaches en gezinsbezoekers van de SAOA werken voor honderd personen in de Top600 en Top400 nauwer samen met Top600-/Top400-regisseurs.

2. Levvel ontving subsidie voor de Intensieve Forensische Aanpak (IFA). Dit is een forensische dwang- en drangaanpak voor jongeren en jongvolwassenen tussen 16 en 24 jaar met een middel- tot hoog risicoprofiel op recidive en vaak een licht verstandelijk beperking. Deze aanpak wordt onder meer ingezet bij Top600-personen, ex-gedetineerden, en veel- en meerplegers. Dit jaar zijn er 105 IFA-trajecten uitgevoerd.

Daarnaast ontving Levvel subsidie voor IFA semi-residentieel. Dit is een interventie voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar met ernstige, complexe problematiek en crimineel gedrag zonder een eigen steunend netwerk. Deze jongeren verblijven na school tot de avond op locatie bij Levvel, waar ze begeleiding krijgen. Dit jaar zijn er 40 trajecten ingezet. Het doel van beide interventies is om jongeren te helpen om hun leven op orde te krijgen en te structureren en om het risico op criminaliteit te verkleinen.

Naast de reguliere subsidies dragen wij bij aan het RIEC.

Regionaal Informatie en Expertise Centrum Amsterdam Amstelland (RIEC AA)

Het RIEC AA is een samenwerkingsverband bestaande uit een flink aantal overheidsorganisaties. Wij werken hierin samen met de Amstelland gemeenten, Politie, het Openbaar Ministerie, Belastingdienst en de Douane. Het RIECAA richt zich op de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Zeverbindt informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Wij dragen regulier € 285.000,- per jaar bij aan het RIEC AA. Daarnaast ontvangt het RIEC AA voornamelijk vanuit het ministerie van Justitie & Veiligheid bijdragen voor de bestrijding van de ondermijnende criminaliteit. Wij faciliteren als centrumgemeente het RIEC AA met onder andere de financiële administratie en inkoop.

Baten en lasten 2020

Bijdragen RIEC AA	Baten	Lasten	Overheveling naar 2021
1. RIEC reguliere middelen	1.581.299	1.581.299	-
2. RIEC structurele middelen	1.763.153	867.549	895.604
3. RIEC incidentele versterking	5.202.955	1.624.636	3.578.319
4. RIEC regionale aanpak afpakken crimineel vermogen	849.547	654.543	195.004
Totaal	**9.396.954**	**4.728.027**	**4.668.927**

1. 2020 heeft voor het RIEC AA in het teken gestaan van de herijking en reorganisatie. Dit jaar zijn in een enorm tempo fundamentele veranderingen gerealiseerd. Langs de geformuleerde versterkingslijnen (financiële stromen, cruciale schakels en doorgroeiers) is het programmatisch kader voor deze drie versterkingslijnen ontwikkeld. De nieuwe focus alsmede de impact daarvan op de governance, de werkwijze in werkgroepen, de doorontwikkeling naar projectgroepen, het werkproces en de organisatie van het RIEC AA stond dit jaar centraal.

Het RIEC AA werkt vanuit de overtuiging dat een gezamenlijke, geïntegreerde aanpak succesvol is bij het tegengaan van ondermijning. Daarbij gaan een bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale aanpak hand in hand. Het RIEC-bureau faciliteert de ambitie van de partners om integraal samen te werken tegen ondermijnende criminaliteit, waarbij casusinformatie in een vroeg stadium wordt gedeeld, gezamenlijke keuzes worden gemaakt over welke partners tot een interventie overgaan en successen met elkaar worden gevierd.

Het RIEC-bureau ondersteunt de integrale aanpak van ondermijning en helpt de partners een effectievere overheid te zijn. Het RIEC-bureau heeft het afgelopen jaar ondersteund aan de hand van onderstaande vijf punten:

- **Duurzame samenwerking,** waarbij de samenwerking tussen de partners van de overheid onderling, maar ook met maatschappelijke coalities wordt gestimuleerd en versterkt;
- **Objectieve Kennis en Expertise,** waarbij kennis en leren veel meer worden gemobiliseerd en versnelling wordt aangebracht bij kennisinterventies;
- **Integrale Intelligence en Analyse,** waarbij een ontwikkeling van verdergaande technologisering en verbeterde data-analyses wordt gestimuleerd;
- **Slimme (bestuurlijke) Weerbaarheid,** waarbij de informatiepositie van de partners wordt versterkt en de handelingspositie wordt verbreed;
- **Flexibele Uitvoeringskracht,** waarbij de partners worden ondersteund en gefaciliteerd in de uitvoeringsfase zonder dat het RIEC daarbij de verantwoordelijkheden van de partners overneemt, bijvoorbeeld door monitoring, coördinatie, ontkleurd project- en programmamanagement.

2. Het RIEC-bureau heeft in 2020 gebouwd aan een kennisfundament in lijn met de nieuwe focus. Dit kennisfundament dient ter ondersteuning van de projectgroepen (zodat iedereen dezelfde informatiepositie heeft) en helpt om focus aan te brengen. Daarnaast zijn nieuwe informatiebronnen aangeboord en is de kwaliteit van de analyseproducten vergroot door meer structuur aan te brengen in het werkproces.

Dit jaar zijn nieuwe RIEC projectgroepen gestart. Er is gekozen voor project-groepen omdat hierin het projectmatige en actiegerichte karakter van samenwerking tot uiting komt.

3. De focus van de versterking is gekoppeld aan de corebusiness van het RIEC AA, namelijk het verstoren van de drugseconomie in regio AA. Hierdoor is er gefocust gewerkt aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit, is hier verdieping in aangebracht en is er gericht uitvoeringscapaciteit gealloceerd. Dit alles heeft ertoe geleid dat er integraal gedragen plannen liggen, met een gezamenlijke visie, in plaats van een optelsom van individuele acties.
Het fundament voor een duurzame samenwerking is gelegd. Als voorbeeld: door de incidentele versterkingsmiddelen heeft de aanpak van ondermijning in de Amstellandgemeenten een enorme boost gekregen. Zowel bij de 5 gemeenten individueel als de samenwerking onderling.

De uitvoering van de lijn Doorgroeiers in drugscriminaliteit is ondergebracht in het Actiecentrum Veiligheid en Zorg (AcVZ). De focus op deze doorgroeiers is ingebed in een breed pakket aan maatregelen in het programma Weerbare Mensen Weerbare Wijken. Het programma beoogt de sociale ontwrichting door drugshandel van buurten en (kwetsbare jonge) mensen te verminderen en wijken en jongeren weerbaarder te maken tegen de aantrekkingskracht van

drugs. Er wordt geprobeerd om crimineel gedrag te doen stoppen met een combinatie van drang en dwang en het bieden van perspectief. Op basis van inzichten en ervaring worden interventies ingezet om te voorkomen dat (jonge) mensen verder verstrikt raken in de (zwaar) georganiseerde drugscriminaliteit en daarin doorgroeien. In de wijken worden maatregelen ingezet die laten zien dat misdaad niet loont, vertrouwen herstellen, mensen een ander perspectief bieden en kansen vergroten.

In de vernieuwde RIEC AA samenwerking is de keuze gemaakt om het overzicht en het bewaken van de regionale samenhang te beleggen bij het nieuwe gremium, het Operationeel Coördinerend Overleg. Ten behoeve hiervan worden - door partners ingebrachte - signalen gecentraliseerd ontvangen, opgewerkt, beoordeeld en gewogen.

In samenwerking met de wetenschap wordt onderzoek verricht naar de dynamiek en adaptie binnen criminele netwerken.

4. Het RIEC AA maakt een beweging om duurzamer naar de drugseconomie in regio AA te kijken en zich daarbij te richten op de aanpak van criminele geldstromen en cruciale schakels. Zo zijn er onderzoeken van bijvoorbeeld de politie waarbij grote geldbedragen worden (af)gepakt. De (integrale) aanpak is dus ook geld gedreven. Het verplaatsen en investeren van crimineel vermogen is als hoofdlijn benoemd in de RIEC aanpak.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Vermenging onderwereld met bovenwereld (onder andere financiële stromen).	De maatregelen uit De Weerbare Stad worden uitgevoerd, onder andere meer financiële kennis en ervaring opbouwen, samenwerken met partners in binnen- en buitenland en informatie vergaren en analyseren.
2. Toename radicalisering jongeren.	Aanpak radicalisering, gericht op het tegengaan van radicalisering van individuen en groepen (waaronder jongeren). Continu monitoren van radicalisering en extremisme in de stad, aanpak bijsturen waar nodig
3. Ingezette trajecten om instroom in de criminaliteit of terugval te voorkomen hebben niet (altijd) het gewenste effect.	Blijven leren en verbeteren van ingezette trajecten door evaluaties. Opleidingen en trainingen regisseurs en andere professionals in de stad.
4. Draagvlak onder partners neemt af voor de huidige (preventieve) aanpak van criminaliteit.	Blijven investeren in de samenwerking en de gezamenlijke aanpak, op alle niveaus.
5. Drukte in de stad gaat gepaard met overlast: er ontstaat een spanning tussen wonen, werken en recreëren op een en dezelfde plek.	Dit risico was dit jaar door corona niet aan de orde. Wel heeft de inzet op de maatregelen in het kader van de coronacrisis veel inzet gevraagd en is er veel extra inzet op de handhaving van afvalbijplaatsingen geweest.
6. Agressie en geweld op straat tegen handhavers.	Om de veiligheid van de handhavers op straat te garanderen, zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met de politie, trainingen gegeven en zijn bodycams verstrekt en portofoons vervangen.
7. Productieve uren handhavers sluiten onvoldoende aan bij de 24/7 behoefte van de stad door vergrijzing en beperkingen van wet- en regelgeving (NRGA en 55+).	Dit risico is afgenomen door de specifieke aandacht voor werving en selectie met de Taskforce Werving en Onboarding. Tevens zetten we wervings-campagnes in die hun vruchten afwerpen. Het is wel een taai probleem dat ook in de toekomst zeker aandacht vraagt.

Beleidskaders

- De Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) is het lokale handhavings-kader voor de gemeente Amsterdam
- Het ministerie van Veiligheid en Justitie stelt de kaders vast voor de handhavingsdomeinen en-bevoegdheden en voor de samenwerking tussen gemeenten en politie.
- De gemeenteraad stelt jaarlijks de stedelijke handhavingsprioriteiten vast.
- Het gemeentelijk rapport Organisatie Bestuurlijk Toezicht scheidt handhaving en toezicht in diverse (de)centrale taken.

Programma 2 | Portefeuillehouder: wethouder de Vries

3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

3.2.1 Verkeer, vervoer en parkeren

➔ In 2020 hebben wij, in het kader van de aanpak van achterstallig onderhoud, het programmaplan Bruggen en Kademuren vastgesteld samen met de marktstrategie. Wij hebben belangrijke mijlpalen bereikt met het onderzoek naar de technische staat en de vernieuwing van de bruggen en kademuren.

➔ In januari 2020 hebben wij de Agenda Amsterdam Autoluw vastgesteld. In de agenda staan 27 maatregelen die bijdragen aan een leefbare en bereikbare stad. Dit doen we door de voetafdruk van de rijdende en geparkeerde auto te verminderen en ruimte te maken voor onder andere voetgangers, fietsers, fietsparkeren, spelen en groen.

➔ Om meer leefruimte te creëren hebben we in 2020 gewerkt aan het verlagen van de vergunningsplafonds voor het aantal parkeerplaatsen, zijn we gestart met de voorbereiding van betaald parkeren in Nieuw-West en hebben wij stadsbrede parkeervergunningen ingevoerd voor light electric vehicles (LEV's).

3.2.2 Water

➔ In 2020 heeft de gemeenteraad de Nota Varen Deel 2 vastgesteld. Samen met de Nota Varen Deel 1 geeft ons dit een handvat bij het streven naar een evenwichtig, veilig en duurzaam gebruik van water en wal.

➔ In 2020 is door het min of meer stilvallen van de toeristische industrie minder gevaren door de passagiersvaart. De uitgifteronde van de eerste tranche pleziervaart is om die reden uitgesteld van maart 2022 naar maart 2024. De pleziervaart heeft, op enkele weekenden en feestdagen na, wel gebruik gemaakt van de grachten. Er is minder overlast geconstateerd door geluid en snel varen. Wel is het totale aantal overlastmeldingen op water licht gestegen, vanwege gemelde wrakken.

3.2.3 Openbaar vervoer

➔ In 2020 zijn samen met het GVB en de Vervoerregio Amsterdam verdere stappen gezet in de verbetering van de governance-structuur (reorganisatie OV-keten). Volgens planning is de reorganisatie eind 2021 klaar.

➔ Wij hebben met het Rijk en de regio nieuwe onderzoeken afgerond ter voorbereiding op het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp en het sluiten van de Ringlijn tussen halte Isolatorweg en Centraal Station.

➔ Met werkgevers en onderwijsinstellingen hebben we afspraken gemaakt (het gaat om intentie- en tijdelijke afspraken) over het spreiden van les- en werktijden, om de druk op het mobiliteitssysteem structureel te verlichten (spitsmijden).

Programma 2 | Portefeuillehouder: wethouder de Vries

3.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	455,5	479,9	438,2	415,9	-22,3
Lasten	613,0	648,1	546,4	553,9	7,5
Saldo	**-157,5**	**-168,2**	**-108,2**	**-138,0**	**-29,8**

Programma 2 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 29,8 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 22,3 miljoen en hogere lasten van € 7,5 miljoen.

Baten

De totale baten van € 415,9 miljoen zijn € 22,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere subsidiebaten van € 25,9 miljoen van vooral de Vervoersregio Amsterdam als gevolg van vertragingen in projecten. Tegenover deze lagere baten staan ook lagere lasten.
- Lagere parkeerbaten van € 3,4 miljoen die het gevolg zijn van de effecten van de 2e corona golf.
- Hogere doorbelaste kosten van € 1,1 miljoen aan de Universiteit van Amsterdam in verband met herstelwerkzaamheden van de ingestorte kademuur.
- Hogere baten van € 5,1 miljoen door een vrijval van de voorziening groot onderhoud parkeergebouwen.

Lasten

De totale lasten van € 553,9 miljoen zijn € 7,5 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 25,5 miljoen als gevolg van vertragingen in projecten die samenhangen met lagere subsidiebaten.
- Hogere lasten van € 22,3 miljoen binnen het kader van de projecten van de reserves Mobiliteitsfonds (SMF), Stadsbehoud, Rode Loper en de reserve Achterstallig onderhoud, openbare ruimte & groen.
- Diverse over- en onderschrijdingen die per saldo uitkomen op hogere lasten van € 10,7 miljoen. Hierin zijn onder meer begrepen; hogere lasten project Dora (€ 1,3 miljoen), hogere lasten voor apparaatskosten en interne doorbelasting (€ 6,1 miljoen). Hogere lasten herstel kademuren (€ 1,1 miljoen) en een niet gerealiseerde compensatie van het negatief resultaat in 2019 (€ 2,3 miljoen).

Financiële toelichting

Binnen programma 2 is voor circa € 150 miljoen projecten geprogrammeerd binnen het kader van het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF). In september 2020 is een herziene Verordening op het Stedelijk Mobiliteitsfonds door de Raad vastgesteld en met terugwerkende kracht per 1 januari 2020 in werking getreden. Hierdoor is er met ingang van 2020 een systematiek van overprogrammering in de budgetsystematiek opgenomen. De belangrijkste aanleiding voor het toepassen van deze systematiek is dat er de laatste jaren sprake was een jaarlijkse onderbesteding van circa 30 tot 40%, ondanks maatregelen om de onderbesteding te beperken. De besteding komt nu uit op 94%, waarmee het doel van overprogrammering om de bestedingsratio te verbeteren in 2020 gelijk effect heeft gehad.

Het financiële effect van overprogrammering ad € 53,9 miljoen en een aanvullende correctie bij de najaarsnota van € 19,0 miljoen met als doel het bestedingspercentage verder te verhogen, in totaal € 72,9 miljoen, is integraal opgenomen in programmaonderdeel 2.1. Deze verschillen worden toegelicht in de paragraaf SMF. In de toelichting op de verschillende programmaonderdelen zal alleen worden ingegaan op de realisatie ten opzichte van het totale budget inclusief overprogrammering.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	134,2	58,0	59,6	119,7	60,0

3.2.1 Verkeer, vervoer en parkeren

Naar een autoluwe, leefbare en verkeersveilige stad.

Belangrijke ontwikkelingen

Coronacrisis

De coronacrisis heeft er in 2020 toe geleid dat de focus van crowdmanagement meer gericht is op bestendiging en inzet van crowdmanagementmaatregelen en het versneld ontwikkelen van onze crowdmanagement-systemen in lokale gebieden zoals parken, recreatieve plekken en winkelgebieden. Hierdoor zijn we steeds beter in staat om de veiligheid in de openbare ruimte te garanderen, de dagelijkse drukte te managen en bereikbaarheid te verbeteren.
De coronacrisis heeft er toe geleid dat er minder mensen op straat waren, minder verkeer, minder toerisme en minder overlast/hinder. We hebben hier waar mogelijk gebruik van gemaakt om versneld en/of vervroegd onderhoud uit te voeren aan winkelstraten, de Dappermarkt, evenemententerreinen en aan plekken waar het normaal lastig is om storingen te verhelpen, zoals boven de ingang van de IJtunnel.
Tijdens de coronacrisis is een verblijf in de buitenlucht voor veel Amsterdammers een welkome afwisseling van thuiswerken of lockdown geworden. Dit leidde er toe dat meer onderhoud nodig was van groen en parken.

Autoluw

In de agenda Autoluw, die in 2020 is vastgesteld, staan 27 maatregelen die bijdragen aan een leefbare en bereikbare stad. Dit doen we door de voetafdruk van de rijdende en geparkeerde auto te verminderen en ruimte te maken voor onder andere voetgangers, fietsers, fietsparkeren, spelen en groen.

Deelvervoer

In 2020 is het aanbod van deelvoertuigen in de stad toegenomen:

- In de zomer van 2020 heeft de gemeente 700 vergunningen verleend aan twee aanbieders van elektrische deelscooters (ieder 350).
- Het aantal deelauto's is in 2020 gegroeid met meer dan 750 auto's, waarvan 500 elektrische deelauto's met een stadsbrede autodeel-parkeervergunning (free floating).

Niet alleen op straat is een toename van deelvervoer zichtbaar. Ook de informatievoorziening is verbeterd met een website, een gemeentelijk loket voor autodeel-organisaties en bewoners, en in de jaarlijkse brief aan vergunninghouders wordt gewezen op de voordelen die autodelen biedt.
Dit heeft ertoe geleid dat Amsterdam de Autodeel Award voor grote gemeenten heeft gewonnen in 2020. Dit is een prijs van Natuur&Milieu en het ministerie van I&W.

Verkeersmanagement

We hebben in 2020 proeven gedaan met zelfrijdende voertuigen in combinatie met nieuwe intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI's) in het Europese project Concorda.
Amsterdam is koploper in het landelijke project "verkeersmanagement informatie voor route advies".

Programma Stadsbehoud

Was 2019 nog een opstartjaar, inmiddels kunnen we constateren dat de uitvoering van het programma Stadsbehoud op stoom begint te komen.
In 2020 is de onderuitputting van 2019 gekeerd. Dit leidde tot verbeteringen in de stad en tot het behalen van de ambities. We hebben onze uitvoerings-organisatie zo ingericht dat we meer groot onderhoud en vervanging kunnen uitvoeren. Terwijl we in het verleden te lang te weinig onderhoud hebben gedaan, kunnen we nu melden dat we méér onderhoud hebben uitgevoerd dan gepland. In 2020 is de uitvoeringsorganisatie zodanig op orde gebracht dat we de capaciteit hebben om de achterstalligheid de komende jaren te kunnen blijven wegwerken en de stad structureel goed te onderhouden.
Het Programma Stadsbehoud heeft naast het belang voor de openbare ruimte ook een sociaal belang. Er werken duizenden mensen aan het beheer van de openbare ruimte, van dagelijks onderhoud tot grote projecten. Het programma zorgt voor veel (extra) werkgelegenheid.

Programma Bruggen en Kademuren

In 2020 had het verkrijgen van meer inzicht in de technische staat van het areaal prioriteit en is het uitgebreide onderzoeksprogramma van het programma Bruggen en Kademuren voortgezet. De onderzoeksresultaten bevestigen dat er een grote vernieuwingsopgave is. Waar nodig hebben we veiligheidsmaatregelen getroffen. Bij de start van het programma was de inschatting dat 10 tot 60% van de in totaal 827 bruggen slecht zou kunnen zijn. De resultaten van de onderzoeken geven aan dat we in het midden van die bandbreedte zitten.

De volgende ontwikkelingen en resultaten zijn in gang gezet, gerealiseerd of geïmplementeerd:

- Inmiddels zijn van ruim 130 kademuren en 100 bruggen de constructies beoordeeld op mogelijke veiligheidsrisico's. De resultaten bevestigen de grote vernieuwingsopgave. Waar nodig zijn veiligheidsmaatregelen getroffen (bewaken, beperken, versterken).
- We hebben een programmering opgesteld voor vernieuwing voor de periode 2021-2026 met een doorkijk tot 2040. Het afgelopen jaar zijn we volop bezig geweest met het voorbereiden van mogelijke proeftuinen voor levensduurverlenging, toetsing, monitoring en sensoring, en vernieuwing.
- Het afgelopen kwartaal hebben de 3 marktcombinaties van Innovatie-partnerschap Kademuren gewerkt aan de uitwerking van hun innovatieve oplossing. Er wordt met boomspecialisten kritisch meegedacht met de oplossingen voor boombehoud.
- In onze bomenaanpak staat veiligheid altijd voorop. We verwachten dat de mogelijkheden voor boombehoud met de jaren zullen toenemen, maar in 2020 hadden we nog geen technieken tot onze beschikking die boombehoud op grotere schaal mogelijk maken. Ook in de toekomst zullen op sommige plekken monumentale bomen staan waar geen oplossing voor beschikbaar is. De kades die wij in 2020 hebben voorbereid voor uitvoering, zijn onder de loep genomen vanwege de geplande kap van bomen. Zo konden we zien of wachten op oplossingen voor boombehoud, afgezet tegen wijziging in de projectkosten en –planning, haalbaar was. Bij de Leliegracht en de Herengracht hebben we in 2020 gekozen voor uitstel.

Bij deze projecten gaat een nieuw team samen met de belanghebbenden kijken naar een passende aanpak. Een brede conferentie met experts van binnen en buiten de gemeente is onderdeel hiervan. Ook voor woonboten wordt in overleg met bewoners en belanghebbenden gewerkt aan een aanpak

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 2.1.1 — ***Baten** 2,7 - **Lasten** 30,2*

Er is meer ruimte voor leven en spelen op de straten.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het percentage plusnet voetganger dat voldoet aan de minimale doorloopruimte van 1,80 meter.	65% (2017)	66%	70%	zie toelichting

We hebben een pilot knip Weesperstraat voorbereid. Deze is vanwege de impact van de coronacrisis op de verkeersstromen, voorlopig uitgesteld tot begin 2023 vanwege werkzaamheden aan de Piet Heintunnel.
De besluitvorming over het beleidskader Ruimte voor de Voetganger is na de inspraakperiode in het voorjaar van 2020 tijdelijk stilgelegd als gevolg van de coronacrisis. We streven er nu naar om voor de zomer 2021 duidelijkheid te scheppen over het moment van besluitvorming over het nieuwe voetgangersbeleid.

Wij hebben de indicator dit jaar niet gemeten vanwege onvoldoende relevantie. Alle coronamaatregelen hebben gezorgd voor een compleet veranderde situatie, namelijk een sterk afgenomen drukte in de openbare ruimte ('op de stoepen'). Deze indicator wordt onder normale omstandigheden weer actueel en opgepakt.

Activiteit 2.1.1.1

We maken de stad verder autoluw.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Opgeheven parkeerplaatsen.	n.v.t.	1109	1200	1240
2	Percentage vergunninghouders dat gebruik maakt van garageplekken die voor hen beschikbaar zijn gesteld. Gemiddelde bezettingsgraad van garageplekken in de avonduren.	n.v.t.	73%	≥ 90%	64%
3	Gemiddelde bezettingsgraad parkeer-plaatsen in fiscaal gebied binnen de ring en in fiscaal gebied totaal, gemeten op een maatgevend moment (periode waarin de vraag naar parkeercapaciteit het hoogst is).	n.v.t.	Binnen de ring: 73,9% Totaal: 70,7%	≤ 90%	Binnen de ring: 72,0% Totaal: 69,9%
4	Aantal parkeerders dat niet in het centrum-gebied parkeert, vanwege gebruik P+R. De gemiddelde parkeerdruk.	n.v.t.	niet meetbaar		zie toelichting
5	Aantal gereden autokilometers in Amsterdam.	pm	pm	pm	zie toelichting

Het parkeerbeleid draagt bij aan de doelstelling om leef- en verblijfruimte vrij te spelen, door het aantal vergunningen te beperken en door parkeervergunningen beschikbaar te stellen voor light electric vehicles (LEV's). Hierdoor is een einde gekomen aan het parkeren van de elektrische brommobielen op het trottoir (zoals Biro's). Verder zijn in 2020 de tarieven van de mantelzorgvergunningen verlaagd, de vergunningtarieven geharmoniseerd en het kortingspercentage van de bezoekersvergunning is (in het merendeel van de vergunninggebieden) verhoogd naar 65%.
We hebben onderhandelingen gevoerd met exploitanten van parkeergarages om parkeergaragecapaciteit voor vergunninghouders beter te benutten.
We hebben ook gewerkt aan gedragsverandering bij fietsparkeren door mensen op afstand van drukke gebieden te laten parkeren onder andere door Parkeer & Looppalen te plaatsen, zodat men netter parkeert.

Indicator 4 is niet meetbaar. Bij Voorjaarsnota 2021 zal worden voorgesteld deze indicator te laten vervallen.
Indicator 5 wordt modelmatig berekend met het Verkeersmodel Amsterdam 3.0. Bij de Voorjaarsnota 2021 zullen de resultaten voor heel 2020 bekend zijn.

Activiteit 2.1.1.2

We maken meer ruimte voor fietsers, voetgangers en verblijfsruimte.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Gemiddelde bezettingsgraad fiets-parkeerplekken en gemiddelde fietsparkeerdruk op de hotspot-locaties uit het meerjaren-plan fiets. Streven is bezettingsgraad van maximaal 85% en fietsparkeerdruk van max. 125% in 2022. Tweejaarlijkse meting.	Gemiddelde parkeerdruk hotspots = 195%, gemiddelde bezetting 90% (2016)	Gemiddelde parkeerdruk hotspots= 129%, gemiddelde bezettings-graad hotspots= 78%	Bezettings-graad max 85%, fietsparkeer-druk max. 125%	zie toelichting
2	Maximaal percentage verwaarloosde fietsen en wrakken en percentage ongebruikte fietsen (op basis van de maximale parkeerduur van 2 weken en 6 weken) in de rekken.	10% (2012)	9,7%	Wrakken: 1%, ongebruikte fietsen: 2%	zie toelichting
3	Percentage Plusnet Fietsroutes dat voldoet aan de minimale streef-kwaliteit voor de gemiddelde trajectsnelheid uit de Mobiliteits-Aanpak Amsterdam. Streefcijfer 88%. Trajectsnelheid in km/u Binnen Ring A10,excl. Noord: > 15,1 Buiten Ring A10 en Noord.	Streefwaarden zijn in nieuwe beleidskader verkeersnetten aangepast t.o.v. eerdere jaren	Niet gemeten in 2019		zie toelichting
4	Fietstevredenheidscijfer. Streefwaarde 7,5 te realiseren in 2025 (fietstevreden-heid wordt 2 jaarlijks gemeten).	7,1 (2015)	6,9	7,2	zie toelichting

De fiets is het belangrijkste vervoermiddel in de stad. De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan de verbetering van de fietsinfrastructuur (zoals de 'fietsring') en dat blijven we doen. Naast de voortdurende groei van het aantal fietsers leidt de opkomst van meer 'fietsachtige' voertuigen, zoals bakfietsen en *speed pedelecs* tot steeds hogere eisen aan de fietsinfra-structuur. We werken daarom in al onze projecten continu aan het veiliger, comfortabeler en aantrekkelijker maken van het fietsnetwerk.
Daarnaast werkten we aan meer fietsparkeerplekken, zowel in gebouwde stallingen (RAI, Rokin, Zuidplein), als op het maaiveld (bijna 5000 extra).

Indicator 1 meten we tweejaarlijks. De gemiddelde bezettingsgraad van de stallingen in coronatijd lag in de maanden van lockdown rond de 30%, voor de lockdown was dat tussen de 50 en 90%.
Indicator 3 willen wij vervangen door de indicator "Percentage fietspad met een minimale breedte van 2,5 meter" (Plusnet fiets, binnen Ring A10 en ten zuiden van het IJ). In de Monitor Meerjarenprogramma Fiets 2020 (gepland: april 2021) wordt in beschrijvende vorm ingegaan op de projecten die in 2020 zijn gerealiseerd en een effect hebben gehad op de in de begrotingsindicator genoemde breedte.
Wij hebben, in verband met corona, niet de gehele periode kunnen handhaven. Hierdoor beschikken we niet over de cijfers van indicatoren 2 en 4.

Activiteit 2.1.1.3

We zorgen voor veiligheid en doorstroming op drukke verblijfsplekken

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Inzet crowdmanagement tijdens feestdagen gericht op doorstroming publiek. Inzet crowdmanagement Wallen zorgt voor geen afsluitingen door de Politie. Streefwaarde is beschikbaarheid van stegen.	n.v.t.	99,9%	≥ 95%	≥ 95%

Voor de veiligheid en doorstroming op drukke verblijfplekken hebben we indicatoren opgesteld voor het Wallengebied en de bereikbaarheid. Deze indicatoren zijn toentertijd opgesteld met het oog op de toenemende drukte op de Wallen. Dit jaar heeft de coronacrisis-periode ervoor gezorgd dat er geen noemenswaardige drukte is geweest, zodat het streefcijfer is gehaald.

(bedragen x € miljoen)

Doel 2.1.2

***Baten** 284,4 - **Lasten** 263,8*

Amsterdam is voor iedereen bereikbaar op een veilige en duurzame manier.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal ernstige verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners (jaarbasis).	120 (100% in 2010)	n.v.t.	90	zie toelichting
2	Percentage Plusnet auto dat voldoet aan de minimale toetswaarde voor de gemiddelde trajectsnelheid uit het Beleidskader Verkeersnetten.	n.v.t.	n.v.t.	62%	62%

Met betrekking tot de indicator 1 kunnen we momenteel geen betrouwbare cijfers geven van de ernstige verkeerslachtoffers, omdat we geen toegang hebben tot recente ongevalsdata. Er loopt een landelijk initiatief in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 om ambulancedata vrij te geven. Er is nog geen datum bekend waarop deze landelijk beschikbaar moeten zijn. We verwachten ze pas in 2022.
Wij zijn in 2020 een onderzoek begonnen naar 30 km/u als norm.
De indicator 2 wordt momenteel onderzocht. Het cijfer is een voorlopige inschatting. Het onderzoek is vertraagd vanwege de impact van de coronacrisis op de onderzoekscapaciteit. Resultaten worden op z'n vroegst in 2021 verwacht.

Activiteit 2.1.2.1

We beheren en onderhouden onze assets (verkeer, vervoer en parkeren).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Beschikbaarheidspercentage Amsterdamse wegtunnels voor verkeer.	n.v.t.	98%	98%	98%
2	Het aantal gebieden (van de 22 gebieden) in Amsterdam dat wordt onderhouden op kwaliteitsniveau Sober, bij verhardingen.	(2019)	12	8	11
3	Achterstallig onderhoud bij assets groen en verhardingen. Streefwaardes uitgedrukt in € aan achterstallig onderhoud.	€ 60 miljoen (2016)	€ 27,5 miljoen	€ 15 miljoen	€ 19,5 miljoen

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
4	Versnellen van de vervanging van bruggen (aantal per jaar) en kademuren (strekken-de meters per jaar).	(2019)	bruggen: 1, kade-muren 30 m		3 bruggen in voorbereiding; 240m vernieuwing kademuur gereed

Ons ambitieniveau voor de hele stad is sober. Niveau sober betekent dat 90% areaal kwaliteit A+, A, B of C heeft en maximaal 10% niveau D mag zijn. Wanneer sprake is van meer dan 10% niveau D dan spreken we van achterstallig onderhoud (1AH&S). Minder dan 10% beschouwen we als werkvoorraad.
Wij onderhouden 11 gebieden op het niveau Sober of hoger en bij 11 gebieden is sprake van achterstallig onderhoud. Dit betekent niet dat het hele gebied achterstallig is, of niet op sober wordt onderhouden, maar dat er dus meer werkvoorraad is dan de 10% grens die we hanteren.
Voor Verhardingen streven wij ernaar dat in 2025 alle stadsdelen minder dan 10% onder niveau D (slecht) hebben. Het stedelijke gemiddelde is 11%, waarbij de plusnetten op 5% zitten en stadsdelen Noord, Nieuw-west, Oost en Amsterdamse Bos op ruim boven de 10%, tot wel 19%. In 2020 zijn er 78 verhardingsprojecten (groot onderhoud en/ of vervanging voor circa € 41 miljoen en 300.0000 m²) opgeleverd en in beheer genomen. Voorbeelden zijn de Dappermarkt, fietspaden in landelijk Noord en het Brettenpad.
We hebben in 2020 107 speeltoestellen en ondergronden vervangen en hebben in Oost en Nieuw-West (Nuriveldje) Cruijff Courts opgeknapt.
Verder is in het project Oosterdokseiland (werk met werk maken) het maaiveld compleet opnieuw ingericht, is groot onderhoud gepleegd aan brug 2270, is bij brug 1939 een nieuwe westelijke aanlanding gerealiseerd en is het brugwachterhuisje tot hotel (Sweets) omgebouwd.
Wij hebben het Vondelpark aangepakt, met onderhoud aan de entree en voetpaden, het terugbrengen van wateroverlast, het vernieuwen van plantvakken, en het planten van bomen.

We werken ook aan het verbeteren van de wegtunnels. In 2020 zijn de aanbestedingen voor de renovatie van de Piet Heintunnel en de aanpassingen aan de Michiel de Ruijtertunnel succesvol afgerond (project Michiel de Ruijtertunnel is inmiddels in uitvoering gegaan) en waren de renovatie van de Arenatunnel en de vernieuwing van de verkeerscentrale in voorbereiding.

Toelichting 2.1.2.1.3
We hebben minder achterstalligheid ingelopen dan begroot.
Voor verhardingen is conform begroting € 8 miljoen uitgegeven om achterstallig onderhoud in te lopen In 2020. Voor groen is het ons niet gelukt de achterstalligheid terug te dringen, doordat er vertraging in de herplant van bomen is opgetreden. Hierover is de gemeenteraad reeds geïnformeerd (zie raadsbrief d.d. 20 maart 2020).

Toelichting 2.1.2.1.4
De drie bruggen in voorbereiding waren de Kikkerbilsluis en de bruggen op de kruising Herengracht - Leliegracht. Daarnaast werd een bijdrage geleverd aan onder meer de 9 bruggen van de Oranje Loper, Vijzelstraatbruggen en de Berlage brug.

Activiteit 2.1.2.2

We zorgen voor een slim en robuust netwerk ten behoeve van de doorstroming.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage van de werkzaamheden op hoofdnetten dat gezamenlijk met andere partijen wordt uitgevoerd (werk met werk maken); in 2019 wordt ten minste 80% van de grotere werkzaamheden (uitvoeringsduur langer dan 2 weken) gecombineerd uitgevoerd.	n.v.t.	82%	80%	80%
2	Percentage minder meldingen over ervaren hinder door touringcars in de stad.	(2018)	21% (226)	10%	>10%
3	Percentage van de evenementen in Zuidoost waarbij de uitstroom niet langer dan 75 minuten duurt.	n.v.t.	83%	90%	zie toelichting

We hebben de verkeerscirculatieonderzoeken voor centrum-west, centrum-oost en de noordelijke Van Woustraat afgerond. Daarnaast is het dynamische parkeerverwijssysteem operationeel.
Verder hebben we een nieuwe incident-module (routeplan-applicatie) opgeleverd die op basis van Waze-data (data van weggebruikers over bijvoorbeeld wegafsluitingen en gevaarlijke situaties) incidenten detecteert en deze direct

doorgeeft aan de verkeerscentrale. Ook hebben we in project Socrates in samenwerking met publieke (onder andere Rijkswaterstaat en Provincie Noord-Holland) en private partijen (onder andere TomTom en BMW) onderzocht hoe we de doorstroming kunnen verbeteren én grip houden op ons wegennetwerk.
We hebben verder voorbereidingen getroffen voor een proeftuin "intelligente toegang Oudezijds". Hiermee doen we ervaringen op met het op een slimme manier toegang verlenen van bepaalde doelgroepen tot een bepaald gebied.
In verband met de coronacrisis is Indicator 3 niet gemeten.

Activiteit 2.1.2.3

We verbeteren de verkeersveiligheid.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (BBV-verplicht).	9% (2015)			zie toelichting
2	Percentage overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (BBV-verplicht).	10% (2015)			zie toelichting

Indicatoren 1 en 2: we kunnen momenteel geen betrouwbare cijfers geven van de ernstige verkeersslachtoffers, omdat we geen toegang hebben tot recente ambulance-ongevalsdata. Er loopt een landelijk initiatief in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 om ambulancedata vrij te geven. Deze worden op zijn vroegst in 2022 verwacht. Daarnaast gaan we in gesprek met onze regionale ambulancedienst om te kijken of we sneller over deze data kunnen beschikken om zo ongevallen te kunnen voorkomen.
We maken gebruik van politie-ongevalsgegevens (ViaStat) voor het bepalen van black spots in combinatie met aanvullende data. Hoewel deze cijfers niet compleet zijn, kunnen we wel trends in deze ongevalscijfers waarnemen.
Ook werken we bij de aanpak black spots steeds meer risico-gestuurd in plaats van puur ongeval-gestuurd, conform landelijk beleid SPV.

Activiteit 2.1.2.4

We stimuleren duurzamere mobiliteit.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Zie toelichting.				zie toelichting

Indicator 1: Actieplan Schone Lucht rapporteert in het jaarverslag onder programma 9 met indicatoren voor luchtkwaliteit. Met het programma Amsterdam Klimaat Neutraal wordt gekeken naar CO_2-reductie. Zie ook daarvoor programma 9 voor meer informatie.

Activiteit 2.1.2.5

We maken parkeren van auto en fiets duurzaam en kosteneffectief mogelijk.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal gemeentelijke garages met led-verlichting.	n.v.t.	5	8	10
2	Aantal garages en stallingen voorzien van laadpalen. In 2019 worden laadpalen aangebracht in 14 garages. In 2022 zijn alle garages en stallingen voorzien van laadpalen.	n.v.t.	12	25	15

Het streefcijfer van indicator 2 is niet gehaald in verband met de her-aanbesteding in 2020. Begin 2020 stonden er 1.742 laadpalen op straat. Nu zijn dat er 2.870, dus er zijn 1.128 laadpalen bij gekomen. Iedere laadpaal heeft 2 aansluitingen dus er zijn in totaal 5.740 oplaadpunten.

Verbonden partijen

Vervoerregio Amsterdam (VRA)

De Vervoerregio is een samenwerkingsverband van vijftien gemeenten op het gebied van verkeer en openbaar vervoer en is namens de gemeenten actief om besluitvorming voor te bereiden, regionaal beleid op stellen, concrete projecten te initiëren en uit te voeren én samenwerking tussen betrokken partijen tot stand te brengen. De Vervoerregio zet zich in voor een optimale bereikbaarheid van de Amsterdamse regio en is de regisseur van het regionale verkeer en vervoer. Zo draagt de Vervoerregio bij aan goede verbindingen tussen bestemmingen, zodat mensen zich per openbaar vervoer, fiets of auto snel, veilig en comfortabel kunnen verplaatsen.

Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten (SHPV)

Voor handhaven van het betaald parkeren gebruiken we het Nationaal Parkeer Register (NPR) van de coöperatie Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (SHPV). Het SHPV beheert namens de aangesloten gemeenten het NPR. Zo kunnen we op dezelfde landelijke digitale manier parkeren registreren en het register raadplegen voor (digitale) handhaving.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	328,8	343,2	289,7	289,8	0,1
Lasten	292,2	405,4	296,7	323,5	26,8
Saldo	**36,6**	**-62,2**	**-7,0**	**-33,6**	**-26,7**

Het programmaonderdeel 2.1 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 33,6 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,1 miljoen en hogere lasten van € 26,8 miljoen.

Baten

De totale baten van totaal € 289,8 miljoen zijn per saldo € 0,1 hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 5,1 miljoen door een vrijval van de voorziening groot onderhoud parkeergebouwen.
- Hogere baten uit reclameopbrengsten van € 1,5 miljoen. Dit komt doordat de verwachte afname in de billboard reclames meeviel en de inkomsten uit steigerdoekreclames hoger waren.
- Hogere bijdragen van € 2,3 miljoen, onder meer door een niet begrote bijdrage van Rijkswaterstaat van € 1,5 miljoen in het project A9. Tegenover deze bijdrage zijn ook kosten gerealiseerd.
- Lagere parkeerbaten van € 3,4 miljoen. De geprognotiseerde parkeerbaten zijn in de voorjaarsnota 2020, als gevolg van corona, € 50,0 miljoen naar beneden bijgesteld ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Dit is gebeurd op basis van de ontwikkeling van de parkeerinkomsten. Bij deze inschatting is echter geen rekening gehouden met een tweede Corona golf. De lagere baten deden zich voornamelijk voor bij het parkeren op straat. De lagere parkeeropbrengsten leiden tot een lagere dotatie aan de reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF).
- Lagere ontvangsten van € 5,2 miljoen aan subsidies van met name de Vervoersregio Amsterdam. Tegenover de lagere ontvangsten staan ook lagere lasten. In 2020 heeft een vertraging voorgedaan bij de realisatie van projecten.
- Lagere diverse baten voor een bedrag van € 0,2 miljoen die vanwege de geringe omvang niet nader worden toegelicht.

Lasten

De totale lasten van € 323,5 miljoen zijn € 26,8 miljoen hoger dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Hogere lasten van € 14,4 miljoen in het kader van het SMF. De financieel technische verwerking van overprogrammering ad € 72,9 miljoen (€ 53,9 miljoen overprogrammering en € 19,0 miljoen aanvullende correctie bij de najaarsnota) is integraal opgenomen in programmaonderdeel 2.1. Dit heeft verschillende consequenties die in de paragraaf SMF zijn weergegeven. In de toelichting op de verschillende programmaonderdelen zal alleen worden ingegaan op de realisatie ten opzichte van het totale budget inclusief overprogrammering. Indien rekening wordt gehouden met een correctie voor de overprogrammering is er

sprake van een overschrijding van € 58,8 miljoen. (Budget exclusief overprogrammering is: Budget € 52,4 minus realisatie van € 66,8 = € 14,4 miljoen overschrijding. Budget inclusief overprogrammering is: € 125,3 miljoen minus realisatie van € 66,8 miljoen = € 58,5 miljoen onderschrijding) Deze onderuitputting betreft lagere uitgaven bij circa 230 projecten. De belangrijkste redenen voor de vertragingen zijn: complexiteit van de aanbestedingsprocedures, langere doorlooptijd van het juridisch traject bij het afsluiten van de contracten met derden, afhankelijkheid van externe partijen, onvoorziene en aanvullende werkzaamheden bij de projectplanning, krapte op de arbeidsmarkt en de effecten van de coronacrisis. Projecten met vertraging zijn bijvoorbeeld Fietsparkeren Stationseiland, Programma Fiets, Parkeervelden H en G, Fietsbrug NHK, Jephtastraat Leeuwendalersweg, Loopdekken Amsterdam Support, Optimalisatie Fietsnetwerk Zuidoost en Overdiemerweg. Zie voor een verdere toelichting op alle projecten de paragraaf Stedelijk Mobiliteitsfonds.

- Hogere lasten van € 12,4 miljoen met betrekking tot circa 65 groot onderhoud projecten die vallen binnen de kaders van de Reserves Stadsbehoud. Dit komt door een versnelde uitvoering dankzij de lockdownmaatregelen. De coronacrisis gaf onverwacht gelegenheid om (noodzakelijk) onderhoud uit te voeren op plekken waar onderhoud normaal gesproken voor vrij veel hinder zorgt en om woongebieden te herstraten waar geen opgave met andere projecten was. Verder is onvoorzien grootschalig noodherstel uitgevoerd aan wegen, zoals Oostzanerdijk, Brettenpad en Poppendammergouw. Om het noodzakelijk onderhoud inzichtelijk te maken, te programmeren en uit te kunnen voeren, zijn meer mensen ingehuurd.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen binnen het kader van het project POR, Zuidelijke IJoever.
- Lagere lasten van € 4,5 miljoen voor projecten ten laste van de reserve Achterstallig Onderhoud onder meer door een vertraging van het project Implementatie Zone Zwaar Verkeer
- Lagere lasten parkeren voor een bedrag van € 5,1 miljoen. Voornamelijk lagere uitgaven voor het ICT-herstelplan (€ 1,4 miljoen) en lagere kosten als gevolg van corona (€ 3,4 miljoen). Dit leidt tot een hogere storting aan de reserve SMF.
- Hogere apparaat gerelateerde lasten van € 5,0 miljoen vanwege (voorkoming) achterstallig onderhoud, grootschalig noodherstel/ calamiteiten en effecten door Corona.
- Hogere lasten van € 2,3 miljoen als gevolg van niet gerealiseerde taakstellingen. Invulling van deze taakstelling werd mede bemoeilijkt door de effecten van Corona en de intensivering van extra werkzaamheden in de openbare ruimte.
- Hogere interne doorbelasting van € 1,1 miljoen met betrekking tot beleidsmatig onderzoek en advies.
- Hogere lasten van € 2,6 miljoen binnen het programma Bruggen en Kademuren. De hogere lasten zijn onder andere veroorzaakt doordat op meer plekken veiligheidsmaatregelen zijn toegepast. Ook zijn er meer bruggen in monitoring en zijn extra kosten gemaakt voor het houtenpalenonderzoek.
- Hogere lasten projecten DORA (Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam) van € 1,3 miljoen. De projecten DORA hebben in 2019 vertraging opgelopen met financiële effecten in 2020 door een latere planning van Waternet inzake een gezamenlijke gebiedsgerichte aanpak voor de Tuindorpen Oostzaan en Buiksloot.
- Lagere lasten van € 4,3 miljoen door projecten die vertraging hebben ondergaan zoals Fietsverbinding Haarlemmer houthaven, Fietsroute Noorderijplas en Fietsbrug NH-kanaal. Tegenover deze lagere lasten staan lagere subsidiebaten.
- Diverse hogere lasten van € 2,0 miljoen die niet nader worden toegelicht vanwege de relatief geringe omvang per begrotingspost.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	229,3	364,0	322,7	308,4	-14,3
Toevoegingen reserves	310,4	325,8	330,0	305,9	-24,1
Mutatie reserves	**-81,2**	**38,2**	**-7,4**	**2,5**	**9,9**

De reserve-onttrekkingen in deze tabel hebben betrekking op de dekking van de lasten in de programma-onderdelen 2.1, 2.2 en 2.3. Daarnaast ook op de programma's 8, 9, 10 en 11, alsmede onttrekkingen voor investeringsuitgaven en balansmutaties.

Lagere onttrekkingen
De lagere onttrekkingen van € 14,3 miljoen hebben betrekking op hogere en lagere onttrekkingen voor verschillende programma-onderdelen alsook onttrekkingen voor investeringen en balansmutaties. De lagere onttrekking van € 14,3 miljoen wordt veroorzaakt door:

- Hogere onttrekkingen voor programma 2 voor een bedrag van € 22,3 miljoen
- Hogere onttrekkingen voor programma 1 voor een bedrag van € 0,3 miljoen
- Lagere onttrekking programma 8 voor een bedrag van € 0,1 miljoen
- Lagere onttrekkingen voor programma 9 voor een bedrag van € 2,1 miljoen
- Hogere onttrekking voor programma 10 voor een bedrag van € 0,9 miljoen
- Lagere onttrekkingen voor programma 11 voor een bedrag van € 6,4 miljoen
- Lagere onttrekkingen voor balansmutaties voor een bedrag van € 0,4 miljoen
- Hogere onttrekking voor programma B voor een bedrag van € 0,1 miljoen
- Lagere onttrekkingen voor investeringen voor een bedrag van € 28,9 miljoen

Toevoegingen
Er is een bedrag van € 24,1 miljoen minder toegevoegd aan de reserves. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Een lagere dotatie van € 27,8 miljoen aan de financieringsreserve vanwege lagere investeringsuitgaven. De investeringsuitgaven vormen geen onderdeel van de baten en lasten van programma 2.
- Een hogere dotatie van € 3,4 miljoen aan de reserve SMF als gevolg van enerzijds lagere exploitatielasten parkeren en anderzijds lagere parkeerbaten.
- Een hogere dotatie van € 0,2 miljoen aan de reserve Stadsbehoud.

Hieronder worden de mutaties toegelicht die betrekking hebben op respectievelijk de programma-onderdelen 2.1, 2.2 en 2.3.

Onttrekkingen 2.1
Er is een bedrag van € 22,3 miljoen meer onttrokken dan begroot in dit begrotingsonderdeel. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Een hogere onttrekking aan de reserve SMF van € 14,4 miljoen. Het bestedingspercentage ten opzichte van de begroting (de onttrekking) is dit jaar uitgekomen op 93%. Vorig jaar was dit 65%. De verhoging van het bestedingspercentage wordt veroorzaakt door een toegepaste overprogrammering waardoor meer projecten in behandeling zijn genomen. Ondanks dat er projecten naar voren zijn gehaald en sneller tot uitvoering zijn gekomen is er ook een aantal projecten vertraagd, onder andere door een langere inspraakprocedure. Projecten/programma's met een onderbesteding zijn onder andere programma Fiets, Groengelden en Luchtkwaliteit. Per saldo is er sprake van een lagere onttrekking.
- Een hogere onttrekking aan de reserve Stadsbehoud van € 12,4 miljoen. Hogere projectlasten met betrekking tot circa 65 groot onderhoud projecten infrastructuur in diverse gebieden in de stad. Dit komt door een versnelde uitvoering dankzij de lockdownmaatregelen.
- Een lagere onttrekking reserve Achterstallig onderhoud van € 4,5 miljoen door vertraging van diverse projecten.
- De overige lagere onttrekkingen van € 0,4 miljoen worden vanwege de geringe verschillen niet nader toegelicht.

Onttrekkingen 2.2
Er is een bedrag van € 7,9 meer onttrokken dan begroot in dit begrotingsonderdeel. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Een hogere onttrekking aan de reserve Achterstallig onderhoud van € 6,6 miljoen vanwege hogere kosten binnen het programma Bruggen en Kademuren.
- Een hogere onttrekking aan de reserve Stadsbehoud van € 1,3 miljoen als gevolg van een aantal calamiteiten en het uitvoeren van het noodzakelijk onderhoud aan civiele constructies.

Onttrekkingen 2.3
Er is een bedrag van € 7,5 miljoen minder onttrokken dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Een lagere onttrekking aan de reserve SMF van € 7,5 miljoen, vanwege lagere projectlasten zoals project Maatregelen station Lelylaan en Binnenring, Lightrail en overige Metro en Tram projecten (€ 2,6 miljoen)

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Subsidie Lang Parkeren	€ 0,4 miljoen	€ 0,2 miljoen

1 Lang Parkeren
De subsidie Lang Parkeren is een regeling voor vergunninghouders uit het centrumgebied. Zij kunnen een vergoeding krijgen als zij hun auto langer dan een dag parkeren in parkeergarages buiten het centrumgebied.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. De opgave bij bruggen en kades vraagt een enorme uitbreiding van de (ambtelijke) capaciteit en expertise. Door schaarste op de arbeidsmarkt is er niet snel genoeg voldoende gekwalificeerd personeel.	Inzetten van een brede wervingscampagne voor (technisch) personeel.
2. Een groot deel van de huidige bruggen en kademuren voldoet naar verwachting niet aan de huidige wet- en regelgeving. Het preventief afsluiten van alle verdachte bruggen en kademuren zou teveel druk leggen op het functioneren van de stad.	We hebben een eenduidige aanpak per risico-categorie met een afwegingskader voor verder handelen opgesteld. Daarnaast hebben wij bij de Voorjaarsnota 2019 middelen vrijgemaakt voor onderzoek, incidentmanagement en voor een programma Kades en Bruggen. Maar ondanks deze maatregelen kunnen wij incidenten, zoals we eerder zagen op plekken in de stad, niet uitsluiten.
3. Toenemend gebruik van de openbare ruimte geeft hogere beheerkosten en/ of lagere kwaliteit.	Verkeersmanagement, spreiden gebruik, passende materiaalkeuze, alternatief voor de areaalsystematiek (automatische bekostiging voor intensiever gebruik).

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. De beheersmaatregelen tegen verspreiding van het coronavirus hebben invloed op de uitvoering van de agenda Autoluw. Enerzijds omdat de auto wordt gezien als een alternatief voor het OV. Anderzijds omdat de uitvoering van verschillende OV-maatregelen later volgt nu er minder gebruik van wordt gemaakt.	We werken de OV-maatregelen uit zover we kunnen en maken afspraken met het GVB om de maatregelen uit te voeren zodra het gebruik van het OV weer toeneemt.
2. Het aantal fietsers blijft toenemen. Dat zorgt voor blijvende druk op de infrastructuur en fietsparkeervoorzieningen.	Het ontwikkelen van een hernieuwde stadsbrede visie op de parkeermogelijkheden bij OV-knoop-punten. Er wordt ook ingezet op uitbreiding buiten de ring.

Beleidskaders

- Actieplan Schone Lucht (april 2019) werkt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Het richt zich op het uitstootvrij maken van het verkeer in de stad en het beperken van de uitstoot van andere bronnen. Daarmee behalen we de WHO-advieswaarden voor schone lucht, uiterlijk in 2030. Deze doelstelling gaat verder dan de door de Europese Unie gestelde normen voor luchtkwaliteit.
- Agenda Amsterdam Autoluw (2020), waarin is opgenomen hoe we Amsterdam autoluw gaan maken.
- Actieprogramma Smart Mobility 2019-2025 (2019), dat informatie geeft over de belangrijkste Smart Mobility-ontwikkelingen en Amsterdamse projecten die daarop inspelen.
- Beleidskader Hoofdnetten/Verkeersnetten (2018) waarin de belangrijkste netwerken voor de bereikbaarheid van en in de stad staan, inclusief de bijbehorende eisen en richtlijnen.
- Nota Parkeernormen fiets en scooter (2018). Geeft normen en richtlijnen voor fiets- en scooterparkeren bij nieuwbouw en gebouwen die een andere functie krijgen.
- Beleidskader Ruimte voor de Voetganger (2021), nog in ontwikkeling, waarin komt te staan hoe we de voetganger een plek geven in de openbare ruimte.
- Notitie Afwegingen bij Amsterdamse fietsstraten, fietspaden & fietsstroken toepassen.
- Beleidskader Hoofdnetten/Verkeersnetten (2018) waarin de belangrijkste netwerken voor de bereikbaarheid van en in de stad staan, inclusief de bijbehorende eisen en richtlijnen.
- Nota Parkeernormen fiets en scooter (2018). Geeft normen en richtlijnen voor fiets- en scooter-parkeren bij nieuwbouw en gebouwen die een andere functie krijgen.
- Beleidskader Verkeersnetten (2017). Hierin staan de doelen en wensen uit Mobiliteitsaanpak en Uitvoeringsagenda uitgewerkt met een afwegingskader als belangen botsen.
- Uitvoeringsagenda Stedelijke Logistiek Amsterdam (2017), waarin voor het goederenvervoer in Amsterdam een aantal maatregelen staat om leefbaarheid, doorstroming en efficiëntere bevoorrading voor en door vervoerders en verladers te bevorderen.
- Meerjarenprogramma Fiets 2017-2022 (2017), waarin staat hoe we omgaan met de fietsers en hun fietsen.
- Kader Fietsparkeren (2015), waarin staat hoe we met fietsparkeren om gaan.
- Programmaplan Bruggen en Kademuren (2020), waarin de aanpak voor bruggen en kademuren is opgenomen.
- Mobiliteitsaanpak 2030 (2013) is het overkoepelende kader voor het Mobiliteitsbeleid van de gemeente Amsterdam tot 2030.
- Nota Parkeernormen Auto (2017). Deze nota stelt parkeernormen vast voor nieuwbouw- en transformatieprojecten in de stad. Hiermee voorkomen we dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen leiden tot extra parkeerdruk en dat dit op omliggende straten wordt afgewenteld.

- Meerjarenprogramma Verkeersveiligheid 2016-2022, een bijgewerkt programma over de verkeersveiligheid in Amsterdam dat de gemeenteraad in 2016 vaststelde.
- De Uitvoeringsagenda Mobiliteit (2015) houdt Amsterdam bereikbaar en aantrekkelijk met concrete maatregelen die meer ruimte maken en de doorstroming verbeteren. Voor voetganger, fietser, OV-reiziger en de automobilist.
- Plan Vernieuwing P+R – nieuw P+R-concept, waarbij we slim parkeerplaatsen inkopen en uitbreiding van P+R de 'vraag' volgt.
- De (jaarlijkse) gemeentelijke parkeerverordening – regelgevingskader parkeerbeleid, waarin geboden en verboden rondom parkeren staan, en de typen parkeervergunningen.
- De (jaarlijkse) verordening Parkeerbelastingen, met daarin tarieven voor kort parkeren en parkeervergunningen.
- Verordening op het Stedelijk Mobiliteitsfonds Amsterdam (2020), een fonds met inkomsten van het straatparkeren om de openbare ruimte en het verkeer- en vervoersysteem te verbeteren.
- Wet Aanvullende Regels Veiligheid Wegtunnels (WARVW 2006, 2013, 2019) en Bouwbesluit 2012.
- 1Stad1Opgave (maatregel Koopmanschap: 7 Puccini en 8 Inkoop Grond, Weg en Waterbouw).
- Het Stedelijk Kader Buitenreclame (2020) bepaalt de randvoorwaarden voor het toestaan van reclame in de openbare ruimte.
- Het nieuwe centraal-stedelijke "Handboek Inrichting Openbare Ruimte Amsterdam" zorgt voor de digitale en integrale ontsluiting van al het beleid dat van toepassing is op de inrichting van de openbare ruimte. Het betreft onder meer de volgende belangrijke beleidsproducten:
  - Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf ambities geformuleerd en principes uitgewerkt om meer regie te voeren op ontwikkeling, inrichting, beheer van de openbare ruimte, afgestemd op het gebruik.
  - In het Beleidskader "1Amsterdam Heel & Schoon" (2017) staan de principes voor onderhoud, reiniging en assetmanagement.
  - De Standaard voor het Amsterdamse Straatbeeld (Beleidskader Puccinimethode,2018) bevat standaard inrichtingsprincipes en materiaalkeuzes voor het ontwerpen en aanleggen van de openbare ruimte, gekoppeld aan de centrale inkoop van materiaal.
  - Het Beleidskader Verlichting (2017) definieert de rol van verlichting in Amsterdam en stelt de kaders waarbinnen de gemeente haar taken voor de verlichting uitvoert, waaronder de transitie naar 100% LED verlichting.

3.2.2 Water

Een begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig openbaar water voor alle gebruikers met zo min mogelijk overlast voor de Amsterdammer.

Belangrijke ontwikkelingen

Programma Varen

De wereldwijde coronacrisis heeft vanaf half maart grote impact gehad op de passagiersvaart en de pleziervaart. Door de afname van het aantal bezoekers aan de stad is de vraag naar passagiersvaart sterk verminderd. Tussen tweede helft maart en 1 juni 2020 was de passagiersvaart verboden. Daarna gold een maximum van 30 personen mits 1,5 meter afstand kon worden gehouden. Met de tweede lockdown is de passagiersvaart wederom stilgelegd. Ook voor de pleziervaart golden in 2020 diverse beperkingen waaronder een vaarverbod in het centrum op verschillende dagen in april en mei en een beperking van het aantal personen aan boord. De transportvaart heeft het hele jaar gewoon gevaren, voornamelijk ten behoeve van werkzaamheden rond kademuren en bruggen.
In 2020 is de eerste loting voor exploitatievergunningen passagiersvaart geweest. Er zijn 706 aanvragen geweest voor de eerste 155 exploitatie-vergunningen. De toegekende exploitatievergunningen gaan in op 1 maart 2024. Het Uitvoeringsplan Transport over Water is vastgesteld door het college. Er is gestart met pilots om transport over water te ontwikkelen.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 2.2.1 — ***Baten** 1,0 - **Lasten** 45,0*

Het openbare water is begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig voor alle gebruikers.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Schoonheidsgraad van de grachten 0-10.	7,8 (2017)	8,2	>7	7,6

De schoonheidsgraad (indicator 1) voldoet (ruim) aan de afgesproken norm, maar valt wat lager uit dan de afgelopen jaren. Door de coronacrisis is er minder gevaren en dat heeft effect op de schoonheidsgraad.

Activiteit 2.2.1.1

We baggeren en verwijderen drijf- en grofvuil uit openbaar water.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal ton verwijderd drijf- en grofvuil.	592 (2017)	626	600	385

Door het coronavirus zijn veel evenementen niet door gegaan in Amsterdam, is er veel minder gevaren en waren er veel minder toeristen. Dit verklaart de afname van afval in de Amsterdamse grachten.

Activiteit 2.2.1.2

We stellen kaders, verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven op het water.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren omdat de jaarlijkse Grachtenmonitor hierover rapporteert.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Activiteit 2.2.1.3

We bedienen bruggen en sluizen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage passages door beroepsvaarders dat plaatsvindt binnen de gestelde termijn.	97% (2014)	95%	95%	95%

Activiteit 2.2.1.4

We beheren en onderhouden onze assets (water).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het aantal gebieden (deelgebieden) dat op vastgesteld niveau Sober wordt onderhouden.				zie toelichting

Omdat nog niet alle watergangen in kaart zijn gebracht en daarmee de verantwoordelijkheid van het onderhoud van deze watergangen niet belegd is, worden streefwaarden later vastgesteld.

(bedragen x € miljoen)

Doel 2.2.2

***Baten** 3,4 - **Lasten** 6,7*

De leefkwaliteit van de Amsterdammer verbeteren door het verminderen van overlast door passagiers- en pleziervaart.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het aantal MORA meldingen (melding openbare ruimte en overlast). Melding geluidsoverlast per maand. Input komt uit grachtenmonitor.	150 (2015)	375	max 350	380

De opgenomen indicator 1 betreft meldingen overlast op het water, dus niet alleen geluid. Het totaal aantal meldingen overlast op het water in het vaarseizoen 2019/2020 (okt 2019 t/m sep 2020) is uitgekomen op 380 per maand, iets meer dan in 2019. De hogere waarde komt door de categorie 'Wrak in het water' en 'Boten - overige overlast'. De belangrijke categorieën 'Geluid op het water' en 'Vaargedrag - snel varen' nemen af. Ook voor de lockdown-periode laten de overlastmeldingen een zelfde beeld zien.

Activiteit 2.2.2.1

We gaan overlast en openbare orde verstoringen veroorzaakt door passagiers- en pleziervaart tegen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Verminderen aantal illegale reders en versterking handhaving. Indicator: Het totaal aantal overlastmeldingen is terugdrongen tot hetzelfde niveau als in 2015.	249 (2015)	300 totaal waarvan 80 structureel	280	zie toelichting

De indicator wordt vertaald naar: 'Aangetroffen advertenties op internet' + 'Aangetroffen websites aanbieders'. De indicator kan niet worden gemeten en wordt vervangen door: 'Aangetroffen advertenties op internet' + 'Aangetroffen websites aanbieders'. Hiervan is het verloop: 249 in 2015 (het peiljaar), 96 in 2019, 25 in 2020.

Vanaf april 2021 zal vaargedrag dat mogelijk duidt op illegale passagiersvaart bijgehouden worden. Dit is mogelijk door de verdere uitrol van sensoren van de Digitale gracht in combinatie met de vignet plicht voor alle vaartuigen. Vanuit het systeem van de Digitale gracht analyseren we scheepvaartbewegingen op het vermoeden van passagiersvaart zonder vergunning. Op basis van deze analyses zal vervolgens gerichte controle en handhaving plaatsvinden (informatie gestuurde handhaving).

Activiteit 2.2.2.2

We gaan de toenemende drukte op en aan het binnenwater beheersen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Op- en afstaplocaties uit het centrum verplaatsen. Indicator volgt in het nieuw vaarbeleid (planning: december 2018 vrijgave voor inspraak).				zie toelichting
2	De gemeente stelt een maximum aan het aantal vaartuigen dat vaart met een exploitatievergunning passagiersvervoer.	550 (2018)			567

Indicator 1 is komen te vervallen omdat met de vaststelling van Nota Varen Deel 2 de raad ermee instemde om de op- en afstaplocaties voor rondvaartboten niet buiten het centrum te verplaatsen.
Om grip te krijgen op zowel drukte en overlast op het water als op de balans tussen het aantal passagiersvaartuigen en de overige gebruikers van het water, is bij de vaststelling van de Nota Varen Deel 1 d.d. 18 april 2019 een grens gesteld aan de groei en is een maximum van 550 vergunningen voor de passagiersvaart gesteld (indicator 2). Het aantal van 567 betreft alle op dat moment vergunde vaartuigen, inclusief de vaartuigen die nog kunnen/moeten worden ingetrokken en vaartuigen die nog niet in gebruik waren genomen. Dit aantal zal in toekomstige tranches worden gecorrigeerd. Het aantal in gebruik genomen vaartuigen per 31 december 2020 bedroeg 525 vaartuigen.

Activiteit 2.2.2.3

We stimuleren duurzamere mobiliteit op het water.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Realiseren toekomstbestendig openbare oplaadpunten voor pleziervaart.	26 (2019)			zie toelichting
2	Realiseren van oplaadpunten voor passagiersvaart geschikt voor flexibel gebruik.	0 (2019)			zie toelichting

Door de coronacrisis is besloten om de ingangsdatum van de eerste tranche nieuwe vergunningen met 2 jaar te verplaatsen naar 2024. Hierdoor loopt ook een aantal van de huidige exploitatievergunningen later af. Daardoor kunnen deze vaartuigen langer doorvaren met een conventionele (verbrandings-) motor. Gunning van pleziervaart heeft plaatsgevonden in kwartaal 4 van 2020 voor het plaatsen van 11 laadpalen met in totaal 44 laadpunten.

Verbonden partijen

Stichting Waternet

Waternet zorgt in opdracht van de gemeente Amsterdam en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) voor veilig, schoon en voldoende water.
De gemeente Amsterdam en het waterschap AGV geven de directie van Waternet mandaat om 'in naam van' en 'voor rekening van' taken uit te voeren. Daarnaast verzorgt Waternet de brugbediening en het Nautisch beheer van de Hoofddoorvaartroutes (Amstelroute en Kostverlorenvaartroute).

Havenbedrijf Amsterdam NV/Port of Amsterdam

Port of Amsterdam ontwikkelt, exploiteert en beheert de Amsterdamse havenregio en stimuleert de duurzame economische ontwikkeling in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Dit alles met een goede balans tussen:

- Een gezond financieel rendement.
- Een goede kwaliteit van de leefomgeving.
- Een brede toegevoegde waarde voor de regio.

Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied

De Divisie Havenmeester van Havenbedrijf Amsterdam NV voert de taken van het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB) uit.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	2,7	3,9	3,3	4,4	1,1
Lasten	43,6	35,6	41,0	50,5	9,5
Saldo	**-40,9**	**-31,7**	**-37,6**	**-46,1**	**-8,5**

Het programmaonderdeel 2.2 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 8,5 miljoen. Dit komt vooral door hogere baten van € 1,1 miljoen en hogere lasten van € 9,5 miljoen.

Baten

De baten zijn € 1,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door:

- Op 1 september 2020 is een deel van de kademuur aan de Grimburgwal ingestort. De gemeente heeft de kademuur hersteld en de kosten in rekening gebracht bij de Universiteit van Amsterdam.

Lasten

De totale lasten van € 50,5 miljoen zijn € 9,5 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten binnen het kader van het programma Bruggen en Kademuren voor een bedrag van € 6,6 miljoen. Dit komt door extra uitgaven aan Kademuren. Daarnaast zij er op meer plekken veiligheids-maatregelen toegepast dan verwacht. Ook monitoren we meer bruggen en zijn er extra kosten gemaakt voor het houtenpalen onderzoek. Tegenover deze hogere lasten staat ook een hogere onttrekking van € 6,6 miljoen aan Reserve Achterstallig Onderhoud.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen als gevolg van een aantal calamiteiten en het uitvoeren van het noodzakelijk onderhoud aan civiele constructies. Tegenover deze hogere uitgaven staat ook een hogere onttrekking aan de reserve Stadsbehoud.
- Hogere lasten van € 1 miljoen in verband met de herstelwerkzaamheden aan de kade van de Grimburgwal. Deze hogere kosten zijn in rekening gebracht bij de UvA.
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen door de afwikkeling van nautische taken die per 1-1-2020 zijn overgeheveld (handhaving en vergunning-verlening boten, € 0,2 miljoen) en en een niet gerealiseerde compensatie van een begrotingsoverschrijding in 2019 (€ 0,6 miljoen).
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen die per begrotingspost lager zijn dan € 1 miljoen en daarom niet nader worden toegelicht.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	11,0	0,0	0,4	0,4	0,0
Toevoegingen reserves	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**5,2**	**0,0**	**0,4**	**0,4**	**0,0**

Onttrekkingen

De onttrekkingen aan reserves zijn conform de begroting.

Toevoegingen

De toevoegingen aan reserves zijn conform de begroting.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Gevolgen van eventuele nog te voeren procedures ten aanzien van de uitvoering nota Varen.	In het programma is rekening gehouden met extra inzet juristen en aangepast beleid.

Beleidskaders

- De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW 2008) richt zich op verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. Voldoen aan de richtlijn is een gezamenlijke opgave voor overheden en eigenaren. Wij zijn verantwoordelijk voor het nemen van of helpen bij maatregelen vanuit onze eigen taken en verantwoordelijkheden (beheer openbare ruimte, gemeentelijke watertaken, drinkwatertaken en als eigenaar). Uiterlijk in 2027 moeten we voldoen aan de doelstellingen uit KRW-richtlijn.
- In het Deltaprogramma (Deltaplan 2017, bestuursakkoord 2018) staat dat alle gemeenten eind 2020 aanpassingen maken vanwege het veranderende klimaat. Wij werken aan deze afspraken in de bestuursopdracht klimaatadaptatie. Daarin komen alle lopende initiatieven (waaronder Rainproof) en eerdere afspraken (waaronder Deltastrategie Regio Amsterdam en Waterbestendig Westpoort) op dit gebied samen. In 2020 heeft dit een samenhangende gemeentelijke strategie en uitvoeringsagenda opgeleverd. In 2021 vindt besluitvorming plaats over de Uitvoeringsagenda.
- In het Bestuursakkoord Water uit 2011 is een bezuinigingsopgave voor de watersector opgenomen om de kostenontwikkeling te beperken. Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben hierin afspraken gemaakt om Nederland de komende jaren droog en veilig te houden, met minder kosten en bestuurlijke drukte. Eind 2020 is de conclusie dat de gewenste besparing in de regio ruimschoots is behaald.
- Met de Nota's Varen Deel I (2019) en II (2020) streeft het bestuur naar een evenwichtig, veilig en duurzaam gebruik van water en wal door het beheersen van drukte en het tegengaan van overlast, waarbij de vlotte en veilige doorvaart wordt gegarandeerd.
- Watervisie Amsterdam 2040 (2016). De Watervisie is een uitwerking van de structuurvisie 2040 en geeft een ruimtelijk-economisch toekomstbeeld van het gebruik van het water in 2040 met een Uitvoeringsagenda 2018.
- Agenda Autoluw (2020) is het overkoepelend kader voor leefruimte en schone lucht.

3.2.3 Openbaar vervoer

Zo goed mogelijk maken en onderhouden van het openbaar vervoersysteem van Amsterdam, zodat dit voor iedereen veilig en milieuvriendelijk beschikbaar is.

Belangrijke ontwikkelingen

Jarenlang groeide het OV-gebruik in Amsterdam sterk. Op werkdagen werden gemiddeld 1 miljoen reizigers vervoerd. Maar door corona was dat in 2020 heel anders. Het aantal reizigers bleef flink achter en op dit moment is moeilijk in te schatten welke lange termijn gevolgen de pandemie zal hebben op het OV-gebruik. De financiële gevolgen voor de OV-bedrijven zijn in ieder geval groot. Toch wordt na de crisis weer groei voorzien. Stad en regio zijn een economische motor, met een grote aantrekkingskracht op mensen om er te wonen, te werken en te verblijven. Daar horen ambitieuze plannen bij op het gebied van openbaar vervoer en mobiliteit, die eveneens passen bij verdere verduurzaming en een gezonde leefomgeving.

De Amstelveenlijn is op tijd en binnen budget in gebruik genomen, samen met de nieuwe 15G trams. In 2020 is de nieuwe buslijn 69 in gebruik genomen. Deze 'Westtangent' vormt een snelle verbinding tussen Sloterdijk en Schiphol. Ook zijn er maatregelen genomen om de capaciteit van de IJtram verder uit te breiden en de tram vaker te laten rijden. We werken aan goede inpassing van ov in herinrichtingsprojecten zoals bij De Entree bij Amsterdam CS en de Oranje Loper. Ook is in 2020 verder gewerkt aan verduurzaming van het metro- en tramsysteem en de uitvoering van de Agenda Autoluw. We werken aan het beter toegankelijk maken van OV-haltes en aan een toekomstvisie op het sociaal vervoer.

Andere voorbeelden van projecten waar ook in 2020 aan is gewerkt, zijn ISA (project Implementatie Scenario Analyse 2015 inzake de veiligheid van reizigers bij calamiteiten), ZuidasDok (ICT- en Signalling & Control-aanpassingen) en metrostation RAI. Voor de Uithoornlijn is het uitvoeringsbesluit genomen.

Samen met de Vervoerregio (VRA) en GVB werken we de komende jaren verder aan de uitvoering van de Investeringsagenda Openbaar Vervoer en de Investeringsagenda Metro. Daarnaast werken we samen met GVB en de VRA aan de vervanging van alle 200 dieselbussen van GVB door elektrische, uitstootvrije bussen. De komende jaren zal het HOV-areaal in omvang toenemen omdat het netwerk groter wordt. Zo zijn voor de woningbouw-projecten in Haven-Stad, Houthavens, IJburg en Schinkelbuurt nieuwe openbaar vervoerverbindingen nodig, die aansluiten op het bestaande openbaar vervoernetwerk.

De Vervoerregio bereidde in 2020 de vervroegde inbesteding van de concessie Amsterdam aan GVB voor. Doel is om hiermee de ambities op het gebied van meer hoogwaardig, duurzaam en inclusief openbaar vervoer voor het Amsterdamse ov te realiseren.

Amsterdam heeft samen met VRA, de regio en het Rijk besloten station Lelylaan op te knappen, het station wordt (sociaal) veiliger, krijgt betere fietsparkeervoorzieningen en gaat beter aansluiten op de omgeving.
Samen met het Rijk en regio-partners is onderzoek gedaan naar toekomstige uitbreidingen van het Amsterdamse metro-netwerk zoals het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp en het sluiten van de Ringlijn tussen halte Isolatorweg en Centraal Station. De conclusie is dat het doortrekken van de Noord/Zuidlijn en de ontbrekende schakel aanleggen in de metro Ringlijn goede oplossingen zijn voor de knelpunten aan de westkant van Amsterdam. Amsterdam heeft met partners een financieel bod van € 1 miljard euro op tafel gelegd, om deze plannen te ondersteunen. Het Rijk bestudeerd momenteel de plannen in het kader van het Nationaal Groeifonds. In 2021 worden betekenisvolle vervolgstappen in de planvorming verwacht.

In het kader van de corona-crisis hebben we als regio afspraken gemaakt met onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven, vervoerders, regionale overheden en Rijksoverheid om reizigers te spreiden. In september hebben wij met een brede groep van werkgevers een intentieverklaring getekend om structureel meer thuis te werken, te werken met andere start- en eindtijden, en te zorgen voor meer spreiding over de verschillende soorten van vervoer. Met een aantal onderwijsinstellingen (MBO-HBO-WO) en vervoerbedrijven in Amsterdam hebben wij maatwerkafspraken gemaakt voor het veilig reizen met ov.
De onderwijsinstellingen hebben hun lesroosters hierop aangepast. Doel is om spitsmijden op deze wijze structureel vorm te geven.

In september 2020 heeft de gemeenteraad de nieuwe Agenda Touringcar vastgesteld. Deze agenda schetst het kader voor de manier waarop we de aankomende tijd met touringcars in de stad om willen gaan. We kiezen voor een restrictieve aanpak: touringcars worden alleen toegelaten als dat past, als ze voldoen aan onze strenge eisen en op de routes rijden waar ze geen overlast geven.

In 2020 is ondanks de coronacrisis de dienstregeling voor de veren 'gewoon' doorgegaan. Door de inzet van extra instapbegeleiding – verantwoordelijk voor toezicht op de mondkapjesplicht en op de drukte op de veren – en een kortdurende intensivering van de dienstregeling, werd reizigers een veilige overtocht gegarandeerd. Daarnaast zijn twee nieuwe veerponten in de vaart genomen, deze zijn schoner, comfortabeler en ruimer dan de oudere modellen.

In het taxivervoer gaan we één Amsterdamse straattaximarkt realiseren met gelijke regels voor alle chauffeurs en bemiddelaars. Dit doen we gebiedsgericht en met digitale handhaving. Dat staat in de definitief vastgestelde Agenda Taxi 2020-2025. Het nieuwe taxistelsel krijgt een gebiedsgerichte uitwerking met nieuwe, digitale handhaving. Dat is nieuw en vergt onderzoek, ontwikkeling van technische systemen. Doel is dat de taxi in Amsterdam een veilig en betrouwbaar vervoermiddel blijft voor Amsterdammers en bezoekers.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 2.3.1 — ***Baten** 121,6 - **Lasten** 178,1*

Amsterdam is voor iedereen bereikbaar op een veilige en duurzame manier via het openbaar vervoer.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Tevredenheid reizigers over veren 0-10.	7,8 (2014)	nvt	7,8	8,4

De barometer tevredenheidsonderzoek voor de pontveren is in de eerste helft van december uitgevoerd. Het cijfer is beduidend hoger dan voorgaande jaren. Dit kan deels verklaard worden doordat het vanwege de corona-crisis rustiger was op de ponten. Bovendien zijn er extra verkeersbegeleiders ingezet.

Activiteit 2.3.1.1

We beheren en verbeteren de kwaliteit van onze OV infrastructuur.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren omdat er nog wordt gewerkt aan een verbeterd meetinstrumentarium, met oplevering in 2021.				

Activiteit 2.3.1.2

We onderhouden en breiden de veerverbindingen uit.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	De reiziger hoeft niet te wachten op een volgend veer omdat op de eerste te weinig ruimte beschikbaar is. Alleen bij uitzondering (max 3% van de afvaarten) mag deze norm overschreden worden.	nvt	1,9%	max 3%	< 3%

Activiteit 2.3.1.3

We zorgen dat ons OV netwerk aansluit op het regionale en landelijke netwerk.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren omdat er nog wordt gewerkt aan een verbeterd meetinstrumentarium. Oplevering 2021.	PM	n.v.t.		

Deze activiteit heeft geen streefwaarde, omdat het zeer lastig is om aan de betreffende activiteit een meetbare indicator te koppelen. Momenteel bekijken we of het mogelijk is om een goede indicator te formuleren. Hierbij houden we ook rekening met de aankomende reorganisatie binnen de OV-keten (GVB, VRA en Gemeente Amsterdam). Volgens planning is de reorganisatie eind 2021 klaar.

(bedragen x € miljoen)

Doel 2.3.2 — ***Baten** 0,1 - **Lasten** 2,6*

Amsterdam is op een veilige en duurzame manier bereikbaar voor commercieel vervoer.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage Amsterdammers dat de laatste gemaakte taxirit met een 6 of hoger waardeert	93% > 5,5 (2013)	Een alternatief wordt bij de Voorjaars-nota 2021 opgeleverd.		zie toelichting

Onderzoek niet uitgevoerd in verband met de coronacrisis. Indicatoren taxi-vervoer worden in 2021 herijkt naar aanleiding van de Agenda Taxi 2020-2025 – raadsbesluit 5 november 2020.

Activiteit 2.3.2.1

We verplaatsen de touringcar zoveel mogelijk buiten de ring A10.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren omdat deze niet meetbaar is.				

Activiteit 2.3.2.2

We stimuleren een schoon, efficiënt en slim goederenvervoer door bundeling van goederen (cargohubs), intensiever gebruik van water en specifieke aandacht voor pakketbezorging

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Afname overlast bestelbusjes en vrachtwagens. Aantal MORA meldingen per jaar.	In de periode jan-mei 2018 zijn er 873 MORAmeldingen binnengekomen	2.349	< 2000	2592

Het aantal overlastmeldingen is zeer licht gedaald, maar is nog niet onder de 2000. Mogelijke verklaring daarvoor is de grote hoeveelheid stremmende maatregelen door de aanpak van kademuren en bruggen, waardoor logistiek verkeer andere - mogelijk overlastgevende - routes heeft moeten gebruiken, en verruiming van de venstertijden tijdens de eerste lockdown, waardoor logistiek verkeer ook op andere momenten van de dag te zien was.

Activiteit 2.3.2.3

We werken aan een betrouwbaar en milieuvriendelijk taxivervoer.

Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1 Aantal uitstootvrije TTO taxi's.	PM	1.101		zie toelichting

In de begroting is opgenomen dat gewerkt wordt aan een nieuwe agenda die leidt tot nieuwe streefwaarden. De cijfers van 2020 zijn niet bekend omdat het onderzoek niet uitgevoerd is door de coronacrisis. De indicatoren taxivervoer worden in 2021 herijkt naar aanleiding van de Agenda Taxi 2020-2025 – raadsbesluit 5 november 2020. Vanwege de coronacrisis is de registratie van nieuwe uitstootvrije TTO-taxi's terug gelopen. Ook rijden er dit jaar veel minder taxi's in de stad, inclusief uitstootvrije taxi's.

Verbonden partijen

- **Vervoerregio Amsterdam (VRA)**
  De Vervoerregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van vijftien gemeenten voor verkeer en openbaar vervoer. De belangrijkste taken zijn het opdrachtgeverschap van het openbaar vervoer en het verstrekken van subsidies voor infrastructuur.
- **GVB Holding NV**
  Het GVB zorgt in Amsterdam voor het openbaar vervoer. Het GVB heeft verschillende dochterondernemingen, of heeft een belang in ondernemingen. Het gaat hier om GVB Exploitatie BV, GVB Veren BV, GVB Activa BV, GVB Infra BV, Stations Retail & Ontwikkeling BV. GVB Activa BV is eigenaar van de strategische OV-activa. Dit zijn onder andere railvoertuigen, werkplaatsen, remises en eindpuntvoorzieningen. GVB Infra BV is opdrachtnemer voor vooral dagelijks onderhoud aan railinfra en tramvervangingsprojecten. Wij zijn opdrachtgever voor de veerverbindingen over het IJ en het Noordzeekanaal. GVB Veren BV voert dit uit volgens het (inmiddels verlengde) exploitatiecontract 2013-2017. Ook zijn we opdrachtgever voor de aanbesteding van de verschillende investeringen. Wij zijn 100% eigenaar van GVB Holding NV.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	124,0	132,8	145,2	121,7	-23,5
Lasten	277,2	207,1	208,8	180,0	-28,8
Saldo	**-153,2**	**-74,3**	**-63,6**	**-58,3**	**5,3**

Het programmaonderdeel 2.3 heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 5,3 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 24,2 miljoen en lagere lasten van €29,5 miljoen.

Baten

De totale baten van € 121,7 miljoen zijn € 23,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 11,4 miljoen bij Metro en Tram door een lagere bijdrage van de Vervoerregio Amsterdam voor het Beheer en Onderhoud Rail Infrastructuur (BORI). In 2020 zijn de werkelijke lasten lager dan begroot (o.a. als gevolg van een stelselwijziging; het in het verleden in de afrekening met de vervoerregio gehanteerde kasstelsel is vanaf 2020 vervangen door het stelsel van baten en lasten). Dit betekent dat er ook een lager bedrag wordt gedeclareerd bij VRA.
- Lagere ontvangsten uit subsidies, met name van de Vervoerregio Amsterdam voor een bedrag van € 12,8 miljoen. De lagere ontvangsten houden verband met vertraging van projecten.

Lasten

De totale lasten van € 180,8 miljoen zijn € 28,8 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 11,4 miljoen voor Metro en Tram. Het betreft hier met name lagere uitgaven voor beheer en onderhoud railinfrastructuur (BORI) (€ 8,8 miljoen) en achtergebleven bestedingen bij de SMF-projecten (€ 1,7 miljoen) en het project Lightrail (€ 0,9 miljoen). Voor de niet uitgegeven budgetten wordt overheveling naar 2021 voorgesteld.

- Lagere lasten van € 4,9 miljoen voor projecten die gedekt worden uit het Stedelijk Mobiliteitsfonds. Projecten met vertraging zijn bijvoorbeeld Maatregelen Station Lelylaan,v Binnenring, Bus infra Noord Oost traject 8, Project HOV Westtangent. Tegenover deze lagere lasten staat ook een lagere onttrekking uit de reserve.
- Lagere lasten van € 12,5 miljoen van projecten die worden gedekt door subsidies. Tegenover deze lagere lasten staan ook lager ontvangen subsidiebaten. Deze lagere lasten hebben voor € 11,8 miljoen betrekking op de projecten Maatregelen Station Lelylaan en Binnenring.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	88,3	6,1	5,8	5,8	0,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**88,3**	**6,1**	**5,8**	**5,8**	**0,0**

Onttrekkingen

De onttrekkingen aan reserves zijn conform de begroting.

Toevoegingen

De toevoegingen aan reserves zijn conform de begroting.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Veren kunnen groei passagiersstroom na de coronacrisis onvoldoende aan.	Actief volgen van de reizigersstromen, verschillende maatregelen aan de wal en aanschaf van schepen over het IJ.
2. Door Rijksbezuinigingen neemt de brede doeluitkering van de Vervoerregio af. Dit werkt door in de bijdrage van de Vervoerregio aan de gemeente voor investeringen in het OV. Hierdoor neemt de kwaliteit van het OV af.	We maken ons sterk in overleg met de regio en het Rijk voor voldoende middelen voor het OV.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. Cornonamaatregelen op veren (mondkapjesplicht, verlaagd maximum aantal passagiers) blijven lang van kracht. Dit kan leiden tot a) onvoldoende capaciteit op veren bij heropleving aantal passagiers en b) extra kosten in verband met benodigd toezicht op maatregelen door instapbegeleiders.	Tijdelijke maatregel verbeterde bereikbaarheid IJpleinveer is reeds in gang gezet. Verleidt reizigers om het relatief rustige IJpleinveer te nemen en ontlast het drukke Buiksloterwegveer. Ook tijdelijke intensivering dienstverlening mogelijk door inzet reserveveer. Een deel van de kosten vangen we op binnen programma Veren. Daarnaast experimenteren we met de (verminderde) inzet van instapbegeleiders en zoeken we naar extra dekking.

Beleidskaders

- Beleidskader Inclusieve Mobiliteit (2020) van VRA, met hierin onder andere de realisatie van toegankelijke ov-haltes.
- De Lijnennetvisie 2018 is het beleidskader voor het ontwikkelen van vervoerplannen. Wij overleggen met vervoerbedrijven over inpassen van nieuwe vervoerplannen.
- De Agenda Autoluw (2020), met daarin zeven maatregelen om het openbaar vervoer een aantrekkelijk alternatief voor de auto te maken.
- Het Uitvoeringskompas OV 2030 (2020) handelingsperspectief voor een toekomstbestendig ov-systeem met 11 concrete maatregelen.
- Update Nota Veren (februari 2018), een strategie om een verenvloot te krijgen die voldoende capaciteit heeft en milieuvriendelijk is, die ook in de toekomst mee kan. In 2021 verschijnt een nieuwe versie van de Update Nota Veren.
- Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) heeft vijf doelen geformuleerd en principes uitgewerkt voor meer regie op ontwikkelen, inrichten, beheren en gebruiken van de openbare ruimte op stadsniveau.

- Beleidskader Verkeersnetten (2017). Hierin staan de wensen en doelen uit de Mobiliteitsaanpak en Uitvoeringsagenda uitgewerkt met daarbij een afwegingskader bij botsende belangen.
- MobiliteitsAanpak Amsterdam 2030 (2013), het overkoepelende kader voor ons Mobiliteitsbeleid in de periode tot 2030.
- Ruimtelijk Kader Hoogfrequent Spoorvervoer Amsterdam.
- Uitvoeringsagenda Mobiliteit (2015), de agenda die Amsterdam bereikbaar en aantrekkelijk houdt. Met maatregelen voor meer ruimte en betere doorstroming voor voetganger, fietser, openbaar vervoer-reiziger en de automobilist.
- Wet lokaal spoor, in werking getreden op 1 december 2015. Deze wet maakt de VRA verantwoordelijk voor aanleg, beheer en veiligheid van lokale railinfrastructuur. VRA stelt een vervoerder aan via de OV-concessie. En VRA mag een beheerder van de infrastructuur aanwijzen. Dit laatste wordt gedelegeerd aan het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam.
- Taxiverordening Amsterdam 2012 (laatst gewijzigd in 2018).
- Visie Lokaal Spoor (2015), vastgesteld door het dagelijks bestuur van de VRA en een bindend kader voor de beheerder van het lokaal spoor.

Programma 3 | Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

3.3 Economie

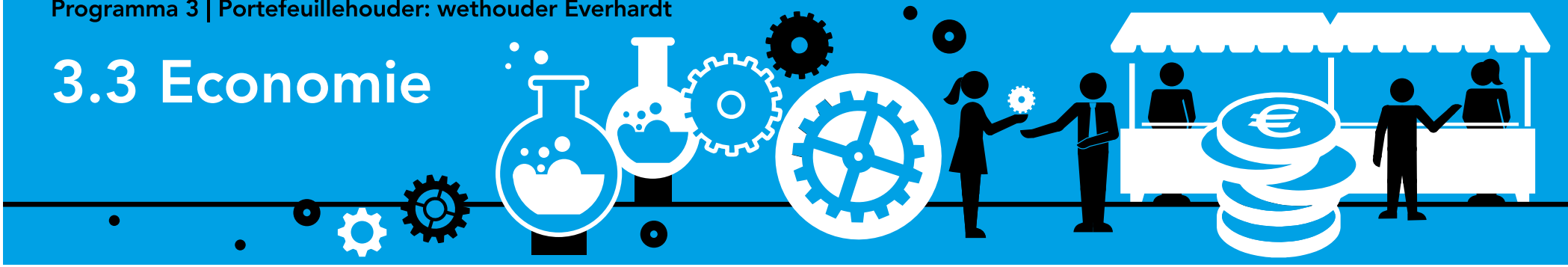

3.3.1 Economie en Innovatie

➔ De economie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is hard getroffen door de coronacrisis. Al enkele jaren zetten we in op economische structuurversterking met actieprogramma's in 'nieuwe' sectoren als life sciences en health, digitale start-ups en circulaire economie. Het maakt dat we een knooppunt zijn in de metropoolregio Amsterdam en daarbuiten op die terreinen die de komende decennia de economische agenda zullen bepalen. De komende jaren zetten we verder in op het versterken van de economische veerkracht van de stad, het aanjagen van vernieuwing in duurzame groeisectoren en het vergroten van waardevolle werkgelegenheid.

➔ De invloed van de coronacrisis op de investeringen van buitenlandse bedrijven wereldwijd is groot. Dit zien we ook terug in een sterke daling van het aantal buitenlandse bedrijven dat naar onze regio komt. In 2020 hebben 101 nieuwe buitenlandse bedrijven zich in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) gevestigd. We verwachten dat deze bedrijven er voor zorgen dat er over 3 jaar 1.970 extra arbeidsplaatsen zijn in de MRA.

Ook bij IN Amsterdam merkten we een sterke daling in de dienstverlening aan internationale werknemers en hun eventuele partners en kinderen. In totaal heeft IN Amsterdam 10.773 mensen geholpen: een krimp van 40% ten opzichte van 2019.

➔ In 2020 stelden wij onze ambities vast op het gebied van artificiële intelligentie in de Agenda AI: Amsterdamse Intelligentie. We richten ons op de positieve en negatieve invloed en kansen van AI voor inwoners, bedrijven en gezondheid. Bijvoorbeeld met het Civic AI Lab en het programma Smart Health. De kennisinstellingen ondersteunen deze agenda en gezamenlijk met de gemeente is deze ambitie weergegeven in het programma: AI Technology for People.

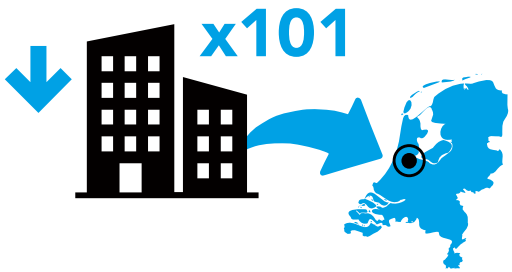

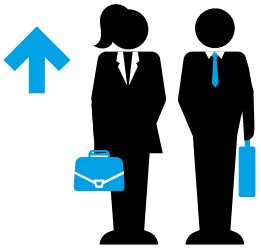

1.970
extra arbeidsplaatsen in de MRA

Programma 3 | Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

3.3 Economie

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	21,3	19,7	24,1	24,5	0,4
Lasten	58,9	62,1	69,1	64,1	-5,0
Saldo	**-37,7**	**-42,4**	**-45,0**	**-39,6**	**5,4**

Dit programma heeft een positief resultaat van € 5,4 miljoen tegenover van de begroting. Omdat dit programma uit maar één programmaonderdeel bestaat, lichten we de tabel hier niet verder toe. Kijk voor een financiële toelichting in programmaonderdeel 3.1.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil JV 2020 Begroting 2020 (NJN)
Apparaatslasten	18,7	16,6	16,6	20,0	3,4

3.3.1 Economie en innovatie

Het versterken van de economie die werkt voor iedereen, nu en in de toekomst.

Belangrijke ontwikkelingen

Begin 2020 draaide de economie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) op volle toeren. Het percentage werklozen lag historisch laag. In 2019 dachten dat de belangrijkste externe effecten het opkomend protectionisme en de stabiliteit in de Eurozone waren. Het werd al snel duidelijk dat dit anders zou lopen. Begin maart werd het ons duidelijk dat corona ook ons land zwaar zou treffen. De invloed van de corona op de Amsterdamse economie is buitengewoon groot.

Specifieke sectoren zoals de reis- en toeristische sector, detailhandel en de cultuur- en evenementensector bleken extra kwetsbaar. De crisis raakt hen bijzonder hard. Veel MKB-ondernemers hebben het zwaar. Ook is duidelijk dat een flink deel van de winkels een terugval in omzet ziet. Daardoor komen winkelstraten verder onder druk te staan.

In 2020 begonnen we daarom met het opvangen van de economische schok. We deden onder andere voor de markten een beroep op de Noodkas. Tegelijkertijd is het Economisch Herstel- en investeringsplan vastgesteld waarmee € 21 miljoen aan investeringsruimte gemaakt voor:

- Versterken van de economische veerkracht van de stad.
- Aanjagen van vernieuwing in duurzame groeisectoren.
- Het vergroten van waardevolle werkgelegenheid.

Van de € 21 miljoen hebben we € 2,5 miljoen gereserveerd voor de bezoekerseconomie. Samen met de (culturele) partners bouwen we aan een nieuwe vorm van toerisme en een meer op kwaliteit gerichte bezoeker.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.1 — ***Baten** 3,3 - **Lasten** 16,2*

Amsterdam biedt bewoners aantrekkelijke commerciële voorzieningen verspreid over de stad en biedt ondernemers een goed ondernemersklimaat.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Gemiddelde waardering voorzieningen-aanbod bewoners (tweejaarlijks gemeten)*	7,3 (2017)	7,3	Geen meting	Geen meting
2	Waardering ondernemingsklimaat (tweejaarlijks gemeten)*	6,8 (2017)	6,1	Geen meting	Geen meting

* De volgende meting vindt plaats in 2021.

Activiteit 3.1.1.1

We ontwikkelen de buurteconomie door individueel ondernemerschap te versterken, de samenwerking met en tussen ondernemers te stimuleren, en te sturen op een divers aanbod van winkels en ambulante handel.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal Bedrijfsinvesteringzones.	62 (2018)	66	70	64
2	Gemiddeld rapportcijfer bewoners voor aanbod winkels dagelijkse boodschappen in de buurt (1-10) (tweejaarlijks gemeten)*	7,6 (2017)	7,6	Geen meting	Geen meting
3	Gemiddeld percentageleegstand winkels (Locatus) jaarlijkse peiling.	3,4% (2018)	3,9%	4%	5,5%
4	Gemiddeld algemeen oordeel markten (tweejaarlijks gemeten)*	7,2% (2017)	7,4	Geen meting	Geen meting

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
5	Waardering (1-10) in de keuzemogelijkheden voor foodwinkels in winkelgebieden in Amsterdam**	7 (2018)	n.v.t.	n.v.t.	Geen meting
6	Waardering (1-10) in de keuzemogelijkheden voor non-foodwinkels in winkelgebieden in Amsterdam**	6 (2018)	n.v.t.	n.v.t.	Geen meting

* De volgende meting gebeurt in 2021.
** Het betreft een nieuwe indicator vanaf de Begroting 2021. De volgende meting gebeurt in 2021.

Toechting 3.1.1.1.1

Het aantal van 70 bedrijveninvesterinszones (biz'en) baseerden we op een 100% positieve uitslag van de draagvlakmeting voor 36 gebieden. Die was in oktober 2019. Helaas hebben 6 bedrijveninvesteringszones het om verschillende redenen niet gered. Bij 3 gebieden geldt dat zij de draagvlakmeting niet positief hebben afgerond. 3 andere biz'en besloten om te stoppen.

Toelichting 3.1.1.1.3

De coronacrisis heeft negatieve effecten op de omzetten in de winkels. Daardoor steeg de winkelleegstand in de stad en is die hoger dan werd voorzien.

Toelichting 3.1.1.1.5/6

De activiteiten 3.1.1.1.5 en 3.1.1.1.6 vervielen. Bij de Begroting 2021 voegden we 2 nieuwe indicatoren aan de doelenboom. Dit zijn:

- Waardering (1-10) in de keuzemogelijkheden voor foodwinkels in winkelgebieden in Amsterdam.
- Waardering (1-10) in de keuzemogelijkheden voor non-foodwinkels in winkelgebieden in Amsterdam.

(bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.2

***Baten** 2,8 - **Lasten** 7,7*

De metropoolregio Amsterdam heeft (inter)nationaal gezien een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Hogere economische groei Metropoolregio Amsterdam ten opzichte van de economische groei van Nederland.	0,5% (gemiddelde afgelopen tien jaar)	0,5%	0,5%	-1,1%

De afgelopen jaren groeide de economie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) gemiddeld een half % sneller dan het landelijk gemiddelde. Door corona sloeg dit in 2020 om in een negatief verschil tegenover het landelijk gemiddelde. De oorzaak hiervan is de structuur van de economie van Groot-Amsterdam. Deze is een combinatie van:

- Aan de ene kant op consumptie gerichte diensten, in het bijzonder horeca, cultuur, sport en recreatie en non-food detailhandel (vooral sterk vertegenwoordigd in Amsterdam).
- Aan de andere kant zijn het op buitenlands (handels-) verkeer gerichte diensten (vooral sterk in de regio rond Amsterdam, in het bijzonder in Haarlemmermeer).

De contactbeperkende maatregelen van de overheid en de terughoudendheid van de consumenten treffen juist direct deze structuur.

Activiteit 3.1.2.1

We bieden gecombineerde overheidsdienstverlening aan internationale nieuwkomers via IN Amsterdam.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Waardering dienstverlening door klanttevredenheidsonderzoek (tweejaarlijks gemeten)*	8,5 (2017)	8,6	Geen meting	Geen meting

* De volgende meting gebeurt in 2021.

Activiteit 3.1.2.2

We streven ernaar om (internationale) bedrijven voor de regio aan te trekken, te behouden en we ondersteunen bedrijfsuitbreidingen. Deze inspanningen zijn gericht zijn op werkgelegenheid, duurzaamheid en innovatie voor de regio.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal nieuwe internationale bedrijven per jaar in de metropoolregio.	153 (2018)	161	125	101
2	Aantal extra arbeidsplaatsen door buitenlandse bedrijven.	4.170 (2018)	2.853	2.900	1.970

Vanwege de coronacrisis zijn veel investeringen van buitenlandse bedrijven tijdelijk stopgezet. We zien daarom een daling van het aantal nieuwe investeringen met ongeveer een derde op jaarbasis voor 2020.

(bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.3

***Baten** 13,1 - **Lasten** 17,3*

De stad maakt een schaalsprong naar de metropoolregio Amsterdam.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage functiemenging verhouding tussen banen en woningen BBV-verplicht*	59,8% (2017)	60,8%	60,1%	Nog niet bekend

* Cijfers worden gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens over 2020 zijn nu (februari 2021) nog niet bekend.

Activiteit 3.1.3.1

We creëren voldoende ruimte voor bedrijven en kantoren in bestaande en nieuwe delen van de stad en de regio.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal vestigingen per 1.000 inwoners leeftijd 15-74 jaar (BBV-verplicht)*	217,3 (2017)	230,8	224,9	nog niet bekend

* Cijfers komen op www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens over 2020 zijn nu (februari 2021) nog niet bekend.

Activiteit 3.1.3.2

We zetten in op het spreiden van bezoekers over stad en regio.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Drukte in de stad (Onderzoek toeristische draagkracht en leefbaarheid OIS): het aantal wijken waar de toeristische draagkracht onder druk staat.	3 (2019)	3	Geen meting	Geen meting

We hebben het onderzoek 'toeristische draagvlak en leefbaarheid' voor het eerst uitgevoerd over 2019. Dat herhalen we om de twee jaar. Het volgende onderzoek over 2021 publiceren we in de loop van 2022. Dit onderzoek meet de structurele toeristische draagkracht, niet de actuele toeristische drukte.

(bedragen x € miljoen)

Doel 3.1.4

***Baten** 5,3 - **Lasten** 22,8*

Metropoolregio Amsterdam heeft een economie die voorbereid is op toekomstige ontwikkelingen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	De positie van Noord-Holland in de Regional Innovation Scoreboard van de Europese Commissie*	Innovation Leader minus (2017)	Innovation Leader - minus	Innovation Leader - minus	Innovation Leader - minus
2	Verhouding tussen het aantal werklozen en het aantal vacatures**	1 (stand Q4 2017 bron CBS)	0,6	1	1,5

* De Regional Innovation Scoreboard (RIS) van de Europese Commissie vergelijkt hoe Europese regio's scoren op het gebied van innovatie. Noord-Holland zit in de hoogste categorie namelijk Innovation Leaders. De RIS- score varieert van – (minus), 0 (neutral) tot + (plus). De ambitie is om in deze categorie van Innovation Leaders te blijven.
** Het aantal werklozen per vacature is het gemiddeld aantal werklozen gedeeld door het aantal openstaande vacatures (gecorrigeerd voor seizoensinvloeden).

Toelichting 3.1.4.2

Begin 2020 was er een extreem gespannen arbeidsmarkt. Daarbij was het aantal werklozen veel kleiner dan het aantal vacatures. Vanwege de corona-crisis liep de werkloosheid snel op. Maar minder dan dat je vanuit de verminderde economische activiteit zou kunnen verwachten vanwege de omvangrijke steunmaatregelen. Tegelijk nam het aantal vacatures snel af.

Activiteit 3.1.4.1

We stimuleren de groei van private investeringen in de (kennis)economie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Direct uitgelokte investeringen (multiplier subsidies) in de (kennis)economie.	0 (2019)	0	€ 10 miljoen	€ 16,5 miljoen

In 2020 verstrekten we de volgende subsidies (met tussen haakjes de investeringen die daarmee zijn uitgelokt):

- € 0,6 miljoen aan ADORE (€ 10,4 miljoen).
- € 0,4 miljoen aan Civic AI Lab (€ 2,4 miljoen).
- € 0,8 miljoen aan RISE - Female Hub (€ 2,3 miljoen).
- € 0,3 miljoen aan MKB Deal - Digitaliseringsoffensief (€ 1,4 miljoen).

Activiteit 3.1.4.2

We stimuleren en faciliteren Amsterdamse kennisparken en vergroten toegang tot Amsterdamse kennis- en onderzoekinstellingen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal m^2 kantoor- of labruimtes dat in ontwikkeling wordt genomen en wordt toegevoegd op de Amsterdamse kennisparken.	7.776 (2018)	12.000	5.000	20.000
2	Aantal nieuwe publiek-private samen-werkingsprojecten met in Amsterdamse gevestigde kennis- en onderzoeksinstellingen (bron IXA).	5 (2017)	18	12	33

Toelichting 3.1.4.2.1

Het ontwikkeltempo is de afgelopen 2 jaar flink opgeschroeft. Daarom liggen deze cijfers hoger dan oorspronkelijk begroot. Jarenlang is op het Amsterdam Sciencepark (ASP) niets nieuws ontwikkeld (op de herontwikkeling van een bestaand gebouw na) maar nu zijn er in een keer twee kavels tegelijk in ontwikkeling genomen.

Op het ASP:

- Matrix I: 13.000 m^2 bruto vloeroppervlakte (bvo), waarvan 4.00 m^2 labs en 9.000 m^2 kantoren.

Op het Medical business Park (MBP) van het Amsterdam Universitair Medische Centra (UMC):

- Kavel E: 7.500 m^2 bvo, waarvan 50% labs en 50% kantoren.
- Kavel G: 3.700 m^2 bvo (waarvan vrij beschikbaar 2500 m^2) en waarvan 50% labs en 50% kantoren.

N.B. In 2020 is de UvA op het ASP ook begonnen met de bouw van Lab42 (waar ICAI deel vanuit maakt). Deze ontwikkeling is echter al meegenomen in het jaarverslag van 2019, dus die wordt hier verder niet meer genoemd. Maar de bouw is dus wél in 2020 pas begonnen.

Toelichting 3.1.4.2.2

In 2019 zijn een aantal zaken in gang gezet. Daardoor zien we nu een stijging in het aantal publiek-private samenwerkingen. Dit zijn:

- IXA heeft vanuit IXAnext een aantal nieuwe financiële nieuwe instrumenten ontwikkeld waarmee onderzoekers en studenten worden gestimuleerd onderzoeksgegevens te valideren in samenwerking met bedrijfsleven.
- IXA heeft een business developer aangenomen.
- De prestatieafspraken zijn aangepast, waardoor nu ook kortlopende studentenprojecten bij of in samenwerking met industriële partijen voor deze indicator worden meegeteld.
- Door de invoering van een nieuw projectenregistratiesysteem is de registratie beter op orde gekomen.

Activiteit 3.1.4.3

We zorgen dat de beroepsbevolking meer wendbaar is op de (toekomstige) arbeidsmarkt.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal uitgereikte skillspaspoorten.	0 (2018)	0	250	134
2	Aantal aangemaakte profielen.	0 (2018)	250	1.000	1.390

Toelichting 3.1.4.3.1
Het aantal skillspaspoorten is lager dan begroot. De coronacrisis heeft hier roet in het eten gegooid en veel mensen zullen op zoek moeten naar ander werk. De massa verwachten we in 2021. Samen met Luchtvaartcommunity Schiphol (LCS) en de Algemene Werkgeversvereniging Nederland (AWVN) levert House of Skills de komende periode aan 1.000 werknemers een skillspaspoort uit. Daarvan zijn er 500 bij de KLM. Hiermee krijgen werknemers inzicht in eigen skillsprofiel en daarmee zicht op een andere baan.

Toelichting 3.1.4.3.2
Met de instrumenten De Paskamer en Mijnhouseofskills maakten in totaal 1.970 mensen een skillsprofiel aan, waarvan 1.390 Amsterdammers.
De overigens deelnemers komen voornamelijk uit andere gemeenten binnen de Metropoolregio Amsterdam.

Verbonden partijen

Amsterdam Clipper Beheer
De Clipper 'Stad Amsterdam' is eigendom van Randstad en ons. Wij beschikken jaarlijks over 20 vaardagen op de Clipper. De Clipper wordt normaal gesproken ingezet ter promotie en representatie van Amsterdam tijdens buitenlandse reizen en in Nederland. De Clipper is hard getroffen door de maatregelen tegen het coronavirus: vanwege de pandemie liggen al deze activiteiten sinds maart 2020 stil, en is de Clipper vanaf de zomer van 2020 afgemeerd bij het Scheepvaartmuseum in afwachting van betere tijden.

Beurs van Berlage vennootschappen
De Beurs van Berlage staat op een belangrijke strategische plek in de stad. De Beurs werkt mee aan het scheppen van economische bedrijvigheid als bijproduct van de georganiseerde beurzen en evenementen. Ook heeft de Beurs een culturele, creatieve, publieke en maatschappelijke functie, waaronder het behoud van cultureel erfgoed in de stad. De Beurs wordt hard getroffen door de maatregelen tegen het coronavirus en heeft, ondanks allerlei besparende maatregelen en overheidssteun, over 2020 verlies gemaakt.

Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied
Het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied moet een veilige, vlotte en milieuverantwoorde afwikkeling van het scheepvaartverkeer bevorderen. Alle functies van de Divisie Havenmeester, de uitvoerende organisatie van het Centraal Nautisch Beheer, zijn in 2020 in bedrijf gebleven. De vlotte en veilige doorvaart van het scheepsverkeer heeft niet te leiden gehad van de coronacrisis.

Havenbedrijf Amsterdam
Het Havenbedrijf Amsterdam werkt direct mee aan de economische ontwikkeling van de MRA. De continuïteit van de bedrijven en dienstverleners in het havengebied was als gevolg van de corona-effecten niet in het geding, wel kwam de zee- en riviercruisevaart volledig stil te vallen. In 2020 was er in de Amsterdamse haven wel een daling van de totale goederoverslag met 14% van 86,3 naar 74,3 miljoen ton. Deze afname was niet alleen het gevolg van de coronacrisis, maar ook van de energietransitie. Zo halveerde de kolenoverslag naar 7,5 miljoen ton. De coronacrisis had vooral effect op een forse verlaging van de overslag van benzine, diesel en kerosine.

Life Sciences Fund Amsterdam
Het Life Sciences Fund Amsterdam is begin 2009 opgericht om het economisch potentieel te versterken van het (bio)medische cluster in de regio Amsterdam.

Matrix Innovation Center
Het Matrix Innovation Center (MIC) is opgericht om in Amsterdam kennis-overdracht te stimuleren tussen kennisinstellingen en het midden- en klein-bedrijf (kennisvalorisatie) en om het Amsterdam Science Park tot ontwikkeling te brengen. MIC richt zich op de exploitatie van zes bedrijfsverzamelgebouwen (Matrix II tot en met VI) en de verdere ontwikkeling van Science Park.

RAI Holding B.V.
RAI werkt aan een toekomstplan om een verdere bijdrage te kunnen leveren aan de gebiedsontwikkeling in Zuidas en aan het terugdringen van de overlast van bezoekers voor de buurt. Daarnaast draagt RAI bij aan de economische bedrijvigheid als bijproduct van de georganiseerde beurzen en evenementen. De RAI is sinds 16 maart 2020 gesloten. Op de corona teststraat en één beurs na hebben er geen activiteiten plaats gevonden.

Schiphol
Schiphol is een hub en logistiek knooppunt. Het levert een bijdrage aan het vestigingsklimaat in de Metropoolregio Amsterdam. Wij zijn (minderheids) aandeelhouder van Schiphol. We hebben invloed op de ontwikkeling van Schiphol via onder andere de Bestuurlijke Regie Schiphol en de Omgevingsraad Schiphol. Corona had een ongekende invloed gehad voor de luchthavens van Royal Schiphol Group en de luchtvaartsector als geheel. Het passagiersvolume op Schiphol daalde met 70,9% naar 20,9 miljoen passagiers. Nederland bleef via Schiphol verbonden met 316 bestemmingen, 16 minder dan in 2019. Het aantal vliegtuigbewegingen op Schiphol bedroeg 227.304, een daling van 54,2% tegenover 2019. Het vrachtvolume daalde met 8,2% naar 1,4 miljoen ton. Het nettoresultaat over 2020 kwam uit op een verlies van € 563 miljoen.

De strategie van Schiphol is 'to build back better'. Daarbij gaat de heropbouw van de luchtvaartactiviteiten samen met ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en een bijdrage aan het economisch herstel van Nederland.

Schiphol Area Development Company
Doel van de Schiphol Area Development Company is om zo goed mogelijk ruimte te bieden aan de economische dynamiek in de regio rond Schiphol door bedrijventerreinen te ontwikkelen. Voor wat betreft corona zijn er nauwelijks tot geen gevolgen voor SADC en haar projectvennootschappen op de korte termijn.

Stichting Amsterdam Economic Board
De Amsterdam Economic Board is een netwerkorganisatie met een slimme, groene en gezonde metropoolregio Amsterdam (MRA) als doel. De Amsterdam Economic Board werkt aan oplossingen voor grootstedelijke vraagstukken door vernieuwing en samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid.

Stichting Science & Business Amsterdam Science Park
De stichting is in 2015 door de 3 grondeigenaren (gemeente Amsterdam, UvA en NWO) opgericht. Dit om het Science Park te ontwikkelen tot een van de meest toonaangevende wetenschapsparken in Europa.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	21,3	19,7	24,1	24,5	0,4
Lasten	58,9	62,1	69,1	64,1	-5,0
Saldo	**21,3**	**-42,4**	**-45,0**	**-39,6**	**5,4**

Het programma Economie heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 5,4 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,4 miljoen en lagere lasten van € 5 miljoen.

Baten
De totale baten van € 24,5 miljoen zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- hogere baten van € 0,4 miljoen door vergoeding voor gedetacheerd personeel (€ 0,2 miljoen) en niet begrote EU-subsidie voor Artificial Intelligence projecten (€ 0,2 miljoen).

Lasten
De totale lasten van € 64,1 miljoen zijn € 5,0 miljoen lager dan begroot. Dit komt per saldo vooral door:

- Lagere lasten van € 5,0 miljoen op de middelen van de Economische structuur en Arbeidsmarktversterking. We hebben minder subsidies verstrekt aan initiatieven voor het stimuleren van projecten die bijdragen aan de economische structuurversterking of de arbeidsmarktversterking (€ 4,6 miljoen). Een aantal trajecten begonnen in 2020, maar leidden nog niet tot een subsidie-uitgave. Deze trajecten zitten in een afrondende fase die in het komend jaar tot een uitgave gaan leiden. Ook zijn er minder lasten dan verwacht op de resterende beleidsprogramma's van € 0,4 miljoen. Deze totale afwijking van € 5,0 miljoen is gemeente-breed neutraal omdat dit via een egalisatiereserve (Economische Structuur Versterkingsreserve) loopt in het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen (A.5.3 Reserves).
- Hogere salarislasten van € 0,6 miljoen door hogere personeelslasten, die we compenseren tegen de hogere baten- en hogere kosten voor Partnerships.

- Lagere lasten van € 0,5 miljoen door minder verstrekte subsidies vanuit het Amsterdams Investeringsfonds (AIF). Dit betreft voor € 0,3 miljoen het Amsterdam Health Technology Institute en voor € 0,2 miljoen voor het Tracer Centre Amsterdam. Lagere lasten dan aanvankelijk begroot in de meerjarenbegroting compenseren we door een lagere onttrekking aan de reserve AIF in het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen (A.5 Reserves).
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen aan afvalverwerking op de markten. Dit komt door een hogere inzet van de afvoer van het marktafval en door hogere stortkosten.
- Overige afwijkingen leiden per saldo tot € 0,4 miljoen lagere lasten maar lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Corona effecten Najaarsnota 2020 (NJN) in programma 3 Economie

- **Dienstverlening IN Amsterdam.** Er is veel minder van de dienstverlening gebruikt gemaakt dan begroot. Dit vanwege de corona-beperkende maatregelen en de reisrestricties en de onzekere tijden voor vestiging en werkvergunningen. Dit gaf in 2020 een inkomstenderving van € 1,0 miljoen.
- **Amsterdams promotiefonds voor cultuur en stadsinitiatieven.** Door de lockdown en coronabeperkende maatregelen waren er in 2020 veel minder bezoekers bij Holland Casino. De bezoekersbijdrage gebruiken we voor de algemene middelen en bijdrage aan dit fonds. Dit geeft een inkomstenderving van € 0,7 miljoen.
- **Markten.** Door contactbeperkende maatregelen was er in 2020 beperkt ruimte voor marktondernemers om op de markt te staan. Hierdoor inden we er minder marktgeld, wat een inkomstenderving gaf. Daarnaast maakten we ook extra lasten door de contactbeperkende maatregelen en als direct gevolg van de rijksmaatregelen. Denk aan plaatsen van toiletten, inzet van hosts en aanpassen van systemen. Dit gaf in 2020 tot € 1,9 miljoen aan inkomstenderving en € 0,6 miljoen aan hogere lasten.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Onttrekkingen reserves	11,3	18,3	15,9	10,6	-5,3
Toevoegingen reserves	11,2	5,2	5,3	5,1	-0,2
Mutatie reserves	**0,2**	**13,1**	**10,7**	**5,5**	**-5,1**

Onttrekkingen

De totale onttrekking van € 10,6 miljoen is € 5,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- lagere onttrekking van € 5,0 miljoen op de reserve Economische Structuur en Arbeidsmarktversterking (ESV). Deze lagere onttrekking hangt samen met lagere lasten op de middelen ESV in programma 3. We hebben minder subsidies verstrekt aan initiatieven voor het stimuleren van projecten die bijdragen aan de economische structuurversterking of de arbeidsmarktversterking (€ 4,6 miljoen). Een aantal trajecten begonnen in 2020 maar leidden nog niet tot een subsidie-uitgave. Deze trajecten zitten in een afrondende fase die in het komend jaar tot een uitgave gaan leiden. Ook zijn er minder lasten dan verwacht op de resterende beleidsprogramma's van € 0,4 miljoen. Deze totale afwijking van € 5,0 miljoen is gemeente-breed neutraal omdat dit via een egalisatiereserve loopt in het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen (A.5.3 Reserves).
- een lagere onttrekking van € 0,2 miljoen aan de reserve Advanced Metropolitan Solutions (AMS). De middelen zijn beschikbaar voor de besteding in latere jaren volgens het Final Contact afgesloten in 2014. Dit is ook zichtbaar in een lagere toevoeging aan de reserve AMS.
- lagere onttrekking van € 0,1 miljoen aan de reserve Amsterdams Promotiefonds voor cultuur en stadsinitiatieven, vanwege uitstel van projecten door de corona maatregelen.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions	5.400	5.400
2. amsterdam&partners	3.700	3.700
3. Amsterdam Economic Board	1.400	1.400

1. Met de subsidie die het AMS ontvangt leidt AMS talent op, voert het onderzoek uit. Ook bedenken ze oplossingen voor Amsterdamse uitdagingen op verschillende gebieden zoals:

- Duurzaamheid en kwaliteit van leven.
- Bereikbaarheid.
- Energietransitie.
- Water- en afvalbeheer.
- Beschikbaarheid van middelen.
- Voedselzekerheid.
- Welzijn.

AMS heeft in 2020 een aantal ontwikkelingen uitgevoerd. Enkele voorbeelden:

- Vanuit de coronacrisis hebben zij een kaart ontwikkeld waaruit bleek waar de anderhalvemeter-maatregelen wel, niet of moeilijk uitvoerbaar zijn.
- Op maps.amsterdam.nl hebben zij 'Koele plekken' toegevoegd. Daar kunnen mensen tijdens een hitte golf zien waar ze verkoeling en niet teveel drukte kunnen vinden.
- Ze werken samen in het Programma Kades en Bruggen om op een vernieuwende manier de zwakke plekken vast te leggen.

AMS ontvangt in de periode van 1 april 2014 tot 1 april 2024 maximaal € 50 miljoen vanuit het Final Contract van 19 maart 2014. Het is gemiddeld € 5 miljoen per jaar, maar vanuit meerjarenprognoses en realisaties kan het hiervan afwijken.

2. De subsidie verstrekken we voor:

- Het bouwen van de gewenste reputatie van de Metropool Regio Amsterdam voor de doelgroepen:
  - bewoners (inclusief internationale bewoners).
  - bedrijven.
  - bezoekers.
- Het uitvoeren van activiteiten voor de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en welvarendheid van de Metropool Amsterdam, door het informeren en begeleiden van bewoners, bedrijven en bezoekers.
- Het onderzoeken en monitoren van effecten en resultaten, het analyseren van data en hiermee een benchmark aanleggen van grootstedelijke ontwikkelingen.

In 2020 is de subsidie ook besteed aan het informeren van de doelgroepen over de corona maatregelen die de gemeente nam in het kader van de gezondheid en veiligheid van de stad en zijn bewoners.

3. Amsterdam Economic Board.
De subsidie verstrekken we voor de vaste basisformatie van de stichting Amsterdam Economic Board. Met deze subsidie kan de Boardorganisatie de activiteiten uit te voeren die nodig zijn om de resultaten te behalen op de grootstedelijke uitdagingen.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. SADC Door economische teruggang neemt het aantal bedrijfsterreinen dat verkocht wordt af en bestaat het risico dat de lening aan de deelneming Schiphol Area Development Company N.V. (SADC) niet terug betaald kan worden.	Er zijn regelmatig (aandeelhouders) overleggen met SADC, onze invloed is echter beperkt omdat we (minderheids)aandeelhouder zijn.
2. Vestigingsklimaat Vanwege de crisis en de onzekere gevolgen voor de langere termijn, waaronder de ontwikkelingen op de kantorenmarkt, bestaat het risico dat de Metropoolregio Amsterdam steeds minder aantrekkelijk wordt als vestigingsstad voor buitenlandse bedrijven.	Onze rol in de regio is ondersteunen en mogelijk maken. Er is veel overleg met externe partijen en partners in de regio, we stimuleren actieve betrokkenheid van die partijen. We onderzoeken welke bedrijfstakken het meeste potentieel bevatten en daar richten we ons in eerste instantie op. Daarnaast is onze rol en focus veel meer gericht op de digitale dienstverlening.
3. House of Skills In 2020 zijn de aantallen werknemers en werkzoekenden die geen bij- of omscholing (kunnen) krijgen fors toegenomen. Het is dringend nodig dat medewerkers vanuit de ene sector over kunnen gaan naar een andere sector en de vraag naar omscholing blijft stijgen. Hoewel dit ook een risico voor de stad en voor de MRA is, draagt House of Skills bij door versneld de organisatie in te richten.	De samenwerking tussen House of Skills, de gemeenten, het Werkgeversservicepunt (WSP) en het Regionaal Werkcentrum (RWC) is de afgelopen periode geïntensiveerd. Daarvoor is de zogenaamde skillsrotonde met aansluitende loopbaanpaden ontwikkeld. Dit concept vormt onder meer de basis voor de vervolgorganisatie van House of Skills. In 2020 troffen we de (organisatorische) voorbereidingen om de overgang naar een zelfstandige organisatie mogelijk te maken. Een businessplan is klaar. Inmiddels gaven verschillende partners waaronder wijzelf aan (strategische) partner in de vervolgorganisatie te willen zijn.

Vervallen risico's	Maatregelen
1. Stad in Balans	Dit risico kwam te vervallen. Het programma Stad in Balans en Aanpak Binnenstad zijn in 2020 samengevoegd. Stad in Balans is opgegaan in Aanpak Binnenstad, omdat vraagstukken zich concentreren in de binnenstad.
2. House of Skills Het programma House of Skills MRA voert de regionale aanpak uit van een Leven lang Ontwikkelen. House of Skills gebruikt een ict-platform dat nu nog in de testfase zit. Een mogelijk risico is dat het ict-platform niet goed werkt. Daardoor kunnen onvoldoende deelnemers buiten hun eigen sector een andere baan vinden. Wanneer er niet genoeg deelnemers uit Amsterdam meedoen, bestaat het risico dat te weinig deelnemers declarabel zijn uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). En dat we daardoor te weinig ESF-middelen benutten.	Het platform Mijnhouseofskills is 2019 in gebruik genomen. Er zijn vanaf de start meerdere functionaliteiten voor werkgevers en werkzoekenden toegevoegd. In 2019 hebben 1970 mensen een skillspaspoort aangemaakt met de instrumenten De Paskamer en Mijnhouseofskills. Daarvan zijn 1390 Amsterdammers. In 2020 zijn de (organisatorische) voorbereidingen getroffen voor de overgang naar een zelfstandige organisatie. We gaan er vanuit dat het dat het ict-platform 'meegaat' naar de nieuwe organisatievorm. De juridische aspecten hiervan worden uitgewerkt.

Beleidskaders

De ambities voor het versterken van het ondernemersklimaat zijn beschreven in:

- Amsterdams Ondernemers Programma 2019-2022.
- Naar een sterke buurteconomie het Detailhandelsbeleid 2018-2022 Sterke winkelgebieden in een groeiende stad.
- Uitwerking Marktvisie Amsterdam 2019-2026.
- Programma Amsterdam Impact 2019-2022.

Hoe we als stad omgaan met internationalisering staat in:

- Position paper Amsterdam Trade & Innovate.
- Actieprogramma Life Sciences & Health Amsterdam 2019-2022.

Hoe we gebruik willen maken van de schaalsprong van Amsterdam staat in:

- Ruimte voor de economie van morgen, waarin economische bouwstenen voor ruimtelijke ontwikkeling worden geboden.
- Overnachtingsbeleid, waarin we overstappen van gemeentelijk hotelbeleid naar een integraal (regionaal) overnachtingsbeleid dat zich richt op alle vormen van verblijfsaccommodaties.
- de Bestuursopdracht diversiteit winkel- en voorzieningenaanbod en het rapport 'Sturen op een divers winkelaanbod'.
- Bedrijvenstrategie 2020-2030 Amsterdam Duurzaam Productief
- De gemeentelijke Visie Haven 2020-2040

Hoe we onze positie als kennis- en innovatiestad verbeteren staat in:

- Actieprogramma Kennis & Innovatie.
- het koersdocument Amsterdam Economic Board 2019-2022.
- Strategisch Plan Amsterdam Science Park 2018-2025.
- Actieprogramma Startup Amsterdam 2019-2022.

De ambities op het gebied van talent zijn beschreven in de volgende beleidskaders:

- Programma House of Skills als uitvoering van de regionale aanpak Leven Lang Ontwikkelen (2017-2020).
- Uitvoeringsagenda Onderwijs-Arbeidsmarkt 2019-2022.
- Werk maken van Talent (in samenwerking met Amsterdam Economic Board en Metropoolregio Amsterdam).

Programma 4 | Portefeuillehouder: wethouder Meliani

3.4 Kunst, cultuur en erfgoed

3.4.1 Kunst en Cultuur

➔ Het vierde jaar van het Kunstenplan 2017-2020 werd overschaduwd door de coronacrisis, die zeer ingrijpende gevolgen heeft voor de kunst- en cultuursector in Amsterdam. Voor Kunstenplan-instellingen en Broedplaatsen heeft de gemeente - in aanvulling op de maatregelen van het rijk - noodsteunregelingen uitgevoerd om een cruciaal onderdeel van de culturele infrastructuur van Amsterdam overeind te houden. 62 instellingen in het Kunstenplan hebben vanuit de noodkas een extra bijdrage ontvangen van in totaal € 11,3 miljoen.

➔ De gemeente verleende subsidie aan 20 instellingen in de Amsterdamse Basisinfra-structuur (Amsterdam Bis) en het Amsterdams Fonds voor de Kunst heeft aan 133 kunst- en cultuurinstellingen een vierjarige subsidie verleend. Daarnaast verleende het AFK in het kader van dit Kunstenplan een tweejarige subsidie aan 18 instellingen. Het AFK heeft in 2020 37 project-subsidies Innovatie verleend.

➔ De besluitvorming over het nieuwe Kunstenplan is afgerond. Het college heeft 36 instellingen aangewezen in de Amsterdam Bis 2021-2024 en het Amsterdams Fonds voor de Kunst heeft aan 126 instellingen een vierjarige subsidie verleend in het kader van het Kunstenplan 2021-2024. Alle instellingen hebben een actieplan diversiteit en inclusie opgesteld. Hoofdpunten in het Kunstenplan 2021-2024 zijn meer ruimte voor nieuwe culturele initiatieven, een groter cultureel aanbod in alle wijken van Amsterdam, cultuur-coaches voor kinderen en een brede visie op nachtcultuur.

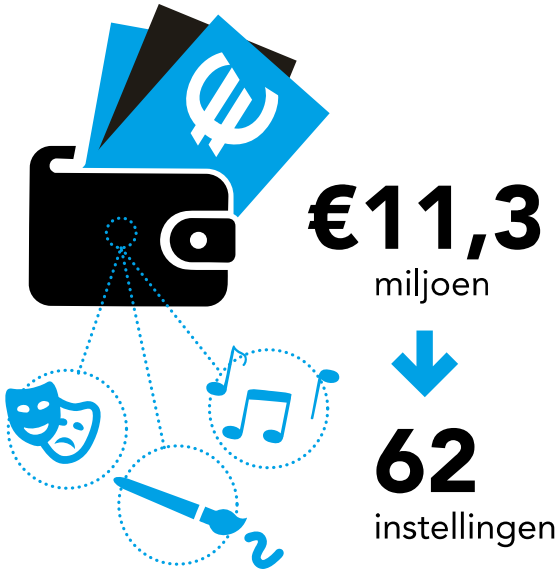

3.4.2 Erfgoed

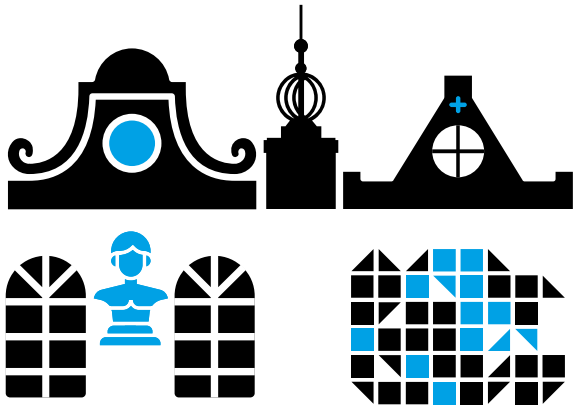

➜ Naar aanleiding van de motie van de raadsleden Boomsma en Temmink is een inventarisatie van monumentale wandkunst opgesteld en onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van behoud van de meest waardevolle kunstwerken.

➜ In het kader van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal zullen aan corporaties en VVE's adviezen op maat gegeven worden voor de verduurzaming van monumenten

➜ Tijdens archeologisch onderzoek voor de dijkversterking zijn bij Uitdam resten gevonden van een vier eeuwen oude boerderij en veel gebruiksvoorwerpen uit die tijd.

➜ Op verzoek van de raad zijn de historische stegen in beeld gebracht en voor iedereen raadpleegbaar

Programma 4 | Portefeuillehouder: wethouder Meliani

3.4 Kunst, cultuur en erfgoed

Financiële toelichting

bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	30,1	28,1	31,6	30,6	-1,0
Lasten	190,3	191,4	217,9	207,8	-10,1
Saldo	**-160,2**	**-163,3**	**-186,3**	**-177,2**	**9,1**

Het programma Kunst en Cultuur en Erfgoed heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 9,1 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 1,0 miljoen en lagere lasten van € 10,1 miljoen.

Het positieve resultaat komt vooral door:

- Lagere lasten van € 5,7 miljoen doordat minder subsidie is verstrekt aan culturele instellingen op grond van subsidieregeling "eenmalige aanvulling op Kunstenplansubsidie 2017-2020 voor instellingen die in zwaar weer verkeren als gevolg van de coronamaatregelen – fase 1 en 2".
- Lagere lasten van per saldo € 3,1 miljoen doordat de subsidie voor het Nationaal Holocaust Museum in 2021 wordt verstrekt.

In de afzonderlijke programmaonderdelen lichten wij dit verder toe.

Apparaatslasten

bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	5,4	4,5	4,3	5,5	1,2

3.4.1 Kunst en cultuur

Ruimte creëren voor verbreding, verdieping en innovatie van het aanbod van kunst en cultuur in Amsterdam teneinde een sterke, open en inclusieve cultuurstad re realiseren.

Belangrijke ontwikkelingen

Kunstenplan

Sinds het uitbreken van de coronacrisis is de impact op kunst- en cultuur-instellingen en individuele kunstenaars en makers enorm groot. Na een acute sluiting van de musea, podia en theaters tussen 12 maart en 1 juni 2020 volgde een geleidelijke (beperkte) openstelling in de zomer. De tweede lockdown in december en het gebrek aan perspectief deed velen in de cultuursector de moed in de schoenen zinken.
Dit is zeer zorgelijk gezien de grote economische en maatschappelijke waarde van kunst en cultuur voor de stad. De belangrijke (inter)nationale rol die Amsterdam heeft als culturele hoofdstad staat onder druk.

Sinds half maart 2020 spant de gemeente zich in om, in aanvulling op de maatregelen van het Rijk, zo veel mogelijk hulp te bieden. Van coulance-maatregelen tot steun aan broedplaatsen, van het verstrekken van speciale uitkeringen aan zelfstandig cultureel ondernemers (Tozo) tot maatwerk-oplossingen voor huurders van gemeentelijke panden. Uit de noodkas hebben we € 17 miljoen vrijgemaakt om een deel van de verliezen die culturele instellingen in het Kunstenplan leiden als gevolg van de coronacrisis te compenseren. Het uitgangspunt was dat het geld daar terecht komt waar het het hardst nodig was. Zo hebben we geëist dat instellingen zoveel mogelijk van hun reserves eerst opmaken en zoveel mogelijk gebruik maken van regelingen van het Rijk. In fase 1 en 2 van deze steunmaatregel hebben we aan 62 instellingen in het Kunstenplan een extra bijdrage kunnen geven van in totaal € 11,3 miljoen. In 2021 volgt fase 3.

In december heeft de gemeenteraad het Kunstenplan 2021-2024 vastgesteld. In het coalitieakkoord is voor dit Kunstenplan € 5 miljoen extra vrijgemaakt. De instellingen die een subsidie ontvangen in het kader van het Kunstenplan 2021-2024 hebben een actieplan opgesteld over inclusiviteit en diversiteit. Zo bouwen we aan een inclusieve cultuurstad waar alle Amsterdammers zich kunnen herkennen in het aanbod en zich uitgenodigd voelen om deel te nemen en waar alle culturele instellingen toegankelijk zijn.

Groei van de stad

De groei van de stad en de ambitie om een complete stad inclusief maatschappelijke voorzieningen te maken, betekent ook groei voor kunst en cultuur. Ook in 2020 is daar hard aan gewerkt. In Noord werken we aan het realiseren van voorzieningen op het Buikslotermeerplein. Daarvoor zijn we in gesprek met verschillende culturele partners. In Zuidoost zijn we gestart met een haalbaarheidsonderzoek naar de uitbreiding van het Bijlmer Parktheater en bekijken we op welke wijze er voor OSCAM een definitieve plek gevonden kan worden. In Nieuw-West werken we aan een nieuwe locatie op het Osdorpplein waarin de OBA met culturele partners een plek kunnen krijgen in het Verhalenhuis, en bereiden we een nieuw gebouw voor de Meervaart voor. Daarnaast is in 2020 verder gewerkt aan de voorbereidingen van de renovatie van het Amsterdam Museum en het openluchttheater in het Amsterdamse Bos, en de OBA Next op Zuidas.

In 2020 is de percentageregeling ingevoerd voor het realiseren van kunst in de openbare ruimte in de ontwikkelgebieden en ontwikkelbuurten in de stad. Het Stadscuratorium adviseert over nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte, bewaakt de kwaliteit ervan en organiseert maatschappelijke debatten.

Openbare Bibliotheek Amsterdam en publieke omroep

De betekenis van de openbare bibliotheek (OBA) en lokale publieke media voor de stad zijn groot. Het afgelopen jaar is deze belangrijke rol nog zichtbaarder geworden.

De OBA heeft haar programmering aangepast zodat Amsterdammers binnen de mogelijkheden van de maatregelen toch gebruik hebben kunnen maken van het aanbod van de bibliotheek. In samenwerking met vele partners in de stad heeft de OBA een zomerprogramma voor jeugd en jongeren opgezet

(Midzomermokum), het bereiken van ouderen heeft extra aandacht gekregen en het digitale aanbod is uitgebreid. Zo is de bibliotheek de vertrouwende plek gebleven voor de inwoners van de stad. Daarnaast zijn de ontwikkeling van een nieuwe bibliotheek in Nieuw-West en OBA Next op Zuidas voortgezet. Voor OBA Next is gewerkt aan het programma van de bibliotheek van de toekomst waar veilige en laagdrempelige (digitale) informatie centraal staat. Zodat ook deze vestiging binnen het netwerk van bibliotheken een toegankelijke voorzieningen voor alle Amsterdammers wordt.

De lokale publieke omroep heeft in 2020 veel Amsterdammers van essentiële informatie voorzien. AT5 heeft naast een informerende en verbindende functie binnen de stad ook een waakhondfunctie met betrekking tot het gemeente-bestuur. Het Commissariaat voor de Media heeft in 2020 Publieke Omroep Amsterdam inclusief AT5 - op advies van de gemeente - aangewezen als lokale publieke omroep tot 26 januari 2024.

Cultuureducatie en talentontwikkeling

Het onderwijs is de manier om alle kinderen te laten kennismaken met kunst en cultuur. Daarom zet de gemeente in op een goed aanbod van kunst en cultuur in de klas, en ook daarbuiten. In 2020 heeft de coronacrisis het cultuuronderwijs helaas hard getroffen. Door de tijdelijke sluiting van scholen en culturele instellingen in het voorjaar 2020 kwamen zowel de culturele activiteiten op school als de bezoeken aan culturele instellingen vrijwel stil te liggen. Veel culturele instellingen toonden zich creatief en flexibel in de omschakeling naar online lessen of aanbod op alternatieve locaties in de buitenlucht.

In 2020 zou de pilot Cultuurcoach van start gaan met als doel extra kunstvak-docenten de school in te brengen om lessen te verzorgen, de bestaande werkdruk te verminderen en het aanbod van cultuureducatie te verbreden. Doordat de scholen door de coronamaatregelen in het begin van het jaar gesloten waren, moest de start van de pilot Cultuurcoach worden uitgesteld. Na de zomer zijn alsnog 47 cultuurcoaches op 46 scholen aan de slag gegaan. De cultuurcoaches zijn vooral actief op scholen met veel leerlingen met een verhoogd risico op onderwijsachterstand. Ze werken vanuit 18 verschillende culturele instellingen in verschillende kunstdisciplines. Vanwege de vertraagde start is de pilot Cultuurcoach met een jaar verlengd. Leerlingen worden door de cultuurcoaches ook actief doorgeleid naar na- en buitenschoolse activiteiten in de vrije tijd. Door de coronamaatregelen konden deze activiteiten helaas veel minder plaatsvinden.

In de zomerperiode heeft de gemeente met het programma MidzomerMokum een aanvullend educatief, sportief en creatief programma voor de jeugd 6-24 georganiseerd. De OBA was hierbinnen een belangrijke partner: samen met ruim 30 cultuuraanbieders zijn meer dan 360 activiteiten in 18 vestigingen georganiseerd waaraan circa 4000 kinderen deelnemen. De OBA nam ook deel aan MidwinterMokum en bereikte met 66 activiteiten 616 kinderen.

Internationaal

Binnen het World Cities Culture Forum (WCCF) is in 2020 intensief digitaal samengewerkt met diverse wereldsteden om kennis en ervaringen te delen op het gebied van crisis- en herstelmanagement voor de cultuursector in de coronacrisis. Maandelijks vonden er sessies plaats waarbij Amsterdam ervaringen kon delen op het gebied van o.a. steunmaatregelen, digitalisering, economisch herstel en communicatie met o.a. Helsinki, Tokyo, Los Angeles, Parijs, New York Stockholm en Londen. Amsterdam nam daarnaast bestuurlijk deel aan een digitaal WCCF seminar over de coronacrisis.

In het kader van inclusie en culturele diversiteit, bevorderen we ook de artistiek-inhoudelijke verbindingen tussen Amsterdam en de diverse herkomstlanden-en regio's van Amsterdammers. De kunst- en cultuurmissie naar Marokko is uitgesteld naar november 2021.

Onder voorzitterschap van Amsterdam is het ACCESS netwerk van start gegaan. Hierin werken acht Europese hoofdsteden (Amsterdam, London, Lissabon, Dublin, Tallinn, Riga, Vilnius en Sofia) samen op het onderwerp inclusie, culturele diversiteit en bevordering van cultuurparticipatie. Ondanks de coronacrisis is het de steden gelukt om een gezamenlijke agenda op te leveren die nu op lokaal niveau wordt uitgevoerd. In elke stad wordt met lokale partijen (zoals cultuurprofessionals, kunstenaars, beleidsmakers, bewoners) samengewerkt om te komen tot lokaal inclusief cultuurbeleid.

Regio
Het programma 'Kunst, Cultuur en Erfgoed van de Metropoolregio Amsterdam' heeft als doel om te bevorderen dat meer mensen meedoen aan cultuur en om toekomstbestendige cultuur en erfgoedsectoren mogelijk te maken in de gehele regio. De uitvoering van de pilot Bereikbaarheid & Promotie Cultuur MRA – in samenwerking met onder andere het ministerie van OCW, amsterdam&partners, de Universiteit van Amsterdam, GVB, Connexxion en diverse culturele instellingen in de regio – is uitgesteld naar 2021.

Broedplaatsen
In deze beleidsperiode loopt voor 15 broedplaatsen de contracttermijn af. We hebben ons ingezet in voor bestendiging van deze broedplaatsen door samen te werken met eigenaren, verhuurders en de broedplaatsen. We werkten aan ontwikkelkansen voor nieuwe broedplaatsen, ateliers en atelierwoningen. Bijvoorbeeld op Sloterdijk (Broedplaats de Sloot en Lycka), het NDSM-terrein (broedplaats MACA), in de Dapperbuurt (broedplaats de Dapper), het Bajes-kwartier (broedplaats Bajesdorp) en de vernieuwing van de Banne in Noord.

In gebiedsontwikkeling nemen we inmiddels vrij structureel ruimte voor broedplaatsen mee in het programma wat gaat leiden tot ruim 3.000 m^2 nieuwe broedplaatsmeters. We zijn een buitenbroedplaats gestart op het Marineterrein, hebben via de pilot programmering twee broedplaatsen meer geschikt gemaakt voor programmering en huisvestten de toptalenten voor de 3 Package Deal.

Daarnaast hebben we een noodregeling opgesteld voor broedplaatsen die door de corona-crisis sterk geraakt zijn en zijn we een programma gestart om de broedplaatsen meer divers te maken op het niveau van besturen een raden van toezicht.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 4.1.1 — ***Baten** 0,7 - **Lasten** 155,9*

Amsterdam heeft een kwalitatief hoogwaardig, vernieuwend en divers cultureel aanbod voor alle Amsterdammers en bezoekers en alle Amsterdamse kinderen maken kennis met Kunst en Cultuur.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het aandeel van de Amsterdammers dat bereikt wordt met Kunst en Cultuur.		82%	82%	
2	Het aandeel van de 20% laagste inkomstengroep Amsterdammers dat bereikt wordt met Kunst en Cultuur.		70%	70%	

De verantwoordingen van de instellingen over 2020 ontvangen wij 1 juni 2021. In het najaar kunnen we behaalde prestaties bekend maken.

Activiteit 4.1.1.1

We ondersteunen en faciliteren kunst en cultuurinstellingen in alle disciplines, voor alle doelgroepen verspreid over de hele stad.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Totaal aantal bezoeken in Amsterdam aan culturele instellingen opgenomen in het Kunstenplan 2017-2020.	8.896.717 (2013)		10.028.255	
2	Aantal activiteiten, programma's, producties van culturele instellingen in het Kunstenplan 2017-2020 in het buitenland.	1.987 (2015)		2.214	
3	Aantal deelnemers aan niet-school-gebonden activiteiten voor cultuur-educatie: 4-12 jaar.	27.000 (2015)		48.036	
4	Aantal deelnemers aan niet-school-gebonden activiteiten voor cultuur-educatie: 12-18 jaar.	3.000 (2015)		34.458	

Activiteit 4.1.1.2

We zorgen ervoor dat alle kinderen in het primair onderwijs en speciaal onderwijs kennismaken met kunst en cultuur binnen schooltijd.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage scholen (voor primair onderwijs en speciaal onderwijs) dat twee of meer doorlopende leerlijnen cultuureducatie aanbiedt.	50% (2013)	81%	80%	82%
2	Aantal vervoerde leerlingen per bus of boot naar culturele instellingen.	44.000 (2015)	53.780	50.000	24.689

Het aantal vervoerde leerlingen in 2020 was 24.689.
*Dit aantal is inclusief MidzomerMokum in de zomer van 2020

Door de RIVM-richtlijnen waren instellingen vanaf maart gesloten voor groepsbezoek en dat zette zich door tot het einde van het jaar.
Alleen al in de periode maart-juni zijn door de annulering van gemaakte boekingen 16.244 leerlingen niet vervoerd als gevolg van de sluiting van de scholen. Ook in het december zijn ritten geannuleerd.

Activiteit 4.1.1.3

We stimuleren dat kinderen uit minimagezinnen deelnemen aan niet-schoolgebonden activiteiten voor cultuureducatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal kinderen en jongeren uit de doelgroep (120% van het WSM (Wettelijk Sociaal Minimum)) dat bereikt wordt met niet-schoolgebonden activiteiten via het Jongerencultuurfonds.	700 (2014)	2.698	3.600	2285
2	Percentage van de Amsterdamse kinderen die onder 120% van het WSM leven, dat deelneemt aan niet-schoolgebonden activiteiten via het Jongerencultuurfonds.	13% (2018)	13,5%	16%	

Nog onder voorbehoud, maar de circa 15% minder aanvragen door de opgelegde beperkingen voor deelname aan cultuuractiviteiten vanwege coronamaatregelen zal leiden tot circa 15% minder toekenningen in vergelijking tot in 2019.

Activiteit 4.1.1.4

We ondersteunen kunst- en cultuuractiviteiten en evenementen passend bij de specifieke behoefte van buurten en gebieden en we realiseren kunst in de openbare ruimte in met name de nieuwe wijken.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal gesubsidieerde buurtgebonden kunst en cultuuractiviteiten.		225	219	
2	Aantal gesubsidieerde culturele instellingen.		56	68	
3	Percentage ontwikkelgebieden waar nieuwe kunstwerken zijn gerealiseerd.		9%	8%	

(bedragen x € miljoen)

Doel 4.1.2

***Baten** 29,2 - **Lasten** 15,9*

Amsterdam heeft een gespreid aanbod van broedplaatsen, woon- en werkruimtes voor kunstenaars en creatieve ondernemers en cultuurgebouwen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Bij de groei van de stad is de stijging van het aantal vierkante meters culturele voorzieningen minimaal gelijk aan de stijging op basis van de referentienorm per gebied.			100%	100%
2	Aantal en metrage van broedplaatsen die opgenomen zijn in tenderdocumenten die zijn gepubliceerd in het kader van gebiedsontwikkeling.	1 á 500 m^2	1 á 600 m	2 á 1.000 m^2	3250 m^2

Activiteit 4.1.2.1

We stimuleren doorstroom en diversiteit in de ontwikkeling van (nieuwe) atelierruimtes en broedplaatsen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal vierkante meter (bvo) broed-plaatsen voor de totale broedplaats (inclusief de bedrijfsruimten, horeca, etc.) in Amsterdam en in de MRA.	116.805 (2018)	124.321	136.805	128821
2	Aantal CAWA-ateliers in Amsterdam en in de MRA.	1.920 (2018)	1.997	2.220	2097
3	Aantal toewijzingen door de CAWA van atelierruimtes.	650 (2018)	938	700	1000
4	Aantal 3package deal toptalenten dat gehuisvest is (woonruimte en atelier).	15 (2018)	15	15	14

Broedplaatsen

- Broedplaatsen zijn nog niet opgenomen in het Strategisch Huisvestings-plan Kunst en Cultuur dus er is geen waarde voor de eerste indicator.
- De ontwikkeling van broedplaatsen in tenders is vorig jaar beter verlopen dan verwacht.
- Het aantal CAWA plaatsingen is nog niet definitief berekend maar ligt rond de 1000; iets hoger dan het resultaat van vorig jaar.
- Het oppervlak gerealiseerde broedplaatsen ligt lager dan verwacht doordat verschillende projecten zijn uitgesteld in verband met corona
- Het aantal CAWA plekken is daardoor ook lager. Daarnaast is deze onzeker door de tenderbroedplaatsen die nu zijn belegd maar waarvan het aantal plekken nog niet vast staat.

Activiteit 4.1.2.2

We laten het aanbod grootstedelijke én buurtgerichte culturele voorzieningen meegroeien met de stad, houden het onderhoudsniveau op peil en verduurzamen waar mogelijk.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage culturele voorzieningen waarvan het onderhoudsniveau minimaal 3 is. Gemeten wordt het onderhouds-niveau van die culturele voorzieningen die in gemeentelijk bezit zijn en/of waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft.	74% (2018)	82,6%	85%	85%
2	Energielabel dat minimaal de helft van alle cultuurgebouwen in bezit van de gemeente Amsterdam hebben.	G (2018)	G	G	G

(bedragen x € miljoen)

Doel 4.1.3

***Baten** 0,2 - **Lasten** 31,3*

Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie en onafhankelijk nieuws via een netwerk van bibliotheken en de lokale publieke omroep.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage Amsterdammers dat zich regelmatig informeert via de lokale publieke omroep.	50% (2018)	50%	50%	50%
2a	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 0 3 jaar.	9.891 (2018)	9.505	9.500	7275
2b	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 4 11 jaar.	50.801 (2018)	51.348	47.500	47202
2c	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 12 17 jaar.	33.469 (2018)	33.428	32.000	41561
2d	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: 18 66 jaar.	59.140 (2018)	49.572	58.000	
2e	Aantal Amsterdammers dat lid is van de OBA: ouder dan 66 jaar.	15.670 (2018)	13.252	15.500	13484

De waarden voor 2c en 2d zijn samengevoegd. (4.1.3)

Activiteit 4.1.3.1

We subsidiëren de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) zodat alle Amsterdammers toegang hebben tot kennis, cultuur en informatie en de OBA digitale geletterdheid, leven lang leren, ontmoeting en betrokkenheid bij stad en buurt stimuleert.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal bezoeken bibliotheken.	3.822.966 (2018)	3.849.048	3.900.000	1.776.416
2	Aantal uitleningen.	2.455.600 (2018)	2.256.460	2.350.000	
3	Aantal activiteiten educatief, cultureel en tentoonstellingen.	4.535 (2018)	7.606	6.500	

Activiteit 4.1.3.2

We subsidiëren de zendgemachtigde om onafhankelijk nieuws over de stad te maken en om Amsterdammers in staat te stellen zelf programma's te maken.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal kijkers lokale media gemiddeld per maand.	350.000 (2015)	347.000	314.000	
2	Aantal unieke bezoekers website en app lokale media gemiddeld per maand.	1,8 miljoen (2016)	1,6 miljoen	1,6 miljoen	
3	Aantal programmamakers dat gebruik maakt van Open Acces kanalen van de Publieke Omroep.	150 (2015)	1.250	200	

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	29,4	27,6	31,1	30,0	-1,1
Lasten	185,8	187,5	214,4	204,0	-10,4
Saldo	**-156,5**	**-159,9**	**-183,3**	**-174,0**	**9,3**

Het programmaonderdeel 4.1 heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 9,3 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 1,1 miljoen en lagere lasten van € 10,4 miljoen.

Baten

De totale baten van € 30,0 miljoen zijn € 1,1 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 2,0 miljoen doordat het pand voor het Nationaal Holocaust Museum later wordt overgedragen aan de Stichting Hollandse Schouwburg dan gepland. Het pand wordt in 2021 overgedragen wanneer de definitieve vergunning en de erfpachtuitgifte zijn geregeld.
- Lagere baten van € 0,2 miljoen doordat evenementen op het Westergasfabriek terrein niet konden doorgegaan vanwege de coronacrisis.
- Hogere huurbaten van € 0,6 miljoen door de overname van huurcontracten van Stichting Tolhuistuin, indexering van huren en nagekomen huurbaten.
- Hogere baten van € 0,3 miljoen door de afrekening van servicekosten met huurders over 2019, hier staan gelijk hogere lasten tegenover.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 204,0 miljoen zijn € 10,4 miljoen lager dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Lagere lasten van € 5,7 miljoen doordat minder subsidie is verstrekt aan culturele instellingen op grond van subsidieregeling "eenmalige aanvulling op Kunstenplansubsidie 2017-2020 voor instellingen die in zwaar weer verkeren als gevolg van de coronamaatregelen – fase 1 en 2". Op basis van een eerste inventarisatie van de verliezen hebben wij € 17,0 miljoen uit de Noodkas beschikbaar gesteld voor de culturele sector. De verliezen bleken lager dan aanvankelijk was ingeschat. Dit komt doordat instellingen meer kosten hebben bespaard, meer aanspraak konden maken op generieke en specifieke rijksregelingen en verliezen op moesten vangen binnen de eigen reserves.
- Lagere lasten van € 5,1 miljoen doordat de subsidie voor het Nationaal Holocaust Museum in 2021 wordt verstrekt. Dit komt door uitstel van de overdracht van het pand waarin het museum wordt gevestigd vanwege vertraging in de vergunningverlening en de erfpachtuitgifte.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat een aantal evenementen en herdenkingen vanwege de Coronacrisis niet konden doorgegaan.
- Hogere lasten van € 0,5 miljoen door de liquidatie van NV Hollandais. Met het opheffen van de NV Hollandais komen de panden in eigendom van de gemeente. De panden waren al in beheer bij de gemeente en de beheerlasten voor onder andere onderhoud kunnen door de liquidatie niet meer worden geïnd. Tegenover deze eenmalig hogere kosten staat dat de panden structureel met een positief resultaat worden geëxploiteerd.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen voor onder andere opstalverzekeringen door gestegen verzekeringspremies en toegenomen waarde van panden. Deze lasten worden doorberekend als servicekosten aan de huurders en zijn per saldo neutraal.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	1,4	1,0	5,0	5,0	0,0
Toevoegingen reserves	0,2	0,0	0,0	0,3	0,3
Mutatie reserves	**1,2**	**1,0**	**5,0**	**4,7**	**-0,3**

Toevoegingen

De Egalisatiereserve Kunstenplan is ingesteld zodat middelen die beschikbaar zijn voor het kunstenplan ook daarvoor worden ingezet. De toevoeging aan deze reserve is € 0,3 miljoen hoger dan begroot.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Kunstenplan 2017-2020	127.980.533	127.980.533
2. Openbare Bibliotheek Amsterdam	27.057.322	27.057.322
3. Publieke Omroep Amsterdam	3.867.383	3.867.383

1. In 2020 ontvingen instellingen op basis van het Kunstenplan 2017-2020 € 128,0 miljoen aan subsidies:
   - € 84,5 miljoen voor de instellingen van de Amsterdamse Basis-infrastructuur.
   - € 34,9 miljoen als subsidie verstrekt door het Amsterdam Fonds voor de Kunst voor de vierjarige regeling, de tweejarige regeling, het innovatiebudget en projectsubsidies.
   - € 8,6 miljoen voor de instellingen in het cluster cultuureducatie.

2. Aan de Openbare Bibliotheek Amsterdam hebben we een subsidie van € 27,1 miljoen verstrekt voor de exploitatie van de hoofdvestiging en de overige vestigingen.

3. Aan de Publieke Omroep Amsterdam hebben we € 3,9 miljoen subsidie verstrekt, voornamelijk voor de nieuwsvoorziening AT5.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Voor het behalen van de doelen en de activiteiten van het Kunstenplan is de gemeente afhankelijk van de uitvoering door kunst- en cultuurinstellingen. Als de plannen van kunsten cultuurinstellingen onvoldoende worden waargemaakt door bijvoorbeeld grote financiële tegenvallers of juridische geschillen, komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan. Corona heeft een grote financiële impact op de gehele kunst- en cultuursector, dus ook voor kunst- en cultuurinstellingen in het Kunstenplan 2017-2020 én het nieuwe Kunstenplan 2021-2024. Hoe de impact van de coronamaatregelen zich de komende periode gaat ontwikkelen is ongewis.	We voeren ten minste eens per jaar monitor-gesprekken met instellingen in de Amsterdam Bis en het Cluster Cultuureducatie over inhoudelijke en financiële prestaties. Het AFK voert deze gesprekken met de overige instellingen in het Kunstenplan. Voor 2020 heeft de gemeente Amsterdam een incidentele steunmaatregel getroffen vanwege de gevolgen van de corona-maatregelen voor de kunst- en cultuurinstellingen. Doordat de impact in 2021 en verder ongewis is, krijgen de kunst- en cultuurinstellingen voor 2021 de ruimte om te reorganiseren en de programmering aan te passen aan de corona-maatregelen, passend binnen de eerder ingediende plannen voor 2021-2024 van de betreffende instellingen.
2. De uitvoering van het Kunstenplan valt gedeeltelijk onder verantwoordelijkheid van het AFK. Als het AFK een deel niet kan uitvoeren door bijvoorbeeld financiële tegenvallers of problemen in de organisatie, komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan.	We zijn een samenwerkingsovereenkomst met het AFK aangegaan waarin de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor uitvoeren van het Kunstenplan en ieders verplichtingen zijn vastgelegd. We houden de uitvoering in de gaten door intensief overleg op ambtelijk en bestuurlijk niveau waarbij we ook de jaarlijkse verantwoording van het AFK bespreken en beoordelen.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. Voor het behalen van de doelen en de activiteiten van het Kunstenplan is de gemeente afhankelijk van de uitvoering door kunst- en cultuurinstellingen. De plannen van kunst- en cultuurinstellingen kunnen onvoldoende worden waargemaakt door grote financiële tegenvallers en (gedeeltelijke) sluiting als gevolg van de corona-maatregelen. Hiermee komen de doelstellingen van de gemeente onder druk te staan.	Voor 2020 heeft de gemeente Amsterdam een incidentele steunmaatregel getroffen vanwege de gevolgen van de corona-maatregelen voor de kunst- en cultuurinstellingen. Ter compensatie van de verliezen is € 11,3 miljoen aan de Kunst en cultuurinstellingen verstrekt.

Beleidskaders

- Hoofdlijnen kunst en cultuur 2017-2020: beschrijft de inhoudelijke doelen van het cultuurbeleid voor deze periode. Het bevat de aanwijzing van culturele instellingen in de Amsterdam Bis (Amsterdamse Basisinfra-structuur) en het beleidskader voor de taken van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK).
- Kunstenplan 2017-2020: is in december 2020 vastgesteld en beschrijft hoe het cultuurbeleid vanuit de Hoofdlijnen wordt uitgevoerd. Het bevat onder meer een verdere uitwerking van beleidsdoelstellingen rond cultuureducatie.
- Convenant Basispakket Kunst- en Cultuureducatie: een formalisering van de samenwerking tussen de gemeente, de stadsdelen, de schoolbesturen van het primair onderwijs, Pabo en kunstvakopleidingen over de invoering van het Basispakket kunst- en cultuureducatie. Het gaat om de inrichting van voorzieningen voor scholen rond cultuureducatie.
- Uitvoeringskader Kunst in de Openbare Ruimte 2018-2020: beschrijft een gecoördineerde aanpak om meer kunst in de openbare ruimte te krijgen.
- Amsterdamse referentienorm en maatschappelijke voorzieningen: met de afspraken in de Amsterdamse referentienorm zorgen we ervoor dat we maatschappelijke functies bewaken vanuit de uitvoering van Koers 2025 waarin de ambities voor de nieuw te bouwen woningen zijn vastgelegd.

3.4.2 Erfgoed

De gemeente benut de cultuurhistorische waarden optimaal bij de groei van de stad. Dat geldt niet alleen voor het in stand houden van de bestaande historische kwaliteiten van de grachtengordel maar ook voor het behouden van het jongere erfgoed in de voor- en naoorlogse wijken.

Belangrijke ontwikkelingen

Ondanks de lockdowns van het afgelopen jaar konden we de werkzaamheden op locatie die nodig zijn voor een zorgvuldige toetsing van plannen voor erfgoed voortzetten dankzij een Corona-protocol. Ook het archeologisch onderzoek op locatie is voortgezet. Verder kon ook het grootste publieksevenement voor erfgoed in de stad, de Open Monumentendag, gelukkig in aangepaste vorm doorgaan.
Het nieuwe informatiecentrum voor het Werelderfgoed in de stad is nagenoeg voltooid. De opening ervan is naar aankomend jaar verschoven.
Het bouwhistorisch en archeologisch onderzoek ten behoeve van het inrichten van de werkprocessen voor vernieuwing van bruggen en kades is voortgezet.
Naast de reguliere projecten werd in 2020 grootschalig archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Uitdammerdijk bij Uitdam, in het Amsterdamse deel van de versterking van de Markermeerdijken.
Grote maatschappelijke aandacht en interesse voor het behoud van erfgoed van de stad was ook in 2020 merkbaar. Veel maatschappelijke aandacht was er bijvoorbeeld voor de aanwijzing tot monument van het woonhuis van Etty Hillesum.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 4.2.1 — ***Baten** 0,5 - **Lasten** 3,8*

Het Amsterdamse erfgoed heeft en behoudt zijn cultuurhistorische waarde, wordt op passende manier benut en vertelt het verhaal van de stad.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage "goed" dat de gemeente in de monitor erfgoedinspectie toont op onderwerpen over archeologie en monumentenzorg in relatie tot andere Nederlandse gemeenten.	90% (Monitor 2017-2018)	90%	90%	90%

In de laatste Erfgoedmonitor 2019-2020 heeft Amsterdam een positieve score van 90%.

Activiteit 4.2.1.1

We onderzoeken de boven- en ondergrondse cultuurhistorische waarden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal onderzoeken Monumenten (cultuurhistorische waarde van gebouwen en gebieden).	100 (2014)	345	325	394
2	Aantal onderzoeken Archeologie	10 (2014)	24	15	18

We hebben onderzoek gedaan naar het boven- en ondergrondse erfgoed in nieuwe stadswijken en daarover adviezen uitgebracht. Vanwege de niet aflatende gebiedsontwikkelingen, de wens voor een aardgasvrije stad en infrastructurele maatregelen waren dit er meer dan vorig jaar.
Door het rijk zijn gelden toegekend voor het opstellen van een visie op hergebruik, transformatie en verduurzaming van leegstaande kerkgebouwen.
Archeologisch onderzoek werd uitgevoerd in het kader van bouwprojecten, variërend van begeleidingen van funderingsherstel en waardestellende onderzoeken (IVO's) tot volledige opgravingen.
Er zijn in totaal 12 gebouwen, objecten en complexen aangewezen tot gemeentelijk monument. In december is het IJ-plein aangewezen tot beschermd stadsgezicht.

Activiteit 4.2.1.2

We adviseren over het respectvol omgaan met en passend gebruik van boven- en ondergronds erfgoed.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal adviezen Monumenten.	1.200 (2014)	1876	1.500	1523
2	Aantal adviezen Archeologie.	140 (2014)	190	180	236

Het aantal adviezen over verbouwingen neemt na de hausse in 2018 licht af van 1876 naar 1523. De afname bevindt zich met name in het segment van de extra grote bouwplannen met een publieke functie.
Grote projecten waaraan is bijgedragen waren onder meer: ontwikkeling van het Universiteitskwartier, Artis en het Amsterdam Museum.
Het aantal archeologische adviezen is toegenomen ten opzichte van 2019, hetgeen te verklaren is door een toenemend aantal projecten gerelateerd aan het programma van het herstel van kaden en bruggen en de advisering voor Weesp.

Activiteit 4.2.1.3

We delen kennis over de cultuurhistorie in en over de stad.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal informatie- en publieks-evenementen (inloopavonden, etc.).	80	81	60	36
2	Aantal bezoekers Open Monumenten-dagen.	35.000 (2012)	(globaal gemeten) 35.000	35.000	7.000
3	Aantal bezoekers Nationale Archeologie-dagen.	350 (2018)	350	350	0
4	Aantal jaarlijks opgeleverde educatie-projecten en - producten.	2	13	15	7
5	Aantal aanpassingen bij de kernregistratie.	0 (2018)	11	5	173

Toelichting 4.2.1.3.1
Vanwege corona hebben vorig jaar aanzienlijk minder informatie en -publieks-evenementen kunnen plaatsvinden.

Toelichting 4.2.1.3.2/3
Vanwege de maatregelen rond corona heeft de Open Monumentendag in vereenvoudigde vorm plaatsgevonden en zijn de Nationale Archeologiedagen afgelast.

Toelichting 4.2.1.3.4
In het afgelopen jaar zijn twee publicaties verschenen waarin de resultaten van maatschappelijk- cultuurhistorisch en archeologisch onderzoek in de stad op een publieksvriendelijke manier zijn opgenomen.

Toelichting 4.2.1.3.5
Een bulkaanpassing is gedaan in het kader van de transitie van de Wkpb naar de landelijke voorziening Beter Kenbaar.

Verbonden partijen

NV Stadsherstel Amsterdam
Stadsherstel helpt door monumenten en beeldbepalende panden in Amsterdam te restaureren, een passende bestemming te geven en te verhuren.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	0,7	0,5	0,5	0,5	0,1
Lasten	4,4	3,8	3,5	3,8	0,3
Saldo	**-3,7**	**-3,4**	**-3,0**	**-3,3**	**-0,3**

Het programmaonderdeel 4.2 Erfgoed heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 0,2 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 0,1 miljoen en hogere lasten van € 0,3 miljoen.

Baten
De totale baten van € 0,5 miljoen zijn € 0,1 miljoen hoger dan begroot.
- Deze afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten
De totale lasten van € 3,8 miljoen zijn € 0,3 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt voornamelijk door:
- Hogere personeelslasten van € 0,2 miljoen voor de uitvoering van de wettelijke taken, zodat de kwaliteit en de uitvoering van de wettelijke taken blijft gewaarborgd.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0
Toevoegingen reserves	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**-0,5**	**0,2**	**0,1**	**0,1**	**0,0**

Onttrekkingen
De onttrekking aan de reserve Opzetten landelijke erfgoedregistratie is gelijk aan de begroting.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Gebrek aan kennis en beleving van monumenten weerhoudt de bewoners en ondernemers ervan het erfgoed te waarderen. Daardoor komt de noodzaak voor behoud onder druk te staan.	Wij zorgen voor onderzoek, advies en voorlichting over erfgoed.
2. Cultuurhistorie is niet voldoende gekoppeld aan ruimtelijke processen. Daardoor neemt de ruimtelijke kwaliteit en de bijdrage van erfgoed aan de leefbaarheid van de stad af.	We starten al vroeg met vooroverleg over het belang van de inpassing van erfgoed in ruimtelijke processen.
3. Het erfgoed wordt onvoldoende benut. Daardoor neemt de kans op verval van het erfgoed toe.	We overtuigen organisaties van de economische waarde van het erfgoed en helpen dit duurzaam te benutten.

Beleidskaders

- Erfgoedwet en enkele onderdelen van de Monumentenwet. Hierin is het begeleiden en adviseren voor vergunningaanvragen bij verbouwingen van voor monumenten en de archeologische monumentenzorg geregeld.
- De Wet op de ruimtelijke ordening waarin het cultuurhistorisch onderzoek voor bestemmingsplannen en gebiedsontwikkeling is geregeld.
- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht waarin de advisering voor de vergunningverlening bij verbouwingen van monumenten is geregeld.
- Gemeentelijke erfgoedverordening 2015 waarin het inventariseren, waarderen, beschrijven en aanwijzen van gemeentelijke monumenten en gemeentelijk beschermde stadsgezichten is geregeld. Verder is in deze verordening ook de advisering en vergunningverlening voor gemeentelijke monumenten en de archeologische monumentenzorg geregeld.
- Programma van Eisen voor aanpassingen aan monumenten 2016 waarin de advisering over aanpassingen en verbouwingen (waaronder verduurzamingsingrepen) aan monumenten is geregeld.

Programma 5 | Portefeuillehouder: wethouder Moorman

3.5 Onderwijs

Alle kinderen en jongeren hebben zo goed mogelijke ontwikkelkansen. Zo kunnen zij met succes de school doorlopen die past bij hun keuze en mogelijkheden. En kunnen zij meedoen in de maatschappij. Wij bieden een nieuwe kans aan volwassenen die moeite hebben met de Nederlandse taal, digitale vaardigheden en financiële vaardigheden.

Highlights

➔ Gevolgen corona voor kansengelijkheid
De tijdelijke schoolsluitingen vanwege corona hadden grote invloed op kansengelijkheid. Onderzoek laat zien dat de meerderheid van kinderen door de sluiting van scholen achterstanden oploopt, in grotere mate bij kinderen uit kwetsbare gezinnen. We hebben maatregelen genomen om de schade te beperken en weer in te halen, maar dit heeft niet kunnen voorkomen dat vaardigheden op het gebied van taal en rekenen harder achteruit zijn gegaan en de verschillen tussen leerlingen groter zijn geworden. Incidentele inzet van inhaal- en ondersteuningsprogramma's is niet voldoende om te voorkomen dat de impact van corona de komende jaren nog zichtbaar is. Veel kinderen lopen een vertraging op. De komende jaren is veel extra inzet nodig om de vertraging in te halen.

➔ Aanpak gevolgen corona: MidzomerMokum, noodopvang, laptops en het taaloffensief
Sinds de eerste lockdown in maart en de sluiting van alle scholen, helpen we de kinderopvang en de scholen bij de noodopvang voor kwetsbare kinderen en kinderen van ouders met cruciale beroepen. We helpen ook bij het thuisonderwijs en met verschillende praktische zaken. Zo hebben we direct na de eerste lockdown in samenwerking met schoolbesturen ruim 6500 laptops en 700internetverbindingen via scholen verspreid aan leerlingen en scholieren die daarover niet beschikten.
Daarnaast hebben we in de zomer een uitgebreid zomerprogramma voor kinderen en jongeren tussen 0 en 24 jaar opgezet: MidzomerMokum. Hierin hebben duizenden kinderen en jongeren kunnen deelnemen aan zomerscholen, sportactiviteiten en culturele workshops in alle zeven stadsdelen.
Met de focus op kinderen en jongeren die dit het hardste nodig hebben.
Het middelbaar beroepsonderwijs hebben we extra ondersteuning geboden, bijvoorbeeld door bij te dragen aan projecten die tot meer stage- en leerplekken moeten leiden, zoals het Stagehotel NH Zuid.

➔ Aanpak lerarentekort
Het Amsterdams basisonderwijs kampt nog altijd met een groot lerarentekort van ruim 10%. Om het tekort terug te dringen hebben we samen met het onderwijs, de opleiders en het ministerie de aanpak geïntensiveerd via het Noodplan lerarentekort Amsterdam. Door de intensieve aanpak is het tekort in 2020 met 20% teruggelopen en zijn de tekorten gelijkmatiger verdeeld over de scholen en stadsdelen.

Programma 5 | Portefeuillehouder: wethouder Moorman

3.5 Onderwijs

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	68,3	67,9	66,9	66,7	-0,2
Lasten	243,1	268,0	260,7	259,8	-0,9
Saldo	**-174,7**	**-200,1**	**-193,8**	**-193,1**	**0,7**

Dit programma heeft een positief resultaat van € 0,7 miljoen ten opzichte van de begroting. Omdat dit programma uit één programmaonderdeel bestaat wordt de tabel hier niet verder toegelicht. Kijk voor een financiële toelichting onder programmaonderdeel 5.1

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	28,1	27,7	28,7	30,7	2,0

3.5.1 Onderwijs

Alle kinderen en jongeren hebben zo goed mogelijke ontwikkelkansen. Zo kunnen zij met succes de school doorlopen die past bij hun keuze en mogelijkheden. En kunnen zij meedoen in de maatschappij. Wij bieden een nieuwe kans aan volwassenen die moeite hebben met de Nederlandse taal, digitale vaardigheden en financiële vaardigheden.

Belangrijke ontwikkelingen

Aanpak kansengelijkheid onderwijs

Door de coronacrisis is de ongelijkheid in het onderwijs zichtbaarder geworden en urgenter. We hebben via de bestaande voorzieningen Vroegschool (groep 1 en 2), Kansenaanpak primair onderwijs (groep 3-8) en Kansenaanpak voortgezet onderwijs extra geïnvesteerd op de plekken waar dit hard nodig is. Om extra ondersteuning te bieden aan kinderen die door de schoolsluiting in het voorjaar een (grotere) achterstand hebben opgelopen, hebben we in 2020 extra geïnvesteerd in Zomerscholen en de Kopklassen. Via de zogenoemde PIEK-aanpak met onder andere de Brede Brugklas Bonus hebben we gewerkt aan het tegengaan van vroege selectie en de scheiding tussen ontwikkeling binnen school en buiten school.[1]

Voortgang burgerschap en onderwijssegregatie

Ontwikkelingen als de Black Lives Matter-beweging en de moord op Samuel Paty onderstrepen nog eens het belang van het beleid Amsterdammerschap in het onderwijs. In 2020 hebben 193 primair onderwijs-scholen uit de verordening Lokaal Onderwijsbeleid Amsterdam (VLOA) een voorziening Burgerschap aangevraagd. De scholen gebruikten die voor projecten als: Oorlog in mijn Buurt, Fawaka wereldburgerschap, Gelijk=Gelijk, Welkom in Mijn Wijk en Vreedzame school. Daarnaast hebben 1.800 leerlingen van 80 klassen van 48 primair onderwijs-scholen meegedaan met de debatbattle van Discussiëren kan je Leren. De segregatiemonitor primair onderwijs 2019/20 is op 9 november 2020 verschenen en laat zien dat de segregatie niet is toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

Middelbaar beroepsonderwijs

Samen met de Amsterdamse mbo's hebben we ons ingezet voor toekomstbestendig middelbaar beroepsonderwijs en een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Door te focussen op thema's zoals 'tekorten techniek' en'tekorten zorg' hebben we verbinding gelegd tussen projectplannen van mbo's en de maatschappelijke opgave van de stad. Daarnaast hebben we gewerkt aan een optimale schoolloopbaan voor alle mbo-studenten, met specifieke aandacht voor studenten in een kwetsbare onderwijspositie. Dit hebben we gedaan met de Amsterdamse plusscholen, de inzet van het MBO-Jeugdteam, het jongerenpunt en het overstapdashboard.

Schooltuinen

In 2020 bestonden de Amsterdamse schooltuinen 100 jaar. Hoewel door corona het jaar anders verliep dan gepland, hebben we verschillende activiteiten georganiseerd om dit te vieren. De bioscoopfilm "1 jaar rond met je handen in de grond" is in oktober in première gegaan. De film wordt ook landelijk gepromoot door het project "jong leren eten". Verder heeft een schoolklas getuinierd in de tuin van het Rijksmuseum en tot de lockdown was er een expositie in het Stadsarchief. De medewerkers van het Rijksmuseum zijn zo enthousiast dat we de samenwerking in 2021 voortzetten.

Schoolgebouwen en schoolpleinen opgeleverd

In 2020 hebben we 6 nieuwe en vernieuwde schoolgebouwen opgeleverd. Daarnaast hebben we 14 andere bouwprojecten / schoolgebouwen opgeleverd, waaronder uitbreidingen en tijdelijke huisvesting. Tenslotte hebben we 19 groene schoolpleinen toegevoegd en 7 scholen van een gezond binnenklimaat voorzien.

1 Het gaat dan specifiek om PIEK aanpak
1 Allesinéénschool > schooljaar 2019 2021 4 scholen. Totaal ruimte over 4 jaar voor 18 tot 20 scholen.
2 Brede Brugklas Bonus > schooljaar 2019 2023 4 jaren. Totaal 7 voortgezet onderwijsscholen.
3 Amsterdamse Familie Scholen > schooljaar 2019 2023 4 jaren. Totaal 10 familie scholen, 8 po en 2 vo.

Taaloffensief

Corona heeft ook grote impact gehad op het Taaloffensief. Het fysieke aanbod kwam grotendeels stil te liggen en kwetsbare doelgroepen waren moeilijk te bereiken. Door een online taalaanbod te organiseren en waar nodig te werken in kleinere groepen, zijn in 2020 toch 4.292 Amsterdammers gestart met een taalcursus.

Specifieke beleidsdoelen

In de tabellen met doelen, activiteiten en indicatoren tonen we de Begroting 2020. Dit betreft de stand bij de Najaarsnota 2020, de laatste vastgestelde begroting.

(bedragen x € miljoen)

Doel 5.1.1

***Baten** 59,2 - **Lasten** 100,4*

Kansengelijkheid: Iedere Amsterdammer krijgt de kans om zich, ongeacht zijn of haar achtergrond, via onderwijs, te ontwikkelen tot wie hij of zij kan of wil zijn.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1a	Alle peuters gaan naar een voorschool (Bereik alle peuters).	47% (2018)	48%	47%	47%
1b	Alle peuters gaan naar een voorschool. Bereik doelgroeppeuters.	73% (2018)	75%	72%	74%
2a	Verkleinen van verschil in schooladviezen tussen kinderen van verschillende sociaal-economische achtergrond.	12% (2018)	11,8%	11,8%	12%[2]
2b	Verkleinen tussen wijken met een verschillende sociaal-economische achtergrond.	15% (2018)	15,3%	15,3%	15%
3a	Basisscholen zijn een betere afspiegeling van de buurt.	79% (2018)	79%	79%	79%
3b	Basisscholen zijn gemengd of zeer gemengd.	96% (2018)	96%	96%	96%
4	Minder Amsterdammers laaggeletterd (Percentage uitstroom gemeentelijk aanbod op niveau geletterd).	11% (2017)	13%	13%	9%

Activiteit 5.1.1.1

We bieden peuters kwalitatief hoogwaardige voorschoolse educatie aan, zodat zij een goede start op de basisschool kunnen maken.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage bereik doelgroep 2,5-4 jaar.	n.v.t.	75%	72%	74%

Door corona is er in het voorjaar en de zomer van 2020 sprake geweest van een lagere instroom in de voorschool. De kinderopvang was enkele maanden gesloten en sommige ouders waren terughoudend om hun kinderen te brengen. Dit heeft bij de najaarsnota geleid tot een aangepaste doelstelling voor 2020. Na de zomer zagen we weer een toeloop naar de voorschool, waardoor aan het einde van het jaar de deelname weer vrijwel op het niveau zat van eind 2019. We hebben echter door de coronacrisis niet onze ambitie waar kunnen maken om meer kinderen te bereiken. We hebben ouders één-op-één geprobeerd te benaderen, vooral via de Ouder- en Kindteams. Daarnaast hebben we vanwege de coronabeperkingen vooral digitale middelen toegepast zoals een digitale Dag van de Voorschool.

Activiteit 5.1.1.2

We investeren extra in kinderen en jongeren (0-27 jaar) die vanwege hun achtergrondkenmerken niet tot optimale ontwikkeling komen en wiens participatiekansen belemmerd worden.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Afstroom klas 3 VO hoe leerlingen van laag opgeleide ouders het doen ten opzichte van leerlingen met hoog opgeleide ouders.	18% (2015)	15%	Afname	OIS komt nog met cijfers
2	Aantal behaalde startkwalificaties binnen groepen van gelijk basisschooladvies en onderwijsniveau.	PM	80%	PM	80%
3	PM na vaststelling Kansengelijkheidsplan.		n.v.t.	PM	Zie toeliching[3]

2 Er wordt gekeken naar het gemiddelde verschil in havo en vwo adviezen tussen de scholen met verschillende leerlingpopulaties. Hiervoor zijn de scholen ingedeeld in 5 schoolgroepen. Het verschil tussen elk opeenvolgende schoolgroep wordt berekend. Het gemiddelde van de verschillen tussen elke van deze groepen is het hiergenoemde percentage. Bij indicator 2b wordt hetzelfde gedaan maar dan met de verschillen tussen de gebieden

3 Het kansengelijkheidsplan voor de jeugd is uitgewerkt in de stedelijke aanpak tegengaan kansenongelijkheid, waarover middels de eerste voortgangsbrief in de gemeenteraad is gesproken op 20 januari 2021. Hierin zijn (nog) geen overkoepelende indicatoren vastgesteld..

In 2020 hebben we het Kenniscentrum Kansengelijkheid opgericht. Dit kenniscentrum richt zich op onderzoeksvragen op het gebied van gestapelde problematiek vanuit verschillende domeinen, zoals jeugd, onderwijs, huisvesting, gezondheid, zorg en arbeidsmarkt. Het eerste werkprogramma van het kenniscentrum gaat over de gevolgen van de coronacrisis op de ongelijkheid. Daarnaast is de uitvoering van de stedelijke aanpak kansenongelijkheid gestart, waarmee de prioriteit van het tegengaan van kansenongelijkheid collegebreed is bekrachtigd. In de stedelijke aanpak beschrijven we hoe de gemeente samen met maatschappelijke partners, het bedrijfsleven en het Rijk kansenongelijkheid tegen gaat.

Activiteit 5.1.1.3

We bieden volwassen Amsterdammers de kans om deel te nemen aan een professionele cursus om hun basisvaardigheden te ontwikkelen (taal, financiële en digitale vaardigheden).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal deelnemers dat per jaar start met een professionele cursus.	4.939	5.908	4.000	4.292
2	Percentage volledig doorlopen cursussen dat per jaar is afgerond.	73%	74%	73%	79%
3	Basaal taalniveau: percentage van de deelnemers aan een professionele cursus behaalt niveau A2/1F.	23%	44%	27%	26%
4	Geletterd: percentage van de deelnemers aan een professionele cursus behaalt niveau B1/2F.	11%	16%	13%	13%

Ondanks corona is het bereik van deelnemers aan de cursussen op peil gebleven en is het percentage volledig doorlopen cursussen zelfs iets hoger; er is minder uitval. Trajecten hebben een vaste tijdsduur, een doorlopen traject wil niet perse zeggen dat mensen daarmee niveau A2 of B1 behalen, startniveau en leersnelheid zijn mede bepalend voor het te behalen niveau. Het percentage deelnemers dat niveau geletterd heeft behaald (B1/2F) ligt lager dan vorig jaar, maar is wel conform de begroting. Het percentage dat A2 heeft behaald, blijft achter bij vorige jaar en bij de begroting. Dit heeft alles te maken met de maanden van lockdown. Een taal leer je vooral door hem te gebruiken. In het Taaloffensief is dan ook veel aandacht voor praktijkgericht leren en taalcontact buiten de les, o.a. met een behulp van een portfolio. Dat was tijdens de lockdown slechts beperkt mogelijk.

(bedragen x € miljoen)

Doel 5.1.2

***Baten** 7,6 - **Lasten** 149,6*

Kwaliteit: Ieder kind krijgt goed onderwijs in een kwalitatief goede schoolomgeving.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Elke school heeft voldoende, bevoegde leraren.	-200 fte (tekort) (2018)	-384 fte (tekort)	+125 fte (toename) t.o,v. 2019	-280 fte (tekort)
2	Toename van het aantal kinderen dat naar een kinderopvang, school of afdeling van goede kwaliteit gaat.	PO: 98,6%	PO: 99%	PO: 99%	PO: 97%[4]
3	Negatieve inspectieoordelen over kinderopvang, primaire onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.	KO: 5% (rode locaties) PO, VO, MBO: 6% (2018)	KO: 5% VO: 1,4%[5]	KO: 5%	KO:4% PO: 4%[6] VO:3,5%[7] Mbo>0%
4	Percentage van 23-jarigen heeft een startkwalificatie.	73% (2013)	80%	80%	80%
5	Alle Amsterdamse leerlingen hebben les in een gezond schoolgebouw.	PO/SO: 70%, VO: 45%	PO/SO: 80%, VO: 55%	PO/SO: 85% VO: 65%	PO/SO: 85% VO: 65%

4 Er zijn 9 v.d. 263 inspectielocaties als onvoldoende beoordeeld, hierbij zijn het basisonderwijs, SBO, SO en VSO meegenomen.
5 In 2019 is een andere rekenmethode toegepast dan in 2020. Met de rekenmethode van 2020 zou het percentage afdelingen in het voortgezet onderwijs van onvoldoende kwaliteit 5% zijn geweest. Hiermee is een dalende trend te zien van 5% in 2020 naar 3,5% in 2019.
6 De inspectie van het onderwijs is anders gaan beoordelen, niet meer per school maar enkel nog per bestuur met een steekproef onder haar scholen. Hierdoor is niet meer van alle scholen een oordeel bekend. Het hier genoemde cijfer is het aantal locaties dat als oordeel onvoldoende heeft.
7 Dit betreft in absolute aantallen 6 onvoldoende afdelingen in het voortgezet onderwijs.

Door het Noodplan lerarentekort en onze interventies uit de lerarenagenda is het lerarentekort met 20% teruggedrongen. De imago- en wervingscampagne Liever voor de klas, de daaraan verbonden Helpdesk, de crashcourses voor zijinstromers en het Servicecentrum voor woningen, parkeervergunningen en vergoedingen vervoer zijn succesvol. We hebben ook geïnvesteerd in de begeleiding van zij-instromers en een goed voortraject. Verder hebben we de aantrekkelijkheid van het beroep verbeterd via projecten als Leraar voor een dag en Mokum Meestert. Tenslotte hebben we gewerkt aan het behouden van leraren en schoolleiders voor de stad door het aanbieden van leergangen, reiskostenregelingen, parkeervergunningen en het ondersteunen van directeuren.

De coronacrisis en het lerarentekort heeft scholen onevenredig geraakt, waarmee het verschil in kwaliteit tussen scholen urgenter en zichtbaarder is geworden. Wij blijven in gesprek met scholen en denken samen met hen na over gepaste interventies.

In het voortgezet onderwijs is het aantal scholen met afdelingen die onvoldoende beoordeeld licht gedaald. Opvallend is dat alle afdeling die eind 2020 een beoordeling “onvoldoende” hebben nieuw zijn. Alle afdeling die eind 2019 een onvoldoende beoordeling hadden hebben dit in 2020 niet meer. Wij blijven in gesprek met scholen en bespreken samen op welke manier wij hen kunnen ondersteunen.

Activiteit 5.1.2.1

We ondersteunen scholen en leraren ter versterking van de onderwijskwaliteit en we stimuleren dat Amsterdamse leerlingen goed voorbereid worden op de toekomst, door extra te investeren in de randvoorwaarden voor optimale ontwikkeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal leerlingen per aantal leraren per school po.	14,4 (2018)	14,2	14,3	15,78
2	Percentage scholen met conciërges, vakleerkrachten cultuur en vakleer-krachten bewegingsonderwijs.	93% (2018)	94,6%	95%	95%
3	Dekking docenten per tekortvak VO.	95% (2018)	95%	95%	95%
4	Percentage kinderen op de wachtlijst voor voorschool.	6% (2018)	5%	Maximaal 5%	5%

Activiteit 5.1.2.2

We zorgen voor voldoende en gezonde schoolgebouwen en we investeren in groene en uitdagende schoolpleinen, verspreid over de stad.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal op te leveren gezonde en duurzame schoolgebouwen.	PO/SO: 22, VO: 2 (2018)	PO/SO: 12, VO: 4	PO/SO: 4 VO: 3	PO/SO: 4 VO: 3
2	Aantal op te leveren nieuwe en vernieuwde schoolgebouwen.	27 (2018)	21	6	6
3	Aantal op te leveren groene en uitdagende schoolpleinen.	20 (2018)	22	19	19
4	Bij elk investeringsbesluit (plaberum) is er ruimte voor onderwijs volgens de referentienormen.	100%	8 = 100%	100%	100%

In Amsterdam draait al enige jaren het Programma Gezonde Schoolgebouwen Amsterdam. Dit programma is erop gericht het luchtklimaat in scholen te verbeteren. In 2020 zijn er 7 scholen opgeleverd. Vanwege corona hebben zich in 2020 veel meer scholen aangemeld voor deelname aan het programma. De uitvoering vindt vanaf 2021 plaats.

8 Vanaf 2020 is de ratio gebruikt zoals die landelijk wordt gehanteerd door DUO. Hierdoor wijkt deze af van voorgaande jaren. De ratio in 2019 volgens de methode die DUO hanteert was 15,7, in 2018 was deze 15,4 leerlingen per leerkracht.

We hebben alle schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs met een bouwjaar van voor 1960 onderzocht op mogelijke aanwezigheid van loden waterleidingen, met als doel deze op te sporen en indien aanwezig te vervangen. In totaal hebben we in 2020 111 schoolgebouwen in het primair onderwijs onderzocht, daarvan zijn er 2 nog in behandeling. De andere schoolgebouwen (109) en alle onderzochte voorgezet onderwijs-scholen hebben het predicaat “drinkwater veilig”.

Activiteit 5.1.2.3

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk Amsterdammers met een startkwalificatie van school komen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (BBV-verplicht)	0,4% (2015/2016)	0,3%	Maximaal 0,3%	0,5%
2	Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen) (BBV-verplicht)	2,5% (2015/2016)	2,9%	Maximaal 2,4%	2,8%
3	Percentage voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (BBV-verplicht)	3,1% (2014/2015)	3,2%	0 tot -2% (t.o.v. vorige)	1% afname t.o.v. voorgaand schooljaar

Door corona zijn alle scholen en opleidingen een groot deel van het jaar gesloten geweest. Zij waren deels aangewezen op aangepaste onderwijs-programma’s en online lessen. Daarnaast kon Leerplicht in de periode van maart tot en met augustus 2020 niet handhaven, waardoor het niet mogelijk was processen-verbaal op te maken. Deze ontwikkelingen hebben de verzuimcijfers sterk beïnvloed. Hierdoor is het niet mogelijk om conclusies te trekken over het al dan niet behalen van de gestelde doelen.

Verbonden partijen

In dit onderdeel is geen sprake van verbonden partijen.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	68,3	67,9	66,9	66,7	-0,2
Lasten	243,1	268,0	260,7	259,8	-0,9
Saldo	**-174,7**	**-200,1**	**-193,8**	**-193,1**	**0,7**

Baten

De totale baten van € 66,7 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 1,0 miljoen op de inkomsten voor onderwijs-achterstandenbeleid, omdat de definitieve toekenningsbeschikking van het Rijk incidenteel hoger uitvalt.
- Hogere baten van € 0,2 miljoen op inkomsten voor Volwasseneducatie, omdat de definitieve toekenningsbeschikking van het Rijk hoger uitvalt.
- Lagere baten van 0,9 miljoen:
  - doordat met twee schoolbesturen nog geen overeenstemming is bereikt over de zelf te betalen kosten (€ 0,7 miljoen).
  - door lagere huurinkomsten (€ 0,2 miljoen) doordat de corona-maatregelen leiden tot minder verhuur van de gymzalen.
- Lagere baten van € 0,5 miljoen voor de Wet Educatie en Beroeps-onderwijs (WEB). Door lagere regiobestedingen is € 0,5 miljoen aan het spaarsaldo 2020 toegevoegd.

Lasten

De totale lasten van € 259,8 miljoen zijn € 0,9 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 0,5 miljoen op de Lerarenagenda, doordat een aantal projecten in het onderwijs is vertraagd door de coronacrisis:
  - minder aanvragen (€ 0,2 miljoen) voor de Teambeurzen voor schooljaar 20-21, dan het subsidieplafond. Teambeurzen maken onderdeel uit van de Aanpak Lerarentekort.
  - Het onderdeel Omgaan met tekorten van het Noodplan is vertraagd bij het opstarten met als gevolg lagere uitgaven in 2020 (€ 0,2 miljoen).

  - Verder is er een lichte onderbesteding bij het servicecentrum, doordat er eind 2020 voor is gekozen om geen eigen CRM te bouwen maar hiervoor aan te haken bij het systeem dat Parkeren ontwikkelt.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor handhaving Leerplicht, waarvan € 0,1 miljoen op de uitvoering. De werkprocessen bij Leerplicht zijn geoptimaliseerd waardoor de taken met minder middelen zijn uitgevoerd.
- Hogere lasten van € 0,4 miljoen voor onvoorzien klein onderhoud aan diverse gemeentelijke panden. Voornamelijk voor brandveiligheid.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen voor de Schooltuinen. Een deel van de geplande onderhoudswerkzaamheden van volgend jaar zijn in 2020 uitgevoerd.
- Lagere lasten van € 0,6 miljoen voor overige afwijkingen die we verder niet toelichten, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	3,5	4,3	5,3	5,3	0,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**3,5**	**4,3**	**5,3**	**5,3**	**0,0**

Onttrekkingen

De gerealiseerde onttrekkingen aan de reserve Onderwijshuisvesting (€ 3,9 miljoen) en reserve voorschoollokalen (€ 0,3 miljoen) zijn gelijk aan de begroting. Het restsaldo (€ 1,1 miljoen) van de reserve Onderwijshuisvesting valt vrij overeenkomstig de begroting, waarna we de reserve opheffen conform de bestuursopdracht Reserves en Voorzieningen.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Onderwijshuisvesting	€ 149.500.000	€ 89.658.013
2. Verordening Lokaal Onderwijsbeleid Amsterdam (VLOA), Lerarenagenda, MBO-Agenda	€ 40.500.000	€ 50.886.181
3. Voor- en vroegschoolse educatie	€ 30.300.000	€ 19.828.253

1. We stellen aan de schoolbesturen middelen beschikbaar voor de uitvoering van onderwijshuisvestingprogramma's. We investeren daarbij in huisvesting van nieuwe scholen, uitbreiding, vervangende huisvesting en tijdelijke huisvesting. Daarnaast ontvangen schoolbesturen ook middelen voor onder andere huurvergoedingen, spoedaanvragen (onder andere asbestsaneringen) en het programma schoolpleinen. Het aangevraagde bedrag aan investeringen nemen we in het aanvraagjaar in de begroting op. Het uitgeven hiervan vindt in meerdere, latere jaren plaats. De geplande (investering)uitgaven in 2020 gecorrigeerd voor dit effect, bedroegen € 149,5 miljoen. De werkelijke (investerings)uitgaven in 2020 waren € 89,7 miljoen. Het verschil tussen de werkelijke en begrote uitgaven komt door een vertraging in de uitvoering, waardoor de uitgaven op een later moment plaats vinden of omdat een project niet meer doorgaat. De reden van de vertraging ligt deels in de vertraging van de gebiedsontwikkeling, deels in flora en fauna wetgeving voor bouwprojecten, corona en tegenvallende aanbestedingen. Op projectniveau is de raad in december over vertraging geïnformeerd.

2. We investeren fors in het onderwijs. In 2020 is voor het eerst gewerkt met het in 2019 versimpelde pakket onderwijsvoorzieningen (VLOA) voor het primair onderwijs. De voorzieningen zijn gebundeld om de gebruiksvriendelijkheid voor scholen te verhogen en de uitvoeringslast voor de gemeente te verlagen.
Bij het opstellen van de Begroting 2020 was een aantal beleidsplannen nog niet volledig ontwikkeld (en vastgesteld). Deze posten zijn (na vaststelling van de beleidsplannen) bijgesteld in mutaties bij de Voorjaarsnota en Najaarsnota 2020 (totaal € 7,9 miljoen). Overige afwijkingen komen voort uit subsidies voor MidzomerMokum (€ 1,2 miljoen), die zijn verstrekt vanwege de corona-crisis, en Aanpak Lerarentekort (Teambeurzen en Noodplan) (€ 1,6 miljoen).

3. De Subsidieregeling voorschoolse educatie helpt om optimale ontwikkelkansen voor kinderen tussen 2 en 4 jaar te bieden. Dit door een kwalitatief hoogwaardig aanbod van voorschoolse educatie te bieden zoals omschreven in het beleidsplan 'Eén voorziening voor alle Amsterdamse peuters'. Voor de afwijking bij de VVE subsidies geldt dat dit voortkomt uit technische wijzigingen (waaronder een bijstelling van € 8,2 miljoen bij de Voorjaarsbrief 2020).

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Onderwijshuisvesting. Het zeer intensieve gebruik van de stad geeft een enorme bouwvraag en een oververhitte bouwmarkt. Dit heeft gevolgen voor de bouw van de schoolgebouwen. Geschikte of betaalbare locaties zijn schaars geworden. Als een locatie beschikbaar is, dan kan het gebeuren dat we de planning van de scholenbouw moeten aanpassen vanwege wijzigingen in de planning van de gebiedsontwikkeling of woningbouwplannen.	In 2020 hebben we onderzoek uitgevoerd naar de inzet van innovatiepartnerschap voor de ontwikkeling van de basisscholen op strandeiland en mogelijk andere maatschappelijke voorzieningen. Voor de eerste 5 basisscholen op Strandeiland zijn de voorbereidingen gestart van de aanbesteding van een raamcontract innovatiepartnerschap. De intentie is om dit uit te breiden naar meer scholen op Strandeiland en daarbuiten. Door in één keer de aanbesteding voor 5 scholen te doen, is de verwachting dat dit efficiënter is en aantrekkelijk voor marktpartijen. En om middels innovatiepartnerschap tegen het normbedrag (per school) kwalitatief goede scholen met een hoge ambitie op het gebied van duurzaamheid te realiseren.
2. Voorschoolse educatie: door een stagnerende of krimpende economie, kan het gebeuren dat het aantal kinderen dat geen recht heeft op kinderopvangtoeslag toeneemt (het aantal tweeverdieners neemt af). Daardoor stijgen de kosten van de gemeentelijke vergoeding voor deze groep. Verder kan landelijke wet- en regelgeving wijzigen, waardoor de kosten van de gemeentelijke vergoeding stijgen.	We voeren onder andere met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de kinderopvangsector een lobby om voorschoolse educatie als basisvoorziening aan te bieden en uitbreiding van de bestaande middelen.
3. Leerlingenvervoer: In 2020 zijn de kosten voor leerlingenvervoer toegenomen en hoger uitgevallen dan begroot. Deze toename is onder meer ontstaan door een stijging met circa 30% van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer vergeleken met de afsluiting van het contract met de vervoerder. Daarnaast zijn in 2020 extra uitgaven gemaakt voor het aanvullend vervoer (AV), onder andere door extra maatregelen om fysiek onderwijs in het speciaal onderwijs zo veel mogelijk doorgang te laten vinden met de aangescherpte coronamaatregelen voor (het vervoer van) leerlingen en hun begeleiders. Hiertoe is bij de Voorjaarsnota 2020 € 1,4 miljoen extra toegekend.	In de voorjaarsnota 2020 zijn tevens extra middelen toegekend voor 2021. Voor 2022 ontstaat een nieuwe situatie met een mogelijke aanpassing van de aanbesteding van het contract voor het leerlingenvervoer.
4. Lerarentekort: Door krapte op de arbeidsmarkt, een dure woningmarkt en afhankelijkheid van landelijk beleid is het moeilijk om leraren en schooldirecteuren in Amsterdam te vinden en te houden. Daarbij is het tekort bij scholen met veel kinderen met een risico op onderwijsachterstand, gemiddeld drie keer zo groot als bij scholen met nauwelijks kinderen met een risico daarop. Bij de kinderopvang, waaronder de voorschoolse educatie, kan de krapte op de arbeidsmarkt leiden tot minder plekken voor kinderen en tot langere wachtlijsten.	We investeren samen met scholen en opleiders, verenigd in de Taskforce Lerarentekort, fors in het bestrijden van het lerarentekort. We overleggen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om landelijke maatregelen te intensiveren en te versnellen.
5. Taalniveau: Als deelnemers niet kiezen voor een vervolgtraject bestaat de kans dat zij het basale taalniveau (A2: niveau taaleis/ inburgeringsexamen) niet halen vanwege de korte duur van de cursussen. Daardoor kunnen minder Amsterdammers blijvend deelnemen aan de maatschappij.	Stimuleren vervolgaanbod om A2-niveau daadwerkelijk te behalen. Daarnaast door inzet van vrijwilligers en/of digitale zelfstudie het taalniveau onderhouden. Dit risico en de beheersmaatregel blijven van kracht, met een aangepaste inzet door corona. Met live lessen.

Opgetreden risico's	Maatregelen
Volwasseneneducatie Door corona wordt de kwetsbare doelgroep onvoldoende bereikt.	Binnen het Taaloffensief is op verschillende manieren ingezet om tijdens de coronacrisis zoveel mogelijk mensen te bereiken: online lesgeven, werken met kleinere groepen (in de zomerperiode ook live), aangepaste eisen voor de praktijkcomponent, verspreiding van laptops, intensivering van het aanbod digitale vaardigheden en extra werving in samenwerking met de stadsdelen. Mensen die geen online lessen willen/kunnen volgen staan op een lijst en worden benaderd zodra er weer live cursussen gegeven kunnen worden. Dit kan na corona leiden tot een grote toename van het aantal deelnemers, met het risico dat we gedurende het jaar de instroom moeten stoppen om overbesteding te voorkomen.

Beleidskaders

- Beleidsbrief onderwijsvisie (2019-2025).
- Eén voorziening voor alle Amsterdamse peuters – beleidsplan peutervoorzieningen 2018-2020.
- Liever voor de klas, Amsterdamse Lerarenagenda 2019-2023.
- Noodplan Lerarentekort Amsterdam (2020-2014).
- De Amsterdamse MBO-Agenda 2019-2023 inclusief uitvoeringsagenda Inzetten op jongeren in een kwetsbare onderwijspositie 2019-2023.
- Beleidskader PIEK-aanpak (2019-2023).
- Beleidsbrief Kansenaanpak Voortgezet Onderwijs (VO) (2019-2023).
- Aanpassing beleidsbrief Kansenaanpak PO (ophoging budget per leerling schooljaar 2019-2020).
- Voortgangsbrief Kansengelijkheid 2020.
- Werkagenda Passend Onderwijs en de relatie met jeugdhulp (2019-2022).
- Jaarplan 2020 Passend Onderwijs en de relatie met jeugdhulp (2020).
- Beleidsbrief Amsterdammerschap in het onderwijs (2019-2023).
- Voortgangsrapportage Amsterdammerschap in het onderwijs 2020.
- Beleidskader Taaloffensief 2019-2022 (2018).
- Vierjarig regionaal plan voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare positie RMC-regio 21 (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) (2016-2020).
- Verordening Leerlingenvervoer (2017) en de uitgangspunten zoals verwoord in het beleidsdocument Leerlingenvervoer uit januari 2018.
- Overkoepelende Huisvestingsplannen voor onderwijshuisvesting.
- Verordening Lokaal Onderwijsbeleid Amsterdam 2019.
- Koers 2020-2025.
- Verordening huisvestingsvoorzieningen onderwijs Amsterdam 2020.
- Taaloffensief.
- Taalakkoord.

Programma 6 | Portefeuillehouder: wethouder Kukenheim

3.6 Sport

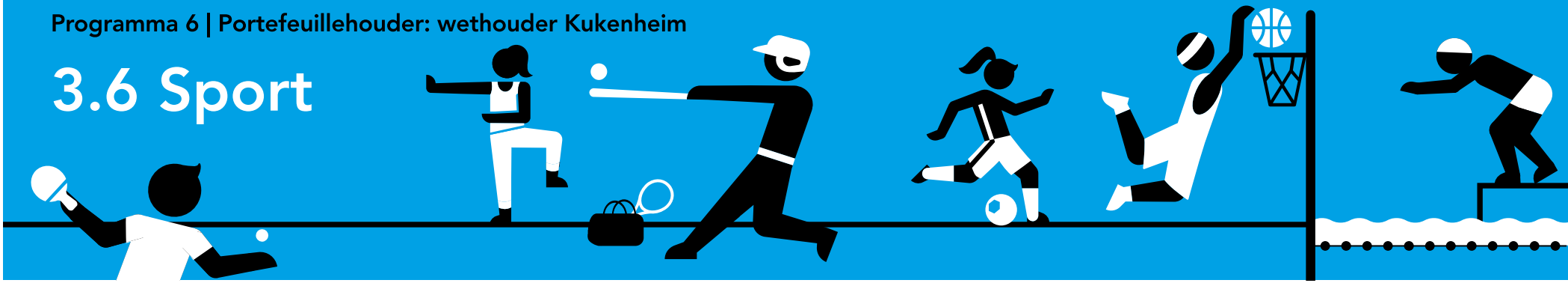

3.6.1 Sport

➔ Kinderen tussen 5 en 12 jaar hebben tijdens de eerste lockdownperiode in 2020 meer bewogen dan gemiddeld. Waar andere leeftijdsgroepen juist minder gingen bewegen, steeg het percentage kinderen dat voldeed aan de norm gezond bewegen van een gemiddelde van 36% naar 41%. Dat kwam vooral doordat de scholen dicht waren en het mooi weer was; kinderen gingen daardoor veel meer buitenspelen.

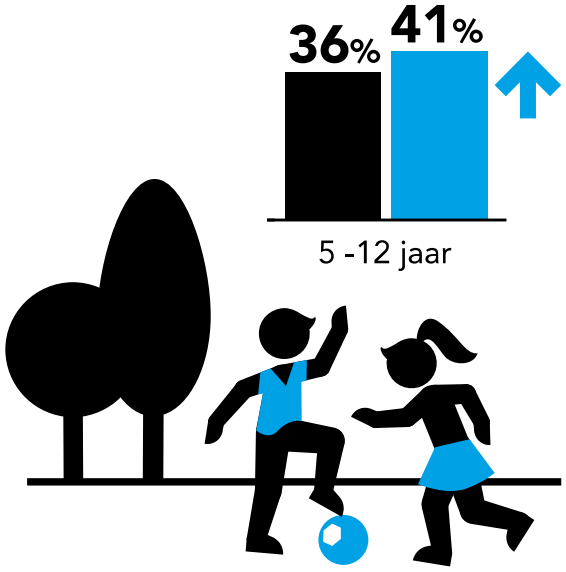

➔ Met een intensivering van het programma Mokum Amsterdam hebben we ook op sportgebied een uitgebreid programma voor de jeugd neergezet. In de zomer Midzomer Mokum 2020, en in de winter Midwinter Mokum 2020.

➔ Op het Zeeburgereiland is in het voorjaar het grootste skatepark van Nederland geopend. Het skatepark is in korte tijd uitgegroeid tot internationaal hoogtepunt in urban sports.

➔ Het openhouden na september van het De Miranda buitenbad bleek te voorzien in een grote behoefte om toch te kunnen blijven sporten en bewegen in deze corona tijd.

Programma 6 | Portefeuillehouder: wethouder Kukenheim

3.6 Sport

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (NJN)
Baten	21,5	15,8	25,3	21,8	-3,5
Lasten	83,7	77,5	91,5	88,1	-3,3
Saldo	**-62,2**	**-61,7**	**-66,1**	**-66,4**	**-0,2**

Dit programma heeft een negatief resultaat van € 0,2 miljoen ten opzichte van de begroting. Omdat dit programma uit maar één programmaonderdeel bestaat, lichten we de tabel hier verder niet toe. Kijk voor een financiële toelichting in programmaonderdeel 6.1.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Rekening 2020	Verschil
Apparaatslasten	20,6	19,8	21,0	21,9	0,9

3.6.1 Sport

Sport vervult een belangrijke maatschappelijke waarde en bedient alle inwoners van de stad door samen met een aantal partners te investeren in de kwaliteit van sportclubs, andere sportaanbieders en sportstimulering, aangevuld met investeringen in sportvoorzieningen en aansprekende sportevenementen.

Belangrijke ontwikkelingen

Ook de Amsterdamse sportwereld is in 2020 fors geraakt door de corona. De impact voor zowel de sportende Amsterdammers als voor de sportverenigingen en sportorganisaties is groot.
Omdat het sportaanbod een groot deel van het jaar beperkingen heeft ondervonden is er een terugval geweest in de sportparticipatie van alle groepen, behalve de groep kinderen in de basisschoolleeftijd!
Tijdens de eerste lockdownperiode gingen zij juist meer bewegen. Doordat de scholen dicht waren en het weer mooi was, werd er meer buiten gespeeld. Het bereik van jeugd met sportstimuleringsaanbod is buiten de lockdown goed overeind gebleven. Slechts 10% van de deelnemende scholen deed niet mee uit angst voor besmetting.
In programma's voor het voortgezet onderwijs (VO) is het bereik echter meer dan gehalveerd. Om de terugval in sportaanbod zoveel mogelijk te compenseren, hebben we met de programma's Midzomer Mokum en Midwinter Mokum veel extra sportaanbod geboden.
Ook de Amsterdamse senioren kwamen door de coronabeperkingen minder toe aan sporten en bewegen, uit angst voor besmetting bleven veel ouderen thuis.

Hoewel 2020 dus geen verdere groei van de sportdeelname laat zien, zijn de Amsterdammers wel blijven bewegen en sporten. Opvallend is hun grote creativiteit - en die van de sportaanbieders - om manieren te vinden om ondanks de beperkingen toch actief te blijven. Door bijvoorbeeld individueel buiten te gaan sporten (joggen, fitness en bokszakken in het park). Sportverenigingen organiseerden online lessen of zij weken met binnensport uit naar buiten en naar andere vormen van sport. De meest beoefende sport in 2020 is fitness thuis, gevolgd door wandelen, joggen, urban sports (onder andere skaten)

Ook bij het zwemmen zien we veel flexibiliteit. Was binnen zwemmen voor veel Amsterdammers niet haalbaar in deze corona periode, velen maakten enthousiast gebruik van de mogelijkheid om ook na het zomerseizoen buiten te zwemmen in het De Mirandabad. Het openhouden in de herfst en in de winter - zolang de temperatuur dat toestaat - blijkt een schot in de roos, dat landelijk navolging heeft gekregen.

Ondanks de ontregelende omstandigheden van het afgelopen jaar zijn prioriteiten in de Agenda sport en bewegen uitgewerkt. Zo is in de prioriteit positieve sportcultuur een belangrijke stap gezet met de samenwerking met de KNVB voor het terugdringen van discriminatie en uitsluiting, en staat inmiddels een samenhangende structuur klaar met Amsterdamse basiseisen sociale veiligheid om grensoverschrijdend gedrag in de sport actief tegen te gaan.
De groeiende deelname aan urban sport wordt ondersteund met een uitdagende programmering en activiteiten, die verder worden uitgebouwd.
Sport en bewegen werkt aan preventie van gezondheidsklachten als onderdeel van 'vitaal en gezond'. Dan doe we met 'Welzijn op recept' en Activerende Leefstijlinterventies (bewegen op recept,) waarin eerstelijns zorg en buurtteams samenwerken.

Een hoofddoelstelling is dat de gemeente een passend aanbod aan sportvoorzieningen biedt voor alle soorten sport. In 2020 zijn we daaraan verder blijven bouwen en hebben met de investeringen in sport tastbare resultaten geboekt. Zo hebben we het grootste skatepark van Nederland geopend op het Zeeburgereiland, een nieuwe atletiekbaan Elzenhagen opgeleverd, evenals een inpandige beweegbox (een interactieve gymzaal) in het integraal kindcentrum Overhoeks.

Een passend aanbod aan sportvoorzieningen is een breed aanbod. Naast laagdrempelige, voor iedereen toegankelijke sportactiviteiten, biedt Amsterdam ook voor topsport hoogwaardige mogelijkheden.
De Amsterdamse topsporters en de organisatoren van de sportevenementen ondervonden ook de gevolgen van corona. Het EK Voetbal (EURO2020) en de Olympische - en Paralympische Spelen zouden in 2020 (gedeeltelijk) in Amsterdam plaatsvinden, maar zijn doorgeschoven naar de zomer van 2021. Onze doelstelling om jaarlijks minimaal één aansprekend internationaal topsportevenement te organiseren hebben we kunnen waarmaken met Jumping Amsterdam (paardensport) en met een WK schaatsen, dat geheel voor en door studenten is georganiseerd.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 6.1.1

***Baten** 1,9 - **Lasten** 35,9*

Een rijk en divers sport- en beweegaanbod voor alle Amsterdammers.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren en streefwaarden omdat dit doel lastig te vangen is in één afzonderlijke indicator.	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar

Activiteit 6.1.1.1

We stimuleren sport en bewegen van jeugdige Amsterdammers.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 12 jaar) dat structureel wekelijks sport.	79%	79%	81%	*49%
2	Percentage jeugdigen (13 t/m 18 jaar) dat structureel wekelijks sport.	77%	76%	79%	*55%

Activiteit 6.1.1.2

We ondersteunen en versterken sportaanbieders.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage jeugdigen (5 t/m 18 jaar) dat lid is van een sportvereniging.	52% (2013)	57%	53%	52%

Activiteit 6.1.1.3

We stimuleren sport en bewegen van Amsterdammers met een achterstand of beperking.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage niet-sporters (BBV-verplicht).	54,5% (2014), 21% (2017)	25%	22%	23%
2	Percentage volwassenen dat structureel wekelijks sport.	60% (2013)	68%	68%	68%
3	Percentage voorzieningen (toegankelijk) voor gehandicaptensport.	n.v.t.		100%	100%

Door het coronavirus en de beperkende maatregelen die in 2020 van kracht waren, konden we niet alle bovengenoemde geplande activiteiten uitvoeren. Wel hebben we grote stappen gezet op het gebied van positieve sportcultuur, met basiseisen voor sociale veiligheid om een veilig sportklimaat voor alle Amsterdammers te creëren en een set maatregelen om grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan.

Activiteit 6.1.1.4

We verwerven, ondersteunen en organiseren (top)sportevenementen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal (top)sportevenementen dat jaarlijks staat op een kwalitatieve sport-evenementen-kalender waarop de begroting sport extra aan bijdraagt.	-	25	23	26
2	Aantal aansprekende topsport-evenementen per jaar in de categorie WK, EK, of Worldcup, bij voorkeur in een Olympische sport.	1	3	1	2

In januari 2020 hadden we een kwalitatieve sportevenementenkalender met 26 beoogde (top)sportevenementen, die we met een subsidie hebben ondersteund. Daarvan zijn er diverse geannuleerd of doorgeschoven naar 2021, zoals het EK Voetbal2021.
Wel hebben we in 2020 kunnen genieten van de jubileumeditie van paarden-sportevenement Jumping Amsterdam (met zowel een Wereldbeker springen als een Wereldbeker dressuur) en een WK schaatsen voor studenten.
Vanwege corona zijn 15 evenementen geannuleerd. Daarvoor heeft Amsterdam de daadwerkelijk gemaakte voorbereidingskosten vergoed tot een maximum van de verleende subsidie.

(bedragen x € miljoen)

Doel 6.1.2

***Baten** 19,8 - **Lasten** 49,4*

Amsterdam heeft een passend aanbod aan sportvoorzieningen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen indicatoren en streefwaarden omdat dit doel lastig te vangen is in één afzonderlijke indicator.	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar

Activiteit 6.1.2.1

We exploiteren en beheren duurzame sportaccommodaties.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Verlaging energieverbruik (in m^3/Kwh) en vermindering uitstoot CO_2 van het eigen Vastgoed (BBV-verplicht).	PM	6.872.171 Kwh / 1.549.332 m^3		
2	Percentage investeringsaanvragen waarbij de Sportnorm wordt toegepast.	100% (2019)	100%	100%	100%
3	Percentage voorzieningen dat voldoet aan de vastgoednorm "Heel en toegankelijk".	100% (2019)	100%	100%	100%
4	Maatschappelijk rendement (gemeten in klanttevredenheid) 2x per jaar (cijfer op een schaal 1-10)4.	Niet te bepalen			

Activiteit 6.1.2.2

We bieden structurele faciliteiten voor topsporters.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal CTO programma's (Centrum voor Topsport & Onderwijs Amsterdam).	13 (2013)	15	16	19

Topsport Amsterdam faciliteerde in 2020 samen met NOC*NSF en 5 verschillende sportbonden 16 zogenoemde TeamNL programma's (voorheen CTO-programma's) binnen 11 verschillende sportdisciplines. De 16 Team NL programma's zijn als volgt verdeeld: 9 topsportprogramma's (medaillekansen op de Olympische en paralympische spelen 2021 in Tokyo) en 7 opleidings-programma's (medaillekansen Olympische en paralympische spelen 2024 en 2028). Van de geannuleerde en alternatieve evenementen zijn de aangetoonde daadwerkelijk gemaakte (voorbereidings)kosten vergoed tot een maximum van de subsidie die al voor corona was verleend.

Een verdere groei van de sportdeelname van alle groepen Amsterdammers kon door de corona-beperkingen niet worden waargemaakt. De Amsterdammers én de sportaanbieders bleken echter heel creatief in het vinden van aangepaste, andere manieren om te blijven sporten.

De uitvoering van de agenda Sporten en Bewegen moest ook worden aangepast aan de omstandigheden in 2020. Zo is de ondersteuning van sportaanbieders online georganiseerd en via webinars.

Om de noodzakelijke sport- en beweegmogelijkheden intact te houden, hebben we ondersteuning geboden voor verschillende vormen van sportaanbod die Amsterdam kent maar die niet worden ondersteund vanuit de rijksregelingen. Het ging daarbij om onder andere urban sports organisaties, vechtsportaanbieders en aanbieders van zwemlessen aan kinderen die in armoede leven.
Om te voorkomen dat sportaanbieders door de combinatie van teruglopende inkomsten en doorlopende lasten het hoofd niet boven water houden, bood het rijk de TVS regeling (Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties COVID-19) aan. De gemeente heeft die aangevuld met ondersteuning voor (semi)commerciële sportaanbieders die belangrijk zijn voor de uitvoering van het Amsterdamse sportbeleid.

Eind 2020 zijn twee nieuwe rijksregelingen aangekondigd die gevolgen hebben voor 2020.
Dit is de TVS regeling voor het vierde kwartaal 2020, een vervolg op de TVS regeling die van toepassing was op het tweede kwartaal 2020. En er komt een Specifieke Uitkering Ijsbanen en Zwembaden.
Dit is een uitkering voor gemeenten en exploitanten van ijsbanen en zwembaden die door corona in de financiële problemen zijn gekomen. Het financiële effect van deze regelingen is niet verwerkt in de jaarrekening 2020 omdat een goede inschatting nog niet mogelijk is.
De baten van deze regelingen komen daarom ten gunste van 2021.

(Top)sportevenementen

Van de 26 geplande (top)sportevenementen in 2020 konden er slechts 3 in de oorspronkelijke opzet plaatsvinden. Naast Jumping Amsterdam en een WK schaatsen, dat geheel door en voor studenten is georganiseerd, vond het goed bezochte landelijk sportcongres Sportief Verbinden plaats. Centraal op dit congres stond hoe sportevenementen kunnen worden ingezet tegen eenzaamheid. Ook hebben we de Landelijke Routekaart verduurzaming sportaccommodaties ondertekend.
Zeven evenementen zijn in een alternatieve digitale vorm georganiseerd, waaronder de Internationale Karate Cup, de Amsterdamse Waterspelen, de Amsterdam Marathon en de Next Gen Talks.

Nieuwe initiatieven

Ondanks de beperkingen door de coronamaatregelen, zijn in 2020 mooie nieuwe initiatieven van start gegaan. Zoals een nieuw toptalentenprogramma voor urban- en vechtsporttalenten, dat in september 2020 is gestart. Amsterdam is daarmee de eerste in Nederland. Ook hebben we een strategie topsportevenementen voor 2025 opgesteld en gewerkt aan een urban sport-evenementen strategie. Ook is een topsport-evenementenadvies voor 2025 opgeleverd en zijn flinke stappen gezet voor een urban sportevenementen-kalender 2021-2025.
Met een nieuwe subsidieregel zorgt Amsterdam ervoor dat de sport-evenementen naast hun bijdrage aan hun eigen sportdoelstellingen ook rekening houden met maatschappelijke gemeentelijke doelstellingen zoals duurzaamheid, gezondheid, toegankelijkheid en deelname voor iedereen, ongeacht achtergrond.

Talentontwikkeling

Topsport Amsterdam maakte in 2020 fulltime trainingsprogramma's mogelijk (voorheen programma's van het Centrum voor Topsport & Onderwijs (CTO) voor 5 verschillende sportbonden voor 11 verschillende sportdisciplines met in totaal 243 topsporters en toptalenten. Er liepen 16 Team NL programma's, waarvan 9 gericht op podiumplekken op de Olympische en Paralympische Spelen in Tokyo (die naar 2021 zijn verschoven). 7 TeamNL opleidings-programma's waren gericht op podiumplekken op de Spelen 2024 in Parijs en 2028 in Los Angeles. De 9 TeamNL topsportprogramma's en de trainings-programma's van de top binnen de vechtsport en het voetbal hebben tijdens de eerste lockdown slechts 3 weken echt stilgelegen. De overige Amsterdamse topsporters en talenten moesten zich individueel thuis fit zien te houden.
Topsport Amsterdam heeft de gedupeerde sporters van de TeamNL opleidings-programma's (totaal 99 sporters) binnen de geldende maatregelen nog wel voorzien van gezonde maaltijden en andere toegestane ondersteunende medische -en maatschappelijke voorzieningen.

Investeringen

Met de investeringen in sport hebben we in 2020 de sportinfrastructuur in de bestaande stad doorontwikkeld en tastbare resultaten geboekt. Zoals de opening van het grootste skatepark op het Zeeburgereiland, dat in korte tijd is uitgegroeid tot internationaal hoogtepunt in urban sports en de oplevering van de nieuwe atletiekbaan Elzenhagen. Verder is een aantal voetbal natuurgrasvelden omgezet naar kunstgras, waarmee het aantal bespeelbare uren per jaar aanzienlijk hoger wordt (op een kunstgrasveld 5 keer zo hoog als op een natuurgrasveld). Op sportpark Ookmeer heeft het nationale team het Nationale Trainingscentrum Honkbal in gebruik genomen.

Verduurzaming sportparken en - voorzieningen

Ook op het gebied van duurzaamheid hebben we flinke stappen gezet. Zo is in 2020 het Brediusbad van het aardgas gehaald; het draait nu op 2 warmte-pompen. Daarnaast zijn er zonnepanelen geplaatst op het Beheerkantoor Middenmeer en is bij 6 sporthallen de algemene verlichting vervangen voor led. Ook op 16 velden is led-veldverlichting geplaatst, gefinancierd ofwel uit het verLEDdingstraject of uit het budget voor de renovatie en aanleg van velden. Een andere duurzame innovatie is het plaatsen van kratjes voor de water-opvang onder het hockeyveld van AthenA. Dit draagt bij aan klimaatadaptatie. Dit geldt ook voor het gebruiken van Draintalent bij voetbalclub DVVA, waarmee we zorgen voor sterker gras en meer speeluren op natuurgras.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (NJN)
Baten	21,5	15,8	25,3	21,8	-3,5
Lasten	83,7	77,5	91,5	88,1	-3,3
Saldo	**62,2**	**-61,7**	**-66,1**	**-66,4**	**-0,2**

Het programmaonderdeel 6.1 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 0,2 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 3,5 miljoen en lagere lasten van € 3,3 miljoen.

Baten

De totale baten van € 21,8 miljoen zijn € 3,5 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 4,3 miljoen door de Specifieke Uitkering Sport (SPUK). Met ingang van 1 januari 2019 is Sport een vrijgestelde prestatie. Daardoor is geen btw-aftrek meer mogelijk. Voor dit btw-nadeel ontvangt de gemeente een SPUK.
  Door onder andere de coronacrisis is vertraging ontstaan in investeringen in sportvoorzieningen en het uitvoeren van groot onderhoud. Hierdoor zijn minder kosten gemaakt waarvan de btw uitgaven, via de SPUK uitkering, gecompenseerd worden. De baat uit deze specifieke uitkering is daardoor lager dan begroot. De begrote last is tevens lager en wordt resultaatneutraal verantwoord binnen het programma.
- Lagere baten van € 0,6 miljoen uit de (rijkregeling) Beleidsregel tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties COVID-19 (TVSC19). De inkomstenderving bleek minder groot te zijn dan de prognose bij de najaarsnota. Het effect is neutraal omdat de uitkering van het Rijk gelijk is aan de inkomstenderving.
- Hogere baten van € 1,0 miljoen door een schadeuitkering voor de brand in Sporthallen Zuid in 2019. Deze schadeuitkering hebben wij ingezet voor de herstelkosten.
- Hogere baten van € 0,5 miljoen doordat de buitenzwembaden open zijn gebleven tijdens de lockdown. Het gebruik van de tijdsloten door burgers uit Amsterdam en omstreken overtrof onze verwachtingen.

Lasten

De totale lasten van € 88,1 miljoen zijn € 3,3 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 4,3 miljoen door de Specifieke Uitkering Sport (SPUK). Voor een toelichting verwijzen wij naar de toelichting bij de baten.
- Lagere lasten van € 1,4 miljoen door een onttrekking aan de voorziening groot onderhoud. Deze onttrekking, die niet was begroot, is ingezet voor onderhoud met een cyclus van 1 jaar.

- Lagere lasten van € 1,2 miljoen door minder sportstimuleringsactiviteiten, sportevenementen en vertraging in de uitvoering van de 1/3 regeling (bij investeringen dragen de gemeente, aanvrager en sportvereniging ieder 1/3 deel bij). Dit komt vooral door corona.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen doordat minder coronasteun is aangevraagd door externe exploitanten van sportvoorzieningen dan we hadden voorzien.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen door niet ingevulde vacatures bij hallen, parken en zwembaden.
- Hogere lasten van € 3,9 miljoen door onderhoud en herstel. Op sportpanden is onvoorzien groot onderhoud aan brandinstallaties, klimaatbeheersystemen, daken en gevels uitgevoerd (€ 0,8 miljoen). Voor toekomstig onderhoud zijn extra middelen aan de voorziening groot onderhoud sportaccommodaties toegevoegd (€ 2,1 miljoen). De brandschade aan Sporthallen Zuid is hersteld (€ 0,6 miljoen). Het verouderde wagenpark vraagt veel onderhoud (€ 0,4 miljoen).
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen voor informatievoorziening (IV). Dit zijn de kosten van IV speerpunten, het Data Management Systeem (DMS), de Doorontwikkeling Sociaal Domein (DSD) en diverse applicaties.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (NJN)
Onttrekkingen reserves	3,4	5,3	1,4	1,4	0,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**3,4**	**5,3**	**1,4**	**1,4**	**0,0**

Onttrekkingen

De onttrekking aan de reserve evenementen en de financieringsreserve is gelijk aan de begroting. De onttrekking aan de reserve sportevenementen is gebruikt voor de voorbereiding op de organisatie van het EK 2020 in 2021.

Toevoegingen

In 2020 was er geen toevoeging aan de reserves.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Stichting SpACe	€ 1.681.000	€ 2.324.000
2. Jaap Edenbaan	€ 888.000	€ 890.000

1. SpACe exploiteert drie accommodaties in stadsdeel Centrum. De subsidie wordt gebruikt ter dekking van de onrendabele top op de exploitatie, kosten voor huur, groot onderhoud en het uitvoeren van het maatschappelijk programma. In 2020 heeft SpACe een extra subsidie uit het gemeentelijk noodfonds corona gekregen van € 689.000.

2. De Jaap Edenbaan ontvangt jaarlijks een bedrag als bijdrage aan de exploitatie en groot onderhoud.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Naheffing BTW TSA	

1. Team Sportservice Amsterdam (TSA) loopt het risico dat de Belastingdienst met een naheffing btw komt op ontvangen subsidies van circa € 0,7 tot € 0,8 miljoen (exclusief rente en boete) per jaar, over de afgelopen vijf jaar. Het is niet duidelijk of er een naheffing komt en zo ja wanneer. Als er een naheffing komt dan zal de gemeente overleg voeren met de Belastingdienst en de btw weer terugvragen. Het risico is vooral de belastingrente, die bedraagt 4% per jaar. Voor 2016 tot en met 2020 komt dat op een rentebedrag van in totaal circa € 300.000 waarvoor geen dekking is opgenomen.

Beleidskaders

- Sportvisie 2025 ‘de sportieve stad’ (2016).
- Ruimte voor de stad / Koers 2025 (2015).
- Agenda Topsport en Evenementen (2018), deeluitwerking van de Sportvisie 2025.
- De Bewegende Stad (R&D, 2017).
- Agenda zwembaden Amsterdam (2018).
- Nationaal Sportakkoord (2018). Geeft kaders voor inzet buurtsportcoaches, veilig sportklimaat en gezond gedrag.
- Agenda Sporten en Bewegen in Amsterdam (najaar 2019). Uitwerking voor o.m. het Nationaal Sportakkoord.
- Strategisch Huisvestingsplan Sport (januari 2019), investeringsopgave sportaccommodaties tot 2023
- Uitvoeringsplan Inclusief Talentenfonds, juni 2020.
- Kunstgrasnota (januari 2020).
- Amsterdam Vitaal en Gezond, 2020-2024.
- Naar een stad zonder aardgas (vastgesteld november 2016).
- Naar een duurzame organisatie 2020-2030 (2019).
- Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 (maart 2020).
- Amsterdam Circulair 2020-2050 (maart 2020).
- Strategie Klimaatadaptatie Amsterdam (februari 2020).
- Amsterdams Sportakkoord (september 2020).
- Programma Positieve Sportcultuur (najaar 2020).

Programma 7 | Portefeuillehouder: wethouders Groot Wassink & Moorman

3.7 Werk, inkomen en participatie

3.7.1 Inkomensregelingen

➔ Als gevolg van de corona en de effecten op de economie en de werkgelegenheid is het aantal bijstandsaanvragen gestegen, met name van flexwerkers en jongeren die door de crisis hun werk zijn kwijtgeraakt.

➔ De gemeente heeft extra ondersteuning gegeven aan ondernemers vanwege de corona-crisis, onder andere met de rijksmaatregel Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandig Ondernemers (Tozo, deze vult het inkomen van ondernemers aan tot het wettelijk sociaal minimum) en het programma Veerkracht, dat duurzame ondersteuning en begeleiding biedt aan ondernemers naar een ander perspectief (ander bedrijf of vast werk).

➔ Het aantal economisch daklozen is gestegen. Door het wegvallen van inkomsten, oplopende schulden en andere problemen is de huisvestings-situatie van steeds meer mensen onder druk komen te staan.
Deze Amsterdammers doen meer en meer een beroep op begeleiding naar financiële stabiliteit en werk door de gemeente.

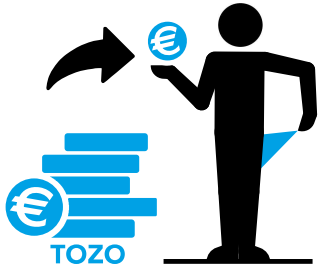

3.7.2 Werk, Participatie en Inburgering

➔ Om te voorkomen dat werknemers door de coronacrisis zonder werk komen te zitten, is Amsterdam samen met haar partners in de arbeidsmarktregio het Regionaal Werkcentrum (RWC) begonnen. Het RWC verbindt werkgevers met overcapaciteit aan werkgevers met een personeelsbehoefte en ondersteunt de matching van werk naar werk.

➔ De aanpak Meer Kans op Werk is voortgezet, met een specifieke focus op werkzoekenden die binnen een jaar naar werk te begeleiden zijn. Dit doen we om langdurige bijstandsafhankelijk-heid te voorkomen.

➔ Omdat jongeren extra hard geraakt zijn door de coronacrisis biedt Amsterdam extra ondersteuning aan jongeren richting werk en school met de aanpak Meer Kans op Werk Jongeren.

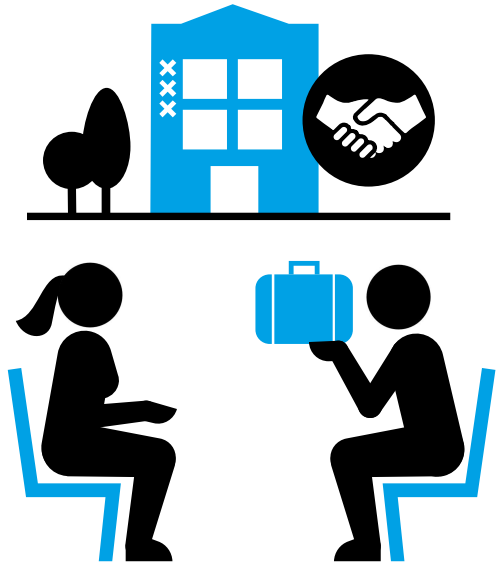

3.7.3 Armoede en Schuldhulp

➔ Corona heeft een grote impact gehad op de uitvoering van de minimaregelingen en de schuldhulpverlening. Medio 2020 hebben we de preventieve schuldhulpverleningsaanpak Vroegsignalering geïntensiveerd. De dienstverlening door sociaal raadslieden aan mensen met financiële problemen is daardoor met 16% gestegen en er zijn 12% meer schuldhulpdossiers gestart.

➔ In 2020 zien we een enorme stijging in het aantal maatschappelijke initiatieven dat Amsterdammers in nood met voedsel helpt. In totaal zijn ongeveer 23.000 Amsterdammers via 70 maatschappelijke initiatieven geholpen met steun van het Rode Kruis en de particuliere fondsen. Verder is het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de Voedselbank met ongeveer 49% toegenomen, van 1.329 (3.179 personen) begin maart 2020 naar 1.981 (4.732 personen) aan het eind van het jaar 2020.

➔ Eind 2020 zijn we gestart met de pilot Kindtegoed. Zo'n 25.000 kinderen van 0 tot en met 14 jaar in Amsterdam en Weesp hebben het kindtegoed op hun stadspas gekregen.
Het kindtegoed vervangt de baby- boeken- en kledingbonnen die kinderen jaarlijks als cadeaukaart kregen. Met het kindtegoed kunnen kinderen een breed scala aan noodzakelijke spullen kopen (schoolspullen, (sport)kleding, schoenen, verzorgingsproducten en speelgoed). Met deze pilot zetten we een stap in de richting om de stadspas steeds meer een centraal instrument te maken voor de gemeentelijke armoederegelingen. Hiermee maken we het gebruik van de regelingen eenvoudiger en overzichtelijker en daarmee toegankelijker.

↑ 16%
Dienstverlening door sociaal raadslieden

↑ 12%
Schuldhulpdossiers gestart

Programma 7 | Portefeuillehouder: wethouders Groot Wassink & Moorman

3.7 Werk, inkomen en participatie

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil JV 2020 Begroting 2020 (NJN)
Baten	624,3	612,6	1.018,9	1.039,9	21
Lasten	985,7	996,2	1.369,2	1.383,2	14,0
Saldo	**-361,4**	**-383,6**	**-350,4**	**-343,3**	**7,1**

Het resultaat van programma 7 heeft ten opzichte van de begroting een afwijking van € 7,1 miljoen positief. Dit komt door hogere baten van € 21 miljoen en hogere lasten van € 14,0 miljoen.

Het positieve resultaat komt vooral door:

Baten

- Hogere baten van € 19,9 miljoen doordat het beroep op de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) regeling hoger is dan verwacht. Tegenover een hoger beroep op de Tozo staat een hogere Rijksvergoeding. Dit betreft enerzijds een Rijksbaat om Amsterdammers te voorzien in een uitkering voor Tozo levensonderhoud en/of Tozo bedrijfskapitaal. Anderzijds betreft het hierbij een Rijksbaat om de Tozo regeling te kunnen uitvoeren (€ 2,4 miljoen wordt toegevoegd aan de egalisatiereserve Inkomensdeel en conjunctuur).
- Hogere inkomsten van € 1,3 miljoen vooral door terugvordering van compensabele btw over voorgaande jaren, een bijdrage van het Ministerie voor Veiligheid en Justitie voor de re-integratie van ex-gedetineerden en het detacheren van personeel naar andere bedrijfsonderdelen.

Lasten

- Hogere lasten van € 17,6 miljoen doordat het beroep op de Tozo regeling hoger is dan geraamd.
- Lagere lasten van € 2,5 miljoen voor de bijstandsuitkeringen. Ten opzichte van de Najaarsnota 2020 is € 2,5 miljoen minder aan bijstandsuitkeringen verstrekt. Dit is 0,4% op de totale uitgaven aan de bijstand, dus het betreft een zeer kleine correctie (€ 1,4 miljoen wordt toegevoegd aan de egalisatiereserve Inkomensdeel en conjunctuur).
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen voor de begeleiding naar werk, vooral door lagere instroom van werkbrigadisten en minder opdrachten en door minder inzet van medewerkers op Banenplannen en Meer Kans op Werk. Een aantal medewerkers is in 2020 ingezet op de regeling Tozo.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan het exploitatietekort van Stichting Pantar lager werd als gevolg van de rijksvergoeding voor geleden coronaverliezen bij SW-bedrijven.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil JV 2020 Begroting 2020 (NJN)
Apparaatskosten	134,2	126,4	130,0	152,0	22,0

3.7.1 Inkomensregelingen

We bieden bestaanszekerheid aan Amsterdammers die niet zelf kunnen voorzien in hun inkomen, zodat zij mee kunnen doen en een basis hebben om zich in te kunnen zetten voor werk en/of participatie. Dit doen we door het bieden van verschillende regelingen voor meer inkomen en tegen armoede.

Belangrijke ontwikkelingen

Corona heeft een enorme impact op de Amsterdamse economie. De werkloosheid in Amsterdam is hard gestegen, mede door het aandeel van sectoren die extra zwaar zijn getroffen (zoals horeca, toerisme en de culturele sectoren). Dit heeft geleid tot extra instroom in de bijstand, onder andere van jongeren. Ook nam het aantal economisch daklozen toe omdat meer mensen door de crisis een terugval kregen in inkomen. Toch ontwikkelen de bijstands-cijfers zich richting het landelijk gemiddelde, waar Amsterdam voorheen een méér dan gemiddeld aantal mensen in de bijstand had.
De gemeente heeft het afgelopen jaar dienstverlening geboden aan onder-nemers geraakt door de coronamaatregelen, met name door de uitvoering van de regeling Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandig Ondernemers (Tozo). In 2020 hebben we 43.671 aanvragen voor Tozo1 afgehandeld, voor Tozo2 23.403 en Tozo3 17.556. De uitvoering van Tozo legt een fors beslag op de capaciteit van het gehele organisatieonderdeel Werk, Participatie en Inkomen.
Het plan Veerkracht is ontwikkeld om ondernemers duurzame ondersteuning en begeleiding te bieden naar een ander perspectief, zoals een ander bedrijf of vast werk, en richt zich op het voorkomen van schulden.
De regelingen hebben er onder andere voor gezorgd dat minder mensen en bedrijven dan verwacht een beroep op de bijstand hebben gedaan of faillissement hebben aangevraagd.
De coronacrisis heeft gevolgen voor de realisatie van begrotingsindicatoren en zorgt voor afwijkingen in enkele doelen en activiteiten, zoals hieronder weergegeven.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 7.1.1 — ***Baten** 1.029,7 - **Lasten** 1.059,0*

Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid (inkomenszekerheid) voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners (BBV-verplicht).	794 (2016)	749 (2019 1e halfjaar)	n.v.t.*	794 (2019)
2	Percentage toekenningen van Bijstand aan huishoudens die <12 maanden eerder een uitkering ontvingen.	n.v.t**	25,1%	18%	18,9%
3	Ontwikkeling van aantal bijstands-verstrekkingen in Amsterdam loopt in de pas met landelijk (procentpunt).	2,8% (2018)	+1,2%	+1%	+0,65%
4	Percentage kinderen in uitkeringsgezinnen BBV-verplicht.	22,51% (2012)	13%	n.v.t.*	12%

* Op deze BBV verplichte indicator is geen begrotingscijfer van toepassing. Het resultaat eind 2020 is het meest actuele cijfer.
** Peilwaarde en getal jaarverslag 2019 ontbreekt; dit is nieuwe indicator per 2020.

Activiteit 7.1.1.1

We toetsen op rechtmatigheid en verstrekken tijdig.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Minimumpercentage uitkeringen en kredieten dat rechtmatig is verstrekt.	99,8% (2019)	99,8%	99%	99,5%
2	Percentage binnen 3 weken afgehandelde aanvragen uitkeringen (exclusief bijzondere doelgroepen).	89% (2018)	81,4%	90%	78,7%

Toelichting 7.1.1.1.2

De afhandelingstermijn is opgelopen door een toename van het aantal aanvragen en het afhandelen van een fors aantal aanvragen Tozo.

Activiteit 7.1.1.2

Ter preventie controleren we waar hoog risico is en we corrigeren actief waar uitkeringen onrechtmatig worden verstrekt, om verdere schulden te voorkomen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal mensen met een uitkeringsschuld als gevolg van teveel verstrekte algemene bijstandsuitkeringen.	11.887 (2018)	11.314	10.750	10.998
2	Percentage onterechte uitkeringen dat is voorkomen of beëindigd ten opzichte van het klantenbestand.	4,7% (2018)	2,62%	2,7%	6,8%

Toelichting 7.1.1.2.1

Vanaf dit jaar vordert Amsterdam niet langer terug als het terug te vorderen bedrag is ontstaan door een fout van de gemeente.

Toelichting 7.1.1.2.2

Het percentage onterechte uitkeringen dat is voorkomen of beëindigd ten opzichte van het klantenbestand is gestegen. Door het grote aantal aanvragen Tozo en bijstand in 2020 is het percentage onterechte uitkering dat is voorkomen in relatie tot het klantenbestand relatief hoog.

Activiteit 7.1.1.3

We bieden dienstverlening op maat, waar mogelijk digitaal en we versimpelen de aanvraag van sociale regelingen en bijstand en handelen klachten snel af.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Klanttevredenheid over dienstverlening afhandeling aanvragen bij instroom.	6,9 (2018)	7,4	7,7	7,7 (Q1-2020)
2	Percentage klachten afgehandeld binnen de wettelijke termijn.	93% (2018)	78,4%	90%	76,1%
3	Aantal klachten dat per jaar binnenkomt.	778 (2018)	867	800	1.277
4	Percentage aanvragen dat digitaal binnenkomt.	58,8% (2018)	64,4%	62%	72,4%

Toelichting 7.1.1.3.1

De klanttevredenheidsonderzoeken zijn gestopt met de komst van corona en het inzetten van de formatie op de uitvoering van de Tozo-regeling.

Toelichting 7.1.1.3.2/3

De afhandelingstermijn van klachten wordt niet gehaald. Dit is al langer een knelpunt. Afgelopen jaar is dit proces nog meer onder druk komen te staan door het hoge aantal aanvragen voor de nieuwe Tozo-regelingen en de stijging van het aantal klachten in verband met de uitvoering hiervan.
De klachten zijn voornamelijk van mensen die (nog) niet van de nieuwe regelingen gebruik konden maken.

Toelichting 7.1.1.3.4

Door de coronacrisis neemt digitaal contact met de klant toe, zoals aanvragen doen en gesprekken voeren.

Verbonden partijen

Coöperatie Wigo4it

Amsterdam werkt met Den Haag, Rotterdam en Utrecht samen in de coöperatie Wigo4it. In 2020 is de dienstverlening door Wigo4it aan gemeenten teruggebracht tot alleen digitale ondersteuning van de uitvoeringsprocessen van inkomen. De digitale ondersteuning van werk en participatie is gestopt, deze wordt opnieuw aanbesteed.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	610,8	603,0	1.010,6	1.029,7	19,0
Lasten	675,2	676,9	1.043,9	1.058,6	14,7
Saldo	**-64,4**	**-73,9**	**-33,3**	**-29,0**	**4,3**

Het resultaat van het programmaonderdeel Inkomensregeling heeft ten opzichte van de begroting een afwijking van € 4,3 miljoen positief. Dit is het gevolg van € 19,0 miljoen hogere baten dan begroot en € 14,7 miljoen hogere lasten dan begroot.

Baten

De totale baten van € 1029,7 miljoen zijn € 19,0 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 19,9 miljoen doordat het beroep op de Tozo-regeling hoger is dan verwacht. Tegenover een hoger beroep op de Tozo staat een hogere Rijksvergoeding. Dit betreft enerzijds een Rijksbaat om Amsterdammers te voorzien in een uitkering voor Tozo levensonderhoud en/of Tozo bedrijfskapitaal. Anderzijds betreft het hierbij een Rijksbaat om de Tozo-regeling te kunnen uitvoeren.
- Lagere baten van € 1,1 miljoen. Dit betreft een combinatie van factoren. Een van de voornaamste facv is dat als gevolg van corona en invoering van de belastingvrije voet minder teruggevorderd kan worden.
- De overige afwijkingen lichten we niet verder toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 1.058,9 miljoen zijn € 14,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 17,6 miljoen doordat het beroep op de Tozo-regeling hoger is dan geraamd.
- Lagere lasten van € 2,5 miljoen voor de bijstandsuitkeringen. Ten opzichte van de Najaarsnota 2020 is € 2,5 miljoen minder aan bijstandsuitkeringen verstrekt, dit is 0,4% op de totale uitgaven aan de bijstand.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor de uitvoeringskosten voor het verstrekken en beheren van uitkeringen en de handhaving hierop.
- De overige afwijkingen lichten we niet verder toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Onttrekkingen reserves	2,4	20,0	37,7	20,7	-17,1
Toevoegingen reserves	6,1	0,0	70,1	58,1	-12,0
Mutatie reserves	**-3,7**	**20,0**	**-32,4**	**-37,4**	**-5,1**

Onttrekkingen

De onttrekkingen aan de reserves van € 20,7 miljoen zijn € 17,1 lager dan begroot. Dit komt (vooral) door:

- Een afname van € 15,8 miljoen. In 2020 is € 15,8 miljoen minder aan de Egalisatiereserve onttrokken voor de verstrekking van bijstandsuitkeringen dan begroot, maar tegelijkertijd ook € 14,4 miljoen minder toegevoegd dan begroot. Per saldo is dus € 1,4 miljoen meer toegevoegd aan de egalisatiereserve dan begroot voor de verstrekking van bijstandsuitkeringen. Het doel van de reserve is om overschotten en tekorten te egaliseren die voortvloeien uit de verstrekking van bijstandsuitkeringen.
- Een afname van € 1,3 miljoen doordat het niet bestede deel voor de aanpak Meer Kans op Werk toegevoegd is aan de egalisatiereserve.

Toevoegingen

De toevoegingen aan de reserves van € 58,1 miljoen zijn € 12,0 lager dan begroot. Dit komt (vooral) door:

- Een afname van € 14,4 miljoen. In 2020 is € 14,4 miljoen minder aan de egalisatiereserve toegevoegd voor de verstrekking van bijstands-uitkeringen dan begroot, maar tegelijkertijd ook € 15,8 miljoen minder ontrokken dan begroot. Per saldo is dus € 1,4 miljoen meer toegevoegd aan de egalisatiereserve dan begroot voor de verstrekking van bijstands-uitkeringen. Het doel van de reserve is om overschotten en tekorten te egaliseren die voortvloeien uit de verstrekking van bijstandsuitkeringen.
- Een toename van € 2,4 miljoen. Het Rijk heeft de regeling Tozo ingesteld als gevolg van de coronacrisis. De extra beschikbare middelen zijn toegevoegd aan de reserve voor de voortzetting van activiteiten in 2021 en verder.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. De hoogte van het rijksbudget voor de uitkeringsverstrekking is te laag om daaruit alle uitkeringen in de stad te betalen. Vanwege de toekomstige groei van de aantallen bestaat het risico dat ruimte voor andere prioriteiten in het gedrang komt.	Met extra interventies (zoals een ander startproces, samenwerking binnen het Regionaal Werkcentrum, max WW-pilot, banenplannen) beogen we instroom te voorkomen, uitstroom te bevorderen en de landelijke trend te volgen. ■ Amsterdam werkt samen met andere gemeenten aan een voldoende omvang en verdeling van het landelijke uitkeringsbudget. ■ In de meerjarenbegroting wordt voorzien in de jaarlijkse dekking van het tekort ter hoogte van € 8 miljoen in 2021 en verder. Bij tekorten hoger dan € 8 miljoen kunnen we een beroep doen op de Egalisatiereserve Inkomen en Conjunctuur. ■ In het weerstandsvermogen houden we rekening met het opvangen van meerjarige tekorten voor zover die niet vanuit de egalisatiereserve kunnen worden opgevangen.
2. Amsterdam krijgt onvoldoende rijksmiddelen om een eventueel groter beroep op de Bbz levensonderhoud te financieren.	De gemeenten lobbyen bij het Rijk hoe om te gaan met een stijgend beroep op de Bbz levensonderhoud bij afloop van de Tozo.
3. Het Rijk hanteert voor de Tozo een strikt rechtmatigheidscriterium waardoor niet alle kosten gedeclareerd kunnen worden.	Gemeenten zijn in gesprek met het Rijk hoe de verantwoording ingericht moet worden
4. Afbouwen van de samenwerking binnen Wigo4it en het invoeren van een nieuw ICT-systeem voor inkomensvoorziening kan de continuïteit, kwaliteit en beschikbaarheid verminderen.	Een onverstoorde dienstverlening en continuïteit van het primaire proces van inkomensverstrekking is te allen tijde prioriteit. Bij de voorbereiding van de aanbesteding houden we rekening met actuele wensen en de veranderende WPI-organisatie

Beleidskaders

Neem hier de belangrijkste beleidskaders uit de Begroting 2020 op en de eventuele wijzigingen die zich in 2020 voordeden.

- Participatiewet (2015); dit is de wet die de ondersteuning bij arbeids-inschakeling en bijstand regelt voor mensen die weinig of geen andere financiële middelen hebben.
- Beleidsregels Participatiewet, IOAW en IOAZ, hierin wordt op gemeente-niveau uitwerking gegeven aan de spelregels van de Participatiewet.
- Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (2004); dit besluit regelt de financiële ondersteuning van zelfstandige ondernemers.
- Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandig Ondernemers (Tozo); een tijdelijke noodmaatregel van het Rijk als aanvullende uitkering voor levensonderhoud, gebaseerd op het Besluit Bijstandsverlening voor Zelfstandigen (Bbz).
- Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW), een tijdelijk noodmaatregel van het Rijk om werkgevers met omzetverlies door de coronacrisis tegemoet te komen.

3.7.2 Werk, participatie en inburgering

We verbeteren de bestaanszekerheid van Amsterdammers door ze te begeleiden naar duurzaam, betaald werk of door ze perspectief op werk te geven.

Belangrijke ontwikkelingen

De economie van Amsterdam is harder getroffen door de coronacrisis dan die in andere gemeenten. Sectoren als de horeca, het toerisme, de luchtvaart en de culturele sector vormen een belangrijke pijler van de Amsterdamse economie en juist deze sectoren zijn extra hard getroffen door de coronacrisis. Daardoor is de werkloosheid in de regio Amsterdam in 2020 toegenomen. Vooral jongeren zijn getroffen, omdat zij relatief veel werken op basis van een flexcontract of kortdurend contract én veelal werken in de zwaarst geraakte sectoren (horeca, schoonmaak, culturele sector).
Steeds meer mensen zijn afhankelijk geworden van een uitkering voor hun levensonderhoud. Doordat nu veel mensen met recente werkervaring werkloos zijn geworden, is de concurrentiepositie op de arbeidsmarkt van mensen die al langer in de bijstand zitten verslechterd.

Hoewel sommige sectoren zwaar zijn getroffen door de coronacrisis zijn er ook nieuwe kansen op de arbeidsmarkt ontstaan. In de detailhandel (supermarkten), distributie, pakketbezorging en online verkoop is de werkgelegenheid gegroeid. In sectoren als zorg, techniek en ict is ook nog steeds behoefte aan geschikte kandidaten.
Amsterdam heeft als reactie op de coronacrisis samen met haar partners in de arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam het Regionaal Werkcentrum opgericht. In deze publiek-private samenwerking worden werkgevers met overcapaciteit gekoppeld aan werkgevers met een personeelsbehoefte. Samen met de netwerkpartners van het Regionaal Werkcentrum (zoals onderwijs, House of Skills en uitzendorganisaties) wordt gekeken welke ondersteuning moet worden geboden aan werkgever en werknemer om de match van werk naar werk mogelijk te maken. Bovendien worden er loopbaanpaden ontwikkeld (veelal met opleidingscomponent) naar de kansrijke sectoren. Op deze manier wordt werkloosheid voorkomen en teruggedrongen.

De coronacrisis heeft gevolgen gehad voor de re-integratiedienstverlening van de gemeente. Door de enorme toestroom in de Tozo en de bijstand moest er binnen de organisatie veel capaciteit worden vrijgemaakt voor het tijdig afhandelen van de uitkeringsaanvragen. Bovendien zorgde de extra instroom voor een stijging van de caseloads van medewerkers.
Dienstverlening moest op afstand worden georganiseerd wat ten koste is gegaan van de persoonlijke aandacht.
Door de coronacrisis moest de uitvoering van Meer Kans op Werk worden aangepast naar online dienstverlening. Voor de meest kwetsbare doelgroepen bleef persoonlijk contact mogelijk als dat noodzakelijk was. De focus binnen de aanpak kwam vooral te liggen op preventie, onder andere door het Regionaal Werkcentrum en de pilot max WW waarmee de mensen die aan het einde van hun WW-periode zitten extra begeleiding krijgen richting werk.
De focus lag ook op de begeleiding van bijstandsgerechtigden die binnen een jaar naar werk begeleid kunnen worden. Daarmee blijft de nieuwe groep werklozen direct inzetbaar voor de arbeidsmarkt en wordt langdurige werkloosheid voorkomen.

Omdat de coronacrisis zo'n grote impact heeft op jongeren, is er een nieuwe aanpak Jeugdwerkloosheid gestart: Meer Kans op Werk Jongeren. Deze aanpak benut de werkzame elementen uit de vorige aanpak Jeugdwerkloosheid (2015-2018) en de dienstverlening op de Jongerenpunten. Dit wordt aangevuld met innovatieve dienstverlening.

In 2020 heeft de Tweede Kamer de wet voor een nieuw inburgeringsstelsel aangenomen. Hiermee krijgen gemeentes de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de inburgering. Onder de nieuwe wet wordt het verplichte taalniveau verhoogd van het huidige A2 (basisniveau) naar B1 (niveau geletterd). Ook krijgt de gemeente wettelijke taken op het gebied van financiële zelfredzaamheid van statushouders. De inwerkingtreding van de wet is voor de derde keer uitgesteld, nu naar 1 januari 2022.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 7.2.1 — ***Baten** 9,7 - **Lasten** 205,9*

Amsterdammers die dienstverlening ontvangen van de gemeente doen duurzaam en naar vermogen mee.

	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal Amsterdammers dat dienst-verlening ontvangt van de gemeente dat door uitstroom naar werk of scholing uitkeringsonafhankelijk is.	4.538 (2018)	4.680	5.220	4.015
2	Ontwikkeling van de instroom in vergelijking met de andere drie G4-gemeenten (procentpunt).	-2,4% (juni 2019)	-2,8%	0%	1,5%

Toelichting 7.2.1.1

De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat de ambitie voor uitstroom uit de bijstand voor dit jaar niet gehaald is. Door de economische crisis zijn de baankansen kleiner geworden, zeker voor bijstandsgerechtigden die langdurig werkloos zijn. Hun concurrentiepositie verslechtert doordat er veel nieuwe werklozen met recente werkervaring zijn bijgekomen.
De afname van de uitstroom vanaf de eerste lockdown in maart 2020 was groot. Na de zomer trad herstel op. Door de versoepeling van de corona-maatregelen ontstonden weer baankansen, zeker voor de mensen met recente werkervaring. Daardoor kwam de uitstroom uit de uitkering enige tijd zelfs boven de maandelijkse streefwaarden te liggen. Door de opleving van corona in het najaar werden de coronamaatregelen weer aangescherpt. Daardoor daalden de baankansen en de uitstroom naar werk weer.

Toelichting 7.2.1.2

De instroom in de uitkering ten opzichte van de andere G4-gemeenten is gestegen ten opzichte van het vorige jaar. Dit is verklaarbaar omdat de coronacrisis de Amsterdamse economie harder heeft geraakt dan in de andere G4- steden.

Activiteit 7.2.1.1

We begeleiden Amsterdammers duurzaam naar werk, naar scholing of naar participatie.

	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Totaal aantal Amsterdammers dat dienstverlening ontvangt van de gemeente en is uitgestroomd naar werk.	7.506 (2017)	7.299	8.000	6.173
2	Totaal aantal Amsterdammers dat dienst-verlening ontvangt van de gemeente en is uitgestroomd naar scholing.	1.172 (2017)	1.313	1.200	1.289
3	Percentage statushouders dat binnen drie jaar na instroom in de Amsterdamse Aanpak Statushouders uitstroomt uit de uitkering.	n.v.t*	n.v.t*	50 %	49%
4	Totaal aantal Amsterdammers dat dienstverlening ontvangt van de gemeente en dat participeert.	14.986 (2017)	16.837	18.000	17.281
5	Aantal banen per 1.000 inwoners in leeftijd van 15-64 jaar (BBV-verplicht).	995,7 (2016)	950,7	n.v.t.**	984,2 (2019)
6	Netto participatiegraad (% mensen tussen de 15-67 jaar dat een baan heeft) (BBV-verplicht).	67,5% (2016)	68% (2018)	n.v.t.**	69% (2019)
7	Percentage werkloze jongeren (16-24 jarigen) (BBV-verplicht).	1,02% (2015)	2% (2018)	n.v.t.**	2% (2019)
8	Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar (BBV-verplicht).	349 (2016)	227 (Q2 2019)	n.v.t.**	296

* deze begrotingsindicator is aangepast vanaf de begroting 2020, dus dit is het eerste jaar dat deze indicator wordt gemeten.
** voor de verplichte BBV-indicatoren worden in de begroting geen streefwaarden opgenomen omdat er niet op kan worden gestuurd. We rapporteren jaarlijks wel de actuele aantallen.

Toelichting 7.2.1.1.1

Het aantal Amsterdammers (inclusief mensen zonder uitkering zoals voortijdig schoolverlaters en Niet Uitkerings Gerechtigden) dat dienstverlening ontvangt en is uitgestroomd naar werk is lager dan beoogd. Dat komt omdat ook voor Amsterdammers zonder uitkering, de baankansen zijn afgenomen door de coronacrisis.

Toelichting 7.2.1.1.2
Ondanks dat ook het onderwijs last had van de maatregelen om het corona-virus tegen te gaan, hebben voldoende mensen de stap (terug) naar school gemaakt. We werken, met name bij jongeren, actief aan de begeleiding naar school, zodat zij later met een sterker profiel terugkeren op de arbeidsmarkt met waarschijnlijk meer baankansen.

Toelichting 7.2.1.1.4
Het aantal mensen dat participeert is gestegen maar nog niet naar het beoogde niveau. De reden hiervan is dat de dienstverlening vraagt om persoonlijke aandacht, die beperkt was door de dienstverlening op afstand. Een andere belangrijke reden is dat veel van de activiteiten in de sociale basis gericht op participatie niet door konden gaan vanwege de coronamaatregelen.

Activiteit 7.2.1.2

We ondersteunen Amsterdammers op maat om aan het werk te blijven.

	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage werkende klanten waarvoor nazorg is geboden, nadat zij aan het werk zijn gegaan.	36% (2019)	36%	30%	48%
2	Percentage klanten dat dienstverlening heeft ontvangen van de gemeente en dat duurzaam aan het werk is (% van totale uitstroom naar werk).	87% (2018)	88,3%	87%	86%

Activiteit 7.2.1.3

We vormen een partnerschap en werken samen met werkgevers om een zo goed mogelijke match te bewerkstelligen.

	Indicatoren	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal geworven arbeidsplaatsen vervuld.	1.932 (2018)	2.020	1.950	1.276

Door de coronacrisis voelen minder werkgevers ruimte om arbeidsplaatsen beschikbaar te stellen voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, omdat zij veelal extra begeleiding vragen. Ook zijn er veel kandidaten op de arbeidsmarkt met een recent arbeidsverleden die sneller in te passen zijn. Een uitzondering hierop is de doelgroep Banenafspraak, waar toch voldoende werkgevers werk wilden creëren. Hier betaalt de investering en het netwerk van de Sociaal Werkkoepel zich uit.

Verbonden partijen

Stichting Pantar
Pantar heeft de opdracht werk te bieden aan een groot deel van de Amsterdammers met een nog lopende Wsw-indicatie (Wet sociale werkvoorziening). Deze mensen zijn aangewezen op werk onder begeleiding in een groep of 'beschut werk'. In het uitvoeringsbesluit Sociaal Werk is de taak van Pantar bevestigd als uitvoerder van Wsw en als vangnet onder de Participatiewet. Met de oprichting van de Sociaal Werkkoepel kan Pantar zich verder ontwikkelen als een sociale firma.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	12,8	8,8	7,5	9,7	2,2
Lasten	194,2	201,5	207,1	205,9	-1,2
Saldo	**-181,5**	**-192,7**	**-199,6**	**-196,2**	**3,5**

Het programmaonderdeel 7.2 heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 3,5 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 2,2 miljoen en lagere lasten van € 1,2 miljoen.

Baten

De totale baten van € 9,7 miljoen zijn € 2,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 0,9 miljoen door terugvordering van compensabele btw over voorgaande jaren. Tijdens de najaarsnota waren deze opbrengsten onzeker en is voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een lagere terugvordering.
- Hogere baten van € 0,9 miljoen door de ambtelijke fusie van de Gemeente Weesp in Amsterdam. De personele kosten voor de Gemeente Weesp worden in rekening gebracht bij deze Gemeente.
- Hogere baten van € 0,6 miljoen door bijdragen van derden in personeelslasten.
- Lagere baten van € 0,5 miljoen door versobering van de lage-inkomensvoordeel- (=LIV) regeling. Deze regeling behelst een jaarlijkse tegemoetkoming door het Rijk voor werkgevers die werknemers in dienst hebben met een laag loon.
- Hogere baten van € 0,2 miljoen op inleenvergoedingen van Wsw-personeel. Door een tussentijds herstel van de arbeidsmarkt na de eerste coronalockdown konden meer detacheringsopdrachten uitgevoerd worden.

Overige hogere baten van € 0,1 miljoen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 205,9 miljoen zijn € 1,2 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

Begeleiding naar werk

- Hogere personeelslasten van € 0,7 miljoen door de ambtelijke fusie van de gemeente Weesp in Amsterdam. Binnen de gemeente Amsterdam is personeel in dienst voor de gemeente Weesp, dit wordt met elkaar verrekend.
- Lagere personeelslasten van € 0,4 miljoen voornamelijk door minder inzet van medewerkers op Banenplannen en Meer Kans op Werk. Een aantal medewerkers is in 2020 ingezet op de Tozo-regeling.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen door lagere instroom van werkbrigadisten en minder opdrachten. Door corona is de werkbrigade drie maanden gesloten geweest. Hierdoor hebben minder uitkeringsgerechtigden een baan als brigadist gekregen en heeft de werkbrigade minder opdrachten kunnen uitvoeren.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen doordat er minder werkgevers gebruik hebben gemaakt van loonkostensubsidies en werkgeversarrangementen om mensen in dienst te nemen. Door de coronacrisis zijn er minder gepaste vacatures beschikbaar op de arbeidsmarkt.

Begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking

- Lagere lasten van € 0,7 miljoen doordat de loonkosten die Pantar heeft gemaakt voor mensen met een Wsw-indicatie lager uitvielen dan verwacht als gevolg van een hogere uitstroom van Wsw-medewerkers.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan het exploitatietekort van Stichting Pantar lager is dan verwacht. Dit is het gevolg van de rijksvergoeding voor coronaverliezen bij SW-bedrijven. De definitieve bijdrage kan worden vastgesteld nadat de jaarrekening van de stichting Pantar beschikbaar is.

Participatie

- Hogere lasten van € 0,9 miljoen door intensivering van dienstverlening aan Amsterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt door de inzet van jobhunters.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen vanwege minder verstrekte tegemoetkomingen in de reiskosten voor mensen in een traject naar werk om zo het zoekgebied en daarmee de kans op werk te vergroten. We hadden verwacht meer tegemoetkomingen te verstrekken. Door coronamaatregelen reizen mensen minder en is vanaf het najaar de verstrekking beperkt gebleven.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen doordat minder mensen in de bijstand gekeurd zijn om een gepast traject naar werk en participatie uit te kunnen zetten door de anderhalvemetermaatregelen.

Overige lagere lasten van € 0,2 miljoen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Onttrekkingen reserves	4,1	0,8	0,0	0,0	0,0
Toevoegingen reserves	4,7	0,0	1,7	1,1	-0,6
Mutatie reserves	**-0,6**	**0,8**	**-1,7**	**-1,1**	**0,6**

Toevoegingen

De toevoeging aan de reserve Sociaal Werk is € 0,6 miljoen lager dan begroot. Door versobering van de LIV en een sneller dalend aantal mensen met een Wsw-indicatie in dienst van de gemeente Amsterdam is er minder vergoeding vanuit deze regeling ontvangen.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. St. Vluchtelingenwerk West en M.- Ned.	2.162.846	2.212.848
2. Openbare Bibliotheek Amsterdam	391.320	391.320

1. Met het beleidskader 'Vluchtelingen in Amsterdam 2019-2022' heeft het college van b en w besloten Stichting VluchtelingenWerk West en Midden Nederland aan te wijzen als uitvoerder van de maatschappelijke begeleiding van vluchtelingen. Deze subsidie is voor de uitvoering van Maatschappelijke Begeleiding Statushouders 2020.

2. Deze subsidie zorgt samen met cofinanciering vanuit de Openbare Bibliotheek voor de uitvoering van het Leef en Leer programma 2020.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
Het verloop van de coronacrisis en de impact die zij heeft op de arbeidsmarkt, is uiterst onzeker.	We monitoren het verloop vanuit het Regionaal Werkcentrum en Werkgevers Service Punt (WSP) en houden zo zicht op de dreigende werkloosheid, maar ook op kansen op de arbeidsmarkt.
De strikte afbakening van de doelgroep voor beschut werk beperkt het aantal plaatsingen. Maar het aantal aan te bieden plekken is wettelijk vastgelegd. Als we deze plekken niet realiseren, blijven mensen in de uitkering. Daarbij is ook de financiering via de Integratie-uitkering Sociaal Domein op langere termijn ontoereikend.	We intensiveren acties om samen met onder andere zorgaanbieders kandidaten te vinden. We maken gebruik van de instrumenten van de Sociaal Werkkoepel en het werkgeversservicepunt om het benodigde aantal plaatsen te realiseren. We bezien de doelmatigheid van het instrument beschut werken. We lobbyen voor een structureel dekkende financiering voor beschut werk.
Er komen onvoldoende gemeentelijke opdrachten beschikbaar voor de Werkbrigade. Mogelijk gevolg is dat: ■ doelstellingen niet worden gehaald. ■ deelnemers niet in dienst komen of thuis zitten. ■ de stad niet kan worden opgeknapt zoals bedacht in het plan Werkbrigade.	De gemeente stuurt op een brede opdrachten-portefeuille onder andere in het kader van Schoon, heel en veilig, maar ook gastheer-/ gastvrouwschap.
Het draagvlak in de stad voor de opvang van asielzoekers en het huisvesten van statushouders neemt af.	We krijgen beter en sneller inzicht in het gedrag van de vluchtelingen om ongewenst gedrag te voorkomen. Dit doen we door samenwerken met en opleiden van de ketenpartners (onder andere klantmanagers, COA, taalaanbieders, GGZ). Verder laten we de vluchteling zo snel mogelijk participeren in de samenleving.
We benaderen Amsterdammers voor maatschappelijke participatie. De kans bestaat dat onze instrumenten die bedoeld zijn om de zelfredzaamheid te vergroten of te participeren, hen feitelijk niet bereiken. Daardoor krijgen we niet de gewenste ontwikkeling in zelfredzaamheid en (duurzame) participatie.	We bevorderen de deskundigheid van gemeente-medewerkers om een beroep te doen op de persoonlijke motivatie van mensen en hen mee te laten doen. We werken samen met andere partijen in het sociaal domein zoals de buurtteams.

Beleidskaders

- Participatiewet (2015); dit is de wet die de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en bijstand regelt voor mensen die weinig of geen andere financiële middelen hebben (waaronder andere uitkeringen). Eind 2019 is de eindevaluatie van de Participatiewet gepubliceerd. De staatssecretaris heeft aangegeven dat de uitkomsten van de evaluatie reden zijn onderzoek te doen naar aanpassingen en verwijst daarbij bijvoorbeeld naar het Breed Offensief en Simpel Switchen in de Participatieketen.
- Wet sociale werkvoorziening (1997); gemeenten kunnen werk onder speciale voorwaarden aanbieden voor burgers die niet mee kunnen doen op de reguliere arbeidsmarkt. De toegang tot deze regeling is met de komst van de Participatiewet gestopt, met behoud van rechten voor huidige deelnemers.
- Banenafspraak en quotumregeling (2013); volgens het Sociaal Akkoord uit 2013 moeten er begin 2026 in totaal 125.000 banen zijn bijgekomen voor mensen met een arbeidsbeperking, waarvan 25.000 banen in de overheidssector (de banenafspraak). Indien deze afspraak niet tot het gewenste resultaat leidt, gaat de quotumregeling in.
- Bouwstenen Doorontwikkeling Sociaal Domein (2018): hierin worden de hoofdlijnen beschreven voor de doorontwikkeling van het sociaal domein; deze zijn ook voor 2019 van kracht.
- Uitvoeringsbesluit Sociaal Werkkoepel (2018); de gemeente wil meer Amsterdammers met een arbeidsbeperking kunnen begeleiden naar werk. We richten daarom een Sociaal Werkkoepel op met bedrijven en sociale firma's. De gemeente voert regie op de samenwerking in de koepel, op voldoende werk en op betere doorstroming naar passend werk.
- Uitwerking Werkbrigade (2016); dit betreft de vorming van een Werkbrigade voor het wegwerken van achterstallig onderhoud, o.a. in ontwikkelbuurten en activiteiten op het gebied van Openbare orde en veiligheid.
- Beleidskader Vluchtelingen in Amsterdam 2019 - 2022: Samen naar duurzame integratie; dit beleidskader richt zich op alle domeinen die betrokken zijn bij participatie en integratie van vluchtelingen: Wonen, WPI, GGD, Onderwijs, Jeugd, Zorg, Stadsdelen, Sport.
- Wet inburgering (2017); in de wet staan de regels over de inburgering van nieuwkomers in de Nederlandse samenleving.

3.7.3 Armoede en schuldhulp

We willen dat iedere Amsterdammer gelijke kansen heeft in de samenleving. Ons doel is het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen. Zo willen we de kansen voor deze Amsterdammers vergroten. We bieden perspectief en armoederegelingen. Voor kinderen en jongeren bieden we een pakket aan regelingen, gericht op meedoen en kansengelijkheid.

Belangrijke ontwikkelingen

Corona heeft een grote impact gehad op de uitvoering van de minimaregelingen en de schuldhulpverlening. De online dienstverlening van de maatschappelijk dienstverleners (madi's) kwam in een stroomversnelling terecht en de inloopspreekuren op locatie werden vervangen door bezoeken op afspraak. Voor sommige Amsterdammers werd bij de aanvang van de coronacrisis en de beperkende maatregelen de drempel om hulp te zoeken hoger. Om Amsterdammers met financiële problemen toch te bereiken, voerde de gemeente samen met de madi's campagne om de hulpverlening onder de aandacht te brengen. Ook besloot het college van b en w halverwege 2020 om de aanpak Vroegsignalering te intensiveren, de aanpak die zorgt dat mensen met financiële problemen snel in beeld komen. Dit heeft geleid tot een toename van zo'n 16% in de dienstverlening van sociaal raadslieden en een stijging van het aantal gestarte schuldhulpdossiers met 12%. Dit toont aan dat 2020 voor veel Amsterdammers een zwaar financieel jaar is geweest.

Dit corona-offensief richt zich in eerste instantie op het in beeld krijgen van betalingsproblemen rond de meest essentiële vaste lasten. De madi gaat eerder af op meldingen van vaste partners die vaste lasten innen zoals bijvoorbeeld de huur. Ook blijven we langer proberen om in contact te komen met Amsterdammers. De schuldeisers passen maatwerk en coulance toe om te voorkomen dat mensen door het ijs zakken.

In 2020 zien we een enorme stijging in het aantal maatschappelijke initiatieven dat Amsterdammers in nood met voedsel helpt. Via de motie Ondersteun voedselinitiatieven heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld aan initiatieven om deze ondersteuning te kunnen voortzetten. Ook het Rode Kruis en de vermogensfondsen hebben ruimschoots ondersteuning geboden.

In totaal zijn ongeveer 23.000 Amsterdammers via 70 initiatieven geholpen. Verder is het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de Voedselbank met ongeveer 49% toegenomen, van 1.329 (3.179 personen) begin maart 2020 naar 1.981 (4.732 personen). Deze groei komt doordat meer Amsterdammers in financiële nood zijn gekomen en genoodzaakt zijn aan te kloppen bij de Voedselbank. Ook komt het doordat de samenwerking met de madi's werd geïntensiveerd. De madi's doen nu de intakes voor de Voedselbank Amsterdam en ook via de madi's komen mensen bij de Voedselbank terecht.

De coronacrisis heeft er in 2020 toe geleid dat veel activiteiten niet doorgingen of werden verschoven. Activiteiten met de stadspas, sportactiviteiten voor jongeren, gratis openbaar vervoer voor ouderen konden slechts in beperkte mate doorgaan. Er zijn nieuwe online activiteiten gestart maar die konden niet voorkomen dat het totaal aantal activiteiten tijdelijk gedaald is.

De coronacrisis heeft gevolgen gehad voor het besluit van het college van b en w om de inkomensnorm van 120% naar 130% van het wettelijk sociaal minimum te verhogen om in aanmerking te komen voor een armoederegeling. Omdat de gemeente meer uitgaven doet om de gevolgen van de crisis te beperken, heeft de gemeenteraad met het vaststellen van de Begroting 2021 besloten om in deze collegeperiode de norm niet te verhogen en zo prioriteit te geven aan ondersteuning van mensen met het laagste inkomen. Met deze besparing werd het mogelijk om de preventieve aanpak Vroegsignalering uit te breiden en de gestegen kosten voor Bijzondere Bijstand, PC-regeling voor jongeren en de Woonkostentoeslag op te vangen.

Eind 2020 zijn we gestart met de pilot Kindtegoed. Ongeveer 25.000 kinderen van 0 tot en met 14 jaar in Amsterdam en Weesp hebben het kindtegoed op hun stadspas gekregen. Het kindtegoed vervangt de baby- boeken- en kleding-bonnen die kinderen jaarlijks als cadeaukaart kregen. Met het kindtegoed kan

een breed scala aan noodzakelijke spullen gekocht worden (schoolspullen, (sport)kleding, schoenen, verzorgingsproducten en speelgoed). Het kindtegoed kan besteed worden bij bijna 100 vestigingen van de aangesloten winkels. Met deze pilot zetten we een stap in de richting van het waarmaken van de ambitie die is gesteld in de Amsterdamse Agenda Armoede en Schulden 2019-2022 om de stadspas steeds meer een centraal instrument te maken voor de gemeentelijke armoederegelingen. Hiermee maken we het gebruik van de regelingen eenvoudiger en overzichtelijker en daarmee toegankelijker.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 7.3.1 ***Baten** 0,5 - **Lasten** 118,7*

Het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen om zo de kansen voor Amsterdammers te vergroten.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage huishoudens en personen met een laag inkomen tot 120% van het bijstandsniveau in Amsterdam (Armoedemonitor).	22% (2018)	21%	20%	20%
2	Percentage van de Amsterdammers met een laag inkomen dat moeite ervaart om rond te komen.	37% (2018)	34%	32%	34%
3	Percentage Amsterdammers met schulden dat daar problemen mee heeft.	65% (2017)	63%	64%	63%

De percentages zijn gebaseerd op de meest recente Armoedemonitor uit 2020. De gevolgen van de coronacrisis zijn in deze monitor nog niet opgenomen. In de Armoedemonitor 2021 zullen deze cijfers wel beschikbaar zijn. We verwachten dat de gevolgen van de coronacrisis zullen leiden tot een hoger percentage Amsterdammers met een laag inkomen.

Activiteit 7.3.1.1

In samenwerking met partners met veel klanten met een laag inkomen signaleren we het ontstaan van schulden in een vroeg stadium en grijpen hierop in.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het aantal meldingen vroegsignalering en geregelde betalingen dat leidt tot een contact of adviesgesprek.	10.500 (2017)	13.500	13.000	13.700

Activiteit 7.3.1.2

We bieden kinderen uit een gezin met een minimuminkomen voorzieningen aan om te kunnen deelnemen aan sport en cultuur en om ondersteund te worden in onderwijsdeelname om zo de kansengelijkheid te vergroten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage minimahuishoudens met kinderen dat met tenminste één kindregeling bereikt wordt.	88% (2017)	86%	90%	88%
2	Aantal gebruikte activiteiten door kinderen en jongeren op het gebied van cultuur en sport en onderwijs.	104.000 (2017)	147.292	119.000	114.770

Toelichting 7.3.1.2.1

Ten opzichte van 2019 is het percentage minimahuishoudens dat met tenminste één kindregeling wordt bereikt gestegen. Het percentage blijft enigszins achter ten opzichte van de verwachting in 2020. Dit heeft te maken met het lager aantal activiteiten dat heeft plaatsgevonden, vanwege de coronamaatregelen.

Toelichting 7.3.1.2.2

Vanwege de coronamaatregelen hebben minder activiteiten kunnen plaatsvinden.

Activiteit 7.3.1.3

We bieden minimaregelingen aan voor alle Amsterdammers met een laag inkomen met als focus de doelgroep die we nog onvoldoende bereiken: werkende minima.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het aantal unieke gebruikers van de stadspas	58.000 (2017)	72.031	72.000	60.569
2	Percentage werkende minima dat gebruik maakt van minimaregelingen en/of schuldhulpverlening	27% (2018)	31%	37%	33%

Toelichting 7.3.1.3.1

De coronacrisis heeft er toe geleid dat tussen maart en juli 2020 weinig activiteiten hebben kunnen plaatsvinden. We zien dat vanaf augustus het aantal gebruikers weer toenam. In het vierde kwartaal van het jaar werden de corona-maatregelen weer aangescherpt en vonden opnieuw minder activiteiten plaats.

Toelichting 7.3.1.3.2

Ten opzichte van de peildatum 2015 is het bereik van werkende minima in loondienst gestegen. Het percentage bereikte werkende minima is echter lager dan we begin 2020 ingeschat hebben. Dit is als volgt te verklaren. In de Armoedemonitor uit 2019 (en 2020) heeft Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) op basis van een groter aantal minimaregelingen het percentage werkende minima dat gebruik maakt van deze regelingen opnieuw berekend. Dit heeft geleid tot een lager percentage dat gebruik maakt van de minima-regelingen. Het door OIS aangepast percentage van het peiljaar is 23%. Als we dit percentage extrapoleren naar 2020 loopt de stijging volgens verwachting.

Activiteit 7.3.1.4

Het bieden van schuldhulpverlening aan Amsterdammers met problematische schulden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het percentage klanten dat de doelen uit het schuldhulpplan behaalt	75% (2018)	69%	77%	61%

We zien de afgelopen jaren een daling van het percentage klanten dat de doelen uit het schuldhulpplan behaalt. Aan deze daling liggen drie oorzaken ten grondslag.
1. Met vroegsignalering wordt steeds beter voorkomen dat mensen problematisch in de schulden raken. Mensen die toch in de schuldsanering komen, hebben vaak te kampen met meerdere en ernstigere problemen en lopen een hoger risico op uitval.
2. De veelal succesvolle vroegtijdige adviestrajecten maakten tot 2019 onderdeel uit van de succesratio. Vanaf 2019 worden deze trajecten niet meer meegeteld bij het vaststellen van het slagingspercentage, met een daling van het gemeten percentage als gevolg.
3. In 2020 heeft de coronacrisis geleid tot een flinke stijging van de uitval, en dus verdere daling van de succesratio. Samen met de madi's zetten we in op het tegengaan van uitval en maken we een plan om de succesratio van schuldhulptrajecten te verhogen.
Bij de voorjaarsnota komen we met een voorstel om de streefwaardes aan te passen.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	0,7	0,8	0,8	0,5	-0,2
Lasten	116,2	117,8	118,2	118,7	0,5
Saldo	**-115,5**	**-117,0**	**-117,4**	**-118,1**	**-0,7**

Programmaonderdeel 7.3 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 0,7 miljoen. Dit komt door lagere baten dan begroot van € 0,2 miljoen en € 0,5 miljoen hogere lasten dan begroot.

Baten
De totale baten van € 0,8 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot. De afzonderlijke afwijkingen zijn kleiner dan € 0,2 miljoen en lichten we niet verder toe.

Lasten
De totale lasten van € 118,7 miljoen zijn € 0,5 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 0,3 miljoen op de regelingen Armoedevoorzieningen door de lockdown als gevolg van corona. Door de lockdown is minder gebruik gemaakt van activiteiten die via de stadspas worden aangeboden en hebben ouderen minder gebruik gemaakt van het gratis openbaar vervoer.
- Hogere lasten van € 0,8 miljoen door de intensivering van de aanpak Vroegsignalering om te voorkomen dat mensen in de schulden komen.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Maatschappelijke dienstverleningsinstanties	€25.537.673	€ 28.038.673
2. Fonds Bijzondere Noden	€ 527.831	€ 527.831

1. Maatschappelijke dienstverleningsinstanties: schuldhulpverlening en sociaal raadslieden. De instellingen voor maatschappelijke dienstverlening vormen de frontoffice van de schuldenaanpak en ze bieden dienstverlening door sociaal raadslieden. De subsidie is hoger dan begroot door de intensivering van de aanpak Vroegsignalering om te voorkomen dat mensen in de schulden komen.

2. Het Fonds Bijzondere Noden Amsterdam ontvangt jaarlijks subsidie voor verschillende taken. Naast een witgoedregeling voor Amsterdammers met een defect elektrisch apparaat en een maatwerkbudget zorgt het fonds voor de inzet van gelden vanuit de Amsterdamse samenleving bij bijzondere knelsituaties. De gemeente ondersteunt het fonds met een bijdrage in de vorm van een subsidie voor de uitvoeringskosten. De verleende subsidie is gelijk aan de begroting.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Omdat de armoederegelingen open-einde-regelingen zijn, bestaat de kans op zowel een onder- als een overbesteding. Door de corona-crisis is dit risico toegenomen.	De uitgaven voor armoederegelingen worden nauwlettend gemonitord. Waar nodig hebben wij bijgestuurd. Het risico blijft actueel.
2. Doordat we nieuwe of aangepaste regelingen invoeren, moeten we de doelgroep daarvoor zien te bereiken. Daardoor bestaat het risico dat nog niet (volledig) gebruik van de voorzieningen wordt gemaakt.	We zoeken samenwerking met partners in de stad en stadsdelen om meer mensen in beeld te krijgen. We zijn doorgegaan met het actieplan "Verhogen bereik voorzieningen". Dat actieplan bevat maatregelen om niet-gebruik tegen te gaan.

Beleidskaders

- Participatiewet (2015).
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (2012); deze wet regelt dat burgers bij problematische schulden een beroep op de gemeente kunnen doen voor hulp.
- Kamerbrief Kansen voor alle kinderen (Klijnsma), 20 september 2016: structureel aanvullende middelen voor kinderen in armoede.
- Beleidskader Stad met uitzicht, Amsterdamse Agenda armoede en schulden, 2019-2022.
- Plan van aanpak Werkende minima (2020).

Programma 8 | Portefeuillehouder: wethouders Kukenheim & Groot Wassink

3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

3.8.1 Basisvoorzieningen

➔ Het jaar stond voor een groot gedeelte in het teken van de coronacrisis. Halverwege 2020 richtten we een afzonderlijk team Corona op voor het testen en bron- en contactonderzoek. De inhoudelijke kwaliteit bewaakten we door toezicht vanuit de GGD. Het hygiëneteam adviseerde en ondersteunde bij de te nemen maatregelen voor infectiepreventie. Jeugdgezondheidszorg was nauw betrokken bij de contacten met scholen en ondersteuning door professionals.

➔ Tijdens corona werkten we aan het waarborgen van de basisvoorzieningen. Organisaties die zorgen voor deze voorzieningen kregen de opdracht om de kwetsbare bewoners, waaronder jeugdigen, zoveel mogelijk te benaderen. Ook dankzij (Rijks) middelen voor Midzomer- en Midwinter Mokum hebben we mooie resultaten geboekt. De sociale basis hebben we verder versterkt. Hiervoor was het programma Gezond & vitaal Amsterdam belangrijk.

➔ In Nieuw-West, Noord, Zuidoost en Centrum startten we de geïntegreerde werkwijze waarmee we de netwerken rondom risicojongeren verstevigen. De partners uit onder andere het welzijns-, zorg en veiligheidsdomein werken samen in de buurten met de meest urgente jeugdproblematiek. In de ontwikkelwijken keken we of extra jeugdvoorzieningen nodig zijn en kunnen helpen in de aanpak van de problematiek.

3.8.2 Wijkteams

➔ We werkten aan de voorbereiding van de buurtteams. Het is de bedoeling dat de buurtteams vanaf 1 april 2021 samen met het OKT de spil in de wijken vormen. Buurtteams en OKT kunnen Amsterdammers helpen met zowel kleine als meer complexe ondersteuningsvragen. Zij zijn laagdrempelig, bieden (lichte) ondersteuning en mogen doorverwijzen naar meer en intensievere hulp. Ze zijn belangrijk voor het verkleinen van gezondheidsverschillen en het verbeteren van kansengelijkheid. De buurtteams bestaan uit verschillende disciplines en zijn vanaf 2020 met elkaar in gesprek.

➔ Op 1 juli startten we de subsidieprocedure voor buurtteams Amsterdam. Deze procedure eindigde op 20 oktober succesvol met de bekendmaking van 7 coalities die in 2021 de buurtteams gaan implementeren. De voorbereiding voor locaties is gestart.

3.8.3 Individuele voorzieningen

➔ We werkten aan de totstandkoming van een nieuwe werkwijze voor hoogspecialistische jeugdhulp (voorheen segment C) per 1 januari 2021. Samen met de gemeenten Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel (de DUO-gemeenten) troffen we in 2020 de voorbereidingen voor een nieuwe werkwijze waarin we met maximaal 10 kernpartners voor een periode van zes jaar een langdurige samenwerking aangaan.

➔ We hebben per 1 juli de producten Aanvullende Individuele Ondersteuning (de meest specialistische 20% van de huidige Ambulante Ondersteuning), Dagbesteding, Hulp bij Huishouden, Logeeropvang, Opvang en Ondersteuning na Huiselijk Geweld en Maatschappelijke Opvang & Beschermd Wonen aanbesteed. De voorlopige gunning leidde tot verschillende bezwaren in de vorm van een kort geding, waardoor alleen de producten Logeer-opvang en Opvang en Ondersteuning na Huiselijk Geweld definitief zijn gegund. We hebben besloten om in 2021 een nieuwe procedure te starten voor de contractering van Dagbesteding, Aanvullende Individuele Ondersteuning, Hulp bij huishouden en MO/BW.

➔ Tijdens de lockdown-periodes vanwege de coronacrisis boden we noodopvang aan alle daklozen, ook niet-rechthebbenden in Amsterdam. Dit deden we vanwege de aangescherpte maatregelen vanuit het Rijk. Op het hoogtepunt vingen we ruim 400 daklozen op.

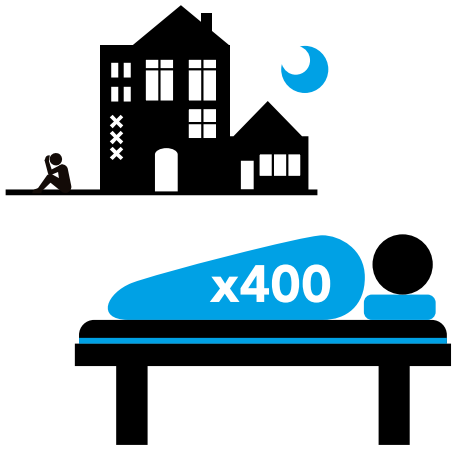

3.8.4 Diversiteit

➔ In 2020 is het leiderschapsprogramma Ambassadeurs van Amsterdam begonnen. Daarmee leren jongeren om vraagstukken in hun buurt in kaart te brengen en met eigen initiatieven aan te pakken. In 2020 zijn ruim 610 jongeren bereikt. In 2021 breiden we dit programma uit en willen we 1000 jongeren bereiken.

➔ In 2020 startte de campagne Kom op Amsterdam, Wees Amsterdammer. Daarin presenteren we een sociale norm: in Amsterdam is geen plek voor discriminatie en komen we voor elkaar op. De campagne was in juni en december 2020 breed zichtbaar in de stad. 31 bekende Amsterdammers deden als ambassadeur mee aan de campagne.

➔ In 2020 werd het boek 'De Slavernij in Oost en West' opgeleverd. Deze wetenschappelijke publicatie geeft inzicht in de rol van het stadsbestuur in het Amsterdamse slavernijverleden. Deze publicatie was aanleiding om in 2021 onderzoek te doen naar de manier waarop het verleden doorwerkt in de stad van vandaag en de meerstemmigheid en het belang van de verhalen over het slavernijverleden zichtbaar te maken.

Programma 8 | Portefeuillehouder: wethouders Kukenheim & Groot Wassink

3.8 Volksgezondheid, jeugd en zorg

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	66,2	67,6	94,2	124,0	29,7
Lasten	1.019,9	1.002,9	1.105,6	1.132,9	27,3
Saldo	**-953,7**	**-935,4**	**-1.011,3**	**-1.008,9**	**2,4**

Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg heeft ten opzichte van de begroting een onderbesteding van € 2,4 miljoen. De baten zijn € 29,7 miljoen hoger en de lasten € 27,3 miljoen hoger dan begroot, vooral door (Rijks-bijdragen voor) het uitvoeren van coronatesten en het analyseren daarvan door de GGD.

In de programmaonderdelen volgt een toelichting van de financiële afwijkingen groter dan € 0,2 miljoen uitgesplitst naar baten en lasten. Voor programmaonderdeel 8.3 hanteren we voor de financiële afwijkingen een ondergrens van € 1,0 miljoen.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	140,9	130,9	152,6	151,5	-1,1

3.8.1 Basisvoorzieningen

De basisvoorzieningen bieden een laagdrempelig preventief aanbod in de gebieden. Iedereen kan meedoen.

Belangrijke ontwikkelingen

Effecten door corona

Tijdens corona lag onze nadruk op het bereiken van kwetsbare Amsterdammers om ze te ondersteunen in basisvoorzieningen en bij psychische problemen. Via bijvoorbeeld het programma Amsterdam Mentaal Gezond (Thrive Amsterdam) richtten we ons op de mentale gezondheid van jongeren tussen de 16 en 24 jaar, op migrantengroepen en werkgevers. Via de jeugdgezondheidszorg zochten we bijvoorbeeld naar alternatieve manieren om ook tijdens de crisis de vaccinatiegraad te verbeteren. Specifieke, kleinschalige vaccinaties (zoals voor meningokokken en HPV) op locatie was een succesvolle aanpak. Een aantal activiteiten uit het programma Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht (AAGG) ging niet door vanwege de coronacrisis en de bijbehorende maatregelen.
Voor het virus zelf verbinden we kwantitatieve cijfers over o.a. besmettingen, testen en clusters met kwalitatieve informatie. Die gaat over de verspreiding van het virus en de naleving van maatregelen in de stadsdelen en regiogemeenten. In ieder stadsdeel is een corona-preventieteam actief.
De GGD en deze teams werken samen om zo de ogen en oren op straat te benutten en preventieve Corona interventies te ontwikkelen en uit te voeren. Samen met onder andere lokale partners, sleutelfiguren en wijkcoaches ontwikkelden we passende interventies. We doen ook onderzoek, zowel naar corona als naar de gevolgen die het heeft op het welzijn en de gezondheid van Amsterdammers.
Aan de organisatie van de activiteiten tegen corona werkten we met alle beschikbare menskracht. De totale meerkosten die betaald zijn in het kader van het bestrijden van de corona bedragen € 24,5 miljoen. De meerkosten worden gedeclareerd via een aparte verantwoording en worden geheel vergoed door het Rijk.

Doorontwikkeling Sociale Basis

We hebben middelen gebiedsgericht ingezet waar ze het hardste nodig zijn. Door goed te kijken naar wat er waar nodig is en middelen hiervoor anders te verdelen over de stad bieden we de hulp die nodig is.
We pasten de subsidieregeling aan voor 2021. Daardoor hebben organisaties de mogelijkheid 1 subsidieaanvraag voor de hele stad in te dienen.

Mantelzorg

We hebben 21 organisaties een subsidie verleend. We organiseerden activiteiten gericht op het ondersteunen van mantelzorgers die iemand verzorgen met complexe problematiek en op deskundigheidbevordering van professionals ten behoeve van samenwerking van formele en informele zorg, dementie en GGZ. Meer dan 14.500 mantelzorgers ontvingen rond kerst een mantelzorgcadeau.

Jongerenwerk

Het beleid Positief Perspectief vormt het speerpunt voor de sociale basis jeugd. We hebben het jongerenwerk versterkt door uitbreiding, vernieuwing en het beter richten van ons werk op de meest urgente thema's. We voeren jongerenwerk gebiedsgericht uit en dit werk is een belangrijke partner in het netwerk rondom risicojongeren om problematiek vroegtijdig te signaleren en hulp te bieden.

Jeugdgezondheidszorg

Doordat de jeugdgezondheidszorg meer op huisbezoeken gaat in de kwetsbare gebieden, is er meer contact met kwetsbare ouders en kinderen. Ze boden 6%[1] meer zorg op maat in de leeftijdscategorie 0-4 jaar ten opzichte van vorig jaar.

1 Dit is 1e helft 2020, heel 2020 nog niet bekend.

Daarnaast werkten we aan het verbeteren van de aansluiting van zorg voor 18- en 18+ Amsterdammers. We vragen jeugdhulpaanbieders in een vroeg stadium (bij 16 jaar) toekomstgerichte plannen te maken zodat de overgang tussen wetten soepel verloopt. Daarnaast werken we, samen met instanties die gaan over bijvoorbeeld inkomen en wonen, aan de continuïteit van zorg zodat jongeren vanaf hun 18e niet tussen wal en schip vallen. Tenslotte informeren we ouders, jongvolwassenen en professionals meer over de overgang naar volwassenheid. Jongvolwassenen krijgen een verjaardagskaart met informatie over wat zij zelf moeten regelen als ze 18 worden. Er is een app die ze helpt om hun basis op orde te krijgen en de website amsterdam.nl/ikword18 geeft informatie aan jongvolwassenen en ouders over de veranderingen en waar er hulp te vinden is.

Amsterdam Mentaal Gezond (Thrive Amsterdam)

Met het programma Amsterdam Mentaal Gezond (Thrive Amsterdam) richten we ons op preventie van psychische klachten en het bevorderen van de psychische gezondheid van alle Amsterdammers. Burgers, ervaringsdeskundigen en professionals zijn hierbij betrokken. Thrive stimuleert en faciliteert burgers via diverse initiatieven om meer open te zijn over psychische klachten.
De focus ligt daarbij in eerste instantie op jongeren 16 tot en met 24 jaar, migrantengroepen en werkgevers. In 2020 werkten we veel aan corona-gerelateerde problematiek.

Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht

De lobby voor een gezonde voedselomgeving leverde de eerste resultaten op. Samen met Rotterdam en Utrecht pleitten we bij het Rijk en bij politieke partijen voor een suikertaks. Het resultaat is dat de suikertaks nu in diverse verkiezingsprogramma's staat. Het programma Gezond 020 ligt op schema en liep geen vertraging op door de coronacrisis.

SOA

We openden de vernieuwde polikliniek. Er is seksuele hulpverlening verleend aan beoogde doelgroepen, inclusief curatieve en preventieve zorg. Dit zoals ook vastgesteld is in de aanvullende regeling Seksuele Gezondheidszorg (ASG) van het Ministerie van VWS. De nieuwe werkprocessen "Amsterdam Anders", hebben we nog niet volledig geïmplementeerd vanwege de coronacrisis en de effecten daarvan op onze dienstverlening en capaciteit.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 8.1.1 — ***Baten** 5,0 - **Lasten** 136,8*

De zelfredzaamheid van Amsterdammers wordt vergroot en de kansen-ongelijkheid tussen Amsterdammers wordt kleiner.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage Amsterdammers dat zich vrijwillig inzet voor de stad.	(2017)	35%	35%	39%
2	Percentage eenzame Amsterdammers.	(2017)	In 2020 beschikbaar	PM	PM (In 2021 beschikbaar)

Onttrekkingen

De cijfers voor het percentage eenzame Amsterdammers is pas in 2021 beschikbaar. De cijfers komen eens in de vier jaar beschikbaar.

Activiteit 8.1.1.1

We stimuleren sociale samenhang en participatie van de bewoners in de wijk.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Meten van het bereik (er is overleg met OIS over monitor basisvoorzieningen, deze is er nu nog niet).*	n.v.t.	PM	PM	PM (prognoses vanaf 2021)

De monitoring is in 2020 nog niet gestart.

* We hebben instrumenten ontwikkeld voor ondersteuning van de uitvoering van de sociale basis in de stadsdelen. De kwetsbaarheidsmonitor en de meting draagkracht gebruiken we als basis bij de analyses om de opgaven per gebied te beschrijven. Ook ontwikkelen we de resultaatmonitor sociale basis (zie 8.1.1.1).

Activiteit 8.1.1.2

We zorgen voor laagdrempelige activiteiten binnen de sociale basis in de buurt.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	PM; Het monitoren van nabijheid en bekendheid van het aanbod moet vorm krijgen in 2020.	n.v.t.	PM	PM	(nog) onbekend PM

Activiteit 8.1.1.3

We maken Amsterdam fysiek en sociaal toegankelijk.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal beter toegankelijk gemaakte projecten/ voorzieningen.	n.v.t.	14	30	22

We hebben minder voorzieningen beter toegankelijk gemaakt dan we hadden beoogd, omdat er minder subsidieaanvragen zijn ingediend. Veel organisaties, instellingen en ondernemers stelden activiteiten uit door de coronacrisis.

(bedragen x € miljoen)

Doel 8.1.2 — ***Baten** 75,5 - **Lasten** 116,2*

Alle Amsterdammers hebben gelijke kans op gezondheid ongeacht hun sociaal economische status of achtergrond.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage afwijking van gezond gewicht jeugd ten opzichte van het landelijk gemiddelde.	8% (2013)	5%	5%	Komt later

Activiteit 8.1.2.1

We werken aan de gezondheid van Amsterdammers middels preventieve en curatieve activiteiten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage vaccinatiegraad (zuigelingen, DKTP basis immuun).	92% (2016)	91,3%	>90%	89,9%

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	43,1	46,5	70,0	96,4	26,3
Lasten	224,8	235,0	254,6	277,5	22,8
Saldo	**-181,8**	**-188,5**	**-184,6**	**-181,1**	**3,5**

Het programmaonderdeel Basisvoorzieningen heeft ten opzichte van de begroting een onderbesteding van € 3,5 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 26,3 miljoen en hogere lasten van € 22,8 miljoen.

Baten

De totale baten van € 96,4 miljoen zijn € 26,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 25,9 miljoen voor het onderdeel Infectieziekten van de GGD, door een extra vergoeding van het ministerie van VWS voor het uitvoeren van coronatests en een vergoeding van € 9,9 miljoen voor het analyseren van 175.000 coronatests bij het Streeklab.
- Hogere baten van € 0,5 miljoen vanwege een Rijksbijdrage ZonMw voor maatschappelijke diensttijd van jongeren.
- De overige lagere baten zijn € 0,1 miljoen en worden niet toegelicht.

Lasten

De totale lasten van € 277,5 miljoen zijn € 22,8 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 25,7 miljoen voor het onderdeel Infectieziekten van de GGD, door het uitvoeren van 175.000 coronatests en het analyseren ervan in het Streeklab.
- Hogere lasten van € 1,6 miljoen voor gemeentelijk vastgoed, vooral door hogere kosten voor dagelijks onderhoud (€ 1,1 miljoen). De overige € 0,5 miljoen wordt verklaard door budgettair neutrale schuiven tussen programma's.
- Lagere lasten van € 1,5 miljoen voor de stadsdelen, vooral door lagere personele lasten vanwege verloop dat vanwege de krappe arbeidsmarkt niet direct opgevuld kon worden (€ 0,6 miljoen), een budgettaire neutrale schuif tussen programma 6 en 8 (€ 0,4 miljoen) en overige lagere lasten onder meer doordat vanwege de coronamaatregelen geplande activiteiten niet door konden gaan (€ 0,5 miljoen).
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen voor Maatschappelijke Dienstverlening. Verschillende projecten, zoals Welzijn op Recept en Mantelzorgondersteuning, zijn vanwege het coronavirus uitgesteld of niet doorgegaan.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen voor stedelijk jongerenwerk, doordat activiteiten uit het collegebesluit 'Positief Perspectief' (€ 0,5 miljoen) grotendeels worden uitgevoerd in 2021 en 2022. Daarnaast wordt een rijksbijdrage van € 0,3 miljoen voor de instandhouding van lokale vrijwilligersorganisaties via de egalisatiereserve overhevelen gemeentefonds middelen doorgeschoven naar 2021.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor Sociaal Medische Indicatie (SMI) Kinderopvang. De instelling die dit uitvoert heeft hogere inkomensafhankelijke bijdragen van ouders ontvangen en brengt daardoor minder kosten bij de gemeente in rekening.
- De overige lagere lasten van € 0,6 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 0,2 miljoen en worden niet toegelicht.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	1,4	0,8	1,1	0,9	-0,2
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**1,4**	**0,8**	**1,1**	**0,9**	**-0,2**

De onttrekkingen aan reserves van € 0,9 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door een lagere onttrekking aan de reserve Sarphati. Het doel van deze reserve is om financiering van samenwerkingsverband voor kennisontwikkeling ten behoeve van gezondheidsbevordering tussen de gemeente Amsterdam, het UMC, de VU, de UvA en de HvA te bevorderen. Voor 2020 is € 0,2 miljoen minder aan deze reserve onttrokken. Dit wordt in 2021 ingelopen, het laatste jaar van dit meerjarige project.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Maatschappelijke dienstverlening	€ 15.585	15.765
2. Stichting MEE	€ 5.527	5.996

1. We verlenen subsidies aan de instellingen voor Maatschappelijke dienstverlening (Madi's). De organisaties zetten de subsidie in voor ambulante ondersteuning. Dat is een ondersteuningsvorm aan Amsterdammers met een vraag op het gebied van maatschappelijke zelfredzaamheid. Maatschappelijke dienstverlening werkt op stadsdeelniveau en biedt laagdrempelige ondersteuning en advisering. Het aanbod richt zich op uiteenlopende maatschappelijke hulpvragen.

2. Stichting MEE biedt individuele onafhankelijke cliëntondersteuning aan alle Amsterdammers met ondersteuningsvragen. Daarnaast biedt MEE ook cursussen en trainingen zoals Grip op je geld en Algemeen Leefstijl Interventies. MEE heeft specifieke kennis van en ervaring met mensen met uiteenlopende beperkingen.

Beleidskaders

- Wmo-Verordening (versie 2020), vastgesteld december 2019, geldig vanaf 1 januari 2020. De verordening beschrijft het proces, eisen, voorwaarden, definities rondom de verschillende Wmo voorzieningen.
- Stedelijk kader 2020-2023: Samen vooruit: Op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam en wijzigen van de Verordening op het lokaal bestuur in Amsterdam, vastgesteld in mei 2019.

3.8.2 Wijkteams

De wijkteams werken laagdrempelig en zijn voor preventie en (lichte) ondersteuning. Zij mogen doorverwijzen naar meer en intensievere hulp. Zij spelen een belangrijke rol in het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen wijken en helpen om meer kansengelijkheid in de stad te krijgen.

Belangrijke ontwikkelingen

Effecten door de corona

Corona zorgde voor de wijkteams voor veranderde omstandigheden en noodzaak tot aanpassing.
Bij de Ouder- en Kind Teams (OKT) was minder instroom door bijvoorbeeld de sluiting van scholen. Daarnaast was er ziekteverzuim onder medewerkers en waren er minder contactmogelijkheden met cliënten. Door creatief te zijn kon de meeste hulp en ondersteuning in aangepaste vorm doorgaan, bijvoorbeeld digitaal. Dit was ook het geval bij het Flexibel Preventief Aanbod Jeugd (FPAJ). Vanaf de lockdown werd het contact onderhouden tussen aanbieders en cliënten en werd creatief ingespeeld op de hulpvragen. Door bijvoorbeeld over te gaan van groepsaanbod naar individueel aanbod en van fysiek naar digitaal. De aanpak had meerwaarde, hoewel een aantal interventies alleen in fysieke vorm succesvol blijkt.
Voor de buurtteams in oprichting besloten we halverwege 2020 om maatregelen te treffen vanwege corona. De huidige maatschappelijk dienstverlener per stadsdeel kreeg een centrale rol in de ontwikkeling van de buurtteams om de continuïteit van zorg te borgen.

Oprichting buurtteams

Op 1 juli startte de subsidieprocedure voor buurtteams Amsterdam.
Op 20 oktober 2020 maakte het college van burgemeester en wethouders bekend welke 7 coalities de buurtteams gaan vormen. Ter voorbereiding is bijvoorbeeld gewerkt in 4 Verbondsteams, in 4 stadsdelen. Daarin oefenden medewerkers van verschillende organisaties samen met het werken als een buurtteam.

We hebben de overgang van de Samen DOEN-teams naar de OKT's en Buurtteams succesvol voorbereid zodat al het personeel met hun cliënten per 2021 over zijn gegaan.

Ouder- en Kindteams (OKT's)

Het OKT hielp zelf de meeste gezinnen die binnen de Ouder- en Kindteams jeugdhulp kregen door het signaleren van zorgbehoefte, het bieden van opvoed- en opgroeiondersteuning en jeugdhulp[1].
Bij circa 15% van de gezinnen heeft het OKT de inzet van specialistische jeugdhulp gevraagd. Hiermee draagt het OKT bij aan normaliseren van hulp en het terugdringen van het aantal verwijzingen naar de duurdere (hoog) specialistische jeugdhulp. Het OKT werkt nog meer dan voorheen in de gebieden waar de problematiek het grootste is.

Flexibel preventief aanbod jeugd (FPAJ)

Dit vrij toegankelijke aanbod is aanvullend op wat het OKT en de basisvoorzieningen kunnen bieden aan opvoed- en opgroeiondersteuning. We hebben door corona het aanbod flexibel aangepast. Hierdoor konden we zoveel mogelijk kinderen, jongeren en ouders gebruik blijven maken van preventief aanbod. Voor de ontwikkelbuurten in Noord, Zuidoost en Nieuw-West was meer en specifiek aanbod beschikbaar vergeleken met andere stadsdelen. Het ging vooral om psychosociale preventieve trainingen, aanbod gericht op (biculturele) identiteitsversterking en weerbaarheid, aanbod voor risicojongeren en aanbod voor kwetsbare gezinnen. Dit aanbod richt zich zowel op het kind of de jongere als op het ouderschap en het versterken van opvoedingsvaardigheden bij ouders.

1 Het aantal jeugdigen volgt bij beschikbaar komen jaarcijfers.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 8.2.1

***Baten** 1,7 - **Lasten** 60,6*

Amsterdammers hebben tijdig en adequaat toegang tot hulp en ondersteuning.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal Amsterdammers met een ondersteuningsplan bij een buurtteam.	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.
2	Cliëntervaringsgegevens ten aanzien van vindbaarheid buurtteams.	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.
3	Cliëntervaringsgegevens ten aanzien van snelheid waarmee men geholpen werd bij het buurtteam.	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.

Deze indicatoren zijn nieuw in de Begroting 2021. We rapporteren daarom niet over 2020.

Activiteit 8.2.1.1

We organiseren Ouder en Kindteams in alle gebieden en op alle scholen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage bereik van zuigelingen door de jeugdgezondheidzorg.	99,1% (2017)	99,1%	>95%	92,2%
2	Aantal jeugdigen (en hun ouders) met jeugdhulp en Opvoed- en opgroei-ondersteuning door Ouder- en Kindteams.	15.904 (2016)	14.700	>16.000	12.458

Zoals eerder vermeld had de coronacrisis invloed op het bereik van en de instroom in het OKT.

Activiteit 8.2.1.2

We bieden in aanvulling op het aanbod van de Ouder en Kindteams flexibel preventief jeugdaanbod.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal jeugdigen en ouders die bereikt zijn met FPAJ.	27.195 (2018)	28.330	27.875	21.710*

Het betreffen hier de voorlopige cijfers. Definitieve cijfers volgen in de Bestuursrapportage Jeugd 2020.

Activiteit 8.2.1.4

De buurtteams Amsterdam bieden laagdrempelige en integrale ondersteuning.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal Amsterdammers dat voor het eerst een ondersteuningsplan heeft bij een buurtteam (instroom).	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.
2	Aantal Amsterdammers waarvoor het ondersteuningsplan bij het buurtteams wordt afgesloten of de ondersteuning uitsluitend nog uit regievoering bestaat (uitstroom).	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.

Activiteit 8.2.1.5

We organiseren de toegang tot WMO voorzieningen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal en % toeleidingen van Amsterdammers naar aanvullende Wmo ondersteuning door de buurtteams	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.
2	Aantal en % Amsterdammers dat via zelf melding of andere verwijzers is toegeleid naar aanvullende Wmo ondersteuning	2021	n.v.t.	0-meting	n.v.t.

De indicatoren behorend bij activiteit 8.2.1.4 en 8.2.1.5 zijn nieuw bij de Begroting 2021. We rapporteren daarom niet over 2020.

Verbonden partijen

Stichting Ouder- en Kindteams Amsterdam

De stichting houdt zich bezig met het opzetten, ontwikkelen en in stand houden van ouder- en kindteams. Die bestaan uit professionele zorgverleners die zich richten op nulde- en eerstelijnszorg. Hieronder vallen het signaleren van zorgbehoefte, het bieden van opvoed- en opgroeiondersteuning en jeugdhulp, en het doorverwijzen naar tweedelijns zorgaanbieders vanuit onze (wettelijke) verantwoordelijkheid.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	1,7	1,1	1,1	1,7	0,6
Lasten	61,4	64,6	61,1	60,6	-0,5
Saldo	**-59,7**	**-63,5**	**-60,0**	**-58,9**	**1,1**

Baten

De totale baten van € 1,7 miljoen zijn € 0,6 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 0,2 miljoen voor MBO Jeugdteams. Betreft de vergoeding van vier MBO-colleges voor inzet van meer adviseurs van de Ouder- en Kindteams. Hiertegenover staan hogere uitgaven.
- Hogere baten van € 0,2 miljoen voor Samen Doen, vanwege ontvangsten van detacheringen van personeel aan zorgaanbieders waarmee in de begroting geen rekening was gehouden.
- De overige hogere baten van € 0,2 miljoen zijn elk kleiner dan € 0,2 miljoen en worden niet toegelicht.

Lasten

De totale lasten van € 60,6 miljoen zijn € 0,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 1,1 miljoen voor Buurtteams, vanwege kosten voor de voorbereiding op het werken met de buurteams per 1 april waarmee in de begroting onvoldoende rekening is gehouden.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen voor Flexibel Preventief aanbod Jongeren (FPAJ), vooral doordat vanwege corona minder activiteiten voor preventieve jeugdzorg uitgevoerd konden worden. Binnen de bestaande contracten hebben aanbieders een aanbod verzorgd dat passend is bij de vraag en mogelijkheden tijdens corona, zoals de organisatie van Midzomer en -winter Mokum voor jongeren in de schoolvakanties. Deze activiteiten zijn mede gefinancierd vanuit programma 5 Onderwijs. Daarnaast zijn projecten, zoals vroegsignalering van jongeren met een licht verstandelijke beperking goedkoper uitgevoerd dan verwacht.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor de Ouder- Kindteams (OKT), doordat eerder rekening is gehouden met een mogelijke BTW-afdracht die niet nodig bleek.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor Samen Doen, met name door minder inzet van capaciteit door zorginstellingen dan waarmee rekening was gehouden (0,2 miljoen) en afrekening voorgaande jaren (€ 0,2 miljoen).
- Hogere lasten van € 0,2 miljoen voor MBO Jeugdteams. Op vier MBO-colleges zijn meer adviseurs van de Ouder- en Kindteams ingezet. Deze uitgaven zijn vergoed door de scholen. Hier staan hogere baten tegenover.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. De vorming van de buurtteams Amsterdam is onderdeel van de vernieuwing van het sociale stelsel in Amsterdam. De teams vormen de spil in het stelsel en zijn voor een groot deel bepalend voor het succes ervan. Tegelijk zijn het startende organisaties, die een nieuwe werkwijze moeten aannemen en ontwikkelen. Wanneer de partijen er niet in slagen dat gecombineerd tot een goed einde te brengen, kan dat effect hebben op de dienstverlening aan de Amsterdammers en de omvang van de lasten.	Om dit risico te beheersen zijn in de subsidie-regeling verschillende randvoorwaarden en eisen benoemd, wordt voortgang en doelrealisatie nauwgezet gemonitord en wordt het contract-management stevig ingevuld.

Beleidskaders

- Hoofdlijnenbesluit inrichting Buurtteams Amsterdam (september 2019).
- Uitvoeringsbesluit Buurtteams Amsterdam (januari 2020).
- Subsidieregeling Buurtteams Amsterdam (juni 2020).
- Aanbestedingsleidraad Flexibel preventief aanbod jeugd, 2018.
- Koersbesluit om het kind, 2014.
- Verordening Zorg voor de jeugd Amsterdam, vastgesteld 20 december 2017, geldig vanaf 1 januari 2018.

3.8.3 Individuele voorzieningen

De maatschappelijke ondersteuning biedt meer intensieve hulp en begeleiding. Zo kunnen ook de kwetsbare Amsterdammers zo veel mogelijk in een normale omgeving, thuis of in hun buurt, mee doen.

Belangrijke ontwikkelingen

Effecten door de corona

Corona had invloed op de wijze waarop we Amsterdammers individueel en intensief konden begeleiden. Voor ambulante ondersteuning en dagbesteding gold dat alles gericht was op de continuïteit van zorg. Dit hebben we samen met aanbieders bereikt door de omzetgarantie, het faciliteren van digitale dienstverlening, begeleidingsvormen aan huis, aanpassing van de groepsgrootte en aanpassing van de duur en frequentie van ondersteuning. Deze alternatieven zijn naar verwachting van blijvende aard. Bij de huisvesting van dagbesteding en in het vervoer was het moeilijk om 1,5 meter afstand te houden en ontstonden knelpunten.
Voor Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen (MO/BW) gold dat we noodopvang hebben geboden aan alle dak- en thuislozen, ook niet-recht-hebbenden gedurende de dag en nacht toen het advies van het Rijk was 'blijf zoveel mogelijk thuis.' We verruimden de openingstijden van de inloopvoor-zieningen en hebben daarnaast gezorgd voor isolatie- en quarantaineplekken voor mensen die niet in eigen omgeving terecht konden. Voor de MO/BW-locaties in de stad hebben we maatregelen getroffen om veilig te kunnen verblijven en werken. Voor economisch daklozen boden we de mogelijkheid om vrijstaande hostelkamers te huren. Deze waren beschikbaar door de afgenomen toeristenstroom.
Ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling gold dat de nood-bedplaatsingen tijdens de lockdowns sterk terugliepen.
Het prostitutie maatschappelijk werk was belangrijk in de informatievoor-ziening aan en ondersteuning van sekswerkers tijdens corona waaronder de aanvraag van inkomensvoorzieningen, voorkomen van huisuitzettingen en repatriëring naar land van herkomst. Om ook sekswerkers in een kwetsbare positie te bereiken is er intensieve inzet geweest van online en fysiek bezoek.
Voor mensenhandel gold dat we 29 noodbedplaatsingen hebben gedaan tegenover 33 vorig jaar. Deze lichte daling lijkt te verklaren door verminderde internationale reisbewegingen.

Maatschappelijke Ondersteuning

We hebben de producten Aanvullende Individuele Ondersteuning (de meest specialistische 20% van de huidige Ambulante Ondersteuning), Dagbesteding, Hulp bij Huishouden, Logeeropvang, Opvang en Ondersteuning na Huiselijk Geweld aanbesteed.
Met de huidige aanbieders hebben we de inkoopleidraad voorbereid. Daarbij was, naast de ontwikkeling van de producten, ook aandacht voor de criteria van de gunning, de tarieven, de buurtteams en andere voorwaarden zoals toegang en de component vervoer. De voorlopige gunning leidde tot verschillende bezwaren in de vorm van een kort geding. De voornaamste klacht gaat over de onduidelijkheid van de verdelingssystematiek van de cliëntplekken. Het college van burgemeester en wethouder besloot om een nieuwe aanbestedingsprocedure te starten voor de onderdelen: Hulp bij Huishouden, Dagbesteding en Aanvullende individuele ondersteuning. Logeeropvang en Opvang en Ondersteuning na Huiselijk Geweld zijn in 2020 gegund. De geplande overdracht van cliënten voor niet-specialistische Ambulante Ondersteuning aan buurtteams zal niettemin in 2021 doorgaan zoals gepland.

Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen (MO/BW)

We hebben MO/BW aanbesteed om meer kwaliteit en diversiteit te kunnen bieden. In de aanbestedingsprocedure voor de MO/BW gebruikten we dezelfde verdelingssystematiek als bij Hulp bij Huishouden, Dagbesteding en Aanvullende individuele ondersteuning. Daarom hebben we deze aanbesteding ook ingetrokken.
We hebben de nachtopvang uitgebreid met 104 extra opvangplekken. Daarvan zijn 50 permanente plekken voor 24-uursopvang, 30 plekken voor kwetsbare EU-burgers en 24 plekken voor kwetsbare ongedocumenteerden.
Met de hulp van de Taskforce MO/BW maakten we afspraken om vaker een uitzondering te maken op het toepassen van de Kostendelersnorm, als dit dakloosheid voorkomt. We hebben door de aanhoudende wachtlijsten

besloten de afbouw van intramurale voorzieningen tijdelijk op te schorten. Daarnaast is in de Taskforce de invulling van de aanvullende Rijksmiddelen voor aanpak van dak- en thuislozen bekrachtigd. Daardoor kunnen we in totaal aan 1.000 extra daklozen ondersteuning bieden.

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, vrouwenopvang

De 6 gemeenten in Amsterdam-Amstelland hebben de nieuwe Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2020-2024, 'Veiligheid voor elkaar' vastgesteld. Deze aanpak bestaat uit drie speerpunten:

1. We willen dat inwoners signalen van geweld herkennen. En dat zij er over durven en kunnen praten met betrokkenen en professionals. Zo kunnen we geweld eerder voorkomen of stoppen.
2. Professionals krijgen meer handvatten om risicosignalen te herkennen en ernaar te handelen.
3. Professionals werken integraal samen om geweld in het gezin of in relaties te stoppen en duurzaam op te lossen.

Het aantal meldingen bij Veilig Thuis is, na een jaarlijkse groei van 20%, gestabiliseerd. De politie is nog altijd de grootste melder. Een groter aandeel meldingen is afkomstig van professionals, anders dan politie. Dit geldt ook voor het aantal meldingen afkomstig van burgers. Deze ontwikkeling kan samenhangen met de toegenomen aandacht voor het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling tijdens corona.

Jeugdbescherming en Jeugdreclassering – Pilot Blijvend Veilig

In 2020 heeft de pilot Blijvend Veilig die werkt aan een meer effectieve bescherming mooie resultaten opgeleverd. Medewerkers en bestuurders van Jeugdbescherming regio Amsterdam, William Schrikker Stichting, Raad voor de Kinderbescherming, Blijf Groep, Veilig Thuis en Samen Doen hebben aan de hand van praktijkvoorbeelden een integrale werkwijze ontwikkeld waarin huishoudens met en zonder kinderen begeleid worden. Er wordt niet meer na elkaar gewerkt, dubbelingen zijn uit het proces gehaald en gezinnen worden niet meer overgedragen, maar begeleid door een veiligheidsexpert. In deze pilot benaderen we de problematiek niet alleen vanuit jeugd, maar werken we ook aan het oplossen van achterliggende problematiek van ouders; ook wordt de veiligheid in huishoudens zonder kinderen aangepakt.
Deze en enkele andere pilots hebben de informatie opgeleverd voor het landelijk kaderstellende scenario dat begin 2021 werd afgerond. Dit scenario beschrijft een nieuwe inrichting van de jeugd- en gezinsbescherming, inclusief organisatorische consequenties en een tijdpad om deze nieuwe inrichting te verwezenlijken. Amsterdam-Amstelland start nu de invoeringsfase. Daarin gaan we, ook op verzoek van het Rijk, vanuit de praktijk werken aan het oplossen van een aantal problemen en dilemma's die met deze omslag van werken gepaard gaan. Daarmee willen we de invoering in de rest van Nederland makkelijker maken.

Specialistische jeugdhulp

We hebben budgetplafonds ingevoerd om de stijgende kosten voor specialistische jeugdhulp te beheersen. Veel aanbieders van hoogspecialistische jeugdhulp (segment C) hebben door het bereiken van hun budgetplafonds een cliëntenstop ingevoerd. Daardoor zijn de wachttijden gestegen. Als het vanuit maatwerk per geval noodzakelijk blijkt, zetten we toch middels extra financiering zorg in. En dan mogelijk in de vorm van tijdelijke overbruggingszorg. Het aantal kinderen tot 18 jaar in verblijf is in 2020 met 5% gedaald tegenover 2019. Daardoor stegen de wachttijden tot ruim 8% bij een norm van > 10 weken.

Uit het AEF onderzoek naar structurele tekorten in Jeugdzorg blijkt dat gemeenten in 2019 tussen de € 1,5 en € 1,8 miljard te weinig van het Rijk hebben ontvangen voor de kosten die ze maakten voor Jeugdzorg. Het onderzoek laat zien dat gemeenten terecht al een lange tijd aandacht vragen voor de tekorten in het sociaal domein, specifiek voor Jeugdzorg. Samen met de VNG pakt Amsterdam een nadrukkelijke voortrekkersrol in de lobby naar het Rijk voor een compensatie van dit tekort. En voor een passende financiering voor de uitvoering van de Jeugdwet.

We werkten aan de totstandkoming van een nieuwe werkwijze voor hoogspecialistische jeugdhulp (voorheen segment C) per 1 januari 2021. Samen met de gemeenten Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel (de DUO-gemeenten) troffen we de voorbereidingen voor een nieuwe werkwijze. Daarin gaan we met maximaal tien kernpartners voor een periode van zes jaar een langdurige samenwerking aan. De nieuwe aanpak moet zorgen voor een betere sturing op de uitgaven, een betere en efficiëntere organisatie van de hulp aan kinderen, jongeren en ouders, op maat en in de eigen wijk. In de nieuwe werkwijze werken we met een lumpsum financiering als onderdeel van de taakgerichte bekostiging.

Vanuit het Programma Transformatie Jeugd werkten we aan het versnellen van ontwikkelingen en op het ontwikkelen van nieuwe werkwijzen. Die moeten bijdragen aan het zo thuis mogelijk opgroeien van kinderen. We hebben ervaringen opgedaan met gebiedsgericht werken. En we hebben een werkwijze ontwikkeld om expertise van specialistische jeugdhulp in de wijk vroegtijdig in te zetten. Deze werkwijze en de ervaringen worden door de 10 kernpartners benut voor het vormgeven van het gebiedsgericht werken in alle wijken.
Voor gezinnen met complexe problematiek en GGZ-problematiek bij ouders werkten we aan de verbetering van de samenwerking met de volwassen-GGZ. Er is een samenwerking met Arkin (vGGZ) en Levvel om gezinnen met complexe problematiek gezamenlijk te begeleiden. En is er een werkwijze ontwikkeld tussen jeugdhulp en volwassenzorg om stress in gezinnen af te laten nemen.
Om kinderen 'zo thuis mogelijk' op te laten groeien is er geïnvesteerd in het werven van pleegouders; de aanpak bij crisissituaties verbeterd en onder andere instroom in gesloten Jeugdzorg voorkomen. Professionals zijn getraind met de JiM-aanpak (jouw ingebracht mentor) en is er een expertise netwerk van professionals opgericht die het integraal werken versterkt.

Wet verplichte GGZ

Per 1 januari 2020 vervingen de Wet verplichte ggz (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd) samen de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz).
De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) regelt het verlenen van verplichte zorg aan mensen met een psychische aandoening. Verplichte zorg is nodig als er door de psychische aandoening gevaar (ernstig nadeel) is of dreigt voor de persoon zelf of anderen. De uitvoering van de wet ligt bij Vangnet.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 8.3.1 ***Baten** 0,8 - **Lasten** 59,5*

Het duurzaam borgen van de veiligheid van alle betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Verhouding meldingen bij Veilig Thuis vanuit politie en overige professionals.	n.v.t.	n.v.t.	100%	82% vs 18% Incl. burgers: Politie: 79% Professionals: 17% Burgers: 4%

In de tweede helft van 2020 kwam 23% van het aantal meldingen van professionals, anders dan politie. In 2019 lag dit percentage nog onder de 20%. Deze toename in meldingen bij Veilig Thuis door professionals hangt samen met de aangescherpte Meldcode die vanaf 2019 in werking is getreden. Dat ook burgers Veilig Thuis vaker weten te vinden (in 2019 2%, in 2020 4%) is een belangrijke ontwikkeling om geweld te voorkomen of eerder te stoppen.

Activiteit 8.3.1.1

We bieden opvang en zorg aan vrouwen, mannen en kinderen die betrokken zijn bij huiselijk geweld en kindermishandeling.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage melding kindermishandeling (BBV verplicht).	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2	Percentage melding huiselijk geweld (BBVverplicht).	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3	Aantal mensen in opvang/ bezettings-graad bij Blijf Groep.	n.v.t.	96%	90%	85%

De BBV-verplichte indicatoren Percentage melding kindermishandeling en Percentage melding huiselijk geweld zijn vervallen en de gegevens worden niet meer geleverd. Bij de Voorjaarsnota 2021 stellen we hiervoor nieuwe indicatoren voor.

De bezetting van de crisisopvang- en begeleidwonenplaatsen is lager dan vorig jaar en sterk beïnvloed door de wijze van plaatsen in de lockdownperiode. In die periode zijn verhuizingen van cliënten zo veel mogelijk voorkomen. Dat leverde onderbezetting van de crisisplaatsen op (personen bleven op

dezelfde plaats en deze werd omgezet naar een begeleid wonenplaats) en een overbezetting van de begeleid wonenplaatsen (103%)

Ambulante hulpverlening is steeds aangeboden en gerealiseerd. Daar waar wenselijk voor cliënten is de vorm aangepast (beeldbellen in plaats van face to face) maar altijd is gezocht naar passende mogelijkheden. Trainingen (groepen) zijn deels aangepast en deels (tijdelijk) stopgezet.

Activiteit 8.3.1.2

We zorgen voor een goed functionerend Veilig Thuis.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage huishoudens dat direct na de veiligheidsbeoordeling en/of dienst1 door Veilig Thuis overgedragen wordt naar het lokale veld (wijkteams jeugd en volwassenen).	n.v.t.	Amsterdam: 22%, gehele regio 27% (gehele lokale veld) Amsterdam: 34% Gehele regio: 35% (OKT en wijkteams volwassenen)	n.v.t.	Gehele regio: 37% Amsterdam: 37%
2	Het aandeel triagebesluiten welke binnen de wettelijke termijn van vijf werkdagen is afgerond vanaf binnenkomst van de melding.	n.v.t.	43%	90%	44%
3	Het aandeel onderzoeken welke binnen de wettelijke termijn van 11 weken is afgerond vanaf binnenkomst van de melding.	n.v.t.	57%	80%	56%

In 2020 zet Veilig Thuis na een melding vaker dan in voorgaande jaren een regiepartner in. Een huishouden wordt dan overgedragen aan een partner. Dit komt door een toename in de kwaliteit van de meldingen. In de praktijk weten professionals beter wanneer en waarvoor ze een beroep kunnen doen op Veilig Thuis. Als er een melding bij Veilig Thuis binnen komt, bevestigen zij vaker de waargenomen onveiligheid en organiseren zij een vervolgtraject. Bijvoorbeeld door Jeugdbescherming of het OKT te betrekken. Het aantal triagebesluiten en onderzoeken dat binnen de wettelijke termijn is afgerond, is over het gehele jaar vergelijkbaar met 2019. Er was echter in de eerste helft van 2020 sprake van een afname. Deze afname komt door corona, waardoor Veilig Thuis de dienstverlening digitaal heeft moeten vormgeven. In de tweede helft van 2020 is een verbetering waarneembaar, door een uitbreiding van de formatie bij Veilig Thuis.

Activiteit 8.3.1.3

We zorgen voor de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage jongeren met jeugdbescherming (BBVverplicht).	1,0% (2017)	0,9%	0,8%	0,8%*
2	Percentage jongeren met jeugdreclassering (BBVverplicht).	0,8% (2017)	0,6%	0,7%	0,6%*
3	Percentage jongeren met een delict voor de rechter (BBVverplicht).	4,35% (2012)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* Is CBS cijfer 1e helft 2020. Cijfer over heel 2020 komt eind april 2021 beschikbaar. NB cijfer jaarverslag 2019 is ook cijfers over 1e helft 2019. Cijfers over heel 2020 komen eind april 2021 beschikbaar.

Vanaf maart 2020 was het zoeken naar nieuwe manieren van werken en waren er niet voldoende beschermingsmiddelen, maar samen met VT, de Raad van de Kinderbescherming en de Blijf Groep hebben ze een manier gevonden waarbij zij elkaar ondersteunden. Waar mogelijk bezoeken de professionals de mensen thuis. Wel blijft het zwaar om de complexe problematiek in de privé-omgeving in zicht te krijgen bij digitale afstemming met gezinnen. En is het met name voor nieuwe medewerkers een groot gemis om de steun van hun collega's te missen. In 2020 is het aantal gezinnen dat de gecertificeerde instellingen (GI) begeleidden in de eerste maanden afgenomen, sinds de zomer is het aantal stabiel. Corona speelde hierin waarschijnlijk een rol; bij het OKT was de instroom van nieuwe klanten lager waardoor mogelijk minder naar Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen (GI) werd doorgeleid. Bij de GI nam de uitstroom van personeel af waardoor de gezinnen sneller konden uitstromen.

Nadat de Inspecties eind 2019 meldden dat in Nederland kinderen met een beschermingsmaatregel niet tijdig hulp kregen is ook in Amsterdam een stevig verbetertraject ingezet. Zo werd om personeel te behouden bij de Gecertificeerde

Instellingen een lagere caseload mogelijk gemaakt. Dat vermindert het verloop. En de afspraken van de Veilige Publieke Taak worden aangescherpt onder andere rond bedreigingen via sociale media.
Voor de iets langere termijn zullen meer structurele wijzigingen zoals de pilot Blijvend Veilig leiden tot snellere en effectievere hulp aan kinderen en een grotere medewerkers tevredenheid. Ook de bredere beweging binnen het Sociaal Domein van hulp steeds meer in de wijk, aandacht voor de ouderproblematiek en bestaanszekerheid, minder uithuisplaatsingen en meer intensieve ambulante aansluiting zal bijdragen aan minder druk op de meest kwetsbare gezinnen.
In oktober 2020 gaven de Inspecties aan dat de voortgang nog niet voldoende was en een intensivering van de aanpak nodig was; deze is ingezet.

(bedragen x € miljoen)

Doel 8.3.2

***Baten** 24,5 - **Lasten** 709,3*

Amsterdammers krijgen de juiste zorg op de juiste plek ongeacht hun leeftijd.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	WMO klantervaringscijfers scoren hoger dan de landelijke WMO klantervaringscijfers (CEO).	In 2019 scoort Amsterdam vergelijkbaar of iets minder positief dan de referentie-groep*	In 2019 scoort Amsterdam vergelijkbaar of iets minder positief dan de referentie-groep*	PM	PM
2	Aantal jeugdigen dat langer wacht op specialistische jeugdhulp dan de norm.	183 (2017)	230	200	225**
3	Aantal jeugdigen in residentiële jeugdhulpvoorzieningen.	1.005 (2017)	volgt in mei vanuit het CBS	1.050	1000***
4	Meer dak en thuislozen hebben een perspectief op herstel en leven niet meer op straat.	PM	105	70	n.v.t
5	De wachtlijsten voor MO/BW zijn afgenomen.	PM	>8 maanden	8 maanden	13 maanden
6	Meer mensen wonen individueel in plaats van intramuraal (24 uurs voorzieningen.	40% (2015)	58%	50%	62%
7	Verhoudingsgetal individueel/24 uurs verblijf.	PM	2.752/1.805	n.n.b.	3574/2235 Indiv/24
8	Aantal ongedocumenteerden waarvoor een duurzame oplossing is gevonden.	46 (2018)	40 + 96 mensen naar rijksopvang vanwege een nieuwe aanvraag	40	26+37 mensen naar de rijks-opvang vanwege een nieuwe aanvraag

* De gemeenten in de referentiegroep zijn: Smallingerland, Best, Zuidplas, Laarbeek, Molenlanden, Molenlanden, Enkhuizen, Barendrecht, Drechterland, Stede Broec, Ridderkerk, Vijfheerenlanden, Brummen, Sittard-Geleen, Maasdriel, Alkmaar, Heerenveen, Oostzaan, Valkenswaard, Wormerland, Heeze-Leende, Rijssen-Holten, Heusden, Edam-Volendam, 's-Gravenhage, Kaag en Braassem, Harlingen, Terschelling, Vlieland, Duiven, Westervoort, Roermond, Waadhoeke, Barneveld, Voorst, Waddinxveen, Waalwijk, Hoeksche Waard, Aalten, Doetinchem, Winterswijk, Amsterdam totaal, Gouda, Katwijk, Beek, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Geldrop-Mierlo, Berkelland, Bronckhorst, Montferland, Overbetuwe, Apeldoorn, Diemen, Ouder- Amstel, Uithoorn, Rijswijk, Lelystad, Alphen aan den Rijn, Boekel, Boxmeer, Grave, Mill en Sint Hubert, Oss, Uden, Cuijk, Landerd, Sint Anthonis, Bernheze, Meierijstad, Zoetermeer.
** Dit betreft het aantal jeugdigen bij de C-aanbieders dat op 1 december langer dan 10 weken wachtte op de start van jeugdhulp. NB het werkelijke aantal is hoogstwaarschijnlijk hoger, omdat instellingen met een cliëntenstop (een groot deel van 2020) geen cliënten hebben aangemeld bij de gemeente
*** Dit betreft CBS cijfers 1e helft 2020. Cijfers over heel 2020 komen eind april 2021 beschikbaar, maar zullen naar verwachting een stuk hoger liggen.

Toelichting 8.3.2.1

Het onderzoek naar de Wmo-klantervaringscijfers wordt een keer per jaar uitgevoerd. Wij scoorden in 2019 nog niet op alle onderdelen van het klant-tevredenheidsonderzoek hoger dan de referentiegroep, maar wel op een aantal onderdelen. Op alle onderdelen (ervaring met het contact, kwaliteit van de ondersteuning en effect van de ondersteuning op het leven van de cliënten) zien we de afgelopen 5 jaar verbetering in Amsterdam. Maar de referentiegroep verbetert ook op alle onderdelen. Het cliëntervarings-onderzoek over het jaar 2020 start per 1 februari 2021. Omdat vanwege corona de dienstverlening en ondersteuning voor cliënten anders kan hebben uitgepakt worden aan het onderzoek extra corona-gerelateerde vragen toegevoegd om mogelijke afwijkingen in de resultaten te kunnen duiden. De resultaten zullen in juni 2021 bekend zijn.

Toelichting 8.3.2.4

Dit jaar was er geen kwantitatief onderzoek tijdens het winteropvang onderzoek. Hierdoor is het aantal buitenslapers voor 2020 niet beschikbaar. Daarnaast is het lastig om het aantal buitenslapers jaarlijks op exact dezelfde manier te meten. In het kader van het Masterplan dakloosheid worden nieuwe afspraken gemaakt om beter inzicht te geven op het aantal buitenslapers.

Toelichting 8.3.2.5
We zien nog steeds een toename van de wachtlijsten voor MO/BW.
Op 31 december 2020 stonden er 1340 mensen op de wachtlijst voor een MO of BW plek. 73% staat al langer dan een half jaar op de wachtlijst en 52% staat al langer dan 1 jaar op de wachtlijst. Met de Taskforce doen we er alles aan deze wachtlijsten terug te dringen.

Toelichting 8.3.2.6
Vanaf 2017 hebben we meer ingezet op zelfstandig wonen en dit heeft geresulteerd in een toename van het deel dat zelfstandig woont ten opzichte van 24-uurs voorzieningen. Dit is in 2020 verder toegenomen tot 62%.

Toelichting 8.3.2.8
Het aantal gerealiseerde duurzame oplossingen voor ongedocumenteerden is lager uitgevallen dan gehoopt. De belangrijkste reden hiervoor is dat het vanwege corona het hele jaar door ontzettend moeilijk was om resultaten te bereiken. Bijvoorbeeld omdat grenzen gesloten waren en de IND tijdelijk geen besluiten nam over verblijfsvergunningen. De verwachting is dat een aanzienlijk deel van de mensen die een nieuwe verblijfsaanvraag indient alsnog een duurzaam perspectief bereikt.

Activiteit 8.3.2.1

We verstrekken via wijkzorg WMOvoorzieningen, zoals HbH, woon en vervoersvoorzieningen, ambulante ondersteuning en dagbesteding.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal mensen met een maatwerk-voorziening per 10.000 inwoners (BBVverplicht).	n.v.t.	8.1*	n.v.t.	8.1
2	Aantal verstrekte WMO voorzieningen.	53.400 (2018)	52.321	58.000	57.486
3	Aantal pgb's voor WMO voorzieningen via SVB.	4.444 (2016)	3.626	4.700	4.872
4	Aantal cliënten met een pgb via gemeente.	201 (2017)	253	100	302

*Bij het jaarverslag 2019 was per abuis uitgegaan van het in dat jaar verstrekte aantal voorzieningen. Dit is nu aangepaste naar het aantal unieke cliënten met een actieve voorziening.

Ondanks corona is het aantal versterkte WMO voorzieningen van 2019 naar 2020 met ruim 5.000 gestegen.
Deze stijging zit onder meer bij hulp bij huishouden. Het abonnementstarief zorgde voor een steeds verder stijgende vraag: over het jaar genomen een groei van gemiddeld 7%. Bij deze groeiende vraag loste bovendien het probleem van personeelstekort op doordat corona de arbeidsmarkt veranderde. Vanwege de overschrijding die dit gaf is per 1 oktober besloten tot een instroombeperking, waardoor alleen nog urgente cliënten in zorg worden genomen en anderen op de wachtlijst moeten komen. Het beschikbare budget voor 2021 maakt een krimp van ongeveer 8% in 2021 noodzakelijk, bij een toenemende vraag.
Daarnaast zien we een hoge stijging van diverse woonruimte aanpassingen. Bij het Aanvullend Openbaar Vervoer zien we door corona juist een daling van meer dan 2.000.

Het aantal cliënten met een Pgb via de gemeente is toegenomen. Dit zit met name op scootmobiels.

Activiteit 8.3.2.2

We zorgen voor specialistische jeugdhulp met een dekkend en divers aanbod.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage jongeren met jeugdhulp (BBV verplicht).	12,6% (2017)	10,6%	10%	10,3%*
2	Aantal jeugdigen met individuele voorziening specialistische jeugdhulp (BBV verplicht).		12.794	11.500	12.744**

* Is CBS cijfer 1e helft 2020 volgens benchmark Jeugdzorg (= % jongeren tot 18 jaar). NB cijfer jaarverslag 2019 is ook cijfer over 1e helft 2019, maar peilwaarde is wel over heel 2017. Cijfers over heel 2020 komen eind april beschikbaar.
** Is aantal jeugdigen in zorg regionale jeugdhulp d.d. 31/12/20. Hierbij dienen LTA en IBO nog opgeteld te worden.

Activiteit 8.3.2.3

We bieden opvang voor dak- en thuislozen via Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang en werken aan herstel naar duurzaam individueel wonen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal nieuwe cliënten dat in aanmerking komt voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in 20% gedaald in 2020 ten opzicht van 2015.	874 (2015)	1.101	850	n.v.t.
2	Van de nieuwe instroom Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen woont 60% zelfstandig in 2020.	40% (2015)	PM	50%	62%
3	Aantal heraanmeldingen van mensen woonachtig in de regio Amsterdam daalt met 50% in 2020 ten opzichte van 2012.	228 (2015)	PM	150	n.v.t.

Activiteit 8.3.2.4

We bieden begeleiding en 24uursopvang voor ongedocumenteerden, zodat zij kunnen werken aan perspectief.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal plekken 24uursopvang ongedocumenteerden.	472 (2019)	472	500	500

* Bij het jaarverslag 2019 was per abuis uitgegaan van het in dat jaar verstrekte aantal voorzieningen. Dit is nu aangepaste naar het aantal unieke cliënten met een actieve voorziening.

De nieuwe instroom voor MO/BW blijft doorlopend hoog. Het cijfer van 2020 is niet beschikbaar, omdat de vergelijkbaarheid niet gegarandeerd kan worden. Net als het cijfer van het aantal heraanmeldingen doordat hiervoor data nodig is over de aanmeldingen en uitstroom in de afgelopen vijf jaar. Doordat de data niet in alle jaren op dezelfde wijze is verwerkt, kan deze indicator nu niet worden vastgesteld.
In het kader van het Masterplan dakloosheid worden nieuwe afspraken gemaakt om de informatiepositie te verbeteren voor de komende jaren.
Ten aanzien van de verhouding zelfstandig wonen ten opzichte van 24-uurs opvang zijn de resultaten opnieuw verbeterd, waarbij in 2020 62% zelfstandig woonde (individueel of in groepsvorm) ten opzichte van 24 uursopvang.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	21,5	20,0	23,1	25,9	2,8
Lasten	733,7	703,4	782,7	788,0	5,2
Saldo	**-712,2**	**-683,4**	**-759,6**	**762,0**	**-2,4**

Baten

De totale baten van € 25,9 miljoen zijn € 2,8 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 3,0 miljoen vanwege vrijval van de verhuiskostenvoorziening. De administratieve verwerking van de verhuiskostenvergoeding is gewijzigd, waardoor de voorziening vrijvalt.
- Lagere baten van € 1,0 miljoen bij Specialistische Jeugdhulp op het Speciaal Onderwijs. De benodigde capaciteit voor deze specialistische jeugdhulp is per 1 augustus 2020 ingekocht en overgedragen aan reguliere zorgaanbieders. Daardoor heeft de gemeente Amsterdam minder ontvangen van regiogemeenten voor deze activiteiten. Dit leidt eveneens tot lagere lasten in dit programmaonderdeel (zie toelichting onder lasten).
- Hogere baten van € 0,5 miljoen voor abonnementstarief Wmo, vooral door een stijging van het gebruik van Huishoudelijke hulp, hulpmiddelen, woon- en vervoersvoorzieningen.
- De overige hogere baten van € 0,3 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 0,2 miljoen en worden niet toegelicht.

Lasten

De totale lasten van € 789,1 miljoen zijn € 5,2 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 8,6 miljoen voor specialistische jeugdhulp. Voor specialistische jeugdhulp zijn normbudgetten ingevoerd. Aanbieders hebben na het bereiken van de normbudgetten cliëntenstops moeten instellen. Noodzakelijke zorg is echter daarna ook geleverd en gefinancierd (€ 5 miljoen). Daarnaast zijn kosten afgerekend voor jeugdhulptrajecten die in 2018 zijn begonnen (€ 2 miljoen), deze zijn hoger dan voorzien. Deze afrekening vloeit voort uit afspraken die zijn gemaakt na overschrijdingen in 2018. Deze trajecten zijn ultimo 2020 allemaal beëindigd of omgezet in duurzame trajecten. Tot slot rekent de gemeente zorgtrajecten die in 2019 en 2020 begonnen af met de gecontracteerde kernpartners (€ 2 miljoen), om met een schone lei aan het nieuwe jeugdhulpstelsel in 2021 te kunnen beginnen. Deze afrekening is hoger dan voorzien.
- Lagere lasten van € 4,6 miljoen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (MO/BW), vooral door een onderbesteding van € 2,5 miljoen op het Hoofdlijnenakkoord GGZ en een onderbesteding van € 1,9 miljoen op de eindafrekening MO/BW voorzieningen. Binnen het budget MO/BW is sprake van een overbesteding van € 5,8 miljoen op noodopvang voor gezinnen. Deze overbesteding is in 2020 binnen het budget opgevangen, onder andere door extra rijksmiddelen en lagere lasten voor incidentele projecten.
- Hogere lasten van € 2,6 miljoen voor Hulp bij Huishouden, door een hogere volumegroei (7% in 2020) ten opzichte van eerdere jaren. Aanbieders hebben meer personeel kunnen aantrekken en kunnen daardoor meer inwoners helpen. Om het tekort te dempen is door het college besloten om per oktober 2020 alleen cliënten met een urgente hulpvraag ondersteuning te bieden.
- Hogere lasten van € 1,5 miljoen voor Individuele Betaalopdrachten (IBO's), enerzijds door een stijging van het aantal IBO's dat verleend moet worden op last van de rechter of op advies van de jeugdreclassering, anderzijds doordat bij gecontracteerde partijen voor specialistische jeugdzorg geen passende of extra trajecten ingekocht konden worden.
- Lagere lasten van € 1,4 miljoen voor Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV). Door de coronamaatregelen is het aantal ritten lager geweest dan in voorgaande jaren. De gemeente Amsterdam is de vervoerders met het instellen van een omzetgarantieregeling tegemoetgekomen voor een deel van de misgelopen omzet. Per saldo zijn de uitgaven € 1,4 miljoen lager dan eerder verwacht.
- Hogere lasten van € 1,4 miljoen aan corona compensatie meerkosten. De compensatie van het Rijk voor deze meerkosten van € 1,4 miljoen zijn ontvangen in de decembercirculaire 2020 en worden verantwoord in programma A3. Per saldo leiden deze lasten niet tot een overschrijding in de jaarrekening 2020.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen voor uitgaven apparaatskosten Jeugd. Dit betreft incidentele extra uitgaven voor de voorbereiding op het nieuwe jeugdhulpstelsel in 2021.
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen voor Toegankelijkheid en de Aanpak Personeelstekort, omdat minder activiteiten zijn uitgevoerd dan verwacht.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen door een toevoeging aan de egalisatiereserve Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) vanwege een onderbesteding die is veroorzaakt door een kosten voor WMO voorzieningen zonder budgetplafond.
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen Specialistische Jeugdhulp op het Speciaal Onderwijs (SJSO). De benodigde capaciteit voor deze specialistische jeugdhulp is per 1 augustus 2020 ingekocht en overgedragen aan reguliere zorgaanbieders. Dit leidt eveneens tot lagere baten in dit programmaonderdeel (zie toelichting onder baten).
- Lagere lasten van € 1,1 miljoen voor Huiselijk geweld en kindermishandeling. De compensatie van het Rijk voor meerkosten corona is voor € 0,7 miljoen op dit onderdeel geboekt. De kosten die de gemeente hiervoor maakt worden op andere onderdelen verantwoord. De overige lagere lasten van € 0,4 miljoen worden verklaard door onderbestedingen op budgetten voor ontwikkeling regionale aanpak 2020-2025 (€ 0,2 miljoen) en incidentele preventieve activiteiten (€ 0,2 miljoen).
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen voor Gecertificeerde Instellingen. Bij gezinsmanagement vindt lagere instroom en hogere uitstroom plaats. Daarnaast zorgt de uitbreiding van de lokale teams ervoor dat steeds meer gezinnen via deze weg kunnen worden geholpen.
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen voor Landelijke Inkoop VNG contracten, vooral doordat minder Amsterdammers gebruik hebben gemaakt van jeugdhulp in een landelijke instelling.

- Hogere lasten van € 0,8 miljoen voor Individuele Betaalopdrachten (IBO's), enerzijds door een stijging van het aantal IBO's dat verleend moet worden op last van de rechter of op advies van de jeugd-reclassering, anderzijds doordat bij gecontracteerde partijen voor specialistische jeugdzorg geen passende of extra trajecten ingekocht konden worden.
- De overige lagere lasten van € 0,9 miljoen bestaan uit meerdere kleine afwijkingen en worden niet toegelicht.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	1,3	1,3
Mutatie reserves	**1,2**	**0,0**	**0,0**	**-1,3**	**-1,3**

Dit betreft een toevoeging van € 1,3 miljoen aan de egalisatiereserve Wet Maatschappelijk Ondersteuning (WMO) vanwege een onderbesteding, die is veroorzaakt door lagere dan begrote kosten van de WMO voorzieningen zonder budgetplafond.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Maatschappelijke opvang/kwetsbare burgers	€ 25.507	€ 28.224
2. Nachtopvang	€ 2.785	(zie bovenstaande)
3. Opvang gezinnen	€ 4.005	€ 9.417

1 en 2. De middelen voor de nachtopvang subsidies binnen de subsidie-verordening Maatschappelijke opvang 2017 hebben we samengevoegd met de overige subsidies binnen de subsidieverordening. Samen bedraagt het budget voor de subsidieverordening Maatschappelijke opvang/kwetsbare burgers € 28,3 miljoen. De realisatie is € 28,2 miljoen. De organisaties die subsidie ontvangen zetten deze in voor de verschillende activiteiten van de verordening; preventie, ambulante begeleiding en dienstverlening, zorgtoeleiding, inloopvoorzieningen, sociaal netwerk, nachtopvang, woonbegeleiding en passantenpension. Binnen de nachtopvang bieden we 24-uursopvang aan kwetsbare daklozen uit Amsterdam. Het doel is kwetsbare daklozen te begeleiden naar een passende vervolgplek.

3. De noodopvang gezinnen is gegroeid van 257 gezinnen in januari naar 273 in december. Gedurende het jaar is de bezetting enkele maanden hoger geweest dan 273, met als hoogste aantal 287 in juli 2020. De hogere uitgaven aan subsidies noodopvang gezinnen is hierdoor te verklaren. Voor het creëren van extra plekken en begeleiding zijn extra subsidies verstrekt aan verschillende zorgaanbieders.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. De vraag naar Wmo-voorzieningen neemt aanzienlijk toe.	Aanbieders krijgen een budgetplafond opgelegd waar zij niet boven uit mogen komen met hun declaraties in 2021. Naast Ambulante ondersteuning, Dagbesteding, Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn er plafonds ingesteld voor Hulp bij het huishouden en Logeeropvang. Door de start van de Buurtteams ontstaat een betere aansluiting op de voorliggende voorzieningen. En Buurtteams krijgen een rol in de toegang tot Aanvullende Individuele Ondersteuning en Dagbesteding.
2. Door de budgetplafonds kunnen de wachttijden verder gaan oplopen.	Aanbieders/buurtteams houden cliënten in beeld en maken gebruik van elkaars capaciteit. Aanbieders/buurtteams krijgen door functiebekostiging en met periodebekostiging meer ruimte om wisselingen in vraag op te vangen en middelen doelmatig in te zetten.
3. De budgetplafond voor jeugd is onvoldoende doordat de beoogde verschuivingen in de jeugdzorg te traag tot stand komen.	Geregelde prestatiedialogen met de Jeugdzorgaanbieders om tijdig te kunnen bijsturen.

Beleidskaders

- Wmo-Verordening 2015 (versie 2020, vastgesteld december 2019, geldig vanaf 1 januari 2020).
- Uitgangspunten voor de inkoop Ambulante ondersteuning, dagbesteding, Hulp bij het huishouden en kortdurend verblijf 2017-2020 (maart 2016).
- Hoofdlijnenbesluit inkoop aanvullende ondersteuning Wet maatschappelijke ondersteuning: Ambulante ondersteuning, Dagbesteding, Hulp bij het huishouden, Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen en Logeeropvang 2021 tot 2027 (november 2019).
- Koersbesluit Maatschappelijke opvang en beschermd wonen (oktober 2016).
- Koersbesluit Thuis in de wijk 2016-2020.
- Uitgangspunten voor de inkoop Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen 2017-2020 (maart 2016).
- Uitgangspunten voor de inkoop Vrouwenopvang 2017-2020 (maart 2016).
- Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2020-2025 Amsterdam-Amstelland 'Veiligheid voor Elkaar,' (juni 2020.)
- Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2015-2020, 'Op weg naar duurzame veiligheid' (december 2014).
- Jeugdwet, 2014
- Verordening Zorg voor de Jeugd Amsterdam, 2018
- Inkoopstrategie specialistische jeugdhulp jeugdregio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland, 2017

3.8.4 Diversiteit

We faciliteren emancipatoire krachten in de stad, brengen in kaart waar en hoe stigmatisering en uitsluiting plaatsvindt en we stellen hier activiteiten tegenover waarmee we uitdragen dat Amsterdam een stad is waar iedereen zichzelf kan zijn en volwaardig mee kan doen. Daarbij hebben we extra aandacht voor de meest kwetsbaren, zoals transpersonen en biculturele lhbtiq+ personen. We stimuleren dialoog en verbondenheid tussen Amsterdammers en bevorderen de kennis over het gedeelde verleden van de stad.

Belangrijke ontwikkelingen

Doorwerking slavernijverleden

In 2020 heeft het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in opdracht van ons een onderzoek uitgevoerd naar de rol van de gemeente Amsterdam in de slavernijgeschiedenis van Nederland en vervat in het boek 'De Slavernij in Oost en West, het Amsterdam onderzoek'. Dit boek laat zien hoe omvangrijk het Amsterdamse slavernijverleden is en schijnt een licht op de betekenis die het slavernijverleden vandaag de dag nog heeft voor de stad en haar inwoners.

De opbrengsten van het boek waren voor ons aanleiding om het slavernijverleden in 2021 prominent op de agenda te zetten. We onderzoeken de manier waarop het verleden doorwerkt in de stad van vandaag en maken de verhalen over het slavernijverleden zichtbaar. Met culturele instellingen verkennen we hoe we tot een stadsbrede programmering rondom dit onderwerp kunnen komen. We onderzoeken hoe en of het gemeentebestuur excuses aan kan bieden voor de rol die het toenmalige Amsterdamse stadsbestuur heeft gespeeld in het slavernijverleden. Parallel werken we aan een programmatische aanpak over de doorwerking van het slavernijverleden, waarmee aangesloten kan worden op eventuele excuses. In 2021 neemt het college een besluit over eventuele excuses.

Tegengaan discriminatie

Amsterdam is een superdiverse stad. Dit brengt naast kansen ook uitdagingen met zich mee. Een deel van de Amsterdammers kan niet of onvoldoende meedoen of vrij zijn om te zijn wie zij of hij wil zijn. Ze kunnen geen stage of werk vinden, ondervinden intimidatie in de openbare ruimte, discriminatie, stigmatisering en uitsluiting. In 2020 bracht de woede over racistisch politiegeweld in de VS ook de pijn van het veelkoppige monster van racisme hier in Nederland aan de oppervlakte. Amsterdammers uit verschillende gemeenschappen balden samen de vuist tegen uitsluiting en discriminatie. De demonstraties braken het gesprek over racisme in alle lagen van de stad open.

Naar aanleiding van de Black Lives Matter-beweging zijn in 2020 de voorbereidingen getroffen voor een pakket aan maatregelen om het maatschappelijk middenveld te helpen om discriminatie aan te pakken in hun organisatie. In 2021 wordt dit pakket beschikbaar gesteld. Ook is in 2020 een grootschalige campagne gelanceerd, waarin de gemeente laat zien dat er in onze stad geen plek is voor discriminatie.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 8.4.1 — ***Baten*** *15,8* - ***Lasten*** *23,6*

Amsterdam is een inclusieve verbonden stad.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage Amsterdammers dat zich verbonden voelt met Amsterdam (bron: ABM)	80 (2017)	80	Geen streefwaarden*	PM
2	Percentage Amsterdammers dat zich wel eens gediscrimineerd voelt (Bron: Veiligheidsmonitor)	12%	13%	Geen streefwaarden*	PM

* Gezien de aard van de indicator is alleen referentiewaarde en/of realisatiewaarde benoemd en wordt geen streefwaarde benoemd. Het is een meetwaarde bedoeld om het gesprek te voeren

Activiteit 8.4.1.1

We bevorderen verbondenheid en inclusie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Gedeelde Geschiedenis: aantal (ondersteunende) activiteiten ter bevordering van de kennis van de geschiedenis van de stad en haar inwoners.	20	24	24	24

Activiteit 8.4.1.2

We bestrijden discriminatie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal meldingen over discriminatie (Meldpunt discriminatie Regio Amsterdam).	1.036 (Waarvan 888 in Amsterdam)	595	Geen streefwaarden*	885
2	Aantal meldingen arbeids-discriminatie (MDRA).	186	nvt	Geen streefwaarden*	nvt

* Gezien de aard van de indicator is alleen referentiewaarde en/of realisatiewaarde benoemd en wordt geen streefwaarde benoemd. Het is een meetwaarde bedoeld om het gesprek te voeren

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Lasten	0,0	0,0	-7,1	-6,9	-0,2
Saldo	0,0	0,0	-7,1	-6,9	-0,2

Lasten

De totale lasten van € 6,9 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral doordat vanwege de coronamaatregelen een aantal activiteiten niet door kon gaan.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam (MDRA)	€ 438.000	€ 525.000
2. Nationaal instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis	€ 349.000	€ 315.300

1. De anti-discriminatieaanpak omvat preventie en een gemeentelijke reactie op incidenten. Zo stellen we grenzen en geven we steun aan slachtoffers. Het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam (MDRA) heeft hier een belangrijke rol in voor de registratie, klachtbehandeling, voorlichting en voor de productontwikkeling. Dit is een wettelijke taak. In 2020 is een aanvullende incidentele subsidie verstrekt om de meldingsbereidheid te verhogen.

2. Het slavernijverleden is een onderdeel van de gedeelde geschiedenis van de Amsterdamse bevolking. Amsterdam neemt als verantwoordelijke hoofdstad het voortouw bij het agenderen van het onderwerp op nationaal niveau. Het NiNsee heeft hierin een coördinerende taak. Het genoemd bedrag bestaat voor € 164.000 uit een structurele activiteitensubsidie en € 151.300 voor het Keti Koti festival. Het bedrag voor Keti Koti is in 2020 naar beneden bijgesteld vanwege de Coronamaatregelen, hiervoor was oorspronkelijk € 185.000 begroot.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Polarisatie in de samenleving. Daardoor trekken partijen steeds meer naar extremen. Daarmee komt de middengroep in de knel en staat de tolerantie op het spel.	Het organiseren van dialogen in buurten om onderlinge verbinding en gesprek te bevorderen, het voeren van overleggen met verschillende gemeenschappen, het delen van verhalen over de gedeelde geschiedenis van Amsterdammers en het tegengaan van discriminatie en uitsluiting.

Beleidskaders

- Aanpak arbeidsmarktdiscriminatie 2019-2022, 2019.
- Beleidsbrief Diversiteit en Inclusie, 18 december 2018.

Programma 9 | Portefeuillehouder: wethouder van Doorninck

3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

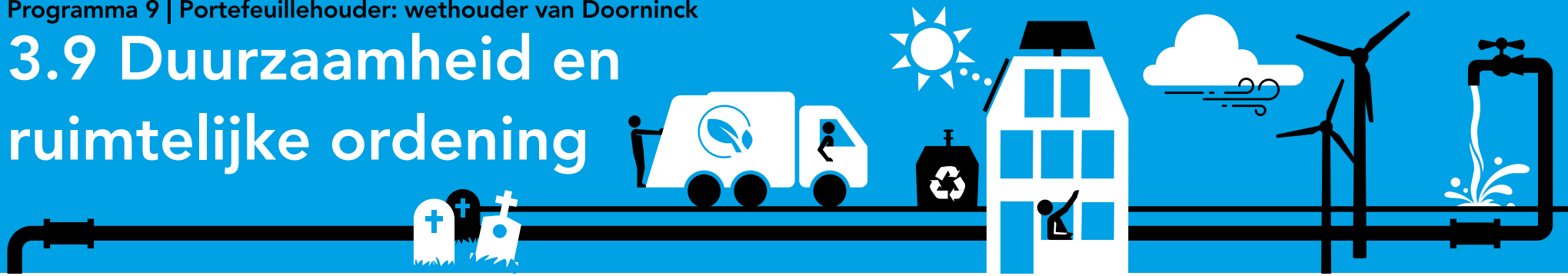

3.9.1 Riool en drinkwater

➔ We voorzien alle Amsterdammers van toegang tot schoon drinkwater.

➔ We zorgen voor een goed werkende en degelijke riolering die bestand is tegen extreem weer door klimaatverandering.

➔ We hebben 92,7 miljoen m^3 drinkwater geleverd.

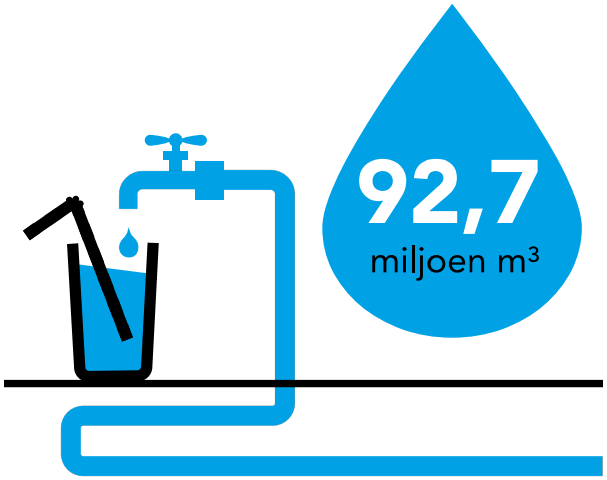

3.9.2 Afval en grondstoffen

We willen afval voorkomen. We maken afval scheiden door bewoners makkelijker. Bewoners moeten hun afval op de juiste manier aanbieden, zodat de straat schoon blijft. Als mensen afval verkeerd aanbieden, treden we daar tegen op. De afvalinzameling is doelmatig en zo schoon mogelijk.

➔ We hebben in 2020 27% meer grof afval ingezameld dan in 2019. In totaal is er 9% meer afval ingezameld.

➔ We maken afvalscheiding door bewoners makkelijker en hebben in alle stadsdelen boven- en ondergrondse containers verbeterd, bijgeplaatst en/of vervangen. In totaal gaat het om 924 containers.

➔ Eind 2020 hebben we in een aantal stadsdelen dynamische inzameling ingevoerd. Dat is de nieuwe manier om restafval in te zamelen.

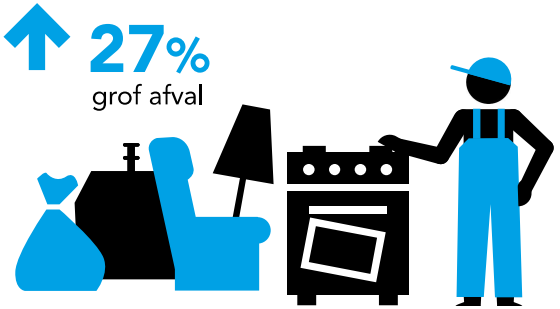

3.9.3 Duurzaamheid en milieubeheer

→ Aardgasvrij

In de vele contacten met Amsterdammers werd duidelijk dat een aardgasvrije stad ook in 2020 volop in de belangstelling stond. Mijlpaal voor 2020 is dat Amsterdam haar Transitievisie warmte heeft vastgesteld. Daarin hebben we bepaald welke buurt wanneer met welke voorkeurstechniek van het aardgas gaat. Behalve het maken van plannen en beleid hebben we in buurten ook concrete stappen gezet. In ongeveer dertig buurten wordt gewerkt aan de overgang naar aardgasvrije warmte. In samenspraak met bewoners en andere stakeholders bepalen we stapsgewijs hoe de overgang in de betreffende buurt het beste uitgevoerd kan worden. In vijf buurten werden in 2020 daadwerkelijk bestaande woningen van aardgas omgezet naar een aardgasvrije techniek.

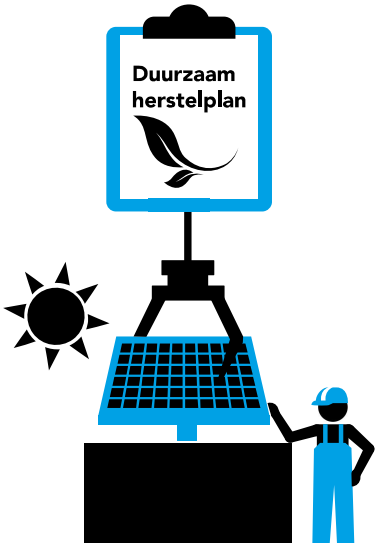

→ Duurzaam herstel

In het najaar van 2020 is het duurzaam herstelplan gepresenteerd door het college van B en W. Met dit plan investeert Amsterdam 78 miljoen euro in een pakket van maatregelen dat bijdraagt aan de werkgelegenheid én aan de verduurzaming van de stad. Met dit pakket van maatregelen gaat Amsterdam meer schone energie opwekken en de CO_2-uitstoot terugbrengen. Het gaat om investeringen in onder meer het renoveren en isoleren van panden, het versneld aardgasvrij maken van woningen en zonnepanelen op daken van woningcorporatiewoningen. Behalve dat ze bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen, leiden de zes 'duurzame banenmotoren' tot en met 2025 naar verwachting tot circa 3.800 arbeidsjaren aan extra werkgelegenheid. De investeringen van de gemeente kunnen zo'n 2,7 miljard aan private investeringen aanjagen tot en met 2025.

→ Duurzaamheidsbeleid vastgesteld

De Routekaart Amsterdam klimaatneutraal 2050 - een Nieuw Amsterdams Klimaat - is vastgesteld door de gemeenteraad. Deze routekaart bepaalt de ambitie, schetst een langetermijnvisie en strategie voor de energietransitie en presenteert acties voor de korte termijn. De aanpak is uitgewerkt langs 4 transitiepaden: gebouwde omgeving, mobiliteit, elektriciteit en haven & industrie en vraagt om gezamenlijke inspanningen op al deze terreinen. De strategie Amsterdam circulair 2020-2025 en het Innovatie- & Uitvoeringsprogramma 2020-2021 is vastgesteld door de gemeenteraad. Tevens heeft de gemeenteraad kennisgenomen van de monitor Amsterdam Circulair en van het eerste stadsportret Amsterdam gebaseerd op de donuteconomie. De publicatie van de strategie en het stadsportret heeft veel (inter)nationale belangstelling gekregen. Er zijn ruim 200 circulaire projecten in uitvoering. Dit zijn projecten van de gemeente, marktpartijen en kennisinstellingen.

3.9.4 Ruimtelijke Ordening

Ruimtelijke ordening zorgt voor een stad en regio die goed functioneren door ruimtelijke visievorming, planontwikkeling, ruimtelijke kaderstelling en bouwplantoetsing.

➔ In 2020 is de ontwerp-Omgevingsvisie Amsterdam 2050 opgesteld en gereed gemaakt voor inspraak in het eerste kwartaal van 2021. Hiermee presenteert Amsterdam weer een actuele integrale visie op de gewenste ontwikkeling van de fysieke leefomgeving met oog voor alle ruimtelijke opgaven, belangen en ontwikkelingen in de stad. Naar verwachting zal de visie medio 2021 door de raad worden vastgesteld.

➔ In 2020 werden in Amsterdam bijna 6000 nieuwe woningen in aanbouw genomen, waarvan bijna de helft (ruim 2800) in de sociale sector, het hoogste aandeel sinds enkele jaren. Dat het totaal lager is dan het streefcijfer van 7.500 woningen per jaar is, is mede te verklaren door de vertraging die projecten opliepen door de coronacrisis. Deplanvoorraad (het aantal woningen dat op de planning staat om gebouwd te worden) biedt met meer dan 100.000 woningen voldoende ruimte om de komende jaren het streefcijfer van 7.500 extra woningen per jaar te halen. De bevolking van Amsterdam groeide in 2020 nauwelijks (met minder dan 200 mensen), nadat er jarenlang ongeveer 10.000 inwoners per jaar bij kwamen. Dit is vrijwel volledig toe te schrijven aan het (tijdelijk) wegvallen van buitenlandse instroom door terugval blijvend is als we de coronacrisis achter ons kunnen laten. De druk op de woningmarkt (wachttijden, prijsontwikkeling) bleef hoog en het blijft daarom nodig om te werken aan voldoende ruimte voor nieuwe en betaalbare woningen.

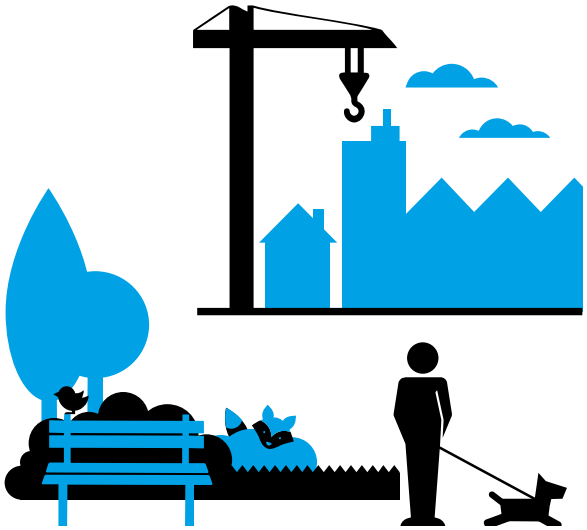

➔ Er was een achterstand bij de advisering over het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. Die is sterk ingelopen. Ten opzichte van de raming is het aantal adviezen voor deze aanwijzing zelfs bijna verdubbeld. Dat komt door de inhaalslag die de stadsdelen hebben gemaakt met betrekking tot panden die al waren gewaardeerd met orde 1 maar nog niet aangewezen als monument en door het project ‘historisch waardevolle interieurs in Zuid’.

3.9.5 Crematoria en Begraafplaatsen

We hebben elf gemeentelijke begraafplaatsen en twee gemeentelijke crematoria. De Nieuwe Ooster is onderdeel van de hoofdgroenstructuur van Amsterdam. De Nieuwe Noorder is het eerste crematorium aan het water in Amsterdam en daarnaast een begraafplaats en gedenkpark. Volgens de Wet op de lijkbezorging moet de burgemeester de uitvaart verzorgen van iemand die binnen de gemeentegrenzen overlijdt en van wie geen nabestaanden bekend zijn. Of van wie de nabestaanden de uitvaart niet kunnen regelen.

Programma 9 | Portefeuillehouder: wethouder van Doorninck

3.9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	361,2	365,1	362,5	364,0	1,5
Lasten	401,3	434,1	427,1	443,6	16,5
Saldo	**-40,0**	**-69,0**	**-64,6**	**-79,6**	**-15,1**

Het programma 9 Duurzaamheid en Ruimtelijke ordening heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 15,1 miljoen. Dit komt door enerzijds hogere baten van € 1,5 miljoen en anderzijds vooral hogere lasten van € 16,5 miljoen.

Het negatieve resultaat komt vooral door:

- Hogere lasten bodemsanering van € 13,2 miljoen bij Duurzaamheid en Milieubeheer.
- hogere lasten van € 4,2 miljoen bij wagenpark Afval en Grondstoffen.
- Hogere lasten door een lagere onttrekking van € 5,1 miljoen uit de egalisatievoorziening rioolheffing.

In de programmaonderdelen volgt een toelichting van de financiële afwijkingen groter dan € 0,2 miljoen uitgesplitst naar baten en lasten.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	68,1	51,1	40,7	76,3	35,6

3.9.1 Riool en drinkwater

Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering die bestand is tegen extreem weer door klimaatverandering. Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater.

Belangrijke ontwikkelingen

Regenbestendig

Ondanks Corona heeft Amsterdam Rainproof in 2020 een aantal zeer succesvolle bewustwordingsactiviteiten met het netwerk kunnen opzetten en uitvoeren. Zo hebben we samen met het programma klimaatadaptatie Amsterdam de tegelservice opgezet. Met de tegelservice worden bewoners geïnspireerd en geactiveerd om tegels uit hun tuin te halen zodat Amsterdam groener wordt. Een groene stad verkoelt en neemt water op zodat het minder warm wordt in de stad. Met deze actie zijn veel plantjes uitgedeeld, 10.000 struiken gered (Meer Bomen Nu - Urgenda) en ongeveer 58.000 tegels uit tuinen en schoolpleinen gehaald.

De verankering van regenbestendigheid binnen de organisaties is via het programma klimaatadaptatie sterker belegd en is ook onderdeel van de omgevingsvisie. Ook de Hemelwaterverordening Amsterdam is opgesteld, in de inspraak geweest en gereed voor bestuurlijke besluitvorming (Q1 2021).

Leveringsplan drinkwater en Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

In de stad en regio neemt woningbouw toe. Dit heeft effect op riolering en drinkwater. Voor drinkwater is dit uitgewerkt in het wettelijk verplichte Leveringsplan. Voor riolering is dit uitgewerkt in het Gemeentelijk Rioleringsplan Amsterdam 2016-2021.

Grondstoffen en energie uit de watercyclus

Milieuvriendelijkheid en innovatie zijn belangrijke pijlers van onze watertaken. Daarbij hebben we steeds meer aandacht voor hergebruik van afvalwater en voor opwekken van thermische energie uit drinkwater, oppervlaktewater en afvalwater. Nieuwe Sanitatie maakt terugwinning van nuttige (grond-)stoffen en energie uit afvalwater mogelijk. In het pilotproject Buiksloterham is dat in de uitvoeringsfase en voor Strandeiland is Nieuwe Sanitatie onderdeel van de planvorming en uitgangspunt in het Stedenbouwkundig plan.

De pilot in Buiksloterham doen we om meer (gebruiks)ervaring op te doen. Vanwege het amendement Groen (nummer 1171.17) onderzoekt Waternet, in samenwerking met de directies Ruimte en Duurzaamheid en Grond en Ontwikkeling welke rol het systeem kan spelen bij hergebruik van grondstoffen en bij het leveren van thermische energie vanuit drinkwater, afvalwater en oppervlaktewater voor lage temperatuur warmte- en koudevoorziening.

Het pilotproject heeft ons veel geleerd over voorbereiding, ontwerp en bouw van Nieuwe Sanitatie. Maar door bouwvertraging en geluidsonderzoek heeft Waternet nog onvoldoende ervaring met de gebruiksfase kunnen opdoen. Hiervoor is een doorstart van het project nodig. Voor de afronding van het krediet en de voortzetting van het pilotproject is in december 2020 een aanvraag voor aanvullend krediet aan de Raad voorgelegd waarop positief is besloten. In 2021 wordt onderzocht wat dit voor de toepassing van het systeem op het nieuwe Strandeiland in IJburg betekent.

Grondwater

In het kader van de grondwaterzorgplicht zijn wij verantwoordelijk voor een aantal grondwatertaken in de openbare ruimte. Er worden maatregelen getroffen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit kan in de vorm van het aanleggen en beheer van drainagesystemen die steeds vaker niet enkel overtollig grondwater afvoeren, maar ook water kunnen infiltreren bij te lage grondwaterstanden of zorgen voor het opvangen van piekbuien. In 2020 zijn o.a. in de Rivierbuurt dit soort infiltratieriolen aangelegd. De aanpak is hierbij gebiedsgericht in combinatie met afvalwater en hemelwaterwerken. In 2020 is een start gemaakt met meerjarige grondwatermonitoring bij kademuren en bruggen die komende jaren gerenoveerd of vervangen dienen te worden. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) zijn de grondwatertaken en plannen in detail vastgelegd.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.1.1

***Baten** 195,6 - **Lasten** 130,0*

Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Score voor de wettelijke kwaliteitsnorm (<1)	0,031 (2017)	0,030	0,030	0,030
2	Ongeplande ondermaatse leveringsminuten (<5 minuten)	1 min 56 (2017)	4 min 2	<5 min	3 min 2

De ongeplande ondermaatse leveringsminuten vertonen een positieve daling ten opzichte van de afgelopen twee jaar.

Activiteit 9.1.1.1

We produceren en leveren drinkwater.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Hoeveelheid m^3 geleverd drinkwater	91,2 (2017)	92,8	93,9	92,7

Activiteit 9.1.1.2

We zorgen voor een optimale dienstverlening voor drinkwaterklanten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Klanttevredenheid drinkwaterklanten	7,5 (2018)	>8	>8	8.1

Door de coronamaatregelen zien we dat het aantal geleverde m^3 drinkwater lager is dan begroot. Vooral de terugval in luchtverkeer (Schiphol), de stop op toerisme en onbezette kantoren hebben een groot effect op de afname.

Activiteit 9.1.1.3

We leggen huisaansluitingen drinkwater aan.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantallen huisaansluitingen	n.v.t.	1.650	1.650	2.178

In 2020 zijn er meer huisaansluitingen aangelegd dan is begroot. De voornaamste reden voor de stijging is dat er meer huisaansluitingen zijn aangelegd om loden binnenleidingen te vervangen.

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.1.2

***Baten** 3,7 - **Lasten** 69,0*

Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Jaarlijks aantal meldingen van overlast veroorzaakt door regenwater op straat	4.500 (2018)	4.000	4.000	2.500

Er zijn in 2020 minder meldingen binnen gekomen over verstopte kolken omdat we in het voorjaar door de coronaluwte meer gelegenheid kregen om de slecht functionerende straatkolken aan te pakken en door de droge periode in de zomer.

Activiteit 9.1.2.1

We leggen huisaansluitingen riolering aan.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantallen huisaansluitingen	n.v.t.	3.500	3.500	2.676

In het 2e helft van dit jaar zijn er minder aansluitingen aangevraagd omdat er minder woningen zijn opgeleverd. Zie toelichting in programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen.

Activiteit 9.1.2.2

We beheren, onderhouden en renoveren het rioolstelsel.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal kilometers gerenoveerde riolering	38	38	38	37

Door het uitlopen van projecten in de stad en de corona is er minder riool vervangen dan opgegeven.

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.1.3

***Baten** 0,0 - **Lasten** 0,6*

Vanuit riolering en drinkwater dragen wij bij aan de circulaire economie en transitie naar een aardgasvrije stad.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen	n.v.t.			

De uitwerking van dit doel is nog in ontwikkeling; in 2020 zijn hiervoor geen indicatoren opgenomen.

Activiteit 9.1.3.1

We winnen grondstoffen en thermische energie uit de watercyclus.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen	n.v.t.			

De uitwerking van dit doel is nog in ontwikkeling; in 2020 zijn hiervoor geen indicatoren opgenomen.

Verbonden partijen

Stichting Waternet

Waternet zorgt in opdracht van de gemeente Amsterdam en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) voor veilig, schoon en voldoende water. Voor deze overheden voert Waternet alle publieke watertaken uit. De gemeente Amsterdam en het waterschap AGV geven de directie van Waternet mandaat om 'in naam van' en 'voor rekening van' taken uit te voeren.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	196,1	201,5	196,3	199,3	3,0
Lasten	191,7	199,8	195,7	199,6	4,0
Saldo	**4,5**	**1,7**	**0,7**	**-0,4**	**-1,0**

Het programmaonderdeel 9.1 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 1,0 miljoen. Dit komt (vooral) door hogere baten van € 3,0 miljoen en hogere lasten van € 4,0 miljoen.

Baten

De totale baten van € 199,3 miljoen zijn € 3,0 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Hogere baten drinkwater van € 2,1 miljoen door hogere inkomsten uit huisaansluitingen van € 1,4 miljoen. Dit vanwege een toename van het aantal nieuwe aansluitingen en vanwege inkomsten uit vervanging van loden pijpen. Daarnaast zijn er nog € 0,7 miljoen hogere inkomsten drinkwater door hogere leveringen aan andere drinkwaterbedrijven.
- Hogere baten huisaansluitingen riolering van € 0,6 miljoen vanwege afrekening voorgaande jaren. Voorgaand jaar was er een achterstand in facturering.
- Overige afwijkingen lichten we niet verder toe, omdat ze afzonderlijk kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 199,6 miljoen zijn € 4,0 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Hogere lasten door een lagere onttrekking van € 5,2 miljoen uit de egalisatievoorziening rioolheffing, vanwege minder uitgaven door lagere inzet personeel en leveranciers. Er is door capaciteitstekort meer prioriteit gegeven aan investeringen boven de reguliere onderhoud.
- Lagere uitgaven rioleringstaken van € 3,2 miljoen door minder inzet personeel door vacatures. Door minder beschikbare interne en externe capaciteit hebben we prioriteit gegeven aan investeringsprojecten.
- Hogere uitgaven van € 2,0 miljoen voor de drinkwatertaken vanwege meer inzet klantenservice voor overgang naar nieuw systeem en toename klantencontacten.

Reserves

bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	3,0	5,4	6,4	6,0	-0,4
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**3,0**	**5,4**	**6,4**	**6,0**	**-0,4**

Onttrekkingen

De onttrekking aan de egalisatiereserve drinkwatertarieven is € 0,4 miljoen lager dan begroot. De hoogte van de onttrekking aan de Egalisatiereserve drinkwatertarieven Waternet is gebaseerd op het saldo van lasten en baten van de drinkwatertaak. De baten zijn € 2,4 miljoen hoger dan begroot en de lasten zijn € 2,0 miljoen hoger dan begroot. Zie hierboven voor een toelichting op de baten en lasten.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
Technische noodsituaties in de productie en leidingen van drinkwater.	Voldoen aan wettelijke normen, ook door een toereikende organisatie bij noodgevallen.
Verstoorde afvoer van afval- en regenwater door achterstallig onderhoud en renovatie van het rioolstelsel.	Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Alleen het vergroten van riolen biedt hiervoor onvoldoende oplossing. Uitvoeren van het Gemeentelijk Rioleringsplan: ■ meer riolering vervangen ■ aanleggen riolering voor ongezuiverde lozingen ■ aanpakken terugkerende problemen met wateroverlast in de stad ■ verder verbeteren van de bedrijfsvoering
Koepelvrijstelling.	De toepassing van de koepelvrijstelling voor de omzetbelasting (ofwel btw) betekent, dat Waternet geen btw heeft te berekenen over zijn dienstverlening aan gemeente en waterschap. Op jaarbasis gaat het hierbij om respectievelijk € 12 en € 9 miljoen aan btw. Voor de toepassing geldt een aantal voorwaarden, waarop door de Belastingdienst steeds strikter wordt toegezien. Een van die voorwaarden is dat de koepelleden (gemeente en waterschap) geen btw-belaste activiteiten mogen uitvoeren. Jaarlijks vindt hierover vrij intensieve afstemming plaats met de belastinginspecteur.
Waterschade na hevige regenval.	Door klimaatverandering is er meer extreme neerslag. Alleen het vergroten van riolen biedt hiervoor onvoldoende oplossing. Het programma Amsterdam Rainproof draagt bij aan het hemelwaterbestendig maken van de stad. In 2020 hebben we slecht functionerende straatkolken aangepakt.
Extra kosten vanwege aanpassingen riool- en drinkwaterstelsel door verzakken en dreigend bezwijken van kademuren en bruggen binnen de gemeente Amsterdam.	We zijn begonnen met een project om dreigende ongevallenlocaties veilig te stellen en voorlopige beheersmaatregelen te nemen. Uiteindelijk zullen we de komende jaren veel kilometers kademuur vervangen. Op een aantal van deze plekken zijn er drinkwater transport- en distributieleidingen, riool- en drinkwater-zinkers, overstortputten en regenwateruitlaten die we (misschien) moeten verleggen, aanpassen of vernieuwen. De operationele en financiële omvang en impact van deze aanpassingen is nog niet bekend. Wel is duidelijk dat de drinkwater- en rioleringswerkzaamheden een forse investering zullen vergen. De plannen voor de volgorde en uitvoeringsperiode van de werklocaties worden steeds duidelijker, maar hebben vooralsnog niet geleid tot keuzes. Voor de financiering van de werkzaamheden is afgesproken dat de WIOR leidend is. Dit houdt in dat de verleggingen van de riolering voor het project kademuren is en dat - afhankelijk van de leeftijd - de verleggingen van de drinkwaterleidingen voor Waternet zijn. Om die reden wordt er vanuit de rioleringstaak geen budget gereserveerd.

Beleidskaders

- De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) richt zich op verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa. Voldoen aan de richtlijn is een gezamenlijke opgave voor overheden en eigenaren. Wij zijn verantwoordelijk voor het nemen van of helpen bij maatregelen op grond van onze eigen taken en verantwoordelijkheden (beheer openbare ruimte, gemeentelijke watertaken, drinkwatertaken en als eigenaar). Uiterlijk in 2027 moeten we voldoen aan de doelstellingen uit KRW-richtlijn.
- Het Deltaprogramma Nederland. In nationale bestuurlijke afspraken over ruimtelijke aanpassingen op grond van het Deltaprogramma (Deltaplan 2017, bestuursakkoord 2018) staat dat alle gemeenten eind 2020 aanpassingen maken vanwege het veranderende klimaat. Wij werken aan deze afspraken in de bestuursopdracht klimaatadaptatie. Daarin komen alle lopende initiatieven (waaronder Rainproof) en eerdere afspraken (waaronder Deltastrategie Regio Amsterdam en Waterbestendig Westpoort) op dit gebied samen. In 2020 levert dit een samenhangende gemeentelijke strategie en uitvoeringsagenda op.
- In het Bestuursakkoord Water uit 2011 is een bezuinigingsopgave voor de watersector opgenomen om de kostenontwikkeling te beperken. Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven hebben hierin afspraken gemaakt om Nederland de komende jaren droog en veilig te houden, met minder kosten en bestuurlijke drukte. Eind 2020 is de conclusie dat de gewenste besparing in de regio ruimschoots is behaald.
- In het Gemeentelijk Rioleringsplan Amsterdam 2016-2021 (GRP) staat hoe we aan onze wettelijke zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van afvalwater en hemelwater voldoen. Daarnaast is in het plan opgenomen welke grondwatermaatregelen we willen nemen in openbaar gebied. Doel van het GRP is om aan het bevoegd gezag (provincie Noord-Holland) te verantwoorden hoe we deze watertaken uitvoeren en in hoeverre wij voldoende middelen hebben om dit in de toekomst te blijven doen. Hiermee voldoen we aan de planverplichting in de Wet milieubeheer (artikel 4.22,lid 1). Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2022) vervalt de verplichting van het GRP en mag een Gemeentelijk Rioleringsprogramma opgesteld worden dat aansluit op de Omgevingsvisie van Amsterdam. Eind 2020 is hiermee een start gemaakt.

3.9.2 Afval en grondstoffen

Voorkomen van afval. Afval dat toch ontstaat, scheiden voor een zo hoogwaardig mogelijke verwerking, met een doelmatige, schone inzameling. Samen met bewoners, ondernemers en andere partners en met oog voor de kansen om van afval werk te maken.

Belangrijke ontwikkelingen

Uitvoering Nationale Grondstoffenakkoord

In het regeerakkoord is afgesproken om het Nationale Grondstoffenakkoord (2017) uit te voeren. Wij ondertekenden dat akkoord ook. Er staan de volgende doelen in:

- 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030.
- Een volledig circulaire economie in 2050.

Vanuit vijf landelijke transitieagenda's

1. Bouw.
2. Biomassa en voedsel.
3. Kunststoffen.
4. Maakindustrie.
5. Consumptiegoederen.

Inzicht kringloop afval en grondstoffen

Vanwege de Europese doelstellingen, het Uitvoeringsplan Afval Amsterdam en circulaire doelstellingen willen we inzicht krijgen in de kringloop van afval en grondstoffen. Met die inzichten kunnen we gericht maatregelen treffen om het percentage gerecycled afval te verbeteren. We ontwikkelen een open platform en stellen data beschikbaar over recycling en verlies van grondstoffen. Met dat platform kunnen partners en externe partijen ook circulaire toepassingen invoeren.

Nieuw uitvoeringsplan afval

In het uitvoeringsprogramma van Amsterdam is onder de ambitie 'Gezonde en duurzame stad' opgenomen dat er een nieuwe strategie circulaire economie 2020-2025 komt met een doorkijk naar 2030 en dat er een nieuw uitvoeringsplan komt voor circulaire economie en duurzame afvalketen.
In 2020 is er een nieuwe strategie circulaire economie 2020-2025 en een nieuw uitvoeringsplan afval 2020-2025 (17 december 2020) vastgesteld. In die besluiten legt de gemeenteraad een groot aantal maatregelen vast om te zorgen dat afval wordt voorkomen en afval dat toch ontstaat zo duurzaam mogelijk wordt verwerkt.

Specifieke beleidsdoelen

Toelichting bij indicatoren

Op 5 december 2018 heeft het college van B en W de gemeenteraad geïnformeerd dat de toenmalige kwantitatieve doelen geen goede indicator zijn gebleken om aan te geven of de afvalketen verduurzaamt. Omdat er in 2020 nog geen nieuwe beleidsdoelen beschikbaar waren, staat hieronder een kwalitatief verslag van de behaalde resultaten.

De beleidsdoelen voor Afval en Grondstoffen zijn door de gemeenteraad op 17 december 2020 vastgesteld. Deze doelstellingen worden met de voorjaarsnota 2021 geoperationaliseerd en vastgelegd.

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.2.1 — ***Baten** 143,7 - **Lasten** 27,7*

Amsterdam voorkomt afval.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Amsterdams huishoudelijk fijn- en grof afval (kilogram per inwoner) (BBV-verplicht)	287 kg (2013)			

Activiteit 9.2.1.1

We stimuleren preventie van afval en verantwoordelijkheid van producenten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Activiteit 9.2.1.2

We stimuleren materiaal en product hergebruik.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

We stimuleren materiaal en product hergebruik

In 2020 is de strategie Circulaire economie met bijbehorend uitvoeringsprogramma vastgesteld. Hierin staan per 'waardeketen' de belangrijkste projecten. In 2020 is op de waardeketen Consumptiegoederen de Denim Deal gesloten. "Merken", producenten, recyclers, Rijksoverheid en de gemeente Amsterdam hebben afgesproken om het gebruik van virgin katoen in denim kledingstukken terug te dringen.

In 2020 hebben wij een start gemaakt met de ontwikkeling van de monitor op de circulaire strategie. Daarnaast investeerden wij in de ontwikkeling van het Material Exchange Platform.

De Rijksoverheid presenteerde het beleidsprogramma circulair textiel. Wij hebben in landelijke samenwerking met ketenpartners hierop inhoudelijk gereageerd met oproep voor circulaire doelstellingen (hergebruik, reparatie) en een systeem van producentenverantwoordelijkheid om te komen tot een circulaire keten die rekening houdt met onze inzamelverantwoordelijkheid. In 2020 is via het Start up in Residence programma de start up Swap Shop voor een kleinschalige vorm van textielinzameling gestart.

Wij ondersteunden in 2020 de statiegeldalliantie en vroegen het Rijk statiegeld uit te breiden op blikjes en andere gebruiksvoorwerpen. De campagne Yes we Can!, gericht op het vervroegd invoeren van statiegeld is actief door ons gesteund. Inmiddels wordt statiegeld op blikjes ingevoerd.

Wij hebben besloten om apart voorscheiden van plastic verpakkingen en drankpakken door bewoners per 1 januari 2021 af te schaffen. In plaats gaan we het verpakkingsmateriaal uit het restafval nascheiden.

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.2.2

***Baten** 11,5 - **Lasten** 105,2*

Afval dat ontstaat, zamelen we zo duurzaam mogelijk in en krijgt een zo hoogwaardig mogelijke verwerking.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage gescheiden afval (fijn en grof, bron en nascheiding) neemt toe.	19% (2012)	32%		
2	Percentage gerecycled en hergebruikt afval neemt toe.		n.v.t.		

Activiteit 9.2.2.1

We zamelen huishoudelijk afval duurzaam in.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	CO_2 uitstoot per ton ingezameld materiaal.		n.v.t.		

We hebben een applicatie ontwikkeld en getest om de rit- en routeplanning van glas, papier/karton en restafval te verbeteren en alleen in te zamelen wanneer het nodig is. Met dit dynamische inzamelsysteem worden ondergrondse containers pas geleegd als ze vol zijn of dreigen vol te raken. Eind 2020 hebben we deze nieuwe manier van werken geïntroduceerd in een aantal stadsdelen voor de inzameling van restafval.

De nieuwe manier van werken wordt gefaseerd per fractie per gebied uitgerold. Eind 2021 zullen we in de hele stad 'dynamische' inzamelen. Deze nieuwe manier van werken levert een hogere voertuigproductiviteit op, en zorgt voor een kostenbesparing.

We hebben experimenten met beeldherkenning gedaan en laten zien dat deze techniek het mogelijk maakt om een objectief en accuraat beeld van het straatbeeld te krijgen. In 2021 stellen we een business case op, zodat besloten kan worden of de techniek kan worden geïntegreerd met de activiteiten van de afvalinzameling – zoals de Aanpak Bijplaatsingen.

Het belangrijkste speerpunt bij de aanpak van bedrijfsafval is het zorgen voor een efficiënte en duurzame inzameling waarbij er meer gescheiden wordt aangeboden. Het bereiken van collectiviteit bij de inzameling is belangrijk. In 2020 zijn we gestart met het gezamenlijk inzamelen van bedrijfsafval (White Label) in een groot deel van het Centrum. De aanbesteding voor de 9 straatjes is ingetrokken en vanaf 1 januari 2021 beginnen we een proef met het geïntegreerd inzamelen van huishoudelijk en bedrijfsafval in dit gebied.

We zijn begonnen met het onderzoek naar de herziening van reinigingsrecht en de heroriëntatie van de bedrijfsafvalcontracten. Zes ondernemingsverenigingen/BIZ-en hebben duurzaamheidsplannen gemaakt en uitgevoerd. Samen met hen hebben we ook een afvalscan ontwikkeld waarmee andere ondernemers aan de slag kunnen voor de collectieve inzameling van afval.

We zijn in 2020 meerdere trajecten begonnen om de inzamelwagens te verduurzamen. Er zijn zes hybride voertuigen in gebruik. Er zijn volledig elektrische wagens in bestelling voor de inzameling van huishoudelijke afval. We zijn gestart met het uitrollen van Hydrotreated Vegetable Oil (HVO=biodiesel) tankstations op onze werven. Het gebruik van HVO in plaats van fossiele brandstoffen levert een aanzienlijke CO_2-besparing op.

Activiteit 9.2.2.2

We beheren en verbeteren de assets (inzamelingsvoorziening, materieel).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage meldingen kapotte container op totaal aantal containers neemt af.		n.v.t.		

We beheren en verbeteren de assets (inzamelingsvoorziening, materieel)

Wij hebben in 2020 in alle stadsdelen boven- en ondergrondse containers verbeterd, bijgeplaatst en/of vervangen. In totaliteit gaat het om 924 containers.

Voor het leveren, plaatsen en onderhouden van de ondergrondse containers is in 2020 een aanbestedingstraject gestart. Bij deze aanbesteding ligt het focus sterk op de kwaliteit van zowel de containers als de onderhoudswerkzaamheden. De aanbesteding voor de minicontainers wordt binnenkort afgerond.

Bij een aantal afvallocaties zijn rond de afvalcontainers plantenbakken geplaatst. De bijplaatsingen zijn hierdoor significant afgenomen.

Activiteit 9.2.2.3

We geven opdracht om afval op een zo hoogwaardig mogelijke manier te verwerken, te verwaarden en te vermarkten.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Activiteit 9.2.2.4

We informeren bewoners en betrekken bewoners bij de afvalinzameling en verwerking.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage meldingen kapotte container op totaal aantal containers neemt af.		n.v.t.		

We informeren bewoners en betrekken bewoners bij de afval-inzameling en verwerking

Circa 1.875 huishoudens scheiden lokaal en op kleine schaal groente- en fruitresten door gebruik te maken van een wormenhotel. De huidige gebruikers zijn enthousiast over onze ondersteunende rol. 11% van de Amsterdammers kent het initiatief. Het wormenhotel heeft circulair 'zichtbaar en concreet gemaakt'.

Ontwikkeling Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is in 2020 niet verhoogd ten opzichte van 2019. Vanwege het gerealiseerde tekort op de exploitatie afvalstoffenheffing in 2020, de toenemende verwerkingskosten van afvalstromen en de uitgeputte reserves is in 2020 besloten om de afvalstoffenheffing voor 2021 te verhogen met 18%.

Verbonden partijen

AEB Holding N.V. Amsterdam

AEB (Afval Energie Bedrijf) Holding N.V. Amsterdam verwerkt het Amsterdamse restafval, onder andere door kunststof verpakkingen en metalen na te scheiden en het restafval te verbranden, waarbij stadswarmte en elektriciteit geproduceerd worden voor woningen en bedrijven. Daarnaast zorgt AEB Amsterdam er in opdracht van de gemeente voor dat de overige in Amsterdam ingezamelde afvalstoffen zo hoogwaardig mogelijk verwerkt worden. AEB Amsterdam exploiteert de zes gemeentelijke Recyclepunten (punten waar bewoners en bedrijven afvalstromen kunnen brengen) en het Recycling Service Centrum, waar voorbewerking en recycling plaatsvindt. AEB Amsterdam wil steeds meer grondstoffen terugwinnen en maximaal energie opwekken uit resterend afval.

In 2021 wordt nadere besluitvorming verwacht over de voorgenomen verkoop van AEB.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	155,3	154,4	156,6	155,2	-1,4
Lasten	126,7	125,6	131,4	134,3	2,9
Saldo	**28,6**	**28,8**	**25,2**	**20,9**	**-4,3**

Baten

De totale baten van € 155,2 miljoen zijn € 1,4miljoen lager dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- lagere baten (inkomstenderving) van € 1,1 miljoen voor commerciële activiteit bedrijfsafval als gevolg van de lockdownmaatregelen van de coronacrisis (zie ook toelichting bij lasten);
- lagere directe baten van € 0,9 miljoen wegens minder toerekenen uren aan specifieke projecten (ook lagere projectlasten). Dit betreffen interne projecten om verbeteringen en innovaties op te starten in het afvalproces;
- hogere baten van € 0,6 miljoen als gevolg incidentele vergoeding door afstoten voertuigen, ontvangen vergoeding voor ombouwen glasbakken naar papierbakken en directe baten bij recycle punten.

Lasten

De totale lasten van € 134,3 miljoen zijn € 2,9 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Hogere lasten van € 4,2 miljoen bij wagenpark. Het wagenpark is verouderd en als gevolg hiervan zijn er meer lasten voor onderhoud (€ 1,5 miljoen), verzekeringspremie (€ 0,6 miljoen), lease en inhuur (€ 0,6 miljoen), kapitaallasten (€ 0,5 miljoen), brandstofkosten (€ 0,5 miljoen) en een extra bijdrage in het tekort wagenpark (€ 0,5 miljoen).
- Hogere personeelslasten van € 3,3 miljoen door extra inhuur (flexibele schil) als gevolg van hoog ziekteverzuim en meer kosten overwerk, beide corona gerelateerd. De toename van grofvuil tijdens de lockdown zorgde voor extra benodigde inzet.

- Lagere lasten van € 3,0 miljoen bij inzamel- en verwerkingskosten vanwege een extra dekking voor corona gerelateerde organisatiekosten. En als gevolg van de financiële afwikkeling van voormalig stichting Afval Service West en de afwikkeling van transitoria uit voorgaand jaar (waaronder de afrekening systeemreserve winst van AEB € 1,5 miljoen.
- Lagere lasten van € 0,7 miljoen door het positief effect van de integratie van de recycle punten bij de gemeente vanaf november 2020 (waaronder de afrekening systeemreserve met AEB).
- Lagere lasten van € 0,7 miljoen in de projecten wegens toerekening uren van specifieke projecten (zie ook lagere baten).
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen bij projecten door vertraging in activiteiten door lockdownmaatregelen coronacrisis, waaronder project adoptie aanpak vuilcontainers in de buurt.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen voor commerciële activiteit bedrijfsafval als gevolg van lockdownmaatregelen (zie ook inkomstenderving bij baten).
- Hogere lasten € 0,2 miljoen voor interne corona organisatiekosten als gevolg van lockdownmaatregelen. Er moest extra inzet georganiseerd worden.
- De overige lasten van € 0,2 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 0,2 miljoen en worden niet toegelicht.

Reserves

bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	9,9	11,1	3,4	2,6	-0,7
Toevoegingen reserves	1,4	4,7	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**8,5**	**6,5**	**3,4**	**2,6**	**-0,7**

Onttrekkingen

Het betreft hier 2 reserves, samen begrote onttrekking van € 3,4 miljoen en realisatie van € 2,6 miljoen. Per saldo € 0,7 miljoen lagere onttrekking als gevolg van:

- hogere onttrekking van € 0,9 miljoen aan de investeringsreserve afval (begroot was € 1,7 miljoen). Uit deze reserve is het maximale bedrag van € 2,6 miljoen onttrokken. Met deze onttrekking wordt een deel van het nadelig resultaat op de afvalstoffenheffing geëgaliseerd. Hierna bedraagt het saldo van deze reserve nul.
- Lagere onttrekking € 1,7 miljoen aan de egalisatiereserve afval. De begrote onttrekking uit de egalisatiereserve afval (begroot was € 1,7 miljoen), bedoeld om de schommelingen op te vangen van de kwijtscheldingen, is niet doorgegaan. De realisatie van de kwijtscheldingen is namelijk conform begroting.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
De samenwerking tussen afvalketenpartners verloopt niet optimaal.	De gemeente versterkt de samenwerking tussen de afvalketenpartners en legt de afspraken vast. Dit risico is in 2020 niet opgetreden.
Scheidingsdoelstelling wordt niet gehaald, omdat producenten en Amsterdammers onvoldoende bereid zijn zich in te spannen om de hoeveelheid afval te verminderen en afval te scheiden.	Verbeteren van voorlichting en communicatie over nut en noodzaak van afvalscheiden. In 2020 is aan de Raad een nieuw uitvoeringsplan voorgelegd waarin een accentverschuiving staat naar preventie en hoogwaardige recycling.
Het rendement van de nieuwe nascheidings-installatie (HHAS) van AEB is lager dan begroot.	AEB heeft een verbeterplan opgesteld. De resultaten zijn periodiek gemonitord.

Beleidskaders

- Het Nationale Grondstoffenakkoord (2017) richt zich op 50% afname van primaire grondstoffen in 2030 en een volledig circulaire economie in 2050.
- Het Landelijk Afvalbeheer Plan 3 beschrijft het landelijke afvalbeleid tussen 2017 en 2023. Het voorkomen van afval staat centraal, waarbij we er aan werken om de totale huishoudelijk afvalproductie (dat is het restafval inclusief stromen als papier, plastic, glas, textiel, et cetera) omlaag te brengen.
- Uitvoeringsagenda Stedelijke Logistiek Amsterdam (maart 2017) met een prominente plaats voor duurzame logistiek. Vrijwel alle maatregelen leiden tot een afname van of een hoger aantal schoon gereden logistieke kilometers in de stad.
- Amsterdam Circulair; leren door te doen (november 2016) met 23 vernieuwingsprojecten die vooral dienen om bewijskracht te leveren voor circulair bouwen in de gebouwde omgeving.
- Amsterdam Circulair. Evaluatie en Handelingsperspectieven (maart 2018) met daarin de beoordeling van Amsterdam Circulair en vijf handelings-perspectieven voor marktpartijen en de mogelijke ondersteuning door de gemeente.
- Stedelijk vernieuwingsprogramma Circulaire Economie (november 2016) waarin tientallen projecten van bedrijfsleven en kennisinstellingen staan die zich richten op het versnellen van de overgang naar een circulaire economie.

3.9.3 Duurzaamheid en milieubeheer

Het werken aan de transitie naar een klimaatneutrale en aardgasvrije stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.

Belangrijke ontwikkelingen

EU Green Deal en Europese Klimaatpact

De gemeente staat niet alleen in haar klimaatdoelstellingen. In maart 2020 heeft de Europese Commissie een nieuw actieplan voor de circulaire economie vastgesteld, een van de belangrijkste bouwstenen van de Europese Green Deal, de Europese agenda voor duurzame groei. Het nieuwe actieplan omvat maatregelen gericht op de gehele levenscyclus van producten. Doel is een schone economie en het versterken van het concurrentievermogen. Het actieplan is toegespitst op ontwerp en productie met het oog op een circulaire economie. Het achterliggend doel is om ervoor te zorgen dat gebruikte hulpbronnen zo lang mogelijk in de EU-economie worden gehouden.
Op 11 december 2020 zijn de EU-leiders het eens geworden over de klimaatdoelen voor 2030. De CO_2-uitstoot moet in dat jaar met minstens 55% zijn teruggedrongen (ten opzichte van 1990). De doelstellingen van de gemeente Amsterdam sluiten daar goed bij aan. De Europese Green deal is de routekaart van de EU om de netto-uitstoot op een rechtvaardige en inclusieve wijze in 2050 tot nul te reduceren. De voorstellen uit de EU Green Deal, zoals de Renovatiegolf, de Waterstofstrategie en het Actieplan Circulaire Economie, zijn ook relevant voor Amsterdam. Ook zoekt de EU naar nieuwe manieren om de samenwerking met steden en andere stakeholders te verbeteren in het Europese Klimaatpact.

Regionale Energiestrategie

De landelijke afspraken over de productie van duurzame energie worden onder andere uitgewerkt in 30 Regionale Energie Strategieën (RES). Amsterdam werkt met zes andere deelregio's in de energieregio Noord-Holland Zuid (NHZ). Mei 2020 is de concept-RES Amsterdam vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin staat de ambitie van Amsterdam om 80% van de huishoudens in 2030 te voorzien van duurzame energie en zijn de mogelijkheden voor duurzame warmtebronnen en zoekgebieden voor zonne- en windenergie aangewezen. Op basis van vier pijlers (kwantiteit elektriciteit, bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak, ruimtegebruik en energiesysteemefficiëntie) worden de zoekgebieden verder geconcretiseerd en verwerkt in de RES 1.0. In samenwerking met de regio en na een uitgebreid besluitvormingsproces wordt de RES NHZ vervolgens in 2021 definitief gemaakt met onder andere een besluit van de gemeenteraad. Hoewel de energietransitie op brede steun kan blijven rekenen (zie verderop bij activiteiten) zien we ook dat er meer zorgen en bezwaren bij bewoners ontstaan zodra de plannen concreter worden en ingrijpen in hun (persoonlijke) leefomgeving.

Klimaatfonds

In 2020 zijn er 6 bestedingsvoorstellen bestuurlijk goedgekeurd voor een totaalbedrag van 12,9 miljoen Het gaat om de volgende projecten:

- Subsidieregeling duurzaam initiatief (2,7 miljoen).
- Vliegwielmiddelen gemeentelijke organisatie (5 miljoen).
- Aardgasvrij Bernard Loderbuurt (1,5 miljoen).
- Aardgasvrij Reimerswaalbuurt (2,1 miljoen).
- Verduurzaming gemeentelijk vastgoed Dufaystraat (0,6 miljoen).
- Verduurzaming schoolgebouwen (1 miljoen).

Een goedgekeurd bestedingsvoorstel leidt pas later tot een daadwerkelijke uitname uit de reserve klimaatfonds. Zo kent de subsidieregeling duurzaam initiatief een looptijd van een aantal jaar en zal bij het aardgasvrij maken van een buurt de subsidie pas worden uitgekeerd als de prestatie (aardgasvrije woningen) geleverd is. Pas op het moment dat de middelen worden uitgenomen uit de reserve worden ze in financiële zin verantwoord in het jaarverslag.

Vergunningverlening en handhaving

Energieneutraal bouwen is een belangrijk middel om CO_2-uitstoot terug te brengen. In 2020 heeft de gemeente bij vergunningverlening voor nieuwbouwwoningen een ambitieuzere norm kunnen hanteren dan landelijk en was het voornemen om dit beleid in 2021 te continueren. Omdat er vanaf 2021 het Rijk geen wettelijke grondslag meer biedt, kan dit beleid in 2021 niet worden gecontinueerd.

Daarnaast toetsen we op de norm voor Milieu Prestatie Gebouwen (MPG). Deze norm geeft aan wat de milieubelasting mag zijn van de materialen die in en om de bouw gebruikt worden. De minister van BZK heeft aangekondigd om begin 2021 de Milieuprestatie gebouwen (MPG) voor nieuwbouwwoningen aan te scherpen van 1,0 naar 0,8. Daarmee zet het Rijk een eerste regulerende stap op weg naar een circulaire gebouwde omgeving. De nieuwe norm van 0,8 dwingt de bouwsector om te bouwen met materialen die minder milieudruk veroorzaken, zoals biobased en hergebruikte materialen.

Bodem

In 2020 zijn de uitgaven voor bodemsaneringsprojecten aanzienlijk toegenomen. Met name de bijdrage van € 15 miljoen voor de bodemsaneringsprojecten van de ontwikkeling van Buiksloterham en de kosten voor bodemsanering van de WO-II oorlogsschade in de Petroleumhaven € 2,8 miljoen, Sportpark de Eendracht € 1,6 miljoen en bijdragen aan de ontwikkeling van Buiteneiland € 1,3 miljoen waren aanzienlijk.

Verder zijn er diverse uitgaven geweest voor bodemsanering en beheer van de voormalige gasfabrieken, spoedsaneringen, waaronder 45 aangetroffen vaten met giftige stoffen bij de natuurzoom Ruwiel (Wethouder Wierdelstraat in Zuidoost) en diffuse verontreinigingen zoals PFAS en lood.
De loodverontreiniging in de binnenstad vormt een risico voor de hersen-ontwikkeling van jonge kinderen.

2020 is ondanks de corona-maatregelen een positief jaar geweest voor de gronddepots. Er was circa 240.000 ton begroot en in totaal is er 308.000 ton grond verwerkt via de gronddepots. Verder is ruim 110.000 m³ grond hergebruikt bij verschillende projecten binnen de gemeente in 2020. De belangrijkste locaties daarvoor waren IJburg, Buiksloterham, Waternethaven, Elzenhagen Zuid en gestart is met de Nieuwe Kern.

Er is in 2020 gestart met de ontwikkeling van definitieve beheersmaatregelen voor natuurlijker beheer door veenontwikkeling, met het uitzetten van de krabbenscheer in de Volgermeerpolder. De Krabbescheer is een snelgroeiende waterplant die kan bijdragen aan veenvorming. De kunstmatige afdekking van de vervuilde bodem wordt dan na een lange tijd middels een natuurlijke veenlaag bedekt, zodat eventuele schade aan de kunstmatige afdekking kan worden opgevangen.

In 2020 zijn detectieonderzoeken uitgevoerd naar explosieven bij herontwikkelingen op in erfpacht uitgegeven terreinen binnen verdacht gebied, voornamelijk in Amsterdam-Noord en in het Havengebied. Ook is voor het werkveld bommen in 2020 een projectplan opgesteld. Er is dit jaar ook een update van de bommenkaart gemaakt, die inmiddels online staat.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.3.1 — ***Baten** 1,0 - **Lasten** 43,8*

Amsterdam voldoet aan de doelstelling van het Klimaatakkoord Parijs door de stad aardgasvrij te maken voor 2040 en de CO_2-uitstoot met 95% te verlagen voor 2050 en is een stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Totale CO_2-emissies (in kton) verbruik van energie op het Amsterdamse grondgebied	5.000 (2017)	5.000	5.000	4.960 *

* dit betreft de gerealiseerde waarde voor 2018; dit is het meest actuele inzicht dat beschikbaar is. In het jaarverslag 2019 werd de gerealiseerde waarde voor 2017 gepresenteerd.

De Routekaart Amsterdam klimaatneutraal 2050 - een Nieuw Amsterdams Klimaat - is vastgesteld door de gemeenteraad. Daarmee is de ambitie bepaald, een langetermijnvisie en strategie op de energietransitie geschetst en zijn acties gepresenteerd voor de korte termijn. De aanpak is uitgewerkt via 4 transitiepaden: gebouwde omgeving, mobiliteit, elektriciteit en haven & industrie en vraagt om gezamenlijke inspanningen op al deze terreinen.
De verduurzaming van de gemeentelijke organisatie zelf is door het college vastgesteld in een Uitvoeringsagenda. De uitstoot in 2018 was ongeveer gelijk aan die van 2017 (5.000 kton). De verwachting is dat de uitstoot in 2019 en 2020 verder daalt (onder andere door de impact van de coronacrisis/ Jaarlijks wordt er (aan de hand van circa 30 indicatoren waaronder CO_2-reductie) gerapporteerd over de uitvoering van de Routekaart via de Klimaatrapportage (Gemeenteraad, mei 2020).

Activiteit 9.3.1.1

We dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Op 20 mei 2020 heeft de gemeenteraad de strategie Amsterdam 2020-2025 en het Innovatie- & Uitvoeringsprogramma 2020-2021 vastgesteld. Tevens heeft de gemeenteraad kennis genomen van de monitor Amsterdam Circulair en van het eerste stadsportret Amsterdam gebaseerd op de donuteconomie. De publicatie van de strategie en het stadsportret heeft veel (inter)nationale belangstelling gekregen. Er zijn ruim 200 projecten in uitvoering. Dit zijn projecten van de gemeente, marktpartijen en kennisinstellingen. De monitor voor het meten van de mate waarin de economie en de stad circulair worden, is nog in ontwikkeling. Het doel van de uiteindelijke monitor is om een beeld geven van de voortgang van de transitie naar een circulaire economie. Daarvoor wordt een aantal indicatoren ontwikkeld. In 2020 was er nog geen indicator beschikbaar.

Activiteit 9.3.1.2

We verbeteren de luchtkwaliteit.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal toetspunten en straten waar niet wordt voldaan aan EU-grenswaarde NO^2 (40 µg/m^3).	33 toetspunten in 9 straten (2018)	n.v.t. 1	n.v.t. 2	n.v.t. 1
2	Percentage van de toetspunten waar niet wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde voor fijnstof (PM 2,5).	98,1% (2017)	n.v.t. 1	n.v.t. 2	n.v.t. 1

Toelichting 9.3.1.2.1

De cijfers zijn nog niet door het RIVM beschikbaar gesteld (deze toelichting is nog onder voorbehoud).

Toelichting 9.3.1.2.2

Er zijn momenteel geen wetenschappelijk verantwoorde prognoses van PM2,5 concentraties beschikbaar voor de jaren tot 2030. Naar verwachting maakt het RIVM die prognoses de komende jaren bekend voor de jaren 2025 en 2030. Voor de tussengelegen jaren komt het RIVM niet met prognoses. In het Actieplan Schone Lucht staat als doelstelling dat de advieswaarde van de WHO niet meer wordt overschreden.

Uit de jaarlijkse monitoringsrapportage Luchtkwaliteit voor 2019 die het RIVM eind 2020 opleverde, blijkt dat de luchtkwaliteit in Amsterdam verder is verbeterd. Het aantal overschrijdingslocaties stikstofdioxideconcentratie (NO2) is gedaald van achttien knelpunten in 2018 naar drie in 2019. Het aantal straten met overschrijdingen is gedaald van drie naar één straat. Deze daling is voor een groot deel te danken aan de maatregelen die Amsterdam neemt om de luchtkwaliteit te verbeteren. De verwachting van het RIVM is dat de luchtkwaliteit in Amsterdam in 2020 zal voldoen aan de Europese wettelijke normen voor gezonde luchtkwaliteit. Ondertussen worden met de maatregelen uit het Actieplan Schone Lucht stappen gezet om in uiterlijk 2030 te voldoen aan de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit en ca 9% CO_2-reductie voor mobiliteit.

Activiteit 9.3.1.3

We werken aan een klimaatneutrale én aardgasvrije stad (routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Deel van Amsterdammers dat zegt de overstap naar duurzame energie een goede zaak te vinden.	75% (2019)	75%	75%	78%
2	Totaal opgesteld vermogen (in MW) zonne-energie op het Amsterdamse grondgebied.	46 (2018)	73	100	124
3	Totaal opgesteld vermogen.	66 (2019)	n.v.t.	62	62
4	Hernieuwbare elektriciteit (BBV-verplicht).	15,3 (2016)	n.v.t.	Geen streef-waarden	14,8% (2018)

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
5	Aantal woningequivalenten waarvoor in het betreffende jaar de haalbaarheidsfase van Wijken Aardgasvrij Maken (WAM) - aanpak is gestart.	n.v.t.	n.v.t.	5.000	nog niet bekend, zal worden opgenomen in Klimaatrapportage
6	Aantal woningequivalenten waarvoor in het betreffende jaar met WAM-aanpak een investeringsbesluit is genomen om aardgasvrij te worden.	n.v.t.	n.v.t.	3.000	nog niet bekend, zal worden opgenomen in Klimaatrapportage

Het aandeel Amsterdammers dat positief staat tegenover de overstap naar duurzame energie is onveranderd hoog (nu 78%). Verduurzaming kan blijven rekenen op een brede steun vanuit de stad. Tegelijk zien we ook dat we samen de schouders er onder moeten zetten om de ambitieuze doelstellingen voor 2030 te halen. Als projecten tot uitvoering komen en concreter worden (zoals het aardgasvrij maken van een woning of een windenergieproject) ontstaan er meer zorgen en bezwaren van bewoners die om een zorgvuldige afweging van belangen vragen.

Het aantal zonnepanelen is in 2020 met 70% toegenomen (ten opzichte van 2019). Deze groei ligt hoger dan het landelijk gemiddelde (50%). 2020 was in Amsterdam aangemerkt als het jaar van de zon en de aanpak om zonnepanelen te stimuleren is geïntensiveerd. Inwoners, bedrijven en organisaties zijn gefaciliteerd bij de aanleg van zonnepanelen en geïnformeerd over de potentie van hun dak. Vanaf de zomer is iedere maand een zonnedak uitgroepen tot 'Dak van de maand' om extra aandacht te geven aan de kansen van zonne-energie.

Het totaal opgesteld vermogen windenergie per eind 2020 is 62 MW en licht afgenomen ten opzichte van 2019. De afname heeft te maken met de vervanging van een deel van de bestaande windturbines in Amsterdam door turbines met meer vermogen. Als deze is afgerond, is het opgestelde vermogen in totaal 77 MW. Via het proces van de Regionale Energie Strategie wordt gezocht naar gebieden voor nieuwe windturbines.

De hoeveelheid hernieuwbare elektriciteit betreft een landelijk verplichte indicator. Deze indicator maakt geen onderdeel uit van de geformuleerde indicatoren in de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal. De oorzaak van de daling is tweeledig:

- Het totale elektriciteitsverbruik in Amsterdam is toegenomen tussen 2016en 2018, met name binnen de zakelijke markt.
- De opwekking van duurzame elektriciteit in Amsterdam is gedaald, met name door een afname hiervan bij het AEB (doordat er een tijdlang niet op volle capaciteit geproduceerd kon worden door uitgelopen onderhoudswerkzaamheden in 2018). Bij zonne-energie was daarentegen sprake van een sterke stijging.

September 2020 is de Transitievisie warmte vastgesteld door de gemeenteraad. Met de Transitievisie warmte wil het college richting geven aan de overgang naar een stad zonder aardgas. De transitievisie laat per buurt zien welk duurzaam alternatief voor aardgas de laagste maatschappelijke kosten heeft en wanneer buurten aan de beurt zijn.

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.3.2

***Baten** 0,2 - **Lasten** 35,1*

Amsterdam heeft een veilige en gezonde leefomgeving.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Voor dit doel zijn geen indicatoren en streefwaarden opgenomen, omdat er geen zinvolle indicatoren en streefwaarden passen bij deze doelstelling. Dit is eerder door de raad bekrachtigd bij het vaststellen van de doelenboom.

Activiteit 9.3.2.1

Amsterdam voert VTH-A taken (vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering) uit conform de wettelijke eisen en het vastgestelde kwaliteitsniveau.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Voor deze activiteit zijn geen indicatoren en streefwaarden opgenomen omdat hierover apart wordt gerapporteerd in de rapportages over het VTH-uitvoeringsprogramma.

Activiteit 9.3.2.2

We voeren bodemsaneringstaken uit.

Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1 Geen				

Voor deze activiteit zijn geen indicatoren en streefwaarden opgenomen, omdat er geen zinvolle indicatoren en streefwaarden passen bij deze doelstelling. Dit is eerder door de raad bekrachtigd bij het vaststellen van de doelenboom.

Verbonden partijen

Afval Energie Bedrijf (AEB)

Het Afval Energie Bedrijf levert duurzame energie in de vorm van warmte en elektriciteit. Westpoort Warmte (WPW) is en 50%-dochteronderneming van het AEB; Vattenfall is de andere aandeelhouder. Westpoort Warmte ontwikkelt en exploiteert warmtenetten, vooral in het westen en noorden van de stad. In het kader van de mogelijke vervreemding van de aandelen AEB door de gemeente, spraken AEB, Vattenfall en de gemeente in 2020 over de verkoop van de AEB-aandelen in WPW aan de gemeente. In voorjaar 2021 wordt besluitvorming hierover verwacht.

Alliander N.V.

Allianders dochteronderneming Liander heeft de wettelijke taak te zorgen dat bewoners en ondernemers gebruik kunnen maken van een betrouwbaar en betaalbaar distributienetwerk van gas en elektriciteit. De energietransitie heeft een forse impact op Lianders netwerken.
De gemeente en Liander werken intensief samen om de energietransitie uit te voeren. Via de City Deal Aardgasvrij wordt samen met andere partners gewerkt aan een aardgasvrije stad in 2040, binnen het Programma Elektriciteitsvoorziening Amsterdam werken Liander en gemeente aan een toekomstbestendige elektriciteitsinfrastructuur, en binnen het coördinatiestelsel is contact over afstemming van werkzaamheden met andere ondergrondse werkzaamheden in de stad.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Op het gebied van milieu is ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving een groot deel van het takenpakket ondergebracht bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Voor een belangrijk deel gaat het om taken die wettelijk verplicht door een omgevingsdienst moeten worden uitgevoerd. Daarnaast zijn er ook zogenaamde plustaken: werkzaamheden die vrijwillig bij een omgevingsdienst ondergebracht kunnen worden. De OD NZKG beschikt over veel kennis en kunde en om die reden heeft Amsterdam ook een groot takenpakket bij de OD NZKG ondergebracht. Zo adviseert de OD NZKG in opdracht van Amsterdam grote en middelgrote energiegebruikers hoe zij energie kunnen sparen. Daarnaast ontwikkelt de OD NZKG voor haar opdrachtgevers kennis en expertise op duurzaamheidsgebied voor bijvoorbeeld datacenters, optimaal gebruik van bodemenergiesystemen, warmtetransitie, transformatie van bestaande bedrijventerreinen, circulaire economie en afvalstoffen, energie neutraal en circulair bouwen.

GVB Holding NV

Met het GVB hebben we afspraken vastgelegd om in 2025 een volledig uitstootvrij openbaar vervoer te hebben.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	1,0	1,1	1,3	1,3	0,0
Lasten	48,1	69,3	69,8	78,4	8,7
Saldo	**-47,1**	**-68,2**	**-68,5**	**-77,2**	**-8,7**

Het programmaonderdeel 9.3 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 8,7 miljoen.

Baten
De totale baten van € 1,3 miljoen zijn conform de begroting.

Lasten
De totale lasten van € 78,4 miljoen zijn € 8,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Hogere lasten bodemsanering van € 13,2 miljoen.
  - Voor de grondexploitatie Buiksloterham is in 2020 een bedrag van € 15,1 miljoen gedoteerd vanuit Bodem. Deze bijdrage was niet begroot.
  - De kosten voor Diemerzeedijk zijn in 2020 uitgekomen op € 0,8 miljoen, € 0,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt met name door het vooruitschuiven van een aantal grote uitgaven door vertraging in de planning.
  - Lagere uitgaven van € 0,8 miljoen vanwege minder loodsaneringen en vertragingen in de sanering van de Volgermeerpolder en waterbodemsaneringen bij voormalig gasfabrieken.
- Hogere lasten aan subsidies van € 0,7 miljoen op het budget aardgasvrije woningen, doordat in 2020 meer subsidies zijn verantwoord dan geraamd. Deze subsidies passen binnen het vastgestelde subsidieplafond.
- Lagere lasten op subsidies die al zijn toegekend, maar waarvan de realisatie en vaststelling later dan in 2020 wordt verwacht en daarmee ook de verantwoording van de lasten. De lasten mogen pas worden verantwoord als aangetoond is dat de prestatie is geleverd. Tussen het toekenningsbesluit en de verantwoording van de prestatie kan een lange doorlooptijd zitten. Dit is anders bij luchtkwaliteit. Hier telt het aantal aanvragen dat lager is vanwege de corona crisis.
  In totaal betreft het een bedrag van € 3,4 miljoen. Dit bedrag is verdeeld in:
  - Lagere subsidies vanuit de reserve Duurzaamheidsfonds € 1,1 miljoen;
  - Lagere subsidies vanuit de reserve Klimaatfonds € 1,2 miljoen;
  - Lagere subsidies luchtkwaliteit (SMF) € 1,1 miljoen.
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen op Versnellingsmiddelen duurzaamheid. Veel projecten zijn in 2020 voorbereid en aangevangen, maar voor diverse projecten wordt een deel van de kosten pas in 2021 verantwoord. Dit komt met name doordat diverse projecten door de corona crisis vertraging hebben opgelopen. De lasten versnellingsmiddelen worden onttrokken uit de reserve duurzaamheidsfonds. Lagere lasten betekent ook een lagere onttrekking uit deze reserve duurzaamheidsfonds.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen voor de luchtkwaliteit. De uiteindelijk gerealiseerde onderbesteding heeft vooral betrekking op het later in gebruik kunnen nemen van bebording voor de milieuzone en vertraging van subsidieverleningen en maatregelen op het gebied van schone logistiek en vervoersystemen. Omdat de lagere lasten leiden tot een lagere onttrekking aan het Stedelijk Mobiliteits Fonds is deze onderbesteding niet van invloed op het resultaat.
- Lagere lasten € 0,2 miljoen voor het Programmabureau Zon. De lasten worden gedekt uit de reserve corporatiebudget van programma 11 Wonen. De bestedingen worden verwacht in 2021. De middelen blijven in de reserve. In 2021 wordt opnieuw een beroep gedaan op deze reserve.

Reserves

bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	16,7	39,1	39,8	50,1	10,3
Toevoegingen reserves	71,2	61,1	58,9	58,9	0,0
Mutatie reserves	**-54,6**	**-21,9**	**-19,1**	**-8,8**	**10,3**

Onttrekkingen
- De onttrekking aan de reserve bodemsanering is € 13,2 miljoen hoger dan begroot. Dit komt omdat de realisatie op bodemsanering hoger is, met uitzondering van de kosten van het ruimen van bommen uit de tweede Wereldoorlog van € 0,2 miljoen.
- De onttrekking aan de reserve duurzaamheidsfonds is € 2,0 miljoen lager dan begroot. Dit komt doordat de realisatie op de versnellingsmiddelen duurzaamheid lager is. Dit staat toegelicht onder lasten programmaonderdeel 9.3.
- De onttrekking aan de reserve Klimaatfonds is € 1,2 miljoen lager omdat de realisatie aan subsidies lager is dan begroot. Dit staat toegelicht onder lasten op programmaonderdeel 9.3.

Toevoegingen

De toevoegingen aan de reserves zijn conform de begroting.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Subsidieregeling aardgasvrij woningen	€ 3.714.000	€ 4.374.000
2. Subsidieregeling Ruimte voor Duurzaam initiatief	€ 1.153.000	€ 1.322.000
3. Subsidies programma Luchtkwaliteit	€ 3.300.000	€ 2.195.000
4. ANMEC/De Gezonde Stad	€ 760.000	€ 750.000

Afwijkingen kleiner dan € 0,2 miljoen lichten we niet toe.

1. Het budget aardgasvrij woningen is met € 0,7 miljoen overschreden. Dit komt omdat in 2020 een groot bedrag aan subsidies uit zowel 2019 als 2020 is verantwoord. De subsidies mogen pas worden verantwoord op het moment dat is aangetoond dat de prestatie door de subsidieontvanger is geleverd.

3. De subsidielasten met betrekking tot het programma Luchtkwaliteit zijn lager omdat het aantal aanvragen vanwege de coronacrisis is achtergebleven.

Risico's en maatregelen

Risico's	Maatregelen
EU-norm voor luchtkwaliteit wordt niet overal in Amsterdam gehaald. Europa kan Nederland een 'ingebrekestelling' sturen. Dit is een langjarige procedure, waarin de mogelijkheid om alsnog de norm te halen wordt besproken voordat er daadwerkelijk een boete wordt opgelegd. Een eventuele boete kan in theorie worden verhaald op decentrale overheden, als de verantwoordelijkheid overtuigend daar ligt. Dit risico lijkt zeer gering, gezien de inspanningen van Amsterdam en het feit dat een groot deel van de luchtkwaliteitsproblematiek buiten de invloedssfeer van Amsterdam ligt.	We werken met het Actieplan Schone Lucht hard aan het behalen van de luchtkwaliteitsnormen. We voeren daarbij naast generieke maatregelen ook locatiespecifieke maatregelen uit. Het doel is een schonere en gezonde lucht voor alle Amsterdammers. Volgens berekeningen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) blijven de gemiddelde concentraties stikstofdioxide ook de komende jaren dalen: Amsterdam heeft in 2020 geen enkele wettelijke overschrijdingslocatie meer en met het Actieplan kunnen we de waarden van de World Health Organization (WHO) in 2030 behalen.
Voor het bepalen van de doelstellingen voor CO_2-vermindering en aardgasvrij zijn we afhankelijk van een aantal factoren met bijbehorende risico's, zoals: ■ Verduurzaming landelijke elektriciteitsmix blijft achter. In het klimaatakkoord is afgesproken dat de elektriciteitsmix in 2030 voor 75% duurzaam is. Amsterdam is hiervan afhankelijk voor het behalen van de doelstelling. ■ Het Rijk biedt niet of te laat aan gemeenten een instrumentarium om te sturen op de energietransitie. Met name voor het buurtgericht aardgasvrij maken zijn nu nog geen instrumenten om er voor te zorgen dat vastgoedeigenaren hun bijdrage leveren aan de plannen. ■ De energietransitie zorgt voor een overbelasting van de energie-infrastructuur. Er zijn grote boven- en ondergrondse aanpassingen nodig, hiervoor is ruimte nodig.	Met verschillende maatregelen proberen we de risico's voor het behalen van de doelstellingen te beperken, zoals: ■ Amsterdam draagt binnen zijn mogelijkheden/gemeentegrenzen maximaal bij aan de verduurzaming van de elektriciteitsmix en spreekt het Rijk aan op haar rol en knellende regels. ■ Via onze lobby vragen we het Rijk om passende regelgeving, financiële bijdrages en een daadkrachtig gemeentelijk instrumentarium. ■ We anticiperen in nauwe samenwerking met onze partners op de verwachte ontwikkelingen van gebiedsontwikkeling, aardgasvrije wijken, elektrisch vervoer en duurzame opwekking. ■ Met Liander werken we intensief samen aan het toekomstbestendig maken van de elektriciteitsinfrastructuur.

Beleidskaders

- De Routekaart Klimaatneutraal 2050 is een ambitiedocument met een langetermijnvisie op de Amsterdamse energietransitie en met acties voor de korte termijn. De Routekaart beschrijft de belangrijkste ingrediënten van de visie en strategie om samen de overgang van fossiele naar duurzame energie in beweging te zetten en te houden.
- De strategie Amsterdam Circulair 2020-2025 bevat een groot aantal maatregelen waar bedrijven, de gemeente en burgers de komende jaren mee te maken krijgen. Amsterdammers gaan hun afval anders aanbieden en minder voedsel verspillen, bouwbedrijven gaan met duurzame materialen bouwen en de gemeente gaat zoveel mogelijk gebruikte producten inkopen.
- De Klimaatwet stelt vast met hoeveel % ons land de CO_2uitstoot moet terugdringen. In 2018 is een voorstel voor de wet ingediend. Dat gaat uit van 95% minder CO_2uitstoot in 2050 (en al 49% in 2030). De wet moet burgers en bedrijven zekerheid geven over de klimaatdoelen. (Vaststelling naar verwachting medio 2019).

- In het Klimaatakkoord (waarvan de uitgewerkte versie eind 2018 verscheen) staan afspraken met de sectoren over hoe de klimaatdoelen kunnen worden gehaald. De volgende sectoren doen mee: de elektriciteitssector, de industrie, de gebouwde omgeving, de transsportsector en de landbouw.
- Instelling van het Klimaatfonds en het aanpassen van het Duurzaamheids-fonds (februari 2019).
- Met het Klimaatfonds is in de periode 2019-2022 € 150 miljoen beschikbaar voor een bijdrage aan investeringen die er op gericht zijn om de ambities voor een klimaatneutrale en aardgasvrije stad waar te maken.
- Strategie 'Naar een stad zonder aardgas' (december 2016) met daarin de aanpak om de overgang naar een aardgasvrije stad te versnellen, in nauwe afstemming met betrokken partijen in de stad.
- Het Actieplan Schone Lucht (april 2019) werkt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Het richt zich op het uitstootvrij maken van het verkeer in de stad en de uitstoot van andere bronnen te beperken. Daarmee behalen we de WHO-advieswaarden voor schone lucht, uiterlijk in 2030. Deze doelstelling gaat verder dan de door de Europese Unie gestelde normen voor luchtkwaliteit.
- Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (2009; eind 2018 door het Kabinet aangepast) met afspraken tussen Rijk en lokale overheden om de luchtkwaliteit te verbeteren met het oog op de volksgezondheid en te voldoen aan de wettelijke (Europese) normen voor stikstofdioxide.
- De nieuwe visie op de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer is in 2020 vastgesteld.
- De afdeling Bodem van Grond en Ontwikkeling richt zich in de periode tot en met 2020 op uitvoeren van de bodemsaneringsprojecten en spoedlocaties met Rijksbijdragen, zoals in het convenant Bodem is vastgesteld. Het vervolg van het uitvoeringsprogramma na 2020 bereiden we voor in overleg met het ministerie en VNG.

3.9.4 Ruimtelijke ordening

Ruimtelijke ordening zorgt voor een stad en regio die goed functioneren door ruimtelijke visievorming, planontwikkeling, ruimtelijke kaderstelling en bouwplantoetsing.

Belangrijke ontwikkelingen

Groei van de stad

Voor het eerst in zeer lange tijd kende Amsterdam in 2020 nauwelijks inwonergroei; door de coronacrisis viel met name de instroom vanuit het buitenland grotendeels weg. De tien jaar daarvoor groeide Amsterdam echter met gemiddeld 10.000 inwoners per jaar en ook het aantal banen groeide hard. De groei zorgt voor veel druk op de ruimte, zoals schaarste op de woningmarkt, stijgende vastgoedprijzen, meer verkeersbewegingen en druk op openbare ruimte, groen en voorzieningen. Dit vraagt om een goede ruimtelijke ordening in de boven- en ondergrond. De groei van de werkgelegenheid concentreert zich voornamelijk in Amsterdam, terwijl de groei van inwoners juist meer verspreid in de regio plaatsvindt. Dit vraagt om een duidelijke regionaal afgestemde woon- en werkstrategie, in samenhang met opgaven rond het landschap en de energietransitie. De verwachting is dat de druk op de schaarse ruimte en de groei van de stad, als het coronavirus meer onder controle is, zal aanhouden en dat onderdelen van het ruimtelijke beleid een nog belangrijkere rol zullen krijgen. Denk aan de zorg voor leefbaarheid met voldoende groen en buitenruimte, meer ruimte voor langzaam verkeer, ruimte bieden aan een meer diverse stedelijke economie en nog steviger inzetten op voldoende betaalbare woningen.

Sturen van de groei

Wij willen de ontwikkelmogelijkheden van de stad zo goed mogelijk benutten en verschillende ruimtelijke eisen en wensen slim met elkaar verbinden. Daarom werken we verder aan programma's die het schaalniveau van individuele gebiedsontwikkelingsprojecten overstijgen, zoals Haven-Stad, Schinkelkwartier, Amstelstad en Sprong over het IJ. Beleidsambities en wettelijke regelgeving vertalen we naar de gebiedsontwikkeling rond thema's als groen, bereikbaarheid, duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit, wonen, werken, sporten en spelen, gezondheid en onderwijs. De opgave voor de ontwikkeling van de stad is enorm groot en wordt in ruimte en tijd gecombineerd met groot onderhoud aan de openbare ruimte, zoals aan de kades en bruggen, het klimaatbestendig maken van de stad en de energietransitie. We ontwikkelen daarom een gezamenlijke nieuwe gebiedsgerichte werkwijze en passen deze toe met de partners op het gebied van openbare ruimte, boven en onder het maaiveld.

We kiezen er nadrukkelijk voor de stad zoveel mogelijk te laten groeien binnen de grenzen van bestaand stedelijk gebied. Bijna alle ontwikkellocaties zijn dan ook transformatielocaties waar het gebruik verandert van (meestal) bedrijven naar gemengde woon-werkgebieden. Vergeleken met uitleglocaties zijn onze sturingsmogelijkheden hier beperkt en dit vraagt om nieuwe samenwerkingsvormen. Door nieuwe locaties te verkennen zorgen we dat we voldoen aan de gemeentelijke kwalitatieve en kwantitatieve ambities, zoals de doelstelling van 7.500 woningen per jaar en ruimte voor bedrijven, kantoren en voorzieningen. Op basis van het programma Ruimte voor de Stad is een ontwikkelstrategie opgesteld die tot 2030 de ontwikkeling en vernieuwing van stedelijke gebieden bepaalt met prioritering van inzet en investeringen.

Verdichting, nutsvoorzieningen en energietransitie

Door de combinatie van de snelle stedelijke groei en de noodzakelijke energietransitie moeten we de stad in twee decennia in veel opzichten opnieuw ontwikkelen. Dit legt een enorme druk op de stad: praktisch in de ruimte boven en onder de grond, maar ook op de organisatie, participatie en financiering. Om tegelijkertijd de groei van de stad en de energietransitie te realiseren is een systeemsprong nodig. Vanuit het programma duurzame gebiedsontwikkeling onderzoeken we wat er nodig is en implementeren we vernieuwingen.

Samenwerking met rijk en regio

We werken nauw samen met het Rijk en onze partners in de Metropool Regio Amsterdam (MRA) aan de Verstedelijkingsstrategie. Hierin koppelen we de evenwichtige ontwikkeling van woon- en werkgebieden aan de ontwikkeling van het mobiliteitssysteem. Ook leggen we de relatie met (de ruimtelijke consequenties van) de energietransitie, het landschap, de klimaatopgave en de sociaal-maatschappelijke balans in de regio. Elke regiokern levert hiervoor een optimale bijdrage aan het geheel. In het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB) werken Rijk en regio samen vanuit het Meerjaren-programma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) om de verstedelijking te combineren met opgaven rondom bereikbaarheid. Daarnaast werken we in MRA-verband aan de uitwerking van de MRA-agenda. Dit gebeurt op zeven aandachtsgebieden: 1. ruimte geven aan wonen en werken; 2. slimmer en vernieuwender werken; 3. leefkwaliteit verbeteren; 4. versnellen van de overgang naar een schone economie; 5. bereikbaarheid verbeteren; 6. metropool-regio klimaatbestendig maken; 7. flexibeler kunnen inspelen op veranderingen.

De nota Duurzaam Landschap verwoordt de visie voor het regionale groen en de recreatiegebieden. We willen de druk op het stedelijke groen verminderen door het regionale groen, zoals de recreatiegebieden, bekender te maken bij de Amsterdammers. Tegelijkertijd willen we de middelen voor het regionaal groen effectiever inzetten, de aansturing van de recreatieschappen verbeteren, en de gemeentelijke inzet en bijdragen focussen op de recreatieschappen die voor Amsterdam het belangrijkst zijn.

Omgevingswet, Omgevingsvisie en Omgevingsplan

De Omgevingswet regelt alle zaken rond de fysieke leefomgeving en zal (naar verwachting) in 2022 in werking treden. De Omgevingswet verplicht elke gemeente om een Omgevingsvisie op te stellen. De Omgevingsvisie Amsterdam 2050 biedt een overkoepelend kader voor gemeentelijk beleid, programma's en projecten in de fysieke leefomgeving en voor regels in het Omgevingsplan. De ontwerp-Omgevingsvisie is in 2020 opgesteld en zal naar verwachting in 2021 worden vastgesteld. Met de Omgevingsvisie stimuleren en activeren we de betrokkenheid en inzet van inwoners, ondernemers en instellingen. Met een brede en open aanpak geven we vorm aan onze democratiseringswensen. Bij het opstellen van de visie is intensief samen-gewerkt met de regio, vooral met de omliggende gemeenten, en allerlei partijen in de stad. De Omgevingsvisie richt zich op de lange termijn (2050) en op het samenbrengen en afwegen van alle aspecten van de fysieke leefomgeving. De ontwerp-Omgevingsvisie heeft als leidend principe 'groeien onder voorwaarden' en benoemt vijf strategische keuzes: 1. meerkernige ontwikkeling; 2. groei binnen grenzen; 3. duurzaam en gezond bewegen; 4. rigoureus vergroenen; 5. samen stadmaken.

De Omgevingseffectrapportage (OER) is onderdeel van de Omgevingsvisie en brengt in beeld wat de milieu- en duurzaamheidseffecten zijn van de verschillende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden en helpt om te sturen op de meest duurzame keuzes voor de stad.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt veranderen de bestemmingsplannen van Amsterdam van rechtswege in het Omgevingsplan. Voor de volledige overgang krijgen gemeenten nog de tijd tot 1 januari 2029, dan bestaan er geen bestemmingsplannen meer. We hebben dan één Omgevingsplan met daarin alle regels voor de fysieke leefomgeving.
Op verschillende manieren werken we aan het versnellen van het vergunningen-proces. Dat moeten we conform de Omgevingswet voor de meeste vergunningen inkorten van nu 26 weken naar maximaal 8 weken. Door doelmatiger en digitaler te werken, versnellen we dit proces en bieden we inwoners en ondernemers sneller en beter inzicht in het beleid en de mogelijkheden om een vergunning te krijgen voor een bouwplan of ander initiatief. Zo wordt het proces begrijpelijker voor de aanvrager. Daarvoor pakken we ook tegenstrijdigheden en onnodige stapeling van beleid, kaders en regels aan.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.4.1

***Baten** 0,6 - **Lasten** 23,8*

Amsterdam geeft ruimtelijke voorwaarden voor nieuwe woon-, werk- en leefmilieus om demografische en economische groei mogelijk te maken.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage demografische druk (BBV-verplicht).	46,6 (2017)	46,6	46,6	Nog niet beschikbaar

Activiteit 9.4.1.1

We zorgen voor (wettelijke) kaderstelling en integrale ruimtelijke visievorming op verschillende schaalniveaus.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal verkenningen en onderzoeken (thema's).	17 (2017)	5	5	12
2	Waarvan thema studies duurzame gebiedsontwikkeling.	n.v.t.	2	2	3
3	Aantal verkenningen en onderzoeken (gebieden).	n.v.t.	3	3	2
4	Percentage demografische druk (BBV-verplicht).	46,6 (2017)	46,6	46,6	Nog niet beschikbaar

Het aantal verkenningen en onderzoeken is hoger uitgevallen dan begroot. Dit heeft deels te maken met de keuze om de afzonderlijke verkenningen/ onderzoeken compacter te maken om meer studies uit te kunnen voeren.

Activiteit 9.4.1.2

We zorgen voor integrale en kwalitatieve afwegingen bij inzet en prioritering ruimtelijke ontwikkeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal vastgestelde principebesluiten.	n.v.t.	3	3	4

Met 4 principebesluiten in 2020 is het streefcijfer van 5 bijna gehaald. Omdat er verschil zit in de omvang van gebiedsontwikkelingen waar de principe-besluiten betrekking op hebben, betekent een lager aantal besluiten niet per definitie minder ruimte voor (ontwikkeling van) woningen, economische functies en maatschappelijke voorzieningen. Met deze 4 principebesluiten is de planvoorraad voor de komende jaren goed op peil.

Activiteit 9.4.1.3

We zorgen voor integrale en duurzame ruimtelijke planontwikkeling.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Activiteit 9.4.1.4

We bewaken de ruimtelijke kwaliteit; de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) is vanuit een onafhankelijke positie verantwoordelijk voor het bewaken, adviseren en stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit van Amsterdam.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal toetsen van aanvragen omgevingsvergunning aan redelijke eisen van welstand en monumentenbeleid.	n.v.t.	9.700	9.000	8.900
2	Aantal adviezen voor het plaatsen van gebouwen of stads- en dorpsgezichten op de gemeentelijke of Rijksmonumentenlijst.	n.v.t.	13	10	22
3	Aantal integrale adviezen (vanuit de domeinen stedenbouw, architectuur, landschap en cultuurhistorie) aan initiatiefnemers en bestuurders.	n.v.t.	23	20	22

Er is een lichte maar duidelijke trend naar minder aanvragen Omgevingsvergunning. Deze dateert van vóór de Coronacrisis want ook in 2019 waren er al iets minder adviesverzoeken dan in 2018. Voor een deel wordt de terugloop verklaard door het feit dat kleine bouwplannen in overleg met Bureau CRK vaker ambtelijk worden getoetst op het stadsdeel. Ten opzichte van de raming is het aantal adviezen voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten bijna verdubbeld. Dat komt door het wegwerken van achterstanden bij de stadsdelen (wel gewaardeerd met orde 1 maar nooit aangewezen als monument) en het project historisch waardevolle interieurs in Zuid.

Activiteit 9.4.1.5

We leveren een bijdrage aan de samenhang in het beheer en de ontwikkeling van het regionale landschap rond Amsterdam.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Bezoekersaantallen Amstelland.	3,1 miljoen	2,9 miljoen	3 miljoen	Nog niet beschikbaar
2	Bezoekersaantallen Twiske Waterland.	1,3 miljoen	1,9 miljoen	1 miljoen	1,6 miljoen bezoekers *
3	Bezoekersaantallen Spaarnwoude.	5,1 miljoen	5,1 miljoen	5 miljoen	Nog niet beschikbaar

* Voorlopige cijfers.

De bezoekerscijfers over 2020 zijn naar verwachting eind februari/begin maart beschikbaar. Door de coronamaatregelen en onder andere het wegvallen van buitenlandse vakanties hebben meer recreanten de gebieden bezocht en worden de recreatiegebieden en routes intensiever gebruikt. Dit is ook het beeld voor Groengebied Amstelland, maar de voorlopige cijfers hiervan zijn nog niet bekend.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving is ten aanzien van bouwen, milieu en bodem een groot deel van het takenpakket ondergebracht bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Samen met zeven andere gemeenten en de provincie Noord-Holland zijn we eigenaar van deze dienst op grond van een Gemeenschappelijke Regeling. Het is wettelijk verplicht om in ieder geval de zogenaamde basistaken bij een omgevingsdienst onder te brengen. Amsterdam heeft naast de basistaken ook nog een groot aantal andere taken ondergebracht bij de OD NZKG. De OD NZKG werkt in opdracht en onder mandaat van het college van B en W. Afspraken over uit te voeren taken en de samenwerking worden jaarlijks vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. Hierin staan onder anderen de te leveren producten en diensten.

Recreatieschappen

Inzet op regionaal groen en de recreatiegebieden: de provincie en de deelnemende gemeenten in de recreatieschappen:

- Recreatieschap Groengebied Amstelland.
- Recreatieschap Twiske Waterland.
- Recreatieschap Spaarnwoude.
- Stichting Gooise Natuurreservaat (uittreding gepland in 2022).

In 2021 vindt besluitvorming plaats over aanpassing van de governancestructuur van de recreatieschappen.

Financiële toelichting

bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	0,6	0,0	0,5	0,6	0,1
Lasten	26,8	31,8	22,5	23,8	1,3
Saldo	**-26,2**	**-31,8**	**-22,0**	**-23,2**	**-1,2**

Het programmaonderdeel 9.4 heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 1,5 miljoen.

Baten
De baten zijn 0,1 miljoen hoger dan begroot. Dit lichten we niet verder toe.

Lasten
De totale lasten van € 23,8 miljoen zijn € 1,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Hogere lasten van € 1 miljoen voor de Omgevingswet. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is gepland op 1 januari 2022. Naar aanleiding van dit uitstel was het budget bij de Najaarsnota met € 1,7 miljoen verlaagd. Voor 2020 zijn er toch meer werkzaamheden verricht voor de Omgevingswet en -visie dan verwacht. Deze overbesteding wordt verrekend met de intertemporele reserve.
- Hogere lasten op apparaatskosten van € 1,0 miljoen i.v.m. extra inhuur van personeel. Dit heeft vooral betrekking op de projecten Ruimte voor de stad, Havenstad en extra beleidsvragen.
- Hogere lasten op buitengemeentelijke opdrachten van € 0,3 miljoen. Deze realisatie op de lasten in Ruimtelijke Ordening is het saldo van de verrekeningen van de binnen- en buitengemeentelijke opdrachten waar de gemeente opdrachtnemer voor is. Voor deze opdrachten zijn lasten en baten gerealiseerd.
- Lagere lasten van € 1,0 miljoen op het budget IJ-oever verbindingen:
  - Voor Sprong over het IJ en IJ-oeververbindingen is € 0,6 miljoen minder uitgegeven. De besluitvorming over het advies oeververbinding duurt langer dan vooraf gepland. Het is een zorgvuldig proces samen met partners als Rijkswaterstaat en alles draait om draagvlak. Daarom starten de vervolgactiviteiten zoals herzien voorkeursbesluit en start-up projectteams oeververbinding ook later, in 2021;
  - Het project Zeecruise heeft in 2020 € 0,4 miljoen onderbesteed omdat een deel van de in 2020 geplande werkzaamheden, met name het vervolgonderzoek naar verplaatsing Passenger Terminal Amsterdam en het opstellen van de beleidsvisie Zeecruise, is verschoven naar 2021.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen voor een boeking voorziening Hemweg.
- De overige lasten van € 0,3 miljoen zijn afzonderlijk kleiner dan € 0,2 miljoen en worden niet toegelicht.

Reserves

bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	1,4	0,4	-1,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	4,9	4,9	0,0
Mutatie reserves	**0,0**	**0,0**	**-3,5**	**-4,5**	**-1,0**

De onttrekking aan de reserve is 1,0 lager dan begroot. Medio 2020 is het Advies Oeververbindingen Rijkswater Amsterdam aangeboden met de aanbeveling ten westen van de Passagiers Terminal (PTA) vaste oeververbindingen te realiseren en als gevolg daarvan een verplaatsing van de PTA naar de Coenhaven. Het eind 2020 door B&W te nemen besluit is vertraagd en verschoven naar Q 1 2021. Dit heeft tot gevolg dat voor het project Zeecruise in 2020 een onderbesteding heeft plaatsgevonden en is verschoven naar 2021. Daardoor is € 1,0 miljoen minder onttrokken uit de IJ-oeversreserve

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Risico's	Maatregelen
De hoge en snelle woningbouwproductie geeft een risico voor de integrale kwaliteit van de stad, op gebieden als: bereikbaarheid, openbare ruimte, groen, maatschappelijke en economische voorzieningen en energievoorziening en warmte. Hierdoor halen wij niet de duurzaamheidsambities en de kwalitatief hoogwaardige woonmilieus die we willen. De effecten van de coronacrisis op de gemeentelijke financiën kunnen het risico vergroten dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn voor de investeringen in publieke voorzieningen.	Binnen Ruimte voor de Stad houden we de ontwikkeling van de plancapaciteit in de gaten en brengen we daaruit voortkomende knelpunten rond de randvoorwaarden voor stedelijke kwaliteit in beeld. De Ontwikkelstrategie 2030 formuleert hierbinnen hoe we kunnen handelen. We organiseren binnen de gemeente op structurele wijze middelen voor investeringen in groen, openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen, bijvoorbeeld door de strategische huisvestingsplannen. Randvoorwaarden voor kwalitatieve groei krijgen eerder aandacht in de fases van het Plaberum. Op basis van het collegebesluit over Expeditie Vrije Ruimte zorgen we ervoor dat er ondanks de grote druk op de ruimte voldoende ruimte blijft voor onverwachte en vernieuwende initiatieven. De Omgevingsvisie Amsterdam 2050, die naar verwachting in 2021 wordt vastgesteld door de gemeenteraad, draagt zorg voor een goede verdeling van functies over de stad en geeft sturing op complexe ruimtelijke afwegingen. Zo vervult de Omgevingsvisie een belangrijke rol als beleidskader om ervoor te zorgen dat alle ruimteclaims in de stad op evenwichtige wijze worden afgewogen ('complete stad').
Onvoldoende ambtelijke capaciteit: ■ De grote maatschappelijke dynamiek en vele bestuurlijke wensen kunnen zorgen voor onvoldoende ambtelijke capaciteit: juridisch planologisch, ontwerp, procesbegeleiding en management. ■ De aantrekkende woningmarkt en de bestuurlijke ambities zorgen voor een forse toename van de vraag naar juridische (planologische) vastlegging in bestemmingsplannen.	1. Prioritering door in overleg met opdrachtgevers de capaciteit en behoefte af te stemmen. 2. Prioritering door de capaciteitsvraag en werving binnen Ruimte en Duurzaamheid centraal aan te sturen. 3. Steeds meer bouwontwikkelingen vinden plaats in transformatiegebieden. De voorbereidingen hiervan kosten momenteel veel tijd en energie omdat we nog niet gewend zijn aan deze vorm van ontwikkeling. We verwachten dat onze omgang hiermee doelmatiger wordt naarmate we er meer ervaring mee opdoen.

Beleidskaders

- Nationale wetgeving voor ruimtelijke ordening en bouwen, zoals de Wet op de Ruimtelijke Ordening (in de toekomst Omgevingswet) die regelt hoe ruimtelijke plannen van Rijk, provincie en gemeenten tot stand komen.
- De Structuurvisie (na vaststelling opgevolgd door de Omgevingsvisie), waarin de het toetsingskader voor de ruimtelijke plannen en de investeringsagenda's staan, en een toekomstbeeld over hoe we de fysieke ruimte kunnen invullen.
- De Structuurvisie (na vaststelling opgevolgd door de Omgevingsvisie), waarin de het toetsingskader voor de ruimtelijke plannen en de investeringsagenda's staan, net als het beeld voor de toekomst over hoe we de fysieke ruimte kunnen invullen.
- Ontwikkelstrategie 2030, de stadsbrede inventarisatie en aansturing van stedelijke bouwlocaties om de gemeentelijke opgaven voor woningbouw, werkruimte en voorzieningen te kunnen vervullen (opvolger van Koers 2025).
- MRA agenda, de actie-agenda van de Metropoolregio Amsterdam voor de periode 2020 tot en met 2024 (wordt in 2021 ruimtelijk vertaald in de regionale Verstedelijkingsstrategie).

3.9.5 Begraafplaatsen en crematoria

Door de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria maken we uitvaarten mogelijk met ruimte voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.

Belangrijke ontwikkelingen

Vanaf maart had de corona grote invloed op de wijze waarop nabestaanden afscheid konden nemen van hun overleden dierbare. Doordat in die periode veel onduidelijk was over de overdracht en impact van het virus waren de maatregelen vanuit de Rijksoverheid streng. Samen een kopje koffie drinken na afloop mocht niet en nabestaanden konden elkaar niet fysiek condoleren of troosten. De medewerkers van de begraafplaatsen werkten afwisselend in ploegendiensten om besmetting van gehele teams te voorkomen. In maart/april liep het gemiddeld aantal uitvaarten op waardoor de beschikbare tijd voor een plechtigheid werd beperkt tot maximaal drie kwartier. Over het gehele jaar genomen is het aantal begrafenissen toegenomen. Ook omdat overledenen door de reisbeperkingen niet naar hun wens in het land van herkomst konden worden begraven. Het ophalen van de crematie-as werd tijdelijk gestaakt en dat zorgde voor veel verdriet bij mensen die de urn graag thuis wilden bewaren. Aan het einde van het jaar stegen de cijfers opnieuw.

Door de coronacrisis blijkt dat er meer behoefte is aan de mogelijkheid voor eeuwigdurende grafrust. Het college heeft na een uitgebreide consultatie van belanghebbenden het principebesluit genomen om grafrust voor onbepaalde tijd te faciliteren op de gemeentelijke begraafplaatsen.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 9.5.1 — ***Baten** 7,7 - **Lasten** 7,4*

Amsterdam geeft tegen kostendekkende tarieven de mogelijkheid tot begraven en cremeren, waarbij ruimte is voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Kostendekkendheid leges lijkbezorgingsrechten.	95% (2018)	97%	100%	98%

Activiteit 9.5.1.1

We faciliteren begravingen, crematies en herdenkingen, en onderhouden het culturele erfgoed van de begraafplaatsen; de parken en monumenten (het stenen archief van de stad).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal begravingen.	756 (2017)	655	685	736
2	Aantal crematies.	2.141 (2017)	2.456	2.400	2.367

In het coronacrisis jaar 2020 hebben op de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria in totaal 3.103 uitvaarten plaatsgevonden. Het aantal uitvaarten is, ondanks dat er sprake is van een landelijke oversterfte van 10% (bron NRC.15-1-2021) met 8 gedaald ten opzichte van 2019. Er waren 81 meer begravingen (12,4%), maar 89 minder crematies (-3,6%). Deze afname is dan

ook een direct gevolg van corona. Universiteiten en het Skills Centre hebben namelijk een deel van het jaar de (praktijk)lessen anatomie moeten stil leggen en daarom een stop moeten invoeren voor het ter beschikbaar stellen aan de wetenschap. Hierdoor is de aanvoer in 2020 van stoffelijke resten vanuit universiteiten en Skills Centre 102 lager uitgevallen dan in 2019.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil Jaarverslag Begroting 2020 (NJN)
Baten	8,1	8,2	7,9	7,7	-0,2
Lasten	8,0	7,6	7,8	7,4	-0,4
Saldo	**0,2**	**0,6**	**0,1**	**0,2**	**0,2**

Het programmaonderdeel Begraafplaatsen en crematoria heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 0,2 miljoen. Dit komt (vooral) door lagere baten van € 0,2 miljoen en lagere lasten van € 0,4 miljoen.

Baten

De totale baten van € 7,7 miljoen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot.
Dit komt grotendeels door de aanvullende beperkende maatregelen die zijn genomen vanwege corona. Dit heeft o.a. een nadelig effect gehad op huuropbrengsten en verkoop van consumptiegoederen.

Lasten

De totale lasten van € 7,4 miljoen zijn € 0,4 miljoen lager dan begroot.
Dit komt voornamelijk door:

- Lagere lasten van € 0,2 miljoen zijn grotendeels toe te rekenen aan corona. De lagere verkoop van consumptiegoederen brengt met zich mee dat er ook minder consumptiegoederen zijn ingekocht. Daarnaast is door onderlinge uitwisseling van medewerkers van de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria minder gebruik gemaakt van extern personeel.
- Lagere lasten van € 0,2 miljoen uitvoeringskosten voor het verzorgen van uitvaarten van gemeentewege door minder werk uit te besteden.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Er zijn voor dit programmaonderdeel geen risico's van betekenis.

Beleidskaders

- De Nieuwe Ooster; Structuurplan 2005, geactualiseerd in 2016.

Programma 10 | Portefeuillehouder: wethouders van Doorninck & Everhardt

3.10 Grond

3.10.1 Grond

➔ Het programma Grond bevat de gebiedsontwikkelingsprojecten. In deze projecten wordt gewerkt aan complete nieuwe delen van de stad die bijdragen aan doelstellingen in verschillende programma's. Programma 11 gaat nader in op de woningbouwcijfers.

➔ In 2020 is in grondexploitaties grond in erfpacht uitgegeven voor de bouw van circa 3.100 nieuwbouwwoningen. Daarnaast is 115.000 m² bruto vloeroppervlak (bvo) uitgegeven voor commerciële bestemmingen (winkels en kantoren) en 25.000 m² bvo voor maatschappelijke bestemmingen.

➔ Eind 2020 waren er 154 actieve grondexploitatieplannen en circa 38 toekomstige grondexploitaties en bovenwijkse voorzieningen in voorbereiding.

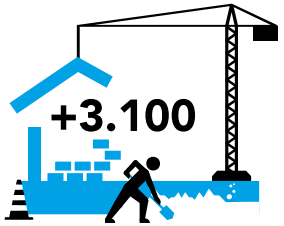

115.000 m²
Commerciële bestemmingen

25.000 m²
Maatschappelijke bestemmingen

41.000
overstapaanbiedingen verstuurd

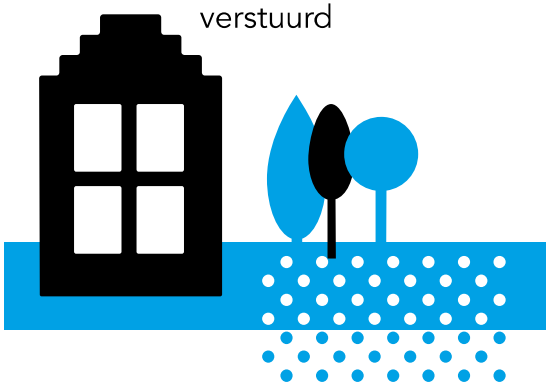

3.10.2 Erfpacht

➔ In 2020 zijn 41.000 overstapaanbiedingen verstuurd voor overstap van het voortdurende erfpachtsysteem naar het eeuwigdurende erfpachtsysteem (inclusief dubbele aanbiedingen en annuleringen). Daarnaast zijn er meer dan 16.000 rechten overgestapt in 2020. Het in 2020 ontvangen bedrag afkoopsommen voor overstappen naar eeuwigdurende erfpacht is € 127,7 miljoen en na aftrek van de bestaande boekwaarde ad € 21,3 miljoen is € 106,4 miljoen als meerwaarde toegevoegd aan de reserve financiering afkoopgrond. De kosten van overstap van € 10,4 miljoen zijn in mindering gebracht op de reserve financiering erfpachtgrond. In 2021 zal een deel van de meerwaarde uit overstap worden toegevoegd aan de algemene reserve t.b.v. de algemene middelen conform de afspraak om in 3 jaar in totaal € 500 miljoen over te hevelen. Het erfpachtresultaat voor de algemene middelen is 2020 uitgekomen op € 108,2 miljoen. Dit is € 2,5 miljoen hoger dan begroot.

Programma 10 | Portefeuillehouder: wethouders van Doorninck & Everhardt

3.10 Grond

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	666,4	810,7	824,2	780,2	-44,0
Lasten	452,3	592,6	533,0	524,3	-8,7
Saldo	**214,1**	**218,1**	**291,2**	**255,9**	**-35,3**

Het programma 10 Grond heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 35,3 miljoen. Dit komt (vooral) door lagere baten van € 44,0 miljoen en lagere lasten van € 8,7 miljoen. Er wordt € 42,2 miljoen van dit exploitatiesaldo verrekend met reserves, waardoor dit programma een positief resultaat van € 6,9 miljoen in de jaarrekening heeft.

Het negatieve exploitatieresultaat komt vooral door:

- Lagere baten van € 61,4 miljoen door minder ontvangen afkoopsommen Erfpacht. Hier staat tegenover dat de structurele canonopbrengsten juist hoger (€ 3,9 miljoen) zijn doordat erfpachters vaker kiezen voor canonbetaling.
- Lagere lasten van € 8,2 miljoen in de grondexploitaties door temporisering van investeringen in projecten en administratieve verrekening van grondexploitaties met balansposten.
- Lagere lasten van € 4,4 miljoen bij de tariefdiensten door een volle opdrachtenportefeuille en een laag ziekteverzuim.
- Hogere lasten van € 3,9 miljoen voor het beheer van het erfpachtstelsel en de overstapregeling.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	137,9	11,7	9,4	135,3	125,9

3.10.1 Grond

Het duurzaam (circulair en aardgasvrij) realiseren van de gewenste woningbouwproductie in gemengde wijken.

Belangrijke ontwikkelingen

Hierna wordt onder 'vereveningsfonds' het vereveningsfonds en reserve zuidas bedoeld.
Ondanks het overheersende effect van de corona zijn vrijwel op alle terreinen binnen het programma Grond belangwekkende resultaten behaald. In 2020 is in de gehele portefeuille van de gebiedsontwikkelingsprojecten (154 afzonderlijke grondexploitaties) een geweldige bijdrage geleverd aan de groei en verbetering van de stad met complete, inclusieve gebieden. Hoewel -wat de woningbouw betreft- de start bouw, 2020 met gerealiseerde productie van circa 6000 woningen, minder is dan de ambitieuze doelstelling van 7500 woningen (gemiddeld), is 2020 het zevende jaar op rij waar met een gerealiseerde productie, meer dan 5000 woningen. Programma 11 Wonen en Groen gaat nader in op de woningbouwcijfers.

Daarnaast is er in 2020 grond uitgegeven voor de bouw van circa 3.100 woningen. De woningaantallen van de gronduitgiften in de grondexploitaties zijn niet gelijk aan het aantal in aanbouw genomen woningen. Dit komt doordat de start van de bouw van een woning in een ander jaar kan plaatsvinden dan de uitgifte van de grond en niet alle nieuwbouw in projecten met grondexploitaties plaatsvindt. Daarnaast is 115.000 m² bruto vloeroppervlak (bvo) uitgegeven voor commerciële bestemmingen (winkels en kantoren) en 25.000 m² bvo voor maatschappelijke bestemmingen.

Om de productie op de middellange termijn op niveau te houden moeten we nieuwe projecten opstarten. Daarom hebben we in 2020 gewerkt aan nieuwe gebiedsontwikkelingsplannen en heeft de gemeenteraad voor tien plannen investeringsbesluiten genomen waardoor deze plannen naar de uitvoerings-fase zijn overgegaan. Het gaat dan onder andere over de plannen voor de Klaprozenbuurt, Amstelkwartier fase 3, Kauwgomballenkwartier en de Nieuwe Kern Zuid.

De ontwikkelingen in Zuidas zijn in 2020 in volle gang. Daarnaast is gewerkt aan het project Zuidasdok; de ondertunneling en verbreding van de A10 Zuid en uitbreiding van station Zuid. Begin 2020 heeft een commissie in opdracht van betrokken minister, staatsecretaris en twee Amsterdamse wethouders advies uitgebracht over nut en noodzaak van het project. De bestuurders hebben het volledige advies omarmd; de doelstellingen en de huidige scope van het project Zuidasdok zijn herbevestigd. Rijk en regio zijn in gesprek om meer zekerheid te krijgen over de meerkosten en over de invulling van het advies om een eenmalige extra budgetbijdrage te doen, buiten de Bestuursovereenkomst uit 2012 om.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 10.1.1 — ***Baten*** *553,8* - ***Lasten*** *478,0*

Het ontwikkelen van duurzame, leefbare en ongedeelde gebieden waar ruimte is voor wonen, werken en recreëren voor alle doelgroepen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Niet van toepassing, want draagt bij aan verschillende programmaonderdelen, met name programmaonderdeel 11.1.				

Voor dit doel is geen indicator opgenomen, omdat hier in de Begroting 2020 (nog) geen indicator voor is opgesteld. Overigens draagt dit doel bij aan verschillende programmaonderdelen (met name programmaonderdeel 11.1).

Activiteit 10.1.1.1

We voeren gebiedsontwikkelingsprojecten uit waarbij rekening wordt gehouden met verschillende andere beleidsdoelen (onder andere duurzaamheid, woningbouwambities, bereikbaarheid).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Jaarlijkse wettelijke rapportage 'Meerjaren-perspectief Grondexploitaties' (MPG).				

Activiteit 10.1.1.2

We werken facilitair in de fysieke sector.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Geen				

Voor deze activiteit zijn geen indicatoren en streefwaarden opgenomen, omdat over de voortgang jaarlijks uitgebreid wordt gerapporteerd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties.

Eind 2020 waren er 154 actieve grondexploitaties en circa 38 toekomstige grondexploitaties en bovenwijkse voorzieningen in voorbereiding. Binnen de grondexploitaties werken we aan het ontwikkelen van een duurzame, leefbare en ongedeelde stad met voldoende ruimte om te wonen, werken en recreëren. Ook hebben we in 2020 gewerkt aan nieuwe ruimtelijke plannen. Deze zijn noodzakelijk om de ambitie van gemiddeld 7.500 woningen per jaar in de komende jaren te halen. De paragraaf grondbeleid gaat uitgebreid in op de ontwikkelingen binnen de grondexploitaties in 2020.

Verbonden partijen

GEM Lutkemeer (CV, GEM Lutkemeer BV, Gemeente Amsterdam, Participatie Lutkemeer BV (GAP)) / Schiphol Area Development Company (SADC)
Amsterdam werkt samen met SADC in een deelneming (Lutkemeer CV/BV) aan de ontwikkeling van het Businesspark Amsterdam Osdorp in stadsdeel Nieuw-West. In 2020 heeft de GEM een reserveringsovereenkomst gesloten met een marktpartij voor een uit te geven terrein.

Financiële toelichting

De financiële stromen in programma 10 betreffen vooral de baten en lasten van de grondexploitaties (10.1) en erfpacht (10.2). Bij beide wordt een groot deel van de baten en lasten verrekend met de reserves, waardoor dit geen effect heeft op de algemene middelen. De verrekening gebeurt op grond van de BBV-voorschriften en de gemeentelijke vertaling daarvan in de Nota Financiële Verantwoording Grondexploitaties en erfpacht. Wel is de omvang van deze stromen bepalend voor de ontwikkelingen binnen het Verevenings-fonds en de stand van de reserve financiering erfpachtgrond.

De financiële toelichtingen bij de onderstaande tabellen richten zich vooral op de afwijkingen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Om toch inzicht te geven in de hoofdlijnen van de financiële resultaten van dit programma, geven we daarom allereerst een uitleg gegeven over de in 2020 gerealiseerde kasstromen in 2020.

In 2020 bedraagt de realisatie van de opbrengsten € 421,7 miljoen. Dit is vooral in grondexploitaties (€ 411 miljoen) gerealiseerd door de uitgifte van nieuwe en getransformeerde erfpachtgronden en beperkt in andere gebieds-ontwikkelingsprojecten waarvoor (nog) geen grondexploitatie is opgesteld. Daarnaast is voor € 132,1 miljoen aan winstnemingen gerealiseerd. Dit zijn winsten uit 2020 die vanwege de voortgang van de projecten is toegevoegd aan de reserve vereveningsfonds. Om ook in de toekomst de woningbouw-productie op peil te houden is in 2020 voor € 425,5 miljoen geïnvesteerd in grondexploitaties (€ 373 miljoen) en andere gebiedsontwikkelingsprojecten.

Doordat de afgelopen jaren goede resultaten zijn behaald, is vanuit het Vereveningsfonds (inclusief Zuidas) € 153,5 miljoen bijgedragen aan de algemene middelen. Dit bedrag is onttrokken zoals ook was begroot.

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	383,7	604,7	536,4	553,8	17,4
Lasten	407,0	538,6	490,5	478,0	-12,6
Saldo	**-23,3**	**66,1**	**45,9**	**75,8**	**30,0**

Baten

De totale baten van € 553,8 miljoen zijn € 17,4 miljoen hoger dan begroot. Deze hogere baten worden verrekend met balansposten en hebben geen effect op het rekeningresultaat 2020. De hogere baten komen vooral door:

- Hogere baten van € 8,3 miljoen in de portefeuille van 154 grondexploitaties en 38 gebiedsontwikkelingsprojecten. Dit is onder andere het gevolg van de Rijksbijdrage "Woningbouwimpuls" aan het project Sloterdijk 1 van € 13,1 miljoen die eind 2020 is toegekend en een bijdrage uit de reserve Bodemsanering ten gunste van project Buiksloterham van € 15,5 miljoen. Op de gehele portefeuille grondexploitaties zijn de opbrengsten lager dan begroot, omdat een aantal opbrengsten zijn doorgeschoven naar 2021. Hier is sprake van vertraging en geen uitval.
- Hogere baten van € 9,1 miljoen door hogere tussentijdse winstnemingen. Dit komt vooral door een extra winstneming in de grondexploitatie Verdi van € 15 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 478,0 miljoen zijn € 12,6 miljoen lager dan begroot, waarvan € 8,2 miljoen wordt verrekend met balansposten en € 4,5 miljoen vrijvalt ten gunste van het rekeningresultaat. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 26,3 miljoen in de portefeuille van 154 grondexploitaties en 38 gebiedsontwikkelingsprojecten. Dit komt door temporisering van investeringen in projecten. Zo is bijvoorbeeld een grote investering bij het landmaken van Strandeiland gedeeltelijk doorgeschoven naar 2021. De lagere lasten worden verrekend met de balans en dit heeft daarom geen effect op het resultaat van 2020.
- Hogere lasten van € 30,9 miljoen door hogere administratieve verrekeningen. Dit zijn geen uitgaven, maar betreft de verrekening van lasten en baten van de grondexploitaties met de balans, zoals hierboven toegelicht. De BBV-voorschriften schrijven deze verrekening voor.
- Lagere lasten van € 12,8 miljoen door een lagere dotatie aan de Voorziening plantekorten. Er is hoofdzakelijk minder gedoteerd door de bijdrage van € 13,1 miljoen van het Rijk voor de woningbouwimpuls, waardoor het saldo van het plan Sloterdijk 1 is verbeterd en hierdoor minder hoeft te worden voorzien. Dit hadden we bij de najaarsnota nog niet voorzien.
- Lagere lasten bij de tariefdiensten van € 4,4 miljoen. In de najaarsnota werd al duidelijk dat het resultaat € 7,0 miljoen beter werd. De afgelopen maanden is het verder verbeterd. De lagere lasten zijn het gevolg van een volle opdrachtenportefeuille met een laag ziekteverzuim.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	248,7	291,5	257,7	242,8	-14,8
Toevoegingen reserves	138,2	221,3	153,8	172,2	18,4
Mutatie reserves	**110,5**	**70,2**	**103,9**	**70,6**	**-33,3**

Programmaonderdeel 10.1 heeft drie reserves, namelijk de reserve vereveningsfonds, reserve Zuidas en de reserve wallengebied. De werking van het vereveningsfonds en de reserve zuidas is beschreven in de paragraaf Grondbeleid van dit Jaarverslag 2020.

Onttrekkingen

De hoogte van de onttrekking uit het Vereveningsfonds en reserve zuidas is gebaseerd op:

- Het door de gemeenteraad vastgestelde Meerjarenperspectief Grondexploitaties.
- Mutaties in de voorzieningen die onderdeel uitmaken van het Vereveningsfonds en Zuidas.

- Bestuurlijke besluiten tot uitnames uit het Vereveningsfonds, zoals het coalitieakkoord 2018-2022 en de Voorjaarsnota 2019.

De onttrekking van € 242,8 miljoen is € 14,8 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:

- Een lagere onttrekking aan de reserve vereveningsfonds van € 12,8 miljoen, omdat de voorziening plantekorten minder hoeft te worden opgehoogd. Voor plannen met een negatief saldo is een voorziening gevormd. In 2020 is minder gedoteerd, omdat het saldo van het totaal van de negatieve plannen is verbeterd, onder andere door de Rijksbijdrage voor Woningbouwimpuls.
- Een lagere onttrekking van € 2,0 miljoen voor projecten (€ 1,0 miljoen) en overige kosten (€ 1,0 miljoen) die met de reserves worden verrekend. Dit komt in belangrijke mate doordat het project Haarlemmerweg N200 nog niet is afgerond. Ook zijn de apparaatskosten € 0,6 miljoen lager en is € 0,3 miljoen minder uitgegeven aan de subsidieregelingen "Duurzame Zelfbouw" en "Basiskwaliteit Wonen", omdat het aantal subsidieaanvragen laag is.

Toevoegingen

De hoogte van de dotatie aan het Vereveningsfonds en reserve zuidas is gebaseerd op winstnemingen en planafsluitingen, jaarlijkse indexatievergoeding, inkomsten vanuit wijzigingen van erfpachtcontracten van woningbouwcorporaties en overige inkomsten.

De toevoeging aan reserves van € 172,2 miljoen is € 18,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Een hogere toevoeging van € 7,9 miljoen door hogere erfpachtinkomsten en bijdragen van woningbouwcorporaties. Wanneer meerwaarde ontstaat bij canonherziening aan het einde van een tijdvak of bij verkoop van sociale woningen, worden de baten die hieruit volgen aan de reserve vereveningsfonds toegevoegd.
- Een hogere toevoeging door meer winstnemingen en planafsluitingen van € 9,1 miljoen. Zie hiervoor de toelichting bij baten.
- Een hogere toevoeging van € 1,3 miljoen door vrijval van de voorziening plantekorten ten gunste van de reserve zuidas.
- Overige hogere toevoegingen van totaal € 0,1 miljoen die we verder niet toelichten, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Subsidies van betekenis

In dit programmaonderdeel zijn geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door corona is onzekerheid toegenomen. De resultaten van de grondexploitaties zijn sterk afhankelijk van marktontwikkelingen. In deze onzekere tijd vormt dit een extra risico. De vraag is of de marktvraag naar kantoren blijft. In de grondexploitaties (met name van de Zuidas) is rekening gehouden met aanzienlijke nieuwe uitgiften aan kantoren.	We monitoren de marktontwikkelingen periodiek, zowel de voortgang in de tenders als de bouwproductie. Beheersmaatregelen liggen verder buiten de invloedssfeer van de gemeente.
2. Door de grote afhankelijkheid van grondposities van derden bestaat de kans dat er vertraging ontstaat door langlopende onderhandelingen.	Indien gewenst en financieel haalbaar, verwerft de gemeente grond om de gewenste productie te halen.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. De transformatie van kantoren naar woningen is afhankelijk van de marktsituatie en -ontwikkelingen en heeft daarmee invloed op de nieuwbouwvraag naar kantoren. Risico is dat er een overschot aan kantoormeters ontstaat.	We monitoren de ontwikkelingen zodat we de balans tussen transformatie van kantoren en de uitbreidingsvraag kunnen bewaken.
Vertraging bij de uitvoering van het project Zuidasdok heeft mogelijk effect op de gebiedsontwikkeling van Zuidas (bijvoorbeeld latere uitgifte van kavels of extra bouwlogistieke uitdagingen).	Er vindt intensief (bestuurlijk) opdrachtgeversoverleg plaats. Effecten van de vertraging op de raakvlakprojecten maken we inzichtelijk.

Beleidskaders

- Structuurvisie Amsterdam 2040: economisch sterk en duurzaam.
- Spelregels woningbouwprogrammering: de spelregels voor de woningbouwprogrammering voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen: 40% sociale huurwoningen, 40% middeldure woningen en 20% dure huur- en koopwoningen.
- Plaberum: hierin is het proces dat ruimtelijke projecten moeten doorlopen vastgelegd.
- In het woningbouwplan 2018-2025 staat de ambitie voor de nieuwbouw de komende jaren. De ambitie is om gemiddeld 7.500 woningen per jaar waarvan gemiddeld 2.500 sociale huurwoningen door corporaties en 1.670 middeldure huurwoningen toe te voegen. Deze ambitie maken we waar door nieuwe woningen toe te voegen, maar ook door transformatie van bestaande (mono-functionele) gebieden.
- Actieplan Meer middeldure huurwoningen: in dit actieplan zijn de voorwaarden uitgewerkt voor nieuwe middeldure huurwoningen.
- Kantorenplan 2019-2026: doel is een uitgebalanceerde en toekomstbestendige kantorenmarkt, waarin op korte en middellange termijn voldoende kwalitatieve woon-werkmilieus beschikbaar zijn voor de uitbreidingsvraag van 125.000 m^2 kantoor per jaar.
- Selectie marktpartijen: het beleid bevat de kaders voor de selectie van marktpartijen. Het uitgangspunt is dat nieuw uit te geven gemeentelijke grond openbaar en transparant wordt aanbesteed.
- Selectiebeleid woningcorporaties: corporaties hebben een voorrangspositie bij de bouw van sociale woningen. Het selectiebeleid woningcorporaties beschrijft hoe het proces verloopt om voor een kavel te komen tot een selectie van een corporatie.
- Grondprijsbeleid: het beleid op basis waarvan de grondwaardes worden berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het beleid voor nieuwe uitgiftes en het beleid voor de bestaande erfpachtrechten.

3.10.2 Erfpacht

Het beheer van de erfpachtrechten die de gemeente Amsterdam heeft uitgegeven en het uitvoeren van de overstapregeling naar het eeuwigdurende erfpachtstelsel, die de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Belangrijke ontwikkelingen

Door het erfpachtstelsel houdt de gemeente grip op het gebruik van de grond en komt de waardevermeerdering van de grond die ontstaat bij functiewijzigingen of bij het einde van een tijdvak, ten goede aan de gemeenschap. Dit wordt gedaan door bij nieuwe vastgoedontwikkelingen grond uit te geven in erfpacht en de bestaande erfpachtrechten te beheren. In 2020 is er, in tegenstelling tot de afgelopen jaren en de begroting, veel grond uitgegeven in het begin van het jaar. Daarnaast is er, in tegenstelling tot de afgelopen jaren en begroting, door nieuwe erfpachters meer gekozen voor jaarlijkse canonbetaling en minder voor afkoop bij gronduitgifte. Een belangrijke ontwikkeling bij het beheer van erfpachtrechten is de enorme groei van de werkzaamheden door de overstap naar eeuwigdurende erfpacht.

De uitvoering van de overstapregeling is nog in volle gang. De afdeling is uitgebreid en de processen voor het maken van een aanbieding en het verwerken van een overstap zijn geoptimaliseerd. Dit is gedaan om alle meer dan 165.000 overstapaanvragen van een correcte aanbieding te voorzien en om na acceptatie en aktepassering alle overgestapte rechten administratief te kunnen muteren. In 2020 hebben 41.000 overstaprechten een overstapaanbieding ontvangen (inclusief dubbele aanbiedingen en annuleringen). Daarnaast zijn er meer dan 16.000 rechten overgestapt in 2020. Vanwege corona hebben erfpachters tot een half jaar langer de tijd gekregen om de aanbieding te accepteren, zodat veel erfpachters in 2021 nog de gelegenheid hebben om daadwerkelijk over te stappen.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 10.2.1 — ***Baten** 226,4 - **Lasten** 46,4*

Grip houden op het gebruik van de grond door middel van erfpacht.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	n.v.t.				

Activiteit 10.2.1.1

We beheren het erfpachtstelsel.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal erfpachtrechten in beheer	273.000	283.000	n.v.t.	286.000

In totaal zijn er ongeveer 286.000 erfpachtrechten in beheer van de gemeente Amsterdam. Een van de belangrijkste vernieuwingen van het Amsterdamse erfpachtstelsel van de afgelopen jaren is de invoering van eeuwigdurende erfpacht. Erfpachters met een woning op voortdurende erfpacht hebben sinds 2017 de mogelijkheid om over te stappen naar eeuwigdurende erfpacht. Naast deze overstap hebben we in 2020 op het gebied van erfpacht verschillende werkzaamheden naar verwachting uitgevoerd, zoals uitgiftes van nieuwe erfpachtrechten en het beheer van bestaande erfpachtrechten.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

De financiële stromen in de erfpachtexploitatie, de reserve afkoopsommen en de reserve financiering erfpachtgrond lichten we in dit programmaonderdeel toe. In de door de raad vastgestelde Nota Financiële verantwoording grondexploitaties en erfpachtuitgifte is vastgelegd hoe deze financiële stromen administratief worden verwerkt en (een deel van) de baten en lasten met de reserves worden verrekend. De financiële stromen zijn het eenvoudigst op te splitsen in canon, reguliere afkoopsommen en afkoopsommen overstap.
De afkoopsommen worden verrekend met reserves en het erfpachtresultaat draagt bij aan de algemene middelen. Het erfpachtresultaat betreft de structurele baten en lasten, zoals de canonopbrengsten, de reguliere apparaatskosten en rentekosten. Daarnaast is sprake van incidentele kosten voor de overstap die in mindering wordt gebracht op de reserve Financiering Erfpachtgrond.

De canonbetalende rechten zijn reguliere (jaarlijkse) inkomsten voor de algemene middelen. Deze nemen toe bij nieuwe uitgiften. De grondwaarde bij uitgifte wordt door het onderdeel erfpacht als het ware “aangekocht” van de grondexploitatie en wordt gefinancierd met een binnengemeentelijke lening en als schuld op de balans geplaatst. Over deze schuld wordt rente betaald. Dit geldt zowel in het voortdurend stelsel als in het eeuwigdurende stelsel.

- Als de canon in het voortdurende stelsel wordt afgekocht, ontvangt de gemeente een afkoopsom. Deze afkoopsom wordt aan de reserve afkoopsommen toegevoegd. De reserve afkoopsommen is altijd gelijk aan de aankoopwaarde van de grond. Mocht de ontvangen afkoopsom hoger (of eventueel lager) zijn dan de aankoopprijs, dan wordt dit verschil verrekend met de reserve financiering erfpachtgrond.
- In 2016 heeft de gemeente naast het voortdurende erfpachtstelsel een stelsel met een eeuwigdurend erfpacht geïntroduceerd; in de eerste plaats voor nieuwe gronduitgiftes maar vanaf eind 2017 hebben erfpachters van woningen de mogelijkheid hun bestaande voortdurende erfpachtcontract om te zetten in een eeuwigdurend erfpachtcontract. Een overgestapt eeuwigdurend afgekocht recht heeft geen financiële waarde meer voor de gemeente en deze rechten worden voor € 1 op de balans gezet. Bij een overstap van het voortdurend stelsel naar het eeuwigdurend stelsel wordt allereerst de afkoopsom aangewend voor de aflossing van de bestaande grondwaarde op de balans. Daarna wordt de meerwaarde toegevoegd aan de reserve financiering erfpachtgrond. Dit gebeurt volgens de Nota financiële verantwoording grondexploitaties en erfpachtbeheer. Een deel van het saldo van de overstap op de reserve financiering erfpachtgrond wordt in 2021 toegevoegd aan de algemene reserve.
- De binnengemeentelijke lening van de afdeling is het verschil tussen de volledige grondwaarde en de stand van de reserve afkoopsommen en de reserve financiering erfpachtgrond. Dit bepaalt de rentekosten in de jaarlijkse exploitatie van het onderdeel erfpacht.

De financiële toelichtingen bij de onderstaande tabellen richten zich vooral op de afwijkingen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Erfpacht heeft structurele opbrengsten in de vorm van canon die goed voorspelbaar is en incidentele opbrengsten in de vorm van afkoopsommen die moeilijk voorspelbaar zijn en daardoor zorgen voor grote verschillen met de begroting. Om toch inzicht te geven in de hoofdlijnen van de financiële resultaten, geven we daarom allereerst een korte toelichting op de belangrijkste realisatiecijfers van 2020:

- Het erfpachtresultaat voor de algemene middelen is in 2020 uitgekomen op € 108,2 miljoen. Dit is € 2,5 miljoen hoger dan begroot. Dit is het resultaat na mutaties in de reserves.
- De totale baten inclusief verrekeningen via de reserves zijn € 226,4 miljoen.
- De canonopbrengsten zijn € 142,9 miljoen. Bij nieuwe uitgiften is meer gekozen voor jaarlijkse canonbetaling en dat is een belangrijke reden voor het € 2,5 miljoen hogere erfpachtresultaat.
- In 2020 zijn nieuwe gronden uitgegeven met een grondwaarde van € 307,6 miljoen. Hiervan is 18% afgekocht en 82 % canonbetalend.
- Het in 2020 ontvangen bedrag afkoopsommen voor overstappen naar eeuwigdurende erfpacht is € 127,7 miljoen en na aftrek van de bestaande boekwaarde ad € 21,3 miljoen is € 106,4 miljoen als meerwaarde toegevoegd aan de reserve financiering afkoopgrond.

De kosten van overstap van € 10,4 miljoen zijn in mindering gebracht op de reserve financiering erfpachtgrond.

- In 2020 is € 59,6 miljoen ontvangen voor afkoopsommen in het voortdurende stelsel.
- Tussen de reserve afkoopsommen en reserve financiering erfpachtgrond bestaan relaties die zowel tot uiting komen op de balans als in de baten en lasten. In 2020 is de stand van deze 2 reserves samen toegenomen met € 52 miljoen tot een bedrag van € 5.493 miljoen.

Hieronder volgt een vergelijking tussen de realisatie en de begroting.

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	282,6	206,0	287,8	226,4	-61,4
Lasten	45,3	54,1	42,5	46,4	3,9
Saldo	**237,4**	**151,9**	**245,3**	**180,0**	**-65,3**

Baten

De totale baten van € 226,4 miljoen, bestaan uit canonopbrengsten van € 142,9 miljoen, gevolgen van afkoop € 82,2 miljoen en overige baten € 1,3 miljoen. De totale baten zijn € 61,4 miljoen lager dan begroot, waarvan € 65,6 miljoen leidt tot een lagere toename van de reserves en € 4,2 miljoen een positief effect heeft op het rekeningresultaat.

De baten zijn moeilijk voorspelbaar en zijn afhankelijk van keuze van de erfpachter voor afkoop of canon. De baten staan hieronder beschreven:

- Lagere baten van € 16,9 miljoen door minder ontvangen incidentele eeuwigdurende afkoopsommen (overstap).
- Lagere baten van € 16,1 miljoen door minder ontvangen afkoopsommen in het voortdurend stelsel.
- De grondwaarde is € 105,0 miljoen afgenomen omdat grond, als gevolg van de overstap, eeuwigdurend is afgekocht en deze grond hierdoor geen financiële waarde meer vertegenwoordigt. De baten zijn hierdoor € 32,6 miljoen lager dan begroot.
- Hogere canonopbrengsten en overige baten. Er is in 2020 meer gekozen voor jaarlijkse canonbetaling, waarvan een aantal grote uitgiften in het begin van het jaar.

Lasten

De totale lasten van € 46,4 miljoen bestaan uit reguliere apparaatskosten, rentelasten en incidentele kosten voor de overstap regeling en zijn € 4,0 miljoen hoger dan begroot, waarvan € 2,2 miljoen (hogere kosten overstap) wordt verrekend met reserves en € 1,8 ten laste komt van het rekeningresultaat.

- Hogere lasten van € 2,2 miljoen voor de overstapregeling. Er zijn meer mensen ingehuurd vanwege het hoge aantal aanvragen voor overstap en de complexiteit hiervan en voor de doorontwikkeling van de infrastructuur van het Overstapportaal. Er zijn onder andere extra aanpassingen doorgevoerd in het portaal door onverwachte ontwikkelingen, zoals het HR-arrest WOZ 2015. Deze kosten zijn onttrokken aan de reserve financiering erfpachtgrond.
- Hogere lasten van € 1,8 miljoen voor beheer van het erfpachtstelsel. Er zijn veel aanpassingen gedaan aan de erfpacht-ict-systemen om ze te verbeteren en onderhouden. De systemen Hermes en GOGIS zijn verouderd. Als er in processen of andere ict-systemen ontwikkelingen plaatsvinden, heeft dit ook invloed op deze systemen en zijn aanpassingen nodig. Er is daarnaast meer geld besteed aan onvoorziene projecten, zoals het voldoen aan de meest actuele privacy- en beveiligingseisen van de diverse applicaties, de afhandeling van WOB-verzoeken, juridische procedures en taxaties. Hiervoor is meer ingehuurd dan begroot en ook was de inhuur duurder dan voorzien.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	84,8	0,0	96,2	174,2	78,0
Toevoegingen reserves	209,9	43,9	223,8	225,8	2,0
Mutatie reserves	**-125,1**	**-43,9**	**-127,6**	**-51,6**	**76,0**

Het onderdeel reserves bestaat bij Erfpacht en Uitgifte uit twee delen: de reserve afkoopsommen en de reserve financiering erfpachtgrond. Deze reserves worden gevoed door afkoopsommen (exclusief bij uitgifte ontvangen afkoopsommen van eeuwigdurende rechten). Kosten die worden gemaakt om de overstapregeling uit te voeren worden onttrokken uit de reserve financiering erfpachtgrond.

Onttrekkingen

De afkoopsommen zijn per saldo € 82,2 miljoen (inclusief afwaardering grond) en worden verrekend met reserves. In totaal is € 163,8 miljoen onttrokken aan reserve Afkoopsommen Erfpacht, is € 225,8 miljoen gedoteerd aan reserve Financiering Erfpachtgrond en is € 10,2 miljoen gedoteerd aan het Vereveningsfonds in programmaonderdeel 10.1 Grond.

De totale onttrekking van € 174,2 miljoen, waarvan € 163,8 miljoen aan de reserve afkoopsommen en € 10,4 miljoen aan de reserve Financiering Erfpachtgrond, is € 78,0 miljoen hoger dan begroot.

- De onttrekking aan de reserve Afkoopsommen is € 75,7 miljoen hoger dan begroot, omdat erfpachters in het voortdurend stelsel bij uitgifte minder vaak hebben gekozen voor afkoop en meer erfpachters zijn overgestapt naar het eeuwigdurend stelsel.
- De totale onttrekking van € 163,8 miljoen heeft voor € 83,7 miljoen betrekking op de afwaardering van grondwaarde als gevolg van de keuze eeuwigdurende afkoop en voor € 89,2 miljoen op het effect van de keuze canon in het eeuwigdurende stelsel. Het bedrag van € 89,2 miljoen wordt toegevoegd aan de reserve Financiering Erfpachtgrond. De onttrekking is verlaagd met € 9,1 miljoen door ontvangen afkoopsommen in het voortdurend stelsel.
- Hogere onttrekking in de reserve financiering erfpachtgrond voor kosten van de Overstapregeling van € 2,2 miljoen. Zie hiervoor de toelichting bij de hogere lasten.

Toevoegingen

De toevoeging aan de reserve Financiering Erfpachtgrond is € 225,8 miljoen. De toevoeging bestaat uit de meerwaarde bij overstap naar eeuwigdurend van € 106,4 miljoen (€ 127,7 miljoen ontvangen afkoopsommen minus de boekwaarde van € 21,3 miljoen), € 89,2 miljoen aan overheveling van afkoopsommen (zie onttrekking) als gevolg van erfpachters die hebben gekozen voor canon in het eeuwigdurend stelsel en € 30,3 miljoen aan meerwaarde bij herzieningen van erfpachtrechten in het voortdurend stelsel. De toevoeging is per saldo € 2,0 miljoen hoger dan begroot.

De effecten van de overstapregeling op de reserve afkoopsommen en reserve financiering erfpachtgrond zijn vooraf moeilijk in te schatten. Als de grondwaarde van een voortdurend afgekocht tijdvak bij overstap over gaat naar canonbetaling, wordt de voortdurend afgekochte grondwaarde overgezet naar canonbetalende grondwaarde en wordt ook de bijbehorende reserve afkoopsommen overgeboekt naar de reserve financiering erfpachtgrond. Er is geen enkele relatie tussen de afkoopsom (die gebaseerd is op de WOZ) bij overstap en de historische grondwaarde die een erfpachtrecht heeft. Een oud erfpachtrecht heeft vanwege de inflatie een lage historische grondwaarde en een jong erfpachtrecht heeft over het algemeen een hoge historische grondwaarde.

Subsidies van betekenis

In dit programmaonderdeel zijn geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door de vele afwijkende situaties en de complexiteit van het huidige erfpachtstelsel bestaat het risico dat niet de juiste aanbieding aan de erfpachter wordt gedaan of dat de erfpachter lang moet wachten voor de aanvraag wordt afgewikkeld. De kans bestaat dat uiteindelijk minder mensen overstappen naar eeuwigdurende erfpacht en daarbij minder mensen kiezen voor afkoop. Daardoor groeit de reserve financiering erfpacht-gronden op korte termijn minder dan geraamd.	Beheersmaatregel is dat er een gespecialiseerd team klaarstaat om maatwerkaanbiedingen op te stellen. Om wachttijden te verkorten streven we ernaar om zoveel mogelijk (overstap-)aanvragen automatisch af te wikkelen.

Beleidskaders

- Diverse Algemene Bepalingen, de door de raad vastgestelde bepalingen voor het uitgeven van grond in erfpacht.
- Grondprijsbeleid: het beleid op basis waarvan de grondwaardes worden berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het beleid voor nieuwe uitgiftes en het beleid voor de bestaande erfpachtrechten.
- Overstapregeling, de regeling waarmee erfpachters met een woning kunnen overstappen van het voortdurende naar het eeuwigdurende stelsel.

Programma 11 | Portefeuillehouder: wethouders Ivens & de Vries

3.11 Wonen en groen

3.11.1 Wonen en groen

Om de woningvoorraad en de leefbaarheid beter te kunnen beschermen, zijn in 2020 onder andere de Bed-and- Breakfastvergunning (met wijkquota) en de vergunningen voor vakantieverhuur ingevoerd. Tevens zijn wijk- en pandquota voor kamerverhuur ingevoerd.

Het programma Wonen en bouwen richt zich op betaalbaar wonen. In een rechtvaardige stad zorgen we ervoor dat ook lage en middeninkomens woonruimte kunnen vinden en geven we uitvoering aan de ambitie om de bouwproductie te verhogen. Daarbij zetten we in om de ambities ten aanzien van de bouwproductie te realiseren. Daarnaast verbeteren en bewaken we de kwaliteit van de leefomgeving in alle Amsterdamse buurten. Daarbij hebben we aandacht voor de ondersteuning en de betrokkenheid van de bewoners.

→ Statushouders

Dankzij een grote inspanning en flexibiliteit van corporaties, gemeente en Vluchtelingenwerk is de taakstelling statushouders 2020 gerealiseerd en is ook de achterstand weggewerkt. Eind 2020 was aan alle aan Amsterdam gekoppelde statushouders een woning toegewezen.

→ PHKG

Het programma huisvesting kwetsbare groepen had in 2020 te maken met oplopende wachttijden. Het aantal sociaal medisch urgenten groeit, en de uitstroom uit de Maatschappelijke opvang en beschermd wonen is te laag. Dit leidt ertoe dat wij voor 2021 maatregelen nemen om extra woonruimte te realiseren en de vraag te verminderen. In 2020 zijn verder pilots uitgevoerd om de spreiding en toewijzing van kwetsbare groepen te verbeteren. Ook is geïnvesteerd in de preventieve aanpak via de woonwaaier.

→ Intentieverklaring Zelfstandig Geclusterd Wonen voor Ouderen 2020-2025

Op 1 juli 2020 is de Intentieverklaring Zelfstandig Geclusterd Wonen voor Ouderen 2020-2025 ondertekend door de wethouder Bouwen en Wonen en 22 externe partijen bestaande uit woningcorporaties, zorgaanbieders, marktpartijen en ouderenorganisaties. Hierin staat een gezamenlijke opgave om binnen vijf jaar 2.000 geclusterde ouderenwoningen in een mix van sociale huur, de middeldure huur en vrije sector in aanbouw te hebben genomen.

→ Ontwikkelbuurten

Daarnaast verbeteren en bewaken we de kwaliteit van de leefomgeving in alle Amsterdamse buurten, hierbij hebben we extra aandacht voor de 32 ontwikkelbuurten. Het doel van deze ontwikkelbuurtenaanpak is om de bewoners van deze buurten in de stadsdelen Nieuw West, Noord en Zuidoost met extra inspanningen een wenkend perspectief te bieden. Dit gebeurt door keuzes te maken in regulier beleid en met een veelheid aan

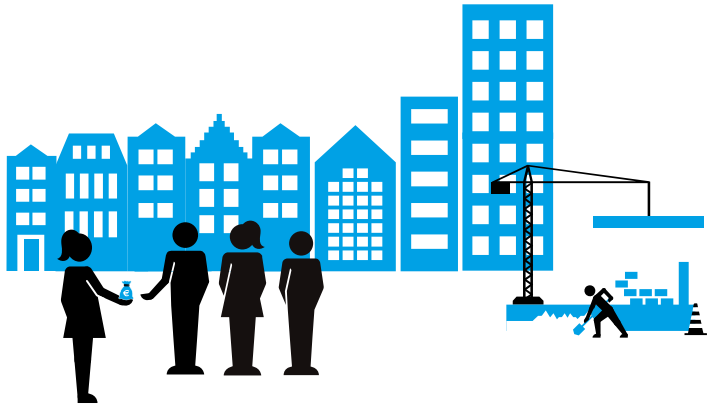

nieuwe – sociale en fysieke – initiatieven. Daarbij is veel aandacht besteed aan de ondersteuning en de betrokkenheid van de bewoners.

→ Aanpak Loden leidingen

In 2020 is vanuit het programma Woningkwaliteit veel aandacht en capaciteit uitgegaan naar opsporing en sanering van loden drinkwater-leidingen. We hebben afspraken gemaakt met verschillende woningeigenaren, bewoners samen met !WOON ondersteund, watertesten aan-geboden, op grote schaal gerichte communicatie ingezet en met andere gemeenten en verschillende ministeries gesproken over aanscherping van regelgeving en meetmethodes. Daarbij hebben een handhavingstraject opgestart gericht op de sanering van loden leidingen in woningen.

→ Zelfbouwwoningen

In 2020 is zijn ruim 200 zelfbouwwoningen van start gegaan in verschillende vormen van zelfbouw. De verwachting is dat dit in de komende jaren gaat leiden tot een toename van de aantallen zelfbouw door de wooncoöperaties.

3.11.2 Onderhoud Openbare ruimte en reiniging

In de coronatijd zagen we dat Amsterdammers onze pleinen, parken en kades goed weten te vinden om te sporten, te spelen en te ontspannen. Het in vrijheid en veiligheid naar buiten kunnen bleek van groot sociaal maatschappelijk en economisch belang. Het gebruik van de openbare ruimte toonde afgelopen jaar een ander beeld dan de turbulente groei van de afgelopen jaren. Grote evenementen waren er niet maar in de warmere perioden was er wel meer gebruik van parken en andere recreatieplekken te zien. Het delen van de schaarse openbare ruimte met alle gebruikers is gebleven. We gebruiken allemaal de openbare ruimte om ons te verplaatsen, elkaar te ontmoeten, te ontspannen, te sporten en te spelen. De reguliere werkzaamheden gingen door, zoals schoonmaken en onderhouden. Corona en de bijkomende maatregelen zorgde voor extra inzet in de openbare ruimte.

Iedereen moet zich in de stad aangenaam voelen en plezierig kunnen verblijven. Een schone en verzorgde leefomgeving is een van de meest directe manieren waarop Amsterdammers met ons werk te maken hebben. Het vele thuisblijven zorgde voor meer afval en vervuiling. We pakken met het afvaloffensief het gestegen aanbod van huisvuil en afvaloverlast aan.

Het wegwerken van achterstallig onderhoud gaven we ook het afgelopen jaar volop aandacht. Waar het kan voerden we versneld en vervroegd (achterstallig) onderhoud uit. Het intensieve gebruik van stoepen, straten en pleinen vraagt om een goede inrichting van onze openbare ruimte. En om slim beheer. Daarbij betrekken we heel sterk onze bewoners en ondernemers.

3.11.3 Groen en dierenwelzijn

Genieten van de natuur, ontspannen in het park of sporten en spelen. Het kan allemaal in het groen. Ook het verbouwen van voedsel en als thuis voor de vele wilde dieren in de stad. Groen is belangrijk voor een fijne en gezonde leefomgeving. En het is hard nodig om de stad te beschermen tegen droogte, hitte en extreme regenval. Afgelopen jaar lanceerden we de Groenvisie. Met de Groenvisie kunnen we ontwikkeling van nieuw groen, (mede) beheer en herinrichting van bestaande openbare ruimte uitvoeren.

In de stad maken we volop werk om beschikbare ruimte groener te maken, de kwaliteit van het groen te verbeteren en de biodiversiteit te vergroten. De aanpak van ziekten en plagen heeft hierbij de aandacht. Onderzoek naar nieuwe werkwijze, resistentere soorten en gewoonweg snoeien, kappen en bestrijden biedt verlichting. De koers naar meer ecologisch beheer is ook belangrijk.

Goede verzorging is basisvoorwaarde voor het welzijn van onder andere gezelschapsdieren. Denk daarbij aan huisvesting en voeding. Ook de toegang tot goede zorg hoort erbij. De ADAM-regeling bleek een regeling die een bezoek aan de dierenarts voor velen haalbaar maakt. En dat is goed voor het dierenwelzijn.

Programma 11 | Portefeuillehouder: wethouders Ivens & de Vries

3.11 Wonen en groen

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	91,0	86,3	98,0	105,8	7,7
Lasten	338,9	379,9	389,0	381,0	-8,0
Saldo	**-247,9**	**-293,6**	**-291,0**	**-275,2**	**15,8**

Het programma Wonen en groen heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 15,8 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 7,7 miljoen en lagere lasten van € 8,0 miljoen.

Het positieve resultaat komt vooral door:

Baten

- Hogere baten van € 7,8 miljoen aan WABO-leges door een forse stijging van het aantal bouwaanvragen en enkele aanvragen voor grote bouwprojecten.
- Hogere baten van € 4,4 miljoen omdat er veel werkzaamheden (zoals aanleg kabels en leidingen) zijn verricht in de openbare ruimte waarvoor wij herstelwerkzaamheden verrichten en materialen leveren.
- Lagere baten van € 2,0 miljoen doordat de begrote inkomsten vanuit beprijzing van evenementen is uitgesteld tot 2022.

Lasten

- Lagere lasten van € 5,9 miljoen doordat uitvoering van huisvestings- en transformatieprojecten en projecten voor sanering verkeerslawaai vertraagd is. Deze projecten worden vaak uit externe bronnen of uit reserves gefinancierd.
- Lagere lasten van € 5,9 miljoen bij het beheer en onderhoud in de parken en het Amsterdamse bos door wijzigingen in de uitvoering. Zo waren de recreatieve voorzieningen minder open, maar was de bezoeker toestroom in het Amsterdamse bos erg hoog. Vertragingen in de voorbereiding en aanbesteding van projecten en nieuwe onderhoudscontracten hebben ook tot lagere lasten geleid.
- Lagere lasten van € 3,3 miljoen doordat er minder werkzaamheden nodig waren voor bijvoorbeeld Anti Plak en Klad-werkzaamheden, zwerfvuil bestrijding en bij evenementen. Door de zachte winter was er ook € 1,7 miljoen minder nodig voor gladheidsbestrijding.
- Hogere lasten van 2,7 miljoen voor de uitvoering van de bouwtaken omdat onder andere de hogere afhandeling van de WABO-aanvragen meer inzet heeft gevraagd.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatskosten	180,9	165,4	177,2	191,9	14,7

3.11.1 Wonen en bouwen

Belangrijke ontwikkelingen

Vergunningverlening

Het programma Wonen en bouwen staat voor een veilige, gezonde, duurzame en leefbare samenleving. We zorgen voor een veilige uitvoering van bouw- en sloopwerkactiviteiten en dat monumentale waarden niet aangetast worden. We verlenen vergunningen, houden toezicht op en handhaven de (ver)bouw van woningen volgens het Handhavingsbeleid Wabo en het Vergunningenbeleid Wabo.
We pakken overlast van bouw en sloopwerkzaamheden risico gestuurd aan. De stadsdelen en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied voeren deze Vergunningen, Toezicht- en Handhavingstaken (VTH) uit. Daarbij is duurzaamheid steeds meer een aspect dat erg belangrijk is. We zorgen ervoor dat milieu-inrichtingen niet voor overlast zorgen en zien erop toe dat het gebruik van bouwwerken brand- en constructieveilig gebeurt.

De bouwaanvragen zijn voor het meest binnen de wettelijke termijn afgehandeld. In 2020 zijn er 30 bouwaanvragen voor de categorie omgevingsvergunningen voor bouwactiviteiten niet binnen de termijn afgehandeld. Deze zijn dus van rechtswege verleend. Dit is aanzienlijk minder dan in 2018 (86) en 2019 (77). Er was geen vertraging in het proces door de coronacrisis.
Ter plaatse huisbezoeken afleggen door handhavers lag tijdens eerste lockdown stil. Ondertussen ging digitaal rechercheren door. In de zomermaanden begonnen we weer met handhaven met een 'Alternatief toezicht protocol'. Daarmee konden handhavers op een veilige manier huisbezoeken uitvoeren en toezicht houden.

Aantal woningen in aanbouw

In 2020 zijn in totaal 5.932 reguliere woningen in aanbouw genomen. Hiervan zijn 2.812 sociale huurwoningen, waarvan het grootste deel door woningcorporaties (2.270). Daarnaast zijn er 575 middeldure woningen in aanbouw genomen. De corporaties, huurders en wij gingen in 2019 nieuwe samenwerkingsafspraken aan voor de periode 2020-2023. Onderdeel van deze afspraken is dat de woningcorporaties jaarlijks gemiddeld 2.500 nieuwe sociale huurwoningen bouwen.

De ambities over de bouwproductie gaan uit van een gemiddelde inzet over de jaren. De bouw van vooral de middeldure en de sociale woningen van corporaties blijft nog achter op de ambities. De verklaring hiervoor verschilt per project. De inzet is er op gericht om de komende jaren de achterstand in te lopen en de afspraken te behalen. In 2020 rapporteerden wij 2 keer over het woningbouwplan via de voortgangsrapportages.

Beleid en betaalbaarheid

Op 3 februari 2020 tekenden we een intentieovereenkomst met de vereniging van institutionele beleggers (IVBN), Neprom en Vastgoed Belang. Dit om de productie van nieuwe en het behoud van bestaande betaalbare woningen te verbeteren. In deze overeenkomst staan onder andere afspraken over de voorwaarden voor jaarlijkse huurverhogingen. En over de uitpondtermijn voor middeldure huurwoningen en particuliere sociale huurwoningen. Dat is de termijn waarna een betrokken marktpartij de (leegstaande) woning mag verkopen op de vrije markt.
Daarnaast maakten we afspraken over de programmatische verdeling bij transformatieprojecten af. Als een corporatie de sociale huurwoningen afneemt, moet er niet 40% maar minimaal 30% sociale huur worden gebouwd. Als er geen corporatie gevonden wordt voor de sociale huurwoningen, dan mag onder voorwaarden worden afgeweken naar 0-80-20 of 0-100-0.
Op 2 juni 2020 stelde het college deze afspraken ook als beleidsuitgangspunten vast.
In de intentieovereenkomst spraken we ook af dat we de bouw van middeldure koopwoningen zullen aanjagen. En met Neprom bekijken we hoe we deze koopwoningen langere tijd in het betaalbare segment kunnen houden. Ook stelde het college op 2 juni 2020 het beleid voor de bouw van eeuwigdurende middeldure huurwoningen vast.

Zelfbewoningsplicht

Per 8 juli 2020 traden de beleidsregels voor nieuwbouwkoopwoningen voor eigenaar-bewoners in werking. Dit betekent dat er voor alle nieuwe koopwoningen een algeheel verbod op verhuur is opgenomen in de bijzondere bepalingen van het erfpachtrecht.

Kantoren

In 2020 hebben we twee keer een monitor kantoren opgesteld en aan de raadscommissie RO en WB voorgelegd.
De effecten van het coronavirus zijn beperkt terug te zien in de monitor. Het goed monitoren van alle ontwikkelingen op de kantorenmarkt is doorslaggevend. Daarmee kunnen we beter vooruitlopen op de bouw van kantoren en de kantorenleegstand bewaken. Dit omdat we de leegstand niet willen laten oplopen.

Toename juridische procedures

In 2020 stelden we een stijging vast van het aantal bezwaarschriften door bouwdrukte en andere ontwikkelingen in de stad. Daarnaast zijn er grote pieken in aantallen ingediende bezwaren in 2020 die samenhangen met recente beleidsontwikkelingen rond de huisvesting.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 11.1.1 — ***Baten** 4,9 - **Lasten** 68,5*

Voldoende beschikbaarheid van betaalbare en goede woningen.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal beëindigingen onrechtmatig woninggebruik, in gebruik genomen leegstaande woningen, opgeknapte woningen naar aanleiding van handhavingsmaatregelen.	300 (2013)	1.496	750	1716
2	Gemiddelde WOZ waarde (BBVverplicht).	€ 216 (2015)	€ 378	n.v.t.	€ 418
3	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (BBV-verplicht).	€ 645 (2015)	€ 553	€ 564	€ 564
4	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (BBV-verplicht).	€ 716 (2015)	€ 645	€ 656	€ 656

Het aantal beëindigingen onrechtmatig gebruik viel hoger uit dan begroot. Veel zaken begonnen voor corona en hebben we in de loop van 2020 met resultaat afgehandeld. Een resultaat boeken we in de laatste fase van een onderzoek. Onrechtmatig woninggebruik beëindigen we op verschillende manieren beëindigd en leidt in bepaalde gevallen tot een besluit:

- aanpakken van overtredingen van de woonregels (462)
- bestrijden van administratieve en feitelijke woningleegstand (604)
- verbeteren van de woningkwaliteit (650)

Activiteit 11.1.1.1

We stellen regels aan woninggebruik, handhaven daarop en faciliteren investeringen en handhaven op de kwaliteit van woningen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal meldingen bij zoeklicht[1]	1.200 (2014)	2.459	2.300	2.600
2	Aantal handhavingsbesluiten.	300 (2016)	1.545	900	574
3	Aantal buitendienst onderzoeken.	m.i.v. 2016	9.855	6.000	6.332
4	Aantal handhavingsprojecten.	30 (2013)	53	30	45

De ingestelde lockdown vanwege corona en het hierdoor stilvallen van het toerisme in Amsterdam beïnvloedden het toezichthouden en handhaven van de regels woninggebruik en woningkwaliteit. Hieronder lichten we de geboekte resultaten binnen de indicatoren 1 tot en met 4 over 2020 verder toe. Ook informeren we in het tweede kwartaal van 2021 de gemeenteraad met een brief over de resultaten handhaving woonfraude van 2020. Hierin geven we onder andere de resultaten van deze indicatoren, toegelicht en vergeleken met 2018 en 2019.

1 In de cijfers van het Jaarverslag zijn ook de meldingen met betrekking tot woningkwaliteit meegenomen.

Toelichting 11.1.1.1.1

In 2020 steeg het aantal meldingen over oneigenlijk gebruik van woningen (woonfraude), leegstand en woningkwaliteit. De terugloop van het toerisme in Amsterdam zorgde voor minder meldingen van toeristische verhuur van woningen. In 2020 zijn 625 meldingen gedaan. In 2019 waren dit nog 1.082 meldingen. Daar tegenover kwamen in 2020 tegenover vorig jaar meer meldingen over onderwerpen als:

- Drugs (307 in 2020, 214 in 2019).
- Onderverhuur (683 in 2020, 592 in 2019).
- Woningleegstand (227 in 2020, 164 in 2019).

In het totaal van 2.600 meldingen hebben we voor eerst de meldingen over woningkwaliteit meegenomen (305). Daarom valt het resultaat hoger uit dan begroot. Overige onderwerpen die gemeld zijn:

- Woningdelen (337).
- Prostitutie en mensenhandel (36).
- Uitkeringsfraude (6).
- Overig wonen (74).

Toelichting 11.1.1.1.2

De coronacrisis had in 2020 effect op de toezichthouding en daarmee op de handhaving. We hebben minder overtredingen van woonregels ter plaatse vastgesteld. Zie ook de toelichting bij punt 3 "aantal buitendienstonderzoeken". Dit zorgde ervoor dat in 2020 het aantal handhavingsbesluiten fors lager uitviel vergeleken met 2019 (2020: 574, 2019: 1.545) en de Begroting 2020 (900). De handhavingsbesluiten namen we vanuit de aanpak van:

- Woonfraude.
- Leegstand.
- Woningkwaliteit.

Ze bestaan uit verschillende typen sancties, zoals:

- Bestuurlijke boetes.
- Lasten onder dwangsom.
- Lasten onder bestuursdwang.

Toelichting 11.1.1.1.3

Vanwege de Lock down en ingestelde coronamaatregelen was het vanaf maart 2020 vrijwel onmogelijk adressen te bezoeken. Het totaal van 6.332 buitendienstonderzoeken[2] betreft het aantal administratief uitgezette onderzoeken. Voor 4.637 unieke adressen hebben we 1 of meerdere buitendienstonderzoeken uitgezet. Het aantal uitgezette onderzoeken ligt iets hoger dan begroot voor 2020 (6.000). Aan de andere kant zijn 3.521 minder buitendienstonderzoeken uitgezet tegenover 2019 (9.855).

Toelichting 11.1.1.1.4

De coronacrisis had invloed op de mogelijkheden handhavingsprojecten op te zetten en uit te voeren. In 2020 liepen 45 projecten. Van de deze projecten zijn slechts 10 nieuwe projecten gestart in 2020. De andere 35 projecten zijn gestart in 2019 en liepen door in 2020. In 2019 zijn in totaal 53 handhavingsprojecten uitgevoerd.

Activiteit 11.1.1.2

We faciliteren de verdeling van woonruimte en zorgen ervoor dat huishoudens passende woonruimte kunnen vinden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage aanpasbaar gebouwde nieuwe huurwoningen (exclusief jongeren en studentenhuisvesting).	80% (2015)	98,6%	90%	96%
2	Percentage mensen met een urgentie dat binnen drie maanden een woning vindt.	m.i.v. 2018	69%	80%	55%

Toelichting 11.1.1.2.1

De sterk gestegen vraag naar woningen voor kwetsbare groepen leidde tot oplopende wachttijden. De coronacrisis gaf voor veel mensen ook extra problematische situaties. Bijvoorbeeld door onhoudbare gezinssituaties door inwonende familieleden. Daardoor hebben we meer woonurgenties afgegeven. Voornamelijk de groei van het aantal mensen met een sociaal medische

2 In de cijfers van het Jaarverslag zijn ook de buitendienstonderzoeken met betrekking tot woningkwaliteit meegenomen.

urgentie zorgde ervoor dat zij woningen kregen toegewezen. En daarmee liepen de wachttijden op voor mensen die uit zorg uitstromen. Bovendien kunnen mensen met een sociaal medische urgentie tot 6 maanden zoeken. Daarmee hebben zij gemiddeld genomen altijd een wat langere zoektermijn.

Activiteit 11.1.1.3

We faciliteren de ondersteuning van bewoners in Amsterdam, zowel huurders als eigenaren en faciliteren de vertegenwoordiging van huurdersbelangen.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal klantcontacten bij !Woon.	44.108 (2014)	50.600	43.000	66.732

Vanaf maart 2020 pasten we de werkwijze van !WOON aan vanwege de coronamaatregelen. We hadden minder huisbezoeken, cursussen en spreekuren op locatie en meer contact per telefoon, mail en chat. Al met al ligt het aantal klantcontacten in 2020 fors boven wat is begroot en is er ook een aanzienlijke groei tegenover 2019.

Activiteit 11.1.1.4

We stimuleren passende woningbouw voor alle doelgroepen en maken deze mogelijk.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting[3] 2020	Jaarverslag 2020
1	Start bouw nieuwe woningen[4]	8.639 (2018)	7.125	7.500	5.932
2	Sociale woningen corporaties (inclusief jongeren en studentenhuisvesting).	1.801 (2018)	1.913	2.500	2.270
3	Middel dure huurwoningen.	1.152 (2018)	1.228	1.670	575
4	Zelfbouwwoningen.	m.i.v. 2019	214	350	222
5	Aantal jongeren en studentenwoningen.	3.690 (2018)	1.229	2.250	975
6	Aantal nieuw gebouwde woningen (BBVverplicht).	n.v.t.	n.n.b	n.n.b	n.v.t.

Toelichting 11.1.1.4.1

In 2020 zijn er 5.932 nieuwe woningen in aanbouw genomen. Dit is minder dan de afgelopen jaren, maar toch een enorme prestatie aangezien er door corona ook heel wat projecten vertraagd zijn. Voor het zevende jaar op rij is er gestart met de bouw van meer dan 5.000 woningen per jaar. De bouwgolf waarin we ons momenteel bevinden is dus zeker nog niet afgelopen.

Toelichting 11.1.1.4.2

In totaal zijn er 2.812 sociale huurwoningen gestart, waarvan het grootste deel door woningcorporaties (2.270). De corporaties, huurders en wij maakten in 2019 nieuwe samenwerkingsafspraken voor de periode 2020-2023. Onderdeel van deze afspraken is dat de woningcorporaties jaarlijks gemiddeld 2.500 nieuwe sociale huurwoningen bouwen, hiervan hebben zij er dit jaar 2270 opgeleverd. De afspraken met de corporaties gaan uit van een gemiddelde inzet over de jaren. De inzet richt zich er op om de komende jaren de kleine achterstand in te lopen en de afspraken te behalen

Toelichting 11.1.1.4.3

In 2020 zijn in totaal 575 middeldure huurwoningen in aanbouw genomen. Dit is minder dan in de afgelopen jaren is behaald en fors onder onze ambitie. In de eerste helft van 2020 werden slechts 78 woningen in aanbouw genomen; in de tweede helft van 2020 was er een voorzichtig herstel. De planvoorraad aan het begin van 2020 omvatte 2.037 woningen en dat vormde een smalle basis om tot een behoorlijke productie in 2020 te komen.

Met de bouw van 575 woningen was het slagingspercentage in 2020 met 28% bijzonder laag.

3 Het streefcijfer is een gemiddelde over de periode 2018-2025.
4 De begrote aantallen betreffen jaarlijkse gemiddelde doelstellingen in de periode 2018-2025.

Toelichting 11.1.1.4.4

Er zijn 222 zelfbouwwoningen van start gegaan in 2020, dit is voor alle vormen van zelfbouw (Individuele Zelfbouw, Samen in het Klein, CPO-bouwgroepen, Mede-opdrachtgeverschap (MO) en Wooncoöperaties) gezamenlijk. In mei 2020 stelde het college het eindrapport 'Aan de slag met wooncoöperaties' vast. We verwachten dat dit in de komende jaren gaat leiden tot grotere aantallen zelfbouw door de wooncoöperaties.

Toelichting 11.1.1.4.5

Om de productiedoelstelling voor jongeren en studentenhuisvesting te kunnen halen moeten jaarlijks gemiddeld 2.250 eenheden in aanbouw worden genomen. In 2019 en 2020 zijn samen 2.325 woningen voor jongeren en studenten in aanbouw genomen, waarvan 975 eenheden in 2020. Het is in 2020 niet gelukt de doelstelling te halen. Er was een tekort aan planaanbod en een groot deel van de planvoorraad van ongeveer 2.100 eenheden liep vertraging op in de planvorming.

Daarnaast is in het plan 'Jongeren- en studentenhuisvesting 2019-2022' ingezet op:

- Zelfstandige woningen.
- Woningen met gedeelde voorzieningen.
- Permanente en tijdelijke woningen.
- Gemengde complexen en aparte complexen per doelgroep.

De tijdelijke en onzelfstandige woningen tellen niet meer in de totale productie-aantallen, maar wel voor het programma.

(bedragen x € miljoen)

Doel 11.1.2 — *Baten 0,3 - Lasten 18,9*

Verbeteren van de leefbaarheid en de kwaliteit van de buurten.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	[5]Jaarverslag 2020
1	Waardering van de kwaliteit van woningen (specifiek hier de indicator "tevredenheid met de corporatiewoning").	6,8 (2005)	7,3	7,5	n.v.t.
2	Waardering van de leefomgeving.	7,1 (2005)	7,5	7,5	n.v.t.

Activiteit 11.1.2.1

We verbeteren samen met bewoners, corporaties en andere partners 32 buurten in Nieuw West, Zuidoost en Noord.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal ontwikkelbuurten waar we de kansen hebben verkend en/of een plan in uitvoering is.	1 (2018)	21	32	27

Van de 32 Ontwikkelbuurten leverden we voor 27 buurten verkenningen van kansen op of voeren we plannen uit. Momenteel zitten er nog 4 afgeronde Verkenningen van Kansen (allen stadsdeel Noord) in het bestuurlijke proces. Dit betreft de Ontwikkelbuurten: Waterlandpleinbuurt, De Kleine Wereld, Volewijck en IJplein-Vogelbuurt. Ten slotte wordt momenteel de laatste hand gelegd aan een plan voor Banne Zuid (Stadsdeel Noord). De ontwikkeling van de plannen voor de Ontwikkelbuurten van stadsdeel Noord duurden langer dan verwacht. In stadsdeel Noord wijken de gebiedsontwikkeling en Ontwikkelbuurten geografisch af. Terwijl in Nieuw-west en Zuidoost de plannen voor Ontwikkelbuurten ontwikkeld konden worden in samenhang met de gebiedsontwikkeling. De plannen voor de buurten in Noord zijn dus apart ontwikkeld, met ook een eigen participatieproces. Daarnaast verschillen de

5 Het WIA onderzoek vindt 2-jaarlijkse plaats en het eerst volgende onderzoek is in 2021.

buurten in Noord ook onderling erg van elkaar, voor wat betreft opgave en sociale samenhang. Dat kost extra ambtelijke capaciteit en tijd. Capaciteit die binnen stadsdeel Noord maar zeer beperkt beschikbaar is.

(bedragen x € miljoen)

Doel 11.1.3

***Baten** 65,8 - **Lasten** 33,3*

In Amsterdam wordt op een veilige en gezonde manier gebouwd.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage van het aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, waarbij overtredingen van het Bouwbesluit 2012 en/of afwijkingen van de omgevings-vergunning zijn geconstateerd in relatie tot constructieve en brandveiligheid.	n.t.b. (2019)	n.n.b.	n.n.b.	43%
2	Percentage van het aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, waarbij overtredingen van het Bouwbesluit 2012 en/of afwijkingen van de omgevings-vergunning zijn geconstateerd in relatie tot constructieve en brandveiligheid.	n.t.b. (2019)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
3	Aantal bouwgerelateerde handhavings-meldingen bij (ver)bouw bouwwerken.	700 (2018)	6.098*	1.738	3.075
4	Percentage van het aantal gecontroleerde sloopmeldingen waarbij een overtreding wordt geconstateerd, verdeeld naar asbestverwijdering en overige sloopwerkzaamheden.	n.t.b. (2019)	n.n.b.	n.n.b.	3.075

* Het definitieve cijfer is 3.196 meldingen. Het cijfer uit de Jaarrekening 2019 betrof een prognose, zoals aangegeven in de Jaarrekening 2019.

Definitieve cijfers over 2020 komen in het 'Jaarverslag en beleidsevaluatie Wabo 2020'.

Activiteit 11.1.3.1

We verstrekken omgevingsvergunningen en zien toe dat bedrijven en burgers voldoen aan actuele wet en regelgeving op het gebied van veiligheid, bouwveiligheid en infrastructuur.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal ingediende aanvragen omgevings-vergunning voor de activiteit bouw, verdeeld naar de categorieën A1A2 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat.	7.839 (2018)	4.405	4.359	5.511
2	Aantal ingediende aanvragen omgevings-vergunning voor de activiteit bouw, verdeeld naar de categorieën B1B8 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat.	7.839 (2018)	2.820*	3.220	1.232
3	Aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, verdeeld naar de categorieën A1A2 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat	NB	1.855*	2.119	2.221
4	Aantal bouwwerken waarop toezicht is gehouden, verdeeld naar de categorieën B1B8 uit de strategie Bouwtoezicht op Maat.	NB	1.996	1.776	863
5	Aantal ingediende sloopmeldingen (met asbest).	ca. 3.700 (2018)	3.901*	3.868	3.110
6	Aantal ingediende sloopmeldingen (zonder asbest).			1.116	1.502
7	Aantal gecontroleerde sloopmeldingen met asbest.	NB	2.006	4.018	605
8	Aantal gecontroleerde sloopmeldingen zonder asbest.	NB	3.188*	1.047	992

* Deze cijfers uit de Jaarrekening 2019 betroffen prognoses, zoals aangegeven in de Jaarrekening 2019. De definitieve cijfers zoals opgenomen in het Jaarverslag Wabo 2019 betreffen:
- 1571 aanvragen BOM-B (indicator 2);
- 4.749 controles BOM-A (indicator 3);
- 2.634 ingediende sloopmeldingen asbest (indicator 5)
- 1.003 gecontroleerde sloopmeldingen zonder asbest.

De coronacrisis had invloed op de uitvoering van de activiteiten. Vergunning-verlening, toezicht en handhaving gingen door, maar waar nodig op een andere manier. Om gezondheidsrisico's voor medewerkers en inwoners te voorkomen hielden we toezicht volgens een 'Alternatief toezichtsprotocol'. Definitieve cijfers over 2020 komen in het 'Jaarverslag en beleidsevaluatie Wabo 2020'.

Tijdens de lockdowns is het toezicht risicogericht afgeschaald. Daarnaast is uitvoering gegeven uit de capaciteitsbesparende maateregelen uit het VTH Uitvoeringsprogramma 2019-2020, waardoor het aantal toezichtsmomenten is afgenomen. De aantallen bouwaanvragen tijdens het Coronajaar 2020 zijn niet

significant gewijzigd. Het aantal aanvragen voor kleine bouwwerken (a1-a2) is wat toegenomen ten opzichte van 2019. Het aantal aanvragen voor grote bouwwerken (b1-b8) is licht afgenomen ten opzichte van 2019.

De volledige cijfers en de duiding daarvan over 2020 komen in het 'Jaarverslag en beleidsevaluatie Wabo 2020'. Ten aanzien van de cijfers wordt nog het volgende opgemerkt:

- Het nieuwe VTH systeem Powerbrowser is in 2020 gefaseerd ingevoerd. Voor toezicht en handhaving worden nog registratiemodules toegevoegd. Daarnaast wordt het systeem nog geoptimaliseerd. Cijfers zijn met name voor T&H handmatig bijgehouden dan wel op basis van ervaring ingeschat.

Ten aanzien van het toezicht op de sloopmeldingen is er expliciet gestuurd op het toezicht houden conform het handhavingsbeleid. Waardoor het aantal toezichtsmomenten risicogericht verminderd is.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst NZKG

De OD NZKG voert namens de stadsdelen de taken uit rond vergunning-verlening, toezicht en handhaving bij bodemactiviteiten.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	62,0	60,2	65,6	71,1	5,5
Lasten	141,1	170,4	155,8	159,1	3,3
Saldo	**-79,1**	**-110,1**	**-90,2**	**-88,0**	**2,2**

Het programmaonderdeel wonen en bouwen heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 7,3 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 5,5 miljoen en lagere lasten van € 1,8 miljoen.

Baten

De totale baten van € 71,1 miljoen zijn € 5,5 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 7,8 miljoen van de WABO-leges door een forse stijging van het aantal bouwaanvragen en enkele aanvragen voor grote bouwprojecten. Dit betreft niet alleen woningbouwprojecten. Ook zijn er nog binnengekomen legesinkomsten uit 2019. De baten zijn negatief beïnvloed door de stikstofregels en vertragingen door corona. En door nieuwe vergunningensystemen die vertraging in de afhandeling van vergunningsaanvragen gaven.
- Lagere baten van € 1,6 miljoen voor de saneringsprojecten Verkeerslawaai omdat we de uitvoering hebben doorgeschoven naar 2021. De vooruit ontvangen bijdrage van het Rijk schuift hierdoor ook door naar 2021.Tegenover deze lagere baten staan ook lagere lasten.
- Lagere baten van € 0,4 miljoen voor legesinkomsten voor Bed & Breakfast-vergunningen. Door de coronacrisis is het aantal aanvragen lager dan begroot. Hier staan ook lagere lasten tegenover.
- Overige afwijkingen van € 0,3 miljoen lagere baten lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 159,1 miljoen zijn € 3,3 miljoen hoger dan begroot.

- Hogere lasten van € 5,1 miljoen omdat begrote investeringen in 2020 in nieuwe vergunningensystemen voor toezicht en handhaving niet geactiveerd kunnen worden. De gemeente is geen eigenaar van de systemen en daarom komen de kosten ten lasten van de jaarrekening 2020.
- Hogere lasten van 2,7 miljoen voor de uitvoering van de bouwtaken (waaronder de afhandeling van de WABO-aanvragen) en het opdracht-geverschap. Vooral bij de vergunningverlening moesten we extra inhuren omdat we specifieke functies niet konden invullen. Daarnaast vroeg de invoering van een nieuwe werkwijze extra capaciteit. De extra inzet leidde tot hogere baten.
- Hogere lasten van € 2,1 miljoen voor het opdrachtgeverschap in de gebiedsontwikkeling in de stadsdelen. Verschillende projecten vroegen meer inzet dan begroot. Ook vertraagde besluitvorming en een toegewezen schadeclaim gaven hogere lasten.

- Hogere lasten van € 1,2 miljoen voor de ontwikkeling van applicaties voor informatievoorziening. Bijvoorbeeld datagestuurde ondersteuning voor handhaving van het woninggebruik en digitalisering van de processen voor urgentieverlening en woningtoewijzing.
- Hogere lasten van € 0,5 miljoen door:
  - noodzakelijk onderhoud van de woonwagenterreinen en de verhuurde woonwagens.
  - aanschaf van een huurwoonwagen.
  - voorbereiding van een nieuw woonwagenbeleid.
- Overige afwijkingen van € 0,6 miljoen lagere lasten lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen
- Lagere lasten van € 2,9 miljoen voor de huisvesting van bijzondere doelgroepen omdat deze projecten langzaam van de grond komen. Bijvoorbeeld voor statushouders. Dit komt omdat het vaak gaat om transformaties waar veel partijen bij zijn betrokken. Het project Transformatorweg ging voorlopig niet door, omdat de huidige businesscase onvoldoende mogelijkheden biedt. Deze lasten dekken we grotendeels uit de reserve Bouwstimulering.
- Lagere lasten van € 1,6 miljoen voor de saneringsprojecten Verkeerslawaai door vertragingen bij de uitvoering van enkele projecten. De aanbesteding hebben we doorgeschoven naar 2021. Deze projecten worden gefinancierd door bijdragen van het Rijk.
- Lagere lasten van € 1,1 miljoen voor de stimulering van woningbouw voor doelgroepen en transformaties. Er is minder beroep gedaan op het stimuleringsbudget voor transformatieprojecten. Ook gingen vastgoedbeurzen en zelfbouwbijeenkomsten niet door. Of zijn ze digitaal georganiseerd door de corona-maatregelen.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor de projecten uit het Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam (DORA). Deze projecten zijn klaar. De projecten rekenen we af met de reserve Stedelijk mobiliteitsfonds (SMF).
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor de subsidie bewonersondersteuning. Door lagere lasten in 2019 hebben we bij de eindbeoordeling het subsidiebedrag voor 2019 lager vastgesteld.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor de vergunningverlening voor Bed & Breakfasts omdat we door de coronacrisis minder aanvragen hoefden te behandelen. Hier staan ook lagere baten tegenover.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor bijdragen aan projecten van woningcorporaties die gefinancierd worden uit het corporatiebudget.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen omdat we de uitvoering van de herinrichting van het Gaasperplaspark hebben doorgeschoven naar 2021. Dit project financieren we vanuit het SMF..

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	17,7	31,5	8,0	4,6	-3,3
Toevoegingen reserves	0,8	0,0	0,4	0,2	-0,2
Mutatie reserves	**16,9**	**31,5**	**7,6**	**4,4**	**-3,2**

Onttrekkingen

De totale onttrekking van € 4,6 miljoen is € 3,3 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere onttrekking van € 2,5 miljoen uit de reserve bouwstimulering omdat enkele projecten voor huisvesting van bijzondere doelgroepen niet in 2020 zijn behaald.
- Lagere onttrekking van € 0,6 miljoen uit de reserve corporatiebudget vanwege lagere lasten voor het projectbureau Zon en lagere lasten voor bijdragen aan de corporaties.
- Lagere onttrekking van € 0,1 miljoen uit de reserve Wonen boven winkels. Dit omdat er minder subsidies nodig waren voor het rendabel omzetten van ruimtes boven winkels in woningen.
- Lagere onttrekking van € 0,1 miljoen uit de reserve verevening onroerend goed.

Toevoegingen

De totale toevoeging van € 0,2 miljoen is € 0,2 miljoen lager dan begroot door een lagere toevoeging van € 0,2 miljoen aan het corporatiebudget. De begrote toevoeging van € 0,4 miljoen baseerden we ten onrechte op nominale ontwikkeling en is vervallen. De gerealiseerde toevoeging bestaat uit lager vastgestelde subsidies die we in eerdere jaren al hadden onttrokken.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Corporatiebudget	€ 18.778	€ 1.281
2. !WOON	€ 5.618	€ 5.618
3. Wonen boven winkels	€ 301	€ 259

1. De woningcorporaties: de woningcorporaties kunnen voor onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden een subsidie aanvragen. Het verschil tussen begroting en realisatie hebben we bij de financiële toelichting opgenomen. De corporaties hebben in 2020 voor een bedrag van ongeveer € 12 miljoen aangevraagd en toegekend gekregen. Deze subsidies verantwoorden we in het jaar dat de gesubsidieerde projecten gereed worden gemeld en de subsidies worden vastgesteld.

2. !WOON is de organisatie voor alle woonvragen van Amsterdammers, zowel voor huurders als eigenaar-bewoners.

3. Met de subsidieregeling Wonen boven winkels moedigen we eigenaren aan om woningen boven winkels en bedrijven te maken.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door de forse opgave voor sociale woningbouw bestaat de kans dat corporaties niet voldoende (financiële) slagkracht hebben om aan de opgave van 2.500 sociale huurwoningen per jaar te voldoen.	Lobby bij het rijk over verbetering van de investeringscapaciteit van corporaties
2. Als de corona crisis langer aanhoudt, kan dit toch effecten op de economie en daarmee de bouwproductie hebben.	Actief monitoren en de ontwikkelingen tijdig signaleren en zo nodig escaleren.
3. Er bestaat de kans dat de capaciteit bij de afdelingen Vergunningen onvoldoende is waardoor er onvoldoende doorloop is van vergunningaanvragen. Dat kan gebeuren door de toename van het aantal (grote) bouwprojecten in combinatie met de krappe arbeidsmarkt voor medewerkers Vergunningen, toezicht en handhaving.	De stadsdelen gaan intensiever samenwerken. Daarnaast is er voor de gezamenlijke stadsdelen een specifieke traineepool van 10 medewerkers vergunning, toezicht, handhaving. De 2e traineepool is inmiddels gestart. Het capaciteitsprobleem wordt daarmee geleidelijk opgelost in combinatie met inhuur en actieve sturing op inzet en doorlooptijden. En tot slot zijn er afspraken gemaakt met een extern bureau voor de uitbestede afhandeling van vergunningsaanvragen (bij "piekmomenten").

Vervallen risico's	Maatregelen
1. Door corona is onzekerheid toegenomen. De resultaten van de grondexploitaties zijn sterk afhankelijk van marktontwikkelingen. In deze onzekere tijd vormt dit een extra risico	De marktontwikkelingen worden periodiek gemonitord, zowel de voortgang in de tenders als de bouwproductie. Beheersmaatregelen liggen verder buiten de invloedssfeer van de gemeente.
2. De regels voor nieuwbouw zoals de 40/40/20, het beleid voor middeldure huurwoningen en een verhuurverbod/woonplicht kan de animo om die woningen te bouwen verminderen.	Dit beleid van 40/40/20 is verankerd in de verschillende gebieden en projecten, geen vermindering van het animo.
3. Door de aantrekkende economie wordt het transformeren van commercieel vastgoed naar wonen minder aantrekkelijk	In de transformatiegebieden is de inzet om deze opgave op stoom te houden. De effecten van de coronacrisis zijn tot op heden niet duidelijk, de voortgang wordt bewaakt en gemonitord.

Beleidskaders

- Samenwerkingsafspraken met de corporaties en huurderskoepels. Deze gaan onder andere over de duurzaamheid, betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen voor alle doelgroepen. Ook staan er afspraken in over nieuw te bouwen sociale woningen en grondprijzen.
- Woonagenda 2025 en spelregels voor woningbouwprogrammering. De Woonagenda heeft als uitgangspunten voldoende, betaalbare en goede woningen in 2025. Voor het uitgangspunt voldoende is de ambitie om de woningvoorraad en -behoefte in 2025 beter op elkaar te laten aansluiten. Betaalbare woningen richt zich op de herziening van de woonruimteverdeling, het gerichter verhuren van middeldure huurwoningen aan middeninkomens en passend wonen in de huursector. Het uitgangspunt goede woningen richt zich onder andere op onderzoek naar de mogelijkheden voor een Registratiesysteem Woningkwaliteit, afspraken tussen corporaties en huurders over aanvullende duurzaamheidseisen voor nieuwbouw en aanvullende duurzaamheidsprestaties voor bestaande woningen. Ook is er beleid voor het verhuurverbod/zelfwoonplicht van kracht geworden.
- In het woningbouwplan 2018-2025 is de ambitie opgenomen voor de nieuwbouw de komende jaren. De ambitie is om gemiddeld 7.500 woningen per jaar en gemiddeld 2.500 sociale huurwoningen door corporaties en 1.670 middeldure huurwoningen toe te voegen. Dat doen we door nieuwe woningen toe te voegen, maar ook door transformatie van bestaande (mono-functionele) gebieden.
- Actieplan Meer middeldure huurwoningen: in dit actieplan zijn de voorwaarden uitgewerkt voor nieuwe middeldure huurwoningen met een uitpondtermijn van 25 jaar en voor woningen met een eeuwigdurende middeldure huur. De woningen mogen niet kleiner zijn dan 40 m² en 25% van het aantal te bouwen woningen moet geschikt zijn voor gezinnen en 70 m² of groter zijn.
- Stedelijk kader transformaties: ook in particuliere transformatieprojecten (waarbij transformatie zowel verbouw als sloop/nieuwbouw kan zijn) geldt de 40-40-20 als uitgangspunt. In het Stedelijk kader staat in welke situaties van de 40-40-20 kan worden afgeweken. Verder staat er hoe privaatrecht en/of publiekrecht ingezet kan worden om ook in particuliere plannen (ook plannen zonder erfpacht) sociale huurwoningen en middeldure huurwoningen te realiseren.
- MRA Actieagenda 2016-2020: hierin staan acties waarop de bestuurlijke aandacht en energie zich gaat richten op zeven ontwikkelrichtingen:
  1. ruimte geven aan wonen en werken.
  2. slimmer en innovatiever werken.
  3. de leefkwaliteit verbeteren.
  4. versnellen van de transitie naar een schone economie
  5. beter verbinden.
  6. de metropoolregio klimaatbestendig maken
  7. de metropoolregio wendbaarder maken.
- Woningwet (2015), geeft richtlijnen voor volkshuisvesting partijen over wie wat mag doen en wie waar over gaat.
- De Huisvestingswet (2014), biedt instrumentarium om in te grijpen in de woonruimteverdeling en de samenstelling van de woonruimtevoorraad. Zo kunnen we de onevenwichtige en onrechtvaardige effecten bestrijden die het gevolg zijn van de schaarste aan betaalbare woonruimte.
- Huisvestingsverordening Amsterdam 2020, beschrijft instrumentarium en de toepassing hiervan, in relatie tot woonruimteverdeling en woningvoorraad.
- Leegstandswet (2015), wet ter bestrijding van leegstand van woningen en gebouwen.
- Stedelijk Handhavingsprogramma richt zich op het tegengaan van woonfraude.
- Handhavingsbeleid Wabo 2e helft 2017-2018 (geprolongeerd voor 2020) en het Vergunningenbeleid Wabo 2020.

3.11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging

Openbare ruimte ontwikkelen, beheren, onderhouden en schoonhouden.

Belangrijke ontwikkelingen

Invloed Corona voelbaar

De anderhalvemetersamenleving had in 2020 grote invloed op de openbare ruimte. Vanuit de 'Menukaart Tijdelijke Maatregelen Openbare Ruimte' hebben we sinds maart hard gewerkt om drukte te verminderen en de inrichting van de openbare ruimte aan te passen. Bijvoorbeeld door (matrix) borden te plaatsen, markeringen aan te brengen en straatmeubilair te verplaatsen. Ook hebben we ruimte gemaakt op straat voor nieuwe functies. In stadsdeel Noord hebben bewoners bijvoorbeeld 'vakantiestraten' georganiseerd. Daarbij werd de straat afgesloten voor verkeer zodat er ruimte kwam om te spelen en te ontspannen vlak bij huis. Ook voor ondernemers is ruimte gemaakt. In heel Amsterdam zijn tijdelijk de terrassen vergroot en zijn markten anders ingericht. Op verschillende plekken in de stad konden sportscholen activiteiten organiseren in de openbare ruimte toen dat binnen niet mogelijk was.

Achterstanden wegwerken, met oog voor duurzaamheid en klimaatbestendig

In 2020 is de uitvoeringsorganisatie voor het groot onderhoud en vervangingsprojecten op orde gebracht. Hierdoor hebben we de capaciteit om de achterstanden, let wel: het betreft een grote opgave, de komende jaren te kunnen blijven wegwerken en de stad blijvend goed te onderhouden.
Tijdens de coronacrisis werd verblijf in de buitenlucht voor veel Amsterdammers een welkome afwisseling van thuiswerken en de lockdown. Naast deze activiteiten was er duidelijk minder verkeer, minder toerisme, minder hinder. Het (achterstallig) onderhoud aan winkelstraten, de Dappermarkt, speelplekken en evenemententerreinen konden we versneld en vervroegd aanpakken. We hebben bijvoorbeeld het Vondelpark meteen aangepakt, met:

- Onderhoud aan de slurf (entree) en voetpaden.
- Terugbrengen van wateroverlast.
- Vernieuwen van plantvakken.
- Planten van bomen.

Schoonhouden van de straat, stoepen en parken

Ondanks corona ging het schoonmaken en schoonhouden van de stad door. Het beheer van de openbare ruimte bleef op peil. In de warmere perioden zagen we een duidelijke verschuiving en vervuiling van parken en andere recreatieplekken. Het dagelijks beheer stond voor een nieuwe veranderende opgave die veel flexibiliteit vroeg van de collega's die dagelijks op straat werken. Corona en het vele thuisblijven zorgde in 2020 voor een explosief gestegen aanbod van huishoudelijk afval. En van hiermee samenhangende overlast aan zwerfafval. In 2020 gaven we ook € 0,2 miljoen uit aan extra seizoensgebonden toiletten in de parken.
In het najaar begonnen we met een Amsterdams afvaloffensief. Per stadsdeel pakken we de 150 plekken met het meeste afvaloverlast aan.
Het leven van veel dieren speelt zich ook af in de openbare ruimte. Vervuiling, de toename van afval en meer groen en biodiversiteit in de stad is aantrekkelijk voor de dieren. Maar het kan ook overlast geven. Het programma voor beheersing van overlastgevende dieren ging verder door. De samenwerking tussen verschillende onderdelen is heel belangrijk, waaronder:

- Dierenwelzijn.
- Gezondheid.
- Groenvoorziening.
- Reiniging.
- Afval.
- Communicatie.

Beleidskader buitenreclame

Met bijwerken van het beleidskader Buitenreclame (2020) hebben we het buitenreclamebeleid herzien. Hiermee gaven we vorm aan het streven naar evenwicht tussen groei en leefbaarheid om de stad. En aan het aantrekkelijk houden voor alle gebruikers en voor bewoners in het bijzonder. Het aantal reclame-uitingen in de openbare ruimte is teruggedrongen, waaronder reclame op steigerdoeken. Bewegende reclames weren we met het nieuwe beleid zo veel mogelijk uit de stad.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 11.2.1 ***Baten** 30,8 - **Lasten** 145,6*

De openbare ruimte is schoon en heel.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het onderhoud van de straten en stoepen in uw buurt wordt door de bewoners beoordeeld op 7,0.	6,6 (2015)	6,7	7,0	geen meting*
2	Het schoonhouden van de straten en stoepen wordt door de bewoners beoordeeld op een 7,0.	6,6 (2015)	6,5	7,0	geen meting*
3	Het schoonhouden van het groen wordt door de bewoners beoordeeld op een 7,0.	6,4 (2015)	6,7	7,0	geen meting*

* De WIA (Wonen in Amsterdam) data worden eenmaal in de 2 jaar gemeten. Volgende meting in 2021.

Grote evenementen in de openbare ruimte waren er dit jaar niet. Ook door de invloed van corona zagen we in de warmere perioden meer gebruik en daardoor vervuiling van parken en andere recreatieplekken. Werken waar en wanneer het ertoe doet en dynamisch inspringen in 'het ritme van de stad' pasten we dit jaar duidelijk in de praktijk toe.

Voor de Binnenstad en op de drie focusgebieden binnen Centrum, Zuidoost en Nieuw-West was extra capaciteit beschikbaar. Bijvoorbeeld met extra schoon inzet en buurtconciërges. Niet zo zeer de drukte op straat, maar meer het toegenomen huisvuil was dit jaar een veroorzaker van meer zwerfafval. Afgelopen jaar steeg de hoeveelheid ingezameld huishoudelijk afval met bijna 8%. Het grofvuil steeg zelfs met meer dan 20%. Door corona waren we meer thuis, waardoor de afvalberg groter werd. We hebben alles op alles gezet om het explosief gestegen aanbod van huishoudelijk afval elke dag weer in te zamelen en zwerfafval op te ruimen.

Het succes van een schone stad hangt sterk af van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en bezoekers. Communicatie is een belangrijk middel om dit aan te moedigen. Campagnes helpen dat mensen zelf verantwoordelijkheid nemen voor een schone en prettige openbare ruimte. Het vuurwerkverbod heeft ook geholpen. Er was tijdens de jaarwisseling minder vervuiling op straat. Na de jaarwisseling was de stad weer snel op orde.

Het was een ongewoon jaar met veel veranderingen en grote onzekerheid. De werkzaamheden gingen door, zoals het schoonmaken en het onderhouden. Dit vroeg veel flexibiliteit van de organisatie. Het beheer van de openbare ruimte daalde iets, maar bleef op peil.

Activiteit 11.2.1.1

We voeren het dagelijks beheer uit en houden de openbare ruimte schoon (daar waar het er toe doet).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage niveau B van alle gebieden.	86% (2019)	Schoon 86%	Schoon 80%	Schoon 84%, Verhardingen 79%, Groen PM[1]

Activiteit 11.2.1.2

We pakken achterstallig onderhoud aan en voeren structureel en tijdig vervangingsonderhoud uit.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Achterstallig onderhoud t.a.v. assets groen en verhardingen. Streefwaardes uitgedrukt in € aan achterstallig onderhoud.	€ 60 miljoen (2018)	€ 27,5 miljoen	€ 15 miljoen	€ 19,5 miljoen[2]

1 De meetmethode voor deze indicator is nog in ontwikkeling.
2 De peilwaarde €60 mln. geeft de omvang van het achterstallig onderhoud weer in 2016. De waarde bij het jaarverslag 2019 geeft de omvang van het achterstallig onderhoud in 2019 weer. Voor 2020 (begroting) was een bedrag van € 12,5 mln. voorzien waarvoor achterstalligheid zou worden weggewerkt (Groen ter hoogte van €5 mln. en Verhardingen ter hoogte van € 7,5 mln.) In 2020 is vertraging opgetreden in de herplant voor bomen (zie raadsbrief d.d. 20 maart 2020). Voor Verhardingen is €8 mln. gerealiseerd aan inlopen achterstallig onderhoud. Hiermee komt de resterende waarde van het achterstallig onderhoud voor het jaarverslag van 2020 op €19,5 mln.

Activiteit 11.2.1.3

We stimuleren en faciliteren initiatieven en medebeheer in de openbare ruimte.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal nieuwe maatschappelijke initiatieven om bij te dragen aan de openbare ruimte.	574 (2019)	674	700	826

Ook in 2020 zijn veel kleine projecten uitgevoerd, vaak op verzoek van bewoners. Ook ondersteunen we bewoners bij het verwerkelijken van eigen initiatieven in de openbare ruimte. Die verschillen van het verstrekken van afvalgrijpers en afvalringen, aanleg van geveltuinen, tot het opknappen van speeltuinen. In 2020 werden er ruim 800 van deze bewonersinitiatieven uitgevoerd.

(bedragen x € miljoen)

Doel 11.2.2

***Baten** 0,0 - **Lasten** 0,9*

De openbare ruimte is overal functioneel en duurzaam ingericht.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Tevredenheid van bewoners met de inrichting van de woonomgeving.	7,0 (2017)	7,0	7,0	geen meting[3]

Activiteit 11.2.2.1

De openbare ruimte wordt toegankelijk, klimaatbestendig en eenduidig aangelegd, conform de Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage van de onderhoudsprojecten waarin expliciet een maatregel is uitgevoerd op het gebied van duurzaamheid en Rainproof.	10% (2019)	10%	11%	11%
2	Percentage van de verhardingen dat is aangelegd conform de Amsterdamse standaard.	69% (2017)	71%	69%	68%[4]

Het ontwerpen van de openbare ruimte op basis van de 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' passen we breed toe. Bij de inrichting van straten en pleinen kiezen we voor een overzichtelijke inrichting met duurzame materialen die lang mee gaan en die uit eenvoudige details bestaan.
Bij beheer en onderhoud hebben we ook aandacht voor klimaatbestendigheid en duurzaamheid. In zo'n 11% van de beheerprojecten voerden we hierbij uitdrukkelijk een maatregel uit. Dit naast de standaard duurzaamheidseisen in onze contracten zoals emissieloos werken en hergebruik van materiaal. Het gaat onder meer om experimenten met waterdoorlatende verharding, waterbergende kratjes onder de weg en biobased markeringen.

Verbonden partijen

Er worden geen verbonden partijen ingeschakeld voor dit programmaonderdeel.

3 De WIA (Wonen in Amsterdam) data worden eenmaal in de 2 jaar gemeten. Volgende meting in 2021.
4 Ten opzichte van eerdere meetmomenten is het percentage van de verhardingen in de stad dat conform de standaard voor het Amsterdamse straatbeeld is aangelegd gedaald, afgaande op de uitkomsten van de jaarlijkse doorrekening die aan deze indicator ten grondslag ligt. De reden voor deze daling is een aantal administratieve aanpassingen die hebben plaatsgevonden in de dataset waarmee gerekend wordt. Daardoor zijn de uitkomsten helaas moeilijk vergelijkbaar met eerdere jaren. Er is geen reden om aan te nemen dat op straat de hoeveelheid afwijkingen van het beleid daadwerkelijk is toegenomen, de daling lijkt dus vooral op papier te bestaan. Bij alle herinrichtingen en vervangingsprojecten passen we de Amsterdamse standaard strikt toe. We verminderen het aantal uitzonderingen steeds verder om het straatbeeld samenhangend, betaalbaar en beheersbaar te houden. Het resultaat daarvan wordt ieder jaar beter zichtbaar in de stad.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	24,4	21,7	26,7	30,9	4,2
Lasten	134,9	133,9	150,0	146,5	-3,5
Saldo	**-110,5**	**-112,2**	**-123,3**	**-115,6**	**7,7**

Het programmaonderdeel Onderhoud openbare ruimte en reiniging heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 7,7 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 4,2 miljoen en lagere lasten van € 3,5 miljoen.

Baten:
De totale baten van € 30,9 miljoen zijn € 4,2 miljoen hoger dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 2,2 miljoen die zijn ontvangen van externe partijen voor verkeersvoorzieningen, herstel van opbrekingen in de openbare ruimte (HOOR). Er zijn meer werkzaamheden uitgevoerd omdat het door de virusuitbraak minder druk was op straat. Dit gaf meer opdrachten voor verkeersvoorzieningen en herstelwerkzaamheden. Tegenover deze baten zijn er ook hogere uitgaven gedaan (zie Lasten).
- Hogere baten van € 2,0 miljoen door het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte waarbij materiaal wordt geleverd en doorberekend aan derden. Tegenover dit bedrag zijn er ook hogere uitgaven gedaan (zie Lasten).

Lasten:
De totale lasten van € 146,5 miljoen zijn € 3,5 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 3,3 miljoen doordat vanwege de coronacrisis een aantal werkzaamheden minder uitgevoerd zijn in 2020. Het gaat bijvoorbeeld om Anti Plak en Klad-werkzaamheden en de zwerfvuil bestrijding door Pantar. En minder inzet door de afgelaste evenementen. Ook de werkelijke uitgaven door de coronacrisis waren lager dan begroot. Bijvoorbeeld het afzetten van speelplaatsen, stadsparken en sportvelden en bebording van de openbare ruimte.
- Lagere lasten van € 2,1 miljoen door vacatureruimte in 2020. Deze vacatures zijn vanaf de tweede helft 2020 ingevuld door onder andere uitzendkrachten in dienst te nemen. En omdat de arbeidsmarkt gunstiger was voor moeilijk in te vullen functies.
- Lagere lasten van € 1,7 miljoen aan gladheidsbestrijding door een zachtere winter dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.
- Lagere lasten van € 1,4 miljoen doordat verschillende aanbestedingstrajecten laat in 2020 zijn afgerond. Bijvoorbeeld het raamcontract dagelijks onderhoud en het raamcontract baggeren. Ook schoven we correctief onderhoud voor een deel door naar 2021 vanwege vertraagde inspecties. Voor deze werkzaamheden onttrekken we € 1,4 miljoen minder uit de reserve Achterstallig Onderhoud.
- Lagere lasten van € 0,6 miljoen op kunst in de openbare ruimte door nieuwe onderhoudscontracten in 2020. Het onderhoud heeft door nieuwe contractonderhandelingen vertraging opgelopen. Het saldo voegen we toe aan de reserve Stadsbehoud.
- Hogere lasten van € 2,8 miljoen door het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte waarbij materiaal wordt geleverd. Afgelopen jaar hebben we meer materialen ingekocht om te kunnen leveren voor de uitvoering van werken in de openbare ruimte. Een groot deel van deze lasten is doorbrekend aan derden (zie baten).
- Hogere lasten van € 2,1 miljoen door meer herstel van opbrekingen in de openbare ruimte (HOOR) voor het aanleggen van kabels en leidingen door derden. De werkzaamheden worden in opdracht uitgevoerd en doorberekend (zie baten).
- Overige afwijkingen van € 0,7 miljoen hoger lasten lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen. De reserves Stadsbehoud en Achterstalligonderhoud zijn gekoppeld aan programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door storingen bij op afstand bedienbare bruggen kan het dat bij teveel storingen tegelijk we het niet kunnen opvangen met het huidige aantal monteurs. Daardoor ontstaat er overbelasting en hoge werkdruk voor de medewerkers. Ook is de veiligheid van de werknemers bij stremmingen in het geding door onbegrip en bejegeningen van weggebruikers.	We leiden zelf mensen op, organiseren kennismakingsdagen, geven publiciteit aan technische functies bij Civiele Constructies
2. Werving van voldoende goed gekwalificeerd Personeel. Door krapte op de arbeidsmarkt zijn goede betaalbare technische medewerkers moeilijk te verkrijgen.	We leiden meer mensen op. Vinden van voldoende gekwalificeerd personeel blijft echter een uitdaging.

Beleidskaders

- In de Visie Openbare Ruimte 2025 (2017) staan ambities en principes om meer regie te voeren op ontwikkeling, inrichting, beheer en daarmee op het gebruik van de openbare ruimte voor de hele stad.
- In het Beleidskader "1Amsterdam Heel & Schoon" (2017) staan de principes voor onderhoud, reiniging en assetmanagement.
- In het 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' (2018) staan de principes voor een goede fysieke inrichting van de openbare ruimte. We werken in heel Amsterdam volgens deze standaard voor een functionele, duurzame, toegankelijke en mooie openbare ruimte.
- In de Agenda Amsterdam Autoluw (2019) staan ambities en principes voor een prettige, leefbare openbare ruimte. Vanuit deze agenda werken we aan meer ruimte voor groen, spelen en voorzieningen, en ook meer ruimte voor fiets en voetgangers.
- Het beleidskader Buitenreclame bevat principes voor een prettige openbare ruimte zonder een overdaad aan reclame.
- Strategie klimaatadaptatie bevat ambities en principes ter voorbereiding op het veranderende klimaat in 2050.

3.11.3 Groen en dierenwelzijn

Amsterdam, een aantrekkelijke en gezonde stad, is een groene stad met groene plekken in alle buurten en met goed onderhouden parken en bos, voor mens en dier, voor nu en in de toekomst.

Belangrijke ontwikkelingen

Corona, gebruik en achterstalligheid

Het groen in Amsterdam wordt intensief gebruikt om te sporten, te spelen, te ontspannen en van de natuur te genieten. Het jaar 2020 stond in het teken van corona. Aan de ene kant gebruikten individuele recreanten beduidend meer n parken, plantsoenen en het Amsterdamse Bos door. Maar aan de andere kant was er minder bezoek door het wegvallen van vrijwel alle grootschalige culturele evenementen. Ook het vele warme en zonnige weer gaf een intensief gebruik van het groen. We moeten er vanwege de klimaatverandering rekening mee houden dat dit ook in de toekomst vaker zo zal zijn. Intensief gebruik legt een hogere druk op het groen. Ook in 2020 was het wegwerken van achterstallig onderhoud een belangrijke taak in het groen.

Groenvisie en handboek

In december 2020 werd de Groenvisie vastgesteld. Deze bevat principes voor:

- Ontwikkeling van nieuw groen.
- (mede)beheer.
- Herinrichting van bestaande openbare ruimte.

Dit geldt voor alle schaalniveaus in de stad, van klein buurtgroen tot de grote groengebieden rondom de stad. De Groenvisie richt zich op verschillende opgaven in de stad, van biodiversiteit tot klimaataanpassing, inclusiviteit en gezondheid. En het geldt voor zowel ons als voor initiatieven van Amsterdammers. Het Handboek Groen is onderdeel van de 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' en is ook in 2020 vastgesteld. Hierin staan uitgangspunten voor goed, gezond en duurzaam groen, inclusief de Hoofdbomenstructuur. We passen deze standaard toe bij alle inrichtingswerkzaamheden.

Verbeteren kwaliteit van 18 Amsterdamse stadsparken

De geplande verandering, verdichting en groei van de stad zorgen voor extra investeringen, ook in bovenwijks groen. Het Strategisch Huisvestingplan (SHP) - Bovenwijks Groen is ook eind 2020 vastgesteld. Hierin hebben we deze investeringsopgave uitgewerkt. En we geven ook de systematiek aan voor het tweejaarlijks bijwerken en inventariseren van de investeringsopgave voor bovenwijks groen. Dit betekent het startschot voor het vergroten en verbeteren van de kwaliteit van het groen in de stad.

Amsterdamse Bos

Aan de zuidoever van het Nieuwe Meer is afgelopen jaar het project De Waterentree opgeleverd. Hierin zijn naast ruimte voor natuurontwikkeling ook verblijfsplekken met behulp van kunstzinnig meubilair gemaakt om de natuur te beleven. De opgave voor het Amsterdamse Bos is enorm. De inspectie van 90 bruggen is afgerond. Dit jaar voerden we aan 10 bruggen groot onderhoud uit. En we besteedden een bestek aan voor groot onderhoud aan 7 bruggen, waarvan het werk in januari 2021 is gestart. Dit project had in 2020 ook al afgerond moeten zijn. Maar door vertraging in de aanbesteding van het onderhoud van de bruggen hebben we een deel van het werk doorgeschoven naar 2021. Daarbij hebben we op ongeveer. 14.000 m^2 verharding groot onderhoud uitgevoerd.

De groenkwaliteit nam toe. Zo hebben we de Zonneweide geheel gerenoveerd met drainage en hebben we bloembollen aangeplant. Ook elders in het bos hebben we bloembollen aangeplant, deze helpen bij de biologische bestrijding van de eikenprocessierups. Het gaat goed met de biodiversiteit in het Bos. De colleges van Amsterdam én Amstelveen gaven het Bosplan Amsterdamse Bos 2020-2023 vrij voor inspraak. In het Amsterdamse Bos moet de komende 10 jaar meer aandacht komen voor:

- Bescherming van de natuur.
- Bereikbaarheid voor fiets en openbaar vervoer.
- Natuureducatie.
- Sport.

Daardoor blijft het Bos in de eerste plaats een natuurgebied waarvan bezoekers kunnen genieten. Het Amsterdamse Bos is eigendom van Amsterdam, maar ligt vooral op grondgebied van Amstelveen. Daarom versterken we de samenwerking verder.

Zieke bomen, eikenprocessierups en Japanse duizendknoop

Bij zieke bomen grijpen we waar nodig in met snoei- of kapwerkzaamheden. We vervangen de bomen die we vanwege ziekte of veiligheid moeten weghalen. Onder meer door een zachte winter en droog en zacht voorjaar verwijderden we onder andere veel bomen door de iepziekte. In 2020 rooiden we ongeveer 700 iepen. Hiernaast hebben we meer dan 100 kastanjes met kastanjebloedingsziekte geveld en ruim 300 bomen met essentakken sterfte gekapt. Niet alle soorten essen worden aangetast en soms herstellen de oudere bomen zich. Onderzoek naar resistentere soorten moet op termijn verlichting bieden. In 2020 troffen we ook enkele esdoorns met roetschorsziekte aan. In november begonnen we met opnieuw planten van bomen.
In duizenden eiken zijn 1 of meerdere nesten aangetroffen van de eikenprocessierups. Ondanks deze aanwezigheid was de plaagdruk van de eikenprocessierups in 2020 beheersbaar. Dit onder meer omdat we eind 2019 ongeveer 3.000 nestkasten ophingen voor natuurlijke predatoren van de eikenprocessierups. Dit deden we in gebieden waar de plaagdruk hoog is en de omgeving geschikt is voor natuurlijke predatoren.
De Japanse duizendknoop is een woekerplant die ook in Amsterdam voorkomt. Hij veroorzaakt schade aan ondergrondse kabels, rioolbuizen, funderingen en kademuren. Inmiddels is de Japanse duizendknoop op bijna 1000 locaties aangetroffen. Op zeker 50 onveilige of overlastgevende plekken in de openbare ruimte zijn beheersmaatregelen uitgevoerd. Als we moeten saneren, volgt daarna nog 1 jaar lang nazorg. In het geval van bestrijden voeren we ongeveer 5 jaar lang periodiek bestrijdingsmaatregelen uit, waarna de duizendknoop uitgeroeid is. Hiernaast heeft de Werkbrigade de bestrijding op zich genomen van ongeveer 80 jonge groeiplaatsen.
In 2020 begonnen we met proeven naar geschikte en milieuvriendelijke bestrijdingstechnieken zoals thermische bodemverhitting en de inzet van bladvlooien.

Kwetsbaarheid parken

De grote evenementen bleven dit jaar door corona uit. Op het festivalterrein van het Amsterdamse Bos is de elektravoorziening gereedgekomen. Daardoor zijn er geen dieselaggregaten meer nodig. Ook op andere evenementenlocaties hebben we het aanleggen van vaste stroomvoorzieningen voor de richtlijn Duurzame Evenementen afgerond.
In maart 2020 hebben we de resultaten van de bodem- en groenonderzoeken in 22 parken naar kwetsbaarheid bij evenementen gedeeld met de raad. Een aantal terreinen bleken overbelast; een deel van het Sloterpark en het terrein in het Rembrandtpark zijn deze zomer hersteld. Voor alle 22 parken zijn inmiddels beschermingsmaatregelen beschikbaar. Die moeten vooraf en tijdens een evenement gehanteerd worden.

Voedselstrategie

Via 6 actielijnen uit de voedselstrategie van juli 2020 werken we aan een sociaal inclusief, gezond, duurzaam en betaalbaar nieuw voedselsysteem. Wij moedigen dat actief aan en werken concreet samen in projecten. Waar mogelijk en nodig kunnen we reguleren. De inzet richt zich vooral op tegengaan van verspilling en het aanmoedigen van gezonde, diervriendelijke, lokale en regionale voedselproducten. Op 30 oktober 2020 ondertekenden wij de Intentieverklaring Regionale Alliantie korte ketens. Het doel is om netwerken op te bouwen die leiden tot meer lokaal en regionaal geproduceerd voedsel op het bord van de Amsterdammer. Doel is van ongeveer 2-3% in 2020 tot 20% in 2030.

Functioneel groen, ecologisch beheer en biodiversiteit

In 2020 begon het meten van het ecologisch groen, door onder andere te kijken naar de soortenrijkdom. Met meer inzicht kan het ecologisch beheer van het groen in de stad verbeteren. Zo begonenn we met een nieuwe contractvorm voor ecologisch beheer. Werkzaamheden in groen worden zo duurzaam mogelijk uitgevoerd, waaronder:

- Een minimale CO-uitstoot.
- De inzet van elektrisch materieel.
- Steeds meer gifvrij gekweekte beplanting.

Samen met 11 andere gemeenten en de Universiteit in Wageningen zijn we een onderzoeksproject gestart. Dat werkt aan een betere invoering van functioneel groen in plaats van zogeheten decorgroen in projecten voor stadsvernieuwing en stadsuitbreiding. Opgedane kennis passen we onder andere toe binnen projecten in gebiedsontwikkelingen rondom Schinkelkwartier en Hamerkwartier. Ruim 25 jaar data is beschikbaar over beschermde flora en

fauna in Amsterdam. Dit is uitgebreid met informatie over vleermuizen en broedvogels in parken en bos en een bijgewerkte informatie over wilde bijen, gierzwaluwen, huismussen.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 11.3.1 ***Baten** 3,8 - **Lasten** 75,4*

Amsterdam is een stad voor mens, plant en dier met groene plekken in alle buurten en goed onderhouden parken en bos.

Indicatoren doel		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het onderhoud van het groen in uw buurt wordt door de bewoners beoordeeld op 7,0.	6,4 (2015)	6,9	7,0	geen meting[1]

Activiteit 11.3.1.1

We voeren het dagelijks beheer groen, parken en bos uit (inclusief ecologisch beheer).

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage niveau B in de stad.	(2019)	n.b.	85%	pm[2]

In 2020 inspecteerden we een derde van het totaal aan bomen onderworpen op veiligheid. Opnieuw bleek dat ongeveer 1% van de geïnspecteerde bomen in aanmerking komt voor vervanging. We hebben in 2020 ongeveer 500 bomen opnieuw geplant. In 2020 vertraagde het bomenprogramma. Dit hebben we de gemeenteraad gemeld in de raadsbrieven van 20 maart 2020, 3 juni 2020 en 5 oktober 2020. Voor de komende jaren staan gemiddeld 2.000 – 2.5000 nieuw te planten bomen op de planning.

Om de kwaliteit van het groen in de stad te verbeteren maken we vaart. We zijn op 120 geselecteerde locaties begonnen met noodzakelijke renovatie van plantvakken en gazons.

Als prestatie-indicator hanteren we de beeldkwaliteit vanuit de CROW-systematiek (A t/m D). In 2020 begonnen we met een aanvullende meet-methode, namelijk de NEN 2767-methodiek. Dit geeft inzicht in de technische kwaliteit van het groen: hoe goed groeit het groen. Dit onderscheidt zich van hoe het groen eruit ziet en beleefd zoals door maaien, schoffelen en snoeien. In 2020 hebben we zeker de helft van al het groen geïnspecteerd. De planning is dat we eind 2022 al het groen geïnspecteerd hebben. Daarna kunnen we een volledig beeld geven.

In 2020 is het onderhoudsniveau van het Amsterdamse Bos na een daling in 2018 weer op het streefniveau B.

Activiteit 11.3.1.2

We pakken achterstallig onderhoud van groen, park en bos (duurzaam) aan en voeren structureel en tijdig vervangingsonderhoud (duurzaam) uit.

Indicatoren activiteit		Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Achterstallig onderhoud streefwaardes uitgedrukt in € aan achterstallig onderhoud.	€ 26 miljoen (2016)	€ 13,9 miljoen	€ 15 miljoen	€ 12,5 miljoen[3]

1 De WIA (Wonen in Amsterdam) data worden eenmaal in de 2 jaar gemeten. Volgende meting in 2021.
2 De meetmethode voor deze indicator is nog in ontwikkeling.
3 In 2016 was bij de Voorjaarsnota: 26 miljoen aan achterstallig onderhoud in beeld. Bij de Jaarrekening 2019 resteerde hiervan 15 miljoen omdat er in het Dora-programma 11 miljoen is uitgevoerd (10 miljoen groen en 1 miljoen in het Amsterdamse Bos). Bij de begroting zou het restant 7,5 miljoen bedragen omdat er 5 miljoen groen en 2,5 miljoen in het Amsterdamse Bos werd uitgevoerd. De 5 miljoen aan groen is echter doorgeschoven naar 2021. In 2020 is vertraging opgetreden in de herplant voor bomen (zie raadsbrief d.d. 20 maart 2020). Hiermee bedraagt het restant bij de Jaarrekening 12,5 miljoen.

Activiteit 11.3.1.3

Dieren in de knel worden opgehaald en opgevangen, de ADAM regeling wordt voortgezet.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal door de Dierenambulance Amsterdam gemaakte ritten ten behoeve van wettelijke taken (zwerfdieren en kadavers).	n.v.t.	1.888	1.900	2.064
2	Aantal door de Dierenambulance gemaakte ritten ten behoeve van zorgtaken (hulp aan in het wild levende dieren).	n.v.t.	6.462	6.500	6.836
3	Aantal opgenomen honden in Dierenopvang Amsterdam.	n.v.t.	170	210	218
4	Aantal opgenomen katten in Dierenopvang Amsterdam.	n.v.t.	850	600	650
5	Aantal opgenomen konijnen/knaagdieren in Dierenopvang Amsterdam.	n.v.t.	120	140	137
6	Aantal consulten bij dierenarts op basis van de ADAMregeling.	n.v.t.	2.810	2.200	2.290

Ondanks corona en de beperkingen die dit gaf in 2020, konden de ketenpartners van de Dierenopvang in Amsterdam en de Dierenambulance met hun werk doorgaan.
Het aantal ritten van de Dierenambulance voor wettelijke taken is 8,5% hoger dan gebruikelijk. Dit door een grote uitbraak van botulisme in de zomer en vogelgriep in de herfst. In de opvang is het aanbod volgens verwachting, ondanks corona. Er is geen verklaring voor het hogere aantal katten, terwijl de verwachting was dat dit juist door corona lager zou zijn. De ADAM-regeling blijft een succesvolle regeling. De regeling bleef dit jaar binnen het budget door een aanpassing van de regeling zelf en betere afspraken met de dierenartsen.

Activiteit 11.3.1.4

We stimuleren en faciliteren initiatieven en medebeheer in groen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal ecologische knelpunten die zijn opgeheven.	n.v.t.	14	19	8 [4]
2	Aantal groene initiatieven die zijn toegevoegd aan de openbare ruimte.	n.v.t.	116	50	n.v.t. [5]
3	Aantal m^2 groen dak dat is gerealiseerd op bestaande daken.	n.v.t.	15.160	15.000	12.000[6]

We hebben in 2020 14 ecologische knelpunten aangepakt. Hiervan waren er 8 klaar in 2020. De overgebleven 6 ronden we in 2021 af. De vastgestelde knelpunten rond de Japanse Duizendknoop namen toe met 254 extra groeiplaatsen (peildatum: 1 november 2020). Dat is bovenop de 717 aangetroffen groeiplaatsen in 2019. De totale omvang in 2020 komt daarmee op ruim 113.000 m^2 te bestrijden oppervlak. Dit is ongeveer 39% meer.
In ongeveer 35 woningbouwprojecten is (een onderdeel van) natuurinclusief bouwen opgenomen. Deze projecten zijn in verschillende planfases. Hiernaast begonnen we met een proef in 3 projecten waarbij we het Amsterdamse puntensysteem Natuurinclusief bouwen hebben getest.

Groen in de Buurt kwam na de evaluatie in 2019 steeds beter op stoom. In 2020 zijn meerdere honderden grote en kleine bewonersinitiatieven opgepakt en uitgevoerd. Bovendien boekten we flinke vooruitgang bij het stroomlijnen van de uitvoering.

In 2020 besteedden we voor ongeveer 5 miljoen aan Groengelden afkomstig uit het Stedelijk MobiliteitsFonds (SMF) aan verschillende thema's, projecten, programma's en subsidieregelingen. Enkele voorbeelden zijn:

- Het Sarphatipark.
- Het Rietlandpark.
- Het vergroenen van woondekken in Amsterdam Zuidoost.

4 Oorspronkelijk was begroot om 19 knelpunten op te heffen maar de middelen waren niet toereikend en zijn uiteindelijk 14 knelpunten opgepakt. Van de 14 zijn in 2020 totaal 8 knelpunten opgeleverd en worden de overige 6 knelpunten verwacht uiterlijk in 2021 te worden opgeleverd. De overige 5 knelpunten betreffen de meest complexe projecten en vergen daarom meer tijd om tot een oplossing te komen.
5 De subsidieregeling "Vergroen je Buurt" is vanaf 2020 opgeheven, hierdoor is het niet meer mogelijk deze indicator te monitoren en van resultaten te voorzien.
6 Dit betreft alleen het aantal groen daken dat via de subsidieregeling Groen daken is gerealiseerd.

Programma's als Klimaatadaptatie en Voedselstrategie krijgen financiële ondersteuning met Groengelden. Dit geldt ook voor de subsidieregelingen Groene Daken en Gevels, Particuliere Beschermwaardige Houtopstanden, Stadslandbouw en Voedselinitiatieven. Die subsidieregelingen zijn er om ook burgers en ondernemers in Amsterdam te ondersteunen met Groene initiatieven. Met als resultaat onder andere:

- De aanleg van ruim 12.000 m^2 groen dak in 2020 via de subsidieregeling
- Het oplossen van 14 ecologische knelpunten in 2020/2021.

Zie hiervoor ook Activiteit 11.3.1.4

Verbonden partijen

Stichting Pantar & Werkbrigade

Stichting Pantar voert opdrachten uit in het groen, het Amsterdamse Bos en voor schoonhouden.
Pantar zet ook de werkbrigade bijvoorbeeld in voor het onderhoud van het groen van onder meer de ontwikkelbuurten.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	4,6	4,4	5,8	3,8	-2,0
Lasten	62,9	75,6	83,3	75,4	-7,9
Saldo	**-58,3**	**-71,3**	**-77,5**	**-71,6**	**5,9**

Het programmaonderdeel groen en dierenwelzijn heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 5,9 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 2,0 miljoen en lagere lasten van € 7,9 miljoen.

Baten

De totale baten van € 3,8 miljoen zijn € 2,0 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 2,0 miljoen doordat de begrote inkomsten vanuit beprijzing van evenementen is uitgesteld tot 2022.

Lasten

De totale lasten van € 75,4 miljoen zijn € 7,9 miljoen lager dan begroot.
Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 2,4 miljoen voor de bezoekersheffing voor evenementen. Vanuit de financiële samenwerkingsafspraken hebben we lagere lasten uit 2019 ingezet om het wegvallen van begrote baten in 2020 te compenseren
- Lagere lasten van € 1,7 miljoen voor het beheer van de gebiedsgerichte recreatieve voorzieningen zoals campings, waterspeelplaatsen en speeltuinen. De lagere lasten zijn het gevolg van nieuwe onderhoudscontracten die we in 2020 hebben afgesloten. Het onderhoud liep door de contractonderhandelingen vertraging op. Het achterstallige onderhoud halen we in 2021 in. Het niet-bestede bedrag voegen we toe aan de reserve Stadsbehoud. Ook waren er lagere lasten voor het onderhoud van de waterspeelplaatsen omdat die door de weersomstandigheden minder open waren.
- Lagere lasten van € 1,5 miljoen door een onderbesteding op de subsidies groengelden. Gesubsidieerde groenprojecten zijn niet volledig afgerond. Daarnaast zijn interne projecten vertraagd door capaciteitsproblemen. Verder zijn er bij verschillende projecten langdurige inspraaktrajecten, lange besluitvorming en ingewikkelde aanbesteding. Dat zorgt voor vertraging. Bij sommige projecten zorgde corona ook voor vertraging. De lasten dekken we uit de reserve Stedelijk mobiliteitsfonds.
- Lagere lasten van € 1,5 miljoen voor de projecten in het Oosterpark en de Frans Halsbuurt. De lasten voor deze projecten dekken we vanuit het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF).
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen voor de beheerkosten Amsterdamse bos. Door vertraging in de aanbesteding van het onderhoud van de bruggen hebben we een deel van het werk doorgeschoven naar 2021. Ook moesten we de volgorde van de renovatie van de bruggen aanpassen. Dit aan de ene kant om de slechtste bruggen met voorrang

aan te pakken. En aan de andere kant om het bos wel toegankelijk te houden. Er was tijdens de coronaperiode een grotere toestroom van bezoekers, waarvoor paden en bruggen toegankelijk moesten blijven. De beheerkosten dekken we voor een deel uit de reserve Achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen. Daardoor onttrekken we € 0,6 miljoen minder aan deze reserve.

- Lagere lasten van € 0,7 miljoen op groenbudgetten vanwege vertragen van projecten door de coronacrisis. Dit gaat vooral om het project Knowledge Mile park en Groen in de buurt projecten. Hier staat ook een lagere onttrekking uit de reserve Groenfonds tegenover.
- Lagere lasten van € 0,7 miljoen voor de aanpak van de Japanse Duizendknoop. Dit komt door een noodzakelijke wisseling van aannemers. Het werk wordt in 2021 uitgevoerd met de daarvoor beschikbare middelen vanuit de reserve Achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen voor het onderhoud en in standhouden van de bomen. De lasten voor opnieuw planten en in stand houden van bomen dekken we uit de reserve Achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen.
- Hogere lasten van € 1,3 miljoen door een verschil tussen het soort areaal in het areaalsysteem en het werkelijke areaal. Daardoor zijn er soms andersoortige werkzaamheden nodig dan in de opdracht staat. Daardoor blijken de contracten en opdrachten niet altijd toereikend te zijn voor de benodigde hoeveelheid werk. De aannemers kunnen vanuit hun contract wel de verrichte werkzaamheden in rekening brengen.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen door een aanvullende coronasteun-subsidie aan de Hortus Botanicus.
- Hogere lasten van € 0,7 miljoen door overige afwijkingen die we verder niet toelichten, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	2,8	0,0	2,3	1,2	-1,1
Toevoegingen reserves	5,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie reserves	**-2,2**	**0,0**	**2,3**	**1,2**	**-1,1**

Onttrekkingen

De onttrekking aan de reserves is € 1,1 miljoen lager dan begroot. Dit komt door:

- Een lagere onttrekking aan het Herplantfonds van € 0,6 miljoen doordat de uitvoering van binnengemeentelijke projecten en de verstrekking van subsidies vertraagden.
- Een lagere onttrekking aan het Groenfonds van € 0,4 miljoen.
- Een lagere onttrekking uit de reserve kwaliteitsimpuls Groen van € 0,1 miljoen. Deze wordt niet toegelicht omdat deze kleiner is dan € 0,2 miljoen.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Artis	€ 3.976	€ 3.994
2. Hortus	€ 490	€ 802
3. Groene daken en gevels	€ 0	€ 1.650

1. De periodieke subsidie van € 4,0 miljoen hebben we ingezet voor de instandhouding en exploitatie van Artis. En voor het groot onderhoud van het gebouwd cultureel erfgoed, dat grotendeels ons eigendom is. Verder krijgen specifieke doelgroepen tegen gereduceerd tarief natuur educatieve (les) programma's aangeboden, waaronder scholieren en studenten. De impact door corona, een lange periode van gedwongen sluiting, heeft gezorgd voor een enorm inkomstenverlies.

2. De periodieke subsidie van € 0,5 miljoen hebben we ingezet voor de instandhouding en exploitatie van de Hortus.
Daarnaast heeft Hortus in 2020 een coronasteunsubsidie gekregen van € 310.000. De impact door corona, een lange periode van gedwongen sluiting, heeft gezorgd voor een enorm inkomstenverlies.

3. De subsidieregeling is voor het stimuleren van het aanleggen van groene daken en groene gevels op bestaande gebouwen. Dat is om te helpen bij het verhogen van:

- Het verhogen van de biodiversiteit.
- Het verhogen van de vergroening.
- Het verhogen van de leefkwaliteit.
- Het verhogen van de regenbestendigheid.
- Het verhogen van de geluidsdruk.
- Het verminderen van CO_2-uitstoot door energiebesparing.
- Het tegengaan van de opwarming van de stad.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door verschuivingen in het klimaat (zoals droge zomers, zachte winters) kan het dat er schade aan groen, flora en fauna ontstaat. Daardoor moeten we misschien meer kosten maken voor bijvoorbeeld herstel, herplanting, opruimwerkzaamheden en noodkapwerkzaamheden.	Langetermijnmaatregel is een beleidsmatige keuze om de openbare ruimte anders in te richten. denk hierbij bijvoorbeeld aan het aanleggen van bassins voor de opslag van hemelwater bij hevige regenval. Zodat deze in periode van droogte beschikbaar is voor bewatering. Deze bassins kunnen we alleen aanleggen bij herinrichtingen of groot onderhoud. Ook is het een optie om te kiezen voor beplanting die meer bestendig is voor verschuivingen in het klimaat.

Beleidskaders

Groen

- Structuurvisie Amsterdam 2040, toetsingskader voor de ruimtelijke plannen en de investeringsagenda's. Ook het beeld hoe we de fysieke ruimte kunnen invullen. De Hoofdgroenstructuur en de Ecologische Visie zijn hiervan uitwerkingen.
- Visie Openbare Ruimte 2025, uitwerking van de Structuurvisie voor de verblijfsfunctie van de openbare ruimte. Zo kunnen we zorgen voor ontwikkeling, inrichting, beheer en daarmee op het gebruik van de openbare ruimte voor de hele stad. Het bijbehorend kader '1Amsterdam Heel & Schoon' (2017) geeft de principes voor hoogwaardig beheer van de stad.
- 'Standaard voor het Amsterdamse straatbeeld' (Puccinimethode) (2018) met de principes voor een goede fysieke inrichting van de openbare ruimte. We werken in heel Amsterdam volgens deze standaard voor een functionele, duurzame, toegankelijke en mooie openbare ruimte. Het Handboek Groen (2020) als onderdeel, bevat de uitgangspunten voor goed, gezond en duurzaam groen, inclusief de Hoofdbomenstructuur.
- Groenvisie (2020) bevat principes voor de ontwikkeling van nieuw groen, (mede)beheer en herinrichting van bestaande openbare ruimte. De groenvisie reikt van biodiversiteit tot klimaatadaptatie, inclusiviteit en gezondheid.
- Het Strategisch Huisvestingsplan Bovenwijks Groen (2020) bevat de koers, ambities en investeringsopgave voor de komende 5 jaar voor bovenwijks groen.
- Bosplan Amsterdamse Bos 2020-2030 richt zich op bescherming van de natuur, bereikbaarheid voor fiets en openbaar vervoer, natuureducatie en sport.
- Stedelijk Programma Voedselstrategie levert een bijdrage aan de verandering van het voedselsysteem.

Dierenwelzijn

- Agenda Dieren 2015-2018, het gemeentelijk beleidskader waarin uitvoering wordt gegeven aan de (wettelijke) taken en de regisserende rol van ons rond de zorg en bescherming van dieren. De agenda bevat de acties en maatregelen op het gebied van dierenwelzijn die we in Amsterdam opstarten.
- De acties rond dierenwelzijn die in het coalitieakkoord 2018-2022 'Een nieuwe lente, een nieuw geluid' (pagina 42) staan, hebben we verder toegelicht in de brief aan de raadscommissie Wonen en Bouwen 'Dierenwelzijn in de periode 2019-2022 d.d. 10 december 2018'.

Programma 12 | Portefeuillehouder: wethouders Groot Wassink & Meliani

3.12 Moderne open overheid

3.12.1 Digitale stad, interactie en informatie

→ Iedereen Verbonden

We stelden met de actie Iedereen Verbonden 3500 refurbished (herstelde) laptops en 2350 internetverbindingen beschikbaar aan kwetsbare huishoudens. Zo kunnen zij digitaal meedoen in de samenleving.

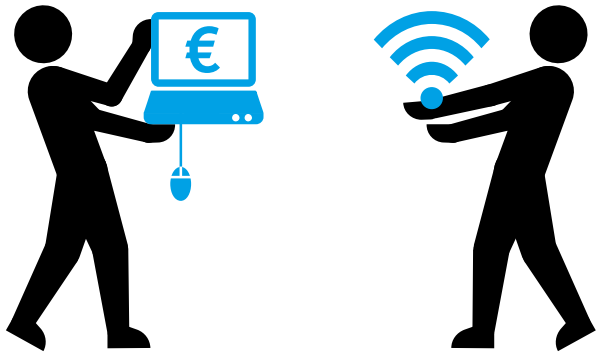

3.12.2 Democratisering

→ Wij Amsterdam

In 2020 ontwikkelden we het initiatievenplatform Wij Amsterdam. We hebben het platform snel na het begin van de coronacrisis gelanceerd. Daarmee konden we de vele initiatieven die opkwamen in de samenleving ondersteunen. Wij Amsterdam brengt initiatiefnemers in verbinding met hulpvragen vanuit organisaties in de stad. Het platform versnelt en verbetert de verbinding tussen vraag en aanbod van:

- Organisaties.
- Bedrijven.
- Instellingen.
- Initiatiefnemers.

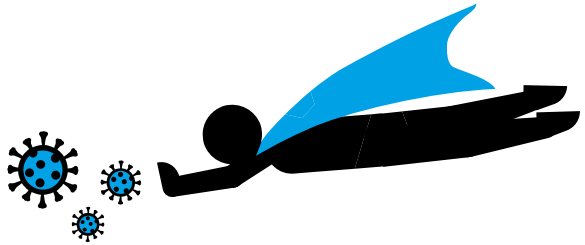

In totaal maakten 577 initiatieven zich kenbaar op het platform. In de laatste weken van het jaar bood het platform ook het podium aan de Amsterdamse helden in de coronacrisis. Amsterdammers die zich hartverwarmend voor anderen inzetten, worden geëerd als Amsterdamse held.

Programma 12 | Portefeuillehouder: wethouders Groot Wassink & Meliani

3.12 Moderne open overheid

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Bekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	41,2	40,6	38,6	38,6	0,0
Lasten	99,6	94,1	100,8	97,8	-3,0
Saldo	**-58,4**	**-53,6**	**-62,3**	**-59,2**	**3,0**

Programma 12 Moderne overheid heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 3,0 miljoen. Dit komt (vooral) door lagere lasten van € 3,0 miljoen.

Baten

De baten van € 38,6 miljoen zijn volgens begroting.

Lasten

De totale lasten van € 97,8 miljoen zijn € 3,0 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 1,3 miljoen door een onderbesteding op de buurtbudgetten. Dit komt door de coronacrisis én omdat de doorlooptijd van initiatieven vaak langer is dan een jaar. De buurtbudgetten zijn in 2020 gestart. Niet alle middelen voor 2020 konden we besteden. Initiatieven konden vanwege de uitbraak van de coronacrisis niet doorgaan én omdat de doorlooptijd van initiatieven vaak langer is dan een jaar. Het initiatief is wel gestart in 2020, maar (nog) niet uitgevoerd in dit begrotingsjaar.
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen door een vertraging bij het project Open-Up Amsterdam. Daarin beslist het gemeentebestuur samen met Amsterdammers over de invulling van de nieuwe anderhalvemetersamenleving. De vertraging vond plaats omdat de lockdown en strenge coronamaatregelen langer aanhielden dan vooraf gedacht.
- Overige lagere lasten van € 0,8 miljoen lichten we hier niet toe. Deze afwijkingen lichten we bij het programmaonderdeel toe als ze afzonderlijk groter zijn dan € 0,2 miljoen.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Apparaatslasten	66,8	63,3	65,0	61,8	-3,2

3.12.1 Digitale stad, interactie en informatie

Digitale technologie is onderdeel van ons dagelijks leven. Afgelopen jaar is door de coronacrisis zichtbaar geworden dat we ons als stad hard moeten blijven maken voor een vrije en inclusieve digitale stad.

Belangrijke ontwikkelingen

Corona benadrukte hoe belangrijk digitale technologie is. Voorzieningen en hulp bieden we gedeeltelijk digitaal aan. En we onderzoeken de mogelijkheden om technologie te gebruiken bij de inrichting van de anderhalvemetersamenleving. We hielpen actief mee aan de corona-aanpak door:

- Kennis op het gebied van technologie en data in te zetten.
- (Kennis)netwerken zoals de Coalitie van Steden voor Digitale Rechten te gebruiken.
- Het kennisnetwerk in Amsterdam; praktijkvoorbeelden zijn hier zowel nationaal als internationaal uitgewisseld.

Ook werd duidelijk dat digitale rechten nog niet vanzelfsprekend zijn voor vele (kwetsbare) Amsterdammers. Denk daarbij aan digitale vaardigheden en toegang tot het internet. Terwijl het juist nu meer dan ooit nodig is om digitaal mee te kunnen doen. Voor de kwetsbare Amsterdammer is veel ingezet:

- We hebben 3500 laptops uitgegeven aan deze Amsterdammers.
- Publicroam (een veilige gratis wifi-verbinding) is actief op diverse publieke locaties.
- Er loopt een programma om digitaal wijzer te worden in samenwerking met onder andere de Openbare Bibliotheek Amsterdam.

In de gemeentelijke dienstverlening nam de digitalisering dit jaar sterk toe. Steeds meer zaken kunnen eenvoudiger online geregeld worden. Zo wordt er nu een proef uitgevoerd waarbij ouders online de geboorteaangifte kunnen doen. Goed-ID moet in de toekomst zorgen dat Amsterdammers zich online kunnen identificeren, waarbij alleen de noodzakelijke persoonsinformatie wordt gebruikt. Verder is de dienstverlening persoonlijker geworden en toegankelijker, door uitbreidingen van Mijn Amsterdam. Dat is het persoonlijke digitale portaal voor alle Amsterdammers. Ambtenaren die veel contact hebben met Amsterdammers zijn getraind om inclusieve dienstverlening te leveren.

We schrijven in begrijpelijke taal. En op het Stadsloket zijn in 2020 hulpmiddelen geïnstalleerd voor doven en slechthorenden.

Het gebruik van gegevens uit de basisregistraties steeg de afgelopen jaren exponentieel door de digitalisering van de overheidsprocessen. Daarnaast zorgde de coronacrisis voor een extra beroep op de basis- en kernregistraties, onder andere voor de uitvoering van alle bijzondere regelingen.

In 2020 werkten we verder aan de vernieuwing van de digitale infrastructuur om de informatie van het Stadsarchief als open data beschikbaar te stellen. Tegelijkertijd werken we aan het toegankelijk maken van archieven (project Omega 2016-2020). Dat liep door de coronacrisis enkele maanden vertraging op.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 12.1.1 — ***Baten** 36,7 - **Lasten** 68,7*

Vormgeven van de digitale stad samen met Amsterdammers, het bedrijfsleven, kennisinstellingen, culturele sector, bezoekers en andere steden in de wereld. De interactie van de gemeente met de Amsterdammers is toegankelijk, begrijpelijk en inclusief.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening (tweejaarlijkse meting).	n.t.b. (2019)	7,1	n.v.t.	geen meting
2	Waardering ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening (tweejaarlijkse meting).	6,4 (2019)	6,4	n.v.t.	geen meting

Activiteit 12.1.1.1

Digitaal samen leven en doen. Samen met de stad werken we aan vernieuwende, digitale oplossingen voor zelfredzaamheid en een prettige leefbare samenleving.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal initiatieven en/of interventies die bijdragen aan een digitale inclusieve samenleving.	22 (2019)	22	20	20

Door de coronacrisis hebben we een aantal activiteiten online uitgevoerd. Dit was niet voor alle activiteiten mogelijk, waardoor we een aantal naar 2021 hebben verplaatst. Daarvoor in de plaats hebben we andere initiatieven ondersteund. Bijvoorbeeld de computerhulplijn van Cybersoek en wijzer.amsterdam om Amsterdammers digitaal op weg te helpen.

Activiteit 12.1.1.2

Veilig en autonoom. We zetten in om antwoord te geven op de vraag 'wat voor digitale stad willen we zijn' met daarin thema's als digitale rechten, digitale identiteit, datazeggenschap. Daarbij zorgen we voor veilige digitale omgevingen.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal toegangspunten tot veilige omgeving voor gratis wifi (public roam).	50 (2019)	50	60	60

In opdracht van de raad onderzochten we of er extra online toegangspunten kunnen komen voor de daklozen in de stad. Hiertoe zijn de mogelijkheden binnen opvanglocaties van de maatschappelijke zorg in beeld gebracht voor Publicroam (een veilige gratis wifi-verbinding). Dit leveren we in 2021 op in overleg met de exploitanten van de opvanglocaties.

Activiteit 12.1.1.3

Toegankelijke en begrijpelijke overheid. We zetten in op de online dienstverlening en inclusiviteit om de Amsterdammer makkelijker zijn weg te laten vinden.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	De waardering van de Amsterdammers voor de website stijgt.	6,8 (2018)	7,1	7,3	7,1
2	De website Amsterdam.nl voldoet aan WCAG 2.0, jaarlijkse toets door een onafhankelijke partij.	Voldoet aan WCAG 2.0 (2019)	Voldoet aan WCAG 2.0	Voldoet aan WCAG 2.0	Voldoet aan WCAG 2.0

Toelichting 12.1.1.3.1

In 2020 is een nieuwe wijze van klanttevredenheidsmeting voor de website ingevoerd. In plaats van eenmaal per jaar twee weken lang te meten, is er nu een continumeting. Deze is betrouwbaarder en geeft meer informatie dan de jaarlijkse meting (in 2019). De tevredenheid over de tweede helft van het jaar toont een stijging met een 7,2 in het derde kwartaal en 7,3 in het vierde kwartaal van 2020.

Toelichting 12.1.1.3.2

Amsterdam.nl voldoet aan Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0. In 2021 volgt een toets op de nieuwe norm; WCAG 2.1.

Activiteit 12.1.1.4

We bieden toegankelijke en digitale dienstverlening 24/7 voor iedereen. Naast traditionele kanalen, zoals loket, telefonisch en schriftelijk.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Het cijfer dat de Amsterdammer geeft voor het contact met de gemeente via al onze kanalen.	7 tot 8 (2017)	7,1 tot 7,9	7 tot 8	7,1 tot 9,4

In 2020 waren er 378.000 bezoekers aan de Stadsloketten, zijn 1,5 miljoen telefoontjes afgehandeld, 1,3 miljoen digitale formulieren ingevuld, 90.000 WhatsApp berichten binnengekomen en 74.000 meldingen door het Actie Service Centrum beantwoord. Vanwege corona waren er minder bezoeken aan de Stadsloketten en werden de digitale kanalen meer gebruikt dan in voorgaande jaren.

De kwaliteit is van de dienstverlening hoog gebleven. De waardering van de gebruikers is gemeten op de kanalen:

- De website Amsterdam.nl (7,1).
- De online dienstverlening – webcare- van de digitale formulieren (7,1).
- De dienstverlening aan de telefoon bij 14020 (8,0).
- De dienstverlening aan de balie van de Stadsloketten (9,4).

Het waarderingscijfer Stadsloketten is alleen gemeten tot en met half maart 2020. Daarna is de meting gestopt vanwege coronamaatregelen, want de meting gebeurde met touchscreens. Wel hebben we eind 2020 op het Stadsloket Zuid een proef uitgevoerd. Daarmee wilden we de klanttevredenheid van Amsterdammers aan het loket coronaproof meten. Hieruit bleek dat Amsterdammers het stadsloket tijdens corona nog steeds goed waardeerden. Gemiddeld had 80% alleen positieve feedback en 2% alleen negatieve. Het waarderingscijfer voor webcare is niet gemeten in het vierde kwartaal. Vanwege grote drukte hebben we ons uitsluitend gericht op klantcontact. Werkzaamheden voor het klantonderzoek op locatie hebben we tijdelijk gestaakt. De tevredenheid over de post is niet gemeten.

Activiteit 12.1.1.5

We belenen bij de Stadsbank van Lening op een zorgvuldige manier aangeboden onderpanden, om bij te dragen aan de financiële zelfredzaamheid van de klant.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	De tevredenheid van de gebruiker over de dienstverlening van de Stadsbank van Lening.	8,2 (2017)	8,6	8,0	n.v.t.

De coronacrisis heeft veel invloed gehad op de Stadsbank van Lening. De dienstverlening was alleen mogelijk op afspraak. In de wachtruimtes hebben we verschillende andershalvemetermaatregelen getroffen. De klanttevredenheid hebben we vanwege de coronacrisis en bijbehorende maatregelen in 2020 niet gemeten.

(bedragen x € miljoen)

Doel 12.1.2

***Baten** 1,9 - **Lasten** 22,4*

De gemeente beheert betrouwbare en kwalitatief goede informatie voor burgers en bedrijven op een toekomstbestendige manier en stelt deze veilig beschikbaar voor Amsterdammers. (tweejaarlijkse meting)

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Amsterdammer waardeert de wijze waarop Amsterdam met data en informatie-voorziening van de gemeente omgaat positief (nulmeting vindt in 2019 plaats door het aan de Amsterdammer te vragen).	48% (2019)	48%	n.v.t.	Geen meting

Activiteit 12.1.2.1

We stellen onze informatie over de stad als ‘open data’ veilig en toegankelijk voor Amsterdammers en andere geïnteresseerden binnen de kaders van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB) en zorgen dat informatie waar mogelijk wordt hergebruikt.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Percentage jaarlijkse groei van het aantal informatieraadplegingen uit DataPunt.	3.735.248 unieke pagina’s (2016)	27%	30%	30%

Het aantal bezoekers op data.amsterdam.nl blijft stijgen, ook doordat we in 2020 weer nieuwe data toevoegden.

Activiteit 12.1.2.2

We beheren en verbeteren de kwaliteit van de landelijke basis en Amsterdamse kernadministraties.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Resultaat kwaliteitsaudits (ENSIA en zelfevaluatie) op de basisregistratie Personen (BRP) stijgt.	96% (2018)	97,7%	97%	96,2%

Tot 2018 werkte de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) met categorieën. Sinds 2018 rapporteert de RvIG met 6 verschillende thema's. De score van 96,2% valt binnen de categorie "Goed" (categorie groter dan 95%), de hoogst haalbare classificatie. We zullen aan 4 verbeterpunten werken.

Vanaf 2019 maakt de uitkomst van Ensia-audit geen onderdeel meer uit van de uitkomst van de Zelfevaluatie Basis Registratie Personen (BRP). Met de Zelfevaluatie BRP rapporteren we over kwaliteit van de BRP en de onderliggende processen.

Activiteit 12.1.2.3

We verwerven, beheren en ontsluiten ons stadsarchief op een manier die past bij deze tijd.

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal bezoekers op de websites van Stadsarchief (beeld en archiefbank).	1.598.213 (2017)	1.500.000	1.600.000	978.543

Dit jaar heeft het Stadsarchief een nieuwe online raadpleegomgeving opgeleverd. Daardoor zijn de tellingen van het bezoek aan onze websites veranderd. De behaalde cijfers zijn dan ook niet goed bruikbaar voor een vergelijking met de oorspronkelijke doelstelling.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Bekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	41,2	40,6	38,6	38,6	0,0
Lasten	94,7	87,7	91,8	91,3	-0,5
Saldo	**-53,5**	**-47,1**	**-53,2**	**-52,7**	**0,5**

Het programmaonderdeel Digitale stad, interactie en informatie heeft tegenover de begroting van € 91,8 miljoen een positief resultaat van € 0,5 miljoen. Dit komt door lagere lasten van € 0,5 miljoen.

Baten

De baten van € 38,6 miljoen zijn conform begroting. Dit komt vooral door:

- Lagere baten van € 0,6 miljoen bij de Stadsbank van Lening vanwege een tijdelijke daling van het aantal klanten door de coronacrisis. Daardoor is de ontvangen beleenvergoeding en de inkomsten uit de verkoopkanalen (winkel, veiling, sloop) lager dan begroot.
- Lagere baten van 0,4 miljoen uit leges, veroorzaakt door de coronacrisis.
- Hogere baten van € 0,4 miljoen bij de Stadsbank van Lening. Dit vanwege te veel betaalde btw in de periode 2015-2019 die we in 2020 hebben teruggevorderd.
- Overige hogere baten van € 0,6 miljoen lichten we niet toe omdat de afzonderlijke mutaties kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De lasten van € 91,3 miljoen zijn € 0,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 0,7 miljoen op projecten binnen de agenda Digitale Stad. Dit is omdat we deze projecten later zijn gestart dan gepland.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen doordat er als gevolg van de corona-crisis minder reisdocumenten en rijbewijzen zijn afgegeven. Daardoor zijn de rijksafdrachten voor leges bij burgerzaken lager dan begroot.
- Overige hogere lasten van € 0,5 miljoen lichten we niet toe omdat de afzonderlijke mutaties kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Subsidies van betekenis

Er zijn in dit programmaonderdeel geen subsidies van betekenis toegekend.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door snelle technologische ontwikkelingen en de toename van het verzamelen van data kan het dat sommige partijen steeds meer geld verdienen en macht krijgen over anderen. Daardoor kunnen nieuwe ethische vraagstukken ontstaan.	1. We ontwikkelen en stellen samen met anderen digitale rechten en spelregels vast en we voeren een strategische verkenning uit op de platform-economie.
2. Doordat we informatie zoveel mogelijk willen delen, kan het dat we niet zorgvuldig genoeg met gemeentelijke informatie omgaan. Daardoor kunnen datalekken ontstaan.	2. We verstevigen de toezichthoudende rol van Basisinformatie in samenhang met de Chief Information Officer. Er is in 2020 een Informatiecommissaris aangesteld.
3. Door onvoldoende inzicht in klantbewegingen en kanaalvoorkeuren kan het dat we niet de beste verhouding dienstverlening/resultaat bereiken voor de Amsterdammer. Daardoor blijven prestaties (bijvoorbeeld wachttijden) achter en maken we extra kosten.	3. We hanteren een integraal sturingsmodel voor alle kanalen gericht op klantvoorkeuren van de gebruiker en de hieraan verbonden efficiëntie en uitvoeringskosten.

Beleidskaders

- De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, 25 mei 2018). Dit is het Europees kader voor het omgaan met persoonsgegevens. Het Stedelijke kader verwerken persoonsgegevens (2018) geeft aan hoe de gemeente Amsterdam omgaat met persoons-gegevens conform deze AVG.
- Het Informatiebeveiligingsbeleid (2017) bepaalt (op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeentes) de kaders en verantwoordelijkheden om een adequate informatiebeveiliging in te richten en te onderhouden voor de gemeente Amsterdam.
- Het landelijk stelsel van basisregistraties. De wetten en kaders voor het vastleggen, beheren en gebruiken van gegevens zijn per afzonderlijke registratie wettelijk geregeld en de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)-methodiek wordt gevolgd.
- De visiebrief overheid 2017 (mei 2013). De gemeente Amsterdam heeft in 2017 de strategische visie 2017 - 2025 op dienstverlening vastgesteld.
- De Wet Hergebruik Overheidsinformatie (2015). Volgens deze wet moeten openbare overheidsgegevens en –informatie zo gemakkelijk mogelijk beschikbaar zijn voor burgers en bedrijven, tenzij er een uitzonderingssituatie voor geldt.
- I visie (Informatievisie) 2018. De samenleving verandert snel en digitaliseert steeds verder. Innovaties en technologische ontwikkelingen dienen zich voortdurend aan. Dat vraagt om een gemeente die daar slim op inspeelt. Daarom heeft de gemeente Amsterdam de Informatievisie (de I-visie) ontwikkeld. Beleid over hoe de gemeente omgaat met informatie-voorziening, innovatie en datagebruik.
- De IV Governance. In 2014 is de Governance informatievoorziening vastgesteld. Hierin staat hoe de gemeentelijke informatievoorziening is ingericht.
- Agenda Digitale Stad (2019). De agenda van de Digitale Stad omvat de ambities van de gemeente Amsterdam voor de komende vier jaar en biedt een kader voor de nog op te leveren bestuurlijke kaders zoals Datastrategie. De ambities uit de Agenda Digitale Stad worden uitgevoerd in samenwerking met Amsterdammers, partners en andere steden.

- Sourcingstrategie (2019). Het college heeft hierin de volgende uitgangspunten vastgelegd; zoveel mogelijk hergebruik van bestaande middelen (zoals open source), het gebruik van standaarden en het spelen van een proactieve rol in het beschikbaar stellen van de door de gemeente Amsterdam ontwikkelde opensourcesoftware.
- De Kieswet (1989) en het Kiesbesluit (1989) regelen de organisatie van verkiezingen. Binnen de gemeente worden de kaders vastgesteld in de verordening op de stadsdelen (2017), de verordening op het burgerinitiatief, het volksinitiatief, het referendum (2016) en het kiesreglement (2017).
- Pandbeleningen: Burgerlijk Wetboek, Titel 2D van Boek 7 schrijft de regels voor pandbeleningen voor.
- Gevonden voorwerpen: hierover staan in het Burgerlijk Wetboek de regels voor de taakuitvoering 'zorgplicht onbeheerde zaken'. Het gaat over de registratie en het beheer van verloren en gevonden voorwerpen.
- Archiefwet 1995, de Archiefverordening 2011 en het Besluit Informatiebeheer 2010 schrijven voor dat we procesgebonden informatie (archiefstukken) in goede, geordende en toegankelijke staat bewaren.

3.12.2 Democratisering

Het programma Democratisering schept de voorwaarden waardoor Amsterdammers meer zeggenschap en eigenaarschap kunnen nemen over de ontwikkelingen in hun leefomgeving – nu en in de toekomst. Het programma Democratisering geeft Amsterdammers de positie mee te praten, mee te maken en mee te beslissen.

Belangrijke ontwikkelingen

Door de uitbraak van de coronacrisis kwam het fysiek elkaar ontmoeten en in dialoog gaan bij participatieprocessen onder druk te staan. Tegelijk nam de online participatie enorm toe in mogelijkheden en deelname. Het kan dat de minder digitaal vaardige Amsterdammers achterblijven in digitale participatie. We moeten aandacht blijven houden om participatie zo inclusief mogelijk te maken.

In 2020 hebben we het initiatievenplatform Wij Amsterdam ontwikkeld. Het platform hebben we snel na het begin van de coronacrisis gelanceerd. Zo konden we de vele initiatieven die opkwamen in de samenleving ondersteunen en mogelijk maken. Het platform brengt initiatiefnemers sneller in contact met organisaties, bedrijven en instellingen en andersom. In totaal maakten 577 initiatieven zich kenbaar op het platform. In de laatste weken van het jaar bood het platform ook het podium aan de Amsterdamse helden in de coronacrisis. Amsterdammers die zich hartverwarmend hebben ingezet voor anderen worden geëerd als Amsterdamse held.

Via Open Stad maken we digitale tools voor laagdrempelige participatie in gemeentelijke projecten. Open Stad bereikt met online participatiewebsites jaarlijks zo'n 200.000 Amsterdammers, waarvan ruim de helft actief meedoet:

- Een plan of idee indient.
- Een plan liket.
- Meedoet aan een discussie of online stemt.
- Buurtbudget begroot.

De meeste mensen bereikt Open Stad met online platforms voor buurtbudgetten/West Begroot. Ruim 60.0000 mensen verdelen budget en bepalen zo welke plannen we voor hun buurt uitvoeren. Het heeft een opkomstpercentage in stadsdelen tussen de 10 en 25% van de huishoudens.

Uit de evaluaties blijkt dat deze projecten belangrijk zijn voor de sociale verbondenheid in wijken en buurten. En dat het de vertrouwensrelatie tussen de bewoners en ons verbetert. De beschikbaarheid van de nieuwe laagdrempelige digitale tools bleek tijdens de coronacrisis heel waardevol.

In 2020 is € 1,5 miljoen vrijgemaakt om ondernemers in de stad te ondersteunen in de coronacrisis. Zaken als het uitbreiden van de terrassen voor de horeca in de winter en aangepaste bewegwijzering hebben we maar voor een deel uitgevoerd. Dit komt door de aangescherpte maatregelen en het verlengen van de lockdown.

Buurtbudgetten

2019 en 2020 waren de proefjaren voor de uitvoering van buurtbudgetten. Op basis hiervan hebben we in 2020 een kader Buurtbudgetten gemaakt. De raad stelt dat in 2021 vast. Per stadsdeel hebben we bewoners uitgenodigd om plannen in te dienen. Om vervolgens samen met andere bewoners en ondernemers te beslissen over de verdeling van het beschikbare buurtbudget. In de proefperiode hebben 273.172 bewoners de buurtbudgetwebsites bezocht. In 2020 gebruikten 65.229 Amsterdammers hun brief met unieke stemcode om daadwerkelijk het buurtbudget te verdelen. In totaal is er in 2020 voor € 3,55 miljoen participatief verdeeld door bewoners van verschillende buurten. 700 plannen van bewoners gaan we nu uitvoeren voor een samenhorige en leefbaardere buurt.

Loting

In 2020 voerden alle collegeleden een gesprek met een groep Amsterdammers die door loting hiervoor waren uitgenodigd. De lessen die in dit experiment geleerd zijn, worden meegenomen in de toepassing van loting als nieuw instrument voor het vergroten van zeggenschap van Amsterdammers in besluitvorming.

Specifieke beleidsdoelen

(bedragen x € miljoen)

Doel 12.2.1 — ***Baten** 0,0 - **Lasten** 6,5*

De zeggenschap, betrokkenheid en rol van Amsterdammers bij de keuzes over wat er in de stad gebeurt en de uitvoering daarvan, met aandacht voor Amsterdammers die zich minder vertegenwoordigd voelen of minder mogelijkheden hebben om te participeren.

	Indicatoren doel	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	De waardering van deelnemers in een participatietraject.	30% (2019)	30%	25%	n.n.b.

De score over 2020 is beschikbaar in het tweede kwartaal van 2021. Dan verschijnt de Burgermonitor 2020. De score op doel 12.2.1 berekenen we via meerdere indicatoren uit deze Burgermonitor.

Activiteit 12.2.1.1

We bieden Amsterdammers verschillende manieren (online en offline) om te participeren in besluitvorming, we burgerinitiatieven en we sluiten aan op internationale netwerken (fearless city netwerk).

	Indicatoren activiteit	Peilwaarde (peiljaar)	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1	Aantal Amsterdammers dat actief betrokken wordt bij het ontwikkelen, uitvoeren en monitoren van beleid.	37% (2019)	37%	45%	n.n.b.

De score over 2020 is beschikbaar in het tweede kwartaal van 2021. Dan verschijnt de Burgermonitor 2020. De score op activiteit 12.2.1.1 berekenen we via meerdere indicatoren uit deze Burgermonitor.

Verbonden partijen

We schakelen geen verbonden partijen in voor dit programmaonderdeel.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	4,8	6,4	9,0	6,5	-2,5
Saldo	**-4,8**	**6,4**	**-9,0**	**-6,5**	**2,5**

Baten

Voor dit programmaonderdeel zijn geen baten begroot en gerealiseerd.

Lasten

De totale lasten van € 6,5 miljoen zijn € 2,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 1,3 miljoen door een onderbesteding op de buurtbudgetten. De buurtbudgetten zijn in 2020 gestart. Niet alle middelen voor 2020 konden we besteden. Initiatieven konden vanwege de uitbraak van de coronacrisis niet doorgaan én omdat de doorlooptijd van initiatieven vaak langer is dan een jaar. Het initiatief is wel gestart in 2020, maar (nog) niet uitgevoerd in dit begrotingsjaar.
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen door een vertraging bij het project Open-Up Amsterdam. Daarin beslist het gemeentebestuur samen met Amsterdammers over de invulling van de nieuwe anderhalvemetersamenleving. De vertraging vond plaats omdat de lockdown en strenge coronamaatregelen langer aanhielden dan vooraf gedacht.
- Overige lagere lasten van € 0,3 miljoen lichten we niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

Subsidies van betekenis

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Prins Bernhard Cultuur Fonds voor de samenwerking met Mensen Maken Amsterdam (MMA) en de maatschappelijke AEX (MAEX) ten behoeve van maatschappelijke initiatieven.	0,2 miljoen	0,2 miljoen

1. Het college heeft op 2 april 2019 besloten om tot en met 2022 jaarlijks € 0,2 miljoen op te nemen in de begroting onder de begrotingspost van het programma Democratisering op naam van Prins Bernhard Cultuur Fonds ten behoeve MMA en MAEX.

Zij ontvangen deze subsidie voor ondersteuning van maatschappelijke en culturele initiatieven. Zoals het financieren van maatschappelijke en bewonersinitiatieven via de lokale fondsen en de Amsterdamse Impuls en het bouwen van een inclusieve infrastructuur/ platform voor maatschappelijke initiatieven in de stad Amsterdam.

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Door cocreatieprocessen in de stad kan het dat de uitkomst strijdig met gemeentelijk beleid is. Daardoor is er onvoldoende duidelijkheid over rollen van raad, college en dagelijks bestuur van de stadsdelen.	1. Afspraken maken over rollen en processen
2. Doordat we de integrale opgaven en initiatieven in de buurten willen oppakken, kan het dat dit niet overeenkomst met de huidige financiering en sturingsvormen. Daardoor strandt de uitvoering.	2. Ontwerpen van een integrale en transparante sturings- en financieringsvorm en hier in 2020 ervaring mee op doen. Dit vertalen we in 2021 naar een nieuwe opzet.
3. Het risico bestaat dat het niet lukt om voldoende deskundigheid in huis te halen waardoor de participatietrajecten niet (juist) uitgevoerd kunnen worden.	3. Trainingen en het opstellen van spelregels voor ambtenaren die participatietrajecten doen.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. Uit de opgetreden fraude met een buurtbudget bleek dat gemeenschapsgeld ook kwetsbaar is voor fraude. Hierdoor bestaat het risico dat draagvlak voor de initiatieven of het vertrouwen in gemeentelijk beleid afneemt. En dat het desbetreffende initiatief niet uitgevoerd kan worden.	1. Het opstellen van een beleidskader buurtbudgetten. 2. Meer ondersteuning en begeleiding op het transparant uitvoering van buurtinitiatieven. 3. Inzet van integriteitsonderzoek en justitieel onderzoek.

Beleidskaders

- Beleidsbrief Democratisering (2019).
- Omgevingswet (2016).
- Plan- en Besluitvormingsproces Ruimte Maatregelen (PLABERUM).
- Sociaal PLABERUM.

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

3.A Algemene dekkingsmiddelen

Algemene toelichting

Algemene dekkingsmiddelen is geen programma, maar een verplicht onderdeel van de begroting en het jaarverslag volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het BBV bevat de regelgeving voor het opstellen van de jaarlijkse begrotings- en verantwoordingsstukken. Het is dan ook geen 'programma', maar 'onderdeel' of 'paragraaf'. Daarin staan onze belangrijkste algemene inkomstenbronnen die we ook toelichten en verantwoorden.

Feitelijk gebruiken we de algemene dekkingsmiddelen als dekking voor uitgaven en doelstellingen in de programma's. Dit als daar in het programma zelf geen dekking tegenover staat. De voornaamste (algemene) inkomsten zijn:

- De uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk.
- Inkomsten uit belastingen (bijvoorbeeld toeristenbelasting en OZB).
- Inkomsten uit dividenden van deelnemingen van de gemeente Amsterdam.

In de nieuwe begrotingsstructuur vanaf de Begroting 2019 heeft de gemeente Amsterdam alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves opgenomen in dit overzicht algemene dekkingsmiddelen. Het resultaat op de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves heeft een directe relatie met de hogere of lagere lasten (of baten) in de twaalf programma's. Overigens zijn de toelichtingen op de afwijkingen bij reservemutaties wel opgenomen in de toelichtingen per programmaonderdeel.

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

3.A Algemene dekkingsmiddelen

Financiële ontwikkelingen

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Baten	2.607,8	2.752,3	2.759,1	2.768,1	9,0
Lasten	114,7	74,8	89,5	83,6	-5,9
Saldo	**2.493,1**	**2.677,5**	**2.669,6**	**2.684,5**	**14,9**
Onttrekkingen reserves	1.042,5	901,6	1.253,8	1.284,6	30,7
Toevoegingen reserves	874,9	711,1	1.061,1	1.056,7	-4,4
Saldo van onttrekkingen en toevoegingen	**167,6**	**190,5**	**192,7**	**227,9**	**35,1**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**2.660,7**	**2.868,0**	**2.862,4**	**2.912,4**	**50,0**

Het totale positieve resultaat van het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen tegenover de laatst vastgestelde begroting (najaarsnota) is € 50,0 miljoen. Dit komt vooral door:

- Een positief resultaat van deelnemingen en financieringsfunctie (€ 7,9 miljoen).
- Een nadeel op de ontvangen uitkering uit het gemeentefonds (€ 2,1 miljoen).
- Een voordeel op de overige eigen middelen (€ 9,2 miljoen).
- Een voordeel op de reservemutaties (€ 35,1 miljoen).
- In de verschillende onderdelen gaan we hierop uitgebreid in.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	9,0	25,3	32,6	33,0	0,4

3.A.1 Rente en resultaat

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

Algemene toelichting

In dit onderdeel verantwoorden we de baten en lasten van de gemeentelijke financiering en van de gemeentelijke deelnemingen.

Financiering

De gemeentelijke bezittingen financieren we met reserves, voorzieningen (interne financieringsmiddelen) en met extern aangetrokken geldleningen. Binnen de gemeente gebruiken we de systematiek van totaalfinanciering. We trekken niet voor elke investering of uitgave een aparte lening aan, maar financieren het geheel van investeringen.

Onze financieringslasten bestaan voornamelijk uit de externe rentelasten over de korte en lange geldleningen: de externe schuld. We gebruiken het systeem van renteomslagstelsel om de financieringslasten en -baten door te berekenen (om te slaan) over de organisatieonderdelen. Dit bepalen we via de balansstanden van de activa aan het begin van het jaar. In 2020 was de interne omslagrente 0,7%.

Onze financieringsbaten zijn rentebaten op verstrekte leningen aan derden.

Deelnemingen

Het onderdeel dividenden deelnemingen betreft de baten en lasten rond de deelnemingen (NV's of BV's) waarvan we aandeelhouder zijn. De baten bestaan uit dividendopbrengsten. Deze schatten we voor meerdere jaren in vanuit dividendafspraken met de deelnemingen (dividendbeleid). Ze hangen ook af van het resultaat en kasstroom van de deelnemingen. De lasten bestaan uit de berekende interne rente over de boekwaarde van de deelnemingen.

In de paragraaf Verbonden partijen staat een volledig overzicht van onze deelnemingen.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Baten	118,7	103,8	70,0	78,4	8,3
Lasten	88,8	21,1	38,1	38,5	0,4
Saldo	**29,9**	**82,7**	**31,9**	**39,8**	**7,9**

Het programmaonderdeel A1 Financiering en deelnemingen heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 7,9 miljoen. Dit komt (vooral) door hogere baten van € 8,3 miljoen en hogere lasten van € 0,4 miljoen.

Baten

De totale baten van € 78,4 miljoen zijn € 8,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 7,5 miljoen door een hogere dividenduitkering van het Havenbedrijf over 2020. In de begroting is het verwachte dividend voor het Havenbedrijf naar beneden bijgesteld vanwege de coronacrisis. De dividenduitkering is € 50,0 miljoen en daarmee in lijn met de reguliere verwachting voor het Havenbedrijf. Het bedrijf heeft de crisis in 2020 beter doorstaan dan verwacht.
- Overige afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 38,5 miljoen zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 1,2 miljoen door de liquidatie van de deelneming NV Hollandais. Deze lasten zijn niet begroot omdat onduidelijk was wanneer het langdurige liquidatieproces afgerond werd. In 2011 had het college al besloten dat deze deelneming opgeheven moest worden. De gemeente was namelijk van mening dat het publieke belang ervan,

het beheer van cultuurpanden theater Bellevue en de Kleine Komedie, beter zelf kon worden gedaan.
- Hogere lasten van € 0,2 miljoen doordat er minder interne rentelasten worden doorberekend aan de beleidsprogramma's. Enerzijds zijn de interne rentelasten voor de beleidsprogramma's hierdoor lager. Anderzijds leidt dit door de gehanteerde systematiek (omslagrente) tot hogere lasten in dit programma.
- Lagere lasten van € 0,6 miljoen vanwege lagere overige financierings-lasten, zoals lagere bank en provisiekosten.
- Lagere lasten van € 0,3 miljoen vanwege lagere externe rentelasten. Dit komt doordat we minder en goedkoper lenen dan eerder begroot.

Renteresultaat

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Rentelasten van externe schuld	-80,6	-89,7	-74.2	-73,9	0,3
Rentebaten van verstrekte leningen aan derden	7,0	11,0	13,7	13,6	-0,1
Saldo door te rekenen externe rente	**-73,6**	**-78,8**	**-60,5**	**-60,3**	**0,2**
Rente die aan grondexploitatie wordt toegerekend	-1,9	-1,7	-1,6	-1,5	0,1
Bespaarde rente, toegevoegd aan reserves en voorzieningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige kosten	-0,2	-0,7	-0,7	-0,1	0,6
De aan taakvelden toe te rekenen rente	**-75,8**	**-81,2**	**-62,8**	**-62,0**	**0,8**
De aan taakvelden toegerekende rente	81,9	88,2	60,5	60,3	-0,2
Saldo van baten en lasten	6,1	7,0	-2,3	-1,7	0,6
Renterisicobuffer	0,0	-10,6	0,0	0,0	0,0
Voorziening rentebaten AEB			-10,2	-10,1	0,0
Saldo van baten en lasten	**6,1**	**-3,6**	**-12,5**	**-11,8**	**0,6**

Het renteresultaat is € 0,6 miljoen beter dan eerder begroot. Dit effect bestaat uit interne en externe effecten. De meevaller uit externe effecten komt door lagere financieringslasten dan begroot, zoals rentelasten voor leningen en bank- en provisiekosten. De interne effecten zijn onderdeel van het algemene resultaat.

Dividend deelnemingen

In 2020 hebben we € 60,4 miljoen aan dividenden van deelnemingen ontvangen. Dit bedrag is € 8,3 miljoen hoger dan bij de Najaarsnota 2020 begroot. Dit komt door het hogere dividend van € 7,5 miljoen bij de deelneming het Havenbedrijf Amsterdam NV doordat het bedrijf de coronacrisis in 2020 beter heeft doorstaan dan verwacht. Daarnaast keert de Bank Nederlandse Gemeenten alsnog dividend (€ 0,8 mln.) uit over 2019, nadat er lang onzekerheid heerste of dit van toezichthouder Europese Centrale Bank (ECB) toegestaan zou worden. ECB had banken in de Eurozone aanbevolen om vanwege de impact van de coronacrisis geen dividend uit te keren in 2020.

Het vastgestelde dividend van deelnemingen over het jaar 2019 wordt conform beleid verantwoord in het Jaarverslag 2020. Daar is echter een uitzondering op. Dit betreft het Havenbedrijf Amsterdam N.V. Voor deze deelneming geldt dat het geraamde (nog niet vastgestelde) dividend wordt verantwoord in de rekening van het boekjaar waarop het betrekking heeft. Het Havenbedrijf Amsterdam N.V. was oorspronkelijk een gemeentelijke dienst. Door een uitzondering te maken op het bestendig beleid, werd voorkomen dat in het jaar van de verzelfstandiging (2014) een tekort ontstond ten opzichte van het in de begroting opgenomen resultaat.

In onderstaande tabel staat is van het dividend per deelneming gespecificeerd.

Overzicht dividend per deelneming

Bedragen x € miljoen

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting (Najaarsnota)
AEB Holding N.V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alliander N.V.	13,7	6,5	10,5	10,4	0,0
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	1,8	1,2	0,0	0,8	0,8
GVB Holding N.V.	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Havenbedrijf Amsterdam N.V.	61,4	50,0	42,5	50,0	7,5
RAI Holding B.V.	2,5	0,6	-0,8	-0,8	0,0
N.V. Luchthaven Schiphol	23,5	29,6	0,0	0,0	0,0
N.V. Stadsherstel Amsterdam	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0
N.V. Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam	1,7	3,2	0,0	0,0	0,0
N.V. 1012 Inc.	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0
NV Zeedijk	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
Stadion Amsterdam N.V.	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
Overige	0,0	0,1	-0,1	0,0	0,1
Totaal dividenden deelnemingen	**107,1**	**92,9**	**52,1**	**60,4**	**8,3**

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

3.A.2 Belastingen

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

Algemene toelichting

Inwoners, ondernemers en bezoekers dragen financieel bij aan onze financiën via de lokale belastingen. Uit deze opbrengsten betalen we bijvoorbeeld (een deel van de) kosten van:

- Verkeer en vervoer.
- Onderwijs.
- Cultuur.
- Sport.
- Openbaar groen.
- Openbare verlichting.

De rijksoverheid bepaalt of we belasting mogen heffen. Wij bepalen zelf hoe dat gebeurt. De gemeenteraad stelt de hoogte van tarieven van gemeentelijke belastingen vast. Een deel van de belastinginkomsten heeft een directe bestemming, zoals de riool- en afvalstoffenheffing. Deze inkomsten worden in de betreffende programma's verantwoord. Verder zijn er belastingen die we gebruiken als algemene dekking voor uitgaven in de verschillende programma's. Het zijn deze belastingen die we bij Algemene dekkingsmiddelen verantwoorden.

Financiële toelichting

Bedragen x € miljoen

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Baten	328,0	406,9	254,5	254,5	0,1
Lasten	35,5	26,7	31,2	31,4	0,1
Saldo	**292,5**	**380,2**	**223,2**	**223,2**	**-0,1**

Het programmaonderdeel A2 Lokale heffingen heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 0,1 miljoen. Dit komt (vooral) door hogere baten van € 0,1 miljoen en hogere lasten van € 0,1 miljoen.

Baten

De totale baten van € 254,5 miljoen zijn € 0,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 7,8 miljoen Onroerendezaakbelasting (OZB) door het wegwerken van achterstanden met betrekking tot dossiers oude jaren en kwaliteitsslagen in de uitvoering.
- Lagere baten van € 7,0 miljoen door correctie conversieverschillen 2017-2019 debiteuren en rekening courant.
- Lagere baten van € 1,2 miljoen Vermakelijkhedenretributie (VMR) door verdere terugloop van bezoekers vanwege de coronacrisis.
- Hogere baten van € 0,6 miljoen in verband met extra dienstverlening aan derden.

Lasten

De totale lasten van € 31,4 miljoen zijn € 0,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 0,7 miljoen voor reorganisatiekosten die conform de Voorjaarsbrief 2020 gedekt worden uit de reserve frictiekosten. De reorganisatiekosten bestaan bijna geheel uit vergoedingen voormalige salarissen en zijn grotendeels een resultaat van de afgeronde reorganisatie 2018 voor Belastingen.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen voor beroep en bezwaar. Belastingen legt een groot aantal heffingen op waartegen bezwaar gemaakt kan worden en eventueel in beroep gegaan kan worden. Alleen al de No Cure No Pay bureaus hebben in 2020 in totaal 9.500 voornamelijk WOZ bezwaren ingediend. Deze bureaus zijn door hun professionaliteit vaak succesvol. De kosten die daaruit voorvloeien bestaan uit de vergoeding die een wederpartij ontvangt bij in gelijkstelling.

- Hogere lasten van € 0,3 miljoen vanwege voorbereidingskosten voor het project data gedreven werken.
- Lagere lasten van € 1,2 miljoen voor projecten waarbij minder is uitgegeven. Dit betreft onder andere het project erfpacht overstapregeling en het project invlechting Weesp.

Opbrengsten per belastingmiddel

(bedragen x € miljoen)

Lokale heffingen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Rekening 2020	Verschil
OZB gebruik	43,7	44,4	44,3	52,8	8,5
OZB eigenaren	129,6	134,1	133,8	133,2	-0,6
RRB gebruik	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	0,0
RRB eigenaren	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
Toeristenbelasting	133,6	196,5	56,5	56,5	0,0
Vermakelijkheidsretributie te water	4,9	8,5	4,1	2,8	-1,3
BIZ	3,6	3,9	4,1	3,9	-0,2
Precariobelasting	4,6	6,0	2,5	2,5	0,0
Totaal	**320,4**	**393,8**	**245,7**	**252,1**	**6,4**

NB. De opbrengsten per belastingmiddel van totaal € 252,1 miljoen in bovenstaande tabel komen niet overeen met het de totale baten van dit programmaonderdeel van € 254,4 miljoen. Het verschil van € 2,3 miljoen komt voor het grootste deel door de ontvangen doorbelaste uitvoerings-kosten, zoals de opbrengsten uit vervolgingskosten, incassokosten, rente en oninbaar alsnog geïnd.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De opgelegde en nog op te leggen aanslagen OZB vallen per saldo € 7,8 miljoen hoger uit dan geraamd bij de Najaarsnota 2020. Dit betreft meeropbrengsten 2020 (€ 1,8 miljoen) en een positief afwikkelingsverschil van belastingjaren 2018/2019 (€ 6,1 miljoen). Belastingen heeft in het jaar 2020 tot het laatste moment forse inspanningen verricht om achterstanden op het gebied van het verzenden van beschikkingen en afdoen van WOZ-bezwaren uit voorgaande belastingjaren (2019 en eerder) in te lopen. Nadat een beschikking is opgesteld, volgt aanslagoplegging voor de betreffende objecten. Daarnaast geldt dat na afwijzing van een bezwaar de verschuldigde OZB kan worden ingevorderd. Ook is sprake geweest van een inhaalslag met betrekking tot het opnemen van nieuwbouw. In combinatie met de gevolgen van herwaardering en uitbreiding van het areaal heeft dat geleid tot meeropbrengsten.

Roerende-ruimtebelasting (RRB)

De opbrengsten uit de roerende ruimtebelasting (RRB) zijn in 2020 vrijwel conform begroot.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting heffen we voor overnachtingen van niet-ingezetenen. Het tarief is een percentage van de overnachtingsvergoeding in hotels, hostels, campings en andere belastingplichtige accommodaties, in combinatie met een vast bedrag per persoon per overnachting. Het is in Amsterdam mogelijk onder voorwaarden af en toe de eigen woning te verhuren aan toeristen. Ook over de inkomsten hieruit moet de verhuurder toeristenbelasting betalen.

De gevolgen van de coronacrisis op de bezoekerseconomie in de stad zijn ongekend fors gebleken. Dat heeft geleid tot een bijstelling van de verwachte opbrengsten van de toeristenbelasting van € 196,5 miljoen naar € 56,5 miljoen in de begroting bij de Najaarsnota 2020. De verwachte opbrengsten toeristen-belasting blijven ongewijzigd ten opzichte van Najaarsnota 2020. Daarbij dient het voorbehoud te worden gemaakt dat de coronacrisis een aanzienlijke mate van onzekerheid met zich meebrengt voor de ramingen. De opbrengsten van de toeristenbelasting worden geraamd op basis van voorlopige aanslagen, waarbij is gecorrigeerd voor de verwachte daling van het aantal bezoekers. De definitieve aanslagen toeristenbelasting over belastingjaar 2020 worden vanaf april 2021 vastgesteld. Als dan blijkt dat de feitelijke realisatie alsnog achterblijft bij de naar beneden gestelde ramingen, zal dat tot minderopbrengsten leiden.

Vermakelijkhedenretributie

Iedereen die tegen betaling bedrijfsmatig amusement, ontspanning of vermaak op het water aanbiedt, betaalt Vermakelijkheidsretributie (VMR). Dat geldt bijvoorbeeld voor rederijen. Bij een rondvaart in Amsterdam is deze belasting verwerkt in de prijs van het kaartje. Sinds 2018 jaar betalen ook aanbieders van stadsrondritten deze retributie. In 2019 is deze heffing tevens ingevoerd voor gidsrondleidingen in de stad. Het tarief bedroeg in 2020 € 1,50 per betalende passagier of deelnemer.

Ook voor de VMR geldt dat de coronacrisis zeer grote impact heeft gehad op de opbrengsten. De belasting wordt betaald door passagiers of deelnemers en afgedragen door de aanbieder van de vermakelijkheid. Het aantal bezoekers aan de stad is in 2020 gedecimeerd door de coronacrisis. Dat heeft bij de Najaarsnota 2020 geleid tot een stevige neerwaartse bijstelling van de verwachte opbrengsten.

Het herstel van de bezoekerseconomie dat in de zomerperiode voorzichtig is ingezet is door de tweede besmettingsgolf en de daarmee samenhangende beperkende maatregelen tot stilstand gekomen. De opbrengsten VMR vallen daardoor € 1,2 miljoen lager uit dan begroot bij de Najaarsnota 2020.

Precariobelasting

Precariobelasting heffen we als vergoeding voor het plaatsen van voorwerpen onder, op, of boven gemeentegrond met een openbare bestemming. Bij een bedrijfs- of passagiersvaartuig, woonboot of vlot dat in openbaar gemeentewater ligt, moet precariobelasting ("liggeld") worden betaald. Hetzelfde geldt voor terrassen die in de openbare ruimte worden uitgestald.

Om ondernemers te helpen om de gevolgen van de coronacrisis het hoofd te bieden, is in 2020 geen precariobelasting voor terrassen geheven.
De opbrengsten van de precariobelasting komen in 2020 dus van de liggelden voor woonschepen en bedrijfsvaartuigen en zijn gelijk aan de begrote opbrengsten (conform bijstelling najaarsnota 2020).

Reclamebelasting

Met ingang van 2020 is de reclamebelasting opnieuw ingevoerd om bij te dragen aan het tegengaan van de verrommeling van het straatbeeld en ondernemers te stimuleren om minder of kleinere reclame-uitingen te plaatsen die zichtbaar is vanaf de openbare weg. Om ondernemers tegemoet te komen in de crisis is de reclamebelasting in 2020 opgeschort.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

3.A.3 Gemeentefondsuitkering

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

Algemene toelichting

De omvang van de gemeentefondsuitkering bepaalt voor een belangrijk deel de omvang van de algemene dekkingsmiddelen. Het gemeentefonds is daarmee onze belangrijkste inkomstenbron. Deze uitkering ontvangen gemeenten van het Rijk als kostendekking voor de taken die ze uitvoeren. Gemeenten mogen in principe zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Maar ze hebben wel taken die ze moeten uitvoeren.
Het gemeentefonds, en daarmee de Amsterdamse gemeentefondsuitkering, groeit en krimpt mee met de rijksuitgaven. Extra uitgaven, bezuinigingen, mee- en tegenvallers op de rijksbegroting beïnvloeden zo direct de omvang van het gemeentefonds. Deze groei of krimp van het gemeentefonds heet het accres. Het Rijk informeert de gemeenten jaarlijks in de mei- en september-circulaires over het accres. In deze circulaires krijgen gemeenten ook informatie over nieuwe of vervallen gemeentelijke taken. Daarnaast publiceert het Rijk aan het eind van het jaar de decembercirculaire. Daarin krijgen gemeenten informatie over onderwerpen die voor het einde van het jaar afgewikkeld worden.
Hoeveel geld een gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van die gemeente. Onder andere worden de volgende kenmerken gebruikt voor de verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten:

- Het aantal inwoners.
- De oppervlakte van de gemeente.
- De bebouwingsdichtheid.

Daarnaast wordt de onroerendezaakbelasting (OZB) die een gemeente zou innen wanneer deze volgens de landelijke normtarieven zou worden geheven, in mindering gebracht op de gemeentefondsuitkering. In onderstaande tabel zijn de begrote en gerealiseerde bedragen van de uitkering uit het gemeentefonds opgenomen.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Baten	2.149,4	2.227,6	2.420,4	2.418,3	-2,1
Saldo	**2.149,4**	**2.227,6**	**2.420,4**	**2.418,3**	**-2,1**

Het programmaonderdeel A3 Gemeentefonds heeft ten opzichte van de begroting een negatief resultaat van € 2,1 miljoen. Dit komt door lagere baten van € 2,1 miljoen, er zijn geen lasten in dit programma.

Baten

De totale baten van € 2.418,3 miljoen zijn € 2,1 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere baten door een verrekening van € 3,3 miljoen. Dit betreft herberekening voor de jaren 2018 en 2019, waaruit blijkt dat de gemeente Amsterdam een te hoge gemeentefondsuitkering heeft ontvangen.
- Lagere baten van € 0,6 miljoen door een herberekening voor de bijdragen 'centrale voorziening basis registratie Personen', 'MijnOverheid en DigiD' en 'Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)'.
- Hogere baten van € 1,1 miljoen door het actualiseren van de maatstaven van het verdeelmodel. De verdeling van het gemeentefonds gebeurt op basis van circa zestig maatstaven zoals het aantal inwoners, de oppervlakte van de gemeente en het aantal bijstandsgerechtigden. Voor de nieuwe raming van de gemeentefondsuitkering zijn de waarden van deze maatstaven geactualiseerd. Daarnaast zijn de uitkeringsfactoren voor de jaren 2018 en 2020 bijgesteld.

- Hogere baten van € 0,2 miljoen door een nacalculatie voor de suppletie-uitkering 'integratie sociaal domein' (decentralisatie-uitkering). Inmiddels zijn alle maatstafgegevens voor 2019 en 2020 bekend. De gemeente Amsterdam ontvangt vanaf 2020 € 0,2 miljoen structureel.
- Hogere baten van € 0,2 miljoen vanwege een bijdrage vanuit het faciliteitenbesluit opvangcentra (decentralisatie-uitkering). Aan gemeenten waarin een opvangcentrum is gevestigd, wordt jaarlijks door het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA) een uitkering op grond van het Faciliteitenbesluit opvangcentra verstrekt.
- Overige effecten die zorgen voor een stijging van de baten van € 0,3 miljoen.

Specificatie baten gemeentefonds

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Algemene uitkering	1.761,8	1.864,2	1.885,8	1.883,3	-2,3
Overige integratie- en decentralisatie-uitkeringen	387,6	363,4	534,7	535,0	0,2
Saldo	**2.149,4**	**2.227,6**	**2.420,4**	**2.418,3**	**-2,1**

Algemene uitkering

De Amsterdamse gemeentefondsuitkering bestaat uit verschillende onderdelen waarvan de Algemene Uitkering het grootste is. De gehele gemeentefondsuitkering is vrij besteedbaar waarbij bij de Algemene Uitkering geen specifiek doel voor de besteding van de middelen is aangegeven. De hoogte van de Algemene Uitkering is afhankelijk van de karakteristieken van een gemeente zoals die in de algemene toelichting genoemd zijn en eventuele nieuwe of vervallen gemeentelijke taken. Naar aanleiding van de Decembercirculaire 2020 is de Algemene Uitkering gedaald met € 2,3 miljoen:

- Lagere baten door een verrekening van € 3,3 miljoen. Dit betreft herberekening voor de jaren 2018 en 2019, waaruit blijkt dat de gemeente Amsterdam een te hoge gemeentefondsuitkering heeft ontvangen.
- Lagere baten van € 0,6 miljoen door een herberekening voor de bijdragen 'centrale voorziening basis registratie Personen', 'MijnOverheid en DigiD' en 'Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)'.
- Hogere baten van € 1,1 miljoen door het actualiseren van de maatstaven van het verdeelmodel. De verdeling van het gemeentefonds gebeurt op basis van circa zestig maatstaven zoals het aantal inwoners, de oppervlakte van de gemeente en het aantal bijstandsgerechtigden. Voor de nieuwe raming van de gemeentefondsuitkering zijn de waarden van deze maatstaven geactualiseerd. Daarnaast zijn de uitkeringsfactoren voor de jaren 2018 en 2020 bijgesteld.
- Overige effecten die zorgen voor een stijging van de baten van € 0,5 miljoen.

Integratie- en decentralisatieuitkeringen

De integratie- en decentralisatieuitkeringen zijn onderdeel van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling. De uitkeringen zijn vrij besteedbaar, maar veel uitkeringen zijn verbonden aan een zeker doel. De integratie- en decentralisatieuitkeringen zijn met € 0,2 miljoen toegenomen. Deze toename houdt verband met de volgende ontwikkelingen uit de decembercirculaire van het gemeentefonds:

- Hogere baten van € 0,2 miljoen door een nacalculatie voor de suppletie-uitkering 'integratie sociaal domein' (decentralisatie-uitkering). Inmiddels zijn alle maatstafgegevens voor 2019 en 2020 bekend. De gemeente Amsterdam ontvangt vanaf 2020 € 0,2 miljoen structureel.
- Hogere baten van € 0,2 miljoen vanwege een bijdrage vanuit het faciliteitenbesluit opvangcentra (decentralisatie-uitkering). Aan gemeenten waarin een opvangcentrum is gevestigd, wordt jaarlijks door het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA) een uitkering op grond van het Faciliteitenbesluit opvangcentra verstrekt.
- Overige kleine ontwikkelingen, wijzigingen in de maatstaven waar uitkeringen op gebaseerd zijn en nacalculaties over voorgaande jaren zorgen in totaal voor een daling van € 0,2 miljoen.

Reserves

In dit programmaonderdeel zijn geen reserves opgenomen.

3.A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

Algemene toelichting

In het onderdeel Overige eigen middelen inclusief onvoorzien zijn posten opgenomen die niet onder een van de hiervoor behandelde onderdelen vallen. Ook zijn hier de gemeentelijke stelposten opgenomen, zoals die voor toekomstige kapitaallasten en nominale ontwikkelingen. Verder is in dit onderdeel de post voor onvoorziene uitgaven opgenomen. Deze is in onze begroting structureel op € 2,0 miljoen begroot.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Baten	11,7	14,0	14,3	17,0	2,7
Lasten	-9,6	27,0	20,1	13,7	-6,5
Saldo	**21,2**	**-13,0**	**-5,9**	**3,3**	**9,2**

Dit programmaonderdeel heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 9,2 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 2,7 miljoen en lagere lasten van € 6,5 miljoen.

Baten

De totale baten van € 17,0 miljoen zijn € 2,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door hogere baten van € 2,8 miljoen vanwege een vrijval uit de voorziening juridische risico's. Vanwege het vertrouwelijke karakter lichten we dit niet verder toe. De overige afwijking wordt vanwege de omvang niet verder toegelicht.

Lasten

De totale lasten van € 13,7 miljoen zijn € 6,5 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van per saldo € 4,5 miljoen een deel van de kosten, die gedekt worden uit de noodkas, in de programma's worden verantwoord, maar centraal begroot zijn.
- Lagere lasten van € 2,0 miljoen doordat de structureel begrote post voor onvoorziene uitgaven niet is gebruikt.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Onttrekkingen reserves	297,3	98,7	436,8	440,2	3,4
Toevoegingen reserves	109,1	46,1	205,5	216,1	10,6
Saldo	**188,2**	**52,6**	**33,4**	**224,2**	**-7,2**

Onttrekkingen

De onttrekking aan de reserves van € 440,2 miljoen is € 3,4 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Een hogere onttrekking van € 7,7 miljoen aan de reserve frictiekosten voor gemaakte frictiekosten in het jaar 2020. Conform besluitvorming bij de Voorjaarsbrief 2020 wordt voor de gemaakte frictiekosten in het lopende jaar ook de onttrekking aan de reserve verwerkt. Tegenover deze hogere onttrekking staan ook hogere lasten in de programma's.

- Een lagere onttrekking van € 3,9 miljoen aan de reserve incidentele coalitiemiddelen. In totaal is er voor € 26,5 miljoen onttrokken aan de reserve ten opzichte van de begroting van € 30,1 miljoen. De bestede coalitiemiddelen vallen vooral lager uit voor toegankelijksfonds (€ 0,7 miljoen), banenplannen (€ 0,6 miljoen), personeelstekort in de zorg (€ 0,6 miljoen) en digitale stad (€ 0,6 miljoen). Deze middelen blijven beschikbaar in de reserve.

Toevoegingen

De toevoegingen aan de reserves van € 216,1 miljoen zijn € 10,6 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door een hogere toevoeging van € 10,4 miljoen aan de reserve overheveling gemeentefondsmiddelen decembercirculaire. Dit betreffen gemeentefondsmiddelen die toegekend zijn via de decembercirculaire van het rijk. Omdat niet alle middelen meer konden worden besteed in 2020, worden ze via deze reserve overgeheveld naar 2021.

3.A.5 Reserves

Portefeuillehouder: meerdere wethouders

Algemene toelichting

In dit onderdeel Reserves zijn alle onttrekkingen en toevoegingen aan reserves verantwoord. De belangrijkste reservemutaties worden per (programma) onderdeel toegelicht.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Jaarverslag 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 (NJN)	Jaarverslag 2020	Verschil
Onttrekkingen reserves	1042,5	901,6	1253,8	1284,6	30,7
Toevoegingen reserves	874,9	711,1	1061,1	1056,7	-4,4
Saldo reservemutaties	**167,6**	**190,5**	**192,7**	**227,9**	**35,1**

Het onderdeel Reserves heeft ten opzichte van de begroting een positief resultaat van € 35,1 miljoen. Dit komt doordat er voor € 30,7 miljoen meer aan reserves is onttrokken en voor € 4,4 miljoen minder is toegevoegd.
In onderstaand overzicht worden de reservemutaties van reserves toegelicht met grotere afwijkingen (hoger dan € 10 miljoen) ten opzichte van de begroting. Voor een totaaloverzicht van alle reservemutaties is de verloopstaat Reserves opgenomen in paragraaf 8.2.

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020 (najaarsnota)		Jaarverslag 2020		Verschil	
Naam reserve	**Onttrekking (incl vrijval)**	**Toevoe-ging**	**Onttrekking (incl vrijval)**	**Toevoe-ging**	**Onttrek-king**	**Toevoe-ging**
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren						
Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut	-	65,0	-	37,2	-	-27,8
7.1 Inkomensregelingen						
Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur	37,7	70,1	20,7	58,1	-17,1	-12,0
9.3 Duurzaamheid en milieubeheer						
Stedelijke bodemsanering en nazorg	10,3	21,1	23,8	21,1	13,4	-
10.1 Grond						
Reserve Vereveningsfonds	200,0	103,3	186,2	102,7	-13,9	-0,6
Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties	56,9	50,4	56,0	69,5	-0,9	19,1
10.2 Erfpacht						
Reserve financiering Erfpacht grond	88,0	-	163,8	-	75,8	-
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien						
Reserve overheveling gemeente-fondsmiddelen decembercirculaire	6,3	1,6	6,3	12,0	0	10,4
Overige	854,5	749,6	827,8	756,1	- 26,7	6,5
Totaal	**1.253,8**	**1.061,1**	**1.284,6**	**1.056,7**	**30,7**	**-4,4**

Onttrekkingen reserves

De totale onttrekkingen van € 1.284,6 miljoen aan reserves is € 30,7 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere onttrekking van € 17,1 miljoen aan de reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur. De reserve egaliseert overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen) en de uitvoering van Tozo. Zie voor een uitgebreidere toelichting programmaonderdeel 7.1.
- Lagere onttrekking van € 13,9 miljoen aan de reserve Vereveningsfonds. Deze reserve is benodigd als weerstandsvermogen en ter dekking van vastgestelde (voor)investeringen in het kader van gebiedsontwikkeling. De onttrekking is vooral lager omdat de voorziening plantekorten minder hoeft te worden opgehoogd. Voor plannen met een negatief saldo is een voorziening gevormd. In 2020 is hier minder aan toegevoegd, omdat het saldo van het totaal van de negatieve plannen is verbeterd, onder andere door de Rijksbijdrage in het kader van Woningbouwimpuls.
- Hogere onttrekking van € 75,8 miljoen aan de reserve afkoopsommen erfpacht, omdat erfpachters in het voortdurend stelsel minder vaak hebben gekozen voor afkoop en meer erfpachters, die hebben afgekocht in het voortdurend stelsel, zijn overgestapt naar het eeuwigdurend stelsel. Deze reserve dient voor de financiering van de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden.
- Hogere onttrekking van € 13,4 miljoen aan de reserve Stedelijke bodemsanering en nazorg. Deze reserve heeft ten doel middelen te reserveren voor de meerjarige stedelijke bodemsaneringsprogramma's en nazorgactiviteiten die conform gemaakte afspraken met het Rijk grotendeels vanuit Rijksmiddelen worden gefinancierd De onttrekking is vooral hoger doordat voor de grondexploitatie Buiksloterham in 2020 een bedrag van € 15,1 miljoen is toegevoegd vanuit deze reserve. Dit was niet begroot.

Toevoegingen reserves

De totale toevoeging van € 1.056,7 miljoen aan reserves is € 4,4 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Een lagere toevoeging van € 27,8 miljoen aan de Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut. Deze reserve bevat eigen bijdrages van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Zie voor een uitgebreidere toelichting programmaonderdeel 2.1.
- Een lagere toevoeging van € 12,0 miljoen aan de reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur. De reserve egaliseert overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen) en de uitvoering van Tozo. Zie voor een uitgebreidere toelichting programmaonderdeel 7.1.
- Een hogere toevoeging van € 19,1 miljoen aan de Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties. De reserve dekt de gebiedsontwikkeling op de Zuidas en de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van Zuidas Dok. De toevoeging aan de reserve van € 69,5 miljoen betreft vooral de opbrengsten van tussentijdse winstnemingen uit de grondexploitaties en een indexeringsvergoeding.
- Een hogere toevoeging van € 10,4 miljoen aan de reserve Reserve overheveling gemeentefondsmiddelen decembercirculaire. De reserve dient voor het reserveren van middelen afkomstig uit het gemeentefonds, die nog niet ter besteding zijn gekomen in 2020 (voor zover het niet gaat om de algemene uitkering). De toevoeging is € 12,0 miljoen, via deze reserve worden de middelen overgeheveld naar 2021.

Programma B | Portefeuillehouder: burgemeester Halsema & wethouders Meliani en Groot Wassink

3.B Bestuur en organisatie

In de 12 beleidsprogramma's staat welk beleid we uitvoeren en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn. In dit onderdeel B. Bestuur en Organisatie staan de middelen die besluiten over en het uitvoeren van het beleid ondersteunen, zoals gepresenteerd in programma's 1 tot en met 12. De opzet van dit programmaonderdeel wijkt op onderdelen af van de structuur van de 12 beleids-programma's.

3.B.1 Overhead

→ Inzet ambtelijke organisatie tijdens de Coronacrisis

De coronacrisis heeft een grote invloed op de stad, op ons beleid en op de gemeentelijke organisatie. De invloed op de organisatie zit onder meer in:

- Taakverzwaring bij bijvoorbeeld handhavers en afvalinzameling.
- Uitval of afwezigheid van medewerkers en daardoor lagere bezetting op cruciale processen.
- Risico's waarin medewerkers vanuit hun functie aan blootgesteld worden.
- Aanpassingen aan gemeentelijke kantoorpanden en uitvoeringslocaties.

Voor de kantoren namen we maatregelen waarbij de indeling van de panden, inventaris en installaties zo min mogelijk zijn gewijzigd. Om thuiswerken mogelijk te maken, investeerden we in het aanpassen en ondersteunen van thuis werkplekken. En verbeterden we de verbinding tussen werken op kantoor en thuiswerken met audiovisuele middelen.

→ Duurzaam en Flexibel werken

In 2020 zijn wij anders tegen huisvesting gaan aankijken en hoe wij daar in de toekomst mee om willen gaan. Mede ingegeven door de coronacrisis en het herstelplan 'Duurzaam uit de crisis' startten wij met het ontwikkelen van een huisvestingsvisie. Daarbij willen we de positieve ervaringen met thuiswerken zo goed mogelijk in de toekomst kunnen blijven toepassen. We onderzochten in 2020 de mogelijkheden om duurzamer woon-werkverkeer van onze medewerkers aan te moedigen en mogelijk te maken. Daarbij keken we ook naar alternatieven voor het openbaar vervoer (OV) en het mijden van de (OV-)spits.

In het programma Duurzame Gemeentelijke Organisatie (DGO) staan onder andere de doelen om een klimaatneutrale en aardgasvrije organisatie te worden in 2030. De nadruk ligt onder andere hier op:

- Aardgasvrije panden.
- Verduurzamen wagenpark.
- Alternatieve energiebesparing.

3.B.2 Vastgoed

→ Voldoende maatschappelijk vastgoed in de groeiende stad

Het afgelopen jaar werkten we aan beheren en ontwikkelen van voldoende en passend maatschappelijk vastgoed in bestaande en nieuwe wijken. Dat moet nu en in de toekomst aansluiten bij de veelzijdige wensen en behoeften van de Amsterdammers. Een belangrijke basis hiervoor vormen de Strategische Huisvestingsplannen bij verschillende beleidsdomeinen.

→ Duurzaamheid

In 2020 besteedden we veel aandacht aan het verder verduurzamen van het gemeentelijke vastgoed.
Het afgelopen jaar kwamen er ruim 2.300 zonnepanelen op gemeentelijke daken en zijn er 20 nieuwe A-labels geregistreerd. 5 panden zijn aardgasvrij gemaakt.

3.B.3 Bestuur

→ Ambtelijke en Bestuurlijke Fusie Weesp

De Tweede Kamer stelde de Herindelingswet Amsterdam Weesp in februari 2021 vast en is aangeboden aan de Eerste Kamer. Naast de voorbereidingen voor het wettelijk traject werkten we de afspraken in het bestuurlijk akkoord Weesp en Amsterdam verder uit.
Die gaan over de inrichting van nabijheid van bestuur voor Weesp. De gemeenteraar nam bij de behandeling van de hoofdlijnennotitie ook de motie van de leden Grooten en Boomsma aan.
Die gaat over de uitbreiding van het aantal zetels in bestuurscommissie Weesp. Het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam (hierna: het college) zal een uitbreiding van het aantal zetels voor Weesp overwegen.

→ Evaluatie Bestuurlijk Stelsel

In 2020 onderzocht het extern bureau Tilburg University – Necker van Naem de werking van het bestuurlijk stelsel. Eind 2020 bood het college de uitkomsten van het onderzoek aan de gemeenteraad aan. Inhoudelijke bespreking over het rapport en de vervolgstappen gebeurt vanaf begin 2021. Hierbij worden de stadsdeelbestuurders, stadsdeelcommissies en Amsterdammers betrokken.

Programma B | Portefeuillehouder: burgemeester Halsema & wethouders Meliani en Groot Wassink

3.B Bestuur en organisatie

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	59,4	56,2	33,6	55,7	22,2
Lasten	598,7	586,4	618,1	641,1	23,1
Saldo	**-539,4**	**-530,2**	**-584,5**	**-585,4**	**-0,9**

Het onderdeel B Bestuur en organisatie heeft tegenover de begroting een negatief resultaat van € 0,9 miljoen. Dit komt door hogere baten van € 22,2 miljoen en hogere lasten van € 23,1 miljoen.

Baten:
De totale baten van € 55,7 miljoen zijn € 22,2 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere verkoop- en huuropbrengsten van gemeentelijk vastgoed dan begroot van € 19,8 miljoen. Het betreft aan de ene kant de niet begrote verkoop van 1 pand (€ 16,4 miljoen). En aan de andere kant hogere huurinkomsten dan begroot (€ 3,6 miljoen) door de vertraging in verkoop van andere panden.
- Niet begrote inkomsten uit detacheringen van medewerkers en dienstverlening aan derden van € 2,3 miljoen.

Lasten:
De totale lasten van € 641,1 miljoen zijn €23,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 8,4 miljoen voor afboeken van de boekwaarde van een verkocht pand.
- Hogere lasten voor ICT van € 5,9 miljoen. Dit betreft voornamelijk het afboeken van de boekwaarde van investeringen in digitale verbindingen. Deze lichten wij verder toe bij het onderdeel Overhead.
- Hogere lasten omdat een voorziening is gevormd voor de uitbreiding van de bestaande maatwerkregeling corona voor huurders van Gemeentelijk Vastgoed (€ 5,1 miljoen). Dit lichten wij verder toe in programma-onderdeel B.2.
- Hogere personeelslasten van € 2,5 miljoen zijn ontstaan voor management en – ondersteuning, omdat deze conform het Besluit Begroting en Verantwoording in overzicht B dienen te worden verantwoord. De begrote lasten zijn echter nog in de beleidsprogramma's begroot. Doordat het project dat in 2020 van start is gegaan om dit te herstellen, eind 2020 nog niet volledig was afgerond, is dit verschil ontstaan.
- Overige afwijkingen van per saldo € 1,2 miljoen lichten wij verder toe bij de diverse programma-onderdelen.

Apparaatslasten

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Apparaatslasten	525,7	536,3	562,2	570,6	8,4

3.B.1 Overhead

In dit overzicht staan de lasten van de overhead in de organisatie. Dit moet sinds 2017 vanuit het Besluit begroting en verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is overhead 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead behoren alle functies die dit doel dienen.'

Met dit overzicht willen we de raad inzicht geven in de totale kosten van de overhead voor de hele organisatie. De lasten in dit overzicht zijn alle gebruikelijke lasten, zoals:

- De salarislasten.
- De materiële lasten.
- De kapitaallasten.
- De dotaties aan reserves.

Als baten direct samenhangen met de hiervoor genoemde domeinen, hebben wij ze daarbij opgenomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor onttrekkingen aan reserves en ontvangsten van derden.

Belangrijke ontwikkelingen

In de paragraaf Bedrijfsvoering gaan wij verder in op de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen uit 2020.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020
Baten	12,1	15,5	9,5	11,8	2,3
Lasten	521,7	535,7	557,4	565,4	8,1
Saldo	**-509,6**	**-520,2**	**-547,9**	**-553,6**	**-5,8**

Het overzicht Overhead heeft tegenover de begroting een negatief resultaat van € 5,8 miljoen. Dit komt door hogere baten dan begroot van € 2,3 miljoen en de hogere lasten dan begroot van € 8,1 miljoen.

Baten

De totale baten van € 11,8 miljoen zijn € 2,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door niet begrote inkomsten uit detacheringen van bovenformatieve medewerkers en doorbelasting van dienstverlening en detacheringen aan andere overheidsinstellingen (onder andere Weesp gemeenschappelijke regelingen).

Lasten

De totale lasten van € 565,4 miljoen zijn € 8,1 miljoen hoger dan begroot. Een uitgebreidere toelichting op afwijking tegenover de begroting staat hieronder bij het 'Overhead overzicht naar BBV-indeling'.

Overhead overzicht naar BBV-indeling

Volgens de definitie van Overhead is de overhead te groeperen naar de volgende onderdelen:

1. Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
2. Ondersteuning organisatie: de bedrijfsvoeringsfuncties.
   a. financiën en toezicht gericht op de ambtelijke organisatie
   b. personeelszaken en organisatie
   c. juridische zaken
   d. informatievoorziening, automatisering van PIJOFACH-systemen en gemeentebrede document en informatie voorziening (DIV)
   e. facilitaire zaken en ambtelijke huisvesting (inclusief beveiliging)
   f. interne en externe communicatie met uitzondering van klant-communicatie
   g. verzekeringen
3. Management: hiërarchisch leidinggevenden en managementonder-steuning in de primaire processen en de staven van de clusters.

In de onderstaande tabel zijn de resultaten per onderdeel afgezet tegen de laatst vastgestelde begroting.

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020			Jaarrekening 2020		
	Baten	Lasten	Toegerekend	Baten	Lasten	Toegerekend
Bestuursondersteuning	**-0,3**	**50,0**	**-**	**-0,5**	**49,9**	**-**
Ondersteuning en beleidsadvisering aan college van B en W	-0,3	50,0	-	-0,5	49,9	-
Ondersteuning organisatie (bedrijfsvoeringsfuncties)	**-7,5**	**397,7**	**-24,2**	**-8,8**	**403,7**	**-23,7**
Financiën, toezicht en accountantscontrole	-	40,0	-2,5	-0,0	41,0	-2,5
Personeel en Organisatie	-1,2	74,2	-4,4	-2,0	75,3	-4,4
Juridisch Bureau	-	6,8	-0,7	-	6,0	-0,3
Informatievoorziening en automatisering	-0,3	119,7	-7,7	-0,4	125,6	-7,7
Facilitaire zaken en huisvesting	-1,7	130,8	-7,6	-2,4	127,0	-7,6
Communicatie	-0,2	21,7	-1,3	-0,1	24,8	-1,3
Verzekeringen	-4,1	4,4	-	-3,8	4,0	-
Management uitvoerende organisatie eenheden	**-1,7**	**142,2**	**-8,4**	**-2,6**	**146,8**	**-11,2**
Management en management-ondersteuning directies	-1,7	112,1	-7,5	-2,3	115,4	-10,3
Management en management-ondersteuning stadsdelen	-	28,2	-	-0,2	29,0	-
Clusterstaven exclusief informatievoorzieningunits	-	2,0	-0,9	-0,1	2,5	-0,9
Totaal Bruto Overhead	**-9,5**	**589,9**	**-32,6**	**-11,8**	**600,4**	**-35,0**
Toegerekend aan programma's en projecten		-32,6			-35,0	
Totaal na toerekening	-9,5	557,4		-11,8	565,4	
Netto lasten overhead		**547,9**			**553,6**	

De bruto overheadlasten bedragen € 600,4 miljoen en zijn daarmee € 10,5 miljoen hoger dan begroot. Van deze lasten rekenen we € 35,0 miljoen toe aan grondexploitaties en projecten in de ruimtelijke sector. Na aftrek van deze toerekening en gesaldeerd met de baten bedragen de netto overhead-lasten € 553,6 miljoen. Dit is € 5,7 miljoen hoger dan begroot.
De ontwikkeling van de overheadbaten (€ 2,3 miljoen hoger dan begroot) is bij de eerste tabel in deze paragraaf reeds toegelicht. Hieronder volgt alleen een toelichting op de ontwikkeling van de overheadlasten tegenover de begroting.

Overheadlasten

De overheadlasten verdelen we onder in de lasten voor:

- Bestuursondersteuning: per saldo € 0,2 miljoen lager.
- Bedrijfsvoering (de PIJOFACH-functies): per saldo € 6,0 miljoen hoger.
- Management en -managementondersteuning in het primair proces: per saldo € 4,6 miljoen hoger.

Bestuursondersteuning: (per saldo € 0,2 miljoen lager)
De lasten voor bestuursondersteuning en beleidsadvisering van het college en de bestuurscommissies zijn per saldo € 0,7 miljoen lager dan begroot.
Dit komt door:

- Per saldo lagere lasten van € 1,3 miljoen door het uitstellen van onderzoeken naar deelnemingen en van het Concern Audit Programma als gevolg van de coronacrisis.
- Per saldo hogere lasten voor de extra inzet voor de crisisorganisatie tijdens de coronacrisis en de voorbereiding van de bestuurlijke fusie van Weesp (€ 0,6 miljoen).
- Hogere lasten van per saldo € 0,5 miljoen door een toevoeging aan de voorziening Voormalig Personeel in verband met toekomstige verplichtingen.

Bedrijfsvoeringsfuncties: (per saldo € 6,0 miljoen hoger)
De lagere lasten van € 0,3 miljoen in het overzicht bestaan vooral uit per saldo:

- Lagere lasten voor facilitaire zaken en huisvesting van € 3,8 miljoen.
- Lagere lasten bij voor juridische zaken van € 0,8 miljoen.
- Hogere lasten voor ICT en verzekeringen van € 5,5 miljoen.
- Hogere lasten voor communicatie van € 3,1 miljoen.
- Hogere lasten financiën en personeel & organisatie van totaal € 2,1 miljoen.

Dit lichten we hieronder per onderdeel verder toe.

Huisvesting en Facilitair:

- Per saldo lagere lasten van € 1,8 miljoen op facilitaire zaken door de coronacrisis vanwege minder catering, minder kantoorbenodigdheden, minder intensief gebruik van kantoren.
- Lagere huisvestingslasten van € 1,9 miljoen doordat wij alleen de personeelslasten voor ambtelijke huisvesting hier verantwoorden. In de begroting staan echter ook de personeelslasten van de primaire taken van gemeentelijk vastgoed in B.1. Overhead. Deze lasten van de primaire taken worden nu verantwoord in programmaonderdeel B.2. Vastgoed. Dit verloopt binnen programma B dus neutraal.
- Lagere lasten van € 0,1 miljoen die bestaat uit afzonderlijke posten van kleiner dan € 0,2 miljoen en daarom verder niet worden toegelicht.

ICT en Verzekeringen

- Hogere lasten bij ICT van € 5,9 miljoen doordat de investeringen in digitale verbindingen tussen èn binnen de gemeentelijke panden niet meer geactiveerd mogen worden. Hierdoor worden de investeringen die in 2019 en 2020 zijn gedaan in deze digitale verbindingen (zoals glasvezelkabels, routers en switches) met terugwerkende kracht direct ten laste van de algemene middelen gebracht.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen voor verzekeringen, die bestaan uit afzonderlijke posten van kleiner dan € 0,2 miljoen en worden daarom niet verder toegelicht.

Juridische Zaken:

- Lagere personeelslasten van € 0,8 miljoen. Dit komt vooral doordat we meer kosten toerekenen aan het programma Wonen & Groen. Dat is vanwege extra inzet op juridische advisering bij handhaving en bezwaar.

Communicatie:

- De incidentele gemeentelijke crisiscommunicatie in de publieke ruimte voor Corona hebben geleid tot extra kosten ban € 1,6 miljoen. Dit betreft onder andere posters in abri's, informatiebladen die huis aan huis zijn verspreid en websites.
- Hogere personeelskosten van € 1,5 miljoen omdat extra communicatie inzet nodig in verband met de crisiscommunicatie om de standaard dienstverlening te kunnen waarborgen. Voorts heeft de harmonisatie van interne uurtarieven tot gevolg dat niet alle externe inhuurlasten volledig zijn doorbelast naar de beleidsprogramma's.

Financiën en Personeel & Organisatie:

De hogere personeelslasten door personeel dat boventallig is verklaard en boven formatief is geplaatst bij Financiën (€ 1,0 miljoen) en Personeel en Organisatie (€ 1,3 miljoen) dekken we uit de reserve Frictiekosten.

Management uitvoerende organisatie eenheden: (€ 4,6 miljoen hoger)

- Hogere personeelslasten zijn ontstaan omdat de werkelijke personeelslasten van management en –ondersteuning al in dit programma zijn verantwoord volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (€ 2,5 miljoen). De personeelslasten zijn nog in de beleidsprogramma's begroot. In 2021 wordt dit verbetertraject afgerond.
- Hogere lasten van € 2,2 miljoen door een fout in de begroting. Als gevolg hiervan zijn overheadlasten te laag begroot (zie toelichting toegerekende kosten). Per saldo had dit geen effect op het resultaat in dit programma.
- Hogere lasten van € 0,9 miljoen door het niet invullen van de ketenbrede taakstelling uit 2016.
- Lagere lasten van € 0,8 miljoen door minder opleidingen en cursussen. Wettelijke opleidingen binnen de handhaving zijn door corona tot een minimum beperkt.
- Overige lagere lasten van € 0,2 miljoen is het saldo van voordelen en nadelen op personele en materiele lasten.

Toegerekende Lasten

De toegerekende lasten aan grondexploitaties en te activeren investeringen bedragen € 35,0 miljoen en zijn daarmee € 2,4 miljoen hoger dan begroot.

- Bij het opstellen van de begroting zijn door een fout de overheadlasten te laag begroot en als gevolg hiervan zijn ook de lasten die konden worden toegerekend aan grondexploitaties en te activeren investeringen te laag begroot (€ 2,2 miljoen). Per saldo was het effect binnen programma B. nihil.
- De overige € 0,2 miljoen is het saldo van meer en minder werkzaamheden binnen de gemeente Amsterdam dat kon worden toegerekend aan grondexploitatie en te activeren investeringen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	2,4	1,7	2,7	0,5	-2,3
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Mutatie reserves	**2,4**	**1,7**	**2,7**	**0,4**	**-2,4**

Onttrekkingen

- De onttrekkingen aan de reserves zijn totaal € 2,3 miljoen lager dan begroot. De voornaamste reden hiervoor is dat er binnen de investeringskredieten nog ruimte beschikbaar was, om de betreffende uitgaven te dekken. Het gaat om investeringen in de verbetering van de ambtelijke huisvesting waarvoor ook investeringskredieten beschikbaar zijn gesteld.

Toevoegingen

- De afwijking van € 0,1 miljoen lichten we verder niet toe.

3.B.2 Vastgoed

We zetten ons gemeentelijke vastgoedbezit in om maatschappelijke voorzieningen duurzaam, toegankelijk, betaalbaar en in de hele stad te huisvesten.

In programmaonderdeel B.2 Vastgoed lichten we de ontwikkelingen toe op het gebied van het gemeentelijk vastgoed. Dit onderdeel bestaat onder andere uit:

- **Niet maatschappelijk vastgoedbezit.**
- **Gebouwen met meerdere functies.**
- **Gronden en terreinen.**
- **Verkoop van vastgoed.**

In dit onderdeel staat niet al ons vastgoed. Het maatschappelijk vastgoed dat specifiek aan een beleidsprogramma is toe te wijzen, is onderdeel van dat programma. Bijvoorbeeld onderwijshuisvesting of sportaccommodaties.

Belangrijke ontwikkelingen

Voldoende maatschappelijk vastgoed in de groeiende stad

Het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan beheren en ontwikkelen van voldoende en passend maatschappelijk vastgoed in bestaande en nieuwe wijken. Dat moet nu en in de toekomst aansluiten bij de veelzijdige wensen en behoeften van de Amsterdammers. Een belangrijke basis hiervoor vormen de Strategische Huisvestingsplannen bij verschillende beleidsdomeinen.

Onze huurders in coronatijd

Veel van onze huurders zijn zwaar getroffen door de coronacrisis. In juni 2020 hebben we een Maatwerkregeling vastgesteld om te voorkomen dat huurders in de problemen komen door een huurschuld en hen perspectief te bieden op herstel. Ten tijde van de coronacrisis wordt huur niet geïncasseerd, krijgen huurders meerdere jaren de tijd hun huurschuld te voldoen en kunnen zij een beroep doen op (gedeeltelijke) huurkorting.

Duurzaamheid

In 2020 besteedden we veel aandacht aan het verder verduurzamen van ons vastgoed. Het afgelopen jaar kwamen er ruim 2.300 zonnepanelen op gemeentelijke daken en zijn er 20 nieuwe A-labels geregistreerd. 5 panden zijn aardgasvrij gemaakt.

Loden leidingen

Water drinken uit loden leidingen is slecht voor de gezondheid. Het afgelopen jaar waren we intensief bezig loden leidingen in het eigen vastgoed op te sporen en te vervangen en dit proces is bijna afgerond. Het gaat om panden van vóór 1960.

Maatschappelijke huur

In 2020 werkten we de bestuursopdracht uit 2019 verder uit om nieuw huurprijsbeleid te ontwikkelen voor maatschappelijke huurders: de maatschappelijke huur. In 2020 werkten we aan meer inzicht in de maatschappelijke portefeuille en de huurders die in aanmerking komen voor maatschappelijke huurprijzen. De planning is nu dat we de bestuursopdracht in 2021 afronden. Dit zodat besluitvorming over het nieuwe huurprijsbeleid voor maatschappelijke huurders kan plaatsvinden.

Verbonden partijen

Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO N.V.

Scheepsexploitatiemaatschappij BAVO N.V. is eigenaar van de verpachte agrarische grond in de Volgermeer.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	46,4	39,7	23,4	43,2	19,8
Lasten	28,5	21,1	25,2	42,3	17,1
Saldo	**17,9**	**18,6**	**-1,8**	**0,9**	**2,7**

Het programmaonderdeel B2 Vastgoed heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 2,7 miljoen. Dit komt vooral door hogere baten van € 19,8 miljoen en hogere lasten van € 17,1 miljoen.

Baten

De totale baten van € 43,2 miljoen zijn € 19,8 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door:

- Hogere baten van € 16,4 miljoen door de niet begrote verkoop van het pand aan de Pieter Calandlaan. We dachten dit pand in 2021 te verkopen.
- Hogere baten van € 3,6 miljoen door hogere huurinkomsten dan begroot. De geplande verkoop van een aantal panden is in 2020 vertraagd. De inkomstenstroom uit huurcontracten blijven daarom doorlopen. Dit leidt tot hogere huurbaten dan begroot.
- Overige afwijkingen (lagere baten van € 0,2 miljoen) lichten we niet verder toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 42,3 miljoen zijn € 17,1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door:

- Hogere lasten van € 8,4 miljoen voor afboeken van de boekwaarde van het verkochte pand Pieter Calandlaan vanuit het verkoopprogramma. Zie ook de toelichting bij de baten.
- Besloten is de bestaande maatwerkregeling corona voor huurders van Gemeentelijk Vastgoed uit te breiden. De uitbreiding bestaat uit het verlenen van 50% of 20% huurkorting. Hiervoor is een nieuwe voorziening gevormd. In totaal zal € 10 miljoen aan deze voorziening worden gedoteerd waarvan bij dit jaarverslag € 5,1 miljoen en € 4,9 miljoen bij de Voorjaarsnota 2021.
- Hogere lasten van € 1,9 miljoen omdat de personeels- en apparaatskosten die we aan dit programmaonderdeel toerekenen hoger zijn dan begroot. De personeels- en apparaatslasten voor de ambtelijke huisvesting in onderdeel B.1. Overhead zijn daarentegen te hoog begroot.
- Hogere lasten voor onderhoud aan accommodaties van € 0,9 miljoen. In de periode waarop accommodaties minder in gebruik waren door corona zijn onderhoudswerkzaamheden eerder uitgevoerd dan gepland en begroot.
- Hogere lasten van € 0,6 miljoen door een extra dotatie aan de voorziening Dubieuze Debiteuren. Dit is bovenop de dotatie aan deze voorziening van € 2 miljoen die we dekken uit de noodkas voor kwijtschelding van huurschulden. Door het verleende uitstel van betaling in 2020 vanuit de maatwerkregeling corona zijn de niet betaalde huurvorderingen opgelopen. Daarom was een extra dotatie aan de voorziening nodig.
- Overige afwijkingen (hogere lasten van € 0,2 miljoen) lichten we niet verder toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner zijn dan € 0,2 miljoen.

Reserves

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Onttrekkingen reserves	1,7	1,8	1,7	1,7	-0,0
Toevoegingen reserves	0,2	0,0	3,2	3,2	0,0
Mutatie reserves	**1,5**	**1,8**	**-1,4**	**-1,4**	**-0,0**

Onttrekkingen

De onttrekking aan de Reserve Financiering Gemeentelijk Vastgoed is gelijk aan wat begroot staat. Het betreft de dekking van een deel van de afschrijvingen op (investeringen in) gebouwen, volgens eerdere besluitvorming door de raad hierover.

Toevoegingen

De toevoeging aan de Reserve Financiering Gemeentelijk Vastgoed is gelijk aan wat begroot staat. Het betreft de overheveling van een reserve uit programma 4 Kunst, Cultuur en Erfgoed die ook bestemd was voor het dekken van afschrijvingslasten van gebouwen.

3.B.3 Bestuur

De activiteiten in dit programma ondersteunen de prioriteiten uit het Coalitieakkoord 'Een Nieuwe Lente en Een nieuw geluid'. Ze ondersteunen de stad en het bestuur. Ze helpen de maatschappelijke doelen en effecten te halen waarover in de andere beleidsprogramma's wordt gerapporteerd. Ook maken de raadsonderdelen griffie, Rekenkamer, Ombudsman en ACAM deel uit van dit programmaonderdeel.

Dit programmaonderdeel gaat over:
- Het bestuur en de ondersteuning daarvan.
- De ontwikkelingen die daar zijn.
- De middelen die daarvoor nodig zijn.

Belangrijke ontwikkelingen

Evaluatie Bestuurlijk Stelsel

De gemeenteraad stelde op 18 december 2019 de opdrachtformulering voor uitvoeren van de evaluatie van het bestuurlijk stelsel vast. Het college stemde op 28 januari 2020 in met het plan van aanpak van het extern bureau Tilburg University – Necker van Naem. Door de coronacrisis is een aantal activiteiten met Amsterdammers voorlopig stilgezet. Het college bood de uitkomsten van het onderzoek begin 2021 aan de gemeenteraad aan. Inhoudelijke bespreking over het rapport en de vervolgstappen gebeurt vanaf januari 2021 in overleg met de gemeenteraad. Dit als voorbereiding van de hoofdlijnen bestuurlijk stelsel 2022-2026. Hierbij worden de stadsdeelbestuurders, stadsdeelcommissies en Amsterdammers betrokken

Samenwerkingsbanden:
- De vier grote steden (G4).
- Metropoolregio Amsterdam (MRA).
- VNG en belangenbehartiging in Den Haag.
- Lobby naar de Europese Unie.
- Internationale samenwerking.

De coronacrisis maakte samenwerking nog belangrijker. Amsterdam staat samen met andere gemeenten aan de frontlinie van maatschappelijke, sociale en economische zorg. Amsterdam werkt actief aan samenwerking, gezamenlijke activiteiten en gemeenschappelijke inbreng van vraagstukken.

De Metropoolregio Amsterdam evalueerde haar werkwijze. Dit was eind 2020 klaar. We zijn een gezamenlijk traject begonnen om de uitkomsten van de evaluatie om te zetten in vervolgstappen. In 2021 levert dit een nieuwe governance voor de MRA op.

We breidden de agenda van het college voor de belangenbehartiging naar het Rijk uit vanwege de coronacrisis. Tegelijkertijd werkten we aan lobbyprioriteiten over crisismanagement en midden-lange termijn lobbyprioriteiten voor het herstel van Amsterdam. Hierdoor hebben we bestaande relaties met het Rijk versterkt en nieuwe relaties opgebouwd.

Door de beperkende maatregelen vanwege corona hebben de Amsterdamse bestuurders minder buitenlandse bezoeken afgelegd. Daardoor werd en wordt het internationale programma minder ambitieus dan gepland.
We wissleden in 2020 veel informatie uit over de aanpak van de coronacrisis. En over thema's als (mentale) gezondheid, economische maatregelen, kansenongelijkheid en cultuur.

Bestuurlijke Fusie Weesp

- De Tweede Kamer stelde de Herindelingswet Amsterdam Weesp in februari 2021 vast en is aangeboden aan de Eerste Kamer. De binnengekomen zienswijzen bij de voorbereiding hiervan zijn verwerkt in het herindelingsadvies.
- Naast de voorbereidingen van het wettelijk traject werkten we door aan uitwerken van de afspraken in het bestuurlijk akkoord Weesp en Amsterdam over de bestuurlijke inrichting. In september 2020 begonnen we met uitwerken van de conceptverordening. Het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam zal een uitbreiding van het aantal zetels voor Weesp overwegen. Dit vanwege de aangenomen motie Grooten/Boomsa. Het college zal deze uitbreiding betrekken bij de definitieve vaststelling van de verordening in de gemeenteraad van Amsterdam in 2021.

Ambtelijke fusie Weesp- Amsterdam

- Per 2019 was er een ambtelijke fusie tussen de gemeenten Weesp en Amsterdam onder de titel "Centrumregeling ambtelijke samenwerking Weesp-Amsterdam". Uitgangspunt is dat Amsterdam zich inspant voor goede dienstverlening aan het gemeentebestuur, de inwoners, ondernemers en instellingen van Weesp. De dienstverlening van de gemeente Weesp blijft minimaal op het huidige kwaliteitsniveau (2019) en tegen acceptabele kosten bereikbaar. Daarnaast zullen we inspelen op de verdergaande digitalisering en ontwikkelingen als dienstverlening aan huis.
- Het transitieteam hield zich in 2020 bezig met beleidsharmonisatie en gemeenschappelijke regelingen. Het heeft overleg gehad met de Provincie en het Ministerie van BZK om het wetgevingsproces voor te bereiden.
- In 2020 zijn voor de harmonisatie alle beleidsregels en verordeningen van Weesp geïnventariseerd. Daarna vergeleken de betreffende directies van Amsterdam die met de beleidsregels en verordeningen van Amsterdam. De beleidsregels en verordeningen van Amsterdam zijn hiervoor leidend. Er komt alleen harmonisatie als er wezenlijk grote verschillen zijn. Of als harmonisatie helpt bij het behoud van de 14 kernwaarden van Weesp. Een aantal directies, zoals Parkeren en WPI, zijn in 2020 ook al begonnen met de beleidsharmonisatie.

Rekenkamer, Ombudsman en Griffie

De Rekenkamer heeft een groot deel van haar onderzoeksprogramma uitgevoerd. Dit deed zij met het openbaar maken en aanbieden van 11 rapporten en 2 brieven aan de gemeenteraad. Vanwege de onafhankelijke positie heeft de Rekenkamer haar eigen P&C-documenten. Daarin legt zij uitgebreider verantwoording af over de bedrijfsvoering, de uitgevoerde onderzoeken en de financiën verantwoording. Alle onderzoeksrapporten en P&C-documenten zijn in te zien op de website van de Rekenkamer Amsterdam (www.rekenkamer.amsterdam.nl).

Ombudsman

Het primair proces van de ombudsman is behandelen van klachten over de gemeente. Dat verliep goed, ondanks de uitbraak van de coronacrisis in 2020. Het aantal klachten daalde tegenover 2019 met 9%, naar 1868. Er waren enkele bijzondere onderzoeken en werkzaamheden die de ombudsman op eigen initiatief had gepland. Die kon de ombudsman in 2020 vanwege de uitbraak echter niet uitvoeren of voortzetten. Zo is logischerwijs een onderzoek naar uitgaansoverlast stilgelegd, want daar waren weinig mogelijkheden voor.

De voornaamste bijzondere onderzoeken en bezigheden die zijn uitgevoerd gingen over:

- Administratieve lasten voor mensen met meervoudige vragen.
- Klachtbehandeling bij jeugdbescherming.
- Personen zonder verblijfstitel.

De bevindingen over dat laatste onderwerp komen waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2021 naar buiten.
Ook speelde de ombudsman op verzoek van de gemeente een bemiddelende rol bij klachten over de tijdelijke uitbreiding van terrassen. De kinderombudsman heeft in 2020 de eerste Amsterdamse kinderrechtenscan uitgebracht

Griffie

De raadsgriffie heeft de gemeenteraad ondersteund, zodat de raad haar taken en verantwoordelijkheden goed kon uitvoeren.

Verbonden partijen

Het gaat hier nadrukkelijk om gemeenschappelijke regelingen, namelijk de Ombudsman en de Rekenkamer.

- De Rekenkamer Amsterdam is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA). De RMA voert ook de rekenkamerfunctie uit voor Zaanstad.
- De Ombudsman is onderdeel van de Gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Ombudsman.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020	Verschil Rekening Begroting 2020 (Najaarsnota)
Baten	0,8	1,0	0,7	0,7	0,1
Lasten	48,5	29,5	35,5	33,5	-2,1
Saldo	**-47,7**	**-28,6**	**-34,8**	**-32,7**	**2,1**

Het programmaonderdeel B.3 Bestuur heeft tegenover de begroting een positief resultaat van € 2,1 miljoen. Dit komt vooral door lagere lasten van € 2,1 miljoen.

Baten

De totale baten van € 0,7 miljoen zijn € 0,1 miljoen hoger dan begroot. Deze afwijkingen lichten we verder niet toe, omdat de afzonderlijke afwijkingen kleiner is dan € 0,2 miljoen.

Lasten

De totale lasten van € 33,5 miljoen zijn € 2,1 miljoen lager dan begroot. Dit komt vooral door:

- Lagere pensioenlasten van € 0,8 miljoen door een lagere toevoeging aan de voorziening wachtgelden en pensioenen voor bestuurders. Dit komt door nieuwe actuariële berekeningen, opgesteld vanuit de laatste rentestanden en het actuele aantal deelnemers.
- Lagere lasten van € 0,9 miljoen vanwege vacatures. De vacatures bleken moeilijk te vullen door krapte op de arbeidsmarkt.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen door minder uitgaven voor de lopende onderzoeken van de Raad. Zowel de raadsenquête Afval Energie Bedrijf als het onderzoek naar de erfpacht lopen door in 2021. Het budget was voldoende voor het uitvoeren van de onderzoeken. Er was geen dotatie aan de bestemmingsreserve voor Raadsonderzoeken nodig omdat deze op het maximum van € 1,5 miljoen staat.

Subsidies van betekenis

(bedragen x € miljoen)

Subsidie	Begroting 2020	Jaarverslag 2020
1. Tegemoetkoming aan de Raadsfracties	2,1	2,0

Risico's en maatregelen

Actuele risico's	Maatregelen
1. Niet-openbare informatie lekt uit	■ We controleren naleving van beveiligingsmaatregelen, zoals: – clean desk. – voeren van vertrouwelijke gesprekken in gesloten ruimtes. – controle op autorisaties. ■ We voeren moreel beraad met collega's. ■ We organiseren integriteitsbijeenkomsten en -trainingen voor raadsleden en medewerkers, bijvoorbeeld morele oordeelsvorming. Organisatie onderdelen met zeer gevoelige informatie beschikken over een afgesloten computernetwerk en extra beveiligde kantoor- zones.

Opgetreden risico's	Maatregelen
1. De fluctuerende rekenrente leidt bij een daling tot een hogere dotatie aan de voorziening Wachtgelden en Pensioenen Bestuurders Stadsdelen en Wethouders dan waarin de begroting voorziet	Renterisico beschouwen wij als extern risico. Het renterisico was in 2020 minder dan bij de Najaarsnota was voorzien (begroot: € 2,5 miljoen, realisatie: € 1,85 miljoen).

Beleidskaders

De volgende beleidskaders gelden voor dit programma:

- Gemeentewet titel II en III.
- Verordening op het lokaal bestuur.
- Wet gemeenschappelijke regeling-plus (Wgr-plus).
- Gemeentewet. Het bureau en de werkwijze van de ombudsman vloeien voort uit de Gemeentewet (art. 81 q tot en met v), de Algemene wet Bestuursrecht (hoofdstuk 9:2) en de gemeenschappelijke Regeling Gezamenlijke ombudsman metropool Amsterdam.
- Controleverordening (art. 213 gemeentewet).
- Programma van Eisen accountantscontrole.
- Nota Auditketen, 2014.
- Het bureau en de werkwijze van de ombudsman komen uit de Gemeentewet (art. 81 q tot en met v), de Algemene wet bestuursrecht (hoofdstuk 9:2) en de Gemeenschappelijke Regeling gezamenlijke ombudsman metropool Amsterdam.
- Gemeenschappelijke Regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA).
- Beleidsvisie RMA 2016-2022 'navolgbaar rekenen op de participatie-samenleving'.

4

4 Verplichte paragrafen

4.1	Bedrijfsvoering	267
4.2	Financiering	278
4.3	Grondbeleid	288
4.4	Lokale heffingen	300
4.5	Onderhoud kapitaalgoederen	306
4.6	Verbonden partijen	320
4.7	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	327
4.8	Investerings-paragraaf	335

4.1 Bedrijfsvoering

Het jaar 2020 zal de geschiedenis ingaan als het jaar van het coronavirus. Corona heeft - zoals overal in Nederland- veel gevolgen gehad voor het dagelijkse leven van de Amsterdammers en daarmee ook voor het functioneren van de gemeentelijke organisatie. De (bedrijfsvoerings-) doelstellingen uit de Begroting 2020 zijn voor een groot deel overeind gebleven, maar op verschillende punten zijn vanzelfsprekend andere prioriteiten gesteld. In deze paragraaf komen achtereenvolgend de volgende thema's aan de orde: facilitaire zaken: duurzaam en flexibel werken, inkoop, subsidies, financiën, ambtelijke huisvesting, ICT en informatievoorziening, juridische zaken, communicatie, personeel en apparaatslasten. Per thema besteden we ook aandacht aan de maatregelen die zijn genomen in het kader van de coronacrisis.

Duurzaam en flexibel werken

Portefeuillehouder: wethouder Groot Wassink

Werken op kantoor en vanuit huis

In maart 2020 zijn de meeste kantoren gesloten en werd werken vanuit huis de norm. Alleen collega's die hun werk niet op afstand konden doen, kwamen naar kantoor. In het project Werken op 1,5 meter Afstand zijn spelregels opgesteld om veilig op onze locaties te kunnen werken. In de kantoren zijn hiervoor maatregelen getroffen waarbij de indeling van de panden, inventaris en installaties zo min mogelijk zijn gewijzigd. We hebben geïnvesteerd in middelen om het werken vanuit huis goed te faciliteren (conform ARBO-normen). Er zijn bijvoorbeeld veel laptops en bureaustoelen verstrekt en met audiovisuele middelen hebben we de verbinding tussen werken op kantoor en thuis verbeterd. De verschillende locaties van de gemeente zijn door de schoonmaakafdeling een periode extra schoon gemaakt en gehouden. Deze tijdelijke extra inzet is in de loop van de zomer afgeschaald.

We hebben veel aandacht gegeven aan de mogelijkheden om duurzamer woon-werkverkeer van medewerkers van de gemeente Amsterdam te stimuleren en faciliteren. Er is bijvoorbeeld gekeken naar alternatieven als het openbaar vervoer (ov) en het mijden van de spits, ook in het ov.

In 2020 wilden we alle locaties aansluiten op een centraal toegangssysteem, zodat medewerkers met één pas toegang hebben tot alle locaties. Vanwege de coronacrisis zijn in 2020 slechts vier locaties aangesloten.

Duurzame organisatie

In het programma Duurzame Gemeentelijke Organisatie staan de doelen om een klimaatneutrale en aardgasvrije organisatie te worden in 2030. Wij hebben de hoeveelheid CO_2-uitstoot per portefeuille inzichtelijk gemaakt en aangegeven waar inspanningen nodig zijn om de CO_2-uitstoot te reduceren. Op basis van deze informatie hebben wij in onze klimaatbegroting de focus gelegd op de portefeuilles Economische Zaken, Bouwen en Wonen, Verkeer, Vervoer en Luchtkwaliteit en Duurzaamheid.

a. Aardgasvrij

De gemeente heeft nog aardgas nodig. Dit gasverbruik brengen we terug door energiebesparende maatregelen te nemen. Samen met de Hogeschool van Amsterdam, de Universiteit van Amsterdam, Artis en het Koninklijk Instituut voor de Tropen onderzoeken we alternatieve oplossingen. In 2020 is een succesvolle pilot gehouden met een softwaresysteem waarin we effect van energie reducerende maatregelen in vastgoed, sporthallen en zwembaden kunnen monitoren. In 2021 start de aanbesteding voor het softwaresysteem.

Het gas dat nodig is om ons vastgoed te verwarmen, willen wij zo milieu-vriendelijk mogelijk inkopen. Daartoe hebben we in 2020 de aanbesteding voorbereid om groen gas in te kopen. Ons doel is om vanaf 2022 groen gas voor de panden van de gemeente te gebruiken in plaats van aardgas. Naast de gemeente Amsterdam doen vier andere partijen mee aan de aanbesteding: Waternet, Brandweer Amsterdam-Amstelland, Havenbedrijf Amsterdam en Openbare Bibliotheek Amsterdam. Deze partijen nemen gezamenlijk circa 6,4 miljoen m^3 groen gas af per jaar.

b. Verduurzamen wagenpark

Eind 2020 zijn alle 179 bromfietsen en scooters en de helft van de 295 voertuigen elektrisch aangedreven. Het verduurzamen van het wagenpark vraagt om laadpunten op verschillende locaties. De randvoorwaarden voor de installatie van ongeveer 200 laadpunten zijn in kaart gebracht. Eind 2020 maakten we ruim 100 laadpunten op 21 locaties klaar voor gebruik.

De gemeente gebruikt sinds oktober 2020 voor bijna alle overige voertuigen 100% biodiesel of hydrotreated vegetable oils (HVO). Op een groot deel van de werven is biodiesel beschikbaar. De aanvullende tankcapaciteit is in het eerste kwartaal van 2021 gereed en dan rijden alle dieselvoertuigen op HVO of biodiesel.

c. Alternatieve energiebesparing

In 2020 is het aantal zonnepanelen op de daken van werven en onze eigen panden met 1,9 megaWatt piekvermogen (mWp) gegroeid naar een totaal van 3,0 mWp. Hiermee is 75% van het totale potentieel gerealiseerd. Het totale vermogen van de zonnepanelen van alle gemeentelijke aansluitingen groeide in 2020 naar 5,4 mWp.

In tien parkeergarages is de verlichting vervangen door LED-verlichting; ook in drie huurgarages samen met de verhuurder LED-verlichting aangebracht. Eind 2020 zijn circa 31.500 openbare verlichtingspunten voorzien van een LED-lichtbron. Daarmee was in oktober 2020 50% van de verlichting in panden die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, voorzien van energiezuinige LED-verlichting.

In 2020 is 60% van de toegangspoorten in metrostations vervangen door een duurzamere variant. De doelstelling van 100% wordt komend jaar gehaald.

Inkoop

Portefeuillehouder: wethouder Groot Wassink

De inkoopfunctie in 2020

In 2020 is het huidige inkoopstelsel onder de loep genomen en zijn we gestart met het op orde brengen van het inkoopproces. Veel aandacht ging daarbij uit naar de beheersing van het proces en de rechtmatigheid.

De maatregelen voor het terugdringen van de in het boekjaar 2018 vastgestelde onrechtmatigheid zijn in 2020 gecontinueerd. Het doel was om de '2018 onrechtmatigheid van € 106 miljoen' terug te brengen naar € 25 tot € 40 miljoen in het jaar 2020. Enkele maatregelen zijn: het verstrekken van periodieke voortgangsrapportages over de geconstateerde onrechtmatigheid aan het verantwoordelijk management en het versterken van de samenwerking tussen de lijn-, control- en de inkooporganisatie. De uitkomsten van de jaarrekeningcontrole door ACAM hebben wij als leidraad genomen.

Uit het gemeentelijk rechtmatigheidsonderzoek blijkt dat in 2020 het bedrag aan onrechtmatige inkoopuitgaven ten opzichte van 2018 is gedaald naar een bedrag van € 17 miljoen. Hiermee is het college de toezegging bij de Jaarrekening 2020 nagekomen om een onrechtmatigheidsniveau te hebben tussen de € 25 en € 40 miljoen. Ook blijkt uit het onderzoek dat in 2019 en 2020 weer nieuwe onrechtmatigheden zijn ontstaan, die voor een deel verband houden met de coronacrisis. Deze onrechtmatige inkoopuitgaven bij elkaar leiden tot een totaal van € 43,9 miljoen onrechtmatige inkoopuitgaven over het jaar 2020. Belangrijkste veroorzakers van deze onrechtmatige uitgaven zijn doorwerking van onrechtmatigheid uit voorgaande jaren of het niet volgen van de Aanbestedingswet. Het definitieve oordeel over de onrechtmatigheid is aan de ACAM.

De tijdelijke inspanningen om de rechtmatigheid van de inkopen te garanderen, leidden ook tot een structurele focus op doelmatig inkopen. Het college heeft via een raadsbrief van 11 november 2020 de raad geïnformeerd over de acties door de organisatie. In 2020 lag de focus op het onderzoek om het inkoopstelsel beter werkend te krijgen. Vanaf eind 2020 worden de aangekondigde acties in de praktijk gebracht.

Ook het reguliere proces liep natuurlijk gewoon door. De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht met het aantal unieke gunningsbesluiten per type aanbesteding. Een uniek gunningsbesluit levert een contract op met één of meerdere marktpartijen, inclusief eventuele verlengingen. Te zien is dat het aantal aanbestedingen steeg van 273 in 2018 naar 311 in 2019 en in 2020 afnam. In het ene jaar worden meer aanbestedingen gedaan (onder andere door aflopende contracten) dan in het andere jaar. Daarnaast heeft corona ervoor gezorgd dat niet urgente inkoopbehoeften zijn uitgesteld of geannuleerd. De inkoopuitgaven in 2020 bedroegen € 2,5 miljard.

Gunningsbesluiten	2018	2019	2020
Openbare Europese aanbestedingen	51	89	76
Europese niet-openbare aanbestedingen	12	16	13
Meervoudig onderhandse aanbestedingen	194	185	160
Nederlandse openbare aanbestedingen	10	11	12
Nederlandse niet openbare aanbestedingen	1	2	2
Concurrentie gerichte dialoog	-	4	7
Onderhandelingen binnen Europees recht	4	3	3
Prijsvraag	1	-	-
Innovatiepartnerschap	-	1	1
Subtotaal	**273**	**311**	**274**
Uitvragen externe inhuur/dynamisch aankoop systeem	1.132	1.129	739
Totaal	**1.405**	**1.440**	**1.013**

Binnen het inkoopstelsel toetsen zogenaamde Tenderboards de kwaliteit en het proces van Europese aanbestedingen. Het aantal Tenderboardsessies was in 2020 143, tegenover 149 in 2019 en 123 in 2018. De meeste aanbestedingen waren in 2020 ten behoeve van het ruimtelijke domein en de bedrijfsvoering.

Vanuit de Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten Inkoop (BIO) toetsen we alle opdrachten van meer dan € 50.000. Dit zijn jaarlijks zo'n 525 opdrachten. Deze eerstelijns screening toetst de integriteit van mogelijke opdrachtnemers. In 2020 kregen ongeveer 50 nieuwe inkopers de training 'Inkopen voor Amsterdam' (een basismodule standaard inkoopproces, inclusief Amsterdam-specifieke kwaliteitschecks). In lijn met het programma Inkoop zijn vanaf tweede helft 2020 elke twee maanden kennissessies georganiseerd voor opdrachtgevers, contractmanagers en inkopers.

We blijven een regionaal en MKB-vriendelijk inkoopbeleid voeren. Wij maken het voor kleinere ondernemingen mogelijk om mee te dingen naar opdrachten. Dat doen we door opdrachten niet onnodig te bundelen en waar mogelijk in percelen te verdelen. In 2020 komt net als in 2019 95% van onze leveranciers uit het MKB-segment. 63% in 2020 (60% in 2019) van de inkoopuitgaven besteedden we bij het MKB. Van de gemeentelijke inkoopuitgaven in 2020 deden we 58% (59% in 2019) binnen de Metropool Regio Amsterdam.

Subsidieverlening in Amsterdam

Portefeuillehouder: wethouder Groot Wassink

De coronacrisis had grote gevolgen voor onze subsidieontvangers. We hebben snel gehandeld: in maart 2020 stuurden we naar subsidieontvangers binnen het sociaal domein een brief met de boodschap dat we coulant omgaan met de prestaties die niet geleverd kunnen worden als gevolg van de maatregelen in verband met corona. Voor het vaststellen van de subsidies was het uitgangspunt dat niet alleen wordt gekeken naar het niet of slechts gedeeltelijk kunnen uitvoeren van de subsidiabele activiteit, maar ook naar de gemaakte kosten. De vaststelling van de subsidie mag niet leiden tot een positief exploitatiesaldo van de subsidieontvanger. Als gevolg van corona is het proces van subsidieverlening meer dienstverlenend en klantgerichter geworden. We pasten meer maatwerk toe. De verwachting is dat er over het subsidiejaar 2020 niet substantieel lager zal worden vastgesteld dan over voorgaande jaren.

In 2019 hebben we de subsidiemaatregelen, het aantal en type ontvangers en het beoogde resultaat geanalyseerd. In 2020 zijn we begonnen met het vereenvoudigen hiervan. De resultaten moeten leiden tot eenvoudige, doeltreffende en doelmatige subsidieregelingen die de ambities uit de begroting ondersteunen. Ook het subsidieverleningsproces wordt vereenvoudigd.

Financiën en control

Portefeuillehouder: wethouder Everhardt

In 2020 is gewerkt aan het verder ontwikkelen van onze financiële dienstverlening naar een 'voorspelbaar' niveau. Uiteindelijk willen we een 'uitmuntend' niveau bereiken.

Digitalisering en automatisering van de werkprocessen

Eind 2020 is het stedelijke platform voor Robotic Process Automation gerealiseerd. Hierdoor kunnen processen sneller worden geautomatiseerd. Veel handmatig repeterende handelingen zijn dan niet meer nodig. Dit is een belangrijke mijlpaal voor het efficiënt uitvoeren van financiële werkprocessen. Verder zijn in 2020 de leveranciers in 88% van de gevallen tijdig (binnen 30 dagen) betaald, dat is een stijging van 4% ten opzichte van 2019. We hebben in 2020 315.000 facturen betaald.

Data gestuurd financieel advies

Om de gemeentelijke organisatie van goed financieel advies te voorzien, koppelen we vaker financiële data met data van de verschillende beleidsterreinen. In 2020 hebben we een prognosemodel gemaakt waarmee de kosten van de zogenaamde Hulp bij het Huishouden (HBH) geraamd kunnen worden. De HBH-tool en het prognosemodel lieten zien wat de verwachte kosten voor het hele jaar zijn. Deze input hebben we bijvoorbeeld gebruikt bij het opstellen van de begroting.

Verdergaande digitalisering van inkomende en uitgaande facturen

In 2020 kwam 41% van de facturen binnen als e-factuur, een stijging van 12% ten opzichte van 2019. Het aantal leveranciers dat is overgestapt op e-facturatie is 1.374. Sinds mei 2020 is e-facturatie als verplichting opgenomen in de algemene inkoopvoorwaarden. We hebben hier veelvuldig met de leveranciers gecommuniceerd. Ook hebben we veel aandacht besteed aan maatregelen om fouten in de verwerking en fraude te voorkomen. In 2019 zijn we met een project gestart dat de digitale betaling van onze facturen mogelijk maakt. In 2020 is onderzocht wat nodig is om via een QR-code of betaallink te kunnen betalen. De uitvoering daarvan vindt in 2021 plaats.

Fiscaliteit

We dienden verschillende aangiften in bij de Belastingdienst: omzetbelasting, btw-compensatiefonds, vennootschapsbelasting, loonheffingen voor de medewerkers en voor uitkeringsgerechtigden en verhuurderheffing.
De aangiften zijn tijdig ingediend en afgehandeld.

De steekproefsgewijze controles op de btw-verwerking hebben we in 2020 gecontinueerd. De uitkomst van de controles lag in lijn met wat we in voorgaande jaren hebben vastgesteld, namelijk dat de beheersing van aangiften omzetbelasting en btw-compensatiefonds op een voldoende niveau zit. Dit geldt eveneens voor de fiscaliteit rond de salarisverwerking.

In 2020 hebben we de aangifte vennootschapsbelasting over 2018 ingediend. Deze aangifte was vergelijkbaar met de aangiften over de voorgaande jaren. De vraag of de inkomsten uit reclame op de openbare weg belast zijn, is nog steeds onbeantwoord. Een aantal gemeenten is inmiddels een procedure tegen de Belastingdienst gestart. Het kan nog enkele jaren duren voordat er zekerheid is over dit onderwerp. In de risicoparagraaf hebben we rekening gehouden met de mogelijkheid dat reclame-inkomsten belast zijn.

De aangiften loonheffingen voor onze medewerkers en uitkeringsgerechtigden zijn dusdanig geautomatiseerd dat de kans op fouten gering is. Diverse steekproeven bevestigen dit. Het financiële belang van de aangifte verhuurderheffing beperkt zich tot ongeveer € 0,1 miljoen. Deze aangifte hebben we het afgelopen jaar met de Belastingdienst besproken.

Audits en interne onderzoeken

In 2020 zijn er 19 interne audits afgerond. Er zijn relatief meer IT-audits uitgevoerd. Deze trend zal zich doorzetten. De audits richtten zich vooral op de getrouwheid en rechtmatigheid. Met de audits geven we inzicht in de werking van de beschreven administratie organisatie en interne controle-maatregelen. In 2020 hebben we op basis van de audits aanbevelingen gedaan voor verbetering. In 2020 was net als in 2018 en 2019 de conclusie dat tweederde van de audits voldoende of goed zijn.

Met onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid voeren we één van de aanbevelingen van de raadsenquête uit. Verder voldoen we aan een wettelijke plicht uit artikel 213a Gemeentewet. Sinds de oprichting van de afdeling zijn er 5 onderzoeken afgerond, 1 onderzoek is stopgezet.

In 2020 zijn 3 onderzoeken uitgevoerd: doeltreffende en doelmatige subsidieregelingen, handhaving in de openbare ruimte en gebiedsgericht werken en democratisering. Uit de eerste twee onderzoeken zijn aanbevelingen voor directies gekomen voor een meer doeltreffend beleid. De uitvoering van het 3e onderzoek zou geen meerwaarde opleveren en is daarom stopgezet.

ICT en informatievoorziening: beveiliging is belangrijk

Portefeuillehouder: wethouder Meliani

ICT en Informatievoorziening zijn voor ons een belangrijk onderdeel van het gemeentelijke proces. Bijna alle werkzaamheden in de stad hebben digitalisering of gebruik van data nodig. De verwachtingen van burgers en ondernemers over onze digitale mogelijkheden nemen toe. Ook worden de eisen aan beveiliging, openbaarheid en privacy steeds hoger. Dit alles vereist het verder ontwikkelen van onze ICT. Dit doen we onder de vlag programma ‘ontwikkeling I-domein’.

We zorgden voor een ICT- en data-infrastructuur die betrouwbaar, veilig, gestandaardiseerd en eenvoudig uit te breiden is. We hebben in 2020 geïnvesteerd in het wegwerken van achterstallig onderhoud in onze ICT. We hebben in 2020 ook een groot aantal applicaties, die we in eigen beheer hadden, bij een modern extern datacentrum ondergebracht. Verder schaften we in 2020 een cloudplatform aan om ons ICT-fundament te verstevigen en te vernieuwen.

We hebben in 2020 gezorgd voor een veilige en gecontroleerde toegang tot centraal vindbare data voor analyse en digitale diensten. Daarmee willen we bijvoorbeeld kunnen garanderen dat hulpverleners op het juiste moment over relevante informatie beschikken. Van de data van de verkeerscentrale hebben we direct gebruik kunnen maken.

In 2020 hebben we gewerkt aan het ontwikkelen van ICT-voorzieningen die op meerdere plekken bij de gemeente kunnen worden gebruikt, zoals een documentbeheersysteem en een digitaal loket. Hiervoor zijn we in 2020 gestart met de ontwikkeling van een generieke voorziening om de digitale identiteit van burgers vast te stellen. Dit zal direct bijdragen aan de beveiliging van de gegevens binnen de gemeente.

We hebben geconstateerd dat de ICT-ondersteuning voor het thuiswerken goed op orde was. Van de een op de andere dag zijn we massaal thuis gaan werken en veel meer digitaal. Hierbij hebben zich geen noemenswaardige problemen voorgedaan. Ook aan de vraag vanuit het sociale domein om heel snel te handelen bij het Tozo-proces hebben we kunnen voldoen.

Juridische zaken: open overheid en privacy

Portefeuillehouder: burgermeester Halsema

Ontwikkelingen in het juridisch domein

Verschillende rechtsgebieden waaronder OOV, governance, procederen door de huisadvocaat waren juridisch relevant. Er was een toenemende vraag naar juridische expertise over innovatieve projecten zoals warmte-koude opslag, mobiliteit, aardgas en corona-gerelateerde zaken. Met de groot opgezette antifraudeaanpak vanaf 2017 was ook in 2020 veel aandacht voor de juridische implicaties van integriteitszaken.

Juridisch Inhuurpunt

Alle inkooporders van juridische advies- en advocaatdiensten werden grondig getoetst om te garanderen dat de gemeente efficiënt en kostenbesparend inkoopt en één gemeentebrede, vaste werkwijze hanteert.

Coronacrisis

Samen met de gemeente Rotterdam hebben we het voortouw genomen in de vertaling van de aanwijzingen van de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Justitie en Veiligheid naar modelnoodverordeningen die door de Voorzitters van de 25 veiligheidsregio's konden worden vastgesteld. In ruim acht maanden zijn 21 modelverordeningen opgesteld. Er was een groot aantal zaken die met de coronacrisis samenhingen, zoals financiële steun van de gemeente aan door coronacrisis getroffen instellingen (onder andere kunstinstellingen, sportverenigingen, huurders van gemeentelijk vastgoed) en belastingkwijtschelding voor ondernemers. Hierbij ging het met name om de reikwijdte van de staatssteunregels en hoe om te gaan met lopende overeenkomsten die geraakt werden door de lockdown.

De huisadvocaat heeft in 2020 veel procedures gevoerd en advies gegeven bij zaken die samenhingen met de coronacrisis, bijvoorbeeld het ontwikkelen van algemeen beleid voor coronaclaims in de bouw, inclusief afstemming andere grote opdrachtgevers; het adviseren en procederen voor de Veiligheidsregio, waaronder het Kort Geding Veiligheidsregio/Viruswaarheid; en het advies in verschillende zaken waarin huurders verzochten om kwijtschelding van huur vanwege omzetderving door overheidsmaatregelen vanwege corona.

Afval Energie Bedrijf (AEB) en raadsenquête

In 2019 heeft AEB wegens liquiditeitsproblemen staatssteun (een lening van € 35 miljoen) ontvangen van de gemeente. In dat kader volgen we de staatssteunprocedure bij de Europese Commissie (EC). De in 2019 verstrekte en door de EC goedgekeurde steun is niet binnen een half jaar terugbetaald. Daarom liep dit dossier in 2020 door en is een herstructureringsplan voor AEB ingediend, dat wederom door de EC moet worden goedgekeurd (deze is in 2021 inmiddels verkregen).

De gemeenteraad heeft besloten om een raadsenquête AEB uit te voeren. Daarvoor is een enquêtecommissie ingesteld.

Warmte voor de Stad
In het kader van de duurzame organisatie hebben we gewerkt aan het programma Warmte voor de Stad. Dit programma geeft invulling aan de wijze waarop de gemeente haar ambities Amsterdam Aardgasvrij 2040 invult en welke keuzes daarbij gemaakt moeten worden. Hiervoor worden het relevante juridisch instrumentarium en de regelgeving in kaart gebracht, geanalyseerd en worden bestuurlijke aanbevelingen geformuleerd. De strategie zal worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Wet Openbaarheid Bestuur versus Wet Open Overheid (Wob versus Woo)
Het uitgangspunt van het college 'open, tenzij' is in 2019 uitgedragen binnen de organisatie. Dit betekent dat we meer informatie openbaar maken dan voorheen. In de tweede helft van 2019 hebben we overzichten bijgehouden van alle lopende Wob-verzoeken, waarbij flink is gestuurd op het halen van de (met de verzoeker afgesproken) beslistermijnen. Continu waren zo'n 100 Wob-verzoeken in behandeling. Deze hoeveelheid verzoeken kon het bestaande proces niet aan waardoor verzoeken niet altijd juist en tijdig werden afgehandeld. In 2020 kozen wij voor een ander organisatiemodel voor afhandeling van Wob-verzoeken. In 2021 zal dit organisatiemodel worden geïmplementeerd.

In 2020 is gewerkt aan de uitvoering van het besluit van het college om te onderzoeken hoe de gemeente - in lijn met de Woo - documenten op korte termijn actief openbaar kan maken.

Opleiding Mediationpool gemeente Amsterdam
In 2017 zijn we de pilot werken begonnen met een pool interne bemiddelaars, die de opleiding tot mediator succesvol hebben afgerond. Een aantal van hen is geregistreerd bij de Mediationfederatie Nederland. In 2020 zijn er ongeveer 30 zaken in behandeling genomen door collega's uit deze pool. Deze zaken betroffen conflicten op de werkvloer, zwaar geëscaleerde burenconflicten die door het Meldpunt Zorg- en Woonoverlast werden aangedragen, en bezwaarzaken die door de voorzitter of secretaris van de ambtelijke hoor- en adviescommissie bij de Mediationpool werden aangemeld.

Wet normalisering rechtspositie Ambtenaren (Wnra)
Per 1 januari 2020 is de Wnra inwerking getreden. Deze wet regelt dat de rechtspositie van ambtenaren zoveel mogelijk hetzelfde is als die van werknemers in het bedrijfsleven.

Volksinitiatieven
Amsterdammers kunnen online aangeven dat zij een burger- of volksinitiatief willen indienen. In 2020 ontvingen wij meer aanvragen dan in voorgaande jaren. In 2020 hebben wij een verbetertraject in gang gezet om de drempel voor indieners te verlagen, bijvoorbeeld door het inzamelen van handtekeningen te vergemakkelijken en een betere uitleg te geven op de website.

Juridische dienstverlening
Vanaf mei 2020 zagen we een forse stijging van het aantal inkomende bezwaren. De stijging wordt met name veroorzaakt door de bouwdrukte in de stad. Verbouwaanvragen voor onder andere onderkeldering en optoppen leidden tot een stijging van bezwaren van omwonenden. Ook leidde het versoepelen van bijvoorbeeld het terrassenbeleid tot een groot aantal bezwaren.

Sinds 2019 hebben burgers de mogelijkheid om digitaal bezwaar in te dienen. In 2020 is gewerkt aan het verbeteren van dit systeem. Dit heeft succes, het aantal bezwaren dat digitaal wordt ingediend stijgt. Zo verbeteren we de dienstverlening aan de burger. Ook werkten wij aan het verbeteren van de communicatie aan burgers, zodat zij beter geïnformeerd een bezwaar konden indienen.

Communicatie aan de Amsterdammers
Portefeuillehouder: burgermeester Halsema

Het afgelopen jaar stond in het teken van communicatie rond de coronacrisis. De inzet was (en is nog steeds) gericht op het verstrekken van informatie, het begrijpelijk en toegankelijk communiceren van landelijke en regionale maatregelen en het 'de moed erin houden'. Dat gebeurde online maar ook via campagnes. Tevens werd veel gecommuniceerd over corona-gerelateerde zaken zoals de vele demonstraties waarbij de coronamaatregelen in acht moesten worden genomen. Doelgroepen varieerden van jeugd op straat,

Amsterdammers en gezinnen in het algemeen, studenten, dagjestoeristen en jongeren. In 2020 zijn 10 coronacampagnes gevoerd binnen 6 campagnelijnen.

Personele zaken

Portefeuillehouder: wethouder Meliani

Onze medewerkers stelden zich flexibel en creatief op om tijdens de coronacrisis aan de opdrachten ten behoeve van de burgers te blijven voldoen. De ervaringen die daarbij zijn opgedaan met het combineren van thuis en op kantoor werken, hebben een goede basis gelegd om in de toekomst meer hybride te gaan werken.

Er is voor al onze medewerkers gezorgd voor een veilige werkomgeving zowel thuis als op locatie. De maatregelen van de Rijksoverheid zijn vertaald naar de Amsterdammer en de Amsterdamse situatie. Onze medewerkers konden het werk voor henzelf en de stad veilig uitvoeren doordat de nodige faciliteiten ter beschikking werden gesteld, zoals extra schoonmaak, handgel, mondkapjes en plexiglas schermen bij de balies.

Door de coronacrisis kwam er in 2020 een aantal taken bij zoals het uitvoeren van de Tozo, het testen, bron en contactonderzoek en het vaccinatieprogramma. Ook afvalinzameling en handhaving kregen meer werk. Voor de uitvoering van de extra taken hebben wij de benodigde capaciteit georganiseerd. Voor de GGD zijn bijvoorbeeld honderden medewerkers aangenomen.

Vitaliteit en welzijn van de medewerker

De gemeente Amsterdam wil een vitale duurzame organisatie zijn, waarin medewerkers gemotiveerd en veerkrachtig hun werk kunnen doen én blijven doen. Corona heeft nog meer een beroep gedaan op de vitaliteit en het welzijn van medewerkers. In 2020 is gewerkt aan diverse thema's, zoals mentaal welzijn en het in verbinding blijven met collega's. Zo kunnen medewerkers via een online platform contact met elkaar houden en informatie over vitaliteit vinden. Ook hebben alle medewerkers toegang tot een (online) leeraanbod en is er aandacht voor de mentale weerbaarheid via het programma Amsterdam Mentaal Gezond. Tot slot heeft de gemeente deelgenomen aan landelijke acties zoals de Week van het Werkgeluk, waarin dit jaar extra aandacht was voor het persoonlijke welzijn van medewerkers.

Verzuim

De focus ligt steeds meer op het voorkomen van verzuim en op het stimuleren van vitaliteit en werkgeluk. We hebben regelmatig online enquêtes naar verzuim gedaan onder medewerkers en is er een data-analyse gedaan naar het verzuim in de eerste periode van de coronacrisis. Op basis van de uitkomsten van een onderzoek naar trends en ontwikkelingen op het gebied van vitaliteit hebben we verschillende acties ondernomen om het verzuim terug te dringen en nieuw verzuim te voorkomen. Over 2020 bedroeg het verzuim 6,4%. Ten opzichte van 2019 is dat een daling van 0,1%.

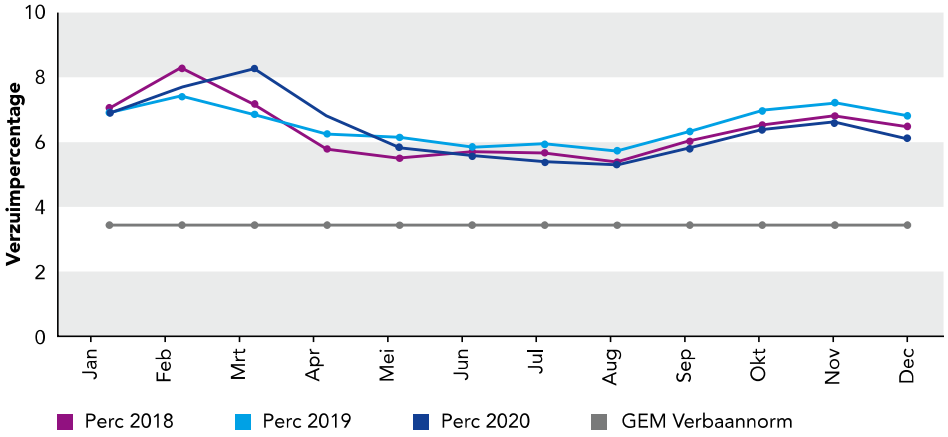

Het verzuimpatroon van de afgelopen jaren toont in 2020 een kleine daling in het verzuimgedrag. Maart 2020 toont een afwijkende piek ten opzichte van 2018 en 2019 dat kan worden verklaard door het uitbreken van de coronacrisis. De laatste maanden van 2020 ligt het verzuimpatroon onder het patroon in 2018 en 2019.

De effecten op de lange termijn als gevolg van deze bijzondere omstandigheden worden onderzocht.

Versterken balans tussen werk en privé
Met het programma "Het Nieuwe Werken 020" en zelfroostering werd voor 2020 geïnvesteerd in meer plaats- en tijdonafhankelijk werken. Dit is het afgelopen jaar door de coronacrisis in een stroomversnelling terecht gekomen. Door bestaande en nieuwe mogelijkheden om thuis te werken te faciliteren en te vergroten, hebben we gekeken naar het aanbieden van meer flexibiliteit tussen werk en privé.

Organisatieontwikkeling en inclusief personeelsbestand

De wereld om ons heen verandert snel. Om goed in te spelen op de opgaven die dat voor de stad met zich meebrengt, intensiveerden we in de samenwerking met veel maatschappelijke organisaties. Het is van groot belang dat onze organisatie wendbaar is en tijdig kan inspelen op de actualiteit.

Wendbaarheid
Door de steeds sneller veranderende maatschappelijke uitdagingen, maar ook door de technologische transitie, verdwijnt en verschijnt werk. Onze medewerkers moedigen we aan flexibel te zijn en mee te bewegen, bijvoorbeeld door een andere positie binnen de organisatie te kiezen. Deze wendbaarheid en flexibiliteit kreeg aandacht in onze arbeidsmarktcommunicatie, interne job-events, loopbaan- en omscholingstrajecten en campagnes. Daar hoort ook het aantrekken van jong talent bij, door campusrecruitment, (vak)traineeships en stages. Voldoende jong talent droeg bij aan een inclusief personeelsbestand en zien wij als een succesfactor voor het creëren van een wendbare organisatie.

Inclusie en diversiteit
Met het programma Inclusie en Diversiteit 2020-2023 zetten we in op een personeelsbestand dat een afspiegeling is van de Amsterdamse bevolking.

De komende jaren willen we meer medewerkers onder de 35 jaar en meer medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond in hogere functies. Hiervoor zijn in oktober 2020 streefcijfers vastgesteld: 20% medewerkers jonger dan 35 jaar en 30% medewerkers vanaf schaal 12 met een niet-westerse migratieachtergrond. Om een meer diverse doelgroep te bereiken bij werving en selectie, zijn we in 2020 gestart met de methodiek 'Inclusief werven en selecteren'. Parallel aan de trainingen wordt bij strategische functies inclusieve werving en selectie op maat toegepast, bijvoorbeeld door vacatures gericht bij meer diverse doelgroepen onder de aandacht te brengen en hen te stimuleren te solliciteren. Daarmee streven we naar culturele diversiteit binnen het hoogste managementniveau en hebben we voorkeursbeleid opgesteld voor medewerkers met een niet-westerse achtergrond in directie- en topmanagementfuncties (vanaf schaal 15). Van de 6 directiebenoemingen in 2020, waren 4 met een niet-westerse migratieachtergrond. Hiermee zetten wij een belangrijke stap voorwaarts in onze ambitie te komen tot een meer diverse top.

Amsterdam staat voor een sociaal veilige organisatie. Dit onderwerp was breed bespreekbaar en stond hoog op de agenda. De verschillende netwerken van medewerkers zijn bij uitstek het middel om diversiteit en inclusie te bevorderen, zoals het Roze Ambtenaren Netwerk, het Cultureel Ambtenaren Netwerk en het Jonge Ambtenaren Netwerk (JAN). Door de coronacrisis zijn een deel van de activiteiten online georganiseerd.

Uitvoering wet banenafspraak: passend werk voor mensen met een arbeidsbeperking

Voor sommige mensen is het vanwege een arbeidsbeperking lastiger om via de normale weg een baan te vinden. Amsterdam wil een organisatie zijn die ruimte biedt aan iedereen en die de kracht van de diversiteit van medewerkers gebruikt voor de stad. Het team Sterk in Werk zoekt voor deze mensen passend werk binnen de gemeente Amsterdam. In 2020 zijn 56 nieuwe collega's gestart. De gemeente Amsterdam heeft daar als een van de weinige overheidsorganisaties in Nederland het opgelegde quotum voor 2020 van 505 banen behaald: in totaal werkten er bij de gemeente Amsterdam eind 2020 506 mensen met een arbeidsbeperking.

Naast de instroom van 56 nieuwe medewerkers zijn er ook 32 mensen uitgestroomd, onder andere door het wegvallen van werkzaamheden, bijvoorbeeld door het sluiten van de panden door de coronacrisis. Actieve werving heeft ervoor gezorgd dat we de doelstelling behaalden.

Werkplekken beschut werk
Beschut werk is werk voor mensen die veel extra begeleiding nodig hebben. Het college heeft de ambitie uitgesproken om 17 beschutte werkplekken te creëren. Door het sluiten van panden, wegvallen van werkzaamheden en de specifieke en extra fysieke begeleiding die georganiseerd moet worden, zijn 5 mensen op een beschutte werkplek geplaatst. De ambitie van het college blijft onverkort staan.

Salarissen en inhuur

Salarissen
De salarisbegroting 2020 bedroeg € 1.236 miljoen. De uiteindelijke realisatie is € 1.241 miljoen. Dit betekent een overschrijding van € 5 miljoen. Het verschil wordt verzaakt door het saldo van verschillende ontwikkelingen. Een deel van de overschrijding kan worden verklaard door de hogere verantwoorde lasten voor management en managementondersteuning. Ook is het binnen het ruimtelijke domein gelukt om bij een aantal organisatieonderdelen de vacatureruimte structureel in te vullen. Voor moeilijk in te vullen cruciale vacatures maakten we tijdelijk gebruik van externe inzet. De overschrijding wordt gedempt door het aanhouden van vacatureruimte voor piek- en dalmomenten. Verder bleken vacatures binnen onder andere het financiële en IT-domein moeilijk of niet in te vullen.

Inhuur
In 2020 heeft het college het plan van aanpak "Bewust omgaan met externe inzet" vastgesteld, waarmee maatregelen zijn genomen om de externe inzet (uitzendkrachten, zzp'ers en overige externen) terug te dringen. Een van de belangrijkste maatregelen uit het plan van aanpak is dat uitzendkrachten na 2 jaar voor de gemeente te hebben gewerkt een dienstverband bij de gemeente aangeboden krijgen. In 2020 zijn 178 uitzendkrachten in vaste dienst getreden. Andere maatregelen om de externe inhuur terug te dringen zijn o.a. het werven van vast personeel en het bevorderen van de interne doorstroom van werknemers.

De kosten voor de inzet van externen bedroegen in 2020 € 278 miljoen, 18,4% van de loonsom. In 2019 was dat 21,4%. De omvang van externe inzet is dus met 3% gedaald. Vanuit de verschillende programma- en projectgelden én de vacatureruimte was voldoende financiële dekking beschikbaar.

De verdeling onder de programma's wordt hieronder weergegeven. Hoewel het totaal aan externe inhuur klopt, is de weergave per programma's lichtelijk vertekend. De externe inhuur bij programma 12 en B wordt deels verantwoord in de jaarrekening bij de andere programma's. Deze specificatie is op dit moment nog niet uit de administratie te halen.

Inhuur per programma, bedrag x € miljoen

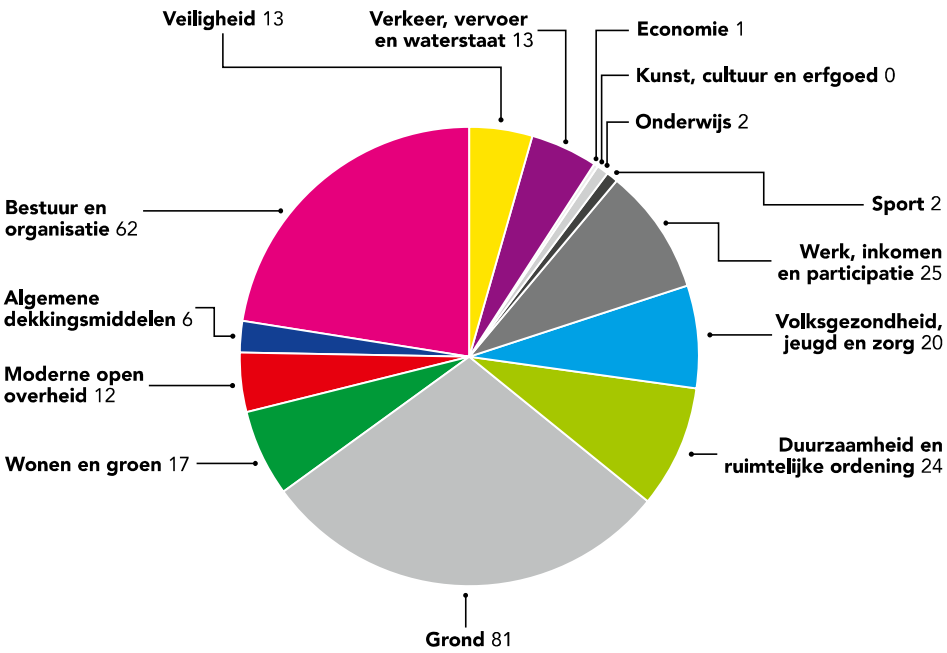

Aan de andere kant heeft de coronacrisis invloed gehad, doordat we moesten inhuren voor onder andere de uitvoering van de Tozo, de benodigde capaciteit bij callcenters en testlocaties, en vervanging bij afwezigheid door ziekte of zorgtaken. De noodzaak van externe inhuur vanwege corona in 2021 wordt onderzocht en zal voor bepaalde activiteiten nodig blijven.

In 2020 stelden wij in Amsterdam een nieuwe definitie van apparaatslasten vast. In overleg met de drie andere grote steden Den Haag, Utrecht en Rotterdam (samen met Amsterdam de G4) bezien we of deze definitie vergelijkbaar is of zo kan worden ontwikkeld. Met eenzelfde definitie kunnen we de apparaatslasten van de G4 onderling vergelijken.

Apparaatslasten bestaan uit het volgende:

- Alle salaris en persoonlijke lasten zoals opleidingen, dienstkleding en mobiele telefoons van collega's.
- De lasten van externe inhuur, zowel voor de reguliere bedrijfsvoering als voor de beleidsprogramma's.
- De lasten die samenhangen met de ondersteuning aan de organisatie zoals ICT, schoonmaak, huisvesting, licenties, bestuursondersteuning, koffie, energie en water, huur enzovoort. Deze lasten staan in dit jaarverslag verantwoord bij programmaonderdeel B.1 Overhead.

De apparaatslasten bestaan in 2020 voor ongeveer 74% (2019 75%) uit salarislasten.

Apparaatslasten verwerkt in de jaarrekening

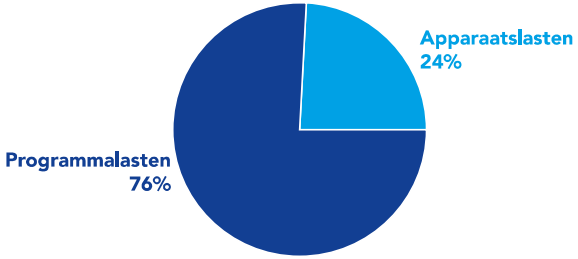

In de grafiek op de vorige pagina hebben we de apparaatslasten weergegeven als percentage van de totale lasten van de jaarrekening (€ 7,1 miljard). De totale lasten bestonden in 2020 voor ongeveer voor 24% uit apparaatslasten (2019 25%). Deze 24% hebben wij in onderstaande tabel uitgesplitst in apparaatslasten per programma.

Programma

(bedragen x € miljoen)

Apparaatslasten	Rekening 2020
01 Veiligheid	90.872.603
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	119.663.837
03 Economie	20.039.366
04 Kunst, cultuur en erfgoed	5.548.812
05 Onderwijs	30.600.568
06 Sport	21.856.683
07 Werk, inkomen en participatie	151.975.676
08 Volksgezondheid, jeugd en zorg	151.508.257
09 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	76.280.653
10 Grond	135.293.698
11 Wonen en groen	191.935.883
12 Moderne open overheid	61.782.667
A Algemene dekkingsmiddelen	33.031.058
B Bestuur en organisatie	570.616.090
Totaal apparaatslasten	**1.661.005.852**

Vensters voor bedrijfsvoering

Portefeuillehouder: wethouder Groot Wassink

Normaliter sluiten we de paragraaf Bedrijfsvoering af met de Vensters voor Bedrijfsvoering. Bij deze benchmark zijn zo'n 100 gemeenten, provincies en waterschappen aangesloten. De indicatoren die tot en met het jaarverslag 2019 zijn gebruikt zijn niet allemaal meer relevant. Verder wordt door de VNG een vernieuwd platform neergezet om de verschillende indicatoren onderling te vergelijken en in perspectief te plaatsen. Wij zijn onder andere in overleg met de grote steden Den Haag, Utrecht en Rotterdam en de VNG over welke indicatoren we in het jaarverslag gaan opnemen en hoe we deze indicatoren gaan definiëren om de inzichtelijkheid, bruikbaarheid en vergelijkbaarheid verder te vergroten.

4.2 Financiering

In deze paragraaf beschrijven we de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie. De financieringsfunctie zorgt ervoor dat we voldoende geld beschikbaar hebben om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Hiervoor trekken we kort- en langlopende leningen aan. Onder de financieringsfunctie vallen ook het verstrekken van leningen en garanties en het beheersen van financiële risico's.

Het wettelijk kader ligt vast in nationale en Europese regelgeving. Binnen de nationale regelgeving zijn de kaders vooral:

- De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).
- De Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof).
- De Gemeentewet.
- Het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Deze wettelijke kaders hebben we verder uitgewerkt en vastgelegd in het gemeentelijke Treasurystatuut. Het beleid over verstrekken en beheren van leningen en garanties door ons aan derden staat in het "Lening- en garantiebeleid gemeente Amsterdam".

Externe financiering

In 2020 hebben we fors geïnvesteerd in de stad. De omvangrijkste investeringen in de stad zijn de investeringen in:

- Erfpachtgronden.
- (school)gebouwen.
- De openbare ruimte zoals parkeervoorzieningen, kades, bruggen, tunnels, wegen, verlichting en verkeerssystemen.

In de Investeringsparagraaf onderbouwen we de investeringen.

Onze uitgaven waren hoger dan de inkomsten, onder andere vanwege de forse investeringen. Investeringen financieren we met externe en interne financieringsmiddelen. Externe financieringsmiddelen zijn leningen van externe partijen waarover we rente betalen. De reserves, voorzieningen en het jaarresultaat vormen onze interne financieringsmiddelen.

De externe financieringsmiddelen stegen in 2020 met € 792 miljoen naar € 6.109 miljoen. Tabel 1 toont de ontwikkeling van de externe financieringsmiddelen in 2020.

Tabel 1: Overzicht externe financieringsmiddelen

(Bedragen x € miljoen)

Externe financieringsmiddelen	2019	2020	Mutatie
Liquide middelen	-3	-8	-4[1]
Kasgeldleningen	258	517	259
Langlopende leningen	5.062	5.599	537
Totaal	**5.316**	**6.109**	**792**

Grafiek 1 toont het verloop van de externe financieringsmiddelen van de afgelopen vijf jaar. Hierin staat ook het aandeel van de financieringsbehoefte voor erfpacht. Het betreft hier de balanswaarde van de erfpachtgronden waarover canon wordt betaald verminderd met de reserve financiering erfpachtgrond.

In de afgelopen jaren is de externe schuld gestegen. Ook in 2020 is de externe schuld sterk toegenomen. Ondanks deze ontwikkeling is de externe schuld houdbaar. We voldoen aan de verplichte financiële kengetallen en we bewegen ruim binnen de marges die passend zijn bij houdbare overheidsfinanciën. Dit lichten we verder toe in het onderdeel Kengetallen. Bij de Voorjaarsnota 2021 gaan we in op manieren om de schuld op korte en lange termijn houdbaar te houden. Hierbij geven we invulling aan een vernieuwd investeringsstelsel.

1 De mutatie van de liquide middelen is circa € 4 miljoen. In de tabel worden de bedragen afgerond op hele bedragen, waardoor dit wellicht foutief lijkt. We geven een verdere specificatie in het onderdeel 'Balans met toelichting'.

Grafiek 1: Ontwikkeling externe financieringsmiddelen 2016 – 2020

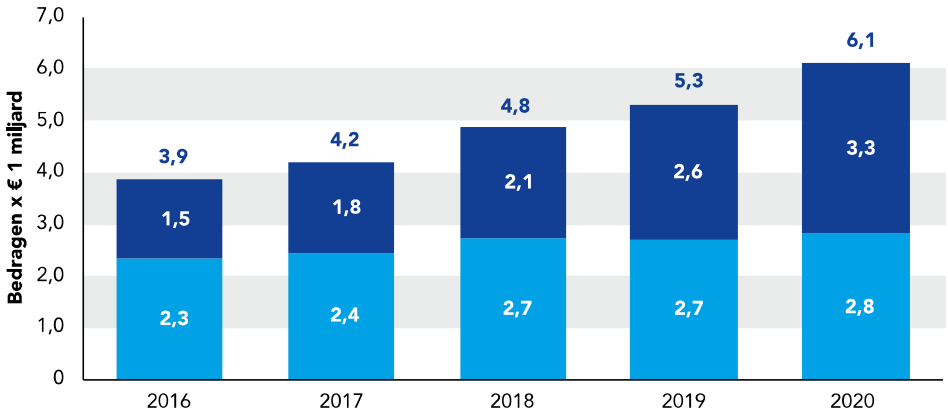

Bij de Najaarsnota 2020 was de verwachte omvang van de externe financieringsmiddelen voor eind 2020 begroot op € 6,4 miljard. Deze kwam uiteindelijk € 287 miljoen lager uit op € 6,1 miljard. Dat de omvang van de externe financieringsmiddelen (externe schuld) uiteindelijk lager uitkwam dan we begroot hadden, is het resultaat van een aantal effecten.

- Effect waardoor de externe schuld lager uitkwam dan begroot:
  - De omvang van het materiële en immateriële bezit kwam € 481 miljoen lager uit dan verwacht. Dit komt vooral doordat de omvang van investeringen in ons materiële bezit lager uitkwam dan we begroot hadden.
- Effecten met een opwaartse werking ten opzichte van de begrote externe schuld:
  - De omvang van de interne financieringsmiddelen (reserves, voorzieningen en resultaat) kwam €15 miljoen lager uit dan verwacht. Hierdoor waren minder financieringsmiddelen aanwezig dan verwacht.
  - De omvang van het financiële bezit kwam € 8 miljoen hoger uit dan verwacht.
  - De werkkapitaalbehoefte steeg € 172 miljoen meer dan verwacht. Dit komt vooral door een beperktere toename van de voorraad grond en een toename in nog te ontvangen bedragen. Hierdoor waren minder financieringsmiddelen aanwezig.

De externe schuld steeg in 2020. Maar de rentelasten daalden met € 7 miljoen naar € 74 miljoen. Dit komt vooral doordat we aflopende leningen tegen lagere rente konden herfinancieren. Het rentepercentage voor het aantrekken van kortlopende leningen was heel 2020 negatief en deels ook negatief voor langlopende leningen. Het gemiddeld rentepercentage van de totale externe financieringsmiddelen in 2020 was 1,3%. Dit tonen we in tabel 2.

Tabel 2: Externe financiering, omvang en rentelast

(bedragen x € 1 miljoen)

Externe financieringsbehoefte	2019	2020
Omvang	5.316	6.109
Rentelast	81	74
Gemiddeld gewogen rentepercentage	1,6%	1,3%

Kengetallen

Er zijn verschillende invalshoeken om de schuld en de houdbaarheid ervan te beoordelen. Kengetallen moeten inzicht in de schuld geven om de schuld en ontwikkeling daarvan beter te kunnen begrijpen. De solvabiliteitsratio en de netto schuldquote zijn verplichte kengetallen vanuit het BBV. Vanuit de Wet fido zijn de renterisiconorm en de kasgeldlimiet verplichte kengetallen. Daarnaast geven we een toelichting op schatkistbankieren en derivaten.

Deze vier kengetallen lichten we in deze paragraaf verder toe. Een overzicht van de kengetallen tonen we in tabel 3.

Tabel 3: Kengetallen Schuld

			Signaalwaarden volgens toezichthouder provincie Noord-Holland		
Kengetallen Schuld	2019	2020	Voldoende	Neutraal	Onvoldoende
Solvabiliteit	55%	51%	> 50%	20% < X < 50%	< 20%
Netto schuldquote	96%	95%	< 90%	90% < X < 130 %	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	91%	90%	< 90%	90% < X < 130 %	> 130%
Renterisiconorm	6%	5%			> 20%
Kasgeldlimiet (o.b.v. gemiddelden per kwartaal)	7%	7%			> 8,5%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio berekenen we door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft aan hoeveel we van ons bezit financieren met eigen vermogen.

In 2020 bedraagt onze solvabiliteitsratio 51%. Daarmee voldoen we met ons huidige solvabiliteitsratio aan de gestelde signaalwaarde 'voldoende' van de provincie Noord-Holland. Ten opzichte van 2019 daalde de solvabiliteitsratio met 4 procentpunten. Deze daling komt doordat het aandeel van het eigen vermogen afnam ten opzichte van het balanstotaal. De afname van het eigen vermogen komt onder andere door een lager saldo van baten en lasten. Hiertegenover stond de toename van het balanstotaal door forse investeringen in de stad. Per saldo daalde de solvabiliteitsratio hierdoor.

Netto schuldquote (zonder en met correctie voor verstrekte leningen)

De netto schuldquote berekenen we door de netto schuld conform BBV te delen door het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal zijn de totale baten zonder reservemutaties. Om te weten in hoeverre er sprake is van doorlenen, geven we de netto schuldquote weer zonder en met correctie voor door ons verstrekte leningen.

In 2020 bedraagt onze netto schuldquote ongecorrigeerd voor verstrekte leningen 95%. Met ons huidige schuldquote voldoen we dus aan de signaalwaarde 'neutraal' van de provincie Noord-Holland. Ondanks een sterke schuldstijging is de netto schuldquote ongecorrigeerd voor verstrekte leningen licht gedaald ten opzichte van 2019. Dit komt door het gestegen begrotingstotaal. Een aanzienlijk deel van deze stijging komt door eenmalige effecten zoals ontvangen rijksbijdragen voor de Tijdelijke overbruggingsregeling voor zelfstandige ondernemers (Tozo) van in totaal ruim € 300 miljoen. Gecorrigeerd voor verstrekte leningen is de netto schuldquote 90%. Geschoond voor verstrekte leningen en erfpacht is de netto schuldquote 42%. Onder erfpacht gaan we hier uit van de balanswaarde van de erfpachtgronden waarover canon wordt betaald verminderd met de reserve financiering erfpachtgrond.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de bestaande langlopende schuld weer. We berekenen het door het bedrag van de bestaande langlopende schuld dat we binnen een gegeven jaar verplicht moeten aflossen of waarvan we de rente moeten herzien, te delen door het begrotingstotaal. In 2020 bedroeg onze renterisiconorm € 1.085 miljoen. In 2020 hebben we ruim binnen de renterisiconorm gewerkt en komen we op 5% (€ 259 miljoen) van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet begrenst onze maximale kortlopende schuld. Dit zijn leningen met een looptijd tot 1 jaar. We berekenen het door de gemiddelde omvang van de kortlopende leningen te delen door het begrotingstotaal. De limiet hiervoor ligt op maximaal 8,5% van het begrotingstotaal. Drie achtereenvolgende kwartalen overschrijden is niet toegestaan volgens Wet fido.

In 2020 bedroeg ons kasgeldlimiet € 461 miljoen. Tijdens het tweede kwartaal overschreden we de kasgeldlimiet beperkt. Tijdens de andere kwartalen voldeden we aan de kasgeldlimiet. Dit past binnen de geldende regelgeving.

Schatkistbankieren

Alle decentrale overheden moeten vanaf een bepaald drempelbedrag overtollige middelen in de schatkist van het ministerie van Financiën aanhouden. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren zorgt voor een lagere EMU-schuld van Nederland. Voor ons bedroeg het drempelbedrag in 2020 € 13,6 miljoen. In 2020 hebben we het drempelbedrag niet overschreden en hebben geen gebruikt gemaakt van schatkistbankieren.

Derivaten

In 2020 gebruikten we geen derivaten. In 2020 sloten we ook geen derivaten af. Volgens het Treasurystatuut mogen we derivaten alleen afsluiten om opwaartse renterisico's af te dekken. En voor elke transactie hebben we vooraf toestemming nodig van het college van B en W.

EMU-saldo

Het 'Economische en Monetaire Unie saldo' (EMU-saldo) is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid. Onze inkomsten en uitgaven tellen mee bij het bepalen van het EMU-saldo van Nederland. Er is een verschil tussen het exploitatiesaldo en het EMU-saldo. In het EMU-saldo zijn investeringsuitgaven en aan- en verkopen van grond opgenomen. Maar geen afschrijvingen en toevoegingen aan reserves en voorzieningen. Dit is wel zo in het exploitatiesaldo.

Tabel 4 toont het effect van ons op het EMU-saldo van Nederland. Het saldo van Amsterdam heeft in de jaren 2019 en 2020 een flinke invloed op het EMU-saldo van Nederland. Dat komt doordat we fors investeerden in de stad. De grootste investeringen in de stad zijn de investeringen in erfpachtgronden, (school)gebouwen en openbare voorzieningen.

Tabel 4: EMU-saldo

(bedragen x € miljoen)

EMU-saldo	**2019**	**2020**
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-258	-212
Mutatie (im)materiële vaste activa	-205	-350
Mutatie voorzieningen	3	-30
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-33	-32
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	7
Berekend EMU-saldo	**-492**	**-617**

Verstrekte leningen

Lening- en garantiebeleid

We verstrekken leningen als deze voorwaarden allemaal gelden:

- Dit het publiek belang dient.
- Geen andere externe financiers een lening willen verstrekken.
- Vanuit financiële analyses blijkt dat de lener aan alle rente- en aflossingsverplichtingen moet kunnen voldoen.

Garanties verstrekken we alleen als dit een toegevoegde waarde oplevert ten opzichte van een lening. Verstrekken van leningen en garanties is echter niet zonder risico's. Juist de combinatie van publiek belang en de afwezigheid van externe financieringsmogelijkheid maakt het risico hoger dan gemiddeld. Bij specifieke risico's treffen we een voorziening. Onze resterende risico's bij verstrekken van leningen en garanties zitten in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hiervoor houden we de Algemene Reserve aan vanuit de regels Weerstandsvermogen.

We hebben eind 2020 voor € 304 miljoen aan leningen aan derden verstrekt. Zie ook tabel 5.

Tabel 5: Verstrekte leningen

(bedragen x € miljoen)

Verstrekte leningen	2019	2020	Risico indicatie	Verantwoordelijke organisatie	Soort
AEB Amsterdam	143,0	157,4	Hoog	B & O	Deelneming
Amsterdams Investeringsfonds (AIF)	7,1	5,7	Hoog	B & O	Overig
Amsterdamse Middensegment Hypotheekleningen	11,5	9,6	Laag	Wonen	Overig
Carré	2,2	2,2	Hoog	B & O	Deelneming
Duurzaamheidsfonds	8,1	9,0	Middel	R & D	Overig
Energieleningen	6,1	7,8	Laag	Wonen	Overig
Internationaal Theater Amsterdam	5,1	4,2	Middel	K & C	Overig
Marktkwartier	5,9	5,9	N.v.t.	G & O	Overig
Nationaal Restauratiefonds	5,1	5,0	Laag	M & A en Wonen	Overig
Nationaal Restauratiefonds stortingen	0,9	1,0	Laag	M & A en Wonen	Overig
NEMO Science Museum	11,3	11,3	N.v.t.	B & O	Overig
Schiphol Area Development Company (SADC)	-	1,3	Hoog	Economie	Deelneming
Schuldsaneringsleningen	18,0	17,7	Hoog	Inkomen	Overig
Staatsobligaties	1,7	1,7	N.v.t.	B & O	
Startersleningen	10,9	9,0	Laag	Wonen	Overig
Starters- en energielening stortingen	3,0	2,1	Laag	Wonen	Overig
Westpoort Warmte (WPW)	46,0	52,9	Middel	B & O	Deelneming
Overige leningen < € 1 miljoen	0,3	0,4			
Totaal	**286,1**	**304,2**			
Correctie voorziening Marktkwartier	-5,9	-5,9			
Correctie voorziening Schuldsaneringsleningen	-0,5	-1,0			
Correctie voorziening AEB		-14,4			
Boekwaarde verstrekte leningen	**279,7**	**282,9**			

Per lening is er een aanduiding van het financieringsrisico. Een risicoaanduiding ´laag´, ´middel´ of ´hoog´ betekent dat er een lage, gemiddelde of hoge kans bestaat dat we rentebetalingen of aflossingen niet volledig ontvangen. Als er een voorziening is om het risico te dekken, dan staat dit bij de toelichting op die lening. Bij enkele leningen staat risicoclassificatie 'niet van toepassing' (n.v.t.). Dat zijn aflossingsvrije leningen met een speciale constructie. Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste veranderingen, op leningen waar de risicoaanduiding ´middel´ of ´hoog´ is of waarvan de structuur is gewijzigd.

AEB

We hebben aan Afval Energiebedrijf (AEB) een achtergestelde lening verstrekt van € 157 miljoen per eind 2020. Een achtergestelde lening is een lening die pas wordt terugbetaald nadat in dit geval de lening aan de banken is terugbetaald. De lening is in 2020 van € 143 miljoen in 2019 naar € 157 miljoen gestegen door bijschrijving van de rente van de lening bij de hoofdsom. De rentebaten worden gebruikt voor het vormen van een voorziening om het risico af te dekken dat we lopen op de uitstaande lening.

Volgens de boekhoudrichtlijnen wordt deze voorziening in mindering gebracht op de boekwaarde van de verstrekte leningen op de balans. Vandaar de correctie onderaan in tabel 5.

Het financieringsrisico van deze lening is 'hoog' door de onzekere situatie bij AEB en het achtergestelde karakter.

AIF-leningen

We verstrekken vanuit ons Amsterdamse Investeringsfonds (AIF) leningen op het vlak van economie, stedelijke ontwikkeling en duurzaamheid. Eind 2020 voor in totaal € 5,7 miljoen. Inmiddels is het fonds gesloten. We verstrekken geen nieuwe leningen meer. Het financieringsrisico houden we op 'hoog', omdat de leningen verstrekt zijn om nieuwe ideeën te stimuleren. We hebben een reserve getroffen die de omvang van alle verstrekte leningen dekt.

Carré

We verstrekken aan Koninklijk Theater Carré een aflossingsvrije lening. Eind 2020 bedraagt deze lening € 2,2 miljoen. Daarnaast verstrekken we een rekening-courant van maximaal € 2,0 miljoen. Die is tot nu toe niet gebruikt. Carré wordt hard getroffen door de coronacrisis en heeft zijn deuren lange tijd moeten sluiten voor bezoekers. Carré heeft inmiddels een reorganisatie uitgevoerd maar lijdt nog steeds verlies. Vanwege het publieke belang van Carré voor de stad hebben wij € 3,0 miljoen steun gegeven. Vanwege de enorme invloed van de coronacrisis op de cultuursector verhogen wij wel het financieringsrisico van 'middel' naar 'hoog'.

Duurzaamheidsfonds
We verstrekken vanuit ons Duurzaamheidsfonds leningen aan duurzame projecten in de stad. Eind 2020 voor in totaal € 9,0 miljoen. Het Duurzaamheidsfonds heeft een totaal beschikbare omvang van € 52,5 miljoen. Het financierings-risico houden we op 'middel'. We hebben een reserve getroffen die de omvang van het fonds dekt.

Internationaal Theater Amsterdam (ITA, voormalige Stadsschouwburg)
We verstrekken aan ITA een langlopende lening voor financiering van de vaste activa van het theater. Eind 2020 resteert een hoofdsom van € 4,2 miljoen. Gedurende 2020 is er € 0,9 miljoen afgelost. ITA ontvangt een in principe eeuwigdurende subsidie voor de rentebetalingen uit deze lening. Dit wordt intern verrekend. In 2020 heeft ITA gebruik kunnen maken van de financiële steunpakketten van de Rijksoverheid, specifiek voor de culturele en creatieve sector. Vanwege de grote invloed van de coronacrisis op de culturele sector en de reguliere exploitatie van ITA houden we het financieringsrisico op 'middel'.

Schiphol Area Development Company
De aandeelhouders van Schiphol Area Development Company (SADC) hebben samen een leningsfaciliteit verstrekt van maximaal € 13,5 miljoen, waarvan wij maximaal € 3,38 miljoen uitlenen aan SADC. In 2020 hebben we € 1,3 miljoen uitgeleend onder deze gemeentelijke leningsfaciliteit. Het risico schatten we in op 'hoog', vanwege het achtergestelde karakter van de lening en de risico's die horen bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen die versterkt worden door de economische recessie.

Schuldsaneringsleningen
We verstrekken vanuit schuldsanering leningen. Dit als onderdeel van ons beleid voor armoedebestrijding. Daarvan was de stand eind 2020 € 17,7 miljoen. We schatten het financieringsrisico vanwege het karakter van schuldsanering op 'hoog'. Als maatregel van risicobeheersing volgt de gemeentelijke kredietbank (GKA) deze leningen intensief.

Westpoort Warmte
We hebben aan Westpoort Warmte (WPW) een leningsfaciliteit verstrekt van maximaal € 52,9 miljoen. Dit als onderdeel van een totale leningsfaciliteit van alle aandeelhouders van € 105,8 miljoen. Het uitstaande saldo van de verstrekte lening is € 52,9 miljoen eind 2020. Hoewel WPW nog sterk afhankelijk is van AEB voor de warmtelevering, wordt dit risico steeds beter gespreid via andere warmtebronnen. Bovendien zijn er afspraken gemaakt met Vattenfall die de risico's verder verzachten. Het financieringsrisico verlagen we daarom naar 'middel'.

Overige leningen kleiner dan € 1 miljoen
We hebben een aantal kleinere leningen verstrekt. De belangrijkste ontwikkelingen hier zijn rond de sociale firma's. Deze richten zich op het creëren van arbeidsplaatsen voor personen met een afstand tot de arbeids-markt. We hebben vanuit ons Investeringsfonds Sociale Firma's leningen verstrekt. Vanuit een externe evaluatie hebben we besloten om geen nieuwe leningen aan sociale firma's te verstrekken. De financiële situatie van de resterende twee sociale firma's staat door de effecten van de coronamaat-regelen nog meer onder druk. Beide sociale firma's vroegen daarom in de zomer opnieuw uitstel van betaling aan. Het financieringsrisico van deze leningen is 'hoog'.

Verstrekte garanties

We hebben eind 2020 voor € 9,9 miljard aan financiële garanties aan derden verstrekt. Zie ook tabel 6.

Bij een financiële garantie:
- Verstrekt een andere partij een lening aan de kredietnemer (meestal banken).
- Staan we garant wanneer de kredietnemer niet aan zijn rente- of aflossingsverplichtingen kan voldoen.

Tabel 6: Verstrekte garanties

(bedragen x € miljoen)

Verstrekte garanties	2019	2020	Risico indicatie	Verantwoordelijke organisatie
Achtervangpositie WEW	2.020	1.657	Laag	Wonen
Achtervangpositie WSW	8.240	8.178	Laag	Wonen
Broedplaatsen	1	1	Hoog	Kunst & Cultuur
De Meervaart	1	1	Hoog	Kunst & Cultuur
Gemeente garanties wonen	4	4	Laag	Wonen
Gemeente garanties zorg	2	2	Laag	Wonen
Het Waterlaboratorium	p.m.	p.m.	Middel	Bestuur & Organisatie
Hogeschool van Amsterdam	11	11	Laag	Nieuw-West
Keersluis	4	4	Middel	Noord
Nationaal Restauratiefonds	1	1	Middel	Wonen
Sportfondsenbad West	7	7	Hoog	Sport & Bos
Stichting Financiering Bouw Sportaccommodaties	1	1	Middel	Sport & Bos
Stichting Waternet	81	77	Laag	Bestuur & Organisatie
Overig garanties < € 1 miljoen	2	1		
Totaal	**10.376**	**9.945**		

Per garantie geven we een aanduiding van het financiële risico. De risico-aanduidingen ´laag´, ´middel´ of ´hoog´ betekenen dat er een lage, gemiddelde of hoge kans is dat de garantie wordt ingeroepen. Dan moeten we de omvang van de garantie gedeeltelijk of in zijn geheel verstrekken aan de begunstigde. Als we een voorziening hebben gevormd om het risico te dekken, dan staat dit bij de toelichting van die garantie. Hieronder lichten we de garanties toe als deze nieuw zijn, een risicoaanduiding 'middel' of 'hoog' hebben of een risicoaanduiding 'laag' hebben maar die groot van omvang zijn.

Verantwoording achtervang algemeen

Zoals in de vorige jaren geven we de garantieomvang voor de achtervang-positie in de waarborgfondsen aan als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven en die aan ons gerelateerd zijn. De omvang van beide waarborgfondsen samen was € 9,8 miljard per eind 2020. Dit is niet de werkelijke garantieomvang voor ons, deze is beduidend lager. We kunnen als achtervang aangesproken worden om samen met het Rijk renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als hun risico-vermogen onvoldoende is. In dit geval verwachten we dat deze leningen een omvang van enkele tientallen miljoenen zullen hebben. Als we renteloze leningen moeten verstrekken, heeft dit invloed op onze externe schuld en rentelast.

Achtervangpositie Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)

Het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) waarborgt de leningen die burgers hebben afgesloten voor het kopen van een huis onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Soms kan de leningnemer niet aan zijn financiële verplichtingen voldoen. Dan kunnen financiers het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. Het Rijk en gemeenten vormden tot eind 2010 samen een achtervang als het garantievermogen van het WEW onvoldoende bleek. Het Rijk nam deze taak volledig over voor leningen die vanaf 2011 zijn afgesloten. Het volume aan NHG-hypotheken die tot en met 2010 aan Amsterdammers verstrekt zijn, bedroeg € 1,7 miljard eind 2020. Dit is een afname van ongeveer € 300 miljoen ten opzichte van eind 2019. Deze sterke daling komt door het hoge aantal verkooptransacties in het NHG segment in Amsterdam en de waardestijging van de afgelopen periode. We schatten het risico op aanspraak uit de gemeentelijke achtervang als 'laag' in. Dit vanwege:

- Het aanwezige vermogen bij het WEW.
- De lage hypotheekrente.
- De aanwezige vraag op de huizenmarkt in het segment waar NHG van toepassing is.

Sinds 2011 verstrekken we geen nieuwe leningen meer onder de gemeente-lijke achtervang. Onze achtervangpositie wordt jaarlijks kleiner door aflossingen op geborgde leningen.

Achtervangpositie Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)

Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat borg voor de rente en aflossingen van leningen van woningcorporaties. Daardoor kunnen de corporaties tegen gunstige voorwaarden lenen. De achtervang van de deelnemende Nederlandse gemeenten en het Rijk is onderdeel van een bredere zekerheidsstructuur. Die bestaat uit drie lagen:

1. De eerste zekerheid ligt in de onderlinge waarborg tussen de corporaties binnen het WSW (solidariteit). Als een corporatie niet meer kredietwaardig is, kan deze saneringssteun ontvangen die de andere corporaties opbrengen met de saneringsheffing.
2. Als de saneringssteun onvoldoende is of wordt besloten om niet te saneren, dan kunnen financiers aanspraak doen op het WSW (secundaire zekerheid). Het risicovermogen van het WSW en de obligoverplichtingen (voorwaardelijke verplichtingen) van WSW-deelnemers dekken de mogelijke verplichtingen die uit de borgstelling voortkomen. Daarnaast gelden de activa van de corporatie(s) als onderpand voor de verleende borgstelling en kunnen deze uitgewonnen worden. Dit is geregeld via een positieve hypotheekverklaring bij die activa, ten gunste van het WSW.
3. De Nederlandse gemeenten en het Rijk vullen zo nodig het garantievermogen van het WSW aan door renteloze leningen te verstrekken. Zo dat het WSW de borgstellingen aan geldverstrekkers kan nakomen.

Eind 2020 was de stand van ons geborgde aandeel € 8,2 miljard (en daarmee vergelijkbaar met de eindstand 2019), waarvan het Rijk voor 50% in de achtervang staat.

Het zogenoemde strategisch programma van het WSW is eind 2020 afgerond en zal in werking treden in 2021. Hierdoor wordt de positie van het WSW als borg voor de leningen die woningcorporaties aantrekken versterkt. De eerste aanspraken op het WSW als borg, die mede het gevolg waren van de herziene Woningwet, vormden de concrete aanleiding voor het strategisch programma. Ook was het nodig verschillende afspraken met de woningcorporaties en de achtervangers robuuster te maken voor het geval er weer een aanspraak op de borg zou komen. Verder is het kapitaalbeleid van het WSW nader uitgewerkt. Dit beleid richt zich onder andere op de financiële risico's die het WSW loopt en de toereikendheid van de beschikbare middelen. De versterking van de positie van het WSW heeft onder andere geleid tot de invoering van de obligolening en tot een aanscherping van afspraken over het onderpand dat het WSW heeft op het vastgoed van woningcorporaties.

Op basis van de signalen van de toezichthouder, de zorgelijke situatie rondom Vestia en de grote opgave voor de corporatiesector zijn we ons bewust van de onzekerheden rondom het WSW en de financiële uitdagingen in de sector. Vanuit analyses van het WSW vertrouwen we erop dat het WSW voldoet aan de afspraak dat er hoogstwaarschijnlijk geen beroep wordt gedaan op het Rijk en gemeenten als achtervang. Ook is de zeer hoge 'AAA' kredietwaardigheid van kredietbeoordelaar S&P een belangrijk signaal (bevestigd via een rapport op 3 juli 2020, vooruitzicht stabiel). We blijven de ontwikkelingen rondom het risicoprofiel van het WSW en de sector kritisch volgen. Vooralsnog houden we het risico op 'laag'.

Beurs van Berlage

Tot op heden is in de financieringsparagraaf van de gemeente een garantie voor Beurs van Berlage Vastgoed BV verantwoord. De garantie heeft betrekking op een door ABN Amro verstrekte lening. Uit onderzoek blijkt dat er geen sprake is van een garantieverplichting voor de gemeente. De garantie dient niet langer te worden verantwoord in de financieringsparagraaf.

Broedplaatsen

We hebben een samenwerkingsverband met Triodos Bank. Daarbij ondersteunen we financieringen van Triodos in broedplaatsen. Het gaat hierbij om een deelgarantie van ons voor het totaalbedrag dat Triodos aan financiering verstrekt. Het totaalbedrag aan garanties is maximaal € 1 miljoen. Momenteel heeft Triodos enkele leningen verstrekt aan broedplaatsen. Het risico op deze garantie hebben we verhoogd naar 'hoog', vanwege de aard van de financieringen. Het gaat hier om leningen in de culturele sector.

De Meervaart

We hebben in het verleden een garantie verstrekt om een verbouwing van theater De Meervaart te financieren. Het resterende saldo is € 1,1 miljoen eind 2020. De Meervaart heeft in 2020 gebruik kunnen maken van de financiële steunpakketten van de Rijksoverheid, specifiek voor de culturele en creatieve sector. Vanwege de grote invloed van de coronacrisis op de culturele sector en de reguliere exploitatie van de Meervaart houden we het financieringsrisico op 'hoog'.

Keersluis
We hebben een garantie verstrekt voor financiering van een bedrijfsverzamelgebouw op de Asterweg in Amsterdam Noord. Die is bestemd voor startende bedrijven. Het resterende saldo hiervan is € 4 miljoen in 2020. Het risico houden we op 'middel', gebaseerd op de verhuur van het gebouw.

Nationaal Restauratiefonds
Wij hebben (oude) restauratiehypotheken en -leningen gegarandeerd die het Nationaal Restauratiefonds heeft verstrekt. We verstrekken geen nieuwe garanties meer sinds er in 2003 rechtstreeks rijksgelden beschikbaar kwamen. Daarom was een gemeentegarantie niet langer nodig. Het risico schatten we op 'middel'.

Sportfondsenbad
We hebben een garantie voor een lening aan het Sportfondsenbad Amsterdam West verstrekt. Het uitstaande saldo is € 6,8 miljoen eind 2020. Het garantierisico is 'hoog' vanwege de economische invloed van de coronacrisis op de sportsector en de exploitatie van het Sportfondsenbad.

Overige garanties kleiner dan € 1 miljoen
We hebben een aantal kleinere garanties verstrekt. De risicoprofielen van deze garanties variëren van 'laag' tot 'hoog'.

4.3 Grondbeleid

In overeenstemming met artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf grondbeleid:

- **de visie op het grondbeleid en hoe we deze uitvoeren**
- **een actuele prognose van het totaal van de grondexploitaties**
- **de manier en onderbouwing van winstnemingen en de reserves in relatie tot de risico's.**

We gaan in deze paragraaf eerst in op het grond(prijs)beleid en de overige beleidsmatige uitgangspunten voor de grondexploitaties. Vervolgens behandelen we de prognoses voor het Vereveningsfonds (inclusief Zuidas). Daarbij kijken we ook naar de inzet van de vereveningsruimte om de grondproductie en ander vastgoed op peil te houden.

De cijfers van deze paragraaf grondbeleid baseren we op de financiële administratie en het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties (MPG) 2021. In het MPG 2021 zijn de gegevens van het Vereveningsfonds en Zuidas geconsolideerd.

Op 23 januari 2019 stelde de gemeenteraad de Nota Financiële verantwoording grondexploitaties en erfpachtuitgifte vast (hierna: de Nota Financiële verantwoording). Deze nota is de basis voor de verantwoording over het grondbeleid in 2020.

Grondbeleid

De gemeente stuurt actief op de verdere (her-)ontwikkeling van de stad. Ruim 85 procent van de grond binnen de gemeentegrenzen is gemeentelijk eigendom. Daardoor zijn we als grondeigenaar vaak actief betrokken bij stedelijke ontwikkeling. Grofweg zijn er 2 hoofdvormen van gebieds- of locatieontwikkeling:

1. *Actief grondbeleid:* bij nieuwe terreinen en gebieden zonder zittende particuliere eigenaren en erfpachters.
2. *Faciliterend grondbeleid:* bij een functiewijziging of verandering op pand- of gebiedsniveau. Er zijn dan belanghebbenden in het gebied zoals particuliere eigenaren die (een deel van) de grond bezitten of erfpachters.

Bij actief grondbeleid heeft de gemeente een actieve positie en rol. We zijn dan in de regel verantwoordelijk voor het planontwikkelproces, het bouw- en woonrijp maken van de locatie en voor de uitgifte in erfpacht van de bouwrijpe kavels. We geven de kavels in erfpacht uit aan een ontwikkelende partij die vervolgens het vastgoed realiseert. De gemeentelijke kosten en opbrengsten van een gebied dat ontwikkeld wordt, staan in een zogenoemde grondexploitatiebegroting.

Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente een meer ondersteunende (faciliterende) rol. Dit ondanks het feit dat we ook hier (mede)grondeigenaar kunnen zijn. De gemeente formuleert de stedenbouwkundige en programmatische randvoorwaarden. Die leggen we vast in een investeringsbesluit dat de gemeenteraad vaststelt. Het initiatief voor de daadwerkelijke aanpassing op pandniveau laten we over aan de eigenaren of erfpachters in het gebied. We ondersteunen hen hier wel bij. Bijvoorbeeld door aanpassing van bestemmingsplannen en/of wijziging van erfpachtrechten om (door) ontwikkeling mogelijk te maken. Aanvankelijk ging het hierbij om aanpassingen (transformatie) op pandniveau. De laatste jaren gaat het steeds vaker over transformatie op gebiedsniveau. Dit zijn complexe ontwikkelingen die vragen om een aangepaste benadering waarin we een actieve en een facilitaire rol combineren.

Het onderscheid in actief en facilitair grondbeleid gaat over de rol die de gemeente inneemt. In fiscale zin en vanuit het Besluit begroting en Verantwoording (BBV) is in beide gevallen echter sprake van actief grondbeleid. De Grondexploitatiewet die is opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat we de grondkosten verhalen op derden. De gemeente Amsterdam verhaalt de grondkosten bij bouwrijpe gronden en bij zelfrealisatie van de erfpachters privaatrechtelijk via erfpachtcontracten. De inzet van

arbeid en kapitaal is verbonden met de grondinkomsten. Daaronder valt ook de inzet van (erfpacht)gronden in een grondexploitatiecomplex die leiden tot grondkosten. Hierdoor spreken we bij het BBV en de Vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen van een ondernemingstaak. En daarmee van een actief grondbeleid. Dit staat ook in de Nota Financiële verantwoording.

Grondprijsbeleid

In het grondprijsbeleid bij nieuwe gronduitgiften en omzetting van huidige gronduitgiften (transformatie) bij de huidige erfpachters past de gemeente een genormeerde residuele benadering van de volgende grondwaarde-bepaling toe. We bepalen de marktconforme grondwaarde vanuit de bestemming (de functie) die het gebouw krijgt dat erop komt te staan.
De grondprijsbenadering is dat de grondprijs bestaat uit het verschil (residu) tussen de gemiddelde marktwaarde van een vastgoedbestemming en de genormeerde kosten die nodig zijn om het vastgoed te bouwen (stichtings-kosten). Periodiek onderzoeken we de stichtingskosten van de verschillende typen vastgoed en passen die waar nodig aan. De ramingen van de grond-uitgiften in de grondexploitaties baseren we op het systeem van eeuwigdurende erfpacht. Voor commerciële bestemmingen geldt hierbij een verplichte afkoop van de erfpacht. Voor woningen geldt geen verplichte afkoop. In 2020 gaf de gemeente naast grond in eeuwigdurende erfpacht ook nog grond in erfpacht uit volgens het voortdurende erfpachtstelsel. Bij transformatie, herzieningen en bestemmings- en bebouwingswijzingen van voortdurende rechten geven we de grond uit tegen het voortdurend erfpachtrecht.

Voor gronduitgifte aan marktpartijen gebruikt de gemeente bij voorkeur de tenderprocedure met regeling voor optievergoeding. Dit is in lijn met het vastgestelde selectiebeleid dat de gemeenteraad heeft vastgesteld.
Het selectiebeleid schrijft voor dat de gemeente via een tenderprocedure het ontwikkelrecht voor een kavel mogen toekennen. Dit betekent dat we de optie aan een ontwikkelende partij gunnen via vooraf beschreven kwalitatieve en financiële criteria.

Vereveningsfonds en Zuidas

Het Vereveningsfonds en de reserve Zuidas zijn een gesloten systeem. In dat systeem verrekenen we de financiële resultaten van alle inkomsten en uitgaven die met de gebiedsontwikkeling verbonden zijn. Voor de actieve plannen werken we hierbij meestal met grondexploitatiebegrotingen. Daarin zetten we de kosten van het bouw- en woonrijp maken af tegen de opbrengsten door levering van bouwrijpe grond voor:

- Woningen.
- Kantoren.
- Ander vastgoed.

Daarnaast zijn er ook specifieke bestuurlijke afspraken over inkomsten voor het Vereveningsfonds. Bijvoorbeeld de meerwaarde erfpacht van corporaties die vanwege samenwerkingsafspraken met de corporaties bij het Vereveningsfonds komt.

Het Vereveningsfonds en Zuidas bestaan uit:

- Projecten (voornamelijk grondexploitaties).
- Reserves.
- Voorzieningen die samenhangen met de gebiedsontwikkeling.

Hoewel het financieel een gesloten, gezamenlijk systeem is, zijn het Vereveningsfonds en Zuidas in administratief en organisatorisch opzicht gescheiden. Vanaf 2017 staan de rapportages over de grondexploitaties van het Vereveningsfonds en Zuidas samen in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG). Het MPG 2021 gaat over 154 actieve grond-exploitatieplannen en over de planvorming van 38 toekomstig vast te stellen grondexploitaties. Dit zijn toekomstige plannen die het ruimtelijke model Plaberum doorlopen van principebesluit tot investeringsbesluit. Alle grond-exploitaties beheren en beheersen we op dezelfde manier. De grondexploitaties worden tweemaal per jaar geactualiseerd. Jaarlijks worden de saldi van de grondexploitaties via het MPG bestuurlijk vastgesteld.

De werking van het Vereveningsfonds

In het Vereveningsfonds verevenen we de resultaten van de Amsterdamse grondexploitaties met elkaar. Het Vereveningsfonds bestaat uit het totaal van reserves, voorzieningen en actieve grondexploitaties die samenhangen met de gebiedsontwikkeling.

In grondexploitaties staan onder meer:

- Kosten voor het verwerven, landmaken en bouw- en woonrijp maken.
- Opbrengsten van uitgifte in erfpacht van bouwrijpe grond voor het bouwen van woningen, kantoren of ander vastgoed.

Deze kosten en opbrengsten worden in een grondexploitatie in de tijd geplaatst (gefaseerd).

De werking van het Vereveningsfonds hebben we hieronder schematisch weergegeven. De werking van de reserve Zuidas is vergelijkbaar.

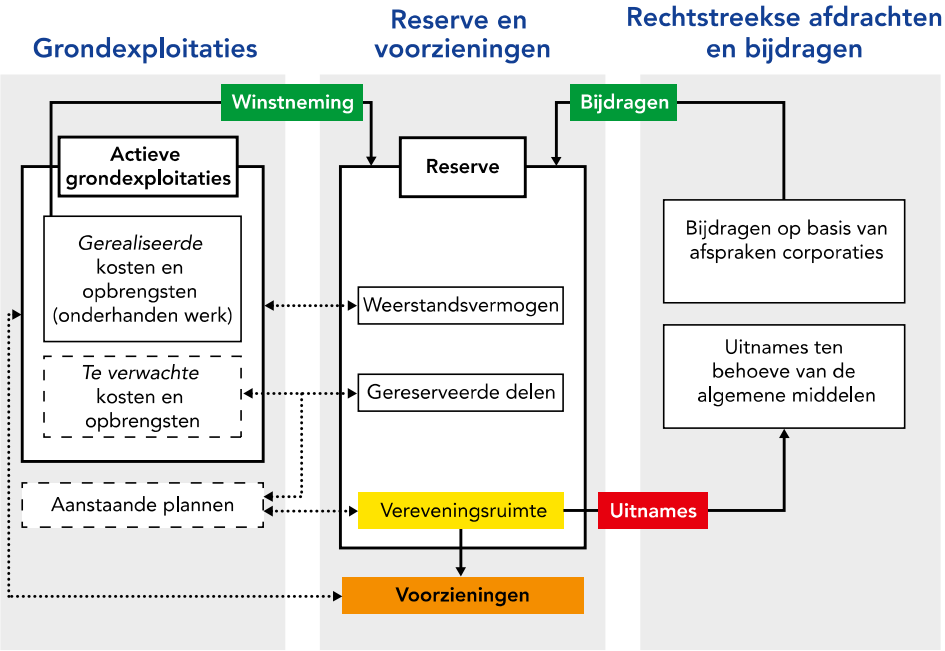

Voeding reserve en aanwending

Uit financieel positieve grondexploitaties nemen we tussentijds winst. Met deze winstnemingen vullen we de reserve. Uit de reserve vormen we de voorzieningen voor verlieslatende plannen.

Naast de grondexploitaties beïnvloeden rechtstreekse inkomsten en onttrekkingen ook het Vereveningsfonds. Onttrekkingen gebeuren bijvoorbeeld door afspraken vanuit het Coalitieakkoord of de Voorjaarsnota. Rechtstreekse inkomsten komen onder meer voort uit de afspraken die we met corporaties maken over de inzet van meerwaarde erfpacht bij conversie en verkoop van corporatiebezit.

De reserve heeft 3 delen:

- Een deel dat dient om risico's te dragen (weerstandsvermogen).
- Gereserveerde delen die de gemeenteraad heeft bestemd om grote investeringen voor te financieren (zoals het Zuidasdok of het doen van verwervingen bij Sloterdijk 1 en Weespertrekvaart Oost).
- De vereveningsruimte die besteed kan worden aan voorfinanciering van nieuwe plannen of financiële tekorten op nieuwe plannen.

De grondexploitaties nader beschouwd

De gemeente gaat op basis van de besluitvorming van de eerdergenoemde nota Financiële verantwoording uit van integrale gebiedsontwikkeling van een gebied. Dit betekent dat in het plangebied verschillende soorten grond kunnen liggen:

- Grond in volle eigendom van de gemeente.
- Erfpachtgrond (grond in blooteigendom van de gemeente, maar in erfpacht uitgegeven).
- Grond in eigendom van derden.

De grondexploitaties van deze integrale gebiedsontwikkeling bestaan dan ook uit een mix van:

- Nieuw in erfpacht uit te geven gronden.
- Aanpassingen van bestaande erfpachtgrond, voornamelijk naar wonen.
- Aanpassing van grond van derden waarbij de gemeente de kosten die de zij moet maken voor onder andere investeringen in de openbare ruimte verhaalt op de grondeigenaar.

De al in uitvoering genomen grondexploitaties bestaan grotendeels uit gronden die in bezit zijn van de gemeente, en die we nieuw ontwikkelen tot bouwgrond met inrichting van de openbare ruimte. In een aantal grondexploitaties staan ook gronden die in volledig eigendom zijn van derden. In het laatste geval is er wettelijk kostenverhaal van de kosten die we moesten maken. Dit gebeurt bij voorkeur via overeenkomsten vooraf. Dit kostenverhaal is geraamd in de grondexploitaties waar dit voor geldt.

Bij recent vastgestelde grondexploitaties is steeds vaker sprake van gebieden waarin eerder in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen. Deze erfpachtgronden worden door de erfpachter of door derden namens die erfpachter getransformeerd. Als er daarbij meerwaarde erfpacht is, dan komen deze inkomsten toe aan de daarbij behorende grondexploitaties (dit volgens de nota Financiële Verantwoording). We verwachten dat nieuwe grondexploitaties steeds vaker eerder uitgegeven erfpachtgronden zullen bevatten.

Tot slot hebben we in het Vereveningsfonds andersoortige grondexploitaties opgenomen die ook we verantwoorden onder het onderhanden werk. Het gaat dan om grondexploitaties die voornamelijk bestaan uit maatregelen in de openbare ruimte. En om grondexploitaties die we samen met derden uitvoeren. Grondexploitaties die bestaan uit kosten voor maatregelen in de openbare ruimte zijn een aparte categorie. Zij komen voort uit of gaan over:

- De grotere stedelijk gebieden van het in 2016 opgeheven Stimuleringsfonds en de afspraken die we maakten met de woningcorporaties over het Aanvullend Convenant Erfpacht (ACE).
- Restwerkplannen. Restwerkplannen stellen we op na afsluiten van een grondexploitatie die vrijwel volledig is afgerond. De resterende werkzaamheden komen in een restwerkplan.

In meerdere gebieden voeren we samen met derden grondexploitaties uit. Die grondexploitaties komen slechts gedeeltelijk voor rekening en risico van de gemeente Amsterdam. Zulke grondexploitaties onder het onderhanden werk verantwoorden we in overeenstemming met de BBV-regels voor grondexploitaties uit 2016 en de hierop gebaseerde Nota Financiële Verantwoording.

Programma en gronduitgiften 2020

We gaan eerst in op het in de grondexploitaties gerealiseerde programma.

Daarna volgt een presentatie van de financiële resultaten van de grondexploitatieplannen in 2020 Het doel van grondexploitaties is om bouwrijpe kavels op te leveren en in erfpacht uit te geven voor het bouwen van vastgoed door derden. Of ook erfpachtgrond om te zetten (transformeren) naar ander vastgoed. Bij de transformatie van erfpachtgrond gaat het meestal om omzetten van oude bedrijfs- en kantoorpanden naar woningen. Bij transformaties zetten we gronduitgiften om van het bestaande erfpachtrecht bij de huidige erfpachter, waarbij de erfpachter het eigen vastgoed kan transformeren. De tabel hieronder geeft een overzicht van gronduitgiften, onderverdeeld naar programmacategorie. Met m² BVO bedoelen we het aantal vierkante meters bruto vloeroppervlak (BVO) dat op een kavel wordt gerealiseerd.

Tabel 1: Programma van uitgegeven gronden in 2020

Programma en geld 2020	Aantal	m² BVO	* €1 miljoen
Wonen	3.100		190
Commerciële bestemmingen		115.000	144
Maatschappelijke bestemmingen		25.000	3
Totaal	**3.100**	**140.000**	**337**

De (afgerond) 3.100 woningen betreffen de grondexploitaties die door derden worden gerealiseerd. Dit is niet gelijk aan de 5.922 woningen in de stad waarvan de bouw in 2020 begon. Het verschil komt doordat de bouw meestal een maand tot een jaar na de erfpachtuitgifte start. In de voorraad start bouw zijn ook woningen opgenomen die in het verleden via lump sum contracten zijn afgerekend, zoals Overhoeks fase 3. Bovendien zijn in 2020 woningen in aanbouw genomen buiten de grondexploitatieprojecten. Denk daarbij aan aanpassingen van oude bedrijven of kantoren en andere particuliere vastgoedontwikkelingen.

Kasstromen 2020

De kasstromen in een jaar gaan over de reserves, de voorzieningen en de grondexploitaties van het Vereveningsfonds en Zuidas. Om de totale kasstroom binnen het Vereveningsfonds en Zuidas te bepalen, tellen we de kasstromen van deze 3 elementen bij elkaar op. De kasstromen van de grondexploitaties onder het Vereveningsfonds en Zuidas zijn de opbrengsten, bijvoorbeeld uit gronduitgifte, en de kosten, zoals het bouwrijp maken van grond. De kasstromen van de reserves en voorzieningen ontstaan alleen als er rechtstreekse dotaties of onttrekkingen van buitenaf zijn. Een voorbeeld van een rechtstreekse dotatie is de meerwaarde erfpacht afkomstig van de woningcorporaties. Een voorbeeld van een rechtstreekse onttrekking aan de reserve is het budget voor gemeentelijke beleidsdoelen anders dan de ruimtelijke ontwikkeling. Bijvoorbeeld de meerjaren onttrekkingen vanuit het Coalitieakkoord en de Voorjaarsnota 2019. In onderstaande tabel staan alle inkomsten en uitgaven 2020 die binnen het Vereveningsfonds en Zuidas gebeurden.

Tabel 2: Kasstromen Vereveningsfonds en Zuidas 2020

(bedragen x € miljoen)

	Inkomsten	Uitgaven	Saldo
Actieve plannen en planvorming	410	-375	35
Inkomsten en uitgaven Vereveningsfonds en Zuidas	43	-193	-150
Totaal	**453**	**-568**	**-115**

Per saldo is er in 2020 een negatieve kasstroom van € 115 miljoen. De inkomsten in de actieve plannen waren met € 411 miljoen hoger dan in 2019, toen ze nog € 271 miljoen bedroegen. Dit komt omdat in 2020 een aantal grote gronduitgiften zijn geraamd die in 2020 zijn gerealiseerd. De inkomsten betreffen naast gronduitgiften ook optie-inkomsten, subsidiebijdragen en opbrengsten uit tijdelijke exploitatie.

In onderstaande tabel staan de inkomsten en uitgaven van 2020.

Tabel 3: Inkomsten en uitgaven 2020 Vereveningsfonds en Zuidas

(bedragen x € miljoen)

Omschrijving	Bedragen
Inkomsten	
Gronduitgiften	337
Overige inkomsten grondexploitaties	74
Indexatievergoeding reserves en voorzieningen	22
Meerwaarde Erfpachtconversie corporaties	21
Totaal inkomsten	**453**
Uitgaven	
Uitvoeringskosten	-270
Proceskosten	-105
Algemene Middelen	-153
Uitgaven rechtstreeks uit het Vereveningsfonds en Zuidas	-40
Totaal uitgaven	**-568**
Saldo inkomsten minus uitgaven	**-115**

Balans en Balansmutaties 2020

De kasstromen komen tot uiting in het zogenaamde kassaldo van het Vereveningsfonds en Zuidas. Door de negatieve kasstroom van € 115 miljoen daalde het kassaldo fors. Dit kassaldo is het geheel aan balansposities binnen het Vereveningsfonds en Zuidas. De balansposten bestaan uit:

- Reserves.
- Voorzieningen.
- Materieel vast actief (bovenwijkse voorzieningen, die later in nog vast te stellen grondexploitaties worden ingebracht en anticiperende aankopen. Investeringen die buiten een gebiedsplan vallen, maar hier wel mee samenhangen noemen we bovenwijkse voorzieningen).
- Immaterieel vast actief (voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitatieplannen vanaf het principebesluit).
- Overlopende activa (vooruit ontvangen meerwaarde erfpacht).
- Onderhanden werk - bouwgrond in exploitatie.

Tabel 4: Mutaties Kassaldo

(bedragen x € miljoen)

	2020	2019	Verschil
Reserves	828	898	-70
Voorzieningen	8	8	-1
Materieel vast actief	-14	-13	-1
Immaterieel vast actief - planvorming voor nieuwe plannen	-39	-32	-7
Overlopende passiva (vooruit ontvangen meerwaarde erfpacht)	-	4	-4
Onderhanden werk - Bouwgrond in Exploitatie	395	427	-32
Totaal	**1.178**	**1.292**	**-115**

Als gevolg van de accountantscontrole zijn een paar correcties doorgevoerd in deze jaarrekening die niet in het eerder opgestelde Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) 2021 zijn verwerkt. Deze correcties worden in de actualisatie van het MPG 2021 medio 2021 opgenomen. De meest omvangrijke aanpassing betreft een extra tussentijdse winstneming van € 15 miljoen (grondexploitatie Verdi) waardoor de reservepositie en de vereveningsruimte € 15 miljoen hoger is geworden. De reservepositie komt uit op € 828 miljoen in plaats van € 813 miljoen zoals in het MPG 2021 is weergegeven. En de vereveningsruimte bedraagt eind 2020 hierdoor € 120 miljoen in plaats van € 105 miljoen zoals in het MPG2021 is opgenomen.

De balansposten muteren door de hiervoor beschreven kasstromen en door verrekeningen tussen de balansposten. Zo treffen we bijvoorbeeld voor nieuwe verlieslatende grondexploitaties voorzieningen ten laste van de reserve. En tussentijdse winstnemingen uit het onderhanden werk leiden tot een dotatie aan de reserves.

Mutaties 2020 van de reservepositie Vereveningsfonds en Zuidas

In onderstaand overzicht staan de mutaties 2020 en standen van eind 2020 van alle reserves van het Vereveningsfonds en Zuidas.

Tabel 5: Mutaties reserves Vereveningsfonds en Zuidas

(bedragen x € miljoen)

	2020	2019	Verschil
Reserve Vereveningsfonds	442	525	-83
Reserve Zuidas	386	372	14
Totaal	**828**	**898**	**-70**

In onderstaande tabel staat een overzicht van de onderliggende mutaties in de reserves Vereveningsfonds en Zuidas.

Tabel 6: Verloop en standen reserves Vereveningsfonds en Zuidas

(bedragen x € miljoen)

	Realisatie 2020		
Omschrijving onderverdeelde posten	**Vereveningsfonds**	**Zuidas**	**Totaal**
Reservepositie Vereveningsfonds en Zuidas per 1 januari 2020	525	373	898
Planafsluitingen en winstneming	71	61	132
Bijdragen woningcorporaties	21		21
Indexatievergoeding reserve	10	8	18
Kosten rechtstreeks ten laste van het Vereveningsfonds en Zuidas	-30	-6	-36
Actualisatie van de voorziening plantekorten	-32	1	-31
Aanwending reserveringen	-16	-5	-21
Uitname aan algemene middelen voor andere doeleinden	-107	-46	-153
Afname (-) of Toename (+) reserves	**-84**	**13**	**-70**
Reservepositie Vereveningsfonds en Zuidas per 31 december 2020	**442**	**386**	**828**

De reservepositie nam net als in 2019 af: van € 898 miljoen eind 2019 naar € 828 miljoen eind 2020. De daling van de reservepositie voorzagen we bij de prognoses in het MPG2020. Deze daling komt door:

- Uitnames voor andere beleidsdoeleinden bij de Voorjaarsnota 2019.
- Toename van de voorziening plantekorten door een aantal nieuwe negatieve grondexploitaties die in 2020 zijn vastgesteld, zoals de Klaprozenbuurt.

Winstneming

Bij het tussentijds nemen van winst bij financieel positief geraamde grondexploitaties gelden 2 beginselen: het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel. Het voorzichtigheidsbeginsel betekent dat we het resultaat van de grondexploitatie voldoende betrouwbaar moeten vaststellen. Het realisatiebeginsel betekent dat we winst nemen naar verhouding van de voortgang van de grondexploitatie (gemaakte kosten en behaalde opbrengsten). Hierbij gebruiken we de POC-methode (Percentage of Completion) als uitgangpunt voor tussentijdse winstneming. Dat doen we op voorschrift van de commissie BBV.

In onderstaande tabel gaan we verder in op de bestemming van de reserves van het Vereveningsfonds en Zuidas. Specifiek op het onbestemde deel (de behaalde vereveningsruimte).

Tabel 7: Reservepositie eind 2020 onderverdeeld naar gereserveerde delen en gerealiseerde vereveningsruimte

(bedragen x € miljoen)

	Realisatie 2020		
Omschrijving van onderverdeelde posten	**Vereveningsfonds**	**Zuidas**	**Totaal**
Reserves Vereveningsfonds en Zuidas per 31 december 2020	**442**	**386**	**828**
Weerstandsvermogen	-83	-49	-132
Reservering Zuidasdok	0	-259	-259
Reservering Sluisbuurt/bovenwijks	-103	0	-103
Reservering Sloterdijk Zuid/bovenwijks	-53	0	-53
Reservering Weespertrekvaart Oost	-19	0	-19
Reservering Gaasperdammerweg	-28	0	-28
Reservering Haarlemmerweg	-1	0	-1
Reservering Marineterrein	-4	0	-4
Reservering Contactweg	-8	0	-8
Reservering Spooronderdoorgang Mac Gillavry – Kruislaan	-1		-1
Bestemde delen	**-300**	**-308**	**-608**
Gerealiseerde vereveningsruimte Vereveningsfonds en Zuidas			220
Coalitieakkoord uitnames	-100		-100
Gerealiseerde vereveningsruimte	**41,9**	**77,8**	**120**

In totaal is van de reservepositie (afgerond € 828 miljoen) € 708 miljoen bestemd en € 120 miljoen aan vereveningsruimte beschikbaar. Bij het bestemde deel hielden we rekening met de bestuurlijke besluitvorming over een uitname van € 100 miljoen (2021 en 2022) voor andere dan ruimtelijke doeleinden volgens het Coalitieakkoord.

Reserves binnen het vereveningsfonds

Binnen het Vereveningsfonds zijn meerdere reserveringen gevormd.
Een voorbeeld hiervan is de Sluisbuurt. Bij het vaststellen van de grondexploitatie Sluisbuurt stemde de gemeenteraad in met het treffen van een reservering voor de bovenplanse kosten (HOV Oostflank). De reserveringen Sloterdijk 1 Zuid en bovenwijks zijn gevormd op basis van raadsbesluiten in 2019. In 2020 vormden we de reserveringen Contactweg en spooronderdoorgang Mac Gillavry – Kruislaan vanwege raadsbesluiten. Met ingang van 2018 brengen we de gerealiseerde kosten die verband houden met de voorinvesteringen, ten laste van de reservering. De reserveringen voor landmaken Strandeiland fase 1 (restant) en fase 2 vervielen vanuit besluitvorming van het MPG2021.
De grondexploitaties Landmaken en de inrichting van Strandeiland (fase 1) zijn geclusterd en hebben een geraamd positief financieel resultaat.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is kort gezegd het vermogen dat als buffer dient voor het risico in de bestaande portefeuille grondexploitaties. Bij het bepalen van de grootte van de buffer zijn de regels van het Financieel stelsel Gebiedsontwikkeling het uitgangspunt. Dat betekent dat de buffer zo groot moet zijn dat de gemeente de gebiedsontwikkeling voor de aankomende 4 jaar op een minimumniveau kan voortzetten. Ook als de huidige economische hoogconjunctuur verandert. Het weerstandsvermogen kent 2 onderdelen:

1. De projectspecifieke risico's in plannen met een tekort.
2. De doorlopende apparaatskosten.

Reserve Zuidas

Naast de grondexploitaties in het Vereveningsfonds beheren we bij de Zuidas 19 grondexploitaties in een afzonderlijke bestemmingsreserve. De resultaten van de grondexploitaties van Zuidas gaan ten gunste of ten laste van deze reserve. Het resultaat van de grondexploitaties van Zuidas is bedoeld om de bijdrage van gemeente Amsterdam aan het project Zuidasdok te dekken.

De reserve Zuidas heeft verder een vergelijkbare systematiek als het Vereveningsfonds. De reserve bevat.

- Een reservering voor de gemeentelijke bijdrage aan Zuidasdok.
- Een reservering voor kosten buiten de grondexploitaties (maar wel samenhangend met de gebiedsontwikkeling van Zuidas).
- Het weerstandsvermogen voor de risico's in de actieve grond-exploitatieportefeuille.

Wanneer de reserve hoger is dan de reserveringen en het benodigde weerstandsvermogen, ontstaat er vereveningsruimte. Eind 2018 was dit het geval. Sinds het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties (MPG) 2019 wordt gerapporteerd over de gezamenlijke vereveningsruimte van het Vereveningsfonds en Zuidas.

Mutaties 2020 in materieel vast actief

Investeringen die buiten een gebiedsplan vallen, maar hier wel mee samen-hangen noemen we bovenwijkse voorzieningen. Het zijn meestal infrastructurele werken. Zodra een plan wordt vastgesteld rekenen we deze kosten (deels) toe aan dit plan. Zolang een plan nog niet bestuurlijk is vastgesteld moet de gemeente deze investeringen tijdelijk verantwoorden onder de balanspost 'materieel vast actief'. Een voorbeeld hiervan zijn de investeringen in de Joan Muyskensweg die samenhangen met het plan van de Nieuwe Kern en de Haarlemmerweg die weer samenhangen met Havenstad. We verwachten dat de gemeenteraad dit plan de Nieuwe Kern in 2021 vaststelt en dat we de Haarlemmerweg intern overdragen. Op dat moment worden deze kosten onderdeel van de grondexploitatie. Ook aankopen van panden vooruitlopend op toekomstige grondexploitaties verantwoorden we onder deze balanspost. De in 2019 aangekochte panden in de Klaprozenbuurt hebben we opgenomen in de vastgestelde grondexploitatie.

Tabel 8: Mutaties 2020 Materieel vast Actief

(bedragen x € miljoen)

	2020	2019	Verschil
Materieel vast actief	-14,2	-13,7	0,5
Totaal	**-14,2**	**-13,7**	**0,5**

Mutaties 2020 Immaterieel vast actief – planvorming

We gebruiken planvorming om ook in de toekomst bouwrijpe uitgeefbare gronden te hebben voor de bouw van woningen en ander vastgoed. Het betreft onder andere de voorbereidingen van ongeveer 38 plannen waarover een principebesluit is genomen, maar waarvoor de gemeenteraad nog geen investeringsbesluit vaststelde. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Nieuwe Kern (gericht op wonen), Amsteloever. De voorbereidingskosten worden na het investeringsbesluit onderdeel van de grondexploitatie. In 2020 werden 10 plannen actief.

Tabel 9: Mutaties 2020 Immaterieel vast Actief

(bedragen x € miljoen)

	2020	2019	Verschil
Immaterieel vast actie- planvorming voor nieuwe plannen	-38,6	-32,5	6,1
Totaal	**-38,6**	**-32,5**	**6,1**

Mutaties 2020 onderhanden werk – Bouwgrond in exploitatie

In onderstaande tabel staat een overzicht van de stand eind 2020 en mutaties 2020 in het onderhanden werk. Dit is de bouwgrondexploitatie inclusief de voorziening plantekorten. De voorziening plantekorten baseren we op de verwachte tekorten van de negatieve grondexploitaties.

Een negatieve stand van het onderhanden werk (eind 2020 -/- € 165 miljoen) betekent dat we in het totaal van alle actieve grondexploitaties meer inkomsten ontvingen dan we uitgaven. Deze negatieve stand van het onderhanden werk is bijzonder binnen de gebiedsontwikkeling van Nederlandse gemeenten. De negatieve stand komt door opschonen van de portefeuille in 2013. Deze opschoning deden we op een portefeuille waarin we de belangrijkste voorinvesteringen al hadden gedaan. In de jaren hierna ontving de gemeente beduidend meer inkomsten dan dat er uitgaven werden gedaan. Ook in 2020 waren de inkomsten hoger dan de uitgaven, maar door de tussentijdse winstnemingen en planafsluitingen steeg het onderhanden werk.

In onderstaand overzicht staat het verloop van het onderhanden werk aan de hand van de gerealiseerde inkomsten, uitgaven, winstnemingen, planafsluitingen en verrekeningen met de reserveringen. Door de negatieve kasstroom (lagere inkomsten tegenover de uitgaven) en de tussentijdse winstnemingen en planafsluitingen steeg het onderhanden werk. Het werd dus minder negatief. Het totaal is nog altijd gunstig.

Tabel 10: Overzicht verloop onderhanden werk grondexploitaties

(bedragen x € miljoen)

	Beginstand	Inkomsten	Uitgaven	Winstneming	Planafsluiting	Verschuiving	Verrekening	Eindstand	Voorziening	Eindstand
G&O Stedelijk	-86,4	-304,6	291,5	67	4,4	20,3	-5,5	-13,3		-13,3
Zuidas	-151,9	-106,7	55,4	60,8			-9,3	-151,7		-151,7
Stadsdelen	14,5					-14,5		0		0
Totaal bouwgrond in exploitatie	**-223,8**	**-411,3**	**346,9**	**127,8**	**4,4**	**5,8**	**-14,8**	**-165**		**-165**
Voorzieningen van plantekorten	-202,3								-27,6	-229,9
Totaal	**-426,1**	**-411,3**	**346,9**	**127,8**	**4,4**	**5,8**	**-14,8**	**-165**		**-394,9**

Per saldo nam de voorziening plantekorten toe. De voorziening plantekorten brachten we in mindering op het onderhanden werk. Deze manier van presenteren wijkt af van een stellige uitspraak van de commissie BBV. Die zegt dat een voorziening ingericht kan zijn om (verwachte) tekorten in grondexploitaties te bestrijden. Maar die moeten we dan als een waardecorrectie presenteren op de post bouwgrond in exploitatie. En dat maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie. De gemeente Amsterdam volgt deze uitspraak niet.
Het opknippen van de voorziening heeft als enig effect dat we deze dan op 2 plaatsen presenteren. Dat vergroot niet het inzicht in de totale waardecorrectie. De getroffen voorziening heeft daarnaast geen relatie met de boekwaarde, maar met te verwachten nog komende verliezen. Verder is het gebruikelijk voorzieningen die dienen als waardecorrectie ook te verantwoorden bij het actief waarvoor de correctie geldt. De balanspost Bouwgrond in exploitatie heeft een negatieve stand vanwege de grote grondbaten die al zijn gerealiseerd vooruitlopend op nog te maken lasten.

De toename van de voorziening plantekorten komt grotendeels door het vaststellen van een paar nieuwe financieel negatieve plannen.

De voorziening plantekorten van € 229,9 miljoen waardeerden we vanuit netto contante waarde. De negatieve waarde van alle negatief geraamde grondexploitaties is daarom -/- € 229,9 miljoen. Het BBV schrijft voor dat we het verschil tussen de netto contante waarde (huidige waarde rekening houdend met een voorgeschreven discontovoet van 2 procent) en de eindwaarde van deze plannen weergeven. De totale eindwaarde van de negatief geraamde grondexploitaties is het verwachte negatieve resultaat van alle negatief geraamde grondexploitaties vanuit de huidige geprognosticeerde afsluitingsdatum per grondexploitatie. Die totale eindwaarde bedraagt -/- € 262 miljoen.

Mutatie 2020 voorziening Grondgerelateerde kosten buiten plan

Tabel 11: Mutatie 2020 voorziening Grondgerelateerde kosten buiten plan

(bedragen x € miljoen)

	2020	2019	Verschil
Voorzieningen	7,5	8,1	-0,6
Totaal	**7,5**	**8,1**	**-0,6**

De voorziening grondgerelateerde kosten buiten plan komt voornamelijk voort uit het in 2016 opgeheven Stimuleringsfonds. Bij die opheffing nam het Vereveningsfonds de voorzieningen en de daarbij behorende verplichtingen over. Die verplichtingen bestaan bijvoorbeeld uit het aanpassen van de openbare ruimte bij ontwikkelplannen van corporaties. Hoewel dergelijke plannen voortkomen uit stedelijke ontwikkeling, is dit geen grondexploitatie. Een bijdrage wikkelen we pas af bij de voltooiing van een plan. We verwachten dat deze voorziening op termijn zal aflopen, omdat we bij de opheffing van het Stimuleringsfonds een overgangsregeling hebben afgesproken.

Prognose van de toekomstige inkomsten en uitgaven van de actieve portefeuille

In onderstaande tabel staat een overzicht van de geraamde inkomsten en uitgaven vanaf 2020. Deze ramingen zijn onderverdeeld in grondexploitaties binnen het Vereveningsfonds en Zuidas. De ramingen zijn gebaseerd op nominale waarden. Bij nominale waarden houden we geen rekening met toekomstige prijsstijgingen van de geraamde inkomsten en uitgaven.

Tabel 12: Geraamde inkomsten en uitgaven grondexploitaties

(bedragen x € miljoen)

	Inkomsten 2021 en verder	Uitgaven 2021 en verder	Saldo
Vereveningsfonds	3.884	-2.707	1.177
Zuidas	1.174	-703	471
Totaal	**5.058**	**-3.410**	**1.648**

De geraamde inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op de in het najaar bijgewerkte projectenportefeuille. De ramingen zijn aangepast aan de geactualiseerde grondprijzen en aan de recente kostenramingen. Per saldo is er een positieve verwachting en is er een lichte verslechtering gezien de prognose tegenover vorig jaar. Dit komt vooral door lagere grondprijzen bij kantoren en hogere kosten van lopende grondexploitaties. Deze ramingen van de inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op nominale bedragen waarbij we geen rekening houden met toekomstige prijsstijgingen.

De totale waarde van de gehele portefeuille grondexploitaties zonder risico-afslagen vanuit netto contante waarde is afgerond € 1,7 miljard. Het BBV schrijft voor dat ook inzicht wordt gegeven in de eindwaarde. De eindwaarde van de portefeuille grondexploitaties bedraagt € 2 miljard, gebaseerd op het verwachte resultaat bij planafsluiting per grondexploitatie. De BBV-commissie houdt bij de eindwaarde geen rekening met verplichte tussentijdse winstneming. Bij positief geraamde plannen moeten we tussentijdse winst nemen waardoor bij afsluiting van een plan nog een klein positief saldo overblijft. Een ander gevolg van tussentijdse winstneming is dat de jaarlijks geprognosticeerde rentetoevoeging in omvangrijke financiële positieve plannen er niet is.

Dit omdat bij elke winstneming, de voor winstneming ontstane gunstige boekwaarde (meer inkomsten dan uitgaven) door deze winstneming van een plan beduidend lager zal zijn. En we hierdoor dus beperkt rente zullen toevoegen. Hier heeft de BBV-commissie geen rekening mee gehouden.

We geven er voorkeur aan om de geraamde inkomsten en uitgaven weer te geven zonder rekening te houden met toekomstige prijsstijging. En vanwege de onzekerheden met de ontwikkeling van de economische omstandigheden niet verder dan 5 jaar vooruit te kijken. In het Meerjarenperspectief 2020 geven we vooral inzicht in ramingen en de verwachte winstnemingen. En niet voor de gehele periode maar voor de komende 5 jaar, waarbij we ook een slechtweerscenario hebben opgenomen.

Bij de geraamde kasstromen en de eindwaarde van de portefeuille horen de nodige kanttekeningen. De belangrijkste kanttekening is dat deze bedragen eerst nog moeten worden verdiend. De hoogte van de kasstromen is een verwachte waarde die we baseren op de huidige gunstige economische omstandigheden van begin 2021. En waar we rekening houden met vertragingen in de ontwikkeling door corona. Met een horizon van 15-20 jaar is de portefeuille bijzonder vatbaar voor conjuncturele bewegingen waarin marktprijzen kunnen dalen en stijgen. Daarom kunnen de geraamde kasstromen van de portefeuille toenemen, maar ook (sterk) afnemen. In het MeerjarenPerspectief Grond-exploitaties 2021 leggen we daarom de nadruk op een prognose voor de komende 5 jaar waarbij de vereveningsruimte centraal staat.

Bij een economische crisis zullen we een relatief groot deel van de geraamde inkomsten later behalen en vervallen ze misschien. Daardoor stagneert de groei van de vereveningsruimte dan. Daarom moet de gemeente jaarlijks bepalen in hoeverre het verantwoord is om vooruit te lopen op toevoegingen aan de vereveningsruimte en de mogelijke claims op het vereveningsfonds.

Vennootschapsbelasting

In 2016 is de Vennootschapsbelasting (VPB) voor overheidsondernemingen ingevoerd. Ook het gemeentelijke Grondbedrijf heeft te maken met deze wetgeving. Onder dat bedrijf vallen Grond en Ontwikkeling en Zuidas, waarbinnen we alle grondexploitaties uitvoeren. De Rijksbelastingdienst en de gemeenten hebben via onder meer de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) voor gemeentelijke grondbedrijven 2 specifieke instrumenten ontwikkeld:

- Een jaarlijks op te stellen fiscale winsttoets.
- Een modelovereenkomst 2016 bij het ingaan van de VPB-plicht.

Met de fiscale winsttoets kunnen we vaststellen of en wanneer het Grondbedrijf belastingplichtig is voor de VPB. Deze winsttoets moeten we elk jaar herhalen. Daarbij gebruiken we onder meer de uitkomsten van de geactualiseerde plansaldi van het MeerjarenPerspectief Grondexploitaties. Als deze toets meerdere jaren financieel positief is, dan zijn we VPB-plichtig.

Als het Grondbedrijf voor het eerst belastingplichtig wordt, kunnen we de modelovereenkomst 2016 volgen. Daarin staat hoe de overgang verloopt van niet VPB-plichtig naar VPB-plicht. En hoe de jaarlijkse fiscale winst- of verliesbepaling zal gebeuren. In dit model is geregeld dat bij deze overgang het Grondbedrijf eenmalig een fiscale openingsbalans opstelt. Die moeten we baseren op de actuele (toekomstige) waarde van de lopende portefeuille. En die moeten we verlagen met een voorgeschreven discontovoet. Deze openingsbalans staat centraal omdat dit de omvang van de te betalen VPB van de lopende portefeuille dempt. Alleen het meerdere boven de waarde van de openingsbalans dat we (mogelijk) zullen verdienen wordt dan belast met 25 procent VPB.

In 2020 bleek dat het Grondbedrijf per 2019 VPB-plichtig is geworden. Hierover rapporteerden we in het MPG 2020. Daarom hebben we voorbereidingen getroffen om te voldoen aan de eisen die in de model-overeenkomst staan. Bij de overgang naar VPB-plicht per 2019 heeft het Grondbedrijf volgens het model een fiscale openingsbalans opgesteld ter waarde van afgerond € 1,6 miljard. Op basis van deze openingsbalans verwachten we dat we voor de eerste jaren na invoering van de VPB-plicht geen VPB hoeven te betalen. Een vergelijkbaar patroon zien we ook bij gemeentelijke grondbedrijven die eerder dan 2016 VPB-plichtig werden. In 2021 willen we overleggen met de Rijksbelastingdienst voor een vaststellingsovereenkomst waarbij de openingsbalans centraal staat.

4.4 Lokale heffingen

Met lokale heffingen dragen inwoners en ondernemers in Amsterdam bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Ook in 2020 heeft de gemeente een belangrijk deel van haar inkomsten uit lokale heffingen ontvangen.

Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges.

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente zonder dat hier een directe tegenprestatie tegenover staat.
- Retributies worden geheven als de gemeente één van haar bezittingen ter beschikking stelt, of als de gemeente een dienst verleent aan een individu of onderneming.
- Leges zijn vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen.

In het eerste deel van deze paragraaf besteden we aandacht aan de verschillende soorten lokale heffingen die we in Amsterdam hanteren. In het tweede deel gaan we in op de lokale lastendruk en vergelijken we deze met de andere G4-gemeenten: Rotterdam, Den Haag en Utrecht.

Belastingen, retributies en leges

In de tabel hieronder zijn de bedragen weergegeven voor de verschillende lokale heffingen zoals die zijn opgenomen in het Jaarverslag 2019, de Begroting 2020 (versie na aanpassingen in de najaarsnota) en het Jaarverslag 2020.

Overzicht totale opbrengsten belastingen, retributies en leges

(Bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020	Verschil
a. OZB gebruik	43,8	44,3	52,8	8,5
a. OZB eigenaren	129,6	133,8	133,1	-0,7
b. RRB gebruik	0,02	0,02	0,02	0,0
b. RRB eigenaren	0,4	0,4	0,4	0,0
c. Rioolheffing	73,0	72,1	72,1	0,0
d. Toeristenbelasting	133,6	56,5	56,5	0,0
e. Binnenhavengeld	2,1	3,1	3,1	0,0
f. Afvalwater*	3,0			
g. Vermakelijkheidsretributie	4,9	4,1	2,8	-1,3
h. Precariobelasting	4,6	2,5	2,5	0,0
i. Reclamebelasting**				
j Afvalstoffenheffing	116,9	115,1	115,1	0,0
k. Reinigingsrecht	4,5	8,4	8,4	0,0
l. Parkeerbelasting	253,5	234,5	229,6	-4,9
m. Marktgelden	4,9	3,0	3,1	0,1
n. Lijkbezorgingsrechten	6,1	6,2	6,1	-0,1
o. Leges	83,4	88,7	95,2	6,5

* Vanaf augustus 2019 niet meer onder de verordening.
** Met ingang van 2020 is de reclamebelasting opnieuw ingevoerd om de verrommeling van het straatbeeld tegen te gaan en ondernemers te stimuleren om minder of kleinere reclame-uitingen te plaatsen die zichtbaar is vanaf de openbare weg. Om ondernemers tegemoet te komen in de coronacrisis is de reclamebelasting in 2020 opgeschort.

A. Onroerendezaakbelasting (OZB)

De opgelegde en nog op te leggen aanslagen OZB vallen per saldo € 7,8 miljoen hoger uit dan geraamd bij de Najaarsnota 2020. Dit betreft meeropbrengsten uit 2020 voor een bedrag van € 1,8 miljoen die wij hieronder toelichten. Daarnaast was er een positief afwikkelingsverschil van belastingjaren 2018/2019 van € 6,1 miljoen. De gemeentelijke afdeling Belastingen heeft in het jaar 2020 tot het laatste moment forse inspanningen verricht om achterstanden in te lopen. Dat ging om achterstanden in het verzenden van beschikkingen en afdoen van WOZ-bezwaren uit voorgaande belastingjaren (2019 en eerder). Ook hebben we een inhaalslag gemaakt met de OZB bij nieuwbouw. In combinatie met de gevolgen van herwaardering en uitbreiding van de woningvoorraad heeft dat geleid tot meeropbrengsten.

B. Roerende ruimte belasting (RRB)

Eigenaren van roerende woonruimten (zoals woonboten) en roerende bedrijfsruimten betalen roerenderuimtebelasting (RRB). Voor de RRB zijn in 2019 dezelfde tarieven gehanteerd als voor de OZB. De heffing is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De opbrengsten uit de roerende-ruimtebelasting (RRB) zijn in 2020 vrijwel gelijk aan de begroting.

C. Rioolheffing
We leggen rioolheffing op aan burgers die een aansluiting hebben op de gemeentelijke riolering (het aansluitrecht). De werkelijke opbrengsten uit Rioolheffing zijn in 2020 gelijk aan de begroting.

D. Toeristenbelasting
Toeristenbelasting heffen we voor overnachtingen van bezoekers aan de stad. Het tarief is een percentage van de overnachtingsvergoeding in hotels, hostels, campings en andere belastingplichtige accommodaties, in combinatie met een vast bedrag per persoon per overnachting. Het is in Amsterdam mogelijk onder voorwaarden af en toe de eigen woning te verhuren aan toeristen. Ook over de inkomsten hieruit moet de verhuurder toeristenbelasting betalen.

De gevolgen van de corona-uitbraak op de bezoekerseconomie in de stad zijn ongekend fors gebleken. Dat heeft geleid tot een bijstelling van de verwachte opbrengsten van de toeristenbelasting van € 196,5 miljoen naar € 56,5 miljoen in de begroting bij de Najaarsnota 2020. De verwachte opbrengsten uit toeristenbelasting blijven ongewijzigd ten opzichte van de Najaarsnota 2020. Wel brengt de coronacrisis een aanzienlijke mate van onzekerheid met zich mee voor de ramingen. De opbrengsten van de toeristenbelasting worden geraamd op basis van voorlopige aanslagen, waarbij we gecorrigeerd hebben voor de verwachte daling van het aantal bezoekers. De definitieve aanslagen toeristenbelasting over belastingjaar 2020 stellen we vanaf april 2021 vast. Als dan blijkt dat de feitelijke realisatie alsnog achterblijft bij de naar beneden gestelde ramingen, zal dat tot minderopbrengsten leiden.

E. Binnenhavengeld
Binnenhavengeld is een gemeentelijke belasting voor boten die aanmeren in Amsterdam. Via deze retributie betaalt de gebruiker onder andere mee aan het onderhoud en het beheer van de Amsterdamse vaarwegen en kades.

In 2020 is een nieuw vignetsysteem voor inning van het binnenhavengeld ingevoerd. Hoewel nog niet elke vaartuig beschikt over een vignet, zijn de inkomsten iets hoger dan begroot.

G. Vermakelijkheidsretributie
Iedereen die tegen betaling bedrijfsmatig amusement, ontspanning of vermaak op het water aanbiedt, betaalt Vermakelijkheidsretributie (VMR). De belasting wordt betaald door passagiers of deelnemers en afgedragen door de aanbieder van de vermakelijkheid. Dat geldt bijvoorbeeld voor rederijen. Bij een rondvaart in Amsterdam is deze belasting verwerkt in de prijs van het kaartje. Sinds 2018 betalen ook aanbieders van stadsrondritten deze retributie. In 2019 is deze heffing ook ingevoerd voor gidsrondleidingen in de stad. Het tarief bedroeg in 2020 € 1,50 per betalende passagier of deelnemer.

Ook voor de VMR geldt dat de coronacrisis zeer grote impact heeft gehad op de opbrengsten. Veel minder mensen bezochten Amsterdam en door de coronamaatregelen mocht het vermaak niet altijd worden aangeboden. Daarom hebben we bij de najaarsnota de verwachte opbrengsten al flink lager ingeschat.

In de zomerperiode zagen we een voorzichtig herstel van de bezoekerseconomie, maar dat herstel kwam tot stilstand door de tweede besmettingsgolf in de herfst en de daarmee samenhangende beperkende maatregelen. De opbrengsten VMR vallen daardoor toch nog € 1,3 miljoen lager uit dan begroot bij de Najaarsnota 2020.

H. Precariobelasting (waaronder liggeld)
Precariobelasting heffen we als vergoeding voor het plaatsen van voorwerpen onder, op, of boven gemeentegrond met een openbare bestemming. Bij een bedrijfs- of passagiersvaartuig, woonboot of vlot dat in openbaar gemeentewater ligt, moet precariobelasting (“liggeld”) worden betaald. Hetzelfde geldt voor terrassen die in de openbare ruimte worden uitgestald.

Om ondernemers te helpen de gevolgen van de coronacrisis het hoofd te bieden, hebben we in 2020 geen precariobelasting voor terrassen geheven. De opbrengsten van de precariobelasting komen in 2020 dus van de liggelden voor woonschepen en bedrijfsvaartuigen en zijn gelijk aan de begrote opbrengsten.

J. Afvalstoffenheffing

De opbrengsten van de opgelegde en nog op te leggen heffingen afvalstoffenheffing zijn met € 115,1 miljoen gelijk aan de raming bij de najaarsnota. De inkomsten van de afvalstoffenheffing zoals hier getoond zijn gecorrigeerd voor kwijtscheldingen en de dekking daarvan door de solidariteitsbijdrage. Ook de werkelijke kwijtscheldingen zijn in 2020 gelijk aan de begroting.

K. Reinigingsrecht

Reinigingsrecht heeft betrekking op het inzamelen en verwerken van bedrijfsvuil. Het reinigingsrecht belast (kleine) ondernemers voor de afvalverzameling en -verwerking. De werkelijke opbrengsten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting.

L. Parkeerbelasting

De originele Begroting 2020 bedroeg € 277,5 miljoen. Door de corona-maatregelen hebben aanmerkelijk minder bezoekers in Amsterdam geparkeerd. Daarom hebben we de begroting bij de Voorjaarsnota 2020 verlaagd tot € 234,5 miljoen. De werkelijke opbrengsten zijn nog iets lager uitgekomen op € 229,6 miljoen.

M. Marktgelden

Marktgelden worden bij de marktkoopman in rekening gebracht als vergoeding voor het gebruik van gemeentegrond en voor de levering van elektriciteit en het reinigen van het marktterrein. In 2020 zijn door de coronacrisis de werkelijke inkomsten ver achtergebleven bij de oorspronkelijk begrote inkomsten. In de najaarsnota zijn de verwachte opbrengsten over 2020 echter al fors naar beneden bijgesteld, waardoor de realisatie ten opzichte van de Najaarsnota 2020 nu licht positief uitvalt.

N. Lijkbezorgingsrechten

In tegenstelling tot de meeste andere gemeentelijke dienstverlening zoals de uitgifte van een paspoort of het ophalen van het huisvuil, is bij de tarieven voor lijkbezorging sprake van marktwerking. In de regio Amsterdam zijn naast de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria circa 10 andere begraafplaatsen en crematoria actief. De gemeente verzorgt ongeveer 40 procent van de uitvaarten van overleden Amsterdammers.

Uitgangspunt voor de tarieven is dat de gemeente de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria op een goed niveau tegen marktconforme en kostendekkende tarieven uitvoert.

De werkelijke inkomsten zijn nagenoeg zoals begroot voor 2020.

O. Leges

Leges zijn vergoedingen die inwoners en bedrijven betalen voor onze dienstverlening. De legestarieven worden op basis van begrotingscijfers, voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld. De wet vereist namelijk dat de verordening op leges moet zijn vastgesteld vóórdat je de leges gaat heffen. Al onze legestarieven staan in de legestabel. De legestabel 2020 staat op www.amsterdam.nl.

Toelichting leges

Bij leges onderscheiden we drie soorten dienstverlening:

1. Algemene dienstverlening.
2. Dienstverlening bij de fysieke leefomgeving (Omgevingsvergunningen).
3. Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

In de tabel op de volgende pagina geven we een overzicht van de werkelijke legesopbrengsten per hoofdstuk van de legestabel, onderverdeeld naar de drie soorten dienstverlening. Hierbij hebben we de werkelijke opbrengsten uit 2020 vergeleken met de begroting van de Najaarsnota 2020. Daartussen zijn toch afwijkingen zichtbaar, omdat de duur en de effecten van de corona-maatregelen moeilijk voorspelbaar waren.

Onder de tabel lichten we de grootste afwijkingen nader toe.

Algemene Dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

Hoofdstuk legestabel	Begroting 2020	Jaarverslag 2020	Verschil
H1 Informatie	24	306	282
H2 Burgerzaken	12.339	11.296	-1.043
H4 Economie en Milieu	606	267	-339
H5 Openbare Ruimte	3.080	3.645	565
H6 Verkeer en Vervoer	10.134	10.337	203
H7 Binnenwater	68	90	22
H8 Kinderopvang	200	229	29
Totaal Algemene Dienstverlening	**26.451**	**26.170**	**-281**

Fysieke leefomgeving

(bedragen x € 1.000)

Hoofdstuk legestabel	Begroting 2020	Jaarverslag 2020	Verschil
H3 Fysieke leefomgeving	56.872	64.077	7.205

Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

(bedragen x € 1.000)

Hoofdstuk legestabel	Begroting 2020	Jaarverslag 2020	Verschil
H3 Bed&Breakfast	1.188	740	-448
H3 Vakantieverhuur	-	70	70
H4 Prostitutie	-	21	21
H4 Horeca	2.865	2.930	65
H4 Evenementen	118	96	-22
H5 Ambulante Handel	206	149	-57
H7 Bedrijfsvaartuigen	957	937	-20
Totaal Dienstverlening Europese Dienstenrichtlijn	**5.334**	**4.943**	**-391**
Totaal leges	**88.657**	**95.190**	**6.533**

Algemene Dienstverlening

H1 Informatie

Met ingang van de legesverordening 2019 brengen we € 20 in rekening voor het opmaken van de factuur bij een online aanvraag voor een vergunning of ontheffing waarbij men achteraf wil betalen (in plaats van online te betalen met iDeal). In de Begroting 2020 was hiervoor nog geen begrotingsraming opgenomen. Voor 2020 bedroeg de opbrengst € 306.000.

H2 Burgerzaken

Door de coronacrisis zijn de werkelijke legesopbrengsten burgerzaken lager dan begroot. In de najaarsnota was al een verlaging van de legesopbrengsten bij burgerzaken verwerkt (€ 1,4 miljoen). De werkelijke opbrengsten komen uiteindelijk nog € 1,0 miljoen lager uit.

Vergunningen

De legesopbrengsten die samenhangen met vergunningverlening laten een wisselend beeld zien:

- Sommige sectoren zijn geraakt door de coronacrisis waardoor de legesopbrengsten lager uitvallen dan begroot:
  - Straatartiesten, rondleidingen, winkels: € 339.000 minder dan begroot (H4 Economie en Milieu).
  - Taxi: € 280.000 minder (H6 Verkeer en Vervoer).
- Voor andere onderdelen zijn de legesopbrengsten hoger dan begroot:
  - Objecten en werken in de openbare ruimte: € 565.000 meer dan begroot (H5 Openbare Ruimte).
  - RVV-ontheffingen en afzetten parkeervakken: € 483.000 meer (H6 Verkeer en Vervoer). Met een verkeersontheffing RVV (Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens) mag je ergens rijden waar dat normaal niet mag. Bijvoorbeeld op de stoep (alleen om te laden en te lossen), park of plein.

Fysieke Leefomgeving

De werkelijke legesopbrengsten omgevingsvergunningen (H3) zijn € 7,2 miljoen hoger dan begroot. In 2020 is er een forse onverwachte stijging van het aantal bouwaanvragen geweest, waaronder een aantal aanvragen voor grote bouwprojecten. Deze stijging heeft ook tot hogere lasten geleid bij de vergunningverlening.

Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Ook hier is de invloed van de coronacrisis zichtbaar.

- De opbrengsten van de in 2020 ingevoerde vergunning voor Bed&Breakfast vallen € 0,4 miljoen lager uit dan begroot.
- In de najaarsnota was al een verlaging van de legesopbrengsten horeca en evenementen verwerkt (€ 4,1 miljoen). De werkelijke opbrengsten wijken hier niet veel van af.
- De werkelijke opbrengsten ambulante handel (markten) waren lager.

Lokale lastendruk

Alle heffingen die we aan de Amsterdammers opleggen, vormen de lokale lastendruk. De lokale lastendruk verschilt aanzienlijk tussen gemeenten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) dat verbonden is aan de Rijksuniversiteit Groningen publiceert jaarlijks over de lokale lastendruk in alle Nederlandse gemeenten. Hier maken we een vergelijking van Amsterdam met de andere G4-gemeenten. We zien dat de lokale lasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden in een koopwoning de laatste twee jaren niet meer dalen zoals in de jaren daarvoor, maar nog wel onder het gemiddelde van de G4 liggen.

Woonlasten 2016-2020 van meerpersoonshuishoudens

(Bedragen in euro's)

	Amsterdam	Rotterdam	Den Haag	Utrecht	Gemiddeld G4	Amsterdam t.o.v. gemiddelde
Woonlasten in 2016	608	721	549	708	647	-6%
Woonlasten in 2017	586	714	549	716	641	-9%
Woonlasten in 2018	581	717	546	706	637	-9%
Woonlasten in 2019	645	742	563	731	670	-4%
Woonlasten in 2020	656	776	597	762	698	-6%

Ook de individuele belastingtarieven kunnen we vergelijken. Hieronder vergelijken we de belangrijkste tarieven met die bij de andere G4-gemeenten en de gemiddelden in de grote gemeenten. Grote gemeenten zijn in dit geval de gemeenten met meer dan 90.000 inwoners en de provinciehoofdsteden. De vergelijking is gemaakt op basis van de rapportages Kerngegevens belastingen grote gemeenten van het COELO. Daaruit blijkt dat het OZB-tarief en de rioolheffing in Amsterdam structureel onder dat van de andere G4-gemeenten en het gemiddelde van grote gemeenten ligt. Bij het OZB-tarief moet opgemerkt worden dat de WOZ-waarden in Amsterdam gemiddeld hoger liggen dan in de andere G4-gemeenten. Toch ligt de gemiddeld betaalde OZB in Amsterdam lager dan in Rotterdam en in Utrecht. Dit komt doordat elke gemeente andere percentages toepast om de OZB-tarieven te bepalen. In Den Haag betaalt een gemiddeld meerpersoons-huishouden in euro's nagenoeg even veel OZB als in Amsterdam.

De beperkte toename van de woonlasten in Amsterdam komt met name door de stijging van de rioolheffing. Dat tarief ligt nog wel lager dan in de rest van de G4 en het gemiddelde van de grote gemeenten.

Belastingtarieven 2016-2020 meerpersoonshuishoudens

(Bedragen in euro's)

		Amsterdam	Rotterdam	Den Haag	Utrecht	Gemiddelde grote gemeenten	Amsterdam t.o.v. gemiddelde
OZB eigenaar woning*	2016	5,7%	12,9%	6,8%	11,0%	12,1%	-53%
	2017	4,9%	12,5%	6,5%	10,5%	11,8%	-58%
	2018	4,1%	11,5%	6,0%	9,1%	11,0%	-62%
	2019	3,8%	9,7%	5,4%	8,3%	10,0%	-62%
	2020	3,6%	8,5%	5,5%	7,7%	9,6%	-63%
Rioolheffing	2016	151	184	135	234	163	-7%
	2017	128	190	137	220	163	-21%
	2018	126	198	140	214	164	-23%
	2019	131	208	144	214	169	-22%
	2020	138	216	149	222	172	-20%
Afvalstoffenheffing/Reinigingsheffing	2016	313	347	288	243	283	11%
	2017	313	333	285	249	277	13%
	2018	313	328	279	253	274	14%
	2019	368	349	288	266	287	28%
	2020	368	371	298	286	306	20%

* Tarief als waarde van de WOZ-waarde

4.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn onze eigendommen, zoals bruggen, wegen en sportaccommodaties. We moeten deze goederen beheren en onderhouden om een veilige en leefbare stad voor onze inwoners te kunnen garanderen. Dit kost geld. Het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen dat we willen, stellen we vooraf vast. In deze paragraaf meer informatie over:

- **het gewenste kwaliteitsniveau van onze kapitaalgoederen.**
- **de uitgaves die we voor het onderhoud maakten.**
- **het achterstallig onderhoud.**

Achterstallig onderhoud

Vooral bij de kapitaalgoederen in de openbare ruimte is er achterstallig onderhoud. We moeten flink verbeteren en vervangen. Dit omdat veel infrastructuur niet meer voldoet aan de eisen, de wetgeving, of is verouderd. Het verkeer is de afgelopen tientallen jaren toegenomen en vrachtverkeer werd zwaarder. Hiermee hebben we tijdens de bouw van de infrastructuur onvoldoende rekening gehouden.

Achterstallig onderhoud kan leiden tot hogere lasten en onveilige situaties. Daarom moeten we achterstallig onderhoud zo snel mogelijk herstellen. In 2020 is de notitie Materiële vaste activa van de Commissie BBV gepubliceerd. Hierin is een belangrijke wijziging doorgevoerd met betrekking tot het ramen van achterstallig onderhoud als sprake is van onveilige situaties of kapitaalvernietiging. Voorheen mochten de lasten van achterstallig onderhoud verdeeld worden over vier jaar. Dit mag niet langer. De middelen die we nodig hebben voor het oplossen van achterstallig onderhoud moeten we voortaan direct vrijmaken in het begrotingsjaar waarin de omvang en maatregelen om het achterstallig onderhoud op te lossen worden vastgesteld. Deze wijziging is verwerkt in de beleidsnota reserves en voorzieningen 2021.

De reserve achterstallig onderhoud wordt in dit verband jaarlijks bij de voorjaarsnota beoordeeld en zonodig aangevuld zodat hij past bij het huidige kwaliteitsniveau (sober) en dus ook rekening houdt met achterstallig onderhoud waarbij sprake is van onveiligheid of kapitaalvernietiging.

Programma Bruggen en Kademuren

Het achterstallig onderhoud bij bruggen en kademuren krijgt de afgelopen jaren veel extra aandacht. Op basis van onze huidige kennis schatten we in dat een groot deel van de bruggen en kademuren er slecht aan toe is, maar we weten niet hoe slecht de situatie is. Daarom onderzoeken we de komende jaren het volledige areaal. Dit doen we door middel van archiefonderzoek, duikonderzoek, technische inspecties en technische berekeningen.

Het Programma Bruggen en Kademuren richt zich op de 829 verkeersbruggen en de ongeveer 200 km op kademuren. Die zijn belangrijk voor het functioneren van de stad of hebben hoog ingeschatte risico's op constructieve gebreken.

Het programmaplan staat niet op zichzelf. Het bouwt voort op het actieplan Bruggen en Kademuren. Het programma werkt aan het behoud van onze stad voor volgende generaties door te sturen op 4 doelen:

1. Waarborgen van de veiligheid en functionaliteit van de bruggen en kademuren.
2. Zorgen voor een functionerende stad tijdens al het werk.
3. Maken van een haalbare programmering voor de vervanging.
4. Zo goed mogelijk maken en vernieuwen van processen en werkwijzen.

Algemene beleidskaders en belangrijke ontwikkelingen

In 2017 presenteerden we de Visie Openbare Ruimte 2025. In deze visie staan onze richtlijnen voor ontwikkelen, inrichten en beheren van de openbare ruimte van Amsterdam. De nadruk ligt hierbij op de verblijfsfunctie van de openbare ruimte. Met de Visie Openbare Ruimte 2025 sluiten we direct aan bij de woningbouwstrategie Koers 2025: Ruimte voor de Stad. En bij de plannen om de bereikbaarheid van de stad te verbeteren (Mobiliteitsaanpak 2025 en Uitvoeringsagenda Mobiliteit). Samen met de Structuurvisie Amsterdam 2040, de Agenda Groen (2015), de Watervisie (2016) en de Ecologische Visie (2012) vormen deze rapporten ons openbare ruimtebeleid.

De kwaliteit waaraan onze kapitaalgoederen moeten voldoen, staat in de landelijke CROW-norm. Dat hebben we zo afgesproken vanuit 1Amsterdam Heel & Schoon. Door eenduidige normen en definities te gebruiken weten de beheerders wat het gemeentebestuur verwacht. Het beheer van de stedelijke zaken in de openbare ruimte heeft 3 ambitieniveaus: sober, verzorgd en top.

Ambitieniveau		Toelichting
A+		Zo goed als nieuw / alles 100% schoon
A	Top	Heel goed in orde / prachtig straatbeeld, amper vervuiling
B	Verzorgd	Heel en functioneel / verzorgd straatbeeld, matige vervuiling
C	Sober	Verminderd comfort / rommelig straatbeeld, behoorlijke vervuiling
D		Functieverlies / vuil

We willen de hele stad in 2025 verzorgd maken en houden. Maar door het achterstallig onderhoud bij verschillende kapitaalgoederen besloten we bij de Voorjaarsnota 2019 om voorlopig te werken aan het niveau sober. Bij de onderdelen waarvoor we al stappen hebben gezet naar 'verzorgd' proberen we dit niveau wel te behouden.

In het onderhoud hebben we aandacht voor 5 principes:

1. De openbare ruimte kan goed en veilig gebruikt worden (functionaliteit).
2. We beheren de openbare ruimte duurzaam, met oog voor mens en milieu (duurzaamheid).
3. Beheer zorgt voor een aantrekkelijke en verzorgde openbare ruimte (aantrekkelijkheid).
4. Waar mogelijk beheren we samen met bewoners en bedrijven (participatie).
5. We beheren slagvaardig en met oog voor de kosten (kostenefficiënt).

Assetmanagement

Voor de meeste kapitaalgoederen werkten we in 2020 aan het versterken van assetmanagement. Assetmanagement betekent dat we vanuit de waarden, prestaties, gebruik en risico's van de openbare ruimte bepalen wat me moeten doen om de openbare ruimte aan het ambitieniveau te laten voldoen.

We verbeteren het assetmanagement door de processen van de levenscyclus van de kapitaalgoederen (assets) aan elkaar koppelen. Dus: van ontwikkeling naar ontwerp, via bouw en beheer tot sloop. Ook leggen we nadrukkelijker de koppeling tussen de technische staat en het gebruik van de asset. In de hele beheer- en uitvoeringsorganisatie voeren we assetmanagement in.

Hierdoor kunnen we in de toekomst gerichter sturen op de balans tussen prijs, prestaties en risico's van het kapitaalgoed. En op de voorspelbaarheid hiervan over de hele levenscyclus.

Onderhoudskosten in 2020

Bij de onderhoudskosten onderscheiden we kosten voor klein (dagelijks) onderhoud en groot onderhoud. Bij klein onderhoud zijn er terugkerende kosten om een object in goede staat te houden binnen het gekozen kwaliteitsniveau. Voorbeelden van klein onderhoud zijn het reinigen van rioolstelsels en het terugkerend onderhoud aan elektrische installaties. Groot onderhoud is nodig als een object langere tijd gebruikt is. De kosten zijn dan vaak ingrijpend en gaan over een groot of belangrijk deel van het object.

In de tabel hierna staan de totale kosten van het klein (dagelijks) en groot onderhoud in 2020. We onderscheiden 11 soorten kapitaalgoederen.

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Civiele kunstwerken	72,5	93,2	96,2	3,1
Gebouwen	33,3	49,3	47,9	-1,4
Groen	46,9	41,2	43,1	1,9
Infrastructuur metro, tram en bus	97,4	105,8	92,4	-13,4
Openbare verlichting	9,9	10,3	11,8	1,4
Riolering	46,0	45,0	41,8	-3,2
Sportaccommodaties en sportparken	8,7	19,6	18,0	-1,7
Tunnels	6,5	6,2	6,8	0,5
Verkeerssystemen	6,2	7,8	6,6	-1,2
Water	26,0	27,1	24	-3,1
Wegen en verhardingen	53,0	61,7	66,7	4,9
Totaal	**406,4**	**465,5**	**454,3**	**-12,5**

In 2020 gaven we € 406,4 miljoen uit aan onderhoud van onze kapitaalgoederen. Dit is € 11,5 miljoen minder dan begroot. We gaven vooral minder uit aan het onderhoud van infrastructuur metro en tram, riolering en water. De afwijkingen voor de 11 soorten kapitaalgoederen lichten we hierna verder toe. Voor elk soort kapitaalgoed beschrijven we de specifieke beleidskaders en de belangrijkste ontwikkelingen.

Civiele kunstwerken

De civiele kunstwerken zijn vaste en beweegbare bruggen, kades en sluizen. In totaal beheren we:

- 1.696 vaste en beweegbare bruggen.
- 594 kilometer aan kades en oevers.
- 35 sluizen.

Doordat we beter inzicht hebben in de kapitaalgoederen van de stadsdelen, is het aantal bruggen toegenomen vergeleken met 2019. Op dit moment inspecteren en bepalen we de conditie en totale omvang van geluidsschermen en steigers, vlonders en meerpalen.

Beleidskaders en onderhoudsniveau

Voor dit kapitaalgoed geldt het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon. We controleren de toestand van de civiele constructies met visuele inspecties. Vanuit deze inspectie is de huidige onderhoudstoestand op niveau 'sober'. In 2020 startten we daarnaast met de inspectie van elektromechanische en werktuigbouwkundige installaties. Hierbij bestuderen we techniek en voeren we testen uit om een beter inzicht te krijgen in de toestand van de civiele kapitaalmiddelen.

Verschillende bruggen en kademuren zijn voorbij de technische leeftijd en voldoen niet aan de landelijke wetgeving. We hebben onvoldoende inzicht in de constructieve staat en veiligheid van de (verkeers)bruggen en kades. Dit komt ook doordat het verkeer de afgelopen jaren zwaarder en meer is geworden dan waarop de constructies zijn berekend. Vorig jaar begonnen we met de intensivering van de programmatische aanpak van de bruggen en kademuren onder het programma Bruggen en Kademuren. Met dit programma krijgen we inzicht in:

- De staat van de bruggen en kademuren.
- De noodzakelijke tijdelijke maatregelen om het gebruik voorlopig zeker te stellen.
- De maatregelen om de kapitaalgoederen op het gewenste kwaliteitsniveau te krijgen of te vervangen.
- De hoeveelheid tijd die hiervoor nodig is en de kosten.

In 2020 begon Civiele Constructies met de doorontwikkeling van assetmanagement. Hierbij staat procesbehoud centraal. Vanuit ervaringen van medewerkers en een beter informatiemanagement werken we dat verder uit. Het procesbehouden en verder ontwikkelen van processen is een taak van meerdere jaren. Daarvoor ontwikkelen wij nu een strategie. Deze richt zich op de korte- en lange termijn. Wij hebben ons gericht op het opnieuw ijken van het inspectiekader. En het programmeren vanuit de technische levensduur. Ook het uitvoeringsplan was een belangrijk richtpunt in 2020. We maakten vooraf een programmering voor, door en met de ketenpartners. Zo konden we die realistisch, haalbaar en voorspelbaar maken. Daarmee voorkomen we dat de projecten niet uitgevoerd worden of vertraging oplopen.

Sinds juli 2020 gebruiken we de raamovereenkomst groot onderhoud (ROGO). Met de ROGO werken we samen met de markt voor een periode van 2 jaar, met mogelijk 2 jaar extra. Zo willen we doeltreffend en doelmatig groot onderhoud uit kunnen voeren. De ROGO is een goede manier om voor de komende jaren de grote hoeveelheid werk die Civiele Constructies heeft uit te kunnen voeren. Ook verbeterden we het proces voor meldingen in de openbare ruimte van Civiele Constructies. Met de procesbetrokkenen ontwierpen we een proces met bijhorende werkafspraken. Daarin verwerken we normale en spoedeisende meldingen openbare ruimte rond civieltechnische constructies. Dat doen we altijd op dezelfde manier en doelmatig voor:

- Beoordelen van de melding.
- Behandelen van de melding.
- Terugmelden aan de melder.

Verder worden de voorwaarden waaronder we ontheffingen uitgeven flink strenger. Daarbij daalt de grens waarvoor we routeontheffingen afgegeven van 45 miljoen ton gewicht naar maximaal 30 ton. En sturen we voor verkeer met een gewicht van minder dan 30 ton nadrukkelijker op gedrag op straat. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid stonden centraal bij het opstellen van dit nieuwe beleid.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Civiele kunstwerken	72,5	93,2	96,2	3,1

Bij onderhoud van de civiele kunstwerken zijn er hogere lasten van € 3,1 miljoen. Dit komt vooral door:

- Hogere lasten van € 1,1 miljoen door de versnelde uitvoering van onderhoud. De coronacrisis en lockdown gaven gelegenheid om (noodzakelijk) onderhoud uit te voeren op plekken waar dit normaal voor veel hinder zorgt.
- Hogere lasten van € 2,0 miljoen doordat er noodsituaties waren. Bijvoorbeeld de aanvaring bij de Westerkanaalschutsluis en de ingestorte glooiing aan de Singelgracht.

Achterstallig onderhoud

In 2019 begonnen we met een nieuwe inspectieronde van de civiele kunstwerken. Het zijn visuele inspecties en inspecties van elektromechanische en werktuigbouwkundige installaties. Zo brengen we uit te voeren onderhoudswerken in kaart. De komende jaren gaan we verder met het verder uitvoeren van deze inspecties. Daardoor verwachten we een steeds betere kijk te krijgen op wat er aan onderhoud nodig is. En in hoeverre er achterstallig onderhoud is van onze civiele kunstwerken.

Het afgelopen jaar bevestigde onderzoek dat grote vernieuwing van deze kapitaalgoederen nodig is. Bij de start van het programma schatten we in dat 10 tot 60% van de bruggen slecht kan zijn. De huidige resultaten tonen dat we ergens in het midden van deze schatting uitkomen. In ongeveer 30% van de gevallen moeten we op korte termijn veiligheidsmaatregelen treffen. Het belangrijkste doel van het programma is het veilig en functioneel houden van onze bruggen en kademuren. Tegelijkertijd werken we het achterstallig onderhoud versneld weg. Zo kan de stad ook in de toekomst deze kapitaalgoederen blijven gebruiken. We verbeteren werkwijzen en processen en zoeken we naar vernieuwende en slimme oplossingen. Zo kunnen we de vervanging versnellen en de overlast zo klein mogelijk houden. Door de maatregelen uit te voeren brengen we de kapitaalgoederen vervolgens op het gewenste kwaliteitsniveau. Daarmee kunnen we gecombineerd met regulier onderhoud de (constructieve) veiligheid en het functioneren van de kapitaalgoederen verzekeren.

Lange Termijn Asset Planning (LTAP) gaat ervan uit dat veel kademuren inmiddels vervangen zouden zijn. Omdat dit niet het geval is, kunnen we aannemen dat we momenteel een groot deel van de kademuren moeten vervangen. Op dit moment hebben we 15 van alle kades in Amsterdam aan een toestandsinspectie onderworpen. De vaststelling van scheuren boven water maken onderzoek nodig naar mogelijke problemen bij de fundatie onder water. Aan dit verdere onderzoek werken we samen met het Programma Bruggen en Kademuren.

Vanuit een toestandsinspectie vonden we bij 16 van de 37 beweegbare bruggen in Amsterdam onderdelen met een score van 5 (slecht) of 6 (zeer slecht) op veiligheid.

Van het totaal aantal oevers in Amsterdam brachten we 58 in kaart door een toestandsinspectie. Hiervan scoort 20% onder de kwaliteitsnorm. Er is achterstallig onderhoud aan de oevers omdat pas vanaf 2023 voldoende middelen beschikbaar zijn om dit aan te pakken. De beschikbare middelen voor het onderhoud aan de civiele kapitaalgoederen zijn beperkt. Hierdoor zijn wij genoodzaakt om keuzes te maken over welk onderhoud voorrang heeft. Die keuze baseren we op een afweging tussen kosten, prestaties en risico's.

De condities van de sluizen hebben we nog niet onderzocht. Dit staat ook gepland in de komende 4 jaar. De toestandsinspecties zien we als de nulmeting. In de komende jaren blijven we de informatie bijwerken.

Gebouwen

Dit kapitaalgoed bestaat onder meer uit deze zaken:

- Schoolgebouwen.
- Gymnastieklokalen.
- Gemeentelijke panden.
- (Dienst)woningen.
- Parkeergarages.
- Woonwagenlocaties.

Beleidskaders en onderhoudsniveau

Het kapitaalgoed bestaat uit verschillende soorten gebouwen. Daarom gelden er ook verschillende beleidskaders. Voorbeelden zijn deze kaders:

- De VO en (V)SO (2017).
- Het Bosplan 2012 - 2016.
- De Strategische Visie Vastgoed.
- Het Huurbeleid Woonwagenstandplaatsen 2015.

Daarnaast zijn er verschillende (nieuwe) Meerjarenonderhoudplannen (MJOP). Het beheer en onderhoud van de onderwijsgebouwen is een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Het Rijk bekostigt hen.

Over het algemeen is het huidige onderhoudsniveau van de gebouwen op niveau C (sober).

Het stadshuis pakken we projectmatig aan om het te laten voldoen aan de huisvestingsvisie. Als het mogelijk is, combineren we het projectmatige werk en het planmatige werk. Dat kan gevolgen hebben voor de planning van de werkzaamheden.

Om de panden om te vormen naar een A-energielabel kregen we in 2019 € 2 miljoen toegekend. Daarvan namen we € 1,8 miljoen op in de voorziening maatschappelijk vastgoed, dit volgens het coalitieakkoord. Momenteel onderzoeken we of we voldoende rekening hielden met monumentaal behoud van de gemeentelijke- en rijksmonumenten.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Gebouwen	33,3	49,3	47,9	-1,4

Bij onderhoud van gebouwen zijn er in totaal lagere lasten van € 1,4 miljoen. Dit komt vooral door:

- Lagere lasten van € 1,6 miljoen doordat we gepland planmatig onderhoud bij parkeren niet volledig uitvoerden.
- Hogere lasten van € 0,3 miljoen bij werkzaamheden aan woonwagens. Werkzaamheden die niet konden wachten tot de verdere uitvoering van het groot onderhoud in 2021 gebeurden al in 2020. Eind 2019 gaven we opdracht voor de bouw van 1 nieuwe woonwagen als vervanging van een bestaande. De lasten hiervan worden direct in de exploitatie genomen (een deel in 2019) vanuit de ondergrens voor activering.

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud van dit kapitaalgoed bekend. Mogelijk is er achterstallig onderhoud op onderdelen in de gebouwen, bijvoorbeeld de kozijnen.

Groen

De kapitaalgoederen van groen bestaan uit ongeveer:

- 300.000 bomen.
- 16 miljoen vierkante meter gras.
- 10 miljoen vierkante meter beplanting.
- 2 miljoen vierkante meter ruigte en oeverbeplanting.
- 7 hectare van de gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Noorder, 1 hectare dorpsbegraafplaatsen in Noord en 33 hectare van de gemeentelijke begraafplaats De Nieuwe Ooster.
- Het Amsterdamse Bos met 2.275 bomen, 324 hectare bos, anderhalf miljoen vierkante meter gras, 4 miljoen vierkante meter beplanting en 1 miljoen vierkante meter ruigte en oeverbeplanting.

Onder het beheer van groen vallen ook objecten zoals boomroosters en beregeningsinstallaties. Ook beheerde Groen in 2020 34 stroomkasten voor evenementen vanwege de ligging hiervan in het groen.

Beleidskaders en onderhoudsniveau

Dit kapitaalgoed bestaat uit verschillende soorten groen. Naast het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon (2017) gelden voor al deze onderdelen ook andere specifieke beleidskaders. Een aantal daarvan zijn de rapportage Programma Stadsbehoud 2019 en het instandhoudingsplan 2020-2023 voor Groen. In 2020 dienden we de Groenvisie Amsterdam in. Na vaststelling zullen we dit beleid in de komende jaren invoeren.

Over het algemeen heeft het kapitaalgoed groen een onderhoudsniveau C (sober). Aannemers zijn verplicht de beeldkwaliteit van het groen continu op tenminste niveau C te waarborgen.

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Groen	46,9	41,2	43,1	1,9

Bij onderhoud van groen zijn er hogere lasten van € 1,9 miljoen. Dit komt vooral door:

- Hogere kosten van € 1,2 miljoen op het dagelijks onderhoud groen. Dit komt omdat het op gelijk niveau onderhouden van het groen in de openbare ruimte duurder is dan het beschikbare budget. En omdat we nu de wettelijke taak onderhoud watergangen uitvoeren.
- Hogere kosten van € 0,4 miljoen voor het bestrijden van ziekten en plagen. Dit komt door groter uitbraken van de eikenprocessierups en iepziekte dan gepland.
- Lagere baten van € 0,1 miljoen door het uitblijven van evenementen in 2020 door corona. Daardoor waren de inkomsten uit de verkoop van stroom dit jaar lager dan voorzien.

Achterstallig onderhoud

In de periode 2017 tot en met 2019 inspecteerden we alle geregistreerde bomen in Amsterdam. Er is nu een compleet beeld van zowel de hoeveelheid snoeiwerk, de veiligheid en de compleetheid van het bomenbestand. Door het bomenprogramma 2020-2024 kunnen we de resterende achterstand gericht aanpakken. En kunnen we werken aan vervanging, herplanting en gewenste kwaliteit. Wat vertraging in de uitvoer hiervan ontstond door vooral het opbouwen van de capaciteit van de uitvoeringsteams. Hierdoor is onder ander het inplanten van lege boomspiegels doorgeschoven naar 2021 en 2022. Verder is er bij groen nauwelijks achterstallig onderhoud.

Infrastructuur metro, tram en bus

De infrastructuur van het metronetwerk bestaat uit

- 138 kilometer enkelspoor.
- Emplacementen.
- Een lijnwerkplaats.
- 59 stations en haltes.
- De Oostlijntunnel.
- De Noord/Zuidlijntunnel.
- Viaducten.
- Treinbeveiligingssystemen.
- ICT-systemen.
- Tractie-energievoorziening.

De infrastructuur van de tram bestaat uit:

- 210 kilometer enkelspoor met wisselverbindingen.
- 450 halteplateaus.
- Technische systemen.
- Een energievoorzieningsinstallatie.

De infrastructuur van de bus bestaat uit:

- 11 stedelijke busstations

Beleidskaders en onderhoudsniveau

Een specifiek beleidskader voor het infrastructuur metro, tram en bus is het Convenant Beheer en Onderhoud Railinfrastructuur 2014-2024. Daarnaast geldt het Meerjaren Vervangingsprogramma Metro 2015-2031. En zijn het programma Stadsbehoud en de Instandhoudingsplannen 2021-2024 voor de stedelijke busstations van toepassing.

Het onderhoudsniveau hebben we afgestemd op de beschikbare financiële middelen. Die hebben we vastgesteld in het financieel kader van het Convenant dat wij met de Vervoersregio hebben afgesloten. We onderhouden de kapitaalgoederen die vooral bedoeld zijn voor het laten functioneren van de infrastructuur op het niveau B (verzorgd). Denk hierbij aan de rails en de energievoorziening. De overige kapitaalgoederen zijn vooral voor de uitstraling en beleving van het kapitaalgoed. Denk hierbij aan verharding, groenonderhoud, afwateringen. Zij zijn op het vastgestelde onderhoudsniveau 'sober' (C). De onderhoudstoestand van de infrastructuur metro en tram voldoet aan de verwachting, gezien de leeftijd en het gebruik. Daar waar we grootschalig vernieuwen, voeren we zo nodig ook levensduurverlengend onderhoud uit. Een voorbeeld is de vernieuwing van ICT-systemen. De kwaliteit van de stedelijke busstations wordt bepaald door diverse NEN-richtlijnen voor conditiemeting en elektrische voorzieningen, zoals voor verlichting, liften, roltrappen en noodstroomvoorziening. Het onderhoudsniveau van de stedelijke busstations is gesteld op C (sober). De huidige hogere kwaliteit waarop sommige van de stations zich momenteel bevinden is vooral het gevolg van nieuwwaarde.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Infrastructuur	97,4	105,8	92,4	-13,4

Bij onderhoud van de infrastructuur van metro, tram en bus zijn er lagere lasten van € 13,4 miljoen. Dit betrof zowel de lasten voor het dagelijks onderhoud als het vervangingsonderhoud. Omdat de lasten volledig worden vergoed door een subsidie van de Vervoerregio zijn de subsidiebaten ook lager en is er geen sprake van een resultaateffect.

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud.

Openbare verlichting

Het team Openbare verlichting beheert binnen dit kapitaalgoed:

- Ongeveer 160.000 armaturen.
- 130.000 masten voor straatverlichting met ongeveer 160.000 lampen.
- 2 lichtmanagementsystemen.
- 688 kilometer elektra- en aansluitkabels.
- 310 voeding- en verdeelkasten voor openbare verlichting.
- Verlichting die monumenten en historische gebouwen uitlicht.
- Brugverlichting.
- 140 stadsklokken.

Beleidskaders en onderhoudsniveau

Voor openbare verlichting geldt het Beleidskader Verlichting 2017 en 1Amsterdam Heel & Schoon. Het huidige onderhoudsniveau van de openbare verlichting in Amsterdam is niveau C (sober). Voor de onderdelen waar we al werkten naar 'verzorgd' willen we het niveau 'verzorgd' in stand houden.

In 2020 vervingen we 31.5000 conventionele lampen door LED-bronnen. Hierdoor voorzagen we in 2020 50% van de openbare verlichtingspunten van energiezuinige LED-bronnen. Het energieverbruik nam hierdoor af met 9% tegenover 2019.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Openbare verlichting	9,9	10,3	11,8	1,4

Bij onderhoud van openbare verlichting zijn er hogere lasten van € 1,4 miljoen. De hogere lasten komen onder meer door:

- Hogere lasten door hogere tarieven voor het meerjarig onderhoud van de openbare verlichting door arbeidskrapte op de markt.
- Hogere lasten dan begroot door meer werkzaamheden van vooraf gedacht.

- Hogere kosten door meer individuele storingen aan de openbare verlichting in 2020. Deze toename verklaren we voor een deel door meer aan- en uit inspecties. Daardoor signaleerden en verhielpen we meer storingen. Daarnaast stegen de meldingen door fabrieksfouten in LED-bronnen die we bij vervangen van openbare verlichtingspunten gebruikten.
- Lagere lasten (€ 0,4 miljoen) door minder energieverbruik.

Achterstallig onderhoud
Er is geen achterstallig onderhoud.

Riolering

Het kapitaalgoed riolering bestaat uit voorzieningen voor:
- Afvoeren van afvalwater uit de leefomgeving.
- Verwerken van hemelwater.
- Voorzieningen voor grondwater.

Het gaat onder andere om deze zaken:
- Ongeveer 4.100 kilometer rioolstelsel, drainagebuizen en persleidingen.
- Rioolgemalen.
- Bergbezinkbassins.
- Overstorten.
- Putten.
- Kolken.

Beleidskaders en onderhoudsniveau
Het beleidskader voor dit kapitaalgoed is het Gemeentelijk Rioleringsplan Amsterdam 2016 - 2021. Het huidige onderhoudsniveau is niveau B (verzorgd).

Door assetmanagement voeren we gericht onderhoud en vervanging uit. Het kader voor de beslissingen zijn de criteria:
- Bedrijfszekerheid.
- Veiligheid.
- Kwaliteit.
- Imago.
- Milieu.
- Schade.

Ons uitgangspunt is de samenhang tussen de riolering, gemalen en zuiveringen. Daarnaast wegen we toekomstige ontwikkelingen mee in de beslissing om te vervangen. Om de onderhoudstoestand op niveau ‘verzorgd’ te houden, moeten we komende jaren meer riolering vervangen. Hierbij willen we zo veel mogelijk uitvoering combineren met werkzaamheden van andere diensten en bedrijven in gebiedsgerichte aanpak. Als dit niet kan, stijgen de kosten voor vervanging van riolering verder. Waternet doet mee in ons kademuurproject-team. Kosten voor eventueel verleggen van de riolering door werkzaamheden aan de kademuren komen ten laste van het kademurenproject.

Het geplande onderhoud hebben we in 2020 voor het grootste deel behaald. Wel hebben we door de coronasituatie binnen de reinigingsactiviteiten geschoven. We werkten meer aan reiniging van kolken en minder op reiniging en inspectie van vuilwaterriolen. Dit trekken we de komende periode weer recht.

We zien meer kosten bij vervangen van riolering die niet direct te maken hebben met de vervanging van riolering. Deze extra kosten gaan bijvoorbeeld over:
- Het herstellen van maaiveld.
- Hoge lasten voor Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie (BLVC).
- De hogere kosten door meer grondafvoer door vervuilde of niet verdichtbare grond.

Ook worden de uitvoeringsmethodes ingewikkelder door de plaats binnen de omgeving. We maken ook extra kosten door meer noodsituaties waar bewoners over klagen.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2019	Verschil
Riolering	46,0	45,0	41,8	-3,2

Bij het onderhoud van riolering gaven we € 3,2 miljoen minder uit. Dit komt vooral door:
- Lagere lasten voor rioleringstaken van € 3,2 miljoen door minder inzet personeel vanwege vacatures. Door minder beschikbare interne en externe capaciteit gaven we voorrang aan investeringsprojecten.

Achterstallig onderhoud
Er is geen achterstallig onderhoud.

Sportaccommodaties en sportparken

Verspreid over Amsterdam vallen onder dit kapitaalgoed:
- 26 sporthallen.
- 43 sportparken.
- 2 watersportcentra.
- 10 zwembaden.

Beleidskaders en onderhoudsniveau
Voor sportaccommodaties en sportparken geldt het Integraal beleidsplan. Bij de sporthallen en sportparken is het onderhoud op niveau dat de sportbonden wensen. Voor de kwaliteit rondom de sportaccommodaties en sportparken is het gemiddelde onderhoudsniveau B (verzorgd).

8 sporthallen zitten binnen de eisen van de Vereniging Sport Gemeenten (VSG). Daarnaast bezitten 8 sporthallen een certificaat Sporthallen van de VSG en vallen zij binnen de eisen van Schoon, Heel en Veilig. Deze en alle andere overdekte sportaccommodaties vallen overigens ook binnen de eisen van het Sporthandboek van NOC/NSF. Daardoor kunnen zij op alle niveaus competitie- en trainingswedstrijden houden.

De staat van onderhoud bij de zwembaden is op niveau C (sober), volgens de normen en eisen van het Keurmerk Veilig en Schoon.

Het Brediusbad is vanaf 2020 aardgasvrij, doordat we in 2019 een warmtepompinstallatie plaatsten. Deze regelden we in het voorjaar van 2020 in. Voor het De Mirandabad is er een uitgebreid plan voor een aardgasloze warmtevoorziening. Verder herstelden we bij het Noorderparkbad de tegelvloer op meerdere plekken vanwege opbollen van de tegels. Binnen een aantal sportaccommodaties vervingen we het sanitair en sportverlichting. Daarnaast hebben we schilderwerkzaamheden uitgevoerd en sportvloeren onderhouden en gerenoveerd.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Sport	8,7	19,6	18,0	-1,7

Bij het onderhoud van sportaccommodaties en sportparken gaven we € 1,7 miljoen minder uit. Dit komt vooral door:
- Lagere lasten van € 1 miljoen door vertraging in uit te voeren grootonderhoud vanwege een langdurig inkoop- en aanbestedingstraject.
- Lagere lasten van € 0,5 miljoen door minder verstrekken van de 1/3-regeling door het onderhoud van de accommodaties.

Achterstallig onderhoud
Verschillende ondergrondse infrastructuur, hekwerken en bestrating dateert uit de jaren ‘60 en moeten we gaan vervangen.

Tunnels

Amsterdam heeft in 2020 vijf wegtunnels:
- Michiel de Ruijtertunnel.
- IJ-tunnel.
- Piet Heintunnel.
- Arenatunnel.
- Spaarndammertunnel.

De Verkeerscentrale Amsterdam valt ook onder dit kapitaalgoed. Deze verkeerscentrale is verantwoordelijk voor de veiligheid in de tunnels in de stad. En voor het verkeersmanagement in en rondom het centrum van de stad.

Beleidskaders en onderhoudsniveau
De geldende beleidskaders zijn:
- Het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon.
- Het Bouwbesluit 2012.
- De Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (Warvw).

Vanaf 1 mei 2019 moeten alle tunnels in Nederland voldoen aan de wettelijke eisen uit de Warvw. Behalve de Piet Heintunnel voldoen onze tunnels aan deze eisen. Voor de Piet Heintunnel namen we een aantal maatregelen om het actuele veiligheidsniveau te verhogen naar bijna het wettelijk niveau. Het weren van vrachtauto's is een van deze maatregelen. Hierdoor mochten we deze tunnel blijven gebruiken. Helemaal aan de wettelijke eisen voldoen kan pas na renovatie van de Piet Heintunnel die gepland staat voor 2021 en 2022.

De tunnels bevinden zich op onderhoudsniveau 'sober' (C). Het onderhoudsniveau van de verkeerscentrale is lager dan 'sober' (C). In 2019 en 2020 namen we kortetermijnmaatregelen in de verkeerscentrale om het onderhoudsniveau op niveau Sober te krijgen. En om de periode te kunnen overbruggen tot na de renovatie van de verkeerscentrale. Door corona liep het project vertraging op. Daarom voeren we ook nog in 2021 kortetermijnmaatregelen in.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Tunnels	6,5	6,2	6,8	0,5

Bij onderhoud van tunnels is de begroting met € 0,5 miljoen overschreden. De overschrijding komt vooral door:

- Hogere lasten van kleine herstelwerkzaamheden.
- Hogere lasten voor extra monitoring en testwerkzaamheden om de veiligheid en beschikbaarheid van de tunnels te kunnen garanderen. Dat zijn vooral hogere kosten voor de tijdelijke gedoogsituatie in de Piet Heintunnel, zoals:
  - Een vrachtwagenverbod.
  - Een veiligheidsbeheerplan.
  - Een aantal fysieke maatregelen.
  - Instellen van een geïntensiveerd testregime. Daarbij testen we een aantal installaties die doorslaggevend zijn voor de veiligheid veel vaker dan voorheen.

Achterstallig onderhoud

Op 4 juni is het programmaplan Aanpak Wegtunnels Amsterdam vastgesteld. Dit programma bevat de projecten:

- Renovatie Piet Heintunnel.
- Aanpassingen Michiel de Ruijtertunnel.
- Renovatie Amsterdam Arenatunnel.
- Vernieuwing Verkeerscentrale Amsterdam.

De renovatie- en vernieuwingsprojecten zijn nodig omdat meerdere systemen het einde van hun levensduur hebben bereikt. En omdat ze moeten voldoen aan aangescherpte wetgeving. De uitvoering van (onder andere) brandwerende maatregelen in de Michiel de Ruijtertunnel brachten we ook in dit programma onder. Met het programma werken we aan renovaties en eenzelfde vorm van bediening en onderhoudbaarheid van de tunnels. De integrale aanpak helpt daarmee bij toekomstbestendig bedienen, beheren en onderhouden van onze tunnels. Voor de projecten Renovatie Amsterdam Arenatunnel en Vernieuwing Verkeerscentrale kregen we (aanvullende) kredieten toegekend bij de Voorjaarsnota 2020. De gemeenteraad stelde deze kredieten eind 2020 beschikbaar.

Verkeerssystemen

Het kapitaalgoed verkeerssystemen bestaat uit verkeersinformatiesystemen en verkeersregelinstallaties (VRI). Verkeersinformatiesystemen bestaan uit:

- 3.219 objecten voor bewegwijzering.
- 31 parkeerverwijzingen naar garages.
- 295 CCTV en ANPR camera's (cameratoezicht).
- 175 stadsplattegronden.
- 48 dynamische informatiepanelen.
- 118 verzinkbare palen.
- 557 centrale systemen voor dynamisch verkeersmanagement en 90 centrale systemen voor handhaving.

Verkeersregelinstallaties bestaan uit:
- 403 verkeersregelinstallaties.
- 6.023 masten.
- 12.904 lantaarns.
- 35.853 lampen.
- 11.640 detectielussen.
- 3 centrale VRI-processoren.

Beleidskaders en onderhoudsniveau
Voor verkeerssystemen en verkeersregelinstallaties geldt het Beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon. De verkeersinformatiesystemen en verkeers-regelinstallaties hebben op dit moment het onderhoudsniveau C (sober). Voor de onderdelen waar we al naar 'verzorgd' toewerkten, willen we het niveau 'verzorgd' in stand te houden. Bijvoorbeeld met preventief onderhoud van de verkeersregelinstallaties door remplace (onderhoud door groepsgewijze vervanging van lichtbronnen) vanwege de veilige doorstroming.

In 2020 voerden we het geplande dagelijkse onderhoud uit, waaronder het verhelpen van storingen en schades.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
VRI	6,2	7,8	6,6	-1,2

De lasten van dit kapitaalgoed vielen € 1,2 miljoen lager uit dan begroot. Dit komt onder andere door:
- Lagere lasten van € 0,7 miljoen door een correctie van in 2019 onterecht geboekte dotaties aan de voorziening dubieuze debiteuren.
- Lagere lasten van € 0,4 miljoen door het uitblijven van inschrijvingen voor de CROW 323 aanbesteding.
- Lagere lasten van €0,1 miljoen bij energieverbruik door minder energieverbruik dan begroot.

Achterstallig onderhoud
Er is geen achterstallig onderhoud.

Water

Waternet beheert namens de gemeente alle installaties en leidingen om voor voldoende en gezond drinkwater te zorgen. Het kapitaalgoed water bestaat onder andere uit:
- 2 wingebieden.
- 3 productielocaties, waarvan 2 drinkwater en 1 halffabricaat.
- 2 pompstations.
- 3 boosterpompen.
- 3 watertorens.
- 3.000 kilometer drinkwaterleidingen.
- 182.000 aansluitleidingen.
- 377.000 watermeters.
- Vloot voor baggeren en drijfvuilvissen.

Beleidskaders en onderhoudsniveau
Het meerjaren Drinkwaterplan 2016 - 2021 is het beleidskader. Het onder-houdsniveau van onze drinkwaterassets is op niveau B (verzorgd) en in enkele gevallen op niveau C (sober). De vloot voor baggeren en drijfvuilvissen is op het niveau A (top).

Door toepassen van assetmanagment maken we keuzes voor onderhoud, vervanging en uitbreiding. Hierbij maken we de afweging tussen prestatie, risico's en kosten. Door de ouderdom van sommige assets onderzoeken we deze om de risico's te bepalen. Daaruit blijkt dat enkele grote bouwkundige renovaties nodig zijn.

Bouwkundig onderhoud van de productiegebouwen is nodig om water-kwaliteit, bedrijfszekerheid en daarmee leveringszekerheid van drinkwater volgens de Drinkwaterwet te kunnen garanderen. Een aantal bouwkundige gebouwelementen (onder andere gevels en daken) zijn aan het einde van de technische levensduur. We moeten ze vervangen. We zijn hier al mee begonnen en zullen hier de komende 4 jaar extra in investeren. Het onderhoud aan het distributienet voerden we volgens planning uit. Het gaat hierbij om schoonhouden van het leidingnet en werkend houden van de afsluiters.

Het onderhoud van de vloot doen we op niveau 2 voor de vaartuigen die nieuwe motoren kregen. Dit betekent dat er geen gebreken aan materialen, onderdelen en constructies door veroudering voorkomen. De overige gemotoriseerde vaartuigen moderniseren we of stoten we af. Na moderniseren brengen we deze vaartuigen ook onder niveau 2. De vloot functioneert door vernieuwing en preventief onderhoud storingsvrij. Daardoor kunnen we de bedrijfszekerheid garanderen.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2019	Begroting 2019 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2019	Verschil
Water	26,0	27,1	24	-3,1

Bij onderhoud van het kapitaalgoed drinkwatervoorziening zijn er lagere lasten van € 3,1 miljoen.
Deze onderschrijding komt vooral door de lagere inzet van onderhoudsmedewerkers. Het gaat om zowel eigen personeel als personeel van derden. Door corona was het nog lastiger om aan personeel te komen. In 2020 voerden we ondanks de coronamaatregelen alle onderhoudswerkwerkzaamheden aan het leidingnet in de openbare ruimte uit. Daar staat wel tegenover dat we door de coronamaatregelen nauwelijks tot geen werkzaamheden bij particulieren thuis deden.

Verder kostte het vervangen van onderdelen zoals een generator en het overige onderhoud van de vloot minder dan we vooraf verwachtten voor 2020. Onderhoud dat we begroot hadden voor 2020 kan nog wel in 2021 komen.

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud.

Wegen en verhardingen

Binnen dit kapitaalgoed vallen:

- Verhardingen.
- Speeltoestellen.
- Straatmeubilair.
- Bijzondere objecten.

Verhardingen beslaan ongeveer 10% van het oppervlak van de stad en hebben een totale omvang van ruim 2.950 hectare. Het gaat hierbij om zaken als:

- Rijbanen.
- Busbanen.
- Pleinen.
- Fiets- en voetpaden.
- Markeringen.
- Hemelwaterafvoer.
- Straatkolken.
- Drempels.
- Waterbergende kratjes.

Verder vallen onder dit kapitaalgoed ook 7.136 speeltoestellen en ongeveer 320.000 stuks straatmeubilair. Bijvoorbeeld:

- Zitbanken.
- Fietsrekken.
- Bebording.
- Geleiderail.

Daarnaast vallen hier ook bijzondere objecten onder, zoals:

- 828 kunstobjecten in de openbare ruimte (waaronder oorlogsmonumenten, 116 fonteinen en 15 waterspeelplaatsen).
- Watertappunten.

Nieuw onder in dit kapitaalgoed vallen:

- Hardlooproutes.
- Muziekkapellen.

Beleidskaders en onderhoudsniveau

Voor het kapitaalgoed wegen en verhardingen geldt het beleidskader 1Amsterdam Heel & Schoon. Verder is de Standaard voor het Amsterdamse Straatbeeld (Puccinimethode) een belangrijk beleidsstuk voor ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte. Daarnaast geldt de Nota Stedelijke Infrastructuur. We stellen elk jaar een instandhoudingsplan op. Daarin werken we alle werkzaamheden rond groot onderhoud en vervanging van wegen en verhardingen uit. Ook werken we jaarlijks de Rapportage Normkosten Verhardingen bij. Dat is een rekensystematiek voor budgetramingen. Verder gelden de Rapportages Stadsbehoud en onderliggende instandhoudingsplannen van Verhardingen en Straatmeubilair & Speeltoestellen.

Sinds het najaar van 2020 geldt het tussentijdse coalitieakkoord Samen Sterker uit de Crisis. De daarin gemaakte keuzes geven ruimte voor extra inloop van achterstallig onderhoud aan verhardingen, voor dagelijks onderhoud aan verhardingen, straatmeubilair en speeltoestellen, maar een knelpunt voor groot onderhoud aan het Nationale Monument op de Dam.

Uit inspecties in 2019 blijkt dat 11% van wegen en verhardingen op niveau D (functieverlies) is. 89% is op ons huidige ambitieniveau, C (sober). Enkele kapitaalgoederen wegen en verhardingen hebben vanwege wetgeving een onderhoudsniveau hoger dan 'sober'. Het gaat hier om:

- Speelvoorzieningen: vanwege veiligheidswetgeving (WAS).
- Speelbadjes: vanwege veiligheidswetgeving (WHVBZ).
- RVV-borden: vanwege verkeerswetgeving.
- Watertappunten: vanwege veiligheidswetgeving.
- Put (stroom)kasten: vanwege veiligheidswetgeving rond elektra.

Door aangescherpte wetgeving in 2020 moesten we de speelbadjes extra onderhouden. Ook liepen we in 2020 achterstallig onderhoud in aan verhardingen, putkasten en speeltoestellen.

Financiële toelichting

(bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Jaarverslag 2020	Verschil
Wegen en verhardingen	53,0	61,7	66,7	4,9

Bij onderhoud van wegen en verhardingen waren er in 2020 hogere lasten van € 4,9 miljoen. Dit kwam vooral door:

- De gelegenheid die corona gaf om versneld grote onderhoudsprojecten uit te voeren in verschillende gebieden in de stad waar dit onderhoud normaal gesproken voor vrij veel hinder zorgt.
- Onvoorzien grootschalig noodherstel aan afschuivende wegen, zoals Oostzanerdijk, Brettenpad en Poppendammergouw.

Achterstallig onderhoud

Kwalitatief slechte voetpaden en rijbanen in vormen een groot deel van de achterstanden binnen deze kapitaalgoederen. Het gaat daarbij om woonbuurten en in Landelijk Noord (het landelijk gebied dat deel uitmaakt van de stad Amsterdam en het stadsdeel Noord). Het achterstallig onderhoud op speelvoorzieningen nam af, vooral door investeringen in stadsdeel Noord. Daar was het achterstallig onderhoud groot. Bij de muziekkappellen hebben we ook achterstallig onderhoud ontdekt. Dat pakten we voor een deel in 2020 aan en voor een deel in 2021. Voor fonteinen en putkasten begonnen we een inventarisatie.

4.6 Verbonden partijen

In deze paragraaf geven wij een overzicht van al onze verbonden partijen en van de financiële aspecten ervan. Dit doen wij volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke en publiekrechtelijke organisaties waar wij een financieel én een bestuurlijk belang in hebben. Privaatrechtelijke organisaties kunnen stichtingen, verenigingen en vennootschappen zijn. In het laatste geval gebruiken we de term deelneming. Een deelneming is een vennootschap (NV of BV) waarin wij via aandelen deelnemen. De samenwerking tussen gemeenten in publiekrechtelijke constructies heten gemeenschappelijke regelingen.

Voor de betekenis van de begrippen 'bestuurlijk belang' en 'financieel belang' sluiten we aan bij de definities in het BBV.

In de volgende gevallen spreken we van een financieel belang:
- Als wij een bedrag dat we aan een verbonden partij ter beschikking hebben gesteld, bij faillissement niet kunnen verhalen.
- Als wij aansprakelijk zijn wanneer de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Dit kan onder meer het geval zijn als wij:
- Aandeelhouder zijn.
- Aan een gemeenschappelijke regeling deelnemen.
- Een garantie hebben afgegeven.
- Een lening hebben verstrekt.

Een bestuurlijk belang houdt in dat wij zeggenschap hebben over de verbonden partij. Dat kan zijn door vertegenwoordiging in het bestuur of omdat we stemrecht hebben. Bijvoorbeeld als een wethouder, raadslid of ambtenaar namens de gemeente in het bestuur van de verbonden partij zit of namens de gemeente stemt. Als we zitting hebben in een toezichthoudend orgaan is er alleen een bestuurlijk belang als wij een besluitvormende stem hebben.

Informatie over het beleid en de risico's bij de verschillende verbonden partijen staan in de programma's van de begroting die daarover gaan. Er zijn vier deelnemingen die niet specifiek aan een programma en een specifiek beleidsdoel zijn gekoppeld. In deze paragraaf geven we het publiek belang weer in deze deelnemingen.

Beleid verbonden partijen

Het beleid voor verbonden partijen ligt vast in:
- Het deelnemingenbeleid 'Doelgericht op Afstand II' (DOA II, in maart 2013 aangenomen door de gemeenteraad).
- Het addendum 'Doelgericht op Afstand II, Kaderstelling Verbonden Partijen' (in maart 2014 aangenomen door de gemeenteraad).

Uitgangspunt van DOA II is dat wij de Nederlandse Corporate Governance Code (de Code) als leidraad gebruiken voor het sturen en beheersen van deelnemingen. Deze Code is in 2016 herzien en stelt nu langetermijn-waarde-creatie centraal en heeft meer aandacht voor bedrijfscultuur. De uitvoering van het deelnemingenbeleid DOA II ligt vast in een uitvoeringsnotitie. In 2021 zal het deelnemingenbeleid worden herzien.

Beloningsbeleid Deelnemingen

In 2016 hebben wij het Beloningsbeleid Deelnemingen vastgesteld. Wij kiezen als aandeelhouder voor een sobere beloning die past bij het publieke belang en het maatschappelijke kapitaal van een deelneming. Wel moeten de deelnemingen gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen aantrekken. Wij gebruiken onze invloed om het Beloningsbeleid Deelnemingen zo goed mogelijk vast te leggen in het beloningsbeleid van iedere deelneming.

Jaarverslag Deelnemingenbeheer

In het eerste kwartaal van 2021 publiceerden we het Jaarverslag Deelnemingen 2019. Hierin staat hoe we in 2019 het aandeelhouderschap van de deelnemingen hebben ingevuld. Ook is per deelneming een overzicht gegeven van ontwikkelingen rondom:

- Strategie.
- Investeringen.
- Goed ondernemingsbestuur (governance).
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Financiële resultaten.

Overzicht deelnemingen en financiële kerngegevens deelnemingen

In deze paragraaf staan de (financiële) kerngegevens van deelnemingen die op dit moment in ons beheer zijn. Onze voornemens om deelnemingen aan te gaan of te beëindigen staan ook in deze paragraaf.

Kerngegevens deelnemingen

Verschillende deelnemingen keren winst uit aan de aandeelhouders in de vorm van dividend. De dividendinkomsten zijn verantwoord in programmaonderdeel A.1 Rente en resultaat (zie hoofdstuk 3).

Tabel1 geeft de (financiële) kerngegevens per deelneming.

We gebruiken de volgende afkortingen:
BW: boekwaarde balans gemeente (in miljoenen euro's)
EV: eigen vermogen (in miljoenen euro's)
VV: vreemd vermogen (in miljoenen euro's)
NW: netto winst (in miljoenen euro's)

De weergegeven boekwaarde is de verkrijgingsprijs van de deelneming. De verkrijgingsprijs bestaat uit de investering en het gestort aandelenkapitaal, gecorrigeerd voor eventuele langdurige waardeverminderingen. Tenzij anders aangegeven baseren wij de cijfers over eigen vermogen, vreemd vermogen en netto winst op de jaarrekening 2019 van de deelnemingen.

Tabel 1: Kerngegevens per deelneming

(bedragen x € miljoen)

#	Deelneming	Vestigings-plaats	Aandeel	Programma-onderdeel	BW	EV*	VV*	NW*
1	Amsterdam Clipper Beheer BV	Amsterdam	100%	3.1 Economie en Innovatie	0	2,6	0	0
2	AEB Holding NV*	Amsterdam	100%	9.2 Afval en grondstoffen	70,0	-54,2	504,0	-82,2
3	Alliander NV	Arnhem	9%	9.3 Duur-zaamheid en milieubeheer	72,6	4.224,0	4.567,0	253,0
4	Beurs van Berlage	Amsterdam		3.1 Economie en innovatie	0,4			
	- Exploitatie BV		25%			5,7	4,2	0,3
	- Vastgoed BV		25%			0,9	6,6	0,2
	- Palazzo Pubblico Amsterdam BV		100%			-0,4	1,9	0,1
5	Exploitatiemaatschappij Carré B.V.	Amsterdam	100%	4.1 Kunst en cultuur	0,2	1,1	24,4	0,5
6	GEM Lutkemeer (CV, GEM Lutkemeer Beheer BV, Gemeente Amsterdam Participatie Lutkemeer BV (GAP))	Amsterdam	20%	10.1 Grond	7,6	38,3	2,7	0
7	GVB Holding NV	Amsterdam	100%	2.3 Openbaar vervoer	78,8	96,5	204,8	2,0
8	Havenbedrijf Amsterdam NV	Amsterdam	100%	3.1 Economie en innovatie	304,9	638,7	248,5	67,5
9	NV Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag	1%	Paragraaf verbonden partijen	1,4	4.887,0	144.802,0	163,0
10	NV Maatschappij tot exploitatie van het Hotel en Café Hollandais	Amsterdam	100%	4.1 Kunst en cultuur	1,2	-0,2	0,4	-0,4
11	ODE Energie BV	Amsterdam	17%	4.1 Kunst en cultuur	0,5	1,2	3,1	0
12	RAI Holding BV	Amsterdam	25%	3.1 Economie en innovatie	22,7	91,9	127,4	3,6
13	Life Sciences Fund Amsterdam BV	Amsterdam	29%	3.1 Economie en innovatie	2,1	13,4	0,1	0,2

#	Deelneming	Vestigings-plaats	Aandeel	Programma-onderdeel	BW	EV*	VV*	NW*
14	Luchthaven Schiphol NV	Amsterdam	20%	3.1 Economie en innovatie	16,9	4.372,0	3.424,5	362,1
15	Matrix Innovation Center NV/CV	Amsterdam	25%	3.1 Economie en innovatie	2,2	14,4	37,9	1,6
16	Scheepsexploitatiemaat-schappij BAVO NV	Amsterdam	100%	B.2 Vastgoed	0,4	0,4	0,0	0,0
17	Schiphol Area Development Company NV (SADC)	Amsterdam	25%	3.1 Economie en innovatie	25,8	111,8	22,6	5,4
18	Stadion Amsterdam NV	Amsterdam	48%	Paragraaf verbonden partijen	6,6	106,2	42,9	2,0
19	Stadsgoed NV	Amsterdam	20%	4.2 Erfgoed	21,2	222,6	65,1	20,8
20	NV Stadsherstel Amsterdam	Amsterdam	13%	4.2 Erfgoed	8,5	433,4	135,0	40,0
21	NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (VGA)	Amsterdam	100%	Paragraaf verbonden partijen	9,4	25,3	34,3	5,0
22	NV Zeedijk	Amsterdam	79%	Paragraaf verbonden partijen	6,5	13,1	22,4	1,0

* Boekwaarde inclusief voorzieningen.

De kapitaalverstrekkingen en leningen aan deelnemingen zijn afzonderlijk op de balans opgenomen onder de financiële vaste activa (zie 4.2 Financiering en 8.1 Balans met toelichting).

In de paragraaf 4.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing staan de resterende risico's voor de deelnemingen. Het gaat dan aan de ene kant over het risico op mogelijke afwaardering op de boekwaarde (de 'verkrijgingsprijs'). Wij hebben per deelneming geanalyseerd of er een duurzame waarde-vermindering is. Aan de andere kant is er voor een aantal deelnemingen een dividendrisico opgenomen in de resterende risico's. Een aantal deelnemingen is hard geraakt door de coronacrisis, zoals bijvoorbeeld Schiphol, Carré, de RAI en GVB. Bij de bepaling van de restrisico's hebben we gelet op de negatieve effecten van de coronacrisis.

Publiek belang van deelnemingen die niet in de programma's zijn opgenomen

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

BNG werkt voor decentrale overheden als centrale inkooporganisatie op de geld- en kapitaalmarkt. Hierdoor ontstaan er een groter inkoopvolume en scherpere (rente)tarieven voor de financiering van publieke en semipublieke instellingen. BNG is een van de financiële instellingen die de gemeentelijke treasurer gebruikt voor het beheersen van geldstromen.

NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (VGA)

NV Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam vervult voor ons de centrale verzekeringsrol. Daarmee verzekeren wij ons onder de beste omstandigheden tegen risico's en beheersen wij de schadelast voor onszelf.

NV Zeedijk

NV Zeedijk helpt de leefbaarheid en de (bonafide) economische activiteiten op en nabij de Zeedijk te vergroten.

Stadion Amsterdam NV

Stadion Amsterdam NV is sinds de bouw in 1996 eigenaar en exploitant van het multifunctionele voetbalstadion de Johan Cruyff ArenA. Dat is ook de thuisbasis van Ajax.

Voornemens tot het (mogelijk) aangaan en beëindigen van deelnemingen

Het deelnemingenbeleid schrijft voor om iedere collegeperiode nut en noodzaak van alle deelnemingen te bekijken. Dit heet de 'herijking deelnemingen'. In de herijking deelnemingen gaan wij na of er een publiek belang is en of wij het publiek belang het beste dienen met een deelneming. Daarnaast kunnen we een nieuwe deelneming aangaan als dit nodig is om een publiek belang te behartigen en de markt daar niet zelf in kan voorzien.

Vanwege de laatste herijking deelnemingen uit 2015 zijn we eind 2020 nog bezig om drie deelnemingen (deels) te verkopen of liquideren. Het gaat om:

- Stadion Amsterdam NV.
- Scheepsexploitatie Maatschappij Bavo NV.
- RAI Holding BV: Hierbij legden we het vervreemdingstraject in 2019 stil in afwachting van ontwikkelplannen van de nabije omgeving van RAI.

NV Maatschappij Exploitatie Hotel en Café 'Hollandais'

In 2020 is de deelneming NV Hollandais ontbonden. NV Hollandais bevatte twee panden:

- De Kleine Komedie (Amstel 56-58).
- Theater Bellevue met het theatercafé-restaurant de Smoeshaan en vijf woningen (Leidsekade 90).

Het publieke belang van de NV was het beheer van de cultuurpanden de Kleine Komedie en theater Bellevue. De deelneming is opgeheven omdat we zelf het beheer van de panden beter konden uitvoeren.

AEB

In 2019 kende AEB technische tegenvallers die financiële tegenvallers als gevolg hadden. Daardoor verleenden we staatsteun aan AEB. Voor deze verleende steun kregen we toestemming van de Europese Commissie. In 2020 voerde AEB herstelwerkzaamheden uit en besloten we om het 100 procent aandelenbelang in AEB Holding NV in 2021 te verkopen. Met de verkoop van dochteronderneming Westpoort Warmte voldoen we aan de eisen die de Europese Commissie stelde aan de verleende steun.

Westpoort Warmte

Westpoort Warmte ontwikkelt en beheert een warmtenet in Amsterdam. Westpoort Warmte is voor 50 procent in handen van het afvalenergiebedrijf AEB. De andere 50 procent is in handen van Vattenfall. Wij besloten om het 50 procent belang dat AEB heeft in Westpoort Warmte voor ons te behouden. Door Westpoort Warmte van AEB over te nemen als deelneming, houden we zeggenschap over de toekomst van het Amsterdamse warmtenet. Als aandeelhouder kunnen we beter inspelen op veranderingen rond de levering van warmte en bijbehorende wet- en regelgeving. Met de medeaandeelhouder Vattenfall zijn afspraken gemaakt om gemeentelijke doelen te bereiken. Bijvoorbeeld over betaalbaarheid, duurzaamheid en groei van het warmtenetwerk.

Invest-MRA/ROM MRA-NHN

Op 9 juni 2020 nam het college het principebesluit om de deelneming Invest-MRA op te richten. Dit met een participatie van maximaal € 40 miljoen. Eind 2020 is afgesproken om Invest-MRA door te ontwikkelen tot een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). Met de oprichting van de ROM MRA-NHN (werktitel) ontstaat een regionale organisatie voor het aanjagen van investeringen in duurzame economische ontwikkelingen. De ROM doet dit door bedrijven in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Noord-Holland Noord te ondersteunen bij business development. Daarnaast zal de ROM investeren in kansrijke technologieën die niet voldoende middelen uit de markt alleen kunnen halen. Ook kan de ROM (herstel)regelingen van het Rijk uitvoeren. De ROM krijgt daarmee een bredere taak dan het eerdere ontwerp van Invest-MRA.

Alle gemeenten en provincies van de MRA en de gemeenten in Noord-Holland Noord worden uitgenodigd om deel te nemen in de ROM. Ook zal het ministerie van Economische Zaken misschien als aandeelhouder toetreden. We verwachten dat het totale fondsvermogen van de ROM ongeveer € 130 miljoen bedraagt.

Overzicht overige verbonden partijen en financiële gegevens

Slechts een deel van de Amsterdamse verbonden partijen is een deelneming. Hiernaast en op de volgende pagina volgt een overzicht van de overige verbonden partijen. Daartoe behoren:

- Publiekrechtelijk: gemeenschappelijke regelingen.
- Privaatrechtelijk: stichtingen en (coöperatieve) verenigingen.

Wij nemen de beleidsinformatie en beleidsrisico's van verbonden partijen op in de programma's van de begroting waar zij bij horen. In de programma's staan ook:

- Ontwikkelingen bij (overige) verbonden partijen die we nu beheren.
- Eventuele plannen om nieuwe verbonden partijen op te richten.
- Eventuele plannen om verbonden partijen te beëindigen.

Hiernaast en op de volgende pagina volgt wel een overzicht van de financiële kerngegevens van de overige verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

In de tabel hiernaast staan de (financiële) kerngegevens van de gemeenschappelijke regelingen. De cijfers baseren wij op de vastgestelde jaarrekeningen over 2019 van de gemeenschappelijke regelingen.

We gebruiken de volgende afkortingen:

- EV: eigen vermogen (in miljoenen euro's).
- VV: vreemd vermogen (in miljoenen euro's).
- NW: netto winst (in miljoenen euro's).
- AB: algemeen bestuur.
- DB: dagelijks bestuur.

Tabel 2: Kerngegevens per gemeenschappelijke regeling

(Bedragen x € miljoen)

Verbonden partij	Vestigings-plaats	Programma-onderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Gemeenschappelijke Regeling Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied (CNB)	Amsterdam	3.1 Economie en innovatie	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.	De Divisie Havenmeester van Havenbedrijf Amsterdam N.V. voert de taken van het CNB uit. Havenbedrijf Amsterdam N.V. stelt in haar begroting de middelen ter beschikking aan de Divisie Havenmeester om deze taken uit te voeren.		
Gemeenschappelijke Regeling Gezamenlijke Ombudsman	Amsterdam	B.3 Bestuur	Lid AB. Benoeming ombudsman.	0,2	0,5	0,0
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Amsterdam-Amstelland	Amsterdam	8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.	1,2	4,6	0,7
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Zaandam	9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	Vertegenwoordiging in AB (37,5%) en DB (20%).	3,4	16,2	-0,4
Recreatieschap Groengebied Amstelland	Amstelveen	9.4 Ruimtelijke ordening	Vertegenwoordiging in AB en DB (49,2%)	1,9	2,7	-1,5
Recreatieschap Twiske-Waterland	Velsen	9.4 Ruimtelijke ordening	Stemrecht Twiske 23,6 %, Stemrecht Waterland 23,6%.	5,2	0,1	0,1
Recreatieschap Spaarnwoude	Velsen-Zuid	9.4 Ruimtelijke ordening	Vertegenwoordiging in AB en DB.	17,1	1,7	-0,1
Rekenkamer Metropool Amsterdam	Amsterdam	B.3 Bestuur	Benoeming van lid (door raad) & bureau (door college) van de Rekenkamer	0,4	0,3	0,0
Vervoerregio Amsterdam	Amsterdam	2.3 Openbaar vervoer	Vertegenwoordiging in regioraad en DB. Tevens voorzitter.	1,6	272,4	0,0
Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland	Amsterdam	1.1 Brandweer en crisisbeheersing	Vertegenwoordiging in AB en DB. Tevens voorzitter.	32,9	63,1	2,2

Stichtingen

In de tabel hieronder staan de (financiële) kerngegevens van de stichtingen. De cijfers komen uit de jaarrekening 2019 van de stichtingen, behalve waar we het anders aangeven.

Tabel 3: Kerngegevens per stichting

(Bedragen x € miljoen)

Verbonden partij	Vestigings-plaats	Programma-onderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Amsterdam Economic Board	Amsterdam	3.1 Economie en innovatie	Lid van het bestuur.	0,3	1,6	0,0
Amsterdam & Partners (voorheen Amsterdam Marketing)	Amsterdam	3.1 Economie en innovatie	Benoemingsrecht Raad van Toezicht.	2,8	5	0,0
Pantar Amsterdam	Amsterdam	7.2 Werk, participatie en inburgering	Statutaire bevoegdheden. College van B&W benoemt de leden van de Raad van Toezicht.	10,4	19,3	-3,9
St. Goois Natuurreservaat	Hilversum	9.4 Ruimtelijke ordening	Lid van het bestuur.	1,9	1,1	0
St. Ouder- en Kindteams Amsterdam	Amsterdam	8.2 Wijkteams	De gemeente benoemt van de leden van de Raad van Toezicht en van het bestuur (artikel 5.3 en 9.2 van de oprichtingsakte van de stichting).	0,2	2,1	0,2
St. Waternet	Amsterdam	2.2 Water	Vertegenwoordiging door gemeente als bestuurslid.	0	149,2	0

(Coöperatieve) verenigingen

In de tabel hieronder staan de (financiële) kerngegevens van de (coöperatieve) verenigingen. De cijfers komen uit de jaarrekening 2019 van de (coöperatieve) verenigingen, behalve waar we het anders aangeven.

Tabel 4: Kerngegevens per (coöperatieve) vereniging

(Bedragen x € miljoen)

Verbonden partij	Vestigings-plaats	Programma-onderdeel	Bestuurlijk belang	EV	VV	NW
Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten U.A. SHPV	Lathum	2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	Lid bestuur. Belang bedraagt 31%.	1	31,4	0,5
Wigo4it U.A.	Den Haag	7.1 Inkomensrege-lingen	Lid bestuur en deelnemersvergadering (besluitvorming op basis van unanimiteit).	8,2	11,2	2,7

Wij zijn lid van 24 verschillende Verenigingen van Eigenaren (VvE). Als lid van een VvE's kunnen we het aan lidmaatschap verbonden stemrecht uitoefenen.

Voornemens tot het (mogelijk) aangaan en beëindigen van overige verbonden partijen

Er zijn momenteel geen voornemens voor het aangaan of beëindigen van overige verbonden partijen.

4.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De coronacrisis heeft de stad in 2020 hard geraakt. De beperkende maatregelen om de pandemie tegen te gaan hebben in 2020 en 2021 nog steeds grote gevolgen voor het dagelijks leven van onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Ook onze financiën zijn hard geraakt en staan nog steeds onder druk. Door de crisis zijn een aantal grote inkomstenbronnen heel sterk teruggelopen, zoals:

- **de toeristenbelasting.**
- **de parkeerinkomsten.**
- **de dividenden.**

Daarbovenop namen de lasten toe. Ondanks de compensatiepakketten van het Rijk om de financiële gevolgen van de crisis op te vangen, ontstond er - evenals in 2019 - een negatief saldo van baten en lasten. Dat vangen we voor 2020 op in de Algemene Reserve die daardoor daalt onder het minimaal vereiste niveau. Mede daarom heeft het college een herstelplan opgesteld om samen sterker uit de crisis te komen. Het financiële fundament voor dat plan bestaat uit:

- Verlagen van onze lasten met taakstellingen.
- Waar mogelijk verhogen van onze baten zoals de OZB.
- Een grote rol voor de steunpakketten van het Rijk.
- De effecten van de overstap naar een stelsel van eeuwigdurende erfpacht.

In deze paragraaf geven we een korte beschouwing op de gevolgen van de coronacrisis. Ook lichten wij in deze paragraaf het volgende toe:

- Ons risicomanagementbeleid.
- Resterende risico's waar wij ons voor geplaatst zien.
- De keuzes die wij maken om de financiële gevolgen op te vangen.

Want risico's nemen hoort bij publiek bestuur. Besturen vraagt om bestuurlijke en ambtelijke keuzes. Daarbij zijn er altijd onzekerheden die risico's met zich mee brengen. Daarbij mag je verwachten, dat we risico's op tijd onderkennen en zo goed mogelijk beheersen. Risicobeheersing is niet hetzelfde als risicovermijding. Soms is het verstandig om een risico te accepteren en zo goed mogelijk te beheersen.

We werken aan projecten en programma's die risicovol kunnen zijn. Grote projecten toetsen we aan de vereisten van de Regeling Risicovolle Projecten (hierna: RRP of 'de regeling') en brengen we zo nodig onder de regeling.

De regeling stelt eisen aan:

- Het project- en risicomanagement.
- De bestuurlijke informatievoorziening.
- Het omgevingsmanagement.

De regeling verplicht het organiseren van een programma van tegenspraak binnen de projecten. Het programma LetOp (Leren en Tegenspraak Organiseren bij Projecten) richt zich op betere besluitvorming en aandacht voor het risico van tunnelvisie en blinde vlekken. En dit voordat we aan een project of programma beginnen. Dit programma zorgt voor verschillende vormen van tegenspraak, met inzet van zowel interne als externe experts.

Wij gebruiken de ISO 31000 richtlijn. Dat is de standaard voor de organisatie van risicomanagement en voor het proces van een gedegen en gestructureerde beheersing van risico's. Belangrijke uitgangspunten van ons risicobeleid staan in de Nota Risicomanagement 2018-2022.

Opbouw van de paragraaf

We starten met een korte beschrijving van het wettelijk kader van het weerstandsvermogen. We behandelen kort de ontwikkelingen in 2020 en vooral de gevolgen van de coronacrisis voor de risico's die we nu lopen. Vervolgens geven we een actueel beeld van de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit en een prognose voor het weerstandsvermogen. Daarna volgt een toelichting op de belangrijkste resterende risico's per beleidsprogramma. Wij sluiten de paragraaf af met de financiële kengetallen.

Weerstandsvermogen

Wettelijk kader en gemeentelijk beleid

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht overheden om risicomanagementbeleid op te stellen. Daarin staan weerstandsvermogen, beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen is de verhouding tussen:
- De beschikbare weerstandscapaciteit en
- De benodigde weerstandscapaciteit.

De *beschikbare weerstandscapaciteit* bestaat uit alle niet-bestemde middelen waarmee we onvoorziene gebeurtenissen opvangen die een negatief jaarrekeningresultaat kunnen opleveren.

De belangrijkste bron voor de beschikbare weerstandscapaciteit is de Algemene Reserve. Vanuit het risicomanagementbeleid moet de Algemene Reserve voldoende zijn om negatieve jaarrekeningresultaten door resterend risico te dekken.

De *benodigde weerstandscapaciteit* bepalen we met het *resterend risico*. Dat is het risico met financieel gevolg dat we:
- Na treffen van beheersmaatregelen nog lopen, en
- Niet binnen de programmabegroting kunnen opvangen.

Voor het resterend risico moet binnen de gemeentebegroting dekking zijn. Voor de hoogte van de dekking stelde de gemeenteraad normen met de Nota Risicomanagement. De gemeenteraad besloot:
- Te sturen op een niveau van het weerstandsvermogen aan de bovenkant van de bandbreedte 1,0 - 1,4.
- Het renteresultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve, totdat het weerstandsvermogen de bovengrens van 1,4 heeft bereikt. Dit zorgt voor een systematische voeding van het weerstandsvermogen zolang deze de bovengrens nog niet heeft bereikt.
- Dat het niveau van de Algemene Reserve ten minste 5% van het begrotingstotaal moet zijn.

Ons beleid richt zich erop om tegenvallers in het jaarrekeningresultaat door risico's in de komende 2 jaar te kunnen opvangen. Daarbij accepteren we een kans van 10% dat de aan te houden weerstandscapaciteit toch te weinig is. Dat bereiken we met een weerstandsratio tussen de 1,0 en 1,4. In deze uitzonderlijke situatie van een wereldwijde pandemie zien we dat deze weerstandscapaciteit in 2020 sterk daalde, vooral de Algemene Reserve. Daardoor werd het weerstandsvermogen te laag. Het college stelde in haar herstelplan voor de Algemene Reserve een beleid op. Daarmee kunnen aan de ene kant de noodzakelijk geachte investeringen voor crisisherstel meteen doorgaan. En aan de andere kant ligt het weerstandsvermogen mogelijk in 2 jaar weer binnen de bandbreedte. Dit bereiken we vooral door de komende jaren de opbrengsten uit de overstapregeling eeuwigdurende erfpacht toe te voegen aan de Algemene Reserve.

De coronacrisis en ontwikkelingen in 2020

Door de crisis daalden de volgende inkomsten het sterkst:
- Toeristenbelasting.
- Straat parkeren (parkeerbelasting).
- Dividenden van onze deelnemingen.

Ook in 2021 staan deze nog onder druk en daarom wordt er in de begroting 2021 uitgegaan van lagere niveaus van deze inkomsten. De lasten stegen door het binnen onze mogelijkheden opvangen van crisiseffecten voor Amsterdamse burgers en bedrijven. Er ontstond in 2020 daarom een negatief saldo van baten en lasten wat tekorten gaat geven als dit zo doorgaat.
Een gemeente kan in tegenstelling tot het Rijk tekorten niet bij lenen omdat zij een sluitende begroting moeten hebben waarbij de baten minimaal gelijk zijn aan de lasten.
Naast de druk van de crisis op de baten en de lasten werden ook veel risico's hoger. Tegelijkertijd hebben de compensatiepakketten van het Rijk in 2020 ons behoed voor te grote tekorten. En zorgden zij ervoor dat de stijging in benodigde weerstandscapaciteit gematigd is van € 200 miljoen in 2019 naar € 203 miljoen nu. Door de coronacrisis kwam een groot aantal deelnemingen in financiële moeilijkheden. Daardoor zijn in 2020 de meeste dividendbetalingen over 2019 opgeschort of uitgesteld. Dit om de liquiditeit van deze bedrijven te versterken.
Er was en is meer risico op wanbetaling op verplichtingen naar ons. De grootste invloed daarvan verwachten we bij de verhuur van ons vastgoed. Het risico op tegenvallende verkoopopbrengsten van ons vastgoed werd groter. Het risico op lagere belastinginkomsten hebben we door de coronacrisis hoger geschat. Aan de ene kant heeft dat te maken met de daling in verblijfstoerisme die we nu meemaken. Die geeft aan hoe hard de belastingopbrengsten kunnen teruglopen. Aan de andere kant kan de basis voor andere belastingheffingen door de crisis ook teruglopen. Bijvoorbeeld door krimp van de bevolking, dalende WOZ-waarden of faillissementen in de private sector.

Actualisatie van de benodigde weerstandscapaciteit

Hoewel bij een crisis vaak meerdere risico's kort op elkaar volgen is het toch niet waarschijnlijk dat alle risico's voor ons tegelijk zullen optreden. De mogelijke gevolgschade van onze risico's is daarom niet zo groot als de som van al die risico's samen. Om een goede schatting te maken gebruiken we daarom een risicomodel om de weerstandscapaciteit te berekenen die nodig is om onze risico's op te vangen. Met dat model berekenen we binnen de door de raad gegeven marges de benodigde weerstandscapaciteit. Dat doen we door het resterend risico in een groot aantal scenario's te schatten. De benodigde weerstandscapaciteit bepalen we vervolgens door uitkomsten van de scenario's van hoog tot laag te ordenen. Het bedrag waarmee we 90% van de scenario's kunnen dekken is de benodigde weerstandscapaciteit. Dat betekent wel dat 10% van de scenario's hogere uitkomsten hebben die we niet met de benodigde weerstandscapaciteit kunnen dekken. Met de benodigde weerstandscapaciteit kunnen we de financiële gevolgen van het resterend risico voor de komende 2 jaar dekken. En accepteren we een kans van 10% dat dit bedrag toch tekortschiet. Bij Jaarrekening 2020 is de benodigde weerstandscapaciteit € 203 miljoen.

Actualisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

We sluiten het jaar 2020 af met een fors negatief resultaat. De beschikbare weerstandscapaciteit – de Algemene Reserve- daalt naar € 112 miljoen bij de jaarrekening 2020.

Ontwikkeling Weerstandsvermogen

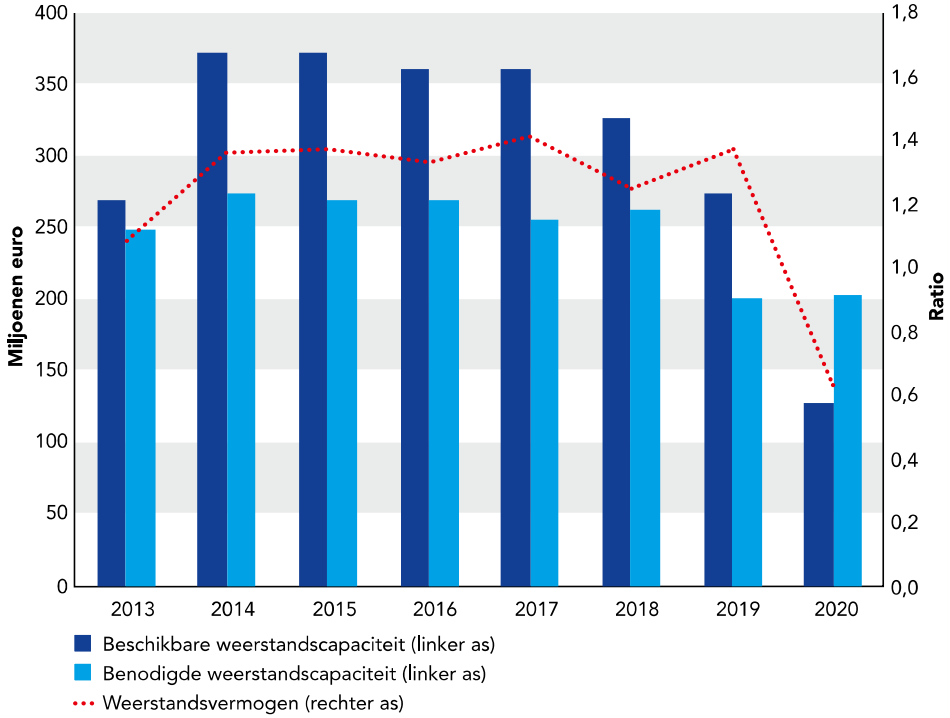

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen komt eind 2020 uit op 0,6. Een forse daling tegenover de Jaarrekening 2019. Maar minder drastisch dan we dachten bij de Begroting 2021. Bij die prognose hielden we rekening met de verwachte ontwikkeling in de algemene dekkingsmiddelen zoals:

- Het compensatiepakket van het Rijk.
- De ontwikkeling van het gemeentefonds.
- Corona-effecten.

Met die compensatiepakketten konden we het financiële gevolg van meer instroom in de bijstand met de rijksbijdragen beter opvangen dan we eerst dachten. Het gevolg is een daling van de beschikbare weerstands-capaciteit naar € 112 miljoen eind 2020. Er is een licht stijgende trend in het risicoprofiel. Dit komt vooral door de dempende werking van de compensatiepakketten van het Rijk in 2020. De benodigde weerstands-

capaciteit stijgt naar € 203 miljoen. Bij de berekening van het weerstandsvermogen hielden we geen rekening meer met onbenutte belastingcapaciteit. Dit vanwege:

- De sterke daling van onze belastinginkomsten door corona.
- De recente verhoging van de OZB-belastingen die in reactie op de corona-effecten.

Herstelplan Algemene Reserve

De huidige crisis onderstreept het belang om voldoende weerstandsvermogen aan te houden. Het weerstandsvermogen aan het begin van de coronacrisis was 1,37. Dat beschermde ons tegen tekorten in 2020 maar daalde daardoor naar 0,6. Daarmee is er een slechtere uitgangspositie voor 2021 en bij ongewijzigd beleid zullen er tekorten komen. Het college heeft in 2020 een financieel herstelplan opgesteld om de Algemene Reserve aan te vullen zodat we in 2023 een weerstandsvermogen van minimaal 1 hebben bereikt. Dit kan door de Algemene Reserve aan te vullen met:

- De vrijval van de renterisicobuffer.
- De verwachte erfpachtbaten uit de overstapregeling eeuwigdurende erfpacht tot en met 2023.

Bij de komende voorjaarsnota evalueren we het effect van het herstelplan en de vooruitzichten voor het weerstandsvermogen en stellen zo nodig bij.

Ontwikkeling van de risico's per beleidsprogramma

In deze paragraaf ligt de nadruk op de financiële gevolgen van risico's die we niet redelijkerwijs in de programmabegrotingen kunnen opvangen: de resterende risico's. Die risico's komen door activiteiten die we binnen die programma's ondernemen. De benodigde weerstandscapaciteit is daarom hieronder uitgesplitst naar de beleidsprogramma's. Het diagram toont het aandeel per beleidsprogramma in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit aandeel bepalen we door het resterend risico, waarvoor we voldoende weerstandsvermogen moeten aanhouden. In deze subparagraaf benoemen we per programma de belangrijkste resterende risico's. Er zijn ook andere risico's die niet direct onze financiën in gevaar zullen brengen. Die blijven daarom in deze paragraaf buiten beschouwing. Risico's die onze beleidsdoelen in gevaar kunnen brengen hebben we met een toelichting in de programmabladen opgenomen.

Benodigde weerstandscapaciteit € 203 miljoen

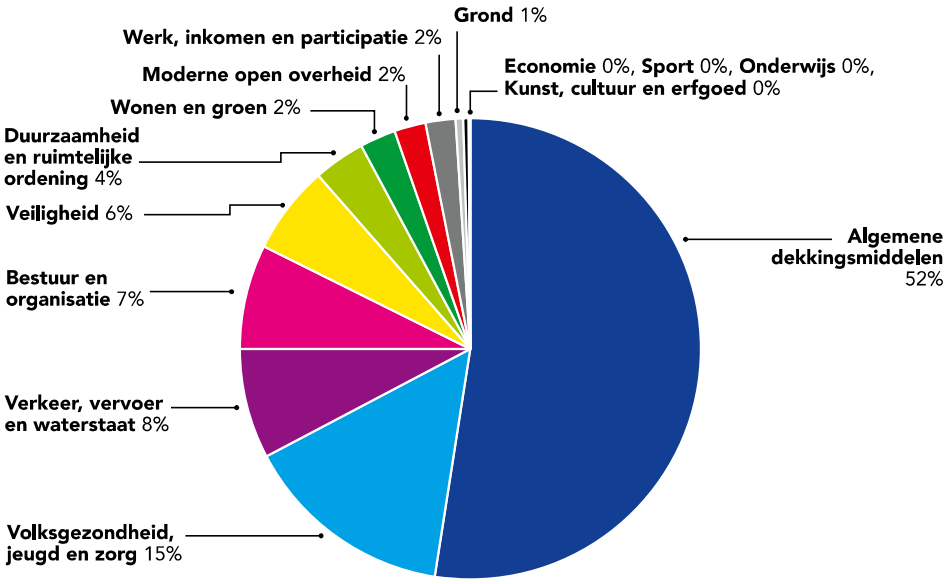

Programma 1 Veiligheid draagt voor 6% bij. We lopen risico met het beheersen en afhandelen van een eventuele crisis door een ramp of een veiligheidsprobleem. Het risico steeg iets omdat de baten in het programma zoals leges voor evenementen en horeca door de coronacrisis onder druk staan.

Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat draagt voor 8% bij. Het risico gaat vooral over:

- Op niveau houden van de railinfrastructuur.
- Schade door toenemende weersextremen door klimaatverandering.
- Schade aan de openbare ruimte door toenemende sociale onrust.

Het programma bruggen en kades richt zich op het terugdringen van achterstallig onderhoud. Daardoor worden de aanzienlijke en ook financieel grote risico's bij constructieve veiligheid van bruggen en kades opgevangen in het programma. Dit verlaagt het resterend risico. Door de coronacrisis staan de financiële baten sterk onder druk, vooral inkomsten uit parkeerbelasting. Risico's voor het programma Varen namen af. Ook de verbeterde verdeling van tekorten op het project verkeersbeveiliging van het metronet (AMSYS) met de Vervoerregio Amsterdam laat het risico in dit programma dalen.

Programma 3 Economie heeft een aandeel van minder dan 1%.

Programma 4 Kunst, Cultuur en Erfgoed heeft een aandeel van minder dan 1%. De coronacrisis raakte de kunst- en cultuursector hard. Toch zijn de risico's met financieel gevolg voor de algemene middelen vanuit dit programma beperkt.

Programma 5 Onderwijs heeft een aandeel van minder dan 1%.

Programma 6 Sport heeft een aandeel van minder dan 1%.

Programma 7 Werk, Inkomen en Participatie draagt 2% bij. De stijging door meer uitkeringsaanvragen vanwege de coronacrisis was fors. Maar het Rijk heeft dit voor het grootste deel in 2020 gecompenseerd.

Programma 8 Volksgezondheid, Jeugd en Zorg draagt 15% bij. In dit programma spelen vooral risico's rond kosten voor de specialistische jeugdhulp en toenemende vraag naar producten binnen de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Ook zijn we onzeker over de gevolgen van de coronacrisis op de toekomstige zorgvraag en compensatie van het Rijk. Ook is er een hoger risico op het wegvallen van baten uit niet-wettelijke taken bij de GGD, zoals reisvaccinaties. Dit komt onder andere door de coronacrisis.

Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening draagt 4% bij. In dit programma lopen we voornamelijk resterend risico op plan- en claimschade door planologische wijzigingen. Deze risico's stelden we naar beneden bij. Daardoor daalde de bijdrage van dit programma in de benodigde weerstandscapaciteit.

Programma 10 Grond draagt 1% bij. In dit programma lopen we risico's bij het erfpachtstelsel en op plan- en claimschade bij projecten. Door de coronacrisis nam het debiteurenrisico iets toe. Voor de risico's bij grondexploitaties hebben we een eigen risicoreserve in het Vereveningsfonds, behalve voor de Zuidas. Risico's voor grondexploitaties liggen vast in het gemeentelijk risicomanagementsysteem. Maar we gebruiken die niet in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit omdat deze risico's niet resterend zijn. We verwachten namelijk deze risico's op te kunnen vangen binnen de risicoreserve van het Vereveningsfonds en van Zuidas.

Zie voor meer informatie het Meerjarig Perspectief Grondbedrijf en de paragraaf Grondbeleid in deze begroting over:

- De actuele prognoses van de grondexploitaties.
- De risicobeheersing en het beschikbare weerstandsvermogen in het Vereveningsfonds.
- De reserve Zuidas.

Programma 11 Wonen en Groen draagt 2% bij. De risico's betreffen vooral de garanties Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Het grootste deel van het garantievolume heeft een laag risicoprofiel. Het hangt samen met de achtervangpositie voor het WSW en het WEW. We kunnen aangesproken worden om met het Rijk renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen. Dat gebeurt als hun fondsvermogen ontoereikend is om hun garantieverplichtingen na te komen. Een toelichting op deze garanties staat in de Financieringsparagraaf.

Het aandeel van **Programma 12 Moderne open overheid** is 2%.
De resterende risico's in dit programma zijn voornamelijk gebruik van data- en persoonsgebonden informatie in strijd met de privacywetgeving.

De bijdrage van de risico's voor de **Algemene dekkingsmiddelen** aan de benodigde weerstandscapaciteit is 53%. Dat is een toename van de bijdrage van dit programma. Risico's hebben vooral betrekking op:

- Deelnemingen.
  Het gemeentelijk aandelenbezit wordt op basis van de historische verkrijgingprijs gewaardeerd, tenzij de marktwaarde langdurig onder die prijs ligt. In dat geval moet worden afgewaardeerd.
  Eventuele afwaarderingen van een aantal of meerdere deelnemingen leidt tot een significante impact, aangezien de totale boekwaarde van de deelnemingenportefeuille ultimo 2020 € 620 miljoen bedraagt.
  Bij een aantal deelnemingen is het risico op een afwaardering door de coronacrisis toegenomen, maar is er nog geen aanleiding om daadwerkelijk af te waarden. Voor de deelneming AEB is een besluit genomen om deze deelneming te verkopen. Bij een succesvolle verkoop wordt de achtergestelde lening terugbetaald en wordt mogelijk een boekwinst gerealiseerd.

Een ander risico is dat dividenden lager uitvallen dan begroot. Door de coronacrisis zijn de economische vooruitzichten van de komende jaren zeer onzeker en worden momenteel veel deelnemingen financieel hard geraakt. Dit heeft geleid tot het opschorten of afzien van dividend-betalingen. Daarom is bij Begroting 2021 ervoor gekozen om de gebruikelijke ramingssystematiek los te laten en een meerjarige substantiële onzekerheidskorting op de gehele portefeuille toe te passen. Door deze forse korting is het risico op verdere tegenvallers verminderd. Door de coronacrisis zijn meerdere deelnemingen in financiële problemen gekomen. Dit kan mogelijkerwijs leiden tot een kapitaalinjectie vanuit de gemeente, zo is bij Carré in 2021 extra kapitaal gestort.

- Rijksbeleid Gemeentefonds.
  De ontwikkeling van het Gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Dat maakt de raming van het Gemeentefonds onzeker en er blijft een risico op een bijstelling naar beneden. Door de coronacrisis heeft het Rijk extra uitgaven gedaan, door de zogeheten coronacompensatie heeft de gemeente Amsterdam uitkeringen ontvangen voor gederfde inkomsten. Tegelijkertijd brengt dit het risico met zich mee dat deze extra uitgaven ertoe leiden dat er op de middellange termijn wordt gekort op het gemeentefonds. Daarnaast loopt het herijkingproces van de verdeling van het Gemeentefonds. Dit kan leiden tot negatieve herverdeeleffecten voor de gemeente Amsterdam. De ingangsdatum van het nieuwe verdeelstelstel staat gepland op 1 januari 2023.

- Leningen en garanties
  Per eind 2020 heeft de gemeente € 304 miljoen aan leningen en € 9,9 miljard aan garanties uitstaan. 61% van de totale hoofdsom aan leningen die de gemeente in 2020 heeft uitstaan, heeft een verhoogd risicoprofiel. Dit betreft leningen aan AEB, Carré, SADC, Schuldsaneringsleningen en het AIF. De uitstaande garanties hebben grotendeels een laag tot gemiddeld risicoprofiel. Enkele uitstaande garanties hebben een verhoogd risicoprofiel als gevolg van de coronacrisis. Het aandeel van deze garanties in de totale omvang is echter kleiner dan 1%. In de paragraaf Financiering staat een toelichting op leningen en garanties met een gemiddeld en verhoogd risicoprofiel.

- Belastingen
  Het risico dat we niet langer binnen de huidige kaders belastingen kunnen innen. Dit kan een plotselinge verlaging geven van onze belastinginkomsten. Dit hebben we in 2020 door corona ondervonden bij parkeerbelasting en toerismebelasting.

De bijdrage van Programma **Bestuur en gemeentelijk apparaat** is 7%. In dit programma is de invloed van de coronacrisis te merken. Dat zien we vooral in een verhoogd risico rond ons bezit en gebruik van vastgoed. Er is risico op wanbetaling bij verhuur. De verwachte opbrengsten van ons verkoopprogramma kunnen tegenvallen. Ook kunnen we zelf worden geconfronteerd met huurstijgingen voor de eigen huisvesting. Verder speelt hier het risico op grotere verplichte dotaties aan de voorziening voor wachtgelden en pensioenen wethouders en bestuurders door de dalende rente. De afhankelijkheid van ICT is te merken door de coronacrisis. Het risico op cybercrime is nog altijd hoog.

Definitie en toelichting kengetallen

Vanaf begrotingsjaar 2017 vereist het BBV dat gemeentes naast het weerstandsvermogen nog 6 financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze kengetallen geven globaal inzicht in onze financiële positie. De kengetallen geven vooral in onderlinge samenhang informatie. Het is belangrijk om te kijken naar ontwikkelingen en trends over een langere periode en naar het onderliggende risicoprofiel.

Kengetallen	Jaar-rekening 2019	Begroting 2020	Jaar-rekening 2020	Signaal-waarde voldoende	Signaal-waarde neutraal	Signaal-waarde onvoldoende
Weerstandsvermogen	1.37	1,07	0,6			
Netto schuldquote	96%	113%	95%	< 90%	90% < X < 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	91%	108%	90%	< 90%	90% < X < 130%	> 130%
Solvabiliteit	55%	50%	51%	> 50%	20% < X < 50%	< 20%

Kengetallen	Jaar-rekening 2019	Begroting 2020	Jaar-rekening 2020	Signaal-waarde voldoende	Signaal-waarde neutraal	Signaal-waarde onvoldoende
Structurele exploitatieruimte	0,6	3,3%	6,1%	> 0%		< 0%
Grondexploitatie	-8,3%	-6,5%	-6,7%	< 20%		> 35%
Belastingcapaciteit	0.87	pm	0.85	< 0.95		> 1.05

Netto schuldquote

De netto schuldquote berekenen we door de netto schuld te delen door het begrotingstotaal.
Om te zien in hoeverre het gaat om doorlenen geven we de netto schuldquote weer zonder en met correctie voor verstrekte leningen Volgens de signaalwaarden van onze toezichthouder, de provincie Noord-Holland is een schuld lager dan 90% van het begrotingstotaal 'voldoende'. Een schuld hoger dan 130% van het begrotingstotaal is 'onvoldoende'.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio berekenen we door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is een maatstaf voor kredietwaardigheid. De toezichthouder provincie Noord-Holland noemt een solvabiliteitsratio hoger dan 30% 'voldoende' en lager dan 20% 'onvoldoende'.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is een maatstaf voor het verschil tussen structurele baten en lasten. Daarbij moeten we rekening houden met beperkingen en verruimingen van de exploitatie door toevoeging en onttrekking aan reserves [1]. De maatstaf geeft aan hoeveel ruimte we hebben om onze lasten te dragen. Het percentage geeft aan hoeveel de lasten nog kunnen stijgen of de baten kunnen dalen voordat we de lasten niet meer volledig kunnen dragen. Er is geen VNG-norm voor het niveau van dit kengetal. Maar een negatief percentage geeft aan dat de begroting of jaarrekening niet sluit.

Grondexploitatie

Dit percentage geeft informatie over de boekwaarde van *Niet in exploitatie genomen gronden* (NIEGG) en *Bouwgronden in exploitatie* (BIE) in verhouding tot onze totale baten.
Er is geen VNG-norm voor de hoogte van deze ratio. In de regel geldt: hoe lager de ratio, des te minder investeringen in grondexploitaties we hoeven terug te verdienen. En daarmee hoe lager ons financiële risico. We hebben een negatief percentage, omdat er in de lopende grondexploitaties meer opbrengsten dan kosten zijn geboekt. Hierdoor is de stand van de balanspost *Bouwgronden in exploitatie* (BIE) negatief en het financieel risico laag.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit bepalen we via de hoogte van de gemiddelde lasten per meerpersoonshuishouden voor:

- OZB
- Rioolheffing
- Reinigingsheffing

Volgens het COELO waren de gemiddelde woonlasten voor een meer-persoonshuishouden in Amsterdam in 2019 € 645 en in 2020 € 656.

1 Het saldo van de geraamde structurele baten en lasten minus het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. De structurele exploitatieruimte is de som van deze saldi gedeeld door de totale geraamde baten.

4.8 Investerings-paragraaf

In de investeringsparagraaf geven wij nader inzicht in de investeringen van 2020. Het betreft zowel investeringen waarvoor nog een kredietbesluit moet worden genomen als investeringen waarvoor door de gemeenteraad al een krediet beschikbaar is gesteld. Grondexploitatiekredieten staan niet in deze paragraaf. Informatie daarover staat in de paragraaf Grondbeleid.

In onderstaande tabel staan per programma de totalen van de investeringskredieten, de werkelijke investeringen in 2020 en de overgebleven investeringsruimte eindejaar 2020.

Programma

*(Bedragen * € 1.000*

	Bruto investeringssom	Boekwaarde per 1-1-2020	Uitgaven 2020	Bijboeking Boekwaarde MVA 2020	Restant Investeringsruimte*
01 Veiligheid	6.884	343	312	312	6.229
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	2.953.215	169.103	241.924	180.743	1.607.172
03 Economie	750	0	0	0	750
04 Kunst, cultuur en erfgoed	46.285	293	1.346	846	45.147
05 Onderwijs	794.214	254.242	89.420	90.060	450.553
06 Sport	65.188	18.033	14.481	14.481	32.674
07 Werk, inkomen en participatie	2.397	236	888	888	1.273
08 Jeugd, zorg en samenleving	83.000	2.407	11.046	11.046	69.547
09 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	186.322	34.219	85.868	85.403	66.700
10 Grond	10.812	9.814	4.617	4.220	-3.457
11 Wonen en groen	1.349	63	764	764	522
12 Moderne open overheid	32.862	2.700	2.551	2.551	27.610
B Bestuur en apparaat	252.535	78.397	37.271	37.271	136.867
Eindtotaal	**4.435.813**	**569.849**	**490.487**	**428.585**	**2.441.587**

* Het verschil tussen de kolommen 'Uitgaven 2020' en 'Bijboeking Boekwaarde 2020' bestaat uit de bijdragen van derden in 2020.
** De 'Restant investeringsruimte' is de binnen de programma's aanwezige kredietruimte, beschikbaar voor het afronden van de lopende investeringsprojecten en waarvan de kapitaallasten zijn gedekt binnen de meerjarenbegroting.

Investeringen hebben vaak een looptijd van meerdere jaren. Bij de financiële sturing op kredieten ligt de focus daarom op het totaal nog benodigde bedrag (de 'cost to complete'). Bij de jaarrekening ligt de nadruk op de vraag of het investeringsproject wordt uitgevoerd binnen het beschikbaar gestelde krediet en binnen de gestelde termijn. De termijn waarbinnen een krediet tot besteding moet komen, is meestal niet langer dan vijf jaar. Voor in totaal 104 projecten wordt verlenging van de looptijd met een jaar aangevraagd.

In 2020 is € 490 miljoen geïnvesteerd. Verminderd met de bijdragen van derden leidt dit tot een stijging van € 429 miljoen van het bezit op de balans van de gemeente. Voor het jaar 2020 lag het geraamde investeringsniveau € 980 miljoen. Dit betekent dat het realiserend vermogen ten opzichte van geraamd op 50% ligt. In onderstaande tabel is dit per programma inzichtelijk gemaakt.

Programma

(Bedragen * € 1.000)	Geraamde project-uitgaven 2020	Uitgaven 2020	Percentage realisatie
01 Veiligheid	6.541	312	5%
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	534.367	241.924	45%
03 Economie	750	0	0%
04 Kunst, cultuur en erfgoed	11.977	1.346	11%
05 Onderwijs	139.440	89.420	64%
06 Sport	38.426	14.481	38%
07 Werk, inkomen en participatie	1.026	888	87%
08 Jeugd, zorg en samenleving	24.687	11.046	44%
09 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	99.712	85.868	86%
10 Grond	1.033	4.617	446%
11 Wonen en groen	1.176	764	65%
12 Moderne open overheid	17.584	2.551	15%
B Bestuur en apparaat	103.209	37.271	36%
Eindtotaal	**979.929**	**490.487**	**50%**

De werkelijke investeringsuitgaven in 2020 bleven met een kleine € 480 miljoen achter bij de geraamde uitgaven door uitstel, latere afronding en oplevering van projecten. Hierna wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de investeringen per programma.

Ontwikkelingen investeringen per programma:

Programma 1 Veiligheid

Op programma 1 is momenteel een tweetal investeringen actueel. De uitwerking van de inrij beperkende maatregelen in de ondergrond en de inpassing op maaiveld op de diverse locaties zijn gecompliceerder dan verwacht en hebben daardoor meer tijd gevraagd dan voorzien. Planning is nu dat voor de diverse locaties in 2021 de Definitieve Ontwerpen worden opgeleverd en vervolgens worden uitgevoerd in 2021 en 2022.

Na ingebruikname van de nieuwe, gezamenlijke meldkamer in het najaar 2020, is een 2e fase gestart, waarbij een inventarisatie is gemaakt voor de doorontwikkeling van de meldkamer. De doorontwikkeling is gericht op de verdere verbetering van de veiligheid van de medewerkers op straat. Kernelementen zijn de optimalisatie van de aansturing van de operatie, het contact naar de politie en technische voorzieningen ter waarborging van de privacy.

Programma 2 Verkeer vervoer en waterstaat

Voor programma 2 komt de realisatie uit op bijna 50%. Het gaat om meer dan honderd projecten die in de voorbereidings- of realisatiefase zitten. Het betreft uiteenlopende projecten zoals het vervangen van bruggen en kademuren, de renovatie van onze wegtunnels, herinrichtingen in de openbare ruimte en investeringen ten gunste van het openbaar vervoer. De uitgaven zijn hoofdzakelijk achtergebleven vanwege de complexiteit van de aanbestedingsprocedures, langere doorlooptijd van het juridisch traject bij het afsluiten van de contracten met derden, afhankelijkheid van externe partijen, onvoorziene- en aanvullende werkzaamheden bij de projectplanning, krapte op de arbeidsmarkt en de effecten van de coronacrisis. Een aantal (grote) projecten doen we samen met partijen als de Vervoerregio Amsterdam en de rijksoverheid.

Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed

In het programma Kunst, cultuur en erfgoed hebben we geïnvesteerd in de voorbereiding van de verbouwing van het Amsterdam Museum, de voorbereiding voor de bouw van de nieuwe Meervaart en er is gestart met de renovatie van het Amsterdamse Bostheater.
De investeringsuitgaven zijn lager dan geraamd doordat de geplande realisatie van de nieuwe vestiging OBA Next naar 2027 is verschoven. Een deel van het voorbereidingskrediet van de Nieuwe Meervaart is gereserveerd voor het uitvoeringskrediet. De investeringen in de wijkvoorzieningen starten in 2021.

Programma 5 Onderwijs

In 2020 zijn 6 nieuwe en vernieuwde schoolgebouwen opgeleverd, te weten: Overhoeks, Tijl Uilenspiegel, Annie M.G. Schmidt, Kleine Kapitein, Pro Rege Noorderhof en de Wereldburger. Daarnaast zijn er nog 14 andere bouwprojecten /schoolgebouwen opgeleverd, waaronder uitbreidingen en tijdelijke huisvesting. Van enkele projecten gaat de uitvoering niet meer door, zoals het Expertisecentrum Onderwijs en Zorg van de schoolbesturen Kentalis/Viertaal. Er is geen gezamenlijke bouwopdracht verleend voor de vervangende nieuwbouw van de zeven schoolgebouwen van Kentalis en Viertaal, waardoor de bekostiging vervalt. De gemeenteraad is hierover per brief in augustus 2020 geïnformeerd. Het resulteert in totaal in een vrijval van investeringsruimte van in totaal € 44 miljoen. De uitvoering van een aantal projecten is doorgeschoven naar 2021 of later. Dit gaat in totaal om een bedrag van € 46,6 miljoen. Verder heeft de gemeente in 2020 19 groene schoolpleinen opgeleverd, en 7 scholen van een gezond binnenklimaat voorzien.

Programma 6 Sport

Binnen het programma Sport lopen er vele meerjarige projecten om sportvoorzieningen te realiseren, te moderniseren of te renoveren. Zo zijn er wel grote projecten in 2020 en eerder opgestart maar worden deze in 2021 en 2022 echt gebouwd en opgeleverd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de nieuwe sporthallen Bajeskwartier (in de begroting ook opgenomen als sporthal Overamstel) en Elzenhagen, de (her)ingebruikname van sportpark De Weeren (oplevering eerste twee hockeyvelden in 2021), de herinrichting van sportpark Sloten en de reguliere vervangingen van (delen van) sportvoorzieningen.

Programma 8 Jeugd, zorg en samenleving

In totaal zijn er in 2020 negentien Jeugd- Zorg en Basisvoorzieningsprojecten die in de realisatiefase (of de voorbereiding voor die realisatie) zitten. De renovatie van het Jongerencentrum Oostelijke Eilanden (de Witte Boei) is opgeleverd en in september geopend. De uitputting van de middelen loopt achter op de geprognotiseerde uitgaven voor 2020. Dit is veelal terug te leiden op de tempi van de betrokken gebiedsontwikkelingen – waarvan deze projecten onderdeel zijn. De uitputting zal nu plaats vinden in 2021.

Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening

De investeringen in programmaonderdeel 9.1 Riool en drinkwater zijn lager dan gepland. Door het achterblijven van de gebiedsontwikkeling ten opzichte van de planning is er minder waterinfrastructuur aangelegd. Door capaciteits-problemen bij de leveranciers en aannemers zijn de projecten voor Bron en natuurbeheer en voor de zuiveringsinstallatie Leiduin vertraagd. Hierdoor is de realisatie lager uitgevallen. Daarnaast is er in 2020 minder riool vervangen dan verwacht door het uitlopen van projecten in de stad en de corona crisis.

De investeringen in programmaonderdeel 9.2 Afval en Grondstoffen zijn lager dan gepland. De investeringen in 2020 in de Ondergrondse Afval Inzamel Systemen (OAIS) zijn mede vanwege de beperkende maatregelen als gevolg van de Corona crisis vertraagd. Het zwaartepunt van de investeringen in de OAT sluisbuurt en Toetsenbordweg ligt in komende de jaren. De investeringen die in 2020 hebben plaatsgehad betreffen de kosten voor voorbereiding, administratie en toezicht (VAT-kosten) en de bouw van Terminal en Hoofdleiding.

Programma 10 Grond

Samen met het Rijk wordt de N200 opnieuw ingericht. De kosten maken onderdeel uit van Gebiedsontwikkeling en zijn in 2019 geactiveerd onder materiele vaste activa. Het betreft een investering in de openbare ruimte. Er is een investering gedaan van € 4 miljoen in 2020. Na afronding wordt dit actief overgedragen aan V&OR. Er is sprake van een tijdelijk overschrijding van het krediet omdat een bijdrage van derden van € 2,5 miljoen is verschoven naar begin 2021. In totaliteit zal het project naar verwachting circa € 1 miljoen minder uitgeven ten opzichte van het krediet.

Programma 12 Moderne en open overheid

In 2020 zijn in het programma Moderne open overheid in totaal 28 lopende kredieten voor de verbetering van de informatievoorziening. Een deel is gerealiseerd, zoals de kredieten voor de vernieuwing van de informatie-voorziening van de Stadsbank van Lening en de digitale infrastructuur van de Stadsarchief. Een ander deel wordt in 2021 en latere jaren geïmplementeerd. Zo heeft begin 2021 de aanbesteding voor een nieuw Gemeentelijk Basis Administratie plaatsgevonden en worden de investeringsuitgaven voor de Inrichting van het stadsloket Nieuw West gedaan in 2021 en 2022.

Programma B Bestuur en apparaat

ICT heeft in 2020 voor afgerond € 6,2 miljoen uitgegeven aan investeringen met een IV-component. Deze investeringen bestaan uit hardware, software en servers.

Investeringen gereed

Bij dit jaarverslag worden 164 van de 993 lopende investeringen beëindigd omdat het werk technisch en financieel klaar is. Dat is 17% van het totaal.
De te beëindigen investerings-kredieten staan in bijlage A.

Het beëindigen van kredieten zorgt ervoor dat we € 71 miljoen aan geraamde investerings-ruimte niet gebruiken. Het financieel effect van de vrijval van bijbehorende kapitaallasten op de algemene middelen verwerken we in de Voorjaarsnota 2021. Niet altijd is er een effect op het begrotingssaldo.
Dit vooral omdat vrijvallende kapitaallasten een directe relatie kunnen hebben met tarieven of bijdragen van derden. Dit is bijvoorbeeld het geval bij investeringen in ondergrondse afvalcontainers en riolering en bij investeringen in de openbare ruimte die (gedeeltelijk) bekostigd worden door de Vervoersregio Amsterdam.

Investeringen zonder kredietbesluit

Bijlage B geeft een overzicht van de 34 investeringsvoorstellen waarvoor eindejaar 2020 nog een kredietbesluit moet komen.

5

Voortgang aanbevelingen van de rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer

5.1 Inleiding en leeswijzer

Inleiding

In het Jaarverslag 2020 rapporteert het college over de opvolging van de aanbevelingen van de rekeningencommissie en ACAM. Vanaf de Najaarsnota 2020 is er op een nieuwe manier gerapporteerd. Bij de najaarsnota en het jaarverslag wordt voortaan een monitor opgenomen waarin onder meer duidelijk wordt of een aanbeveling is afgedaan of niet, in welke gevallen een voortgangsbrief of -rapportage aan de orde is en wanneer die is of zal worden ingebracht in een raadscommissie. In dit jaarverslag gaan wij in op:

- de aanbevelingen zoals deze in het verslag van de rekeningencommissie bij het Jaarverslag 2019 staan. Daarbij gaven zij aan dat deze aanbevelingen de oudere aanbevelingen vervangen.
- de aanbevelingen van ACAM bij het Jaarverslag 2019 en eerder, als deze nog niet zijn afgehandeld.

Aanbeveling 2018-7 van het eindrapport van de rekeningencommissie naar de financiële functie van de gemeente Amsterdam stelt: “Opvolging van aanbevelingen worden in planfase al afgedaan, daadwerkelijke uitvoering en effectiviteit van het plan moet centraal staan. Effectiever proces monitoren opvolging aanbevelingen noodzakelijk (2018)”. De kern van het voorstel van het college is als volgt:

1. In de reacties op het Accountantsverslag en het verslag van de Rekeningencommissie wordt aangegeven of het college een aanbeveling volgt of niet.
2. Aanbevelingen die wel worden gevolgd worden niet meer voorzien van een inhoudelijke reactie, maar in plaats daarvan wordt opgenomen dat over de opvolging van de specifieke aanbeveling een voortgangsbrief aan de Rekeningencommissie en de relevante vak commissie zal worden toegezonden. In zo’n voortgangsbrief zal dan ook worden opgenomen of de opvolging (nadat die uiteraard daadwerkelijk gerealiseerd is) kan worden afgedaan.
3. Als een aanbeveling niet wordt gevolgd, dan wordt dat in de reactie direct gemotiveerd. Verwacht mag worden dat dit niet vaak zal voorkomen.
4. Bij de najaarsnota en het jaarverslag wordt voortaan een monitor opgenomen waarin onder meer duidelijk wordt of een aanbeveling is afgedaan of niet, in welke gevallen een voortgangsbrief of -rapportage aan de orde is en wanneer die is of zal worden ingebracht.
5. Indien het voorstel is om een aanbeveling af te doen, dan dient hierbij een advies van ACAM te zijn opgenomen.

Het voorgestelde proces komt hiermee tegemoet aan de wensen van de Rekeningencommissie waarvan de kernthema’s zijn:

a. Aanbevelingsgericht,
b. Meer diepgang, meer concreetheid en realisme in de reactie en
c. Tussentijdse informatieverstrekking.

Nummering aanbevelingen

De nummering van de aanbevelingen uit de Najaarsnota 2020 gebruiken we ook bij het Jaarverslag 2020. Hierdoor vindt u aanpassingen bij de aanbevelingen gemakkelijker terug. De aanbevelingen die bij de Najaarsnota 2020 zijn afgedaan, komen niet meer terug in het Jaarverslag 2020.

5.2 Voortgang van de aanbevelingen van de Rekeningencommissie en ACAM Jaarverslag 2020

Voortgang opvolging aanbevelingen ACAM & Rekeningencommissie Jaarverslag 2018 en 2019

Nr.	Thema	Portefeuille-houder	Aanbeveling	Opvolging (inclusief behandelde of nog te behandelen datum)	Bron aanbeveling	Afgehandeld op (datum)
2018-1	Inkoop	Groot Wassink	**Inkopen en aanbesteden nog (steeds) niet op orde, stevige maatregelen noodzakelijk**	Voortgangsbrief Commissie KDD van 11 november 2020	Rekeningencommissie p.3.1, blz.4 (2018) en p 3.3, blz 6 (2019) ACAM p.3.2, blz. 7 p.4.2, blz.14 (2018), p.4.3, blz. 20 (2019)	Afgedaan in commissie KDD van 11 november 2020
2018-2	Personeel & Organisatie	Meliani	**Zichtbare checks & balances en adequate administratie rond vertrekregelingen noodzakelijk**	Voortgangsbrief Commissie KDD van 11 november 2020	Rekeningencommissie p.3.2, blz.5 ACAM p.3.2, blz. 8	
2018-3	ICT	Meliani	**Beheersing IT-landschap en voldoen aan wet- en regelgeving met betrekking tot informatiebeveiliging en privacy wekt zorgen**	Voortgangsbrief Commissie KDD van 11 november 2020	Rekeningencommissie p.3.3, blz.6 ACAM p.5.2, blz. 25	
2018-4	Financiën	Everhardt	**Verantwoordelijkheden en eigenaarschap in ketenprocessen nog te vaak onduidelijk**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 9 september 2021	Rekeningencommissie p.3.4, blz.8	
2018-5	Integriteit en fraude	Burgermeester	**Aanpak integriteit en voorkomen van fraude vooral gericht op inventarisatie, verhoogde aandacht voor de implementatie van verbetermaatregelen is noodzakelijk.**	Voortgangsbrief Commissie AZ van 8 april 2021	Rekeningencommissie p.3.5, blz.9 ACAM p.4.1, blz 19 (2019)	
2018-8	Belastingen	Everhardt	**Kwaliteit van de schattingsprocessen bij directie Belastingen dient verbeterd te worden**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 19 november 2020	ACAM p.3.3.2, blz. 10	
2018-11	Financiën	Everhardt	**Borg het onderwerp rechtmatigheid ten behoeve van de vanaf 2021 verplichte collegeverantwoording**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 9 september 2021	ACAM p.3.3.3, blz. 10 (2018) p.4.6, blz. 26 (2019)	
2018-15	Jeugdhulp	Kukenheim	**Specialistische Jeugdhulp: hoge vorderingen op de balans door bevoorschotting en eindafrekeningen zorgaanbieders**	Voortgangsbrief Commissie ZJS van 3 juni 2021	ACAM p.4.6, blz. 17	
2018-16	Keten-processen	Groot Wassink	**Verdere vorderingen in de ketensamenwerking en borging toetsingskader subsidieaanvragen geconstateerd**	Voortgangsbrief Commissie KDD van 28 april 2021	ACAM p.4.7, blz. 18	
2018-17	Belastingen	Everhardt	**Interne beheersing OZB-proces en waardebepaling onroerend goed op onderdelen nog te verbeteren**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 19 november 2020	ACAM p.4.8.1, blz. 19	
2018-18	Belastingen	Everhardt	**Realiseer ramingsmodel Toeristenbelasting**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 19 november 2020	ACAM p.4.8.2, blz. 20	
2018-23	PGB's	Kukenheim	**In 2018 stappen gezet in beheersing van misbruik & oneigenlijk gebruik PGB's; verdere ontwikkeling en inbedding nodig**	Voortgangsbrief Commissie ZJS van 3 juni 2021	ACAM p.4.11.4, blz. 22	

Voortgang opvolging aanbevelingen ACAM & Rekeningencommissie Jaarverslag 2018 en 2019						
Nr.	**Thema**	**Portefeuille-houder**	**Aanbeveling**	**Opvolging (inclusief behandelde of nog te behandelen datum)**	**Bron aanbeveling**	**Afgehandeld op (datum)**
2019-1	Financiën	Dijksma (en Everhardt)	**Planningsoptimisme, er is structurele onderbesteding en vertraging in de uitvoering. Verstrek de sturing en beheersing van projecten in de openbare ruimte.**	Voortgangsbrief Commissie RO van 9 juni 2021	Rekeningencommissie p 3.2, blz. 5 ACAM p 4.7, blz 28	
2019-2	Financiën	Everhardt	**Zorg voor integraal risicomanagement en expliciteer de risicobereidheid.**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 14 januari 2021	Rekeningencommissie p. 3.4, blz. 7 ACAM p. 4.2, blz. 19	
2019-3	Deelnemingen	Everhardt	**Informeer de gemeenteraad frequent over AEB en de financiële risico's**	Voortgangsbrief raadsvergadering 10 februari 2021	Rekeningencommissie p. 3.5, blz. 9	
2019-5	Sociaal Domein	Kukenheim	**Sociaal domein aanbevelingen:** ■ **Zorg voor voldoende checks & balances bij bevoorschotting van en afrekeningen met zorgaanbieders.** ■ **Zoek naar vereenvoudigingsmogelijkheden van de administratie van de Jeugdhulp en WMO.** ■ **Onderzoek hoe de externe afhankelijkheden in verantwoording en controleproces verlaagd kunnen worden en versterk de Verbijzonderde Interne Controle**	Voortgangsbrief Commissie ZJS van 3 juni 2021	ACAM p. 4.4, blz. 22	
2019-6	Financiën	Everhardt	**Verdere verbetering van de kwaliteit van processen bij directie Belastingen**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 19 november 2020	ACAM p. 4.5, blz. 25	
2019-7	Financiën	Everhardt	**Het nieuwe management control framework biedt uitzicht op een betere samenwerking**	Voortgangsbrief Commissie FEZ van 18 november 2021	ACAM p. 4.8, blz. 29	
2019-8	ICT	Meliani	**Ontwikkelingen in ICT Infrastructuur en I-domein**	Voortgangsbrief Commissie KDD van 11 november 2020	ACAMp. 5.1, blz.32	
2019-9	ICT	Meliani	**Naleven wet en regelgeving op gebied van informatiebeveiliging en privacy en autorisatiebeheer**	Voortgangsbrief Commissie KDD van 11 november 2020	ACAM p. 5.2 en 5.3, blz.33	

6

6 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

6.1 Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva 346
6.2 Grondslagen van resultaatbepaling 350

6.1 Waarderings-grondslagen voor activa en passiva

De kaders van de waarderingsgrondslagen zijn bepaald in het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV), de Financiële verordening gemeente Amsterdam 2017 en de daarop gebaseerde door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota's.

6.1 Waarderingsgrondslagen voor activa en passiva

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingsduur is maximaal de afschrijvingstermijn (gebruiksduur) van het betreffende actief bij de derde.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikname van het gerelateerde materiële vaste actief.

Als onderzoek en ontwikkeling betrekking heeft op toekomstige grondexploitaties, dan worden de kosten gedurende 5 jaar geactiveerd. Als na het 5e jaar nog geen overgang naar Bouwgronden in Exploitatie heeft plaatsgevonden, dan worden de kosten uit het eerste jaar afgeschreven. Voor de voorbereidingskosten voor grondexploitaties geldt dat de plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor voorbereidingskosten worden gemaakt bestuurlijke instemming moeten hebben.

Kosten van agio en disagio worden geactiveerd als het gaat om disagio verkregen op door de gemeente aangegane leningen.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de waarde bij eerste uitgifte. Als sprake is van transformatie van al in erfpacht uitgegeven gronden in een grondproductieproces, dan leidt de herziening van die bestaande erfpachtrechten tot een (her)nieuw(d)e gronduitgifte. In zo'n transformatieproces wijzigt daardoor de grondwaarde. Grond waarvoor de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, wordt tegen een symbolische registratiewaarde gewaardeerd.

Overige investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Investeringen met economisch nut worden slechts geactiveerd als het investeringsbedrag na aftrek van bijdragen van derden tenminste € 0,1 miljoen bedraagt.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs – of vervaardigingsprijs. Deze investeringen worden slechts geactiveerd als het investeringsbedrag voor een enkel project of een groepering van samenhangende projecten na aftrek van bijdragen van derden tenminste € 5 miljoen bedraagt behalve als het gaat om investeringen in gronden en terreinen, deze worden altijd geactiveerd. Rentekosten voor deze activa zijn niet opgenomen in de vervaardigingsprijs. Voor investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut geldt dat de afschrijvingstermijn maximaal gelijk is aan de technische levensduur en dat extra afschrijvingen op investeringen die zijn gedaan voor 2017 zijn toegestaan na voorafgaande goedkeuring door de raad.

Afschrijvingen

Investeringen worden afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De afschrijving gebeurt op lineaire basis. De afschrijving vangt aan in het jaar volgend op het jaar van ingebruikname.

Gehanteerde afschrijvingstermijnen in hoofdlijnen (in jaren)

Soort Activa	2015 (en later)
ICT-hardware	5 jaar
ICT-software	5 jaar
Meubilair	10 jaar
Openbare verlichting armaturen	15 jaar
Verkeersregelinstallaties	15 jaar
Brugdek	15 jaar
Bewegwijzering	15 jaar
Aanleg wegen, reconstructie	25 jaar
Tunnels: werktuigbouwkundige installaties	25 jaar
Gebouwen	40 jaar
Constructie bruggen	25 jaar
Sluizen	50 jaar
Beweegbare bruggen	25 jaar
Vaste bruggen	50 jaar
Walmuren	50 jaar
Tunnels	50 jaar

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Waar van toepassing is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, of lagere marktwaarde als deze redelijkerwijs vast te stellen is en een duurzaam karakter heeft. Een waardedaling wordt ook hier in de vorm van een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

Vlottende activa

Voorraden

Overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde. Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde als de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich voor als voorraden incourant worden.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks met de vervaardiging samenhangen (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken) evenals toegerekende rentekosten en toegerekende administratie- en beheerskosten. Genomen resultaten zijn in de waardering verdisconteerd. De waarde van de bouwgronden in exploitatie is gecorrigeerd met een voorziening, die is ingesteld om (verwachte) tekorten in grondexploitaties te dekken. Dit kan bij het verwachten van toekomstige verliezen leiden tot een negatieve stand van dit onderhanden werk aangezien de verliesvoorziening verwerkt wordt als een correctiepost.

Deze wijze van presentatie wijkt af van de stellige uitspraak van de commissie BBV die zegt dat als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, die dan maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie worden gepresenteerd als een waardecorrectie op de post bouwgrond in exploitatie. De gemeente Amsterdam volgt deze uitspraak niet. Het opknippen van de voorziening heeft als enig effect dat deze dan op twee plaatsen wordt gepresenteerd wat het inzicht in de totale waardecorrectie niet vergroot. De getroffen voorziening heeft daarnaast geen relatie met de boekwaarde, maar met te verwachten nog komende verliezen. Daarnaast is het gebruikelijk voorzieningen die dienen als waardecorrectie ook te verantwoorden bij het actief waarvoor de correctie geldt.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de opbrengsten volledig op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van vorderingen verrekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Verliescompensatie vennootschapsbelasting
Aan de actiefzijde van de balans wordt buiten de balanstelling het bedrag opgenomen waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Vaste Passiva

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten en de bestemmingsreserves.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen of verwachte verliezen of risico's waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten op de balansdatum. Onder voorzieningen worden ook opgenomen de van derden verkregen middelen die specifiek moeten worden besteed. Uitzondering hierop vormen de van Europese en Nederlandse overheidslichamen verkregen middelen. Deze worden gepresenteerd bij de 'Overlopende passiva overheidsmiddelen'. De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Pensioenverplichtingen zijn tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkerings-verplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatie-voorzieningen worden afgeleid uit een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Posten buiten de balanstelling

Borg- en garantstellingen
Voor leningen waarvoor de gemeente borg- of garant staat is aan de passiefzijde van de balans buiten de balanstelling het totaalbedrag per einde boekjaar opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
Alle niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

6.2 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar zijn in acht genomen als die bij het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Winsten worden opgenomen als zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Bij het opstellen van de jaarrekening doet het college van burgemeester en wethouders schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. Dit gebeurt in overeenstemming met algemeen geldende beginselen als voorzichtigheid en koppeling van baten en lasten aan het juiste jaar.

Specifieke onderdelen in baten en lasten

Personeelslasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Omdat geen voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume mogen worden opgenomen wordt een beperkt deel van de personeelslasten toegerekend aan de periode waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Afschrijvingen geschieden tijdsevenredig, op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Afschrijvingen vangen aan in het jaar na in gebruik name van het actief. Over de boekwaarde per 1 januari van een actief wordt -onverschillig of dat voltooid is of niet- omslagrente berekend tenzij het actief wordt gefinancierd met eigen vermogen in de vorm van een financieringsreserve. In dat geval blijft renteberekening achterwege.

Investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden in de balans opgenomen als deze daarvoor conform de wettelijke bepalingen in aanmerking komen en een bedrag per project of groep van samenhangende projecten van € 5.000.000 te boven gaan. Beneden deze grens worden deze als lasten verwerkt in het boekjaar en daardoor ten laste van het resultaat gebracht.

Dividenduitkeringen van deelnemingen worden als bate genomen in het jaar waarin het dividend betaalbaar is gesteld. De betaalbaarstelling heeft gewoonlijk betrekking op het dividend over het voorgaande jaar. Uitzondering hierop is de NV Haven waarvan het verwachte dividend wordt geboekt ten gunste van het boekjaar waarop het dividend betrekking heeft.

Positieve resultaten van de actieve grondexploitaties worden als voldoende zekerheid over realisatie bestaat afgeroomd en verantwoord als baten, maar daarna direct ten gunste van de reserve Vereveningsfonds gebracht. Deze baten maken door de directe toevoeging aan de reserve effectief gezien geen onderdeel uit van het resultaat. Definitieve afrekening van winsten of tekorten vindt plaats bij planafsluiting. Tekorten worden dan ten laste van de daarvoor getroffen voorziening gebracht, winsten komen ook dan direct ten gunste van de reserve Vereveningsfonds.

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is als bate opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling.

Vooruit ontvangen afkoopsommen bij in erfpacht uitgegeven gronden worden ten gunste van de reserve afkoopsommen gebracht ter financiering van de grondwaarde van die in erfpacht uitgegeven gronden. Dat betekent dat deze in eerste instantie wel als baten worden verantwoord, maar door de toevoeging aan de reserve geen onderdeel uitmaken van het resultaat.

Parkeeropbrengsten worden op basis van het kasstelsel verantwoord.

Bij het opstellen van de programmarekening heeft eliminatie van de onderlinge leveringen tussen gemeentelijke onderdelen zo ver als mogelijk plaatsgevonden.

7

7 Overzicht baten en lasten per programma(onderdeel)

7.1	Overzicht baten en lasten per programma	354
7.2	Overzicht baten en lasten per programmaonderdeel	358
7.3	Overzicht incidentele baten en lasten	364
7.4	Taakveldenrealisatie	368
7.5	Doelenrealisatie	372
7.6	Brugstaat	379

7.1 Overzicht baten en lasten per programma

(Bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 1 Veiligheid				
Baten	20,4	20,5	17,6	18,2
Lasten	192,2	205,6	207,7	204,2
Saldo van baten en lasten Programma 1	**-171,8**	**-185,1**	**-190,1**	**-186,0**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat				
Baten	455,5	479,9	438,2	415,9
Lasten	613,0	648,1	546,4	553,9
Saldo van baten en lasten Programma 2	**-157,5**	**-168,2**	**-108,2**	**-138,0**
Programma 3 Economie				
Baten	21,3	19,7	24,1	24,5
Lasten	58,9	62,1	69,1	64,1
Saldo van baten en lasten Programma 3	**-37,7**	**-42,4**	**-45,0**	**-39,6**
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed				
Baten	30,1	28,1	31,6	30,6
Lasten	190,3	191,4	217,9	207,8
Saldo van baten en lasten Programma 4	**-160,2**	**-163,3**	**-186,3**	**-177,3**
Programma 5 Onderwijs				
Baten	68,3	67,9	66,9	66,7
Lasten	243,1	268,0	260,7	259,8
Saldo van baten en lasten Programma 5	**-174,7**	**-200,1**	**-193,8**	**-193,1**
Programma 6 Sport				
Baten	21,5	15,8	25,3	21,8
Lasten	83,7	77,5	91,5	88,1
Saldo van baten en lasten Programma 6	**-62,2**	**-61,7**	**-66,1**	**-66,4**
Programma 7 Werk, inkomen en participatie				
Baten	624,3	612,6	1.018,9	1.039,9
Lasten	985,7	996,2	1.369,2	1.383,2
Saldo van baten en lasten Programma 7	**-361,4**	**-383,6**	**-350,4**	**-343,3**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg				
Baten	66,2	67,6	94,2	124,0
Lasten	1.019,9	1.002,9	1.105,6	1.132,9
Saldo van baten en lasten Programma 8	**-953,7**	**-935,4**	**-1.011,3**	**1.008,9**
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening				
Baten	361,2	365,1	362,5	364,0
Lasten	401,3	434,1	427,1	443,6
Saldo van baten en lasten Programma 9	**-40,0**	**-69,0**	**-64,6**	**-79,6**
Programma 10 Grond				
Baten	666,4	810,7	824,2	780,2
Lasten	452,3	592,6	533,0	524,3
Saldo van baten en lasten Programma 10	**214,1**	**218,1**	**291,2**	**255,9**
Programma 11 Wonen en groen				
Baten	91,0	86,3	98,0	105,8
Lasten	338,9	379,9	389,0	381,0
Saldo van baten en lasten Programma 11	**-247,9**	**-293,6**	**-291,0**	**-275,2**
Programma 12 Moderne open overheid				
Baten	41,2	40,6	38,6	38,6
Lasten	99,6	94,1	100,8	97,8
Saldo van baten en lasten Programma 12	**-58,4**	**-53,6**	**-62,3**	**-59,3**
Programma B.2 Vastgoed				
Baten	46,4	39,7	23,4	43,2
Lasten	28,5	21,1	25,2	42,3
Saldo van baten en lasten Programma B, onderdeel B.2 Vastgoed	**17,9**	**18,6**	**-1,8**	**0,9**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma B.3 Bestuur				
Baten	0,8	1,0	0,7	0,7
Lasten	48,5	29,5	35,5	33,5
Saldo van baten en lasten Programma B, onderdeel B.3 Bestuur	**-47,7**	**-28,6**	**-34,8**	**-32,7**
Programma A Algemene dekkingsmiddelen				
Baten	2.607,8	2.752,3	2.759,1	2.768,1
Lasten	113,3	70,9	85,6	83,6
Saldo van baten en lasten Programma A	**2.494,5**	**2.681,4**	**2.673,5**	**2.684,5**
Programma B.1 Overhead				
Baten	12,1	15,5	9,5	11,8
Lasten	521,7	535,7	557,4	565,4
Saldo van baten en lasten Programma B, onderdeel B.1 Overhead	**-509,6**	**-520,2**	**-547,9**	**-553,6**
Programma Heffing vennootschapsbelasting en Onvoorzien				
Bedrag heffing vennootschapsbelasting	1,4	1,9	1,9	1,5
Bedrag onvoorzien	0,0	2,0	2,0	0,0
Saldo van Heffing vennootschapsbelasting en Onvoorzien	**-1,4**	**-3,9**	**-3,9**	**-1,5**
Saldo van baten en lasten	**-257,7**	**-190,5**	**-192,7**	**-215,7**

(Bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 1 Veiligheid				
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	1,8	1,4
Toevoegingen reserves	0,0	3,0	3,5	3,5
Mutaties reserves Programma 1	**0,0**	**-3,0**	**-1,7**	**-2,1**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat				
Onttrekkingen reserves	328,6	370,1	328,9	314,6
Toevoegingen reserves	316,3	325,8	330,0	305,9
Mutaties reserves Programma 2	**12,3**	**44,3**	**-1,2**	**8,7**
Programma 3 Economie				
Onttrekkingen reserves	11,3	18,3	15,9	10,6
Toevoegingen reserves	11,2	5,2	5,3	5,1
Mutaties reserves Programma 3	**0,2**	**13,1**	**10,7**	**5,5**
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed				
Onttrekkingen reserves	1,5	1,2	5,1	5,1
Toevoegingen reserves	0,8	0,0	0,0	0,3
Mutaties reserves Programma 4	**0,7**	**1,2**	**5,1**	**4,8**
Programma 5 Onderwijs				
Onttrekkingen reserves	3,5	4,3	5,3	5,3
Mutaties reserves Programma 5	**3,5**	**4,3**	**5,3**	**5,3**
Programma 6 Sport				
Onttrekkingen reserves	3,4	5,3	1,4	1,4
Mutaties reserves Programma 6	**3,4**	**5,3**	**1,4**	**1,4**
Programma 7 Werk, inkomen en participatie				
Onttrekkingen reserves	6,5	20,8	37,7	20,7
Toevoegingen reserves	10,8	0,0	71,8	59,2
Mutaties reserves Programma 7	**-4,3**	**20,8**	**-34,1**	**-38,5**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg				
Onttrekkingen reserves	2,6	0,8	1,1	0,9
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	1,3
Mutaties reserves Programma 8	**2,6**	**0,8**	**1,1**	**-0,4**
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening				
Onttrekkingen reserves	29,7	55,7	51,0	59,2
Toevoegingen reserves	72,6	65,7	63,9	63,9
Mutaties reserves Programma 9	**-42,9**	**-10,1**	**-12,8**	**-4,7**
Programma 10 Grond				
Onttrekkingen reserves	333,4	291,5	353,9	417,1
Toevoegingen reserves	348,1	265,2	377,6	398,0
Mutaties reserves Programma 10	**-14,6**	**26,3**	**-23,7**	**19,0**
Programma 11 Wonen en groen				
Onttrekkingen reserves	20,6	31,5	10,3	5,9
Toevoegingen reserves	5,9	0,0	0,4	0,2
Mutaties reserves Programma 11	**14,7**	**31,5**	**9,9**	**5,7**
Programma A Algemene dekkingsmiddelen				
Onttrekkingen reserves	297,3	98,7	436,8	440,2
Toevoegingen reserves	109,1	46,1	205,5	216,1
Mutaties reserves Programma A	**188,2**	**52,6**	**231,3**	**224,2**
Programma B Bestuur en organisatie				
Onttrekkingen reserves	4,0	3,5	4,5	2,2
Toevoegingen reserves	0,2	0,0	3,2	3,3
Mutaties reserves Programma B	**3,9**	**3,5**	**1,3**	**-1,0**
Onttrekkingen reserves	1.042,5	901,6	1.253,8	1.284,6
Toevoegingen reserves	874,9	711,1	1.061,1	1.056,7
Totaal mutaties reserves	**167,6**	**190,5**	**192,7**	**227,9**
Resultaat	**-90,1**	**0,0**	**0,0**	**16,2**

7.2 Overzicht baten en lasten per programmaonderdeel

(Bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 1 Veiligheid				
1.1 Brandweer en crisisbeheersing				
Baten	4,1	4,2	3,4	3,5
Lasten	75,7	77,3	76,0	76,7
1.2 Openbare orde en veiligheid				
Baten	16,3	16,3	14,1	14,7
Lasten	116,5	128,3	131,7	127,5
Saldo van baten en lasten Programma 1	**-171,8**	**-185,1**	**-190,1**	**-186,0**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren				
Baten	328,8	343,2	289,7	289,8
Lasten	292,2	405,4	296,7	323,5
2.2 Water				
Baten	2,7	3,9	3,3	4,4
Lasten	43,6	35,6	41,0	50,5
2.3 Openbaar vervoer				
Baten	124,0	132,8	145,2	121,7
Lasten	277,2	207,1	208,8	180,0
Saldo van baten en lasten Programma 2	**-157,5**	**-168,2**	**-108,2**	**-138,0**
Programma 3 Economie				
3.1 Economie en innovatie				
Baten	21,3	19,7	24,1	24,5
Lasten	58,9	62,1	69,1	64,1
Saldo van baten en lasten Programma 3	**-37,7**	**-42,4**	**-45,0**	**-39,6**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed				
4.1 Kunst en cultuur				
Baten	29,4	27,6	31,1	30,0
Lasten	185,8	187,5	214,4	204,0
4.2 Erfgoed				
Baten	0,7	0,5	0,5	0,5
Lasten	4,4	3,8	3,5	3,8
Saldo van baten en lasten Programma 4	**-160,2**	**-163,3**	**-186,3**	**-177,3**
Programma 5 Onderwijs				
5.1 Onderwijs				
Baten	68,3	67,9	66,9	66,7
Lasten	243,1	268,0	260,7	259,8
Saldo van baten en lasten Programma 5	**-174,7**	**-200,1**	**-193,8**	**-193,1**
Programma 6 Sport				
6.1 Sport				
Baten	21,5	15,8	25,3	21,8
Lasten	83,7	77,5	91,5	88,1
Saldo van baten en lasten Programma 6	**-62,2**	**-61,7**	**-66,1**	**-66,4**
Programma 7 Werk, inkomen en participatie				
7.1 Inkomensregelingen				
Baten	610,8	603,0	1.010,6	1.029,7
Lasten	675,2	676,9	1.043,9	1.058,6
7.2 Werk, participatie en inburgering				
Baten	12,8	8,8	7,5	9,7
Lasten	194,6	201,5	207,1	205,9
7.3 Armoede en schuldhulp				
Baten	0,7	0,8	0,8	0,5
Lasten	116,2	117,8	118,2	118,7
Saldo van baten en lasten Programma 7	**-361,4**	**-383,6**	**-350,4**	**-343,3**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg				
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit				
Baten	43,1	46,5	70,0	96,4
Lasten	224,8	235,0	254,6	277,5
8.2 Wijkteams				
Baten	1,7	1,1	1,1	1,7
Lasten	61,4	64,6	61,1	60,6
8.3 Individuele voorzieningen				
Baten	21,5	20,0	23,1	25,9
Lasten	733,7	703,4	782,7	788,0
8.4 Diversiteit				
Lasten	0,0	0,0	7,1	6,9
Saldo van baten en lasten Programma 8	**-953,7**	**-935,4**	**-1.011,3**	**-1.008,9**
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening				
9.1 Riool en drinkwater				
Baten	196,1	201,5	196,3	199,3
Lasten	191,7	199,8	195,7	199,6
9.2 Afval en grondstoffen				
Baten	155,3	154,4	156,6	155,2
Lasten	126,7	125,6	131,4	134,3
9.3 Duurzaamheid en milieubeheer				
Baten	1,0	1,1	1,3	1,3
Lasten	48,1	69,3	69,8	78,4
9.4 Ruimtelijke ordening				
Baten	0,6	0,0	0,5	0,6
Lasten	26,8	31,8	22,5	23,8
9.5 Begraafplaatsen en crematoria				
Baten	8,1	8,2	7,9	7,7
Lasten	8,0	7,6	7,8	7,4
Saldo van baten en lasten Programma 9	**-40,0**	**-69,0**	**-64,6**	**-79,6**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 10 Grond				
10.1 Grond				
Baten	383,7	604,7	536,4	553,8
Lasten	407,0	538,6	490,5	478,0
10.2 Erfpacht				
Baten	282,6	206,0	287,8	226,4
Lasten	45,3	54,1	42,5	46,4
Saldo van baten en lasten Programma 10	**214,1**	**218,1**	**291,2**	**255,9**
Programma 11 Wonen en groen				
11.1 Wonen en bouwen				
Baten	62,0	60,2	65,6	71,1
Lasten	141,1	170,4	155,8	159,1
11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging				
Baten	24,4	21,7	26,7	30,9
Lasten	134,9	133,9	150,0	146,5
11.3 Groen en dierenwelzijn				
Baten	4,6	4,4	5,8	3,8
Lasten	62,9	75,6	83,3	75,4
Saldo van baten en lasten Programma 11	**-247,9**	**-293,6**	**-291,0**	**-275,2**
Programma 12 Moderne open overheid				
12.1 Digitale stad, interactie en informatie				
Baten	41,2	40,6	38,6	38,6
Lasten	94,7	87,7	91,8	91,3
12.2 Democratisering				
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	4,8	6,4	9,0	6,5
Saldo van baten en lasten Programma 12	**-58,4**	**-53,6**	**-62,3**	**-59,3**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma B.2 Vastgoed				
B.2 Vastgoed				
Baten	46,4	39,7	23,4	43,2
Lasten	28,5	21,1	25,2	42,3
Saldo van baten en lasten Programma B.2 Vastgoed	**17,9**	**18,6**	**-1,8**	**0,9**
Programma B.3 Bestuur				
B.3 Bestuur				
Baten	0,8	1,0	0,7	0,7
Lasten	48,5	29,5	35,5	33,5
Saldo van baten en lasten Programma B.3 Bestuur	**-47,7**	**-28,6**	**-34,8**	**-32,3**
Programma A Algemene dekkingsmiddelen				
A.1 Financiering en deelnemingen				
Baten	118,7	103,8	70,0	78,4
Lasten	88,8	21,1	38,1	38,5
A.2 Lokale heffingen				
Baten	328,0	406,9	254,5	254,5
Lasten	34,1	24,8	29,4	29,8
A.3 Gemeentefonds				
Baten	2.149,4	2.227,6	2.420,4	2.418,3
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien				
Baten	11,7	14,0	14,3	17,0
Lasten	-9,6	25,0	18,1	13,7
Saldo van baten en lasten Programma A	**2.494,5**	**2.681,4**	**2.673,5**	**2.686,1**
Programma B.1 Overhead				
B.1 Overhead				
Baten	12,1	15,5	9,5	11,8
Lasten	521,7	535,7	557,4	565,4
Saldo van baten en lasten Programma B.1 Overhead	**-509,6**	**-520,2**	**-547,9**	**-553,6**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma Heffing vennootschapsbelasting en Onvoorzien				
Heffing vennootschapsbelasting en Onvoorzien				
Bedrag heffing vennootschapsbelasting	1,4	1,9	1,9	1,5
Bedrag onvoorzien	0,0	2,0	2,0	0,0
Saldo van Heffing vennootschapsbelasting en Onvoorzien	**-1,4**	**-3,9**	**-3,9**	**-1,5**
Saldo van baten en lasten	**-257,7**	**-190,5**	**-192,7**	**-211,7**

(Bedragen x € miljoen)

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 1 Veiligheid				
1.1 Brandweer en crisisbeheersing				
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	0,8	0,0
1.2 Openbare orde en veiligheid				
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	1,0	1,4
Toevoegingen reserves	0,0	3,0	3,5	3,5
Mutaties reserves Programma 1	**0,0**	**-3,0**	**-1,7**	**-2,1**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren				
Onttrekkingen reserves	229,3	364,0	322,7	308,4
Toevoegingen reserves	310,4	325,8	330,0	305,9
2.2 Water				
Onttrekkingen reserves	11,0	0,0	0,4	0,4
Toevoegingen reserves	5,9	0,0	0,0	0,0
2.3 Openbaar vervoer				
Onttrekkingen reserves	88,3	6,1	5,8	5,8
Mutaties reserves Programma 2	**12,3**	**44,3**	**-1,2**	**8,7**
Programma 3 Economie				
3.1 Economie en innovatie				
Onttrekkingen reserves	11,3	18,3	15,9	10,6
Toevoegingen reserves	11,2	5,2	5,3	5,1
Mutaties reserves Programma 3	**0,2**	**13,1**	**10,7**	**5,5**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed				
4.1 Kunst en cultuur				
Onttrekkingen reserves	1,4	1,0	5,0	5,0
Toevoegingen reserves	0,2	0,0	0,0	0,3
4.2 Erfgoed				
Onttrekkingen reserves	0,1	0,2	0,1	0,1
Toevoegingen reserves	0,6	0,0	0,0	0,0
Mutaties reserves Programma 4	**0,7**	**1,2**	**5,1**	**4,8**
Programma 5 Onderwijs				
5.1 Onderwijs				
Onttrekkingen reserves	3,5	4,3	5,3	5,3
Mutaties reserves Programma 5	**3,5**	**4,3**	**5,3**	**5,3**
Programma 6 Sport				
6.1 Sport				
Onttrekkingen reserves	3,4	5,3	1,4	1,4
Mutaties reserves Programma 6	**3,4**	**5,3**	**1,4**	**1,4**
Programma 7 Werk, inkomen en participatie				
7.1 Inkomensregelingen				
Onttrekkingen reserves	2,4	20,0	37,7	20,7
Toevoegingen reserves	6,1	0,0	70,1	58,1
7.2 Werk, participatie en inburgering				
Onttrekkingen reserves	4,1	0,8	0,0	0,0
Toevoegingen reserves	4,7	0,0	1,7	1,1
Mutaties reserves Programma 7	**-4,3**	**20,8**	**-34,1**	**-38,5**

	Rekening 2019	Primaire Begroting 2020	Begroting 2020 (Najaarsnota)	Rekening 2020
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg				
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit				
Onttrekkingen reserves	1,4	0,8	1,1	0,9
8.3 Individuele voorzieningen				
Onttrekkingen reserves	1,2	0,0	0,0	0,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	1,3
Mutaties reserves Programma 8	**2,6**	**0,8**	**1,1**	**-0,4**
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening				
9.1 Riool en drinkwater				
Onttrekkingen reserves	3,0	5,4	6,4	6,0
9.2 Afval en grondstoffen				
Onttrekkingen reserves	9,9	11,1	3,4	2,6
Toevoegingen reserves	1,4	4,7	0,0	0,0
9.3 Duurzaamheid en milieubeheer				
Onttrekkingen reserves	16,7	39,1	39,8	50,1
Toevoegingen reserves	71,2	61,1	58,9	58,9
9.4 Ruimtelijke ordening				
Onttrekkingen reserves	0,0	0,0	1,4	0,4
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	4,9	4,9
9.5 Begraafplaatsen en crematoria				
Onttrekkingen reserves	0,3	0,0	0,0	0,0
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutaties reserves Programma 9	**-42,9**	**-10,1**	**-12,8**	**-4,7**
Programma 10 Grond				
10.1 Grond				
Onttrekkingen reserves	248,7	291,5	257,7	242,8
Toevoegingen reserves	138,2	221,3	153,8	172,2
10.2 Erfpacht				
Onttrekkingen reserves	84,8	0,0	96,2	174,2
Toevoegingen reserves	209,9	43,9	223,8	225,8
Mutaties reserves Programma 10	**-14,6**	**26,3**	**-23,7**	**19,0**
Programma 11 Wonen en groen				
11.1 Wonen en bouwen				
Onttrekkingen reserves	17,7	31,5	8,0	4,6
Toevoegingen reserves	0,8	0,0	0,4	0,2
11.3 Groen en dierenwelzijn				
Onttrekkingen reserves	2,8	0,0	2,3	1,2
Toevoegingen reserves	5,1	0,0	0,0	0,0
Mutaties reserves Programma 11	**14,7**	**31,5**	**9,9**	**5,7**
Programma A Algemene dekkingsmiddelen				
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien				
Onttrekkingen reserves	297,3	98,7	436,8	440,2
Toevoegingen reserves	109,1	46,1	205,5	216,1
Mutaties reserves Programma A	**188,2**	**52,6**	**231,3**	**224,2**
Programma B Bestuur en organisatie				
B.1 Overhead				
Onttrekkingen reserves	2,4	1,7	2,7	0,5
Toevoegingen reserves	0,0	0,0	0,0	0,1
B.2 Vastgoed				
Onttrekkingen reserves	1,7	1,8	1,7	1,7
Toevoegingen reserves	0,2	0,0	3,2	3,2
Mutaties reserves Programma B	**3,9**	**3,5**	**1,3**	**-1,0**
Onttrekkingen reserves	1.042,5	901,6	1.253,8	1.284,6
Toevoegingen reserves	874,9	711,1	1.061,1	1.056,7
Totaal mutaties reserves	**167,6**	**190,5**	**192,7**	**227,9**
Resultaat	**-90,1**	**0,0**	**0,0**	**16,2**

7.3 Overzicht incidentele baten en lasten

In de Gemeentewet is opgenomen dat onze begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting (en meerjarenraming) volledig en realistisch zijn.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting, wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Bij incidentele baten of lasten gaat het om baten of lasten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Hierbij beïnvloeden incidentele lasten het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten het structureel begrotingssaldo negatief.

In onderstaande tabel is de opbouw van het structurele saldo inzichtelijk gemaakt. De in de tabel opgenomen bedragen incidentele baten en lasten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele baten en lasten en bevatten eveneens de incidentele mutaties in de reserves.

Tabel 1: Structureel begrotingssaldo en structurele exploitatieruimte

(bedragen x € miljoen)

	Realisatie 2020
Totale baten exclusief reserves	5.853,9
Totale lasten exclusief reserves	6.065,6
Saldo voor bestemming	**-211,7**
Onttrekkingen aan reserves (inclusief vrijval)	1.284,6
Toevoegingen aan reserves	1.056,7
Saldo na bestemming	**16,2**
Totale incidentele baten (excl. corona)	1.563,0
Totale incidentele lasten (excl. corona)	1.903,2
Structureel begrotingssaldo (excl. corona)	**356,3**
Structurele exploitatieruimte (excl. corona)	**6,09**
Structurele exploitatieruimte (incl. incidentele baten en lasten corona)	**9,69**

Het kengetal structurele exploitatieruimte is een verplicht kengetal vanuit het BBV, en is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Op de volgende pagina worden de belangrijkste incidentele posten per programma genoemd. De overige, minder belangrijke posten, worden als een totaalbedrag per programma opgenomen.

Tabel 2: Overzicht incidentele baten en lasten

(bedragen x € miljoen)

	Baten	Lasten
1. Veiligheid	0,0	4,6
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	109,4	308,1
3. Economie	0,0	10,6
4. Kunst, cultuur en erfgoed	1,3	1,2
5. Onderwijs	0,0	9,6
6. Sport	0,0	0,7
7. Werk, participatie en inkomen	0,0	41,1
8. Volksgezondheid, jeugd en zorg	0,0	21,1
9. Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	24,1	47,3
10. Grond	102,7	416,9
11. Wonen en groen	8,8	15,7
12. Moderne open overheid	0,0	0,6
A. Algemene middelen	0,0	9,1
B. Bestuur en organisatie	0,0	0,2
Incidentele Integratie- en decentralisatieuitkeringen (excl. corona compensatie)	47,2	0,0
Totale incidentele baten en lasten	**293,5**	**886,8**
Incidentele onttrekkingen aan reserves	1.269,5	
Incidentele toevoegingen aan reserves		1.016,4
Totale incidentele baten en lasten inclusief reservemutaties	**1.563,0**	**1.903,2**
Corona effecten (gederfde inkomsten, hogere lasten, noodkas, etc.)	-244,8	504,9
Incidentele specifieke uitkeringen i.v.m. corona	395,1	0,0
Incidentele corona compensatie via integratie- en decentralisatie-uitkeringen	143,6	0,0

Baten

De incidentele baten van € 293,5 miljoen bestaan vooral uit baten die worden verantwoord in programma 2 (€ 109,4 miljoen), programma 9 (€ 24,1 miljoen) en programma 10 (€ 102,7 miljoen). De belangrijkste posten worden hieronder per programma toegelicht.

Daarnaast zien we een incidenteel negatief effect op de baten van € 244,8 miljoen door de covid-19 crisis. Dit bestaat vooral uit gederfde inkomsten. Een toelichting op de effecten van corona wordt gegeven in de financiële hoofdlijnen.

In verband met corona hebben we € 395,1 miljoen aan incidentele specifieke uitkeringen ontvangen. Dit bestaat vooral uit de uitkering voor de uitvoering van Tozo. Ook hebben we in totaal € 190,9 miljoen aan incidentele integratie- en decentralisatieuitkeringen ontvangen van het Rijk, waarvan € 143,6 miljoen aan corona compensatie. Bij de corona compensatie zijn alleen de daadwerkelijk beschikte bedragen in 2020 opgenomen. Het aanvullende pakket aan compensatie dat nog niet is uitgekeerd wordt in 2021 verantwoord, conform het advies van de commissie BBV.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

De incidentele baten van € 109,4 miljoen in programma 2 bestaan uit de netto parkeeropbrengsten (verminderd met uitvoeringskosten en structurele lasten) die worden toegevoegd aan het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF). Voor een verdere toelichting op deze opbrengsten, zie de paragraaf Stedelijk Mobiliteitsfonds.

Programma 9 Stedelijke ontwikkeling en wonen

De incidentele baten van € 24,1 miljoen in programma 9 bestaan vooral uit de bijdrage voor stedelijke bodemsanering van het Rijk (€ 21,1 miljoen).

Programma 10 Grond

De incidentele baten van € 102,7 miljoen in programma 10 bestaan uit inkomsten die toegevoegd worden aan het Vereveningsfonds. Voor een verdere toelichting op deze opbrengsten, zie de paragraaf Grondbeleid.

Lasten

De incidentele lasten zijn € 886,8 miljoen. De belangrijkste posten worden hieronder per programma toegelicht.

Daarnaast zien we € 504,9 miljoen aan incidentele lasten door de covid-19 crisis. Een toelichting op de effecten van corona wordt gegeven in de financiële hoofdlijnen.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

De incidentele lasten van € 308,1 miljoen in programma 2 bestaan vooral uit:

- Projectuitgaven van € 145,3 miljoen voor projecten die gedekt worden uit het Stedelijk Mobiliteitsfonds (SMF), inclusief een overheveling van € 24,0 miljoen naar de reserve achterstallig onderhoud. Voor een verdere toelichting op deze lasten, zie de paragraaf Stedelijk Mobiliteitsfonds.
- Incidentele lasten van € 80,9 miljoen voor achterstallig onderhoud, infrastructuur openbare ruimte en groen.
- Incidentele lasten van € 60,4 miljoen voor het programma stadsbehoud.
- Incidentele lasten van € 9,3 miljoen voor het project stationsplein.
- Uitgaven van € 4,2 miljoen voor incidentele vervangingsinvesteringen aan de veerverbinding.

Programma 3 Economie

De incidentele lasten van € 10,6 miljoen in programma 3 bestaan vooral uit de uitgaven van € 5,4 miljoen voor Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS) en de uitgaven van € 4,8 miljoen voor het Actieplan economische structuurversterking.

Programma 7 Werk, participatie en inkomen

De incidentele lasten van € 41,1 miljoen in programma 7 bestaan vooral uit:

- Incidentele lasten van € 12,8 miljoen voor het ICT project Wigo4it / PPI.
- Incidentele lasten van € 9,0 miljoen voor het intensiveren op het verlagen van bijstandsuitkeringen en versnelling van het programma Meer kans op werk.
- Een bijdrage van € 8,2 miljoen aan het operationeel resultaat van Pantar voor sociaal werk.
- Incidentele lasten van € 5,9 miljoen voor de gemeentelijke aanpak statushouders.

Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg
De incidentele lasten van € 21,1 miljoen in programma 8 bestaan vooral uit het dekken van tekorten bij Jeugd (€ 14,3 miljoen).

Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening
De incidentele lasten van € 47,3 miljoen in programma 9 bestaan vooral uit:
- Incidentele lasten van € 23,8 miljoen voor bodemsaneringen.
- Incidentele lasten van € 6,0 miljoen voor het egaliseren van drinkwatertarieven.
- Uitgaven van € 4,0 miljoen voor het verbeteren van de luchtkwaliteit in Amsterdam.
- Subsidiering van € 3,7 miljoen voor de energieverduurzaming van woningen.

Programma 10 Grond
De incidentele lasten van € 416,9 miljoen in programma 10 bestaan vooral uit:
- Uitgaven van € 186,1 miljoen die ten laste komen van het Verevenings-fonds.
- Incidentele lasten van € 174,2 miljoen in het kader van de afkoopsommen erfpacht en de overstapregeling.
- Incidentele lasten van € 56,0 miljoen ten behoeve van gebiedsontwikkeling Zuidas(dok).

Voor een verdere toelichting op deze lasten, zie de paragraaf Grondbeleid.

Programma 11 Wonen en groen
De incidentele lasten van € 15,7 miljoen in programma 11 bestaan vooral uit incidentele lasten voor de herplanting van bomen (€ 4,6 miljoen) en voor toezicht en handhaving Bouw en Gebruik (€ 3,5 miljoen).

7.4 Taakveldenrealisatie

(bedragen x € 1.000)

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
Taakveld 0.	**BESTUUR EN ONDERSTEUNING**						
0.1	Bestuur	1.191,6	41.763,6	40.572,0	1.218,5	41.077,0	39.858,5
0.2	Burgerzaken	26.128,4	74.070,8	47.942,4	25.646,4	72.683,3	47.037,0
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	23.379,4	25.223,1	1.843,7	43.168,7	42.652,7	-516,0
0.4	Overhead	9.513,9	558.693,1	549.179,2	11.813,0	565.407,7	553.594,7
0.5	Treasury	82.420,7	52.340,7	-30.080,0	92.199,1	52.601,0	-39.598,1
0.61	OZB woningen	70.714,4	26.008,8	-44.705,6	71.543,5	27.613,3	-43.930,2
0.62	OZB niet-woningen	111.679,4	0,0	-111.679,4	119.971,8	0,0	-119.971,8
0.63	Parkeerbelasting	236.297,4	26.156,4	-210.141,0	223.725,5	23.225,4	-200.500,2
0.64	Belastingen overig	3.087,1	2.853,0	-234,1	3.097,2	2.084,1	-1.013,1
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.420.388,6	491,6	-2.419.897,0	2.418.258,4	492,9	-2.417.765,4
0.8	Overige baten en lasten	14.250,8	19.766,2	5.515,4	16.961,5	14.700,6	-2.260,9
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0,0	1.868,8	1.868,8	0,0	1.533,5	1.533,5
0.10	Mutaties reserves	1.253.842,3	1.061.133,3	-192.708,9	1.284.570,8	1.056.718,7	-227.852,1
	Totaal Taakveld 0.	**4.252.894,1**	**1.890.369,5**	**-2.362.524,6**	**4.312.174,4**	**1.900.790,3**	**-2.411.384,1**
Taakveld 1.	**VEILIGHEID**						
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.440,5	76.469,3	73.028,8	3.464,4	77.309,7	73.845,3
1.2	Openbare orde en veiligheid	14.133,2	128.290,5	114.157,3	14.696,8	123.812,1	109.115,3
	Totaal Taakveld 1.	**17.573,7**	**204.759,7**	**187.186,0**	**18.161,2**	**201.121,8**	**182.960,5**
Taakveld 2.	**VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT**						
2.1	Verkeer en vervoer	65.723,5	372.917,4	307.194,0	73.083,8	410.246,4	337.162,6
2.2	Parkeren	26.935,1	71.812,0	44.876,8	30.291,3	63.711,5	33.420,2
2.3	Recreatieve havens	0,0	218,9	218,9	0,0	206,3	206,3
2.4	Economische havens en waterwegen	5.856,0	23.576,3	17.720,3	5.941,3	24.374,6	18.433,4
2.5	Openbaar vervoer	145.070,3	201.366,5	56.296,2	121.468,3	175.116,9	54.385,5
	Totaal Taakveld 2.	**243.584,9**	**669.891,1**	**426.306,2**	**230.784,7**	**674.392,7**	**443.608,0**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
Taakveld	Onderdeel	Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
Taakveld 3.	**ECONOMIE**						
3.1	Economische ontwikkeling	17.727,7	36.268,4	18.540,7	17.565,9	31.967,0	14.401,1
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	149.881,0	112.893,5	-36.987,5	253.930,8	182.821,0	-71.109,8
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	115.299,6	133.024,2	17.724,7	116.878,3	135.471,3	18.593,0
3.4	Economische promotie	64.665,0	14.081,7	-50.583,3	62.931,5	13.075,4	-49.856,0
	Totaal Taakveld 3.	**347.573,3**	**296.267,9**	**-51.305,4**	**451.306,4**	**363.334,7**	**-87.971,8**
Taakveld 4.	**ONDERWIJS**						
4.1	Openbaar basisonderwijs	0,0	9.184,6	9.184,6	2,6	9.305,8	9.303,2
4.2	Onderwijshuisvesting	3.882,6	101.090,5	97.207,9	2.928,1	101.151,3	98.223,2
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	63.052,7	150.407,6	87.354,9	63.807,3	149.125,3	85.317,9
	Totaal Taakveld 4.	**66.935,3**	**260.682,7**	**193.747,4**	**66.738,0**	**259.582,4**	**192.844,4**
Taakveld 5.	**SPORT, CULTUUR EN RECREATIE**						
5.1	Sportbeleid en activering	10,3	26.321,0	26.310,7	-194,1	25.840,3	26.034,4
5.2	Sportaccommodaties	25.297,4	64.393,5	39.096,1	21.971,0	61.679,6	39.708,6
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	24.611,0	150.035,5	125.424,5	23.514,2	143.664,8	120.150,6
5.4	Musea	6.495,2	44.429,4	37.934,2	6.461,6	40.457,8	33.996,2
5.5	Cultureel erfgoed	485,2	3.634,0	3.148,8	536,7	3.820,4	3.283,7
5.6	Media	172,2	31.272,7	31.100,5	175,8	31.226,2	31.050,4
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreactie	5.790,8	86.423,4	80.632,6	3.820,0	79.515,2	75.695,2
	Totaal Taakveld 5.	**62.862,1**	**406.509,4**	**343.647,3**	**55.350,0**	**386.204,2**	**329.919,0**
Taakveld 6.	**SOCIAAL DOMEIN**						
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.869,2	179.673,6	173.804,4	6.579,6	172.613,8	166.034,2
6.2	Wijkteams	1.071,7	61.107,2	60.035,5	1.668,8	60.561,2	58.892,4
6.3	Inkomensregelingen	1.010.941,8	1.140.689,7	129.747,9	1.029.960,7	1.154.952,4	124.991,7
6.4	Begeleide participatie	3.148,1	90.309,4	87.161,4	2.889,0	89.246,2	86.357,1
6.5	Arbeidsparticipatie	3.266,4	112.346,5	109.080,1	5.773,8	113.163,9	107.390,2
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	480,0	26.944,8	26.464,8	3.525,8	28.412,0	24.886,3
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.142,0	235.771,9	231.630,0	4.476,1	237.901,9	233.425,7
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.234,3	205.388,7	201.154,4	3.411,2	213.981,4	210.570,3
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	15.111,1	308.577,8	293.466,6	14.831,3	304.015,7	289.184,4
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	101,3	42.946,4	42.845,0	63,9	41.328,9	41.265,0
	Totaal Taakveld 6.	**1.048.365,9**	**2.403.756,0**	**1.355.390,1**	**1.073.180,2**	**2.416.177,4**	**1.342.997,2**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
Taakveld	Onderdeel	Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
Taakveld 7.	VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU						
7.1	Volksgezondheid	65.207,3	101.387,9	36.180,5	91.513,2	129.114,4	37.601,2
7.2	Riolering	75.607,4	67.055,4	-8.552,1	76.166,7	68.979,1	-7.187,6
7.3	Afval	156.571,8	113.799,8	-42.772,0	155.182,3	113.631,1	-41.551,3
7.4	Milieubeheer	1.301,6	70.287,2	68.985,7	1.251,8	79.056,5	77.804,6
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	7.855,0	7.798,8	-56,1	7.651,6	7.435,3	-216,3
	Totaal Taakveld 7.	**306.543,1**	**360.329,1**	**53.786,0**	**331.765,6**	**398.216,2**	**66.450,6**
Taakveld 8.	VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE						
8.1	Ruimtelijke ordening	0,0	16.548,1	16.548,1	222,1	16.828,3	16.606,2
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	674.307,7	420.167,6	-254.140,2	526.269,0	343.981,0	-182.288,0
8.3	Wonen en bouwen	66.076,5	157.435,6	91.359,1	71.586,6	161.653,3	90.066,7
	Totaal Taakveld 8.	**740.384,2**	**594.151,2**	**-146.233,0**	**598.077,7**	**522.462,6**	**-75.615,2**
	Totaal Taakvelden	**7.086.716,6**	**7.086.716,6**	**0,0**	**7.138.473,5**	**7.122.282,2**	**-16.191,4**

7.5 Doelenrealisatie

(bedragen x € 1.000)

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
Programma 1 Veiligheid							
	Programmaonderdeel 1.1 Brandweer en crisisbeheersing						
01.1.1	Het voorkomen en bestrijden van brand en rampen en het vergroten van het bewustzijn van brandveiligheid	3.440,5	76.005,0	-72.564,5	3.464,4	76.729,9	-73.265,5
	Totaal 1.1 Brandweer en crisisbeheersing	**3.440,5**	**76.005,0**	**-72.564,5**	**3.464,4**	**76.729,9**	**-73.265,5**
	Programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid						
01.2.1	Amsterdam is een veilige en leefbare stad voor bewoners en bezoekers	14.133,2	131.702,1	-117.568,9	14.696,8	127.472,7	-112.775,9
	Totaal 1.2 Openbare orde en veiligheid	**14.133,2**	**131.702,1**	**-117.568,9**	**14.696,8**	**127.472,7**	**-112.775,9**
	Totaal 1 Veiligheid	**17.573,7**	**207.707,2**	**-190.133,5**	**18.161,2**	**204.202,7**	**-186.041,4**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat							
	Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren						
02.1.1	Er is meer ruimte voor leven en spelen op de straten	9.606,3	52.821,1	-43.214,8	2.723,5	30.245,2	-27.521,7
02.1.2	Amsterdam is voor iedereen bereikbaar op een veilige en duurzame manier	278.814,4	268.457,3	10.357,1	284.435,7	263.760,9	20.674,9
02.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 2.1	1.290,0	-24.616,5	25.906,5	2.660,4	29.445,0	-26.784,6
	Totaal 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	**289.710,7**	**296.661,9**	**-6.951,2**	**289.819,6**	**323.451,1**	**-33.631,5**
	Programmaonderdeel 2.2 Water						
02.2.1	Het openbare water is begaanbaar, aantrekkelijk, schoon en veilig voor alle gebruikers	0,0	34.664,5	-34.664,5	1.000,7	44.995,8	-43.995,1
02.2.2	Leefkwaliteit van de Amsterdammer verbeteren door het verminderen van overlast door passagiers- en pleziervaart.	3.336,0	7.502,2	-4.166,2	3.420,5	6.711,3	-3.290,7
02.2.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 2.2		-1.202,0	1.202,0	0,0	-1.201,7	1.201,7
	Totaal 2.2 Water	**3.336,0**	**40.964,7**	**-37.628,7**	**4.421,2**	**50.505,4**	**-46.084,2**
	Programmaonderdeel 2.3 Openbaar vervoer						
02.3.1	Amsterdam is voor iedereen bereikbaar op een veilige en duurzame manier via het openbaar vervoer	145.171,3	206.596,2	-61.424,9	121.589,7	178.008,7	-56.499,0
02.3.2	Amsterdam is op een veilige en duurzame manier bereikbaar voor commercieel vervoer	0,0	2.850,3	-2.850,3	84,0	2.560,6	-2.476,6
02.3.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 2.3		-692,4	692,4	0,0	-692,4	692,4
	Totaal 2.3 Openbaar vervoer	**145.171,3**	**208.754,1**	**-63.582,8**	**121.673,7**	**179.956,9**	**-58.283,2**
	Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	**438.218,0**	**546.380,7**	**-108.162,7**	**415.914,6**	**553.913,4**	**-137.998,8**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
Programma 3 Economie							
	Programmaonderdeel 3.1 Economie en innovatie						
03.1.1	Amsterdam biedt bewoners aantrekkelijke commerciële voorzieningen verspreid over de stad en biedt ondernemers een goed ondernemersklimaat	2.935,4	17.047,5	-14.112,1	3.287,5	16.229,9	-12.942,4
03.1.2	De metropoolregio Amsterdam heeft (inter)nationaal gezien een aantrekkelijk vestigingsklimaat	3.056,0	8.054,7	-4.998,7	2.804,6	7.667,7	-4.863,1
03.1.3	De stad maakt een schaalsprong naar de metropoolregio Amsterdam	13.022,7	17.088,0	-4.065,3	13.142,5	17.281,9	-4.139,3
03.1.4	Metropoolregio Amsterdam heeft een economie die voorbereid is op toekomstige ontwikkelingen	5.119,0	26.724,9	-21.605,9	5.306,8	22.761,6	-17.454,8
03.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 3.1		191,5	-191,5	0,0	154,7	-154,7
	Totaal 3.1 Economie en innovatie	**24.133,2**	**69.106,7**	**-44.973,5**	**24.541,5**	**64.095,8**	**-39.554,3**
	Totaal 3 Economie	**24.133,2**	**69.106,7**	**-44.973,5**	**24.541,5**	**64.095,8**	**-39.554,3**
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed							
	Programmaonderdeel 4.1 Kunst en cultuur						
04.1.1	Amsterdam heeft een kwalitatief hoogwaardig, vernieuwend en divers cultureel aanbod voor alle Amsterdammers en bezoekers en alle Amsterdamse kinderen maken kennis met Kunst en Cultuur	822,8	166.828,5	-166.005,7	678,1	155.862,7	-155.184,6
04.1.2	Amsterdam heeft een gespreid aanbod van broedplaatsen, woon- en werkruimtes voor kunstenaars en creatieve ondernemers en cultuurgebouwen	30.115,0	15.291,3	14.823,7	29.169,8	15.930,2	13.239,6
04.1.3	Alle Amsterdammers hebben toegang tot informatie en onafhankelijk nieuws via een netwerk van bibliotheken en de lokale publieke omroep	172,2	31.272,7	-31.100,5	175,8	31.261,6	-31.085,8
04.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 4.1		1.025,2	-1.025,2	0,0	945,2	-945,2
	Totaal 4.1 Kunst en cultuur	**31.110,0**	**214.417,7**	**-183.307,7**	**30.023,7**	**203.999,7**	**-173.976,0**
Programmaonderdeel 4.2 Erfgoed							
04.2.1	Het Amsterdamse erfgoed heeft en behoudt zijn cultuurhistorische waarde, wordt op passende wijze benut en vertelt het verhaal van de stad	485,2	3.508,0	-3.022,8	536,7	3.820,4	-3.283,7
	Totaal 4.2 Erfgoed	**485,2**	**3.508,0**	**-3.022,8**	**536,7**	**3.820,4**	**-3.283,7**
	Totaal 4 Kunst, cultuur en erfgoed	**31.595,2**	**217.925,7**	**-186.330,5**	**30.560,4**	**207.820,1**	**-177.259,7**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
Programma 5 Onderwijs							
	Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs						
05.1.1	Kansengelijkheid: Iedere Amsterdammer krijgt de kans om zich, ongeacht zijn of haar achtergrond, via onderwijs, te ontwikkelen tot wie hij of zij kan of wil zijn	58.539,1	99.903,3	-41.364,2	59.188,9	100.427,4	-41.238,5
05.1.2	Kwaliteit: Ieder kind krijgt goed onderwijs in een kwalitatief goede schoolomgeving	8.396,3	150.538,5	-142.142,2	7.552,3	149.572,2	-142.019,9
05.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 5.1	0,0	10.284,8	-10.284,8	0,2	9.838,2	-9.838,0
	Totaal 5.1 Onderwijs	**66.935,3**	**260.726,7**	**-193.791,3**	**66.741,3**	**259.837,7**	**-193.096,4**
	Totaal 5 Onderwijs	**66.935,3**	**260.726,7**	**-193.791,3**	**66.741,3**	**259.837,7**	**-193.096,4**
Programma 6 Sport							
	Programmaonderdeel 6.1 Sport						
06.1.1	Een rijk en divers sport- en beweegaanbod voor alle Amsterdammers	1.179,6	37.057,6	-35.878,0	1.937,1	35.918,6	-33.981,5
06.1.2	Amsterdam heeft een passend aanbod aan sportvoorzieningen	24.128,1	51.886,6	-27.758,5	19.841,4	49.448,0	-29.606,6
06.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 6.1		2.508,3	-2.508,3	0,0	2.766,9	-2.766,9
	Totaal 6.1 Sport	**25.307,7**	**91.452,5**	**-66.144,8**	**21.778,5**	**88.133,5**	**-66.355,0**
	Totaal 6 Sport	**25.307,7**	**91.452,5**	**-66.144,8**	**21.778,5**	**88.133,5**	**-66.355,0**
Programma 7 Werk, inkomen en participatie							
	Programmaonderdeel 7.1 Inkomensregelingen						
07.1.1	Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid (inkomenszekerheid) voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien	1.010.641,8	1.044.248,7	-33.606,9	1.029.664,9	1.058.955,8	-29.290,9
07.1.9	Doeloverstijgende middelen pro grammaonderdeel 7.1		-313,4	313,4	0,0	-313,4	313,4
	Totaal 7.1 Inkomensregelingen	**1.010.641,8**	**1.043.935,3**	**-33.293,5**	**1.029.664,9**	**1.058.642,4**	**-28.977,5**
	Programmaonderdeel 7.2 Werk, participatie en inburgering						
07.2.1	Amsterdammers die dienstverlening ontvangen van de gemeente doen duurzaam en naar vermogen mee	7.479,7	207.110,3	-199.630,6	9.720,7	205.894,7	-196.174,0
	Totaal 7.2 Werk, participatie en inburgering	**7.479,7**	**207.110,3**	**-199.630,6**	**9.720,7**	**205.894,7**	**-196.174,0**
	Programmaonderdeel 7.3 Armoede en schuldhulp						
07.3.1	Het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen om zo de kansen voor deze Amsterdammers te vergroten	750,0	118.179,8	-117.429,8	521,9	118.652,7	-118.130,9
	Totaal 7.3 Armoede en schuldhulp	**750,0**	**118.179,8**	**-117.429,8**	**521,9**	**118.652,7**	**-118.130,9**
	Totaal 7 Werk, inkomen en participatie	**1.018.871,5**	**1.369.225,4**	**-350.353,9**	**1.039.907,5**	**1.383.189,9**	**-343.282,4**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg							
	Programmaonderdeel 8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit						
08.1.1	De zelfredzaamheid van Amsterdammers wordt vergroot en de kansenongelijkheid tussen Amsterdammers wordt kleiner	4.694,6	138.006,6	-133.312,0	5.040,5	136.786,5	-131.746,0
08.1.2	Alle Amsterdammers hebben gelijke kans op gezondheid ongeacht hun sociaal economische status of achtergrond	65.316,7	106.852,2	-41.535,5	75.483,6	116.191,9	-40.708,3
08.1.3	Amsterdam is een inclusieve verbonden stad		1.859,1	-1.859,1	15.833,9	16.768,8	-934,9
08.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 8.1		7.929,2	-7.929,2	0,0	7.744,1	-7.744,1
	Totaal 8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	**70.011,3**	**254.647,1**	**-184.635,8**	**96.358,0**	**277.491,2**	**-181.133,3**
	Programmaonderdeel 8.2 Wijkteams						
08.2.1	Amsterdammers hebben tijdig en adequaat toegang tot hulp en ondersteuning	1.071,7	61.107,2	-60.035,5	1.668,8	60.561,2	-58.892,4
	Totaal 8.2 Wijkteams	1.071,7	61.107,2	-60.035,5	1.668,8	60.561,2	-58.892,4
	Programmaonderdeel 8.3 Individuele voorzieningen						
08.3.1	Het duurzaam borgen van de veiligheid van alle betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling	1.783,8	62.752,0	-60.968,2	766,5	59.468,1	-58.701,6
08.3.2	Amsterdammers krijgen de juiste zorg op de juiste plek ongeacht hun leeftijd	20.620,7	701.534,2	-680.913,5	24.461,2	709.324,9	-684.863,8
08.3.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 8.3	734,3	18.436,0	-17.701,7	710,9	19.164,7	-18.453,8
	Totaal 8.3 Individuele voorzieningen	**23.138,7**	**782.722,2**	**-759.583,5**	**25.938,6**	**787.957,7**	**-762.019,1**
	Programmaonderdeel 8.4 Diversiteit						
08.4.1	Amsterdam is een inclusieve verbonden stad.		7.084,6	-7.084,6	0,0	6.859,3	-6.859,3
	Totaal 8.4 Diversiteit		**7.084,6**	**-7.084,6**	**0,0**	**6.859,3**	**-6.859,3**
	Totaal 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	**94.221,8**	**1.105.561,1**	**-1.011.339,4**	**123.965,4**	**1.132.869,4**	**-1.008.904,1**
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening							
	Programmaonderdeel 9.1 Riool en drinkwater						
09.1.1	Alle Amsterdammers hebben toegang tot schoon drinkwater	193.051,0	127.996,6	65.054,5	195.560,2	130.049,2	65.511,0
09.1.2	Amsterdam heeft een goedwerkende en degelijke riolering	3.258,0	67.055,4	-63.797,4	3.716,3	68.979,1	-65.262,8
09.1.3	Vanuit riolering en drinkwater dragen wij bij aan de circulaire economie en transitie naar een aardgasvrije stad		600,0	-600,0	0,0	606,7	-606,7
	Totaal 9.1 Riool en drinkwater	**196.309,0**	**195.651,9**	**657,1**	**199.276,5**	**199.635,0**	**-358,5**
	Programmaonderdeel 9.2 Afval en grondstoffen						
09.2.1	Amsterdam voorkomt afval	143.811,7	20.287,2	123.524,5	143.687,1	27.731,2	115.956,0
09.2.2	Afval dat ontstaat, zamelen we zo duurzaam mogelijk in en krijgt een zo hoogwaardig mogelijke verwerking	12.760,1	110.076,3	-97.316,2	11.495,2	105.225,6	-93.730,4
09.2.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 9.2		1.018,7	-1.018,7	0,0	1.334,3	-1.334,3
	Totaal 9.2 Afval en grondstoffen	**156.571,8**	**131.382,2**	**25.189,6**	**155.182,3**	**134.291,1**	**20.891,2**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
	Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer						
09.3.1	Amsterdam werkt aan een klimaat neutrale én aardgasvrije stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt	812,8	47.954,0	-47.141,2	1.025,4	43.839,9	-42.814,5
09.3.2	Amsterdam waarborgt de veiligheid, beschermt de leefomgeving en beperkt gezondheidsrisico's	488,8	22.319,7	-21.830,9	226,4	35.106,3	-34.879,9
09.3.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 9.3		-516,4	516,4	0,0	-516,4	516,4
	Totaal 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	**1.301,6**	**69.757,2**	**-68.455,7**	**1.251,8**	**78.429,8**	**-77.177,9**
	Programmaonderdeel 9.4 Ruimtelijke ordening						
09.4.1	Amsterdam geeft ruimtelijke voorwaarden voor nieuwe woon-, werk- en leefmilieus om demografische en economische groei mogelijk te maken	500,0	22.500,8	-22.000,8	634,6	23.842,4	-23.207,8
	Totaal 9.4 Ruimtelijke ordening	500,0	22.500,8	-22.000,8	634,6	23.842,4	-23.207,8
	Programmaonderdeel 9.5 Begraafplaatsen en crematoria						
09.5.1	Amsterdam geeft tegen kostendekkende tarieven de mogelijkheid tot begraven en cremeren, waarbij ruimte is voor ieders persoonlijke wens, ongeacht sociale, religieuze of culturele achtergrond	7.855,0	7.798,8	56,1	7.651,6	7.435,3	216,3
	Totaal 9.5 Begraafplaatsen en crematoria	**7.855,0**	**7.798,8**	**56,1**	**7.651,6**	**7.435,3**	**216,3**
	Totaal 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	**362.537,4**	**427.091,0**	**-64.553,7**	**363.996,8**	**443.633,5**	**-79.636,7**
	Programma 10 Grond						
	Programmaonderdeel 10.1 Grond						
10.1.1	Het ontwikkelen van duurzame, leefbare en ongedeelde gebieden waar ruimte is voor wonen, werken en recreëren voor alle doelgroepen	536.388,7	490.530,2	45.858,5	553.779,2	477.967,2	75.812,0
	Totaal 10.1 Grond	**536.388,7**	**490.530,2**	**45.858,5**	**553.779,2**	**477.967,2**	**75.812,0**
	Programmaonderdeel 10.2 Erfpacht						
10.2.1	Grip houden op het gebruik van de grond door middel van erfpacht	287.800,0	42.474,1	245.325,9	226.406,7	46.367,0	180.039,6
	Totaal 10.2 Erfpacht	**287.800,0**	**42.474,1**	**245.325,9**	**226.406,7**	**46.367,0**	**180.039,6**
	Totaal 10 Grond	**824.188,7**	**533.004,3**	**291.184,4**	**780.185,9**	**524.334,3**	**255.851,6**
	Programma 11 Wonen en groen						
	Programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen						
11.1.1	Voldoende beschikbaarheid van betaalbare en goede woningen	6.439,4	72.196,7	-65.757,4	4.949,4	68.470,1	-63.520,6
11.1.2	Verbeteren van de leefbaarheid en de kwaliteit van de buurten	150,0	19.855,9	-19.705,9	311,7	18.915,1	-18.603,4
11.1.3	Waarborgen van de veiligheid en beperken van gezondheidsrisico's die het gevolg zijn van bouwactiviteiten in de stad	58.966,9	28.109,6	30.857,4	65.756,7	33.324,7	32.432,0
11.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 11.1	20,2	35.616,9	-35.596,7	86,3	38.353,3	-38.266,9
	Totaal 11.1 Wonen en bouwen	**65.576,5**	**155.779,1**	**-90.202,6**	**71.104,2**	**159.063,2**	**-87.959,0**

		Begroting 2020			Jaarverslag 2020		
		Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
	Programmaonderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging						
11.2.1	De openbare ruimte is schoon en heel	26.655,6	149.846,5	-123.191,0	30.833,7	145.642,8	-114.809,1
11.2.2	De openbare ruimte is overal functioneel en duurzaam ingericht		144,0	-144,0	37,9	875,8	-838,0
	Totaal 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging	**26.655,6**	**149.990,5**	**-123.335,0**	**30.871,6**	**146.518,7**	**-115.647,1**
	Programmaonderdeel 11.3 Groen en dierenwelzijn						
11.3.1	Amsterdam is een stad voor mens, plant en dier met groene plekken in alle buurten en goed onderhouden parken en bos	5.790,8	83.267,6	-77.476,9	3.780,5	75.407,0	-71.626,5
	Totaal 11.3 Groen en dierenwelzijn	**5.790,8**	**83.267,6**	**-77.476,9**	**3.780,5**	**75.407,0**	**-71.626,5**
	Totaal 11 Wonen en groen	**98.022,8**	**389.037,3**	**-291.014,4**	**105.756,3**	**380.988,9**	**-275.232,6**
	Programma 12 Moderne open overheid						
	Programmaonderdeel 12.1 Digitale stad, interactie en informatie						
12.1.1	Vormgeven van de digitale stad samen met Amsterdammers, het bedrijfsleven, kennisinstellingen, culturele sector, bezoekers en andere steden in de wereld. Daarnaast is de interactie van de gemeente met de Amsterdammers toegankelijk, begrijpelijk en inclusief	36.809,6	71.261,5	-34.451,9	36.712,0	68.738,8	-32.026,8
12.1.2	De gemeente beheert betrouwbare en kwalitatief goede informatie voor burgers en bedrijven op een toekomstbestendige manier en stelt deze veilig beschikbaar voor Amsterdammers	1.760,4	20.365,0	-18.604,6	1.860,0	22.393,2	-20.533,2
12.1.9	Doeloverstijgende middelen programmaonderdeel 12.1		168,0	-168,0	0,0	169,2	-169,2
	Totaal 12.1 Digitale stad, interactie en informatie	**38.570,0**	**91.794,5**	**-53.224,5**	**38.572,0**	**91.301,2**	**-52.729,2**
	Programmaonderdeel 12.2 Democratisering						
12.2.1	De zeggenschap, betrokkenheid en rol van de Amsterdammer vergroten bij de keuzes over wat er in de stad gebeurt en bij de uitvoering daarvan		9.037,7	-9.037,7	10,0	6.545,6	-6.535,6
	Totaal 12.2 Democratisering		**9.037,7**	**-9.037,7**	**10,0**	**6.545,6**	**-6.535,6**
	Totaal 12 Moderne open overheid	**38.570,0**	**100.832,2**	**-62.262,2**	**38.582,0**	**97.846,8**	**-59.264,8**

7.6 Brugstaat

(Bedragen x € miljoen)

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma 1 Veiligheid					
Programmaonderdeel 1.1 Brandweer en crisisbeheersing					
Baten	4,2	-1,0	0,3	0,0	3,5
Lasten	77,3	-2,0	0,7	0,7	76,7
Saldo van baten en lasten	**-73,1**	**1,0**	**-0,5**	**-0,7**	**-73,3**
Programmaonderdeel 1.2 Openbare orde en veiligheid					
Baten	16,3	0,0	-2,2	0,6	14,7
Lasten	128,3	7,9	-4,5	-4,2	127,5
Saldo van baten en lasten	**-112,0**	**-7,9**	**2,3**	**4,8**	**-112,8**
Programma 1 Veiligheid	**-185,1**	**-6,9**	**1,8**	**4,1**	**-186,0**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat					
Programmaonderdeel 2.1 Verkeer, vervoer en parkeren					
Baten	343,2	-75,7	22,2	0,1	289,8
Lasten	405,4	23,4	-132,2	26,8	323,5
Saldo van baten en lasten	**-62,2**	**-99,1**	**154,3**	**-26,7**	**33,6**
Programmaonderdeel 2.2 Water					
Baten	3,9	-0,6	0,0	1,1	4,4
Lasten	35,6	11,8	-6,4	9,5	50,5
Saldo van baten en lasten	**-31,7**	**-12,4**	**6,4**	**-8,5**	**-46,1**
Programmaonderdeel 2.3 Openbaar vervoer					
Baten	132,8	6,1	6,3	-23,5	121,7
Lasten	207,1	9,2	-7,6	-28,8	180,0
Saldo van baten en lasten	**-74,3**	**-3,2**	**13,9**	**5,3**	**-58,3**
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	**-168,2**	**-114,6**	**174,7**	**-29,8**	**-138,0**

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma 3 Economie					
Programmaonderdeel 3.1 Economie en innovatie					
Baten	19,7	11,1	-6,7	0,4	24,5
Lasten	62,1	15,7	-8,7	-5,0	64,1
Saldo van baten en lasten	**-42,4**	**-4,6**	**2,0**	**5,4**	**-39,6**
Programma 3 Economie	**-42,4**	**-4,6**	**2,0**	**5,4**	**-39,6**
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed					
Programmaonderdeel 4.1 Kunst en cultuur					
Baten	27,6	3,5	0,0	-1,1	30,0
Lasten	187,5	9,4	17,5	-10,4	204,0
Saldo van baten en lasten	**-159,9**	**-5,9**	**-17,5**	**9,3**	**-174,0**
Programmaonderdeel 4.2 Erfgoed					
Baten	0,5	0,0	0,0	0,1	0,5
Lasten	3,8	-0,2	-0,1	0,3	3,8
Saldo van baten en lasten	**-3,4**	**0,2**	**0,1**	**-0,3**	**-3,3**
Programma 4 Kunst, cultuur en erfgoed	**-163,3**	**-5,7**	**-17,3**	**9,1**	**-177,3**
Programma 5 Onderwijs					
Programmaonderdeel 5.1 Onderwijs					
Baten	67,9	-2,2	1,2	-0,2	66,7
Lasten	268,0	-4,6	-2,7	-0,9	259,8
Saldo van baten en lasten	**-200,1**	**2,4**	**3,9**	**0,7**	**-193,1**
Programma 5 Onderwijs	**-200,1**	**2,4**	**3,9**	**0,7**	**-193,1**
Programma 6 Sport					
Programmaonderdeel 6.1 Sport					
Baten	15,8	12,8	-3,2	-3,5	21,8
Lasten	77,5	15,5	-1,5	-3,4	88,1
Saldo van baten en lasten	**-61,7**	**-2,7**	**-1,7**	**-0,2**	**-66,4**
Programma 6 Sport	**-61,7**	**-2,7**	**-1,7**	**-0,2**	**-66,4**

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma 7 Werk, inkomen en participatie					
Programmaonderdeel 7.1 Inkomensregelingen					
Baten	603,0	-9,0	416,6	19,0	1.029,7
Lasten	676,9	0,1	367,0	14,7	1.058,6
Saldo van baten en lasten	**-73,9**	**-9,1**	**49,7**	**4,3**	**-29,0**
Programmaonderdeel 7.2 Werk, participatie en inburgering					
Baten	8,8	1,6	-2,9	2,2	9,7
Lasten	201,5	4,2	1,4	-1,2	205,9
Saldo van baten en lasten	**-192,7**	**-2,7**	**-4,3**	**3,5**	**-196,2**
Programmaonderdeel 7.3 Armoede en schuldhulp					
Baten	0,8	-0,1	0,0	-0,2	0,5
Lasten	117,8	-0,3	0,6	0,5	118,7
Saldo van baten en lasten	**-117,0**	**0,2**	**-0,6**	**-0,7**	**-118,1**
Programma 7 Werk, inkomen en participatie	**-383,6**	**-11,5**	**44,8**	**7,1**	**-343,3**
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg					
Programmaonderdeel 8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit					
Baten	46,5	-1,4	24,9	26,3	96,4
Lasten	235,0	-6,3	26,0	22,8	277,5
Saldo van baten en lasten	**-188,5**	**4,9**	**-1,1**	**3,5**	**-181,1**
Programmaonderdeel 8.2 Wijkteams					
Baten	1,1	-0,0	0,0	0,6	1,7
Lasten	64,6	-0,3	-3,2	-0,5	60,6
Saldo van baten en lasten	**-63,5**	**0,2**	**3,2**	**1,1**	**-58,9**
Programmaonderdeel 8.3 Individuele voorzieningen					
Baten	20,0	2,8	0,3	2,8	25,9
Lasten	703,4	5,2	74,1	5,2	788,0
Saldo van baten en lasten	**-683,4**	**-2,4**	**-73,8**	**-2,4**	**762,0**
Programmaonderdeel 8.4 Diversiteit					
Lasten	0,0	7,1	-0,0	-0,2	6,9
Saldo van baten en lasten	**0,0**	**-7,1**	**0,0**	**0,2**	**-6,9**
Programma 8 Volksgezondheid, jeugd en zorg	**-935,4**	**-4,3**	**-71,6**	**2,4**	**-1.008,9**

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening					
Programmaonderdeel 9.1 Riool en drinkwater					
Baten	201,5	-0,2	-5,0	3,0	199,3
Lasten	199,8	-0,2	-4,0	4,0	199,6
Saldo van baten en lasten	**1,7**	**-0,0**	**-1,0**	**-1,0**	**-0,4**
Programmaonderdeel 9.2 Afval en grondstoffen					
Baten	154,4	0,7	1,5	-1,4	155,2
Lasten	125,6	1,0	4,9	2,9	134,3
Saldo van baten en lasten	**28,8**	**-0,2**	**-3,4**	**-4,3**	**20,9**
Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer					
Baten	1,1	0,2	-0,0	-0,0	1,3
Lasten	69,3	13,6	-13,1	8,7	78,4
Saldo van baten en lasten	**-68,2**	**-13,3**	**13,1**	**-8,7**	**-77,2**
Programmaonderdeel 9.4 Ruimtelijke ordening					
Baten	0,0	0,5	0,0	0,1	0,6
Lasten	31,8	0,3	-9,6	1,3	23,8
Saldo van baten en lasten	**-31,8**	**0,2**	**9,6**	**-1,2**	**-23,2**
Programmaonderdeel 9.5 Begraafplaatsen en crematoria					
Baten	8,2	0,0	-0,4	-0,2	7,7
Lasten	7,6	0,2	-0,0	-0,4	7,4
Saldo van baten en lasten	**0,6**	**-0,2**	**-0,3**	**0,2**	**0,2**
Programma 9 Duurzaamheid en ruimtelijke ordening	**-69,0**	**-13,6**	**18,0**	**-15,1**	**-79,6**
Programma 10 Grond					
Programmaonderdeel 10.1 Grond					
Baten	604,7	95,8	-164,1	17,4	538,8
Lasten	538,6	104,5	-152,5	-12,6	478,0
Saldo van baten en lasten	**66,1**	**-8,7**	**-11,6**	**30,0**	**75,8**
Programmaonderdeel 10.2 Erfpacht					
Baten	206,0	79,3	2,5	-61,4	226,4
Lasten	54,1	-3,0	-8,6	3,9	46,4
Saldo van baten en lasten	**151,9**	**82,3**	**11,1**	**-65,3**	**180,0**
Programma 10 Grond	**218,1**	**73,6**	**-0,5**	**-35,3**	**255,9**

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma 11 Wonen en groen					
Programmaonderdeel 11.1 Wonen en bouwen					
Baten	60,2	3,9	1,5	5,5	71,1
Lasten	170,4	-7,1	-7,5	3,3	159,1
Saldo van baten en lasten	**-110,1**	**10,9**	**9,0**	**2,2**	**-88,0**
Programmaonderdeel 11.2 Onderhoud openbare ruimte en reiniging					
Baten	21,7	-0,5	5,5	4,2	30,9
Lasten	133,9	6,6	9,5	-3,5	146,5
Saldo van baten en lasten	**-112,2**	**-7,1**	**-4,1**	**7,7**	**-115,6**
Programmaonderdeel 11.3 Groen en dierenwelzijn					
Baten	4,4	-1,2	2,6	-2,0	3,8
Lasten	75,6	11,4	-3,7	-7,9	75,4
Saldo van baten en lasten	**-71,3**	**-12,6**	**6,4**	**5,9**	**-71,6**
Programma 11 Wonen en groen	**-293,6**	**-8,8**	**11,3**	**15,8**	**-275,2**
Programma 12 Moderne open overheid					
Programmaonderdeel 12.1 Digitale stad, interactie en informatie					
Baten	40,6	0,4	-2,4	0,0	38,6
Lasten	87,7	3,2	0,9	-0,5	91,3
Saldo van baten en lasten	**-47,1**	**-2,8**	**-3,3**	**0,5**	**-52,7**
Programmaonderdeel 12.2 Democratisering					
Baten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasten	6,4	1,4	1,2	-2,5	6,5
Saldo van baten en lasten	**-6,4**	**-1,4**	**-1,2**	**2,5**	**-6,5**
Programma 12 Moderne open overheid	**-53,6**	**-4,2**	**-4,5**	**3,0**	**-59,3**

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma A Algemene dekkingsmiddelen					
Programmaonderdeel A.1 Financiering en deelnemingen					
Baten	103,8	-57,3	23,6	8,3	78,4
Lasten	21,1	-9,1	26,1	0,4	38,5
Saldo van baten en lasten	**82,7**	**-48,3**	**-2,5**	**7,9**	**39,8**
Programmaonderdeel A.2 Lokale heffingen					
Baten	406,9	-93,6	-58,8	0,1	254,5
Lasten	26,7	-1,0	5,6	0,1	31,4
Saldo van baten en lasten	**380,2**	**-92,6**	**-64,4**	**-0,1**	**223,2**
Programmaonderdeel A.3 Gemeentefonds					
Baten	2.227,6	20,8	171,9	-2,1	2.418,3
Saldo van baten en lasten	**2.227,6**	**20,8**	**171,9**	**-2,1**	**2.418,3**
Programmaonderdeel A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien					
Baten	14,0	0,2	0,1	2,7	17,0
Lasten	27,0	-6,1	-0,8	-6,5	13,7
Saldo van baten en lasten	**-13,0**	**6,2**	**0,9**	**9,2**	**3,3**
Programmaonderdeel A.5 Reserves					
Onttrekkingen reserves	901,6	221,6	130,7	30,7	1.284,6
Toevoegingen reserves	711,1	206,2	143,9	-4,4	1.056,7
Saldo van onttrekkingen en toevoegingen	**190,5**	**15,4**	**-13,2**	**35,1**	**227,9**
Programma A Algemene dekkingsmiddelen	**2.868,0**	**-98,4**	**92,8**	**50,0**	**2.012,4**

	Begroting 2020	Mutaties Voorjaarsnota 2020	Mutaties Najaarsnota 2020	Mutaties Rekening 2020	Rekening 2020
Programma B Bestuur en organisatie					
Programmaonderdeel B.1 Overhead					
Baten	15,5	-0,4	-5,5	2,3	11,8
Lasten	535,7	3,0	18,6	8,1	565,4
Saldo van baten en lasten	**-520,2**	**-3,4**	**-24,2**	**-5,8**	**-553,6**
Programmaonderdeel B.2 Vastgoed					
Baten	39,7	-7,0	-9,4	19,8	43,2
Lasten	21,1	-2,3	6,4	17,1	42,3
Saldo van baten en lasten	**18,6**	**-4,6**	**-15,7**	**2,7**	**0,9**
Programmaonderdeel B.3 Bestuur					
Baten	1,0	-0,3	0,0	0,1	0,7
Lasten	29,5	3,6	2,4	-2,1	33,5
Saldo van baten en lasten	**-28,6**	**-3,9**	**-2,4**	**2,1**	**-32,7**
Programma B Bestuur en organisatie	**-530,2**	**-12,0**	**-42,3**	**-0,9**	**-585,4**
Totaal	**-0,0**	**-211,3**	**211,3**	**16,2**	**16,2**

8

8 Balans

8.1	Balans met toelichting	386
8.2	Verloopstaat reserves	406
8.3	Verloopstaat voorzieningen	418
8.4	Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen	424
8.5	Niet uit de balans blijkende verplichtingen	426
8.6	Kasstroomoverzicht	428

8.1 Balans met toelichting

Balans per 31 december (activa)

(bedragen x € miljoen)

			Activa	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
1			Vaste activa	13.753,4	14.108,2
1	**1**		**Immateriële vaste activa**	**35,7**	**37,3**
1	1	1	Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-2,9	-7,0
1	1	2	Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	32,5	38,6
1	1	3	Bijdragen aan activa in eigendom van derden	6,0	5,7
1	**2**		**Materiële vaste activa**	**12.741,7**	**13.090,0**
1	2	1a	Investeringen met een economisch nut	11.037,9	11.234,5
			Waarvan in erfpacht uitgegeven	8.152,5	8.309,9
1	2	1b	Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	370,2	389,8
1	2	2	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	1.333,6	1.465,7
1	**3**		**Financiële vaste activa**	**976,1**	**980,9**
1	3	1	Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	660,3	660,9
1	3	2	Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1,7	1,7
1	3	3	Leningen aan deelnemingen	191,2	199,4
1	3	4	Leningen aan overige verbonden partijen	0,0	0,0
1	3	5	Overige langlopende leningen	87,1	80,2
1	3	6	Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	35,8	38,7

			Activa	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
2			Vlottende activa	694,7	951,0
2	**1**		**Voorraden**	**-418,4**	**-385,9**
2	1	1	Grond- en hulpstoffen	0,3	0,3
2	1	2	Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-426,2	-394,9
2	1	3	Gereed product en handelsgoederen	7,5	8,7
2	**2**		**Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**598,6**	**806,9**
2	2	1	Vorderingen op openbare lichamen	256,1	306,8
2	2	2	Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	3,0	4,9
2	2	3	Overige vorderingen	339,5	495,2
2	**3**		**Liquide middelen (kas- en banksaldi)**	**3,4**	**7,6**
2	**4**		**Overlopende activa**	**511,1**	**522,4**
2	4	1	De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voor-financiering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, uitgesplitst naar:	86,7	170,3
			- Europees overheidslichamen	0,8	0,0
			- het Rijk	15,1	82,7
			- Overige Nederlandse overheidslichamen	70,8	87,6
2	4	2	Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	424,4	352,1
			Totaal activa	14.448,2	15.059,2
			Het bedrag waarvan het recht bestaat op verliescompensatie vanuit de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		

Balans per 31 december (passiva)

(bedragen x € miljoen)

			Passiva	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
			Vaste passiva	13.423,0	13.719,7
1			Eigen vermogen	7.952,2	7.740,5
1	1		Algemene reserve	347,7	96,0
1	2		Resultaat	-90,1	16,2
1	3		Bestemmingsreserves	7.694,6	7.628,3
2			Voorzieningen	409,0	379,9
3			Vaste schulden	5.061,9	5.599,3
3	**1**		**Obligatieleningen**	**2.660,0**	**2.840,0**
3	**2**		**Onderhandse leningen**	**2.382,8**	**2.743,6**
3	2	1	Van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	50,0	50,0
3	2	2	Van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.052,8	2.413,6
3	2	4	Van openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	280,0	280,0
3	**3**		**Waarborgsommen**	**19,0**	**15,7**
4			Vlottende passiva	1.025,1	1.339,5
4	**1**		**Netto-vlottende schuld**	**583,8**	**784,6**
4	1	2	Overige kasgeldleningen	258,0	517,0
4	1	4	Overige schulden	325,8	267,6
4	**2**		**Overlopende passiva**	**441,4**	**554,9**
4	2	1	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgende begrotingsjaar tot betaling komen	307,8	405,1
4	2	2	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. uitgesplitst naar:	30,7	44,1
			- Europese overheidslichamen	1,1	0,5
			- het Rijk	18,0	21,7
			- Overige Nederlandse overheidslichamen	11,6	21,9
4	2	3	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	102,9	105,7
			Totaal passiva	14.448,2	15.059,2
			Het bedrag dat we aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen hebben verstrekt	10.312	9.945

Vaste activa

8.1 Vaste activa

8.1.1 Immateriële vaste activa

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop in miljoenen euro's weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar.

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Herrubricering	Investeringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2020
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-2,9		-4,1	-	-7,0
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	32,5		7,9	-1,8	38,6
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	6,0	0,6	-	-1,0	5,7
Totaal	**35,7**	**0,6**	**3,8**	**-2,8**	**37,3**

Desinvesteringen, bijdragen van derden en duurzame waardeverminderingen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2020

Het eindsaldo van € 37,3 miljoen bestaat voor € 38,6 miljoen uit geactiveerde investeringen voor kosten van onderzoek en ontwikkeling. Dit zijn vooral voorbereidende proceskosten die gemaakt worden voorafgaand aan de uitvoeringsfase van grondexploitaties. De bijdragen aan activa in eigendom van derden van € 5,7 miljoen zijn bijdragen voor:

- Sportaccommodaties € 3,8 miljoen (waaronder roei- en andere sportcentra en het Olympisch stadion);
- De Hemwegtunnel van € 1,0 miljoen;
- Jaap Eden IJscomplex van € 0,6 miljoen;
- Danscentra en theaterpodia van € 0,3 miljoen.

De kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio betreft het disagio op afgesloten leningen met een looptijd langer dan een jaar van € 7,0 miljoen.

Mutaties 2020

De immateriële vaste activa ultimo 2020 zijn € 1,6 miljoen hoger dan ultimo 2019. De belangrijkste mutaties in 2020 zijn:

- Een toename van voorbereidingskosten van € 7,9 miljoen in onder meer projecten als Amstelstation Amsteloever, de Nieuwe kern en Sloterdijk Centrum Transformatie.
- Een toename van de investeringen met € 0,6 miljoen door herrubricering omdat een aantal activa nog niet juist gerubriceerd was. De herrubricering is saldo neutraal. Bij de investeringen met economisch nut bedraagt de herrubricering € 3,6 miljoen negatief. Bij de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven bedraagt de herrubricering € 0,5 miljoen negatief. De investeringen met maatschappelijk nut zijn gestegen met € 3,5 miljoen door de herrubricering.
- Een afname van € 4,1 miljoen door het activeren van de ontvangen rente op door de gemeente aangegane leningen (met een looptijd langer dan één jaar);
- De afschrijvingen van in totaal € 2,8 miljoen. Het gaat vooral om afschrijvingen op sportaccommodaties en de Hemwegtunnel.

8.1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Investeringen met een economisch nut	11.037,9	11.234,5
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	370,2	389,8
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	1.333,6	1.465,7
Totaal	**12.741,7**	**13.090,0**

Het eindsaldo 2020 van € 13,1 miljard kent een toename ten opzichte van ultimo 2019 van € 348,3 miljoen. De toename dat een saldo is van nieuwe investeringen en afschrijvingen, komt door:

Investeringen met economisch nut van € 196,6 miljoen. Dit komt vooral door de toename van de erfpachtgronden met € 157,4 miljoen.

- Investeringen met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven van € 19,6 miljoen. De investeringen betreffen vooral riolering.
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut van € 132,1 miljoen. De toename wordt vooral veroorzaakt door investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

Hierna worden de onderdelen toegelicht.

Investeringen met een economisch nut (exclusief de kosten waarvoor een heffing kan worden geheven)

Het overzicht hierna toont het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut.

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Her-rubricering	Investerin-gen	Bijdragen van derden	Des-inves-teringen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	8.344,9	-0,6	159,2	-	-0,5	-	8.503,0
Waarvan in erfpacht uitgegeven	*8.152,5*		*157,4*	-	-	-	*8.309,9*
Woonruimten	1,2	-	-	-	-	-0,1	1,1
Bedrijfs-gebouwen	1.942,6	-5,4	116,1	-	-8,2	-77,4	1.967,7
Grond-, weg- en water-bouwkundige werken	243,7	-	24,4	-	-	-13,7	254,4
Vervoer-middelen	35,7	0,2	18,9	-	-0,1	-5,3	49,4
Machines, apparaten en installaties	309,4	16,1	40,8	-	-	-42,7	323,6
Overige materiële vaste activa	160,4	-13,9	26,9	-	-13,1	-25,0	135,3
Totaal	**11.037,9**	**-3,6**	**386,3**	**0,0**	**-21,9**	**-164,2**	**11.234,5**

Duurzame waardeverminderingen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2020

De materiele vaste activa met economisch nut van € 11,2 miljard bestaan vooral uit investeringen in gronden en terreinen (€ 8,5 miljard), waarvan in erfpacht uitgegeven gronden het grootste deel zijn (€ 8,3 miljard).

De investering in bedrijfsgebouwen bedraagt ultimo 2020 € 2,0 miljard en bestaat onder andere uit:

- Gebouwen in het onderwijs (€ 1,1 miljard);
- Gemeentelijke huisvesting (€ 0,5 miljard);
- Parkeergarages (€ 145,0 miljoen).

De investering in grond-, weg- en waterbouwkundige werken bedraagt ultimo 2019 € 254,4 miljoen, waarvan:

- Het drinkwaterbeheer van € 206,4 miljoen;
- Sportaccommodaties van € 45,2 miljoen.

De investering in machines, apparaten en installaties bedraagt € 323,6 miljoen en bestaat grotendeels uit:

- Drinkwaterzuivering, baggeren/drijfvuilvissen en binnenwaterbeheer van € 84,3 miljoen;
- Installaties in gemeentelijke panden en op gronden van € 53,7 miljoen;
- Zorg- en onderwijspanden van € 46,7 miljoen:
- Ondergrondse afval inzamelingssystemen van € 60,0 miljoen.

Mutaties 2020

De stijging van de materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor geen heffing kan worden geheven bedraagt € 196.6 miljoen. Dit komt door:

- Investeringen van € 386,3 miljoen die bestaan uit:
  - Investeringen in gronden en terreinen van € 159,2 miljoen, vooral door uitgiften van grond in erfpacht van € 157,4 miljoen. De belangrijkste uitgiften waren:
    - Transformatie van het Tripolis gebouw en een nieuwe uitgifte op de Houthavenweg (€ 44,1 miljoen);
    - Julianaplein, nabij Amstelstation (€ 49,1 miljoen).
  - Investeringen in bedrijfsgebouwen van € 116,1 miljoen. Dit komt vooral door investeringen van € 82,5 miljoen in onderwijshuisvesting.
  - De toename in machines, apparaten en installaties met € 40,8 miljoen komt onder andere door:
    - Investeringen van € 12,7 miljoen in het ondergrondse afval inzamelingssysteem,
    - Investeringen van € 12,6 miljoen voor ICT-infrastructuur (aanschaf hard- en software),
    - Investeringen van € 8,3 miljoen in drinkwaterzuivering, baggeren/drijfvuilvissen en binnenwaterbeheer.
  - De investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken van € 24,4 miljoen komen voor € 15,6 miljoen door investeringen in drinkwaterzuivering, baggeren/drijfvuilvissen en binnenwaterbeheer.
  - Investeringen in overige materiële vaste activa waren € 26,9 miljoen.
- De desinvesteringen bedragen € 21,9 miljoen en betreffen vooral de afwaardering van "professional portal" van € 12,8 miljoen. Aanleiding hiervoor is dat de G4, de gemeente Utrecht, Rotterdam, Den Haag en Amsterdam een nieuw systeem ontwikkelen, waarin informatie van en over de burger wordt vastgelegd. In januari 2020 is de ontwikkeling van het digitale dienstverlening systeem "professional portal" beëindigd door de Raad. Daarnaast betreffen de desinvesteringen de afboeking van de boekwaarde van de in 2020 verkochte panden van € 9,3 miljoen. Hier vormt de afboeking van de boekwaarde van het pand aan de Pieter Calandlaan de grootste post (€ 8,2 miljoen).
- De afschrijving van € 164,2 miljoen.
- Een afname van de investeringen met € 3 miljoen door herrubricering omdat een aantal activa nog niet juist gerubriceerd waren. De herrubricering is saldo neutraal. Bij de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven bedraagt de herrubricering € 0,5 miljoen negatief. De investeringen met maatschappelijk nut zijn gestegen met € 3,5 miljoen door de herrubricering.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Herrubricering	Investeringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen		-	-	-	0,0
Bedrijfsgebouwen	6,3	-	-	-0,2	6,1
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	350,5	-	36,0	-13,7	372,8
Machines, apparaten en installaties	12,8	0,1	-	-2,0	10,9
Overige materiële vaste activa	0,6	-0,6	-	-	0,0
Totaal	**370,2**	**-0,5**	**36,0**	**-15,9**	**389,8**

Bijdragen van derden, duurzame waardeverminderingen en desinvesteringen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2020

De materiële vaste activa van € 389,8 miljoen (2019: € 370,2 miljoen) waarvoor ter bestrijding van de kosten heffingen worden geheven, betreft vooral investeringen in rioolgemalen en het rioolstelsel.

Mutaties 2020

De stijging van deze activa met € 19,6 miljoen komt door de volgende mutaties:

- De investeringen van € 36,0 miljoen (2019: € 31,4 miljoen) voor riolering.
- De afschrijving van € 15,9 miljoen die vooral de geactiveerde kosten voor riolering betreft.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Her-rubricering	Investerin-gen	Bijdragen van derden	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2020
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	857,1	-0,2	-	-	-25,2	831,7
Overige materiële vaste activa	0,0	-	-	-	-	0,0
Vanaf 2017						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	476,5	0,2	167,7	-6,4	-9,5	628,5
Machines, apparaten en installaties	0,0	3,5	2,0	-	-	5,5
Overige materiële vaste activa	0,0	-	-	-	-	0,0
Totaal	**1.333,6**	**3,5**	**169,7**	**-6,4**	**-34,7**	**1.465,7**

Duurzame waardeverminderingen en desinvesteringen komen bij deze activa niet voor en worden om die reden niet in de tabel getoond.

Stand ultimo 2020

De materiële vaste activa met maatschappelijk nut met een waarde van € 1,5 miljard bestaan uit investeringen in de Noord/Zuidlijn en overige metro- en traminfrastructuur (€ 0,73 miljard) en in wegen, bruggen, tunnels, openbare verlichting en parken (€ 0,74 miljard). Conform het BBV is een onderscheid gemaakt naar investeringen voor en na 2017.

Mutaties 2020

De stijging van de materiële vaste activa met maatschappelijk nut met € 132,1 miljoen komt door:

- Investeringen van € 163,3 miljoen (na aftrek bijdragen van derden van € 6,4 miljoen). Deze investeringen betreffen voor € 22,6 miljoen uitgaven als gevolg van de afhandeling van de restpunten van de Noord-zuidlijn en overige investeringen in de metro- en traminfra-structuur. De overige investeringen van € 140,7 miljoen betreffen investeringen in openbare ruimte projecten zoals:
  - Bruggen van € 30,2 miljoen;
  - Aanpak Wegtunnels en Verkeer Centrale Amsterdam (VCA) van € 27,9 miljoen;
  - De Entree van € 26,5 miljoen;
  - Openbare verlichtingen van € 17,6 miljoen;
  - Verkeersregeling installaties van € 6,8 miljoen.
- Afschrijvingen van € 34,7 miljoen waaronder op het openbaar vervoer, zoals:
  - De Noord/Zuidlijn van € 14,0 miljoen.
  - Afschrijvingen van € 20,7 miljoen op voorzieningen in de openbare ruimte.

8.1.3 Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Her-rubricering	Investerin-gen	Afschrijvin-gen/ Aflossingen	Waarde-verminderin-gen	Boekwaarde 31-12-2020
Kapitaalverstrek-kingen aan:						
- deelnemingen	790,4	-	1,8	-1,2		791,0
- voorzieningen kapitaalverstrek-king deelnemingen	-130,1	-	-	-	-	-130,1
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met looptijd > 1 jaar	1,7	-	-	-	-	1,7
Leningen aan:						
- deelnemingen	191,2	-	25,6	-3,0	-	213,8
- voorzieningen leningen deelnemingen					-14,4	-14,4
Overige langlopende leningen	87,1	-	2,0	-8,9	-	80,2
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd >= 1 jaar	35,8	-	8,1	-5,2	-	38,7
Totaal	**976,1**	**0,0**	**37,5**	**-18,3**	**-14,4**	**980,9**

*) Onder duurzame waardeverminderingen staan de afwaarderingen vermeld.

Stand ultimo 2020

De financiële activa van € 980,9 miljoen bestaan uit:

- Deelnemingen (€ 660,9 miljoen);
- Geldleningen (€ 281,3 miljoen);
- Overige uitzettingen (€ 38,7 miljoen).

Bij de waardering is rekening gehouden met een duurzame waarde-vermindering van cumulatief € 130,1 miljoen voor kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen (2019: € 130,1 miljoen cumulatief duurzame waardever-mindering). Deze waardevermindering is in de vorm van een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

Mutaties 2020

De toename van de financiële vaste activa met € 4,8 miljoen komt door:

- Investeringen van € 37,5 miljoen in vooral de verstrekte leningen aan deelnemingen, waaronder de lening aan Afval Energie Bedrijf (AEB). Deze lening is gestegen met € 14,4 miljoen naar in totaal € 157,4 miljoen. Dit door bijschrijving van de rente van de lening op de hoofdsom. De rentebaten worden gebruikt voor het vormen van een voorziening, ter afdekking van het risico dat wordt gelopen op de uitstaande lening. Daarnaast zijn er leningen verstrekt aan Westpoort Warmte BV (€ 9,9 miljoen) en Schiphol Area Development Company (€ 1,3 miljoen).
- Aflossingen van € 18,3 miljoen op onder andere Westpoort Warmte (€ 3,0 miljoen), Amsterdamse Middensegment Hypotheken (€ 1,9 miljoen), Amsterdams Investeringsfonds en Duurzaamheidsfonds (€ 2,2 miljoen), SVN leningen (€ 3,5 miljoen), Amsterdams Klimaat & Energiefonds (€ 5,2 miljoen) en overige langlopende leningen (€ 2,5 miljoen).
- Een afname met € 14,4 miljoen door het treffen van een voorziening ter afdekking van het risico dat wordt gelopen op de uitstaande lening aan AEB. Deze voorziening wordt gevormd door de rentebaten en dit wordt conform de boekhoudrichtlijnen in mindering gebracht op de boekwaarde van de verstrekte lening op de balans. Hiermee bedraagt de huidige boekwaarde van de lening aan AEB minus de getroffen voorziening € 143,0 miljoen per eind 2020.

Vlottende activa

8.1.4 Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Grond- en hulpstoffen:	0,3	0,3
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-426,2	-394,9
Gereed product en handelsgoederen	7,5	8,7
Vooruitbetalingen	0	
Totaal	**-418,4**	**-385,9**

Grond- en hulpstoffen

Stand ultimo 2020

De voorraden grond- en hulpstoffen bestonden op 31 december 2020 voor € 0,3 miljoen uit de voorraden waardepapieren van de stadsloketten zoals gezondheidsverklaringen, trouwboekjes en gehandicapten parkeerkaarten.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Stand ultimo 2020

De voorraden onderhanden werk van € 394,9 miljoen negatief bestaat uit 154 actieve grondexploitaties van de gemeente Amsterdam. In de paragraaf Grondbeleid staat een uitgebreide toelichting op de grondexploitaties en de systematiek van het Vereveningsfonds en Zuidas.

(Bedragen x € miljoen)

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde 31-12-2020	Geraamde kosten	Geraamde opbreng-sten	Geraamd eind-resultaat
Grondexploi-taties Verevenings-fonds	-71,9	363,2	-304,6	-13,3	2.707	-3.884	-1.190
Grondexploi-taties Zuidas	-151,9	106,9	-106,7	-151,7	703	-1.174	-623
Totaal grond-exploitaties	**-223,8**	**470,2**	**-411,3**	**-165**	**3.410**	**-5.058**	**-1.813**
Voorziening plantekorten Vervenings-fonds	-199,2	-28,2		-227,4			
Voorziening plantekorten Zuidas	-3,1		0,6	-2,5			
Totaal Voorziening	**-202,3**	**-28,2**	**0,6**	**-229,9**			
Totaal	**-426,1**			**-394,9**			

Mutaties 2020

Eind 2020 is de stand van het onderhanden werk € 165,0 miljoen negatief. Het onderhanden werk Bouwgrond in Exploitatie is negatief omdat we tot en met 2020 veel meer inkomsten ontvingen dan we investeerden. In het onderhanden werk staan plannen met een voorzien tekort ter hoogte van € 229,9 miljoen. Hier is conform BBV een voorziening voor gevormd welke in mindering is gebracht op de voorraden. Doordat we behoedzaam tussentijds winst nemen is de stand van het onderhanden werk nog steeds negatief.

Het saldo van Bouwgrond in Exploitatie steeg in 2020 door de lagere inkomsten in 2020 (ten opzichte van de uitgaven en de tussentijdse winstnemingen) met € 58,8 miljoen naar € 165,0 miljoen negatief. De omvang van de investeringen is de laatste jaren toegenomen door nieuw vastgesteld plannen met als doel ook op middellange termijn voldoende bouwgrond te ontwikkelen voor onder meer betaalbare woningen.

De vermeerderingen van het onderhanden werk betreffen voornamelijk uitgaven in IJburg: landmaken Strandeiland, Houthaven, Zeeburgereiland, Buiksloterham, Elzenhagen Zuid en Verdi. De verminderingen van € 411,3 miljoen gaan over alle inkomsten van de grondexploitaties. Die bestaan voor het grootste deel uit gronduitgifte voor een bedrag van € 337 miljoen en het restant bestaat uit subsidies zoals Bouwimpuls, bijdragen van derden, optievergoedingen en tijdelijke exploitatie inkomsten.

De voorziening plantekorten is op het onderhanden werk in mindering gebracht. Daardoor is de totale balanspost Bouwgrond in exploitatie negatiever geworden. Deze wijze van presentatie wijkt af van de stellige uitspraak van de commissie BBV die zegt dat als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, die dan maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie worden gepresenteerd als een waardecorrectie op de post bouwgrond in exploitatie. De gemeente Amsterdam volgt deze uitspraak niet. Het opknippen van de voorziening heeft als enig effect dat deze dan op twee plaatsen wordt gepresenteerd wat het inzicht in de totale waardecorrectie niet vergroot. De getroffen voorziening heeft daarnaast geen relatie met de boekwaarde, maar met te verwachten nog komende verliezen. Daarnaast is het gebruikelijk voorzieningen die dienen als waardecorrectie ook te verantwoorden bij het actief waarvoor de correctie geldt. De balanspost Bouwgrond in exploitatie heeft vanwege de majeure grondbaten die al zijn gerealiseerd vooruitlopend op nog te maken lasten een negatieve stand.

Ramingen nog te maken kosten en opbrengsten

De ramingen van de nog te maken nominale kosten en opbrengsten in exploitatie genomen baseren we op de inzichten van eind 2020. Bij de nominale kosten en opbrengsten wordt geen rekening gehouden met toekomstige prijsstijgingen. De geraamde kosten vanaf 2021 zijn afgerond € 3,4 miljard en de geraamde inkomsten zijn afgerond € 5 miljard.

De geraamde inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op de in het najaar bijgewerkte projectenportefeuille. De ramingen zijn aangepast aan de geactualiseerde grondprijzen en aan de recente kostenramingen. Per saldo is er sprake van lagere verwachting en treedt er een verslechtering op van de prognose ten opzichte van verleden jaar. Dit is voornamelijk het gevolg van in 2020 herziene of aangepast plannen met een financieel neerwaarts effect waar minder of aangepast, meer betaalbaar woning programma is opgenomen.

Bij de geraamde kasstromen horen de nodige kanttekeningen. De belangrijkste kanttekening is dat deze bedragen eerst nog moeten worden verdiend. De kanttekeningen zijn terug te voeren op het feit dat de hoogte van de kasstromen een verwachte waarde is die zijn grondslag vindt in de huidige gunstige economische omstandigheden. Met een horizon van 15-20 jaar is de portefeuille bijzonder vatbaar voor conjuncturele bewegingen waarin marktprijzen kunnen dalen en stijgen. Daarom kunnen de geraamde kasstromen van de portefeuille toenemen, maar ook (sterk) afnemen.

In een scenario van een economische crisis zal een relatief groot deel van de geraamde inkomsten later worden behaald en mogelijk vervallen, waardoor de groei van de vereveningsruimte stagneert. Daarom moet de gemeente jaarlijks bepalen in hoeverre het verantwoord is om vooruit te lopen op toevoegingen aan de vereveningsruimte en de mogelijke claims op het vereveningsfonds.

De economische ontwikkelingen op middellange termijn is mede door de coronacrisis zeer onzeker. Over het algemeen is de verwachting dat door de schaarste naar woningen de marktvraag zal doorlopen, maar dit hangt ook af van de verwachte economische inkomensontwikkeling van toekomstige bewoners en de onzekerheid over de mate waarin de werkloosheid oploopt. Over de marktvraag naar commercieel vastgoed bestaat bij experts wisselende beelden, hierbij is (tijdelijke) vraaguitval naar commercieel vastgoed vooral kantoren niet onwaarschijnlijk. Tot nu toe is alleen sprake van vertraging in verschillende lopende plannen. Omdat de winstnemingen van de komende jaren afhankelijk zijn van enkele grote gronduitgiften met commercieel vastgoed, is het grootste risico op dit moment het vertragen of uitvallen van een of meerdere van deze gronduitgiften.

Zie voor verdere toelichting op de grondexploitatie de paragrafen 4.3 Grondbeleid en 4.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Gereed product en handelsgoederen

Stand ultimo 2020

De voorraad gereed product en handelsgoederen van € 8,7 miljoen (2019: € 7,5 miljoen) bestaat uit:

- Voorraden Stadsbeheer ten behoeve van de inrichting van de openbare ruimte (€ 7,8 miljoen);
- Voorraden vaccinatiemiddelen, testen en groeigidsen (€ 0,4 miljoen),
- Te veilen panden en winkelvoorraad van de Stadsbank van Lening (€ 0,5 miljoen).

Mutaties 2020

De toename van € 1,2 miljoen komt vooral door de toename van € 1,0 miljoen van de voorraad materialen van Stadswerken (waaronder materialen voor vervangingsprojecten openbare verlichting) en de toename van de voorraad van Stadsbank van de lening met € 0,2 miljoen van de bedrijfsactiviteiten (verkoop winkel, verkoop sloop, voorraad sloop naar banken, verkoop veiling).

8.1.5 Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder zijn als volgt verdeeld:

(bedragen x € miljoen)

	Balanswaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen	256,1	306.8
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	3,0	4,9
Overige vorderingen (inclusief stadsdelen)	455,9	633,9
Totaal vorderingen	715,0	945,6
Totaal voorziening oninbaarheid overige vorderingen (inclusief stadsdelen)	-116.4	138,7
Totaal	**598,6**	**806,9**

Vorderingen op openbare lichamen

Stand ultimo 2020

De vorderingen openbare lichamen van € 306,8 miljoen bestaat uit de vorderingen op de belastingdienst, waaronder de aangiften BCF, BTW en dividendbelasting.

Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen

De balanswaarde ultimo 2020 van € 4,9 miljoen op deze post betreft vooral de rekening-courantverhouding met de NV VGA verzekeringen. De toename van € 1,9 miljoen in 2020 komt vooral door een toename van de rekeningcourant verhouding NV VGA doordat de afrekening tussen directie en NV nog niet heeft plaatsgevonden.

Overige vorderingen/uitzettingen

(bedragen x € miljoen)

	Balanswaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Voor-ziening	Balanswaarde 31-12-2020
Gemeentelijke belastingen en heffingen belastingvorderingen	**99,0**	**225,4**	**-12,6**	**212,8**
Vorderingen op derden	**68,5**	**176,9**	**-41,2**	**135,7**
Beleensommen Stadsbank van Lening	**67,6**	**58,2**	**-**	**58,2**
Vorderingen op klanten beleidsterrein werk, participatie en inkomen	**24,4**	**119,6**	**-80,7**	**38,9**
Vorderingen op derden uit hoofde van gronduitgifte en/of gronduitgifte gerelateerd	**80,0**	**53,8**	**-4,2**	**49,6**
Totaal	**339,5**	**633,9**	**-138,7**	**495,2**

Stand en mutatie

De overige vorderingen van € 495,2 miljoen bestaat vooral uit:

Belastingvorderingen (2020: € 212,8 miljoen, 2019: 99,0 miljoen)

De belastingvorderingen bestaan uit de reguliere belastingdebiteuren en bedragen ultimo 2020 € 212,8 miljoen. De toename van de belasting-debiteuren ten opzichte van 2019 komt onder andere door de openstaande posten van de voorlopige aanslagen toeristenbelasting van € 86,5 miljoen welke als gevolg van de coronacrisis naar verwachting te hoog zijn vastgesteld.

De definitieve aanslagen toeristenbelasting over belastingjaar 2020 worden vanaf april 2021 vastgesteld. Ook nam de voorziening dubieuze debiteuren toe van € 8,9 miljoen naar € 12,6 miljoen, dit naar aanleiding van een omvangrijke stijging van het aantal bouwaanvragen (WABO leges) in het vierde kwartaal van 2020.

Vorderingen op derden (2020: € 135,7 miljoen, 2019: € 68,5 miljoen)
Deze post bestaat uit vorderingen op derden, zoals voor drinkwater en langlopende vorderingen die we ter incasso overdragen aan het incasso-bureau van Belastingen. In vergelijking met 2019 zijn de vorderingen toegenomen met € 71,7 miljoen en is de voorziening opgehoogd met € 1,2 miljoen. De toename komt vooral door vorderingen aangaande aanslagen drinkwater voor een bedrag van € 39,5 miljoen. Dit naar aanleiding van een nieuw factureringssysteem waardoor de facturatie/incasso enigszins is vertraagd. Een vordering van € 17,8 miljoen op het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangaande corona-werkzaamheden.

Beleensommen Stadsbank van Lening (2020: € 58,2 miljoen, 2019: € 67,6 miljoen)
Het totaalbedrag van uitstaande beleningen aan klanten bij de Stadsbank van Lening bedraagt € 58,2 miljoen. Dit zijn beleenovereenkomsten die we met de klanten afsloten op het onderpand (bijvoorbeeld sieraden). De klant betaalt na het verstrijken van de afgesproken looptijd de waarde van het onderpand (verhoogd met afgesproken rente) terug. Er is een dalende tendens in het totaalbedrag aan uitstaande beleningen die verband houdt met de daling van het aantal klanten die al meerdere jaren aanhoudt.

Vorderingen op klanten uit het beleidsterrein werk, participatie en inkomen (2020: € 38,9 miljoen, 2019: € 24,4 miljoen)
De boekwaarde van de vorderingen op klanten uit het beleidsterrein werk, participatie en inkomen betreft ultimo 2020 € 119,6 miljoen (2019: € 86,1 miljoen). Voor deze vorderingen hebben we een voorziening getroffen van € 80,7 miljoen (2019:€ 61,7 miljoen). Deze toename komt vooral door de coronacrisis waarbij de ontvangsten van de vorderingen op de (ex) uitkerings-gerechtigden in het kader van gebundelde uitkering Participatiewet (voorheen BUIG) minder zijn dan vorig jaar.

Vorderingen op derden uit hoofde van gronduitgifte en/of grond-uitgifte gerelateerd (2020: € 49,6 miljoen, 2019: € 80,0 miljoen)
De boekwaarde van deze vorderingen bedraagt ultimo 2020 € 49,6 miljoen. Deze bestaat vooral uit nog te ontvangen erfpachtcanon en is vooral afgenomen doordat in 2020 veel afkoopsommen zijn ontvangen als gevolg van de overstap. Deze ontvangen afkoopsommen zijn de huidige waarde van de toekomstige canonbetalingen, die niet meer worden ontvangen.

Voorziening oninbaarheid (2020: € 138,7 miljoen, 2019: € 116,4 miljoen)
Het totaalbedrag aan voorzieningen bedraagt mede door de toename bij het incassobureau voor de overige vorderingen ultimo 2020 € 138,7 miljoen. Deze toename wordt vooral veroorzaakt door een toename van € 19,0 miljoen op vorderingen klanten uit het beleidsterrein werk, participatie en inkomen. Dit naar aanleiding van de coronacrisis waarbij de ontvangsten van de vorderingen op de (ex) uitkeringsgerechtigden in het kader van gebundelde uitkering Participatiewet (voorheen BUIG) minder zijn dan vorig jaar.

8.1.6 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit door de gemeente aangehouden kassen en bankrekeningen.

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Kas- en banksaldi	3,4	7,6
Totaal	**3,4**	**7,6**

Dit betreft het saldo van de bankrekeningen op naam van de gemeente Amsterdam.

8.1.7 Overlopende activa

De post overlopende activa verdelen we als volgt:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	86,7	170,3
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	424,4	352,1
Totaal	**511,1**	**522,4**

Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU en Nederlandse overheidslichamen

We hebben uitgaven gedaan die we nog moeten declareren bij de EU en Nederlandse overheidslichamen. Die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

(Bedragen x € miljoen)

Naam specifieke uitkering	Boekwaarde 31-12-2019	Toe-voegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2020
Europees overheidslichaam				
AMIF Europees project voor statushouders	0,8	-	-0,8	0,0
Totaal	**0,8**	**0,0**	**-0,8**	**0,0**
Rijk				
Europees Sociaal Fonds (ESF)	14,9	5,8	-4,2	16,5
Strategische beheer RIEC (Regionale Informatie- en Expertise Centra)	0,2	0,1	-0,2	0,1
Bijdrage Ministerie VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) t.b.v. CSZ (College Sanering Zorginstellingen) Ambulancedienst GGD	0,0	0,3	-	0,3
Bijdrage Ministerie SZW (Sociale zaken en Werkgelegenheid) t.b.v. Tozo-regelingen	0,0	65,8	-	65,8
Totaal	**15,1**	**72,0**	**-4,4**	**82,7**
Overige NL-overheidslichaam				
VRA/Amsys	49,8	17,8	-	67,6
BORI/MVP Metro	20,8	-	-13,0	7,8
EFRO bijdrage voor Kansen voor West (KVW)	0,2	-	-0,2	0,0
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) nog te ontvangen uitkering gemeentefonds	0,0	8,9	-	8,9
Nog te ontvangen bijdrage Gemeenschappelijke Regeling(GR) Amstelland en Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (PGA GHOR)	0,0	3,3	-	3,3
Totaal	**70,8**	**30,0**	**-13,2**	**87,6**
Totaal generaal	**86,7**	**102,0**	**-18,4**	**170,3**

Stand ultimo 2020 en mutatie 2020

Het saldo ultimo 2020 van de overlopende activa voor nog te ontvangen voorschotten van EU en Nederlandse overheidslichamen bedraagt € 170,3 miljoen (2019: € 86,7 miljoen) en is € 83,6 miljoen hoger dan vorig jaar. Dit komt vooral door:

- Nog te ontvangen bijdragen van het ministerie SZW van € 65,8 miljoen in het kader van de Tozo-regelingen.
- Een toename van € 17,8 miljoen door vooral de betaling van de VRA aan de gemeente Amsterdam die de bevoorschotting van Amsys door de Vervoerregio betreft. De vordering op het programma Amsys heeft vooral betrekking op de projecten Signalling & Control.
- Een nog te ontvangen Gemeentefondsuitkering 2020 van € 8,9 miljoen welke begin 2021 is ontvangen en, als gebruikelijk, nog in de cijfers van 2020 is opgenomen;
- De nog te ontvangen bijdrage van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Amstelland en Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (PGA GHOR) van € 3,3 miljoen.
- Een toename van per saldo € 1,6 miljoen van de nog te ontvangen bijdrage van het Europees Sociaal Fonds (ESF). Deze betreft de werk- en inkomensprojecten AMR2 (subsidie voor arbeidsmarktregio's voor de toeleiding van mensen met een achterstand naar de arbeidsmarkt) en

GTI2 (Geïntegreerde Territoriale Investeringen biedt subsidie voor een duurzame stedelijke ontwikkeling en tegengaan van sociaal-economische tweedeling in de stad).

- Een afname van het nog te ontvangen bedrag voor het beheer en onderhoud van onze railinfra (BORI) en voor het Meerjaren vervangingsprogramma Metro (MVP) met € 13,0 miljoen. Na ontvangst resteert een bedrag van € 7,8 miljoen en dit betreft een extra nog te ontvangen bedrag voor MVP Metro voor de subsidiejaren tot en met 2020. Verdere ontvangsten vanuit de Vervoerregio vinden plaats op basis van afgesproken mijlpalen.

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde kosten

De overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen, delen we als volgt in:

(Bedragen x € 1 miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Nog te ontvangen (factureren) bedragen	325,3	282,1
Vooruitbetaalde kosten	99,1	70,0
Totaal	**424,4**	**352,1**

Stand ultimo 2020

Het saldo van de overige overlopende activa is hierboven gepresenteerd. Hieronder staan de posten verder toegelicht.

Nog te ontvangen (factureren) bedragen

De nog te ontvangen bedragen van € 282,1 miljoen bestaan vooral uit:

- Belastingmiddelen van € 65,6 miljoen (2019: € 77,7 miljoen);
- Dividend Haven over 2020 van € 50,0 miljoen (2019: € 50,0 miljoen);
- Bedragen voor werkzaamheden voor openbaar vervoerprojecten van € 56,5 miljoen (2019: 66,9 miljoen);
- Bedragen voor werkzaamheden in de openbare ruimte van € 14,2 miljoen (2019: € 14,8 miljoen).

Mutaties 2020

De nog te ontvangen bedragen zijn € 43,2 miljoen lager dan ultimo 2019. Dit komt vooral door:

- Een afname van de nog te ontvangen bedragen voor diverse meerjarige projecten openbaar vervoer en openbare ruimte met € 14,8 miljoen (onder andere Amstelveenlijn, renovatie Oostlijn en de IJ-tramlijn).
- Nog te ontvangen dividend Haven over 2019 van € 61,4 miljoen welke in 2020 is ontvangen en het dividend Haven over 2020 van € 50,0 miljoen welke als vordering is opgenomen, per saldo een afname van € 11,4 miljoen.
- Een afname van nog te factureren belastingheffingen over 2019 en eerder (oude jaren) van € 10,6 miljoen.
- Een afname van de nog te ontvangen bijdrage van de UVA, aangaande ontwikkelingsgebied Sciencepark, met € 4,8 miljoen (was € 10,4 miljoen in 2019). Met de UVA is afgesproken dat er jaarlijks wordt verrekend.
- Het nog te ontvangen opgenomen dividend RAI 2018 van € 1,6 miljoen is voor de helft ontvangen in 2020. Het resterende deel van het dividend over 2018 is afgeboekt, dit naar aanleiding van de financiële problemen als gevolg van de coronacrisis.

Vooruitbetaalde kosten

De vooruitbetaalde kosten van € 70,0 miljoen bestaan vooral uit:

- Verleende onderwijssubsidies voor schooljaar 2020-2021 van € 30,5 miljoen (2019: 36,5 miljoen);
- In te dienen aanvragen voor bijdragen uit het Corporatiebudget (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) aan de woningbouwcorporatie Ymere van € 8,0 miljoen (2019: 8,1 miljoen);
- In het kader van Wet sociale werkvoorziening (WSW) een opgenomen bevoorschotting aan Pantar van € 4,5 miljoen;
- Vooruitbetaalde bedragen van € 4,3 miljoen waarvan een subsidie van Luchtkwaliteit, Groengelden en Duurzaamheid van € 3,1 miljoen en een subsidie van € 1,2 miljoen ten gunste van Rochdale;
- Vooruitbetaalde huren van panden van het eerste kwartaal 2021 van € 3,6 miljoen;
- Beleenrechten aan de Stadsbank van Lening van € 3,1 miljoen (2019: € 3,7 miljoen);

- ICT-voorzieningen van € 2,3 miljoen (2019: € 7,2 miljoen);
- Vooruitbetaalde bedragen van € 2,3 miljoen voor huur- en service-facturen voor Parkeergarages over het eerste kwartaal van 2021 welke in 2020 zijn betaald.

Mutaties 2020

De vooruitbetaalde kosten zijn € 29,1 miljoen lager dan eind 2019. Dit komt vooral door een afname van vooruitbetaalde kosten ten aanzien van meerjarig- en Europese projecten van in totaal € 11,0 miljoen welke in 2020 zijn afgewikkeld. Dit betreffen onder andere een tweetal grote Europese projecten zoals Atelier van € 6,4 miljoen en Resilio van € 2,7 miljoen. Tevens een afname van de vooruitbetaalde kosten aan de coöperatie Wigo4it van € 6,3 miljoen welke in de exploitatie van 2020 is verwerkt.

Buiten de activazijde: Bedrag aan vpb verliescompensatie € nihil

Met ingang van 2016 wordt de gemeente voor een aantal activiteiten aangemerkt als ondernemer. Voor 2020 is het bedrag op een eventuele verliescompensatie gesteld op € nihil.

Passiva

Eigen vermogen

Het verloop van de reserves in 2020 per soort reserve:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Toevoeging	Onttrekking inclusief vrijval	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2020
Algemene reserve	347,7	36,3	-288,0	-	96,0
Resultaat	-90,1	16,2	-	90,1	16,2
Bestemmingsreserves	7.694,6	930,3	-996,6	-	7.628,3
Totaal	**7.952,2**	**982,8**	**-1.284,6**	**90,1**	**7.740,5**

8.1.8 Algemene reserve

De algemene reserve is de buffer voor financiële tegenvallers. Het is vrij aanwendbaar en is deel van de weerstandscapaciteit. Zie voor het totale overzicht van de weerstandscapaciteit 4.7 Weerstandsvermogen en risico-beheersing. In 2020 nam de algemene reserve af met een bedrag van € 251,7 miljoen naar € 96,0 miljoen. Dit komt door de verwerking van het negatieve rekeningresultaat van 2019 van € 90,1 miljoen, het begrote rekeningresultaat van 2020 van € 155,8 miljoen en een onttrekking van € 42,1 miljoen voor het opvangen van coronacrisis effecten, de zogenaamde Noodkas. De toevoeging van € 36,3 miljoen betreft onder andere de vrijval van een aantal reserves van € 16,9 miljoen (€ 7 miljoen Duurzaamheidsfonds, € 1,1 miljoen onderwijshuisvesting, € 8,8 miljoen schuldaflossing) en een renteresultaat van € 19,4 miljoen.

8.1.9 Resultaat

Het resultaat is deel van de Algemene Reserve, maar we moeten het volgens de voorschriften apart presenteren. Bij de vaststelling van de Jaarrekening 2019 bedroeg het nadelig resultaat over 2019 € 90,1 miljoen. Het resultaat over 2020 bedraagt € 16,2 miljoen positief (zie voor verdere toelichting paragraaf financiële hoofdlijnen).

8.1.10 Bestemmingsreserves

Het totaalbedrag aan bestemmingsreserves bedraagt € 7.628,3 miljoen (2019: € 7.694,6 miljoen). In de verloopstaat reserves is het totaaloverzicht van de reserves opgenomen (zie: 8.2 Verloopstaat reserves). Hierin staat ook per reserve een toelichting op de mutaties. In de beleidsprogramma's staan toelichtingen op de verschillen tussen begrote en gerealiseerde mutaties per programmaonderdeel opgenomen. Hieronder geven we alleen een overzicht van de belangrijkste mutaties en de in omvang (zeer) grote reserves.

(Bedragen x € miljoen)

Naam Reserve	Boekwaarde 31-12-2019	Toe-voegingen	Onttrekkin-gen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2020
Reserve afkoopsommen erfpacht	5.283,6		-163,7		5.119,9
Reserve Vereveningsfonds	525,3	102,7	-73,5	-112,7	441,8
Reserve financiering erfpachtgrond	157,3	225,8	-10,4	0,0	372,7
Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties	372,3	69,5	-10,3	-45,7	385,8
Reserve Mobiliteitsfonds	252,8	109,4	-145,3	0,0	216.9
Stedelijke Bodemsanering en Nazorg	140,9	21,1	-23,8	0,0	138,2
Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut	95,5	37,2	0,0	0,0	132,7
Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur	74,9	58,1	-7,7	-13,0	112,4
Reserve achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen	49,6	125,0	-80,9	0,0	93,7
Reserve Klimaatfonds	43,2	37,5	-0,8	0,0	79,9
Reserve financiering deelneming GVB	78,8	0,0	0,0	0,0	78,8
Reserve Corporatiebudget	52,6	0,2	-1,7	0,0	51,1
Reserve incidentele coalitiemiddelen	52,2	0,0	-26,2	0,0	26,0
Meerjarige Intertemporele Compensatie	32,6	77,7	-93,9	0,0	16,4
Totaal	**7.211,7**	**864,2**	**-638,3**	**-171,4**	**7.266,3**

Reserve afkoopsommen erfpacht

Deze reserve dient voor de financiering van erfpachtgronden. Hierdoor hoeft de gemeente Amsterdam deze grondwaarde niet te financieren bij externe partijen. Het saldo van de 'Reserve afkoopsommen erfpacht' komt overeen met de waarde van de afgekochte erfpachtgronden. Het aantal rechten met bijbehorende grondwaarde in het voortdurend stelsel is afgenomen doordat meer erfpachters overstappen naar het eeuwigdurend stelsel.

Reserve Vereveningsfonds

De reservepositie is afgenomen. De daling komt onder andere door uitnamen naar aanleiding van besluitvorming bij het coalitieakkoord 2018-2022 (€ 50 miljoen) en de Voorjaarsnota 2019 (€ 100 miljoen). De genoemde uitnamen zijn het totaal van de uitnamen bij reserve vereveningsfonds en reserve Zuidas. Het verhogen van de voorziening plantekorten door verslechtering van de saldi van de negatieve grondexploitaties (zie voor verdere toelichting paragraaf Grondbeleid).

Reserve financiering erfpachtgrond

Deze reserve is in 2019 gevormd als gevolg van begin 2019 door de raad vastgestelde Nota financiering grondexploitaties en erfpachtuitgifte. Het doel van de reserve is zoveel mogelijk in erfpacht uitgegeven grond te financieren met eigen vermogen. In de reserve worden de afkoopsommen gedoteerd met betrekking tot het eeuwigdurend stelsel (met uitzondering van 1e uitgifte) en meer- of minderwaarde dat ontstaat bij canonherziening. De meerwaarde van tussentijdse afkoop is hoger dan begroot. Per saldo is € 225,8 miljoen gedoteerd.

Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties

Het doel van de reserve is dekking bieden aan de gebiedsontwikkeling op de Zuidas en de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van de Dokzone/ZuidasDok. De reserve Zuidas is per saldo met € 13,5 miljoen toegenomen. De belangrijkste mutaties betreffen de indexatievergoeding (€ 7,4 mln.), tussentijdse winstnemingen (€ 60,8 miljoen) en uitname conform besluitvorming coalitieakkoord (€ 45,7 miljoen).

Reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds

De reserve mobiliteitsfonds heeft als doel projecten te financieren die passen in de doelstellingen uit het uitvoeringsbesluit Mobiliteitsfonds. Een uitgebreide beschrijving van de mutaties 2020 in het Stedelijk Mobiliteitsfonds staat in hoofdstuk 1. Stedelijk Mobiliteitsfonds in de bijlagen bij het Jaarverslag 2020.

Reserve Stedelijke Bodemsanering en Nazorg BD G&O

Het reserveren van middelen voor de meerjarige stedelijke bodemsaneringsprogramma's en nazorgactiviteiten kwam vooral vanuit Rijksmiddelen.
De hoogte van de onttrekkingen en toevoegingen hangt samen met het saldo van de gemaakte kosten bodemsanering. De toevoeging van € 21,1 miljoen bestaat onder andere uit een rijksbijdrage, storting vanuit de algemene middelen en de indexatievergoeding. De onttrekking betreft voor € 15 miljoen een groot saneringsproject in de grondexploitatie Buiksloterham.

Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut

De reserve betreft de inzet van de eigen bijdrage van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Sinds 2017 moeten activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geactiveerd worden en mogen eigen middelen niet meer op de boekwaarde van de investering in mindering worden gebracht. Deze worden sindsdien in een financieringsreserve opgenomen en worden vervolgens gelijktijdig met de (hogere) afschrijvingslasten onttrokken, zodat de afschrijvingslasten per saldo niet zullen toenemen. In 2020 zijn er geen onttrekkingen omdat er nog niet wordt afgeschreven (projecten zijn nog niet afgerond). In 2020 is € 37,2 miljoen toegevoegd onder andere voor de projecten Entree (12,5 miljoen), Haarlemmerweg N200 (4,5 miljoen), Vijzelstraat (€ 3,2 miljoen), Nieuwe Zijde Zuid (2,4 miljoen) Kabelweg (2,2 miljoen), Leidseplein (€ 2,0 miljoen), Aanlanding IJplein (1,8 miljoen), IJsei (1,7 miljoen), Betondorp (1,5 miljoen) en overige projecten (5,4 miljoen).

Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur

Het doel van de reserve is het egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen) en de uitvoering van Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Tozo is één van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis.

Reserve achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen

Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het wegwerken van grootschalig achterstallig onderhoud in de openbare ruimte en van de infrastructuur. De reserve is gevormd ter dekking van de aan bovengenoemde aanpak verbonden ingrepen en activiteiten, zoals onderzoek, handhaving, monitoring, brandweerorganisatie en innovatie. De toevoeging is conform besluitvorming Voorjaarsnota 2019 (€ 111,5 miljoen) en de Begroting 2020.

Reserve klimaatfonds

Het doel van deze reserve is het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam. De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderende lasten. De dotatie is conform de begroting. In 4 jaar (vanaf 2019) wordt het door de raad bij besluit van 13 februari 2019 beschikbaar gestelde bedrag toegevoegd aan de reserve, in totaal € 150 miljoen.

Reserve financiering deelneming GVB

Deze deelneming betreft een financieringsreserve. In 2020 waren er geen onttrekkingen of dotaties aan de reserve.

Reserve Corporatiebudget

In 2020 zijn drie subsidies aan De Alliantie vastgesteld en uitbetaald van in totaal € 1,5 miljoen. Aan projectbureau ZON is € 0,1 miljoen subsidie verstrekt conform collegebesluit in 2018. Daarnaast is € 0,2 miljoen onttrokken voor groot onderhoud van woonwagens. De toevoeging aan deze reserve betreft een vrijval van twee subsidies uit 2012 en 2015 van in totaal € 0,2 miljoen.

Reserve Incidentele Coalitiemiddelen

De reserve Incidentele coalitiemiddelen is bedoeld om de specifieke incidenteel aangewezen coalitiemiddelen in de coalitieperiode beschikbaar te houden.
De onttrekkingen van € 26,2 miljoen betreffen de besteding van coalitiemiddelen in 2020 voor onder andere actieplan Wonen en bouwen (€ 5,0 miljoen), Joodse tegoeden (€ 4,2 miljoen), investering digitale stad (€ 2,9 miljoen), Namenmonument (€ 2,7 miljoen), jeugdzorg (€ 2,5 miljoen), ontwikkelbuurten (€ 1,9 miljoen), kansengelijkheid (€ 1,3 miljoen), banenplan (€ 1,2 miljoen) en armoede (€ 1,0 miljoen).

Meerjarige Intertemporele Compensatie

Het doel is de begrotingsruimte te verevenen zodat we de begroting meerjarig per jaar sluitend houden. Dit terwijl de begroting ook reëel en structureel in evenwicht is. Het doel is de begrotingsruimte te verevenen zodat we de begroting meerjarig per jaar sluitend houden. Dit terwijl de begroting ook reëel en structureel in evenwicht is. De toevoegingen betreffen enerzijds een kasschuif tussen jaren conform het doel van de reserve (verevenen van begrotingsruimte zodat de begroting meerjarig en per jaar sluitend is). Verder is € 4,3 miljoen toegevoegd, met toestemming van de raad, om de kasschuiven te faciliteren en is € 1,3 miljoen toegevoegd door de invoering van de omgevingswet. De onttrekkingen hebben eveneens betrekking op een kasschuif (€ 93,4 miljoen) en € 0,5 miljoen omgevingswet.

8.1.11 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen, verliezen en risico's, ter egalisering van onderhoudslasten en voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Het verloop van de voorzieningen in 2020 per soort voorziening:

(Bedragen x € miljoen)

Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2019	Her-rubricering	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2020
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	112,8		10,3	-5,5	-6.3	111,3
Egalisatievoorzieningen	100,6	-	36,1	-46,6	-5,1	85,0
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	195,6		2,2	-14,2	-	183,6
Totaal	**409,0**	**0,0**	**48,6**	**-66,3**	**-11,4**	**379,9**

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's (2020: € 111,3 miljoen, 2019: € 112,8 miljoen)

De belangrijkste voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn de volgende:

Voorzieningen Pensioenfonds (SD) Wethouders (2020: € 72,9 miljoen, 2019: € 72,4 miljoen)

Vanuit de pensioenregeling voor politieke ambtsdragers zijn bestuursorganen eigen risicodrager. Dit houdt in dat we zelf verantwoordelijk zijn voor bekostigen en uitbetalen van pensioenen aan ex-bestuurders en hun nabestaanden. Vanuit de regelgeving BBV moeten we de voorziening pensioenverplichtingen politieke ambtsdragers volledig dekkend maken.

Voorziening grond-gerelateerde kosten buiten grondexploitaties (2020: € 7,5 miljoen, 2019: € 8,1 miljoen)

Deze voorziening is ingesteld om bijdragen aan derden te kunnen dekken. Deze externe bijdragen zijn gerelateerd aan de gebiedsontwikkeling in Amsterdam en worden gedekt uit het Vereveningsfonds. De mutatie komt door de toename van openstaande debiteuren (ouder dan 90 dagen).

Voorziening juridische risico's (2020: € 13,7 miljoen, 2019: € 17,7 miljoen)

De voorziening is gevormd om juridische risico's af te dekken. De voorziening is gedaald met € 4,7 miljoen. De opbouw en mutaties in deze voorziening lichten we niet toe omdat we anders onze juridische positie benadelen.

Egalisatievoorzieningen (2020: € 85,0 miljoen, 2019: € 100,6 miljoen)

De egalisatievoorzieningen gaan voor een bedrag van € 63,7 miljoen over groot onderhoud van vastgoed waarvan de grootste de volgende voorzieningen zijn:

(Bedragen x € miljoen)

Naam voorziening	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Voorziening groot onderhoud gemeentelijk vastgoed	36,1	32,5
Groot onderhoud huisvesting gemeentelijk apparaat	34,0	31,2
Totaal	**70,1**	**63,7**

Daarnaast zijn er onder meer voorzieningen getroffen voor het onderhoud van sport- en schoolgebouwen (€ 9,5 miljoen en voor egalisatie van de tarieven rioolheffing (€ 7,9 miljoen).

Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (2020: € 183,6 miljoen, 2019: € 195,6 miljoen)

Deze voorzieningen betreffen vooral een voorziening voor de exploitatielasten voor de veerverbindingen over het Noordzeekanaal (hieronder verder toegelicht) en een aantal kleinere voorzieningen.

Voorziening integraal vervoerssysteem veren (2020: € 175,3 miljoen, 2019: € 187,5 miljoen)

Dit is inclusief beheer, onderhoud en vervangingen. De onttrekking van € 12,2 miljoen is € 0,1 miljoen hoger dan begroot. Dat komt vooral door:

- Hogere uitgaven van € 1,5 miljoen voor de bouw van schepen voor de inzet op het Noordzeekanaal (€ 0,8 miljoen) en oplaadfaciliteiten (€ 0,7 miljoen);
- Lagere uitgaven voor aanvaarjukken op het Noordzeekanaal van € 0,2 miljoen en voor technische installatie op de veerboten van € 1,2 miljoen.

Het verloop, de aard en de reden van de voorzieningen en de mutaties staan verder gedetailleerd beschreven in 8.3 Verloopstaat voorzieningen.

Vreemd vermogen

8.1.12 Vaste schulden

Onder de vaste schulden verantwoorden we onze portefeuille aan langlopende leningen en ontvangen waarborgsommen. Met deze leningen financieren we vooral de gemeentelijke investeringen zoals verantwoord onder de vaste activa en de financiering van het onderhanden werk.

Verloop in 2020 van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeerderingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2020
Obligatieleningen	2.660,0	275,0	95,0	2.840,0
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	50,0	-	-	50,0
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.052,8	525,0	164,2	2.413,6
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	0,0	-	-	0,0
Onderhandse leningen van openbare lichamen	280,0	-	-	280,0
Waarborgsommen	19,0	2,7	6,0	15,7
Totaal	**5.061,8**	**802,7**	**265,2**	**5.599,3**

De vaste schuld is in 2020 gestegen met € 537,5 miljoen naar € 5.599,3 miljoen. De obligatieleningen zijn met € 180 miljoen gestegen naar € 2.840,0 miljoen. Deze toename hangt samen met:

- Investeringen,
- De afname van het eigen vermogen,
- De afname van kort geld en de vlottende schulden.

De obligatieleningen zijn in het bijzonder toegenomen omdat deze leningvorm de laagste rente heeft. De totale onderhandse leningen stegen met € 360,8 miljoen. Het leenbedrag van de onderhandse leningen aan binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen, banken en overige financiële instellen bleef gelijk met € 50,0 miljoen. De onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen nam met € 360,8 miljoen toe meer leningen bij de BNG en de NWB. Het leenbedrag aan overige binnenlandse sectoren bleef € 0,0 miljoen. Daarnaast bleef de onderhandse lening van openbare lichamen gelijk met € 280,0 miljoen.

De totale rentelast voor het jaar 2020 bedraagt € 74,0 miljoen. In 4.2 Financiering lichten we de uitvoering van de financieringsfunctie nader toe.

Vlottende passiva

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar	583,8	784,6
Overlopende passiva	441,4	554,9
Overige overlopende passiva	-	
Totaal	**1.025,1**	**1.339,5**

8.1.13 Netto-vlottende schulden

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-	
Overige kasgeldleningen	258,0	517,0
Overige schulden	325,8	267,6
Totaal	**583,8**	**784,6**

Kasgeldleningen/Overige kasgeldleningen

De kasgeldleningen en overige kasgeldleningen zijn voor kortdurende financiering. In de financieringsparagraaf lichten we toe hoe we de activiteiten van de gemeente financieren.

Overige schulden

De belangrijkste en grootste overige schulden worden als volgt gespecificeerd:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Belastingverplichtingen	12,2	29,4
Crediteuren	57,0	25,7
Facturen in omloop	256,5	212,5
Totaal	**325,8**	**267,6**

Belastingverplichtingen

De belastingverplichtingen van € 29,4 miljoen bestaan hoofdzakelijk uit de af te dragen belastingontvangsten aan opdrachtgevers, waarvoor de gemeente Amsterdam zorg draagt voor de inning.

Crediteuren

Dit betreft het saldo aan goedgekeurde facturen, waarvan de betaling op balansdatum nog moet gebeuren.

Facturen in omloop/nog te betalen

Deze post betreft facturen die nog voor goedkeuring in omloop zijn en betrekking hebben op het boekjaar 2020.

8.1.14 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	307,8	405,1
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	30,7	44,1
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen (waarvan canon volgende jaren)	102,9 (52,2)	105,7 (42,3)
Totaal	**441,4**	**554,9**

Stand Ultimo 2020 en mutaties 2020

De overlopende passiva zijn in 2020 met € 113,5 miljoen gestegen naar € 554,9 miljoen. Hieronder lichten we de posten overlopende passiva verder toe.

Verplichtingen

Hier specificeren we de verplichtingen die tijdens het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Uitzondering daarop zijn jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Nog te betalen kosten	162,7	247,5
Af te dragen loonheffing en pensioen	98,5	115,5
Nog te betalen rente en aflossing	46,6	42,1
Vakantie-uitkering a.g.v. invoering van het Individueel Keuze Budget	0,0	0,0
Totaal	**307,8**	**405,1**

Nog te betalen kosten

De post nog te betalen kosten ultimo 2020 van € 247,5 miljoen (2019: € 162,7 miljoen) bestaat hoofdzakelijk uit:

- Nog te betalen kosten in onderwijs, jeugd en zorg inclusief WMO van € 105,0 miljoen (2019: € 97,0 miljoen);
- Nog te betalen toeristenbelasting van € 65,9 miljoen, dit naar aanleiding van de coronacrisis zijn veel voorlopige aanslagen toeristenbelasting over 2020 naar verwachting te hoog vastgesteld;
- De Noord/Zuidlijn van € 37,2 miljoen (2019: € 30,8 miljoen);
- Verkeer en openbare ruimte projecten van € 16,6 miljoen (2019 € 16,4 miljoen).

Af te dragen loonheffing en pensioen

Dit is de reguliere verplichting aan het eind van elk kalenderjaar. Deze loopt af in het eerste kwartaal van het volgende jaar.

Nog te betalen rente en aflossing

De rente en aflossing wordt betaald na afloop van één jaar. Voor deze kosten ontvangt de gemeente in het daaropvolgende jaar een factuur.

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschot-bedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren specificeren we als volgt:

(Bedragen x € miljoen)

	Boekwaarde 31-12-2019	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Boekwaarde 31-12-2020
Europese Unie	1,1	0,1	0,7	0,5
Rijk	18,0	14,4	10,7	21,7
Overige Nederlandse Overheidslichamen	11,6	12,6	2,3	21,9
Totaal	**30,7**	**27,1**	**13,7**	**44,1**

In 8.5 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen staat het verloopoverzicht van de in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel per specifieke uitkering.

Overige vooruit ontvangen bedragen

De overige vooruit ontvangen bedragen van € 105,7 miljoen bestaan vooral uit de vooruit ontvangen canon voor erfpachtrechten € 42,3 miljoen (2019: € 52,2 miljoen). Die ontvangen we een jaar voor aanvang van de contractperiode.

Buiten de passivazijde: Totaalbedrag aan verstrekte borgstellingen garanties € 9,9 miljard

Per jaareinde 2020 zijn er voor € 9,9 miljard (2019: € 10,3 miljard) aan garanties aan derden verstrekt. Het totaalbedrag aan verstrekte garanties is in 2020 afgenomen met € 0,4 miljard. De afname komt vooral door een verlaging in de achtervangpositie in het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De financiële garanties lichten we verder toe in paragraaf Financiering.

8.2 Verloopstaat reserves

8.2 Verloopstaat reserves

Bedragen x € miljoen

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
01.2 Openbare orde en veiligheid	13014	2019	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,0	3,5	-0,5	0,0	0,0	3,0
Reserve Amsterdam 750 De financiering van activiteiten rondom de viering van het 750-jarig bestaan van Amsterdam in 2025. *Toelichting: Het College heeft incidenteel 3 miljoen gereseerveerd voor de opzet van het programmateam en het programma van 2020 tot 2025. Als gevolg van de coronacrisis zijn veel evenementen in 2020 niet doorgegaan. Een flink deel van het overgebleven budget is het gevolg van het annuleren van Sail Amsterdam 2020. De uitgestelde 10de editie van Sail in 2025 moet een bijzondere worden. Dat is ook de reden dat vanuit het programma 750 jaar Amsterdam Sail als een groot partner is aangemerkt. In het verlengde hiervan is besloten het overgebleven budget van 0,5 miljoen te doteren aan de reserve van het programma 750. In 2020 is programma Amsterdam 750 gestart met de voorbereidingen en daarvoor is een bedrag van 0,5 miljoen uit reserve onttrokken.*									
01.2 Openbare orde en veiligheid	55083	2010	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,8	0,0	0,0	-0,8	0,0	0,0
Tegengaan Radicalisering en Polarisatie De middelen worden ingezet voor het tegengaan van radicalisering en polarisatie. *Toelichting: Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven en is het saldo vrijgevallen.*										
01.2 Openbare orde en veiligheid	87061	1999	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8
Verevening onroerend goed Dekken van de onrendabele top van panden die met een beleidsmatig doel worden aangeschaft (strategische aankopen) en egaliseren van exploitatieresultaten in de vastgoedportefeuille van stadsdeel Centrum. Dekken van fundamentele ingrepen in het kader van de aanpak binnenstad om toenemende drukte en daarmee gepaarde overlast te verminderen/reguleren. *Toelichting: In 2020 zijn er geen kosten gemaakt waarvoor dekking uit de reserve verevening onroerend goed benodigd is.*										
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	68008	2015	Financierings-reserve	n.v.t.	9,2	0,0	0,0	-9,2	0,0	0,0
Reserve financiering Parkeergarages. Bestemd voor gedeeltelijke dekking van afschrijvingslasten van Parkeergarages Rokin en Piet Hein. *Toelichting: Bij de Begroting 2021 is door de Raad besloten deze reserve per 1-1-2020 op te heffen. De reserve was in 2015 ingesteld voor de gedeeltelijke dekking van de afschrijvingslasten van parkeergarages Rokin en Piet Hein. Bij het instellen van deze reserve was het uitgangspunt dat de exploitatie van deze garages met de algemene dienst afgerekend zou worden. Garageparkeren is geschoond verklaard en Directie Parkeren draagt haar resultaat af aan de reserve SMF. Daardoor ontbreekt nu de noodzaak om deze reserve aan te houden.*										
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70002	1998	Egalisatie-reserve	n.v.t.	252,8	109,4	-145,3	0,0	0,0	216,9
Reserve Stedelijk Mobiliteitsfonds Dekking van projecten die passen binnen de doelstellingen uit het uitvoeringsbesluit Mobiliteitsfonds. *Toelichting: Wat de toevoeging (109,1mln) betreft; de berekende toevoeging vanuit Parkeerinkomsten is 69,1mln, 39,4mln vanuit Ontvangen Rijksuitkering vanwege Corona en de overboeking vanuit reserve MOOR/ Don Bosco is 0,6mln. Wat de ontrekking (145,3mln) betreft; directie CTO (4,6mln); Programma Smart Mobility (1,8mln), Managen van drukte met data (0,8mln). Van bezit naar gebruik (1,3mln) en Programma doelgroepenvervoer (0,6mln). Direcie R&D (17,2mn); Programma Luchtkwaliteit (9,9mln) en Groengelden, incl. incidentele groenmiddelen coalitieakkoord (4,8 mln). Directie V&OR (84,5mln); onder andere Herinrichting Nieuwezijds Voorburgwal (3,7mln), Progr. Fiets infrastructuur (3,7mln), Veilige infrastructuur (3,4mln) en De Entree, incl Cuyperstrap (3,2 miljoen). Tevens overheveling van 24mln naar de reserve achterstallig onderhoud.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70025	2019	Egalisatie-reserve	n.v.t.	48,6	34,3	-60,4	0,0	0,0	22,5

Reserve Programma Stadsbehoud
Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het in stand houden van de openbare ruimte en infrastructuur, waaronder de arealen civiele constructies, verhardingen, verkeersystemen, groen, straatmeubilair, speelvoorzieningen en op termijn wegtunnels. Met behulp van de reserve kan gestuurd worden op het programma en op de arealen. De middelen worden flexibel ingezet voor verschillende arealen, verschillende activiteiten en over de jaren heen. Financiële afwijkingen worden binnen het programma opgevangen door vereffening tussen de arealen.

Toelichting: Voor het team Groen en wegen waren de lockdownmaatregelen door COVID-19 een mooie gelegenheid om versneld groot onderhoud projecten uit te voeren in diverse gebieden in de stad. We hebben daarbij met name ingezet op gebieden waar onderhoud normaal gesproken voor vrij veel hinder had gezorgd en herstraten van woongebieden waar geen opgave met andere projecten is. Verder hebben we onvoorzien grootschalig noodherstel uitgevoerd aan afschuivende wegen, zoals Oostzanerdijk, Brettenpad en Poppendammergouw.Op de projecten van het team Civiele contructies is het noodzakelijk onderhoud inclusief overprogrammering gerealiseerd.Een ontrekking van 7,5 miljoen voor programma bruggen en kademuren heeft niet plaats gevonden omdat het project 'Oranje loper', in 2020 vanuit een ander krediet is geactiveerd.

02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70027	2019	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	7,3	0,0	-0,7	0,0	0,0	6,6

Zuidelijke IJ-oevers (POR)
De reserve is bestemd voor de voorbereiding en uitvoering van het Plan Openbare Ruimte Zuidelijke IJoever (Oosterdok en Stationsplein).

Toelichting: De Nota van Uitgangspunten voor de herinrichting van de Prins Hendrikkade is vrijgegeven voor inspraak en consultatie van stadsdelen. Deze vrijgave heeft later plaatsgevonden dan oorspronkelijk was voorzien, derhalve is de realisatie 0,7 mln.

02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70048	2007	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	9,8

Leidseplein
De gecoördineerde uitvoering van de herinrichting van het Leidseplein en omgeving binnen het samenwerkingsproject Leidseplein. Het uiteindelijke doel is om het gebied beter te laten functioneren als ontmoetings-plek en als cultureel centrum van Amsterdam.

Toelichting: De reserve Leidseplein wordt voor het grootste deel aangewend voor de dekking van de ondergrondse fietsenstalling Kleine Gartmanplantsoen en een fietsvoorziening op de Lijnbaansgracht bij de Melkweg., beidet beide projecten hebben de planning niet gehaald. De geplande oplevering van de ondergrondse fietsenstalling Kleine-Gartmanplantsoen in 2020 is vertraagd door lekkages, tegenvallende voortgang betonwerk en Corona. De aanleg van de fietsparkeervoorziening op de Lijnbaansgracht bij de Melkweg is meerdere jaren uitgesteld. Reden is dat de kademuur aan de zijde politiebureau in een slechtere staat verkeert dan verwacht en eerst moet worden hersteld, voordat de fietsparkeervoorziening kan worden aangelegd.

02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70050	2005	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	11,1	0,0	-2,7	0,0	0,0	8,4

Rode Loper
De bouw van vier stations voor de Noord-Zuidlijn in de stadsdelen Centrum en Zuid vraagt om herinrichting van de openbare ruimte rond die nieuwe stations, vanwege de gewijzigde functie van de openbare ruimte en de slijtage door de vele werkzaamheden.

Toelichting: De lagere onttrekking wordt veroorzaakt door vertraging in het werk aan het maaiveld. Dit komt door het omleggen van kabels en leidingen, het aanleggen van een nieuwe gasleiding en doordat in 2020 gebleken is dat de brug over de Herengracht in zijn geheel vervangen moest worden en er een tijdelijke noodconstructie aan de kade moest worden aangebracht.

02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70077	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	19,8	0,0	-9,3	0,0	0,0	10,4

Stationseiland
Dekking van de projectkosten Stationseiland / De Entree.

Toelichting: De onttrokken middelen voor Stationseiland waren ongeveer conform begroting . Het resterende saldo van € 10,4 miljoen is in het kasritme van de hieraan gerelateerde investering verdeeld voor een bedrag van € 9,8 miljoen voor 2021 en € 0,6 miljoen in 2022

02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70080	2019	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	49,6	125,0	-80,9	0,0	0,0	93,7

Reserve achterstallig onderhoud, infrastructuur, openbare ruimte en groen
Deze reserve ondersteunt een programmatische aanpak voor het wegwerken van grootschalig achterstallig onderhoud in de openbare ruimte en van de infrastructuur. De reserve is gevormd ter dekking van de aan bovengenoemde aanpak verbonden ingrepen en activiteiten, zoals onderzoek, handhaving, monitoring, brandweerorganisatie en innovatie.

Toelichting: De hogere lasten zijn door Programma Bruggen en Kademuren veroorzaakt, onder andere door meer veiligheidsmaatregelen waar een goedkopere verkeersbeperkende maatregel niet volstond, doordat meer bruggen in monitoring zijn genomen en er extra kosten zijn gemaakt voor houtpalenonderzoek.

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
02.1 Verkeer, vervoer en parkeren	70170	2017	Financierings-reserve	n.v.t.	95,5	37,2	0,0	0,0	0,0	132,7
Financieringsreserve activa met maatschappelijk nut Inzet van de eigen bijdrage van de gemeente voor de dekking van investeringen in de openbare ruimte met een maatschapelijk nut. *Toelichting: Er is een bedrag van € 34 miljoen gedoteerd aan de reserve. Deze dotatie hangt samen met het investeringsniveau van kosten die worden gedekt uit reserves.*										
02.2 Water	88014	2015	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,4	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0
Woonboten Dekken van de uitgaven ivm de inrichting van de oeverstrook langs de woonboten Zwartepad/ Ringvaartdijk. *Toelichting: In 2020 is het project rondom het Zwarte Pad in samenwerking met Waternet afgerond en de reserve in geheel onttrokken. Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven.*										
02.3 Openbaar vervoer	70006	2000	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	3,5	0,0	-1,7	0,0	0,0	1,8
Reserve IJsei inclusief Waterfront De realisatie van een autotunnel, een busstation met overkapping, ondergrondse fietsenstalling met aanvaarbescherming en de herinrichting van de openbare ruimte aan de IJzijde van het Stationseiland. *Toelichting: De realisatie is conform begroting. Het resterende saldo van € 1,8 miljoen is in het kasritme van de hieraan gerelateerde investering (Waterfront tof) verdeeld voor een bedrag van € 1 miljoen voor 2021 en € 0,8 miljoen in 2022.*										
02.3 Openbaar vervoer	70075	2017	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	9,8	0,0	-4,2	0,0	0,0	5,6
Reguliere vervanging IJveren Voor incidentele vervangingsinvesteringen in de veerverbindingen over het IJ. *Toelichting: Aan de reserve is in 2020 €4,2 onttrokken voor incidentele vervangingsinvesteringen in de veerverbindingen over het IJ.*										
03.1 Economie en innovatie	73015	2009	Egalisatie-reserve	n.v.t.	0,4	0,1	-0,2	0,0	0,0	0,2
Amsterdams Promotiefonds voor cultuur en stadsinitiatieven Het realiseren van projecten waarvan de opzet is zowel de doelen van Holland Casino als van de gemeente te verwezenlijken. *Toelichting: Jaarlijks wordt € 175.000 gedoteerd in de reserve. Afhankelijk van de aantal evenementen waar de gemeente aan wil bijdragen wordt de onttrekking van de reserve hierop aangepast. Echter dit jaar gezien de corona maatregelen wordt er maar 100k gedoteerd omdat de dotatie afhangt van de bezoekersaantallen en is de stand per Q3 ook de jaareinde stand omdat alle evenementen doorgeschoven zijn naar volgend jaar.*										
03.1 Economie en innovatie	73031	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	27,0	0,0	-5,4	0,0	0,0	21,5
Reserve Amsterdam Metropolitan Solutions Realiseren van een nieuw op te richten wetenschappelijk opleidings- en onderzoeksinstituut door kennisinstellingen en bedrijven op gebied van toegepaste technologie met als werknaam Amsterdam Metropolitan Solutions. *Toelichting: Voor de dekking van het final contract ter realisering van het Amsterdam Metropolitan Solution is bij de begroting 2014 deze reserve gevormd. De besteding vindt plaats in de jaren 2014 t/m 2024. In 2020 is voor € 5,4 mln aan bestedingen onttrokken aan de reserve.*										
03.1 Economie en innovatie	73035	2015	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	16,5	5,0	-4,8	0,0	0,0	16,7
Reserve Economische structuurversterking Het stimuleren van economische structuurversterking conform het door de gemeenteraad vastgestelde bestedingskader. *Toelichting: Vanuit het coalitieakkoord 2019-2022 wordt tot en met 2022 de reserve voor Economische Toelichting: Structuurversterking aangevuld met een bedrag van € 33 mln. Het doel van deze reserve is het stimuleren van economische structuurversterking conform het door de raad vastgestelde bestedingskader. Niet bestede middelen worden blijven in de reserve en zijn bestemd voor besteding in latere jaren. Een aantal van de beleidsprogramma's lopen meerjarig door en zijn nog niet helemaal besteed. De onttrekking van €4,8 miljoen in 2020 is voornamelijk ingezet voor de beleidsprogramma's van Startup Amsterdam, Life Science & Health, Amsterdam Trade en Onderwijs -Arbeidsmarkt.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
03.1 Economie en innovatie	93062	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
Buurteconomie gerelateerd aan EFRO doelstellingen Het bevorderen van projecten ter versterking van de Buurteconomie, die aansluiten bij de EFRO doelstellingen zoals verwoord in het EFRO programma voor de periode tot en met 2020. *Toelichting: De reserve is conform de begroting in 2020 besteed. Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven.*										
04.1 Kunst en cultuur	79059	2014	Egalisatie-reserve	n.v.t.	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6
Egalisatiereserve Kunstenplan Om de vier jaar worden in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur de nieuwe beleidsdoelstellingen voor de komende vier jaar bepaald. De doelstelling van deze systeemreserve volgt de doelstellingen van elk nieuw Kunstenplan. *Toelichting: Conform het besluit Hoofdlijnen Kunstenplan wordt bij een onderbesteding van het Kunstenplan het restant toegevoegd aan de egalisatiereserve. (0,3 mln)*										
04.1 Kunst en cultuur	79080	2007	Egalisatie-reserve	n.v.t.	1,1	0,0	-1,0	-0,1	0,0	0,0
Reserve cultureel beleggen Voldoen aan de wettelijke voorschriften voor cultureel beleggen. Bij vaststelling van het Kunstenplan 2017-2020 is besloten de reserve in de periode 2017-2020 in te zetten voor het cluster cultuureducatie. *Toelichting: Conform begroting is de reserve ingezet voor Cultuureducatie en is het restant (0,1 mln) vrijgevallen en toegevoegd aan de reserve Kunstenplan. Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven.*										
04.1 Kunst en cultuur	79090	2017	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,7	0,0	-0,6	-0,1	0,0	0,0
Optimaliseren cultureel vastgoed Ondervangen van calamiteiten, het in goede staat en functioneel houden van cultureel vastgoed en de verduurzaming van regulier meerjaren onderhoud. *Toelichting: De onttrekking is lager dan begroot doordat minder gebruik is gemaakt van de subsidieregeling verduurzaming onderhoud. Het restant is vrijgevallen (0,1 mln). Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven.*										
04.1 Kunst en cultuur	92084	2018	Financierings-reserve	n.v.t.	3,2	0,0	0,0	-3,2	0,0	0,0
Financieringsreserve theater Archiefterrein Het dekken van de afschrijvingslasten van het theater Archiefterrein. *Toelichting: Deze reserve is per 1-1-2020 overgedragen aan directie Vastgoed. Bij de Najaarsnota 2020 heeft de formele besluitvorming over de vrijval bij stadsdeel Zuid plaatsgevonden. Hiermee staat deze reserve op nul en kan opgeheven worden.*										
04.2 Erfgoed	44015	2019	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,5	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,4
Opzetten landelijke erfgoedregistratie Er voor zorgen dat de registratie van erfgoedgegevens voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. *Toelichting: De onttrekking is besteed aan de inhuur van een specialist die het landelijke erfgoedregistratie opzet en uitvoert.*										
05.1 Onderwijs	55023	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	5,0	0,0	-4,0	-1,1	0,0	0,0
Reserve onderwijs huisvesting PO (algemeen) Dekking voor kosten van eerdere onderwijshuisvestingsprogramma's, voor kosten die het gevolg zijn van knelpunten aan gebouwen, en voor te maken kosten voor overdracht schoolgebouwen aan schoolbesturen en afboeking boekwaarden. *Toelichting: De onttrekking aan de reserve Onderwijshuisvesting (€ 4,0 miljoen) is gelijk aan de begroting. De onttrekking betrof kosten van eerdere onderwijshuisvestingsprogramma's, kosten voor overdracht schoolgebouwen aan schoolbesturen en afboeking boekwaarden. Het restsaldo (€ 1,1 miljoen) van de reserve Onderwijshuisvesting valt vrij overeenkomstig met de begroting, waarna de reserve wordt opgeheven conform de bestuursopdracht Reserves en Voorzieningen.*										
05.1 Onderwijs	55024	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	1,2	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,9
Reserve VVE (voorm. Stadsdelen) Het realiseren van nieuwe Voorschoollokalen. *Toelichting: De onttrekking van € 0,3 miljoen aan de reserve VVE, is ingezet ter dekking van de gerealiseerde voorschollokalen. Het restsaldo ultimo 2020 (€ 0,9 miljoen) wordt in 2021 ingezet, waarna de reserve wordt opgeheven conform de bestuursopdracht Opschonen reserves en voorzieningen.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
06.1 Sport	56027	2015	Financierings-reserve	n.v.t.	14,7	0,0	-0,7	0,0	0,7	14,0
Financieringsreserve sportaccommodaties De reserve is de dekking voor de afschrijvingslasten van de kredieten voor het Sportaccommodatiefonds. *Toelichting: Uit het sport accomodatiefonds zijn kredieten en projecten onttrokken, conform de doelstelling. Het betrof 31 projecten.*										
06.1 Sport	56080	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	4,6	0,0	-0,7	0,0	0,0	3,9
Reserve sportevenementen Middelen bestemmen voor toekomstige topsportevenementen, zoals het EK 2020. *Toelichting: Ontrekking komt tgv EK 2020. Dit evenement is uitgesteld naar voorjaar 2021 en zal in 2021 ten gunste van dit evenement vrijvallen*										
07.1 Inkomensregelingen	12084	2004	Egalisatie-reserve	n.v.t.	74,9	58,1	-7,7	-13,0	0,0	112,4
Reserve egalisatie inkomensdeel en conjunctuur Egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen) en de uitvoering van Tozo. *Toelichting: In 2020 is € 58,1 miljoen toegevoegd, bestaande uit € 36,8 miljoen Rijksmiddelen voor de regeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) die ingesteld als gevolg van de coronacrisis en € 21,3 miljoen als gevolg de ontwikkeling van het macrobudget en de ontwikkeling van het bijstandsbestand. De onttrekking van € 7,7 miljoen betreft het programma 'Meer kans op werk'. De vrijval van € 13 miljoen is ten gunste van de algemene middelen.*										
07.2 Werk, participatie en inburgering	53064	2018	Egalisatie-reserve	5% van de lasten van de Directie Werk op programmaonderdeel 7.2	7,1	1,1	0,0	0,0	0,0	8,2
Reserve Sociaal Werk Egaliseren van overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Wet Sociaal Werk en de Participatiewet met als doel werk te bieden aan Amsterdammers met een arbeidsbeperking en indien nodig aanvullend te investeren in Sociaal Werk. Het gaat om Amsterdammers met een arbeidsbeperking ofwel in dienst bij de sociale werkvoorziening (Stichting Pantar), ofwel via de gemeente direct gedetacheerd bij sociale firma's of bij reguliere werkgevers. *Toelichting: Eind 2020 bedraagt de reserve € 8,2 miljoen. Ten opzichte van 2019 is de reserve toegenomen met € 1,1 miljoen. In 2020 is 1,1 miljoen toegevoegd aan de egalisatiereserve Sociaal Werk vanwege de bijdrage rijk voor 2020. Deze middelen worden komende jaren benodigd om verwachte tegenvallers Sociaal werk op te vangen.*										
08.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	57002	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	1,5	0,0	-0,9	0,0	0,0	0,6
Reserve Health Valley De investering in de onderzoeksinfrastructuur op het gebied van de gezondheidszorg. *Toelichting: Alle kosten met betrekking tot het project zijn ten laste van de reserve gebracht. Het restant van het project wordt in 2021 uitgevoerd.*										
08.3 Individuele voorzieningen (incl. PIT)	55044	2006	Egalisatie-reserve	10% van het budget voor de WMO openeinde regelingen in het betreffende boekjaar	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	1,3
Reserve egalisatie WMO Opvangen fluctuaties WMO openeinde regelingen. *Toelichting: In 2020 is € 1,3 miljoen toegevoegd aan de reserve voor het opvangen fluctuaties WMO openeinde regelingen.*										
08.3 Individuele voorzieningen (incl. PIT)	55115	2017	Egalisatie-reserve	n.v.t.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egalisatiereserve Jeugd Het doel van de reserve is het opvangen van fluctuaties in de door de gemeente verplichte levering van jeugdzorg met een open einde karakter. *Toelichting: De egalisatiereserve is in 2019 volledig ingezet en gebruikt. Saldo is op dit moment 0,0 miljoen. De reserve kan worden opgeheven.*										
09.1 Riool en drinkwater	96001	2006	Egalisatie-reserve	n.v.t.	10,1	0,0	-6,0	0,0	0,0	4,1
Reserve egalisatie drinkwatertarieven Waternet Het verevenen van bij het jaarverslag blijkende overschotten of tekorten met betrekking tot de drinkwatervoorziening voor burgers en bedrijven. Het streven is de overschotten of tekorten in volgende jaren te verevenen via tarieven. Daarnaast dient de reserve voor het afdekken van het risico van afwijkingen in het resultaat. *Toelichting: De onttrekking aan de egalisatiereserve drinkwatertarieven is € 0,4 miljoen lager dan begroot. De hoogte van de onttrekking aan de Egalisatiereserve drinkwatertarieven Waternet is gebaseerd op het saldo van lasten en baten van de drinkwatertaak. De baten zijn € 2,4miljoen hoger dan begroot en de lasten zijn € 2,0 miljoen hoger dan begroot. Zie hierboven voor een toelichting op de baten en lasten.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
09.2 Afval en grondstoffen	83030	2015	Egalisatie-reserve	n.v.t.	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5
Egalisatiereserve afval Het reguleren van de over- en onderschrijding op de kwijtschelding en de solidariteitsbijdrage van de afvalstoffenheffing. *Toelichting: De egalisatiereserve is niet gemuteerd*										
09.2 Afval en grondstoffen	83103	2015	Egalisatie-reserve	n.v.t.	2,6	0,0	-2,6	0,0	0,0	0,0
Investeringsreserve afval Dekking van investeringen en innovaties in de afvalketen. *Toelichting: Maximale onttrekking wegens nadelig resultaat Afvalstoffenheffing 2020*										
09.2 Afval en grondstoffen	83105	2017	Financierings-reserve	n.v.t.	11,6	0,0	0,0	0,0	0,0	11,6
Financieringsreserve OAT Sluisbuurt Financieren afschrijvingslasten Ondergronds Afval Transport (OAT). *Toelichting: In 2020 is gestart met de aanbesteding. Pas na het opleveren van (deel) van het project worden afschrijvingskosten onttrokken uit de reserve*										
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67018	2015	Financierings-reserve	n.v.t.	39,5	0,3	-10,7	-7,0	0,0	22,1
Reserve duurzaamheidsfonds Alloceren van middelen en het verstrekken van leningen ter bevordering van hernieuwbare energie en energiebesparing. *Toelichting: De dotatie betreft de rente op verstrekte leningen. De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderende lasten. De lasten betreffen vooral de inzet versnellingsmiddelen om de verduurzaming in Amsterdam te versnellen. Daarnaast worden de beheerkosten duurzaamheidsfonds hieruit gedekt.*										
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67024	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	4,6	0,0	-3,7	0,0	0,0	0,9
Reserve aardgasvrij Voorbereiden structuurversterking op het terrein van energieverduurzaming van woningen. *Toelichting: De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderendelasten. De lasten betreffen met name subsidies om woningen aardgasvrij te maken en voor om en nabij € 0,2 miljoen aan personele inzet.*										
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67051	2017	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	4,1	0,0	-4,0	-0,1	0,0	0,0
Reserve Zero Emissie Bussen In 2016 -2017 is door het Rijk € 8 miljoen ter beschikking gesteld voor verbetering van de luchtkwaliteit in Amsterdam, met name de reductie van NO2-uitstoot. In dit kader sloot het gemeentebestuur op 15 april 2015 een duurzaamheidsconvenant met het GVB voor de aanschaf van uitstootvrije bussen. De reserve is nodig om de investeringen uit te bekostigen. Naar verwachting gaan de bussen in de periode 2018-2020 rijden. *Toelichting: De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderende lasten. De lasten betreffen de aanschaf van electrische bussen door het GVB. Hiermee is het restant gerealiseerd en komt er een einde aan de reserve.*										
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	67060	2019	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	43,2	37,5	-0,8	0,0	0,0	79,9
Reserve Klimaatfonds Het in het kader van, en passend bij, de gemeentelijke rolopvatting ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal en aardgasvrij Amsterdam. *Toelichting: De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderende lasten. De dotatie is conform de begroting. In 4 jaar (vanaf 2019) wordt het door de raad bij besluit van 13 februari 2019 beschikbaar gestelde bedrag toegevoegd aan de reserve, in totaal € 150 miljoen.*										
09.3 Duurzaamheid en milieubeheer	74040	2016	Egalisatie-reserve	n.v.t.	140,9	21,1	-23,8	0,0	0,0	138,2
Stedelijke Bodemsanering en Nazorg Het reserveren van middelen voor de meerjarige stedelijke bodemsaneringsprogramma's en nazorgactiviteiten die conform gemaakte afspraken met het Rijk grotendeels vanuit Rijksmiddelen worden gefinancierd. *Toelichting: De dotatie is conform begroting. Dit gaat om een rijksbijdrage, storting vanuit de algemene middelen en de indexatievergoeding. De onttrekking is hoger, omdat € 15 miljoen is onttrokken voor een groot saneringsproject in de grondexploitatie Buiksloterham.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
09.4 Ruimtelijke ordening	67052	2020	Overige bestemmings-reserve	€ 4,9 mln	0,0	4,9	-0,4	0,0	0,0	4,5
Reserve IJ-oeververbinding De reserve wordt gebruikt om de eerste IJ-oeververbinding voor te bereiden tot aan de fase voorkeursbesluit. De begrotingsdoelstelling waarme de IJoeververbinding een relatie heeft is "We zorgen voor integrale en kwalitatieve afwegingen bij inzet en prioritering ruimtelijke ontwikkeling". *Toelichting: De toevoeging is conform begroting. De onttrekking is op basis van de daarmee corresponderende lasten. Deze lasten betreffen de kosten van de projecten Zeecruise, Sprong over het IJ en IJoeververbindingen.*										
09.5 Begraafplaatsen en crematoria	90032	2018	Egalisatie-reserve	0,7 mln	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve DNNO (De Nieuwe Noorder/Ooster) Egaliseren van de marktconforme exploitatie van De Nieuwe Ooster en De Nieuwe Noorder. *Toelichting: De reserve dient voor egalisatie van kosten en opbrengsten gerelateerd aan het doel van de reserve. Dit was in 2020 niet aan de orde.*										
10.1 Grond	74002	2004	Egalisatie-reserve	n.v.t.	525,3	102,7	-73,5	-112,7	0,0	441,8
Reserve Vereveningsfonds Een deel van de reserve is benodigd als weerstandsvermogen en ter dekking van vastgestelde (voor)investeringen. Het resterende deel is de vereveningsruimte en is beschikbaar voor nieuwe investeringen in het kader van de gebiedsontwikkeling. *Toelichting: De reserve Vereveningsfonds is een systeemreserve tbv egalisatie van resulaten in de gebiedsontwikkeling. De reserve is met name lager door uitnames i.h.k.v. het coalitieakkoord 2018-2022 en de voorjaarsnota 2019. De dotaties zijn per saldo ongeveer conform begroot. Het betreft echter lagere winstnemingen en hogere bijdrage vanuit woningbouwcorporaties. De onttrekkingen zijn 13,8 miljoen lager, hoofdzakelijk doordat de voorziening plantekorten minder hard is gestegen. Zie hiervoor ook de toelichting in de paragraaf grondbeleid.*										
10.1 Grond	74044	2001	Egalisatie-reserve	n.v.t.	11,4	0,0	-0,6	0,0	0,0	10,8
Reserve Wallengebied Deze reserve is bestemd voor planschadekosten in het kader van Project Wallengebied en de proceskosten van het project. *Toelichting: De onttrekking in 2020 betreft de aankoop van een pand in postcodegebied 1012.*										
10.1 Grond	77002	2004	Egalisatie-reserve	n.v.t.	372,3	69,5	-10,3	-45,7	0,0	385,8
Reserve Zuidas bijdrage dok en grondexploitaties Dekking van de gebiedsontwikkeling op de Zuidas en de bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van Zuidas Dok. *Toelichting: De toevoeging van € 69,5 miljoen betreft vooral opbrengsten van tussentijdse winstnemingen uit de grondexploitaties en een indexeringsvergoeding. De onttrekking van € 10,3 miljoen bestaat voornamelijk uit kosten voor bedrijfsvoering en een bijdrage aan het project Zuidasdok. De vrijval van € 45,7 mln betreft een uitname ten behoeve van de algemene middelen i.h.k.v. het coalitieakkoord 2018-2022 en de voorjaarsnota 2019.*										
10.2 Erfpacht	74001	2004	Financierings-reserve	n.v.t.	5.283,6	0,0	-163,8	0,0	0,0	5.119,9
Reserve afkoopsommen erfpacht Deze reserve dient voor de financiering van de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden. *Toelichting: De reserve Afkoopsommen erfpacht is afgenomen, doordat meer erfpachters overstappen naar het eeuwigdurend stelsel.*										
10.2 Erfpacht	74050	2019	Financierings-reserve	De maximale omvang is de omvang van de grondwaarde van in erfpacht uitgegeven grond waarvan de erfpachtca-nonbetaling niet is afgekocht	157,3	225,8	-10,4	0,0	0,0	372,7
Reserve financiering erfpachtgrond Het doel is zoveel mogelijk in erfpacht uitgegeven grond te financieren met eigen vermogen. *Toelichting: In de reserve Financiering Erfpachtgrond worden de afkoopsommen gedoteerd m.b.t. het eeuwigdurend stelsel (m.u.v. 1e uitgifte) en meer- of minderwaarde dat ontstaat bij canonherziening. De meerwaarde van tussentijdse afkoop is hoger dan begroot.*										
11.1 Wonen en bouwen	74041	2015	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	15,1	0,0	-2,0	0,0	0,0	13,1
Reserve Actieplan bouwstimulering Alloceren van middelen voor het stimuleren van woningbouw in Amsterdam. *Toelichting: De onttrekking aan de reserve Bouwstimulering betreft uitgaven voor projecten voor Huisvesting Bijzondere Groepen (HBG), waaronder voor statushouders.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
11.1 Wonen en bouwen	76006	2004	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	52,6	0,2	-1,7	0,0	0,0	51,1
Reserve Corporatiebudget Het Corporatiebudget wordt primair ingezet t.b.v. onrendabele vastgoedinvesteringen in de stedelijke vernieuwingsgebieden in Nieuw-West, in de Kolenkitbuurt in West, De Banne en Nieuwendam-Noord in Noord. Corporaties kunnen op projectbasis subsidies aanvragen. *Toelichting: In 2020 zijn drie subsidies aan De Alliantie vastgesteld en uitbetaald van in totaal € 1.492.266. Aan projectbureau ZON is € 95.639 subsidie verstrekt conform Spoedvoordracht collegevergadering 06 februari 2018. Daarnaast is € 150.000 onttrokken voor groot onderhoud van woonwagens. De toevoeging aan deze reserve betreft een vrijval van twee subsidies uit 2012 en 2015 van in totaal € 211.000. Deze subsidies worden niet meer verantwoord en uitbetaald. Deze stonden op de balans als 'nog te betalen subsidies' en zijn toegevoegd aan de reserve Corporatiebudget. Er is een aanvraag ingediend om deze reserve te verlengen.*										
11.1 Wonen en bouwen	76019	2013	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
Reserve warme voeten Stimulering van isolatie van en energie besparende maatregelen aan woningen. *Toelichting: In 2020 is een subsidie (SBA-021646) van € 179.025 verleend aan stichting !WOON voor het energiecoachproject 2020. Met deze onttrekking is deze reserve leeg. Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven*										
11.1 Wonen en bouwen	76050	2016	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	1,2	0,0	-0,3	0,0	0,0	1,0
Stedelijke reserve Wonen boven winkels en bedrijven Stimuleren van het creëren van woonruimte boven winkels en bedrijven. *Toelichting: Deze reserve is met de Najaarsnota 2016 ingesteld om uitvoering te geven aan de vernieuwde regeling Wonen boven winkels gemeente Amsterdam. In 2020 is € 84.000 voor personele inzet voor programmamanagement en € 175.000 aan subsidies onttrokken uit deze reserve voor programmamanagement.*										
11.1 Wonen en bouwen	87036	1997	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,2	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,2
Woningonttrekking Dekking van de geraamde lasten voor casco funderingsonderzoeken , conform de door het AB van stadsdeel Centrum oorspronkelijk vastgestelde doelstelling voor de bestemmingsreserve Woningonttrekking. *Toelichting: In 2020 zijn er geen kosten gemaakt waarvoor dekking uit de reserve Woningonttrekking benodigd is.*										
11.1 Wonen en bouwen	88050	2012	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Stedelijke Vernieuwing Opvangen van de risico's binnen de stedelijke ontwikkeling. Reserveren van middelen voor het nakomen van met partners overeengekomen verplichtingen i.v.m. de stedelijke ontwikkeling. Reserveren van middelen om aanvullende voorzieningen te treffen. Opvangen van risico's van planschade. Interimbeheer bij herinrichting. De 10% bijdrage aan de kosten voor inrichting woonomgeving bij stedelijke vernieuwingsplannen. *Toelichting: In 2020 zijn er geen kosten gemaakt waarvoor dekking uit de reserve Stedelijke Vernieuwing benodigd is.*										
11.1 Wonen en bouwen	91078	2014	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,4	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0
Stimuleringsfonds SEG In kunnen spelen op onvoorziene sociale, economische en fysieke ontwikkelingen in de stedelijke vernieuwing. *Toelichting: Alle projecten met dekking uit de reserve SEG zijn afgerond. De reserve kan per 31/12/2020 opgheven worden.*										
11.3 Groen en dierenwelzijn	67042	2016	Egalisatie-reserve	n.v.t.	1,7	0,0	-1,0	0,0	0,0	0,7
Reserve Herplantfonds De middelen worden ingezet voor compensatie van gekapte bomen, conform het vastgestelde beleid ten aanzien van compensatie en herplanting van bomen. *Toelichting: De onttrekking van € 1 miljoen is besteed aan subsidies voor burgers en bedrijven en aan binnengemeentelijke projecten t.b.v. het aanplanten van nieuwe bomen. In totaal zijn in 2020 circa 355 nieuwe bomen hiermee geplant.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
11.3 Groen en dierenwelzijn	67050	2019	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	4,7	0,0	-0,1	0,0	0,0	4,6
Kwaliteitsimpuls Groen De reserve wordt gebruikt om te investeren in parken (groen). Doelstelling 11.3.1 Amsterdam is een stad voor mens, plant en dier met groene plekken in alle buurten en goed onderhouden parken en bos. *Toelichting: In 2020 is voor het Martin Luther King park € 0,1 miljoen uitgegeven. De geprognotiseerde lasten voor Rembrandtpark zijn doorgeschoven naar 2021.*										
11.3 Groen en dierenwelzijn	87052	2007	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,4	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,4
Groenfonds Het kunnen uitvoeren van de voorstellen voor het uitbreiden, vernieuwen en verbeteren van het groen en het daarmee samenhangende beheer. *Toelichting: Er is € 0,1 miljoen onttrokken aan het Groenfonds voor o.a. het planten van bomen, het uitvoeren van bodemonderzoeken, aanleggen van plantenvakken en geveltuintjes. Voorbeelden zijn het vergroenen van het Feduzziplein en plantenbakken bij de trap op de Nieuwezijds Voorburgwal.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12001	1995	Algemene reserve	Afhankelijk van de geinventari-seerde risico's	347,7	36,3	-288,0	0,0	0,0	96,0
Algemene Reserve Een buffer voor het kunnen opvangen van niet structurele financiële tegenvallers. *Toelichting: De algemene reserve is verminderd met het negatief rekeningresultaat van 2019 van € 90,1 miljoen. Voorts is het begrote negatieve rekeningresultaat 2020 ontrokken. De algemene reserve wordt aangevuld met een aantal vrijvallende reserves: € 7 miljoen Duurzaamheidsfonds, € 1,1 miljoen onderwijshuisvesting, € 8,8 miljoen schuldaflossing. Daarnaast is het renteresultaat van € 19,4 miljoen toegevoegd.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12003	nvt	Algemene reserve	n.v.t.	-90,1	90,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Jaarrekeningresultaat Resultaatafwikkeling t-1 en resultaat t zijn onderdeel van de algemene reserve en op deze manier apart zichtbaar gemaakt. *Toelichting: Het jaarrekeningeresultaat 2019 is ten laste van de algemene reseve gebracht.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12006	2000	Financierings-reserve	6,5 mln	6,5	0,0	0,0	0,0	0,0	6,5
Reserve financiering NV Zeedijk Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de NV Zeedijk. *Toelichting: De financieringsreserve is in overeenstemming met de boekwaarde van de deelneming NV Zeedijk.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12075	2019	Egalisatie-reserve	n.v.t.	6,3	12,0	-6,3	0,0	0,0	12,0
Reserve overheveling gemeentefondsmiddelen decembercirculaire Het reserveren van middelen afkomstig uit het gemeentefonds, die bij de decembercirculaire worden toegekend, voor zover het niet gaat om de algemene uitkering. *Toelichting: Dit betreffen gemeentefondsmiddelen die toegekend zijn via de decembercirculaire van het rijk. Omdat niet alle middelen meer konden worden besteed in 2020, worden ze via deze reserve overgeheveld naar 2021. De onttrekking betreft middelen die in 2019 gereserveerd waren en in 2020 tot besteding zijn gekomen*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12096	2007	Financierings-reserve	78,8 mln	78,8	0,0	0,0	0,0	0,0	78,8
Reserve financiering deelneming GVB Het met eigen middelen financieren van de uitbreiding van de gemeentelijke deelneming in de NV GVB. *Toelichting: De stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde van de deelneming GVB*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12100	2008	Egalisatie-reserve	n.v.t.	25,9	0,0	-15,1	0,0	0,0	10,8
Reserve frictiekosten 1 Stad 1 Opgave In 2013 is voor de dekking van verwachte frictiekosten voor diverse organisatieonderdelen in het kader van de operatie 1 Stad 1 Opgave een reserve ingesteld. Het betreft diverse maatregelen (21) die gepaard kunnen gaan met frictiekosten. *Toelichting: Over de onttrekking is besloten bij jaarverslag 2019. Dit betreffen frictiekosten die in 2019 zijn gemaakt en conform de systematiek in 2020 worden onttrokken aan de reserve. Tevens zijn de frictiekosten 2020 onttrokken aan de reserve conform de nieuwe systematiek die bij de Voorjaarsbrief 2020 is vastgesteld.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12115	2017	Egalisatie-reserve	n.v.t.	32,6	77,7	-93,9	0,0	0,0	16,4
Meerjarige Intertemporele Compensatie Het verevenen van de begrotingsruimte over meerdere jaren waarbij de begroting meerjarig per jaar sluitend wordt gehouden, terwijl de begroting ook reëel en structureel in evenwicht is. *Toelichting: De toevoegingen zijn enerzijds een reguliere kasschuif conform het doel van de reserve. Voorts een aantal speciefieke post, zoals € 4,3 miljoen aanvulling vanwege lager dan verwachte eindstand 2019 en € 1,3 miljoen vanwege invoering van de omgevingswet. De onttrekkingen hebben eveneens betrekking op een kasschuif (€ 93,4 miljoen) en € 0,5 miljoen omgevingswet.*									
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12158	2011	Financierings-reserve	11,3 mln	11,3	0,0	0,0	0,0	0,0	11,3
Reserve financiering lening NEMO Deze reserve dekt de gemeentelijke lening aan NEMO. *Toelichting: De stand van de reserve is gelijk aan de stand van de gemeentelijke lening aan NEMO die ermee wordt gefinancierd.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12201	2015	Egalisatie-reserve	n.v.t.	8,8	0,0	0,0	-8,8	0,0	0,0
Reserve bijdrage Schuldaflossing Het verbeteren van de schuldpositie van de gemeente door het gebruiken van incidentele meevallers voor het afboeken op de boekwaarde van activa in de openbare ruimte. *Toelichting: Er is € 0,1 miljoen onttrokken aan het Groenfonds voor o.a. het planten van bomen, het uitvoeren van bodemonderzoeken, aanleggen van plantenvakken en geveltuintjes. Voorbeelden zijn het vergroenen van het Feduzziplein en plantenbakken bij de trap op de Nieuwezijds Voorburgwal. Conform raadsbesluit is deze reserve komen te vervallen. Het resterende saldo valt vrij.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12560	2014	Financierings-reserve	n.v.t.	50,6	0,0	0,0	-0,3	0,0	50,3
Amsterdams Investeringsfonds financieel Het fonds is opgezet om ontwikkelingen gericht op structuurversterking in de stad met een grote waarde voor Amsterdam te bevorderen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die zonder het fonds niet van de grond komen. Investeringen uit AIF dienen de stedelijke infrastructuur voor de toekomst te versterken en zich maatschappelijk en/of economisch terug te verdienen. Met het AIF financieel deel worden leningen gefinancierd die in het kader van de doelstelling zijn toegekend. *Toelichting: De vrijval heeft betrekking op terugbetalingen op leningen.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12561	2014	Egalisatie-reserve	n.v.t.	3,9	0,0	-1,7	0,0	0,0	2,2
Amsterdams Investeringsfonds maatschappelijk Het fonds is opgezet om ontwikkelingen gericht op structuurversterking in de stad met een grote waarde voor Amsterdam te bevorderen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die zonder het fonds niet van de grond komen. Investeringen uit AIF dienen de stedelijke infrastructuur voor de toekomst te versterken en zich maatschappelijk en/of economisch terug te verdienen. Uit het AIF maatschappelijk deel worden subsidies verstrekt die in het kader van de doelstelling zijn toegekend. *Toelichting: De onttrekking betreft grotendeels een subsidie van € 1,0 miljoen voor het Amsterdam Health Technology Institute. Daarnaast is € 0,5 miljoen onttrokken voor de BIObank en € 0,2 miljoen voor het Health team.*										
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	12562	2019	Egalisatie-reserve	n.v.t.	52,2	0,0	-26,2	0,0	0,0	26,0
Reserve Incidentele Coalitiemiddelen De reserve Incidentele coalitiemiddelen is bedoeld om de specifieke incidenteel aangewezen coalitiemiddelen in de coalitieperiode beschikbaar te houden. *Toelichting: Aan de reserve zijn middelen voor diverse projecten onttrokken die in het coalitieakkoord stonden. Tevens zjn er bestedingen gedaan ten laste van de zogenaamde 'WOII' middelen, die eveneens onderdeel uitmaken van de reserve.*										
B.1 Overhead	21073	2013	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Egalisatiereserve AFS Deze reserve is bedoeld om schommelingen in de interne AFS-tarieven tijdens de AFS-uitrol zoveel mogelijk tegen te gaan. *Toelichting: Onttrekking is conform begroting. De egalisatiereserve AFS wordt dit jaar voor het laatst aangewend ter dekking van afdelingskosten Informatievoorziening. Conform raadsbesluit wordt deze reserve opgeheven.*										
B.1 Overhead	24001	2018	Overige bestemmings-reserve	n.v.t.	0,3	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,3
Reserve gemeentelijk wagenparkbeheer Het inbedden van de (nieuwe) beheersactiviteiten (inrichting, professionalisering en verduurzaming) voortvloeiende uit de inbesteding van het wagenparkbeheer. *Toelichting: In het eerst helft van 2020 zijn wat opdrachten uit 2019, voor ca. € 30.000, afgewikkeld. Het resterend bedrag is aan het programma- en transitiemangement wagenparkbeheer toegevoegd en in 2020 gedeeltelijk (ca. €20.000) besteed. Het resterende bedrag ad € 290.000 zal, conform debesluitvorming bij de NJN-20, in 2021 worden besteed.*										

Programma onderdeel, Naam, Doel reserve	ID-nr	Instellings-jaar	Soort reserve	Max toegestane omvang	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Verminderingen ivm afschrijvingen	Rekening 2020
B.1 Overhead	43002	2006	Financierings-reserve	n.v.t.	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Financieringsreserve Stadsbank van Lening Dekking van de afschrijvingslasten van de investering VIS – belenen. *Toelichting: In 2020 vinden geen mutaties plaats omdat de oplevering van VIS (Vernieuwing Informatievoorziening Stadsbank van Lening) is vertraagd.*										
B.1 Overhead	71004	2015	Financierings-reserve	n.v.t.	1,2	0,0	-0,3	0,0	0,3	0,9
Financiering huisvesting gemeentelijk apparaat Dekking van een deel van de afschrijvingslasten voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. *Toelichting: Verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmings-reserve is gevormd. De verkoop opbrengst van het pand aan de Pieter Callandlaan a € 7,4 mln. is als storting opgenomen. Bij de begroting 2020 is besloten om de kredieten van de BC III en BC IV te verhogen met dit bedrag. Bij dit besluit is rekening gehouden met financiering uit de verkoop opbrengst van de Pieter Callandlaan. Deze storting was niet in de exploitatie begroting opgenomen.*										
B.1 Overhead	71268	2014	Egalisatie-reserve	n.v.t.	3,7	0,1	0,0	0,0	0,0	3,8
Reserve gemeentelijke huisvestingsprojecten Dekking van tijdelijke exploitatietekorten van de Businesscase III (verbouwing Stadhuis) en Businesscase IV (optimalisatie ambtenarenhuisvesting). *Toelichting: Verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmings-reserve is gevormd. De vermeerdering betreft de het onrendabele deel van de activering van het pand aan het Collinaplein 1 voor de OBA.*										
B.2 Vastgoed	71005	2015	Financierings-reserve	n.v.t.	43,0	3,2	-1,7	0,0	1,7	44,5
Financiering gemeentelijk vastgoed Dekking van een deel van de afschrijvingslasten van het vastgoed in eigendom van de gemeente. *Toelichting: Met verwachte afstoting van de werf op Admiraal Helfrichstraat ontstaat een vermindering van € 89.352 in de exploitatie lasten. In het krediet besluit van de Transitie werven is opgenomen dat deze vermindering wordt gestort de reserve. De reserve wordt ingezet om exploitatie verschillen die voortkomen uit het krediet besluit Transitie werven de komende jaren te nivelleren. In het krediet besluit van de BC IV m.b.t. de huisvesting van het gemeentelijk apparaat is opgenomen dat de verkoop opbrengst a € 581.331 van het pand Pieter Callandlaan in de reserve wordt opgenomen. Deze twee stortingen waren niet in de exploitatie begroting opgenomen.*										
B.3 Bestuur	17204	2007	Egalisatie-reserve	1,5 mln	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Raadsonderzoeken Dekking van de kosten als de gemeenteraad besluit tot een onderzoek. *Toelichting: De uitgaven Onderzoeksbudget Raad zijn € 0,4 miljoen onder budget. Het resultaat valt vrij, omdat deze reserve al volledig is voorzien tot een maximum van € 1,5 miljoen.*										
					7.952,2	1.056,7	-1.082,6	-201,9	2,7	7.724,3

8.3 Verloopstaat voorzieningen

8.3 Verloopstaat voorzieningen

Bedragen x € miljoen

Programma onderdeel, naam en doel voorziening	ID-nr	Instellings-jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e*	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Rekening 2020
1.2 Openbare orde en veiligheid	84004	2014	a	0,5	0,0	0,0	0,0	0,4
Dekking van extra kosten van boventalligheid en arbeidsongeschiktheid Dekking van de salarislasten en de WW en WIA-lasten die het gevolg zijn van boventalligheid en arbeidsongeschiktheid. *Toelichting: De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd. Het saldo eind 2020 is toereikend voor de komende jaren.*								
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	68002	1995	c	11,0	4,0	-9,9	-5,1	0,0
Groot onderhoud Parkeergebouwen Voorziening is gevormd voor het te plegen groot onderhoud. *Toelichting: In 2020 is verder gevolg gegeven aan het planmatig onderhoud in de gemeentelijke garages. De onttrekking van € 9,9 mln bestaat uit werkzaamheden voornamelijk voor vier garages (P10 Plaza Arena € 3,5 mln; P1 Arena € 3 mln; Boven 't Y De Opgang € 1,1 mln en Boven 't Y De Bomen € 0,5 mln). De dotaties van € 4 mln zijn conform het meerjarig onderhoudsplan gedaan. Het resterende saldo van 5,1 miljoen valt vrij.*								
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	68072	2013	a	1,6	0,0	-0,3	0,0	1,3
Sociaal Plan Cition Uit deze voorziening wordt het verschil tussen het huidige loon bij EPS (Egis Parking Service) en het loon bij BV Cition betaald, conform de afspraken die bij de overgang van het personeel gemaakt zijn. *Toelichting: In 2020 zijn de frictiekosten onttrokken voor een bedrag van 131.686 euro. Daarnaast is de geraamde verhoogde WGA premie 138.000 euro onttrokken. De stand is nodig om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.*								
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	82001	2013	c	1,1	0,4	-0,2	0,0	1,3
Vervanging en Onderhoud beheer Werf Ter dekking van de kosten van groot- en planmatig onderhoud aan de reinigingswerf Jacob Bontiusplantsoen, zowel voor wat betreft het gebouw als voor de gebouwgebonden voorzieningen inclusief het deel dat binnen de VVE valt. *Toelichting: Uit de algemene middelen komt jaarlijks een bijdrage aan de vervanging en onderhoud beheer van de werf. Het groot onderhoud ligt, na samenvoeging van alle werven en in afwachting van de businesscase Werven, op een laag pitje. De noodzakelijk onderhoud is in 2020 uitgevoerd en is onttrokken aan de reserve. Dit jaar zijn de onderhoudswerkzaamheden geinventariseerd. Daarnaast wordt een meerjarigonderhoudsplan voor bedrijfsspecifike installaties nog afgestemd met directie vastgoed. Vanaf 2021 zullen de onderhoud en beheerskosten voor bedrijfspecifieke installatie komen t.l.v. deze voorziening.*								
2.3 Openbaar vervoer	70058	2007	e	187,5	0,0	-12,2	0,0	175,3
Integraal vervoerssysteem veren Exploitatielasten die verband houden met de veerverbindingen over het Noordzee Kanaal. *Toelichting: Bij de eenmalige projecten gefinancierd uit de voorziening is er sprake van kasritme verschillen als gevolg van aanpassingen op de planning. Zo is er voor de bouw van schepen op het Noordzeekanaal 0,789 mln meer uitgegeven in 2020 en voor oplaadt faciliteiten is 0,620 meer uitgegeven. Voor aanvaarjukken op het Noordzeekanaal is 0,23 mln minder uitgegeven en voor technische installatie op de veerboten is 1,236 mln niet besteed. Alle uitgaven vindt plaats binnen het vastgestelde meerjaren krediet met dekking uit de voorziening.*								
4.1 Kunst en cultuur	79001	2016	a	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3
Danscentrum Dansmakers Amsterdam Dansmakers ontvangt voor 2017-2020 € 155.000 per jaar en heeft aangegeven de huur vanaf 2017 niet meer te kunnen voldoen. De boekwaarde van het danspodium in het gebouw van Woningcorporatie Eigen Haard, zou hierdoor eigenlijk afgeboekt moeten worden. Eigen Haard en de gemeente zijn in overleg om het danspodium te behouden voor de gemeente Amsterdam. Daarom wordt het activum niet afgeboekt, maar een voorziening ingesteld, tot het duidelijk is of het podium wel of niet behouden blijft. *Toelichting: In 2020 is niet onttrokken aan de voorziening*								

Programma onderdeel, naam en doel voorziening	ID-nr	Instellings-jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e*	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Rekening 2020
4.1 Kunst en cultuur	90007	2004	e	0,5	0,1	-0,2	0,0	0,4
Verwervingsfonds CBK Bewaren (gespaarde) bedragen van derden t.b.v. verwerving kunst. *Toelichting: Deze voorziening bevat de spaartegoeden van klanten van het CBK. Klanten van het CBK sparen maandelijks een bedrag bij hun abonnement. Het bedrag kunnen zij inzetten voor de aanschaf van kunst. Indien een lid besluit om de kunstwerk te kopen wordt het spaar tegoed uit de voorziening onttrokken. Indien een lid geld spaart voor het kopen van een kunstwerk in de toekomst wordt het spaartegoed gedoteerd aan de voorziening.*								
6.1 Sport	56050	2017	c	9,1	4,0	-3,5	0,0	9,5
Voorziening Groot Onderhoud Sport Meerjarig grootonderhoud van sporthallen, sportparken en zwembaden. *Toelichting: Aan de voorziening worden middelen onttrokken tbv het groot onderhoud aan sportaccomodaties conform Planon voor de afdelingen beleid, sporthallen en zwembaden. Voor de zwembaden en de hallen is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Hierin worden de grootonderhouds wekzaamheden per periode weergegeven. In 2020 zijn een aantal van de geplande werkzaamheden niet uitgevoerd, vanwege vertraging in het inkoop en aanbestedingstraject en wordt pas in 2021 uitgevoerd. Het totaal begrootte bedrag ad 3,2 miljoen is om die reden voor ad 2,1 miljoen onttrokken. Het te doteren bedrag is gebasseerd op wat er gemiddeld jaarlijks nodig is voor de komende 25 jaar per accomodatie obv het meerjaren onderhoudsplan.*								
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	57059	2011	b	1,1	0,0	-0,2	0,0	0,8
Frictiekosten Uitplaasing Ambulancedienst Frictiekosten (pensioenen, VPL*) Ambulancedienst te betalen in 2020/2021. *Toelichting: De eerste frictiekosten hebben in 2020 plaatsgevonden. Naar verwachting worden de overige kosten in 2021 afgerekend.*								
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	57060	2015	b	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
Materiële Controle DBC 2014-16 Opvangen van terugbetalingen van DBC-inkomsten over 2014-2016 na afronding van de materiele controles door de zorgverzekeraar. *Toelichting: Er hebben zich geen controles en kosten voorgedaan die ten laste van deze voorziening geboekt kunnen worden. Naar verwachting wordt de controle in 2021 of 2022 afgerond.*								
8.1 Basisvoorzieningen en diversiteit	55026	1966	e	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
Verzorgingshuizen ouden van dagen Fonds bestemd voor dekking van uitgaven door de gemeente aan voorzieningen voor bejaarden. *Toelichting: Het saldo van de voorziening bedraagt € 0,4 miljoen ultimo 2020. In de jaren 2021 en 2022 zal dit worden onttrokken*								
8.3 Individuele voorzieningen	55027	1968	e	1,1	0,0	-0,1	0,0	1,0
Burgerlijke instellingen maatsch. Zorg Fonds t.b.v. nooddruftige burgers. *Toelichting: De onttrekking van € 0,1 miljoen aan de voorziening BIMZ (Burgelijke instellingen Maatschappelijke Zorg) is gelijk aan de, in 2020, toegekende subsidies aan diverse instellingen die burgers ondersteunen waarvoor geen regulier vangnet bestaat. Oorspronkelijke geldt dat vanuit de renteopbrengst van het stamkapitaal door OJZ/Zorg specifieke subsidies worden verstrekt. De renteopbrengsten zijn zeer laag. Om die reden is een onttrekking uitgevoerd.*								
8.3 Individuele voorzieningen	55120	2019	e	3,6	2,1	-1,7	0,0	3,9
Voorziening transformatiefonds jeugd In het voorjaar van 2018 heeft het ministerie van VWS het landelijk Actieprogramma Zorg voor de Jeugd opgesteld. Daarbij werd geld, het Transformatiefonds, beschikbaar gesteld waarmee de belangrijkste knelpunten in de jeugdhulp structureel en in onderlinge samenhang aangepakt worden. *Toelichting: In 2020 bedroegen de uitgaven tlv de voorziening een bedrag van 1.341.110,00 euro.Dit bedrag is onttrokken uit de voorziening. De uitgaven zijn lager dan geraamd door extra ontvangen bijdragen in het 4e kwartaal. Van het Rijk is de tranche voor 2020 ontvangen van de doeluitkering transformatie jeugdhulp voor een bedrag van 2.062.829. Dit bedrag is aan het einde van 2020 gedoteerd aan de voorziening.*								

Programma onderdeel, naam en doel voorziening	ID-nr	Instellings-jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e*	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Rekening 2020
8.3 Individuele voorzieningen	57092	2015	a	0,5	0,0	0,0	0,0	0,4
Voorziening Veilig thuis Personele frictiekosten Veilig Thuis. *Toelichting: De onttrekking is conform planning gebeurd.*								
8.3 Individuele voorzieningen	55064	2012	a	3,0	0,0	0,0	-3,0	0,0
Voorziening Verhuiskostenvergoeding WMO Dekking kosten verhuiskostenvergoeding WMO oude jaren *Toelichting: De voorziening is vrijgevallen omdat deze om verslaggevingstechnische redenen niet meer nodig is.*								
9.1 Riool en drinkwater	96001	2005	c	6,7	1,2	0,0	0,0	7,9
Rioolrecht Egalisatiefonds voor de tarieven rioolheffing. *Toelichting: Hogere lasten door een lagere onttrekking van € 5,2 miljoen uit de egalisatievoorziening rioolheffing, vanwege minder uitgaven door lagere inzet personeel en leveranciers. Er is door capaciteitstekort meer prioriteit gegeven aan investeringen boven de reguliere onderhoud.*								
9.4 Ruimtelijke ordening	67500	2020	a	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3
Voorziening kosten aankoop woningen Hemweg Dekking van de bijkomende kosten voor de aankoop woningen Hemweg. Dit betreft een verhuisvergoeding, een vergoeding voor kosten juridische ondersteuning en een vergoeding voor extra kosten (5% van aankoopbedrag). *Toelichting: De voorziening is in 2020 ingesteld ter dekking van de kosten van het doel van de voorziening: Dekking van de bijkomende kosten voor de aankoop woningen Hemweg. Dit betreft een verhuisvergoeding, een vergoeding voor kosten juridische ondersteuning en een vergoeding voor extra kosten (5% van aankoopbedrag).*								
10.1 Grond	13076	2014	b	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4
Niet opgevraagde tegoeden Terugbetalen van de door de gemeente (aan teruggekeerde Joodse burgers) opgelegde boetes over de niet-tijdig betaalde canon tijdens de Tweede Wereldoorlog en het terugbetalen van niet opgevraagde tegoeden (van niet teruggekeerde Joodse burgers) bij de Gemeentegiro. *Toelichting: In 2020 was nog het restbedrag van 4,2 miljoen beschikbaar voor de Joodse gemeenschap. Er is 3,8 miljoen aan subsidies uitbetaald. Als gevolg van corona hebben niet alle bezwaarprocedures plaatsgevonden. Derhalve is hier sprake van een onderbesteding van 0,4 miljoen. Deze lagere uitgaven zijn gedoteerd aan de voorziening 'Niet Opgevraagde Tegoeden'.*								
10.1 Grond	74011	2004	a	8,1	0,2	-0,3	-0,4	7,5
Voorziening grondgerelateerde kosten buiten grexen Deze voorziening is ingesteld om bijdragen aan derden te kunnen dekken. Deze externe bijdragen zijn gerelateerd aan de gebiedsontwikkeling in Amsterdam en worden gedekt uit het Vereveningsfonds. Het gaat bijvoorbeeld om toegezegde bijdragen aan woningcorporaties vanuit het gronddeel van het voormalige Stimuleringsfonds en bijdragen aan infrastructurele projecten die niet door de gemeente worden uitgevoerd. *Toelichting: Er is € 260.000 uitgegeven en onttrokken. De uitgaven hebben betrekking op afspraken met woningbouwcorporaties.* *Ook is € 0,4 miljoen vrijgevallen, door vernieuwede afspraken met Prorail, en bijstelling van de voorziening.*								
11.3 Groen en dierenwelzijn	67050	2018	c	2,5	0,0	0,0	0,0	2,5
Voorziening onderhoud Vinkeveense plassen Financieren van noodzakelijk onderhoud Vinkeveense Plassen t/m 2025, zoals afgesproken bij de uittreding van Amsterdam uit het recreatieschap. *Toelichting: Hebben geen uitgaven plaatsgevonden in 2020. Dit is conform de begroting.*								

Programma onderdeel, naam en doel voorziening	ID-nr	Instellings-jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e*	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Rekening 2020
A.1 Financiering en deelnemingen	13015	1820	e	0,6	0,0	0,0	0,0	0,6
Gildenfondsen Het kapitaal is eeuwigdurend uitgeleend aan het ministerie van Financien d.m.v. grootboekleningen. *Toelichting: Ter dekking van de financiele vaste activa*								
A.1 Financiering en deelnemingen	12042	1890	e	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8
Sophia Augusta / Lopez Suasso Legaat van de weduwe Sophia Adriana Lopez Suasso-de Bruijn ten behoeve van het behoud van de aan Amsterdam gelegateerde 'inboedel en woonhuis. *Toelichting: Geen mutaties in 2020. In 2021 wordt de inzet van de voorziening nader beoordeeld.*								
A.1 Financiering en deelnemingen	13004	1496	e	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Vicarygoederen Een inwoner van Amsterdam heeft tot zijn overlijden recht op (2/3) van de opbrengst van het vicarie. *Toelichting: Saldo blijft staan tot 2053*								
A.1 Financiering en deelnemingen	12118	2014	b	2,8	0,0	0,0	0,0	2,8
Voorziening Sluisjes Halfweg Voorziening ter dekking van de afkoop van verplichtingen om bij te dragen aan de kosten voor een veilige afvoer van het boezemwater in het kanaal Halfweg. *Toelichting: De voorziening is gevormd voor een verplichting tot bijdrage aan sluisjes Halfweg.*								
A.1 Financiering en deelnemingen	12043	1889	e	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2
Willet Holthuysen Het inzetten van de renteopbrengst ten behoeve van het onderhoud van het woonhuis en inboedel in het museum Willet Holthuysen. *Toelichting: Geen mutaties in 2020. In 2021 wordt de inzet van de voorziening nader beoordeeld.*								
B.1 Overhead	23002	2015	b	3,4	0,6	-0,7	0,0	3,2
Dekking financiële risico's (voormalig) personeel De voorziening is bedoeld om verplichtingen aan (voormalig) personeel in het kader van vervroegde uittreding, boventalligheid, (B)WW, wachtgeld, uitbetaling aanvullende (nabestaanden) pensioenen en aanspraken op de nieuwe FWS-regeling (50-100 regeling) te bekostigen. *Toelichting: De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet uitkeringen voormalig personeel en FWS-ers. Om aan toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen was, na actualisatie van de voorziening, een toevoeging van 0,6 miljoen noodzakelijk*								
B.1 Overhead	71006	2015	c	34,0	11,3	-14,1	0,0	31,2
Groot onderhoud huisvesting gemeentelijk apparaat Doel voorziening: Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van groot onderhoud van huisvesting gemeentelijk apparaat. *Toelichting: Het toegevoegde bedrag is gebaseerd op de laatste versie van de aanwezige meerjarige onderhoudsplannen (MJOP, versie Planon 21). Ten opzichte van de NJN 2020 is er een geringe afwijking (0,3%) op de hierboven bedoelde toevoeging. Op basis van de verwachte uitgaven aan groot onderhoud voor de komende 25 jaar, wordt het gemiddelde daarvan aan de voorziening toegevoegd. De aanwending bestaat uit de daadwerkelijke uitgaven aan groot onderhoud in het jaar.*								
B.1 Overhead	12041	2002	b	17,7	0,7	-1,9	-2,8	13,7
Juridische risico's Het afdekken van risico's van belang bij juridische aangelegenheden. *Toelichting: De mutaties in de voorziening juridische risico's worden gezien het karakter ervan niet toegelicht.*								

Programma onderdeel, naam en doel voorziening	ID-nr	Instellings-jaar	Categorie voorziening a, b, c, d of e*	Rekening 2019	Toe-voeging	Onttrekking	Vrijval	Rekening 2020
B.1 Overhead	13016	1820	e	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8
Liefdadigheidsdoelen Doel is financiële hulpverlening aan inwoners van Amsterdam die in urgente financiële noodsituaties verkeren, waarbij een voorliggende voorziening niet (meer) beschikbaar is. *Toelichting: De burgemeester heeft een jaarlijks budget voor liefdadigheidsdoelen. Indien er budget overblijft, wordt dit gedoteerd aan deze voorziening. Deze voorziening is bestemd voor gevallen waarbij het jaarlijkse budget niet toereikend is.*								
B.1 Overhead	23005	1956	b	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Pensioenfonds Concertgebouworkest Uitbetaling van aanvullend pensioen aan gepensioneerden van het Concertgebouworkest met dienstjaren van voor 28 december 1956 - de datum waarop de personeelsleden het ambtenaarschap in de zin van de Algemene Burgerlijke Pensioenwet hebben verworven -, of hun nabestaanden. *Toelichting: De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet voor uitkeringen pensioenen Concertgebouw.*								
B.1 Overhead	23010	2018	b	1,2	0,8	-0,2	0,0	1,9
Premie reparatie uitkering WW De reparatie-WW dient als aanvulling op de verkorte maximale WW-duur. *Toelichting: De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet uitkeringen WW uitkering. De dotatie is conform begroting en is gedoteerd vanuit de inhouding reserve WW.*								
B.2 Vastgoed	71008	2020	c	0,0	5,1	0,0	0,0	5,1
Maatwerkregeling gemeentelijk vastgoed Voorziening ter dekking van kosten voor het verlenen van huurkorting aan door Coronamaatregelen getroffen huurders. *Toelichting; De toevoeging aan deze reserve is ter behoeve van de dekking van kosten voor het verlenen van huurkorting aan door Coronamaatregelen getroffen huurders.*								
B.2 Vastgoed	71007	2015	a	36,1	15,3	-18,9	0,0	32,5
Voorziening groot onderhoud gemeentelijk vastgoed Egalisatie van de jaarlijks fluctuerende kosten van groot onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. *Toelichting: Het geactualiseerde meerjaren onderhoudsplan versie 21 is toegepast bij de jaarrekening. Dit is conform afspraak waarbij gebruik is gemaakt van de meest actuele versie. Tussentijds is er bij het opstellen van de jaarrekening beoordeeld of de uitgaven die ten laste van de voorziening zijn geboekt ook conform BBV (besluit, begroting en verantwoording) zijn. Aan het eind van het jaar is een memoriaal boeking (correctie) opgesteld om de kosten die ten onrechte van de voorziening waren geboekt terug te boeken naar de exploitatie.*								
B.3 Bestuur	23026	2014	b	53,6	1,2	-1,3	0,0	53,5
Pensioenfonds SD Wethouders Bekostiging van pensioenuitkeringen en waardeoverdracht van opgebouwde pensioenrechten naar een ander pensioenfonds van voormalig leden dagelijks besturen stadsdelen die voor maart 2014 in functie waren en daarmee onder de Wet APPA vielen. (APPA = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers.) *Toelichting: De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet voor uitkeringen pensioenen bestuurders stadsdelen. De dotatie is gedaan naar aanleiding van actuariële berekening.*								
B.3 Bestuur	23003	2001	b	18,8	1,1	-0,6	0,0	19,3
Waardeoverdracht pensioenen (gewezen) wethouders Bekostiging van pensioenuitkeringen en waardeoverdracht van opgebouwde pensioenrechten van wethouders naar een ander pensioenfonds, conform de Wet APPA (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). *Toelichting: De onttrekking voorziening is conform begroting ingezet voor uitkeringen pensioenen bestuurders centrale stad. De dotatie is gedaan naar aanleiding van actuariële berekening.*								
				409,0	**48,6**	**-66,3**	**-11,4**	**379,9**

*** Categorieën voorzieningen**

a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
b. bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
e. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen.

8.4 Verloopstaat ontvangen doeluitkeringen

(bedragen x €)

Naam specifieke uitkering	Saldo 31-12-2019	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terug-betalingen	Saldo 31-12-2020
Europese overheidslichamen				
Local Welcome policies EU migrants	23.364	-	23.364	-
Garantiefonds microkrediet (van Rijk)	450.384	122.042	450.384	122.042
EFRO House of Skills	634.603	-	276.603	358.000
Totaal Europese overheidslichamen	**1.108.351**	**122.042**	**750.351**	**480.042**
Rijk				
Stimulering Regeling Duurzame Energieproductie	267	-	-	267
Besluit Rijksubsidering Instandhouding Monumenten	372.681	223.819	-	596.500
Verplaatsen van Tennispark Joy t.b.v. de verbreding van de A10	682.161	262.562	-	944.723
RIEC (Regionale Informatie- en Expertise Centra)	-	7.815.655	2.849.101	4.966.554
HIC ministerie J&V	279.114	185.175	232.232	232.058
RMC Kwalificatieplicht	832.777	-	-	832.777
VO Bijdrage OCW	280.000	-	-	280.000
VUO Rijk SPUC 2019	8.207.867	-	6.166.912	2.040.955
VO Bijdrage Ministerie van Justitie & Veiligheid Doorontwikkeling Verwarde Verdachten	185.000	247.250	185.000	247.250
EMA relocation	386.000	-	386.000	-
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat t.b.v. slimme laadpleinen	479.300	-	479.300	-
VO Bijdrage Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Voorbereiding, begeleiding en toezicht Geluidsanering	6.281.077	34.200	48.172	6.267.105
VO Bijdrage Ministerie van Justitie & Veiligheid Versterkingsgelden radicalisering	-	248.750	103.750	145.000
VO Bijdrage Ministerie van Justitie & Veiligheid preventieve aanpak tegen ondermijning (Botoc)	-	650.000	-	650.000
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) inzake rijkssubsidie ZonMw (Nederlandse Organisatie voor Gezondheidsonderzoek en Zorginnovatie)	-	500.000	139.140	360.860
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020-2023	-	2.156.942	-	2.156.942
VO Bijdrage Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake specifieke uitkering expertisecentra jeugdhulp 2020	-	1.635.000	55.668	1.579.332
VO Bijdrage Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) inzake MKB-deal Het Digitaliseringsoffensief	-	400.000	-	400.000
Totaal Rijk	**17.986.245**	**14.359.353**	**10.645.275**	**21.700.323**
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Provincie Uitvoering regeling subsidie molens Noord Holland	5.300	-	-	5.300
Uitvoeringsregeling subsidie molens Noord-Holland 2015	5.300	-	-	5.300
Provincie Uitvoeringsregeling restauratie-subsidies rijksmonumenten Noord-Holland 2015	96.744	-	-	96.744
NFIA Investment Development	41.000	-	41.000	-
Regionaal budget Metropool Regio Amsterdam	8.025.927	2.097.396	1.359.845	8.763.478
Programma Ready2	50.000	-	50.000	-
Hoogheemraadschap Rijnland inzake ecologische verbindingszone	292.039	322.652	-	614.691
PMI gelden	573.993	-	573.993	-
NGI Forward	124.688	-	70.438	54.250
Europese Subsidie Climate KIC	7.500	-	7.500	-
Resultaat regiogemeenten	60.000	161.459	60.000	161.459
Broedplaatsen ISV middelen	362.654	-	-	362.654
MRA Cultuur	68.807	123.687	-	192.494
Beheer en onderhoud railinfrastructuur	1.871.170	8.832.557	-	10.703.728
AI4Cities Pre-fin Helsinki	-	59.521	16.231	43.290
EIT Urban Mobilty	-	162.808	103.300	59.508
AI met Impact	-	222.490	-	222.490
Openstad	-	106.979	-	106.979
E-Hubs Slimmer en Duurzaam	-	482.000	-	482.000
Urban Resort Network	-	30.579	-	30.579
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	**11.585.122**	**12.602.128**	**2.282.307**	**21.904.944**

8.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De gemeente Amsterdam is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. De waarde van deze niet uit de balans blijkende verplichtingen bedroeg ultimo 2020 in totaal € 2.284 miljoen (2019: € 2.014 miljoen), waarvan € 87 miljoen nog openstaande personele verlofdagen.

De overige verplichtingen betreffen langlopende contracten zoals langlopende huurcontracten voor panden, die de gemeente huurt, gegunde opdrachten tot uitvoering van omvangrijke investeringen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld aanleg en herstel van wegen) en langlopende contracten in het sociale domein. Hieronder staan de grootste contractbedragen in tabel uitgesplitst en bij grote mutatie ook toegelicht.

(bedragen x € miljoen)

Contractbedrag	**2019**	**2020**
Contracten sociaal domein	1.020	1.026
Noord/Zuidlijn: infrastructuur	156	222
Kunstenplan	80	80
Verkeer en Openbare ruimte	291	352
Grond en Ontwikkeling	114	163
Inhuur parkeerdiensten	51	52
ICT: wo hosting	77	116
Huren van panden voor gemeentelijk gebruik	13	22
Overige langlopende financiële verplichtingen	151	163
Totaal gespecificeerd aan langlopende contracten	**1.951**	**2.197**

Contracten sociaal domein (€ 1.026 miljoen) (2019: € 1.020 miljoen)

De niet uit de balans blijkende verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op meerjarige contracten en afspraken over investeringen in onderwijshuisvesting en met zorgaanbieders WMO, Jeugd en Ouder Kind Teams en de voorziening verhuiskostenvergoeding van Zorg.

Verkeer en openbare ruimte (€ 352 miljoen) (2019: € 291 miljoen)

De niet uit de balans blijkende verplichtingen nemen ook in 2020 toe voor de meerjarige onderhoudsprojecten vanwege de intensieve aanpak van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en infrastructuur.

Noord/Zuidlijn (€ 222 miljoen) (2019: € 156 miljoen)

De niet uit de balans blijkende verplichtingen hebben vooral betrekking op projecten bij het Amsterdamse metro- en tramnetwerk en de bijzondere opdrachten zoals het programma wegtunnels.

8.6 Kasstroomoverzicht

8.6.1 Inleiding

De functie van het kasstroomoverzicht in het jaarverslag is een verklaring te geven voor de mutatie van de post Liquide middelen in de balans. Het kasstroomoverzicht laat de herkomst en besteding van de middelen zien en geeft antwoord op de vraag welke liquide middelen in 2020 beschikbaar waren en op welke wijze we deze geldmiddelen hebben gebruikt. Het kasstroomoverzicht over 2020 is opgesteld volgens de indirecte methode.

8.6.2 Kasstroomoverzicht 2020

Een kasstroomoverzicht volgens de indirecte methode is opgebouwd uit drie blokken die samen de volledige balans dekken:

- Kasstromen uit hoofde van operationele activiteiten.
- Kasstromen uit hoofde van investeringsactiviteiten.
- Kasstromen uit hoofde van financieringsactiviteiten

In een kasstroomoverzicht dat is opgesteld volgens de indirecte methode zijn alle transacties die leiden tot mutaties in de balans gedekt en verwerkt.

Bedragen x € miljoen	
Kasstroomoverzicht	
Kasstroom uit operationele activiteiten	-207,6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-587,9
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	799,7
Mutatie geldmiddelen	**4,2**

Bedragen x € miljoen	
Aansluiting met de balans	
Boekwaarde 31-12-2019 Liquide middelen	3,4
Boekwaarde 31-12-2020 Liquide middelen	7,6
Mutatie geldmiddelen	**4,2**

Toelichting

Het kasstroomoverzicht verklaart de mutatie van het saldo liquide middelen en de banksaldi op de balans.

In 2020 heeft er per saldo € 207,6 miljoen een uitgaande geldstroom aan operationele activiteiten plaatsgevonden.

De geldstroom voor de investeringsactiviteiten bedraagt € 587,9 miljoen en is een uitgaande kasstroom. Dit zijn voornamelijk investeringen in (im)materiële vaste activa voor € 595,7 miljoen. Daarnaast zijn er voor € 6,4 miljoen bijdragen van derden ontvangen ten behoeve van de investeringen. Verder hebben er desinvesteringen op de vaste activa plaatsgevonden van in totaal € 21,9 miljoen.

Voor de benodigde geldstroom investeringsactiviteiten en operationele activiteiten hebben we additionele financiering aangetrokken van € 799,7 miljoen (ontvangen geldstroom uit financieringsactiviteiten). Het merendeel van de financiering is langlopend (€ 800 miljoen) aangetrokken. Verder zijn de langlopende schulden voor € 259,3 miljoen afgelost en de kortlopende leningen per saldo met € 259 miljoen gedaald.

Kasstroom uit operationele activiteiten

De kasstroom uit operationele activiteiten geeft de kasstroom weer die voortvloeit uit de bedrijfsvoering. Voor het berekenen van deze kasstroom wordt uitgegaan van het jaarresultaat, welke gecorrigeerd wordt met:

- Posten in de gemeentelijke exploitatie, die geen invloed hebben op de ontvangsten en uitgaven in het kalenderjaar (bijvoorbeeld afschrijvingen).
- Mutaties in balansposten voorzieningen, waarborgsommen en voorraden.
- Mutaties in het werkkapitaal.

Het werkkapitaal bestaat uit uitzettingen met een rente-typische looptijd van korter dan één jaar (exclusief liquide middelen), netto-vlottende schulden (exclusief banksaldi en kortlopende leningen), overlopende activa, overlopende passiva en overige vlottende passiva.

Bedragen x € miljoen		
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat over 2020		**16,2**
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen en afwaarderingen vaste activa	233,1	
Mutatie voorzieningen	- 29,1	
Mutaties reserves (exclusief jaarresultaat 2018)	- 227,9	
Mutatie waarborgsommen	- 3,4	
		- 27,2
Mutatie voorraden		**- 32,5**
Mutaties in werkkapitaal:		
Mutatie uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar(exclusief Liquide Middelen)	- 208,2	
Mutatie netto-vlottende schulden (exclusief banksaldi en kortlopende leningen)	- 58,1	
Mutatie overlopende activa	- 11,4	
Mutatie overlopende passiva	113,5	
		- 164,2
Kasstroom uit operationele activiteiten		**- 207,6**

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

De kasstroom uit investeringsactiviteiten geeft de kasstroom weer die voortvloeit uit de mutaties in de immateriële activa, de materiële activa en de financiële activa.

Bedragen x € miljoen		
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Mutatie (im)materiële vaste activa		
Investeringen in (im)materiële vaste activa (incl overdrachten)	- 595,7	
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	21,9	
Bijdragen van derden	6,4	
		- 567,5
Mutatie financiële vaste activa		
Verstrekking leningen	- 27,6	
Aflossing leningen	11,9	
Aankoop deelnemingen	- 1,8	
Verkoop deelnemingen	-	
Mutatie uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	- 3,0	
		- 20,5
Kasstromen uit investeringsactiviteiten		**- 587,9**

Kasstroom uit de financieringsactiviteiten

De kasstroom uit financieringsactiviteiten geeft weer op welke wijze de gemeente voorziet in haar kapitaalbehoefte. Het aantrekken van geld in de vorm van obligaties of onderhandse leningen leidt tot een positieve kasstroom; het aflossen van obligaties of onderhandse leningen tot een negatieve kasstroom.

Bedragen x € miljoen		
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie kortlopende leningen	259,0	
Aangetrokken leningen	800,0	
Aflossingen	- 259,3	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		**799,7**

Bedragen x € miljoen	
Mutatie geldmiddelen	
Mutatie geldmiddelen	
Mutatie geldmiddelen	**4,2**

9

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021

JenV	A5	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A5/02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A5/03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A5/04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/06*
			1	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Nee	€ 60.000	€ 60.000	Ja	vertraging door COVID-19 pandemie. Uitstel verleend bij besluit J&V, nummer 2998476 d.d. 24 augustus 2020
			2	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Nee	€ 0	€ 0	Ja	vertraging door COVID-19 pandemie. Uitstel verleend bij besluit J&V, nummer 2998476 d.d. 24 augustus 2020
			3	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Nee	€ 15.180	€ 15.180	Ja	NB. Besteding in natura via training ROR. vertraging door COVID-19 pandemie. Uitstel verleend bij besluit J&V, nummer 2998476 d.d. 24 augustus 2020
			4	Preventie-activiteiten gericht op specifieke kwetsbare doelgroepen;	Nee	€ 43.750	€ 43.750	Ja	vertraging door COVID-19 pandemie. Uitstel verleend bij besluit J&V, nummer 2998476 d.d. 24 augustus 2020
			5	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, extremisme en terrorisme.	Nee	€ 0	€ 0	Ja	vertraging door COVID-19 pandemie. Uitstel verleend bij besluit J&V, nummer 2998476 d.d. 24 augustus 2020
			6						
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/08*				
				Nee	Ja				
JenV	**A6**	**Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)**		Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Totale cofinanciering (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
		Gemeenten	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: A6/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/04*		
			€ 0	€ 0	€ 863.052	Nee		
			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/05*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project aangeven *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/06*	Toelichting op niet-afgeronde projecten en afwijking t.o.v. de toekenning – Bij afwijkingen is afstemming met ministerie verplicht. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/07*			
		1	Eervolle uitweg	Nee	nvt			
		2	Credible Messengers	Nee	nvt			
		3	Aanpak Doorgoeiers	Nee	nvt			
		4	Nieuw-West en Zuidoost	Nee	nvt			
		5						
		6						
		7						
		8						
		9						
		10						
FIN	**B1**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal gedupeerden (met overlegbare bevestigingsbrief van Belastingdienst/Toeslagen *Aard controle R* *Indicator: B1/01*	Besteding (jaar T) van onderdelen a, b en d. (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdelen a, b en d (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/03*	Besteding (jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/06*
			0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
BZK	**C1**	**Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik** Gemeenten	Totaal ontvangen bedrag beschikking *Aard controle R* *Indicator: C1/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/02*				
			€ 90.000	Nee				
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/03*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C1/04*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/05*	Besteding (jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie. *Aard controle R* *Indicator: C1/06*		
		1	Energy Challenge	€ 26.661	Nee			
		2						

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
			3					
			4					
			5					
				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/07*	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/09*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/10*	
			1	Energy Challenge	€ 26.661		Nee	
			2					
			3					
			4					
			5					
			6					
BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** Gemeenten		Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Aantal woningen cumulatief (t/m jaar T) **gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/03*	Realisatie maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 04 verplicht. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Toelichting afwijking realisatie maatregelen (jaar T) volgens projectplan *Aard controle R* *Indicator: C9/05*
			1	Woningbouwimpuls - Sloterdijk 1	0	0	Ja	nvt
			2					
			3					
			4					
			5					
				Kopie projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/06*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/07*	Bestedingen in (jaar T) komen overeen met aanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 07 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/08*	Toelichting besteding (jaar T) volgens projectplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/10*
			1	Woningbouwimpuls - Sloterdijk 1	€ 507.275	Nee	Vertraging omdat ontwerp nog niet af is en juridische procedure ivm geluidsscherm	€ 507.275
			2					
			3					
			4					
			5					
				Kopie projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/11*	Realisatie afwijkingen in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/12*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/13*	Prijzen woningen komen overeen met projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/14*	Percentage gebouwde betaalbare woningen ten opzichte van het totaal aantal gebouwde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/15*
			1	Woningbouwimpuls - Sloterdijk 1	€ 0	€ 1.171.163	Ja	0%
			2					
			3					

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
			4					
			5					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/16*					
			Nee					
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C10/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C10/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle R* *Indicator: C10/05*	
			1 € 29.902	€ 29.902	Nee	Nee	Beschikking is in november ontvangen en heeft een doorlooptijd tot 2021	
			2 € 320.272	€ 320.272	Nee	Ja	De beschikkingen voor de niet afgeronde projecten bedragen € 496.313 excl. BTW. Hiervan is besteed € 320.272 in 2020 en het restant € 176.041 wordt besteed in 2021.	
BZK	**C30**	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde** Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C30/01*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/02*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C30/03*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C30/04*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/05*	Eventuele toelichting op niet **volgens plan/aanvraag uitgevoerde** projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/06*
			€ 0	€ 0	0	0	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/07*					
			Nee					
BZK	**C31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) *Aard controlen n.v.t.* *Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/05*	
			€ 0	€ 0	€ 0	nvt	Nee	
OCW	**D1**	**Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten**	Besteding (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
		Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D1/01*	*Aard controle R* *Indicator: D1/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1/03*			
			€ 2.353.619	€ 832.777	Ja			
OCW	**D1A**	**Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D1A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D1A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D1A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1A/05*	
			€ 1.202.358	€ 219.093	€ 1.421.451	€ 84.507	Ja	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*		
			€ 29.831.438	€ 22.420.261	€ 516.273	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*		
		1						
		2						
		3						
		4						
		5						
OCW	**D10**	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10/01*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10/02*	Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicator: D10/03*	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicator: D10/04*		
			€ 6.733.854	€ 6.191.879	€ 541.975			
OCW	**D11**	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D11/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/03*			
			€ 0	€ 0	Nee			

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021											
OCW	**D12**	**Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12/03*						
			€ 0	€ 0	Nee						
OCW	**D12A**	**Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/05*				
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee				
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*			
		1	IenW/BSK-2018/251176	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
		2	IenW/BSK-2018/251413	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
		3									
		4									
		5									
		6									
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*			
		1	IenW/BSK-2018/251176								
		2	IenW/BSK-2018/251413								
		3									
		4									
		5									
		6									
		7									
IenW	**E13**	**Slimme laadpleinen** **Toekenningsbeschikking**	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)?	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen?	Toelichting op niet-afgeronde projecten				

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
		Gemeenten en provincies	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/01*	*Aard controle R* *Indicator: E13/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/05*	
		1	Amsterdam Arena, burg. Stramanweg 130 (nummer 5000004099)	€ 0	Nee	Nee	Het project bevind zich in de aanbestedingsfase. De aanbesteding is tijdelijk stopgezet aangezien onze partner de Johan Cruijff Arena de samenwerkingsovereenkomst ter discussie hebben gesteld en er eerst opnieuw onderhandeld moest worden over de leverantieprijs van electra en het toegezegde vermogen in kwh ineens voor de start aanbesteding eenzijdig werd opgezegd. Sinds 25 januari 2021 hebben we overeenstemming over deze gewijzigde uitgangspunten en kan de overeenkomst aangepast en ondertekend worden waarna de aanbestedingstukken aangepast kunnen worden en de aanbesteding kan starten.	
		2						
		3						
		4						
		5						
		6						
IenW	**E17**	**Regeling specifieke uitkering Maas-pilots** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E17/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E17/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E17/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E17/04*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E17/05*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E17/06*
			€ 0	€ 533.000	Nee	€ 533.000	€ 0	€ 0
			Afspraken uit de bestuursovereenkomst nagekomen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E17/07*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E17/08*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Vanaf SiSa 2021 invullen *Aard controle R* *Indicator: E17/09*			
			Ja	Ja				
IenW	**E26**	**Spoorse doorsnijdingen, tranche 1** Gemeenten	Aantal projecten (waarvoor een beschikking ontvangen is) **Afspraak** *Aard controle R* *Indicator: E26/01*	Aantal afgeronde projecten (jaar T) **Realisatie** *Aard controle R* *Indicator: E26/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E26/03*			
			1	0	Nee			
IenW	**E33**	**Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)**	Besteding (jaar T -1 en eerder) aan projectkosten voor het totale project	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (Jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
			Alleen van toepassing voor bijlage SiSa 2020 *Aard controle R* *Indicator: E33/01*	Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E33/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/04*	Vanaf SiSa 2021 invullen *Aard controle R* *Indicator: E33/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/06*
				€ 394.992	€ 394.992	Ja		Nee
			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/08*				
		1	*Uitvoeringsprogramma 2020-2022 SBaB*	Nee				
		2						
		3						
		4						
		5						
		6						
		7						
		8						
		9						
		10						
IenW	**E38**	**Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur**	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Alleen van toepassing in 2020 *Aard controle R* *Indicator: E38/01*	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E38/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/03*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E38/04*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/05*	
			€ 8.063	€ 8.063	€ 8.063	€ 0	€ 0	
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/06*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/07*				
		1	*Veilige School Omgeving*	Ja				
		2						
		3						
		4						
		5						
		6						
		7						
		8						
		9						
		10						
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/08*	Correctie besteding (Jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Vanaf SiSa 2021 invullen *Aard controle R* *Indicator: E38/09*	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/10*			
			Ja	€ 0	Nee			

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021										
IenW	**E41**	**Incidentele specifieke uitkering pilots financiële prikkels voor klimaatadaptatie op privaat terrein tweede tranche**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E41/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E41/02*	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E41/03*					
			€ 881.516	€ 1.238.954	Nee					
EZK	**F1**	**Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding**	Totale Besteding (jaar T) ten last van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicator: F1/01*							
			€ 0							
			Projectnaam/UWHS-nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F1/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning *Aard controle R* *Indicator: F1/03*	Is de bestemming gewijzigd (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/04*	Indien woning verplaatst: conform de ingediende perceelschets (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/05*	Eindverantwoording per woning (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/06*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F1/07*		
		1	UWHS170075	€ 0	Nee		Nee	€ 763.130		
		2								
		3								
		4								
		5								
		6								
EZK	**F11**	**Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde) *Aard controle R* *Indicator: F11/01*	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoveheden) vanaf verantwoordingjaar SiSa 2021. Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie. *Aard controle R* *Indicator: F11/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal. *Aard controle R* *Indicator: F11/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F11/04*	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: F11/05*	Toelichting Als bij 03 en 04 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F11/06*		
			€ 0	€ 0	€ 0	nee	ja	Middelen zijn nog niet ingezet in 2020. In 2021 volgt doorzetting van de rijksmiddelen + cofinanciering gemeente met een subsidie aan de uitvoerder.		
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente		

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 578.277.109	€ 9.525.763	€ 24.478.346	€ 587.841	€ 2.820.789	€ 36.461
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/12*
			€ 5.938.401	€ 2.619.022	€ 0	€ 9.263.431	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2020** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) uitvoerings- en onderzoekskosten artikel 56, eerste en tweede lid, Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 729.457	€ 0	€ 837.144	€ 0	€ 0	€ 171.361
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/07*					
			Ja					
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 153.117.899	€ 12.970.183	€ 20.555.845	€ 123.123	€ 108.068
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 100.755.554	€ 4.187.122	€ 1.137.013	€ 22.258	€ 17.483
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 78.901.840	€ 2.863.259	€ 75.414	€ 0	€ 1.204
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020) *Aard controle R* *Indicator: G4/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	40.679	2.992	€ 353.444	Ja	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	21.896	1.507		Ja	
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	16.698	858		Ja	
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/12*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)					
VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten		Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1/01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1/03*			
				100	107	€ 2.004.830			
VWS	**H3**	**Seksualiteitscoördinatie- en hulpverlening + aanvullende curatieve SOA bestrijding** **Subsidieregeling publieke gezondheid** Gemeenten		Aantal consulten (jaar T) seksualiteitshulpverlening in het verzorgingsgebied. *Aard controle D1* *Indicator: H3/01*	Aantal gevonden SOA's (jaar T) in het verzorgingsgebied *Aard controle D1* *Indicator: H3/02*	Aantal SOA-onderzoeken (jaar T) in het verzorgingsgebied *Aard controle D1* *Indicator: H3/03*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H3/04*	Stand Egalisatiereserve per 31 december (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H3/05*	
				2.292	9.243	43.949	€ 11.547.360	€ 1.047.658	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten		Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicator: H4/01*	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
				€ 9.657.584	€ 1.992.715				

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021

			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Exploitatie/investeringen sportaccommodaties door directie Sport & Bos	€ 8.857.366	€ 5.407.171	€ 0	€ 0	
		2	Grondexploitatie AFC/OFC	€ 1.976.574	€ 1.628.407	€ 0	€ 0	
		3	Exploitatie sportaccommodaties door Gemeentelijk Vastgoed	€ 841.250	€ 400.453	€ 0	€ 0	
		4	Stichting Space	€ 212.538	€ 84.549	€ 0	€ 0	
		5	Stichting Ookmeer	€ 52.878	€ 41.127	€ 0	€ 0	
		6	Stichting Eendracht	€ 136.631	€ 103.162	€ 0	€ 0	
		7						
		8						
		9						
		10						

		Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/09*	Totale besteding (jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator: H4/10*	Percentage besteed (jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator: H4/11*
1	Exploitatie/investeringen sportaccommodaties door directie Sport & Bos		€ 5.407.171	92%
2	Grondexploitatie AFC/OFC		€ 1.628.407	20%
3	Exploitatie sportaccommodaties door Gemeentelijk Vastgoed		€ 400.453	9%
4	Stichting Space		€ 84.549	2%
5	Stichting Ookmeer		€ 41.127	1%
6	Stichting Eendracht		€ 103.162	1%
7				
8				
9				
10				
11				

VWS	**H5**	**Subsidieregeling Prep**	Aantal intakeconsulten *Aard controle R* *Indicator: H5/01*	Aantal vervolgconsulten *Aard controle R* *Indicator: H5/02*	Aantal geïnde eigen bijdragen van de gebruiker van € 7,50 per dertig pillen *Aard controle R* *Indicator: H5/03*
			1.216	6.134	15.917

VWS	**H7**	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling**	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering**	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee)	Toelichting

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021

		Gemeenten	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/01*	*Aard controle R* *Indicator: H7/02*	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: H7/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/05*	
		1	330818	€ 0	€ 0	Ja	Project loopt nog	
		2	330875	€ 0	€ 0	Ja	Project loopt nog	
		3	330874	€ 0	€ 0	Ja	Project loopt nog	
		4	330871	€ 3.800	€ 3.800	Ja	Project loopt nog	
		5						
		6						
		7						
		8						
		9						
		10						
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/06*	Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/07*				
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord**	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/01*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/02*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/03*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	
			€ 14.960	€ 200.000	€ 14.960	€ 200.000	Nee	
VWS	**H9**	**Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020**	Besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H9/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Inclusief uitvoering voor derden vanaf SiSa 2021 *Aard controle R* *Indicator: H9/02*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H9/03*	Toelichting (als bij indicator 03 nee is ingevuld toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H9/04*	Is deelgenomen aan de stuurgroep expertisecentra jeugd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H9/05*	Is deelgenomen aan de het lerend netwerk (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H9/06*
			€ 55.668	€ 55.668	Ja	nvt	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H9/07*					
			Nee					
VWS	**H10**	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020**	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H10/03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/05*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/06*
			Ja	Nee	Nee	project start up begin 2021	€ 0	€ 0

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 4 maart 2021								
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/07*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10/11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10/15*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/17*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
VWS	**H11**	**Corona Bonusregeling Zorg**	Kenmerk/nummer aanvraag *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H11/01*	Totaal in (2020) ontvangen specifieke uitkeringen voor bonus *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H11/02*	Totaal in (2020) ontvangen specifieke uitkeringen voor belastingcomponent *Aard controle n.v.t* *Indicator: H11/03*	Totaal in (2020) ontvangen specifieke uitkeringen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H11/04*	De totale besteding (t/m jaar T) aan medewerkers netto uitgekeerde bonus van € 1.000 *Aard controle R* *Indicator: H11/05*	De totale besteding (t/m jaar T) aan derden netto uitgekeerde bonus van € 1.000 *Aard controle R* *Indicator: H11/06*
			COBONUS2009425	€ 1.262.000	€ 1.004.500	€ 2.266.500	Ja	Ja
			Zijn de zorgprofessionals die een bonus van aanvrager hebben ontvangen werkzaam geweest in de periode 1 maart tot 1 september 2020 bij de organisatie waarvoor een aanvraag is gedaan (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H11/07*	Voldoen de betalingen (t/m jaar T) aan de inkomenstoets zoals omschreven in de regeling (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H11/08*	Afgedragen of aangegeven verschuldigde eindheffing over de aan medewerkers netto uitgekeerde bonus (max € 800 per medewerker) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H11/09*	Afgedragen verschuldigde belasting (t/m jaar) over de aan derden netto uitgekeerde bonus (€ 750 per persoon) *Aard controle R* *Indicator: H11/10*	Overig saldo voor bonus in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H11/11*	Overig saldo voor belastingcomponent in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H11/12*
			€ 0	€ 0	€ 1.262.000	€ 1.004.500	€ 0	€ 0
			Eventuele toelichting Verplicht als alle of een deel van de bonussen wordt uitgekeerd in het volgende jaar (05 of 06) of als bij 07 of 08 Nee is ingevuld. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H11/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H11/14*				
			Deze specifieke uitkering (zorgbonus) wordt in 2021 betaald aan de medewerkers en externen, die aan de voorwaarden voldoen	Nee				

10

Verantwoordingsinformatie Wet Normering Topinkomens (WNT)

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de WNT van kracht. De WNT verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde 'topfunctionarissen'. 'Topfunctionarissen' zijn diegenen die leidinggeven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris. De WNT verplicht ook tot openbaarmaking van de bezoldiging van de 'overige functionarissen', als hun bezoldiging de maximale norm te boven gaat. De WNT-norm voor 2020 is € 201.000.

Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2020		
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffie**
bedragen x € 1	**drs. P.J.L.M. Teesink**	**mr. J.S.Y. Houtman**
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	155.905	107.442
Beloningen betaalbaar op termijn	17.924	16.848
Subtotaal	*173.829*	*124.291*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	**173.829**	**124.291**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2019			
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffie**	**Griffie**
bedragen x € 1	**drs. P.J.L.M. Teesink**	**M. Pe**	**Mr. J.S.Y. Houtman**
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/07	01/09 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	147.380	80.545	33.857
Beloningen betaalbaar op termijn	20.528	11.897	5.844
Subtotaal	*167.908*	*92.442*	*39.701*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	112.679	64.844
Bezoldiging	167.908	92.442	39.701

Vertrekregelingen

Het onafhankelijke onderzoek naar de vertrekregelingen voor topfunctionarissen is eind 2019 afgerond. Het college heeft alle aanbevelingen uit het onafhankelijk onderzoek in 2020 overgenomen. Het beleid wordt op basis hiervan momenteel herzien en hiernaast is aandacht voor de aanbeveling met betrekking tot de verantwoording aan de raad en van de ambtelijke top. In 2020 zijn geen vertrekregelingen met directeuren getroffen.

Wethoudernorm

Naast de 'Wet Normering Topinkomens' rapporteert de gemeente Amsterdam jaarlijks over ambtenaren van de gemeente Amsterdam die meer verdienen dan € 183.977, de zogenaamde 'Wethoudernorm'. In 2020 is er één ambtenaar waarvan de bezoldiging - door wettelijk verplichte uitbetaling van restant verlofuren bij uitdiensttreding - het normbedrag van € 183.977 wordt overschreden. Het normbedrag voor 2021 is vastgesteld op € 186.071.

11

Afkortingen- en begrippenlijst

Cijfers

1AH&S	1Amsterdam Heel & Schoon	Afkorting

A

AAGG	Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht	Afkorting
A-Bis	Amsterdamse Basisinfrastructuur	Afkorting
ACAM	Accountancy en Advies Amsterdam	Afkorting
Accres	Het accres is de beweging (krimp of groei) die het gemeentefonds maakt met de rijksuitgaven mee. Extra rijksuitgaven leiden tot groei van het gemeentefonds. Bezuinigingen op rijksuitgaven leiden tot krimp van het gemeentefonds.	Begrip
ACE	Aanvullend Convenant Erfpacht	Afkorting
Achter-gestelde lening	Een lening waarbij, in het geval van faillissement van de lener, de partij die de lening verstrekt wordt achtergesteld in de positie als schuldeiser. De partij die de lening verstrekt kan in dit geval dus pas na andere 'normale' schuldeisers, zoals banken, de schuld opeisen.	Begrip
Activa	De activa zijn onderdeel van de balans en bestaan uit materieel bezit (oftewel materiële activa) en financieel bezit (oftewel financiële activa). De materiële activa zijn de bezittingen in tastbare zaken, zoals grond, schoolgebouwen en de Noord/Zuidlijn. De financiële activa zijn bezittingen in financieel waarde-papier, zoals aandelen in deelnemingen of verstrekte leningen aan anderen.	Begrip
AcVZ	Actiecentrum Veiligheid en Zorg	Afkorting
ADAM	Amsterdamse Dierenhulp aan Minima	Afkorting
AEB	Afval Energie Bedrijf	Afkorting
AFK	Amsterdams Fonds voor de Kunst	Afkorting
Afschrijving	Investeringen bewijzen hun nut over meerdere jaren. De kosten van een investering, ofwel de geïnvesteerde som, worden daarom ook over meerdere jaren verdeeld. Het jaarlijkse bedrag is de afschrijving. Het aantal jaren waarover de kosten worden verdeeld heet de afschrijvingstermijn.	Begrip
AGV	Amstel, Gooi en Vecht	Afkorting
AIF	Amsterdams Investeringsfonds	Afkorting
Algemene reserve	Dit is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente en is een buffer voor het kunnen opvangen van (niet-structurele) financiële tegenvallers.	Begrip
Algemene uitkering	Uitkering van het gemeentefonds waarbij geen specifiek doel voor de besteding van de middelen is aangegeven. De hoogte van deze uitkering is afhankelijk van de karakteristieken van een gemeente en eventuele nieuwe gemeentelijke taken, of taken die vervallen.	Begrip
AMIF	Asiel, Migratie en Integratiefonds	Afkorting
AMR2	Subsidie voor arbeidsmarktregio's voor de toeleiding van mensen met een achterstand naar de arbeidsmarkt	Afkorting
AMS	Advanced Metropolitan Solutions	Afkorting
AMSYS	Amsterdam Metro Systeem	Afkorting
ANMEC	Amsterdam Natuur en Milieu Educatie	Afkorting
ANPR	Automatic Number Plate Recognition	Afkorting
AO	Ambulante ondersteuning	Afkorting
AOV	Aanvullend Openbaar Vervoer	Afkorting
Apparaats-lasten	Alle personele- en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de gemeentelijke organisatie (los van de kosten van het bestuur). Denk aan de loonkosten voor het ambtelijk apparaat, kosten voor inhuur, huisvestingskosten, facilitaire kosten en automatiseringskosten. Ook kapitaallasten zijn onderdeel hiervan, voor zover deze betrekking hebben op investeringen voor het laten functioneren van de gemeentelijke organisatie.	Begrip
APV	Algemeen Plaatselijke Verordening	Afkorting
Areaalsyste-matiek	Systematiek voor het meebewegen van de begroting met de groei van de stad. Met een beperkte set objectieve parameters ramen we hoeveel middelen nodig zijn om de Amsterdammers volgend jaar hetzelfde voorzieningenniveau te kunnen aanbieden.	Begrip
ASG	Aanvullende regeling Seksuele Gezondheidszorg	Afkorting
ASP	Amsterdam Science Park	Afkorting
AV	Aanvullend Vervoer	Afkorting
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	Afkorting
AWVN	Algemene Werkgeversvereniging Nederland	Afkorting

B

B&O	Bestuur en organisatie	Afkorting
B&W	Burgemeester en wethouders	Afkorting
Balans	Het overzicht van onze activa en passiva op een bepaald moment.	Begrip
Baten	Inkomsten. Zie ook stelsel van baten en lasten	Begrip
Bboor	Bestuurlijke boete overlast openbare ruimte	Afkorting
BBV	Besluit begroting en verantwoording Dit zijn de wettelijke eisen voor de opzet en inhoud van de begroting en jaar-rekening.	Afkorting/ Begrip
Bbz	Besluit Bijstandsverlening voor Zelfstandigen	Afkorting
BCF	Btw-compensatiefonds Vanaf 2003 zijn gemeenten btw-plichtig. Het BCF heeft als doel dit nieuwe btw-regime budgettair neutraal te laten verlopen. De gemeente kan onder voorwaarden betaalde btw terugvragen via het BCF.	Afkorting/ Begrip
Bestem-mings-reserve	Dit is een reserve waaraan de raad of provinciale staten een bestemming heeft gegeven: het dient een bepaald doel en heeft een vooraf bepaalde looptijd.	Begrip
BIE	Bouwgronden in exploitatie	Afkorting
BIO	Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten Inkoop	Afkorting

BIZ	Bedrijven Investeringszone	Afkorting
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	Afkorting
BORI	Beheer en Onderhoud Rail Infrastructuur	Afkorting
Botoc	Breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit	Afkorting
BRP	Basis Registratie Personen	Afkorting
Btw	Belasting toegevoegde waarde	Afkorting
Budgettair neutraal	Een budgettair neutrale wijziging in de begroting is een wijziging die geen effect heeft op het saldo van baten en lasten.	Begrip
BV	Besloten Vennootschap	Afkorting
Bvo	Bruto vloeroppervlak	Afkorting
BW	Beschermd Wonen	Afkorting
BW	Boekwaarde	Afkorting
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Afkorting

C

CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst	Afkorting
CCTV	Closed-circuit television	Afkorting
CNB	Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied	Afkorting
CO^2	Koolstofdioxide	Afkorting
COA	Centraal Orgaan opvang asielzoekers	Afkorting
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden	Afkorting
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap	Afkorting
CRK	Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Afkorting
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw en de Verkeerstechniek	Afkorting
CSZ	College Sanering Zorginstellingen	Afkorting
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs Amsterdam	Afkorting

D

DB	Dagbesteding	Afkorting
Decentralisatieuitkering	Een tijdelijke uitkering vanuit het gemeentefonds, waarbij middelen anders verdeeld kunnen worden dan bij de algemene uitkering. Het wordt vaak gebruikt om specifieke uitkeringen over te hevelen naar het gemeente fonds, of om specifieke uitkeringen te voorkomen.	Begrip
Dekkingspercentage	Dit is de mate waarin gemeentelijke lasten, van bijvoorbeeld riolering en afvalinzameling, aan de burger worden doorberekend. Bij een dekkingspercentage van 100% worden de lasten volledig doorberekend, dus dekken de baten de lasten volledig.	Begrip
DGO	Duurzame Gemeentelijke Organisatie	Afkorting
DIV	Document- en Informatievoorziening	Afkorting
DMS	Data Management Systeem	Afkorting
DOA	Doelgericht op afstand	Afkorting
Doelenboom	Het geheel van doelen, activiteiten en indicatoren per programma(onderdeel). Doelen geven weer wat we willen bereiken, activiteiten geven weer wat we daarvoor gaan doen en indicatoren verschaffen een gekwantificeerd inzicht in de voortgang of uitvoering.	Begrip
DORA	Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam Met het Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam werken we vanuit meerdere disciplines samen om de leefbaarheid in de stad te verbeteren door het achterstallig onderhoud in de openbare ruimte aan te pakken.	Afkorting/ begrip
DSD	Doorontwikkeling Sociaal Domein	Afkorting
DWS	De Weerbare Stad	Afkorting

E

EC	Europese Commissie	Afkorting
EDR	Europese Dienstenrichtlijn	Afkorting
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	Afkorting
EFUS	European Forum for Urban Security	Afkorting
Egalisatiereserve	Reserve met het doel tot een gelijkmatige verdeling te komen van in de tijd onregelmatig gespreide kosten.	Begrip
Eigen vermogen	Dit gaat om de interne financieringsmiddelen en wordt gevormd door de algemene- en bestemmingsreserves en voorzieningen.	Begrip
EMA	Europees Medicijnagentschap	Afkorting
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie	Afkorting
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit	Afkorting
ESF	Europees Sociaal Fonds	Afkorting
ESV	Economische Structuur en Arbeidsmarktversterking	Afkorting
EU	Europese Unie	Afkorting
EURO2020	Europese Kampioenschappen (EK) Voetbal	Afkorting
EV	Eigen vermogen	Afkorting
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn in de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.	Begrip
EZK	Economische Zaken	Afkorting

F

Financieringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.	Begrip
FPAJ	Flexibel preventief aanbod jeugd	Afkorting
Fte	Fulltime-equivalent	Afkorting

Financie-ringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.	Begrip
FPAJ	Flexibel preventief aanbod jeugd	Afkorting
Fte	Fulltime-equivalent	Afkorting

G

G&O	Grond en Ontwikkeling	Afkorting
G4	De vier grootste steden in Nederland (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht).	Begrip
Garantie	Een voorwaardelijke financiële verplichting van de gemeente aan een andere partij, die pas tot uitbetaling komt als zich bij de wederpartij een bepaalde omstandigheid (realisatie van een risico) voordoet.	Begrip
GDI	Generieke Digitale Infrastructuur	Afkorting
Gemeente-fonds	Fonds onder beheer van het ministerie van BZK, waaruit gemeenten jaarlijks uitkeringen ontvangen ter dekking van een deel van hun uitgaven. Dit gaat om de algemene uitkering en eventuele om decentralisatie(- en integratie) uitkeringen.	Begrip
GGD	Geneeskundige en Gezondheidsdienst	Afkorting
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg	Afkorting
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio	Afkorting
GI	Gecertificeerde instellingen	Afkorting
GKA	Gemeentelijke kredietbank Amsterdam	Afkorting
GMT	Gemeentelijk managementteam	Afkorting
GR	Gemeenschappelijke regeling	Afkorting
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure	Afkorting
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan	Afkorting
GT12	Geïntegreerde Territoriale Investeringen	Afkorting
GVB	Gemeentelijk Vervoerbedrijf	Afkorting

H

HbH	Hulp bij het Huishouden	Afkorting
HBO	Hoger Beroepsonderwijs	Afkorting
HIC	High impact crimes	Afkorting
HOOR	Herstel van openbrekingen in de openbare ruimte	Afkorting
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer	Afkorting
HvA	Hogeschool van Amsterdam	Afkorting
HVO	Hydrotreated Vegetable Oil (biodiesel)	Afkorting

I

I visie	Informatievisie	Afkorting
IBO	Individuele betaalovereenkomst	Afkorting
ICAI	Innovation Centre for Artificial Intelligence	Afkorting
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie	
IFA	Intensieve Forensische Aanpak	Afkorting
IJSei	IJ-zijde Stationseiland	Afkorting
Integratie-uitkering	Een tijdelijke uitkering vanuit het gemeentefonds, waarbij middelen anders verdeeld kunnen worden dan bij de algemene uitkering. Bij instelling van de uitkering wordt bepaald wanneer de middelen worden overgeheveld naar de algemene uitkering.	Begrip
Investering	Met een investering wordt de kapitaalgoederenvoorraad (het bezit van de gemeente) uitgebreid of, in het geval van vervangingsinvesteringen, in stand gehouden.	Begrip
IOAW	Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werknemers	Afkorting
IOAZ	Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte Zelfstandigen	Afkorting
iPGA-R	Integrale Persoonsgerichte aanpak - Radicalisering	Afkorting
ISA	Implementatie Scenario Analyse 2015 inzake de veiligheid van reizigers bij calamiteiten	Afkorting
ITA	Internationaal Theater Amsterdam	Afkorting
IV	Informatievoorziening	Afkorting
IVBN	Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland	Afkorting
IVO	Inventariserend Vooronderzoek	Afkorting
iVRI	Intelligente verkeersregelinstallatie	Afkorting

J

J&V	Justitie en Veiligheid	Afkorting
JAN	Jonge Ambtenaren Netwerk	Afkorting
JV	Jaarverslag	Afkorting
J&V	Justitie en Veiligheid	Afkorting
JAN	Jonge Ambtenaren Netwerk	Afkorting
JV	Jaarverslag	Afkorting

K

K&C	Kunst en cultuur	Afkorting
Kapitaal-goed	Kapitaalgoederen zijn goederen met een meerjarig nut waarin we investeren om diensten aan onze burgers te kunnen leveren en om onze doelen te bereiken. Voorbeelden zijn drinkwatervoorzieningen , openbare verlichting, bushaltes en sporthallen.	Begrip

Kapitaal-lasten	Elk jaar na een investering moet de jaarlijkse afschrijving plus de rente over het deel dat nog afgeschreven moet worden, gedekt worden in de exploitatiebe-groting. Deze rente en afschrijvingslasten vormen samen de kapitaallasten.	Begrip
Kasgeld-limiet	De kasgeldlimiet geeft de verdeling van kort en langlopende leningen weer. We berekenen het door de gemiddelde omvang van de kasgeldleningen te delen door het begrotingstotaal.	Begrip
KDD	Raadcommissie Kunst, Diversiteit en Democratisering	Afkorting
LCS	Luchtvaartcommunity Schiphol	Afkorting
LED	Licht-emitterende diode	Afkorting
Leges	Vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen. Bijvoorbeeld voor het geven van informatie of het verstrekken van vergunningen.	Begrip
LetOp	Leren en Tegenspraak Organiseren bij Projecten	Afkorting
LEV	Light electric vehicle	Afkorting
LHBTIQ+	Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele mensen, transgender personen, intersekse personen, queer personen en anderen die wat betreft hun genderidentiteit, genderexpressie, seksualiteit of hun lichaam vallen buiten wat in de maatschappij wordt gezien als 'standaard'	Afkorting
LIV	Lage-inkomensvoordeel	Afkorting
LTAP	Lange Termijn Asset Planning	Afkorting

M

M&A en Won	Monumenten en archeologie en Wonen	Afkorting
MACA	Moving Arts Centre Amsterdam	Afkorting
Madi	Maatschappelijke Dienstverlening	Afkorting
MAEX	Maatschappelijke AEX (Amsterdam Exchange Index)	Afkorting
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs	Afkorting
MBP	Medical Business Park	Afkorting
MDRA	Meldpunt Discriminatie Amsterdam	Afkorting
Meerjarige intertemporele compensatie	Het verevenen van de begrotingsruimte zodat de begroting per jaar sluitend wordt gehouden en meerjarig en structureel in evenwicht is.	Begrip
MIC	Matrix Innovation Centre	Afkorting
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	Afkorting
MJOP	Meerjarenonderhoudplannen	Afkorting
MKB	Midden- en kleinbedrijf	Afkorting
MMA	Mensen Make Amsterdam	Afkorting
MO	Maatschappelijke opvang	Afkorting
MO	Mede-opdrachtgeverschap	Afkorting
MORA	Meldingen openbare ruimte Amsterdam	Afkorting
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties	Afkorting
MPG	Milieu Prestatie Gebouwen	Afkorting
MRA	Metropoolregio Amsterdam	Afkorting
MVA	Materiële vaste activa	Afkorting
MVP	Meerjaren Vervangingsprogramma	Afkorting
MW	MegaWatt	Afkorting

N

NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid	Afkorting
NDSM	Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Maatschappij	Afkorting
NHG	Nationale Hypotheek Garantie	Afkorting
NHZ	Noord-Holland Zuid	Afkorting
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden	Afkorting
NiNsee	Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis	Afkorting
NJN	Najaarsnota	Afkorting
NO_2	Stikstofdioxide	Afkorting
Nominale compensatie	Nominale compensatie is het aanpassen van de gemeentebudgetten aan de inflatie. De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken, zoals loonkosten, subsidiekosten en inkoopkosten (de zogenaamde materiële kosten), stijgen normaal gesproken door inflatie. De budgetten in de gemeentelijke begroting moeten dus aangepast worden voor deze prijsstijgingen om dezelfde koopkracht te behouden.	Begrip
Normerings-systematiek	Dit is de systematiek waarmee de hoogte van de algemene uitkering van het gemeentefonds is gekoppeld aan de omvang van rijksuitgaven. Ook wel de 'trap-op, trap-af' systematiek.	Begrip
NOW	Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid	Afkorting
NPR	Nationaal Parkeer Register	Afkorting
NRGA	Nieuwe Rechtspositieregeling Gemeente Amsterdam	Afkorting
NV	Naamloze Vennootschap	Afkorting
NW	Netto winst	Afkorting
NWO	Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	Afkorting

O

OAIS	Ondergrondse Afval Inzamel Systemen	Afkorting
OBA	Openbare Bibliotheek Amsterdam	Afkorting
OD NZKG	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Afkorting
OER	Omgevingseffectrapportage	Afkorting
OHG	Oostelijk Havengebied	Afkorting

OIS Amsterdam	Onderzoek, Informatie en Statistiek Amsterdam	Afkorting
OKT	Ouder Kind Teams	Afkorting
Omslagrente	Dit is de intern gehanteerde rente. Conform het renteomslagstelsel worden de financieringslasten en –baten doorberekend (omgeslagen) over de gemeentelijke organisatieonderdelen naar verhouding van de balansstanden van de activa aan het begin van het jaar.	Begrip
OV	Openbaar vervoer	Afkorting
OZB	Onroerendezaakbelasting	Afkorting

P

P&C	Planning en Control	Afkorting
P+R	Park and Ride	Afkorting
Passiva	De passiva zijn onderdeel van de balans en laten zien hoe ons bezit is gefinancierd. De passiva bestaan uit de interne financieringsmiddelen (eigen vermogen) en de financieringsmiddelen van anderen (vreemd vermogen). Bij de passiva is ook de regel werkkapitaal opgenomen. Dit laat het verschil zien tussen de waarde van de voorraden plus debiteuren, minus de waarde van de crediteuren.	Begrip
PGA GHOR	Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio	Afkorting
PGB	Persoonsgebonden budget	Afkorting
PIEK-aanpak	Professionaliseren, Innoveren, Excelleren en Kansen bieden	Afkorting
PIJOFACH	Personeel, informatievoorziening, juridische zaken, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting	Afkorting
PIT	Preventief interventieteam	Afkorting
PLABERUM	Plan- en Besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen	Afkorting
PM	Pro memorie (nog te bepalen)	Afkorting
PO	Primair onderwijs	Afkorting
POC-methode	Percentage of Completion	Afkorting
Precario-belasting	Vergoeding voor het plaatsen of hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond of -water met een openbare bestemming.	Begrip

Q

R

R&D	Ruimte en Duurzaamheid	Afkorting
RES	Regionale Energie Strategieën	Afkorting
RIEC	Regionaal Informatie Expertise Centrum	Afkorting
RIS	Regional Innovation Scoreboard (van de Europese Commissie)	Afkorting
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	Afkorting
RMA	Rekenkamer Metropool Amsterdam	Afkorting
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt	Afkorting
ROGO	Raamovereenkomst groot onderhoud	Afkorting
ROM	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij	Afkorting
RRB	Roerende ruimtebelasting	Afkorting
RvIG	Rijksdienst voor Identiteitsgegevens	Afkorting
RVV	Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens	Afkorting
RWC	Regionaal Werkcentrum	Afkorting

S

SADC	Schiphol Area Development Company	Afkorting
SAOA	Stichting Aanpak Overlast op straat Amsterdam	Afkorting
SBAB	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid	Afkorting
SHP	Strategisch Huisvestingplan	Afkorting
SHPV	Servicehuis Parkeer en Verblijfsrechten	Afkorting
SIA	Signalen Informatievoorziening Amsterdam	Afkorting
SiSa		Afkorting
SJSO	Specialistische jeugdhulp op het speciaal onderwijs	Afkorting
SM	Sociaal Medische Indicatie	Afkorting
SMF	Stedelijke Mobiliteitsfonds	Afkorting
Sociale basis	In 2020 treedt het nieuwe stedelijk kader 'Samen Vooruit' 2020-2023 in werking: op weg naar een stevige sociale basis in Amsterdam. Dit vervangt het stedelijk kader basisvoorzieningen. In de begroting wordt vaak simpelweg gerefereerd aan 'de sociale basis'. Een verdere uitleg van de sociale basis is opgenomen in programmaonderdeel 8.1.	Begrip
SpACe	Sport Amsterdam Centrum	Afkorting
Specifieke uitkering	Uitkering van het Rijk dat moet worden besteed aan bepaalde taken. We leggen bij Rijk verantwoording af over hoe we het geld hebben besteed.	Begrip
SPUK	Specifieke Uitkering Sport	Afkorting
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid	Afkorting
Stelpost	Middelen die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn, bijvoorbeeld de reservering voor kapitaallasten van toekomstige investeringen en de reservering voor nominale ontwikkelingen. Stelposten zijn opgenomen in onderdeel A.4 Overige eigen middelen. Deze verdelen we naar de programma's nadat er een besluit is genomen over concrete bestedingsvoorstellen of bezuinigingsvoorstellen.	Begrip
Stelsel van baten en lasten	We werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit in tegenstelling tot een kasstelsel, wat het Rijk hanteert, waarbij inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.	Begrip

SW	Sociale werkvoorziening	Afkorting
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Afkorting

T

TBC	Tuberculose	Afkorting
THOR	Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte	Afkorting
THV	Tijdelijk Huisverbod	Afkorting
Top400	Lijst met 400 jongeren en jongvolwassenen die al in contact zijn geweest met de politie, maar nog niet zo vaak als de veelplegers uit de Top600.	Begrip
Top600	Lijst van 600 personen die de afgelopen jaren relatief veel high-impact delicten hebben gepleegd in Amsterdam.	Begrip
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	Afkorting
Treasury	De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.	Begrip
TSA	Team Sportservice Amsterdam	Afkorting
TSI	Teams Snelle Interventie	Afkorting
TTO	Toegelaten Taxi-Organisaties	Afkorting
TVS	Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties COVID-19	Afkorting

U

UMC	Universitair medisch centrum	Afkorting
UvA	Universiteit van Amsterdam	Afkorting

V

Bijdrage OCW	Vrijwillige ouderbijdrage	Afkorting
VAT	Voorbereiding, administratie en toezicht	Afkorting
VCA	Verkeer Centrale Amsterdam	Afkorting
Verplichting (financieel)	Het aangaan van een overeenkomst voor de inkoop van een dienst, levering of werk, het toekennen van een subsidie of elke andere onherroepelijke handeling die leidt tot een definitieve juridische binding van de gemeente Amsterdam tot het doen van een uitgave.	Begrip
VGA	Verzekeringsbedrijf Gemeente Amsterdam	Afkorting
VHVBZ	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden	Afkorting
VLOA	Verordening Lokaal Onderwijsbeleid Amsterdam	Afkorting
VMBO	Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	Afkorting
VMR	Vermakelijkhedenretributie	Afkorting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten	Afkorting
VO	Voortgezet Onderwijs	Afkorting
Voorziening	Een voorziening wordt getroffen: • wanneer er met zekerheid (of een hele grote kans) sprake is van een toekomstige verplichting of een toekomstig verlies. • wanneer we een bijdrage ontvangen van derden met een verplicht bestedingsdoel. • voor groot onderhoud.	Begrip
VPB	Vennootschapsbelasting	Afkorting
VRA	Vervoersregio Amsterdam	Afkorting
VrAA	Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland	Afkorting
Vreemd vermogen	Dit zijn de externe financieringsmiddelen, ofwel de leningen die we als gemeente hebben aangetrokken, en vormen daarmee de gemeenteschuld.	Begrip
VRI	Verkeersregelinstallaties	Afkorting
VSG	Vereniging Sport Gemeenten	Afkorting
VSO	Vaststellingsovereenkomst	Afkorting
vsv	Voortijdig schoolverlater	Afkorting
VTH	Verginningen, Toezicht- en Handhavingstaken	Afkorting
VTH-A	Vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering	Afkorting
VU	Vrij Universiteit Amsterdam	Afkorting
VV	Vreemd vermogen	Afkorting
VvE	Verenigingen van Eigenaren	Afkorting
VvE	Vereniging van Eigenaren	Afkorting
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Afkorting

W

WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	Afkorting
WAM	Wijken Aardgasvrij Maken	Afkorting
Warvw	Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels	Afkorting
WAS	Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen	Afkorting
WCCF	World Cities Culture Forum	Afkorting
Web	Wet Educatie en Beroepsonderwijs	Afkorting
Weerstands-vermogen	Met weerstandsvermogen worden de gevolgen van risico's opgevangen. Weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit: De benodigde weerstandcapaciteit is de optelsom van alle risico's die we lopen nadat we beheersmaatregelen hebben getroffen en de risico's niet kunnen opvangen in de begroting. De beschikbare weerstandscapaciteit is de optelsom van onze Algemene reserve, onze niet benutte belastingcapaciteit en de voorgenomen toevoeging van het renteresultaat in het lopende jaar.	Begrip
Wet Bopz	Wet bijzondere opnemingen in psychische ziekenhuizen	Afkorting

Wet Fido	Wet financiering decentrale overheden	Afkorting
Wet Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën	Afkorting
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen	Afkorting
Wgr-plus	Wet gemeenschappelijke regeling-plus	Afkorting
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation)	Afkorting
WIA	Wonen in Amsterdam	Afkorting
WMO	Werkmaatvoorziening	Afkorting
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Afkorting
Wnra	Wet normalisering rechtspositie Ambtenaren	Afkorting
WNT	Wet Normering Topinkomens	Afkorting
WO	Wetenschappelijk Onderwijs	Afkorting
Wob	Wet Openbaarheid Bestuur	Afkorting
Woo	Wet Open Overheid	Afkorting
WOZ	Waardering onroerende zaken	Afkorting
WPI	Werk Participatie en Inkomen	Afkorting
WPW	Westpoort Warmte	Afkorting
WSM	Wettelijk sociaal minimum	Afkorting
WSP	Werkgeversservicepunt	Afkorting
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Afkorting
Wsw	Wet sociale werkvoorziening	Afkorting
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg	Afkorting
WW	Werkloosheidswet	Afkorting
X		
Y		
Z		
ZonMw	Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie	Afkorting

12

Controleverklaring accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van de gemeente Amsterdam

A. Verklaring over de in de jaarstukken[1] opgenomen jaarrekening 2020

Wij hebben de jaarrekening 2020 van de gemeente Amsterdam gecontroleerd.

Ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van de gemeente Amsterdam op 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Ons oordeel betreffende de rechtmatigheid

Naar ons oordeel zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020 met toelichting (hoofdstuk 8.1 tot en met 8.5);
2. het overzicht van baten en lasten over 2020 (hoofdstuk 7.1 tot en met 7.3);
3. de in de programma's opgenomen paragrafen "Financiële toelichting", de Algemene dekkingsmiddelen (hoofdstuk 3.A.) en het overzicht Overhead (hoofdstuk 3.B.1.);
4. het overzicht van de gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling (hoofdstuk 6);
5. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (hoofdstuk 9);
6. het overzicht van gerealiseerde baten en lasten per taakveld (hoofdstuk 7.4).

De basis voor ons oordeel betreffende getrouwheid en rechtmatigheid

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Programma van Eisen voor de accountantscontrole, inclusief de rechtmatigheidsmatrix (Raadsbesluit 329/2019 van 19 december 2019) en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Amsterdam zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel betreffende getrouwheid en oordeel betreffende rechtmatigheid.

Benadrukking van gevolgen van de Coronacrisis

Wij vestigen de aandacht op paragraaf 4.7 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" van de jaarstukken waarin de gevolgen van de Coronacrisis zijn beschreven. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

1 De jaarstukken zijn uitgebracht onder de naam: Jaarverslag 2020 gemeente Amsterdam

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming bedraagt de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado. De rapporteringstolerantie is vastgesteld op 0,3%.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- de programmaverantwoording (exclusief de paragrafen “Financiële toelichtingen”);
- de verplichte paragrafen;
- de bestuurlijke- en financiële hoofdlijnen;
- de voortgang aanbevelingen Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer;
- de brugstaat, de doelenrealisatie en het kasstroomoverzicht;
- de bijlage met overige paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de relevante vereisten in titel IV van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het Raadsbesluit 329/2019 van 19 december 2019.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.
Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Rekeningencommissie van de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 29 april 2021

Origineel getekend door:
drs. D.A. van Hooff RA
Auditdienst ACAM